

J I T R O

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH
STUDENTŮ KATOLICKÝCH ≡

ROČ. I.

ČÍS. 1.

1

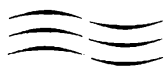
9

1

9

O B S A H:

Úvodem. — President T. G. Masaryk. (Ze života velkých mužů.) — Václav Šlosar-Doubravský: Thema loyální. — A. Daněk: Jak pomáhala kamna při matematické úloze. — Jak jsme ztratili a opět našli svobodu? — Karel Řezníček: Stmívá se. — Karel Štětina: F. L. Rieger studentem. — Klemens Mariánský: Pohádka dětství. — Dr. Josef Kašpar: Jak povstal svět a jak dlouho jsme na něm? — Žákovská samospráva. — Historický koutek. — Fotografický koutek. — Organisační věstník.



S d ě l e n í r e d a k c e:

První číslo „JITRA“ nemohlo vyjít v době ohlášené pro nepříznivé poměry.

Druhé číslo bude bezprostředně následovat.

Příspěvky buďtež zasílány na redakci a administraci „JITRA“ (Praha II., Voršilská č. 1.)

R e d a k c e.



JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických.

Ročník I.

Praha, červen 1919.

Číslo 1.

Úvodem.

Na den sv. Tomáše (21. prosince) minulého roku vjížděl v triumfálním průvodu za hlaholu zvonů a hukotu děl náš první president Tomáš G. Masaryk do Prahy.

Mládež studující vítala ho ve sražených řadách v Mikulášské třídě. Co si asi myslil tento filosof na trůně, když projížděl jásajícími řadami — nadějí naší republiky? Nevolaal mu z těch řad slávu budoucí president? Vždyť on sám, syn kočího na císařských statcích v Hodoníně, vjíždí nyní do královského hradu jako hlava republiky svobodného národa.

Komenský zaznamenal v »Informatoriu školy mateřské« tuto zajímavou epizodu:

»Když Filip Melanchton vstoupil do třídy, sňal klobouk a zdravil školní mládež:

Buďte zdraví dvojitěhodní páni, doktoři, děkanové, slovní, moudří a opatrní páni purkmistři,

rychtářové, soudcové, úředníci, kancléři, sekretáři, mistři, profesoři atd.

Což když od přítomných za žert bylo přijato, řekl: Nežertuji, neboť na ně hledím, ne jací a čím nyní jsou, ale k čemu dospějí, a jsem jist, že z tohoto houfu takoví muži vyjdou, ač také plev a třísek něco odejde.«

Nuže, kdo z vás by chtěl býti plevou neb třískou? Kdo z mládeže studující nechtěl by býti děkanem, soudcem, kancléřem, ministrem, presidentem? V každém z Vás dřímají vlohy k velkým činům, a na Vás také jest, budete-li s hřivnou Vám Bohem svěřenou dobře hospodařiti. Svobodná naše vlast potřebuje zdravých paží, mravních a charakterních občanů.

Proto zveme Vás k práci.

Práce je naším programem.



President T. G. Masaryk.

(Ze života velkých mužů.)

Z pochopitelného důvodu zahajujeme tyto kapitoly životopisem našeho prvního presidenta, jehož život má každý občan znáti.

Dr. T. G. Masaryk narodil se v Hodoníně 7. března 1850 jako prvorozený syn panského kočí Josefa Masaryka a jeho manželky Terezie, rodilé Kropáčkové. Na různých místech v okolí Hodonína prožil své mládí při mnohém odříkání a v naprostém ústraní. V letech 1861—63 byl žákem něm. reálky v Hustopečích, z níž mínil jít na učitelský ústav. Ale poněvadž se naučil pěkně kreslit a psáti, určili jeho rodiče, že se má vyučiti umělému zámečnictví ve Vídni. Než ideály Masarykovy ve skutečnosti pobledly a tak jej shledáváme zase doma v Čejči, jak se

učí kovářem. Tamní učitel Ludvík přemluvil rodiče, aby syna tak nadaného dali přec na učitelství. Masaryk opravdu praktikoval na učitelství v Čejkovicích a zde jej styk s kaplanem při různých funkcích kostelních tak sblížil, že kaplan začal Masaryka přiučovati latině a týž udělal zkoušku z první třídy gymnasijní ve Strážnici, aby odtud odešel na gymnasium do Brna. Dostí nuzně se protloukal a živil jako chudý student vyučováním. V Brně pobyl až do 6. třídy, kdy ještě ve školním roce přestoupil na akademické gymnasium ve Vídni. Zde maturoval r. 1872, jeho spolužáky byli bývalý předseda ministerský baron Beck a bývalý ministr spravedlnosti dr. Klein. Masaryk byl studentem výtečným, žíznícím zrovna

po vědě. Ještě jako gymnasista naučil se dokonale ruštině. Povahou byl přímý, neústupný, pravdomluvný a neohrožený.

Ve Vídni studoval na universitě nejprve staré řeči, na konec se věnoval výhradně filosofii. Po tři semestry byl starostou čes. akademického spolku.

V r. 1876 stal se doktorem filosofie. Práci disertační napsal o nesmrtelnosti v učení Platonově. Po doktorátě studoval v Lipsku, kdež seznal slečnu Charley Garriguovou z Brooklyna v Americe, kterou později pojal za manželku. Dle zvyku amerického přijal také její jméno Garrigue vedle svého.

Masaryk se ucházel o profesuru na vídeňské universitě na základě spisu o samovraždě jako úkazu moderní civilizace, ve kterém vydává katolicismu nejkrásnější vysvědčení. Práce jeho byla schválena r. 1879 a Masaryk se stal universitním profesorem.

R. 1882 byl povolán na universitu pražskou českou.

Masaryk navštívil několikrátě Ameriku a Anglii. Pobyl nějaký čas i v Rusku, kde navštívil Tolstoj. Zná většinu evropských jazyků a věnoval se svému úřadu učitelství se vším nadšením a s celou energií své železné vůle. Žáci jej zbožňovali, mnozí ho ovšem také plně nepochopili a spokojili se prací jeho po stránce negativní.

V Praze rozvinul dr. Masaryk obsáhlou spisovatelskou, vědecky organisatorskou a přednáškovou činnost. Tak organisoval vydávání Athenaea a dal podnět k vydávání Navčného Slovníku. Mimo to dopisoval horlivě do zahraničních listů o věcech českých. Ve sporu o pravosti rukopisů královského a zelenohorského postavil se po bok Gebauerovi a byl nejen bojovníkem odborným, nýbrž duší celého boje a štítem všech, kteří v tomto boji si netroufali veřejně se podepsati. Masarykovy důvody a jeho věcná kritika zvítězily.

R. 1891 poprvé zvolen za poslance do říšské rady za skupinu měst pošumavských, ale brzo se mandátu pro neshody ve straně mladočeské vzdal a začal vědeckou práci politickou. Ovocem jejím byla Česká otázka, Karel Havlíček, Jan Hus a Otázka sociální.

Všecky spisy se vyznačují novými hledisky třeba ne vždy správnými, jak mu odborníci, na př. dr. Pekař a dr. Kaizl, dokázali.

R. 1893 začal vydávati Naši dobu a zahájil ji studií o Dostojevském, dosud v Čechách málo známém největším spisovateli ruském. Masaryk začal u nás otvírati okna do širého světa vědeckého a duševního vůbec, a otázka slovanská stala se jeho přičiněním u nás něčím srovnatelným, pozůstávajícím ze života, dějin literatury a politiky národů slovanských. Tím se objevil mezi námi problém slovenský, a Masaryk jej řešil svým způsobem.

Na poli sociálním potíral liberalismus a sociální demokracii.

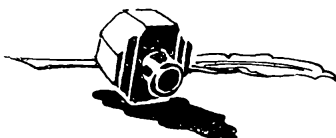
O náboženství prohlásil, že není a nemůže býti odbyto a jeho heslem jest: **Obrodme se mravně, a to na základě náboženství.** Sám žije skromně, pracuje bez oddechu, jde mezi dělníky, bojuje proti pijanství. Na pole diplomatické a k úkolu osvoboditelskému dostal se jako zázrakem. V okamžiku, když vypukla válka, byl nucen vyprovázeti svou tchýni za hranice a zajel při té příležitosti do Italie, aby léčil starý krční neduh.

Vida, že válka rakousko-uherská rozšiřuje se v konflikt světový, pochopil znamení doby a řekl si: „Nyní, anebo nikdy!“ A podjal se osvoboditelského díla celým zápallem své duše. Jeho politická osobnost byla známa v celém světě a proto jeho krok nezůstal bez povšimnutí. Po čtyřleté neúnavné práci stanul u cíle snů svých — snů národa. Staré Rakousko, vzpírající se bláhově každému opravdovému obrození, se rozpadá a z jeho těla tvoří Masaryk nové státní útvary — a nové plány osnuje do budoucna. Snad není daleka doba, že založíme „Svaz střeoevropských států“, v jehož čele půjde naše republika.

Masaryk jest na svém místě. Studentstvo české bude napodobit úsilovnou práci jeho pro národ, hlásí se za dělníky Boží na naší osvobozené vinici.

Obrodme se mravně a to upřímně!

Pozorovatel.



Thema loyální.

Václav Šlosar-Doubavský. — Humoreska.

I.

Bylo to v úterý po památné májové deklaraci českých poslanců. Víme, že potěšila všechny, že vlila leckomu do srdcí novou sílu i mnoho slibných nadějí v lepší, příští život. Politisovali starší, politisovali mladí, proč by nepolitisovali také středoškolští studenti od primánů až do septimánů nebo oktávánů, neboť ti všemu nejlépe rozumějí?

Kvartáni r . . ského gymnasia v politice vůbec byli honěni a v té věci byli by vstřčili, leč kterého diplomata do kapsy. Už dávno věděli napřed, třeba se tím pochlubili teprve po půl roce, kdo vyhraje světovou válku, že my, totiž Rakušané, nikoli, i také už rozdělili celou Evropu i německé kolonie, ač nepěstovali velezradných styků se čtyřdohodou, tím méně s mírovou konferencí. Porad měli takto dosti. Vždyť denně před vyučováním a v přestávkách o ničem jiném nehovořili, než o politice, každý přispíval k objasnění světových zápletek svými zkušenostmi, jichž pracně nabyl četbou odložených novin, třeba měsíc starých. Rozhovorů účastnily se i obě privatistky, zvláště Anča Kořínková, neteř třídního profesora Kalince. Měla vždy nejnovější zprávy, poněvadž si denně nosila do školy chléb, zaobalený do včerejších novin. Ty ovšem vydaly nejvíce, proto téměř pokaždé Anča nabyla vrchu ve všeobecném mínění a platila za »nejinformovanější«. Mnozí to sice těžce nesli, zejména Šimůnek, třídní famulus, ale co dělat? Anča byla nejbližší světlu a prameni, nutno se tedy smířiti se stavem skutečnosti.

Neméně dnes horlivě a živě rozebírali slavnostní projev neohrožených zástupců národa a jeho význam. Jako vždy, tak i tentokrát platila slova: »Kolik hlav, tolik smyslů.« Nescházelo, že by si nejohavnější vykladači záhadných bílých statí, censurou skonfiskovaných, vjeli do vlasů, neshodující se ve svých náhledech. Na štěstí však vrazil do třídy Konopásek, který často přicházel do školy poslední, volaje už mezi dveřmi:

»Hoši, bude dnes kompona! Marjánka nese sešity.«

Kdo byla Marjánka, nikdo se neptal. Každý věděl, že je to služka profesora třídního, která se občas objevovala na chodbách gymnasia, přinášeje za pánem balík opravených sešitů. Kvartáni si jí hleděli více než Anči. Anča mlčela vždy jako hrob, nikdy nikomu napřed nepově-

děla, jakou kdo dostal známku z písemky, Marjánka však byla zlato, snažila se uklidniti nebo potěšiti mnohého nedočkavce, který, vědom si hříchů, spáchaných proti pravidlům jazyka ať mateřského nebo klassického, snažil se co možná nejdříve zvědět ocenění své písemné zdatnosti. A Marjánka, když věděla, pověděla, ba i někdy neskrblila pochvalou, že tu neb onu českou práci četla a že se jí líbila. Proto si jí studenti vážili hned po profesorovi a jí také všechnu čest prokazovali.

Konopáskova zpráva přetrhla ihned politické rozpravy. Světové události byly zatlačeny významnější událostí dne. Protivníci buď se rozběhli na svá místa — poněvadž třídní choďoval zpravidla s Marjánkou a mohl by neočekávaně vkročit do třídy — nebo změnivše tón řeči, sestrčili svorně hlavy a starostlivě se radili nebo dohadovali, z čeho asi bude dnešní česká kompona.

»Já myslím, že bude něco podle latiny,« mínil a tajně si přál Kropáček, protože se mu nejvíce líbily Cesarovy Zápisky o válce galské a psal si jejich překlad.

»Nebude!« namítl Kulíšek, repetent. »Bude z fysiky o užití elektřiny.«

»To věřím! Tu bys nejraději, vid' ? Psali jste ji už loni a máš ji ještě na nečisto. — Z dějepisu bude!«, tvrdil rozhodně Lehký, veliký znatel dějin, ač letopočty nenáviděl. Prý jsou to jen chytačky pánů profesorů, aby dávali »koule«.

»Což, bude-li z četby? Probrali jsme několik článků a básně »Vězeň na Bezdězi«. Obsah básně v druhém semestru ještě nebyl,« přehlaholil všechny pronikavým hlasem Malina.

Že to řekl Malina, který ve třídě byl nejlepší češtinář, zašlestily ihned listy čítanek, jako když na podzim zalehne vítr do doubrav. Horem si každý vyhledával čtené články, zvláště jmenovanou básně, aby byl dobře připraven na obsah. Spíše profesor Kalinec zamhouřil oko nad mnohým bludným tvrdým y nebo i, které se záludně nebo náhodně dostalo tam, kam nemělo, jen když úloha věcně a obsahově byla správná. Ustrašenější, dále všichni, kteří seděli v předposlední lavici před privatistkami, obrátili se na Kořínkovou jako k poslednímu útočišti.

»Nevíte, z čeho asi bude?«, dotazovali se jí, jako by se strýc s ní radil před každou úlohou.

»Nevím, opravdu nevím,« zařikala se svato-svatě.

»To vy jen říkáte. Já vím, že už ji umíte nazpaměť. Zapíráte, abyste měla nejlepší práci,« pichlavými slovy si ji dobíral Zemánek, zapomínaje, že Kořínková bývá nemálo ráda, vypracuje-li úlohu na »stačku«.

Všeobecné rozechvění vzrostlo, když na chodbách školník odzvonil počátek odpoledního vyučování. Sotvaže utichl zvon, profesor Kalinec vstoupil do třídy, nesa pod paží stoh sešitů, zabalených v noviny. U první lavice se zastavil, podal balík Šimůnkovi s poznámkou, aby rozdál sešity, že bude česká úloha. Zatím co profesor odkládal klobouk, svrchník a otevíral katedru, Šimůnek strhl s balíku motouz i noviny a obé vstrčil do kapsy. O provázky je dnes veliká nouze, o noviny také. Přečte si noviny doma, zajisté tam bude něco o světové válce, čímž přetrumfne zítra Kořínkovou. Nemusí ona vždy všechno vědět první! O sešity rozdělil se s Kulhánkem, rozběhli se po třídě a rozdali je spolužákům.

»Modlit!« kázal profesor, podepsav se již také do třídnice.

Studenti povstali a mimo obyčej pomodlili se roztržitě a rychle Otčenáš. Myslili při tom jen na thema a hleděli spíše na čistou tabuli, než na kříž. Bůh jim to promiň!

»Na novou, čistou stránku, do třetí linky hezky doprostřed napíše každý římskou V Pod ní 4. školní,« velel, sám řečená slova předpisuje na tabuli. »Na založené místo dnešní datum, t. j. Dne 2. června 1918. A teď pozor, co vám řeknu! Víte, že v každém semestru píšeme loyální práci. Letos jsme ji ještě nepsali. Proto, abychom vyhověli předpisu, který platí vlastně jen nám, Čechům — vyznamenání to zrovna není — a aby se nepříhodilo neštěstí, ukládám volnou loyální práci. Vyberte si sami kteréhokoliv panovníka nebo vojevůdce z habsburského rodu a pište o něm, co víte, ve formě vypravování, příběhu, příměru, životopisu, nebo i jinak! Jen aby to nebyla práce, kterou jsme už někdy psali ve škole. Připomínám, že jest to patrně už poslední práce toho druhu, jak Pán Bůh dá, podobné už psátí nebudeme,« podotkl, tajuplně se usmívaje.

Někteří, právě ti kovanější v politice, opětovali úsměv, mrkli významně na souseda, že vědí, kam profesor míří těmi slovy. Ale všichni psali horlivě, co jim diktoval. Před nadpisem práce zastavili se jako na povel. Většina vstrčila konec držátka do úst a silně se do něho zakousla. Je to nejúčinnější prostředek, jak nejpohodlněji

nalézt vhodný výraz i celé věty. Stačí potom pouze je napsati. Prostředek tento osvědčil se i dnes. Brzy stkvěla se na čistých stránkách rozmanitá, mnohoslibná hesla, jako: »Ferdinand III. — Otec vlasti.« — »Císař Josef II. a dráteníček.« — »Císař Karel I. a venkovský hostinský.« — »Marie Terezie — matka národa. Příměř« a pod. Mnozí se už také rozjeli pérem po papíře a psali, jako když bičem mrská.

Kulíšek šťastně vymačkal z péra »Císařovna Marie Terezie, vychovatelkou svého syna Josefa II.«, nadpis, který roztáhl velikými písmenami na tři řádky. Čtvrtina práce odbyta! Ještě zbývající tři čtvrtiny. Zahryzl se tedy znovu do násadky. Třeba z ní vytáhnouti všechny pedagogické zásady, jimiž řídila se rozšafná císařovna. Měla jich zajisté mnoho, nadarmo se tolik o ní nepíše. Tak na příklad: — — Jenže Kulíšek nemohl si vzpomenouti na žádný podobný příklad. Patrně násadka dobře neúčinkovala, protože na konci byla už tak rozkousána, že se podobala nejjemnějšímu malířskému štětcí. Snad by lépe pochodil, kdyby pedagogické zásady věhlasné vychovatelky prostě namaloval? Bohužel, Kulíšek nebyl malířem, ač si už do šesti let odbyl malířskou akademii, která jednoduchými prostředky tvořila svá díla na zdech a vratech, jsouc spíše směru realistického, než abstraktního.

Přes to Kulíšek neklesal na mysl. Z fyziky věděl, selže-li jeden stroj, třeba vzítí druhý. Šlehl nejdřív okem po profesorovi. Zapisoval cosi do třídní knihy. Proto rozhlédl se směleji po třídě vpřed, vzad, napravo i nalevo.. Téměř všichni dopisovali už první stránku. Jen on nemá kromě nadpisu ani řádky. Pravou nohou ne příliš, ale přece trochu citelně kopl Homolku.

»Nech mne, ať mohu psát!«, zasyčel zlostně napadený.

Sobecký kamarád! Počkej, až budeš vyvolán z fyziky! Ani slovíčka ti Kulíšek nenapoví!

Zkusil to tedy loktem vlevo. Péro sousedovo zaskřípělo a spustilo inkousovou sprchu na novou, čistou stranu.

»Podívej se, co jsi mi udělal!«, zahučel Zemánek.

»To se vypijákuje,« chlácholil ho Kulíšek, podáváje mu vlastní piják.

Že se operace jakž takž podařila, Zemánek se upokojil.

»Co chceš?«, ptal se už klidněji.

»Nevím, co psát. Mám jen titul,« co nejtíseji pravil Kulíšek, přistrkuje Zemánkovi sešit.

Zemánek očima přečetl vědecký nadpis a na

chvíli se zamyslel, neopominuv vložit do úst z brusu novou násadku.

»To je lehké. Napiš, že císařovna vypravovala Josefovi bajku a tak ho vychovávala! Potom k tomu přidej zakončení!«, poradil brzy Kulíškovi asi vlivem nové násadky.

Kulíšek radostně přitáhl sešit. Trochu se sice mrzel na sebe, že ho ta myšlenka také mohla napadnouti, ale omlouval se starou násadkou. Příště si koupí novou.

Jal se tedy psát podle daného receptu. Avšak nova nesnáž! Kterou bajku má vypravovati? Četl jich sice mnoho, ale žádná se mu nelíbila, nebyla dosti ušlechtilá, aby ji vložil v ústa císařovny.

»Nevíš, kterou bych měl psát?« uchýlil se znovu o radu k svému sousedu.

»Co?«

»Tu bajku!«

»Třebas o těch kozách, kterou jsme včera četli v němčině.«

»Myslíš?« trochu nedůvěřivě se ptal Kulíšek.

»Ta je zrovna na tvůj nadpis,« mínil opravdově Zemánek a psal dále, neboť z náměstí otevřeným oknem bylo slyšeti hodiny odbíjeti půl třetí.

Ubezpečen poctivým Zemánkem a popohnán také hodinami, jal se konečně psát:

»Císařovna Marie Terezie vypravovala svému synu, císaři Josefovi II., tuto bajku: Stará koza chtěla jít na trh do města. Ale bála se o kozlata. Aby jich vlk neodnesl a nesežral, zavřela je do chléva a pravila: ‚Milé děti, varujte se našeho úhlavního nepřítele — —‘«

Tu Kulíšek zadržel péro. Napíše-li »vlka«, úloha bude málo loyální. Třeba vplésti několi-krát do úlohy jméno Marie Terezie a Josefa. Nerozmýšleje se tedy dlouho, napsal:

»— Josefa. Slibte mi, že mu nebudete otvírati, přijde-li! Děti slíbily Marii Terezii, že jí poslechnou a stará koza odešla . . .«

Obměna slov zalíbila se nesmírně Kulíškovi. Proto je pilně střídal, pokud bylo možno. Tím ovšem práce rostla na rozsahu. Popsal již prvou, popsals i druhou stránku. Profesor se právě hnul od katedry a vešel mezi lavice, aby se podíval, jak daleko jsou žáci s úlohou. V lavicích nastal ruch. Tomu spadla kniha s kolen, jiný zastrkoval vytržený list z knihy do kapsy, jiný pustil papírek na zem a přikryl jej botou. Všecko to patrně profesor neviděl, neslyšel, neboť ani slova neřekl, jen tu a tam se sklonil nad sešitem toho nebo onoho žáka a zase šel dále, až se zastavil

u lavice Homolkovy, Kulíškovy a Zemánkovy. Zemánek už dopsal, jen si úlohu ještě pročítal. Kulíšek šťastně vykouzli z násadky větu:

»Kozlata však vlku nevěřila

Poté obrátil list a psal:

» — a pravila: ‚Naše maminka Marie Terezie má hlásek jako slaviček. Josef II. . .«

»Hezké přirovnání a jak něžné!«, pochválil ho profesor, který zatím přes hlavu Zemánkovu podíval se mu do sešitu. »Je viděti, že už také trochu přemýšlíte o tom, co píšete. Jen pište dále!«

Kulíšek povzbuzen tedy psal:

» — — odešel ku blízkému kováři, kde si dal jazyk opilovati, aby měl jemnější hlas — —«

To ovšem již profesor neviděl, protože se obrátil k privatistkám a upozorňoval Anču Kořínkovou na velikou kaňku v sešitě.

V tom však školník na chodbě odzvonil konec hodiny. Žáci skládali sešity, jež famulus Šimůnek sbíral podle abecedy. Toliko někteří opozdilci dopisovali. Mezi nimi nejdéle Kulíšek. Už všichni odevzdali, jen Kulíšek nemohl dospěti kloudného konce.

»Dokončte to nějak! O dvě slova více nebo méně, jen když napsané bude obsahově a slohově dobré,« pospíchal na něho profesor netrpěliv, poněvadž školník vyzváněl už druhou hodinu.

Rozpálen i popleten Kulíšek napsal:

»Tak koza vychovávala Marii Terezii a Josefa II.«

Rychle položil ssací papír na vlhké písmo, osušil, zavřel sešit a odevzdal famulovi. Unaven sedl si a spokojeně oddechl.

»Jak jsi to napsal?« vyzvídal hned Zemánek, zvědav, jak Kulíšek zpracoval bajku o kozách v thema loyální.

Šťastný Kulíšek netajil se svým uměním. Témeř slovo od slova vypravoval Zemánkovi postup své práce. Zemánek pozorně poslouchal, otevíral oči, potom ústa, až bradou se dotýkala prsou. Kulíšek, domnívaje se, že Zemánek žasne nad jeho uměním, byl sám u vytržení, a když dopověděl závěr své práce, ptal se domýšlivě přítele:

»Co myslíš, že z úlohy dostanu?«

»Möllersdorf, člověče, Möllersdorf! A tam tě oběsí nebo zastřelí! Vždyť jsi urazil panující rod!« šeptal mu uděšený Zemánek.

Kulíšek zbledl, jako by už stál pod šibenicí, a vytřeštil na přítele oči. Teprve teď si uvědomil, co spáchal. (Dokončení.)



Jak pomáhala kamna při matematické úloze.

A. Daněk.

Na radniční věži tlouklo tři čtvrti na osmou ráno. Do gymnasia v X. scházeli se pomalu studenti. Zvláště z nižších tříd bývali horliví a chodili velmi časně, aby užili volné zábavy před školou. Ani páni kvartáni nepohrdli vyražením. V třídě bylo dosti vynalézavých hlav. Před několika dny přišel zase jeden s novým »vynálezem«. Spletl si doma z provázků důtky. Přijde do školy a jak mydlí, tak mydlí souseda. To se druhým náramně líbilo, a odpoledne měl kde kdo svoje důtky, takže třída se podobala zástupu středověkých flagelantů-mrškačů.

Dnes však bylo v třídě jindy hlučné jaksi mrtvo. Nebylo také divu. Hned první hodinu byla matematická úloha a ta mnohému kazila dobrý rozmar. Jedni si opakovali ještě narychlo vzorce, jiní počítali pod dozorem lepšího počtáře příklady.

»Co jsi, Vašku, dnes jako zmoklá slepice?«, zastavil se u první lavice dlouhán, ruce v kapsách. Jeho se matematická horečka patrně netkla. Jaký také div? Jsa výborným počtářem, s úlohami si jen hrával. Podaří se to i dnes. Oslovený se kysele usmál. »Však to víš, Láďo. Nech mne raději, ať si ještě něco zopáknou.«

Dlouhánovi se zaleskly oči. Něco mu šlehlo hlavou.

»Vašičku, nic se neboj, úlohu ti dnes usnadním.«

»Pošleš mi lístek?«, radostně mu vpadl do řeči Vašek.

»Brachu, to půjde těžko. Sedím až vzadu a náš profesor má dobré oči. Ale ostatně za výsledek ti neručím. Možná však, že se mi to povede.«

Sousedé se kolem nich zvědavě seskupili. »Pomoz mi také —«

»A mně též —«

»Hola, braši, mám vás všechny rád, to víte, ale tentokrát všem pomoci nemohu. K tomu se musí člověk narodit na šťastné planetě a zvláštním seskupením jistých těles nebeských musí se mu, dostati určitého postavení v třídě,« dodal počtář, tajemně mžouraje očima a vytyčuje ukazovák.

Nikdo mu nerozuměl. Myslili, že si z nich tropí žerty jako obyčejně. Také Vašovi klesla zase mysl tak, že se opět zabořil do formulek a trýznil jimi ubohou svoji hlavu. Byl hodný hoch, dobrý filolog, ale počty mu byly vždy brůzou.

Dlouhý Láďa se zatím prošel trochu lavicemi, rozdal několik přátelských štilcu a najednou se otřásl jako zimou a praví: »Ale co je dnes v třídě taková zima? Jistě školník málo přiložil.« A hnal se ke kamnům. Kamna byla sice již rozžhavena, ale Láďa přece ještě přihodil několik lopatek uhlí a vrátil se klidně na místo. Ani si ho mnoho nevšimli, co vyvedl.

Zazvonilo. Profesor matematiky vstoupil, rozdal sešity a nadiktoval úlohu. Již při diktování, stoje na stupni, několikrát sebou nepokojně zavrtěl, rozepial si kabát a nevrle se poohlédl po kamnech. Tam vesele plápolal dravý živel a dýchal na všechny strany životodárným teplem.

Nadiktováno. Žáci se pustili chutě do práce. Nastalo ticho. Jen péra skřípěla. V kamnech to hučelo jako v lokomotivě. Poblíž kamen ukazovaly rozpálené tváře žáků, že je jim až příliš teplo.

Professor, tělnatý pán, nemohl přílišné teplo ani cítiti. Tlačil se k oknům, ale vše marno. Teploměr rychle stoupal.

»Který hlupec tak dnes zatopil,« vybuchl náhle profesor. »Kdo obstarává kamna?«

»Václav Mastný.«

Ten, slyše své jméno, vzhlédl ustrašeně od svých křivých x a y , s nimiž hrdinsky zápasil, vyskočil a vypouilil zděšeně oči na profesora, jenž před ním stál, všecek jsa rozhněván.

»Já — já — prosím,« koktal.

»Proč jste tam tolik přiložil?«, houkl na něho profesor.

»Prosím, já — jsem tam dnes vůbec nepřikládal. Nechal jsem to, jak školník zatopil.« Vzadu se Láďa potouchle ušklíbl, ale hned zase s nejnevinější tváří stavel do řad číslice, jako by nic.

Professor, spokojiv se vysvětlením žakovým, mlčky zase chvíli trpěl. Ale bylo to nad jeho síly a trpělivost. Nestačil otíratí krůpěje potu s čela. Okna nemohl dáti otevřítí, aby na žáky ze studené zahrady příliš nečišelo a proto si hodlal pomoci jinak. Ač vyučoval i fysice, nepovážil, jaké následky by jeho rozkaz mohl míti.

»Mastný, vezměte džbán vody a ulejte v kamnech oheň.«

Vašek poslušně vstal, vzal vodu, otevřel kamna — mimoděk zdvihli všichni hlavu a dívali se — vlil vodu do kamen a — příroda působila podle svých neúprosných zákonů. Silný proud

horké páry vyrazil z dvířek na ubohého Vaška, jenž leknutím pustil džbán a roztáhnuv všech deset, dal se od kamen na útěk.

Pohled na něho byl tak komický, že celá třída vypukla v bouřlivý smích. Vaškovi však nebylo do smíchu. S popálenýma rukama a s ožchlou tváří stál tu jako vtělené neštěstí. Rychle mu přichvátało několik žáků s profesorem na pomoc. Prohlíželi jej, neutrpěli-li vážného popálení a ustrašený profesor jej poslal hned k lékaři.

Vzrušení ve třídě bylo veliké a nálada k vážnější práci malá, proto jim profesor odpustil nejtěžší příklad, což všichni vzali s velikým uspokojením na vědomí.

Výbuch neměl pro Vaška těžkých následků. Již odpoledne se objevil zase ve třídě, ovšem pomalován několika náplastmi a byl přivítán jásavým »Nazdar«.

»Nu, Vašku, nepomohl jsem ti dnes?«, přitočil se k němu Láďa, samolibě se usmívaje a tahaje si pod nosem chmýří, jehož tam ještě nebylo. »Doufám, že se mi odvděčíš.«

»Jak? Tys mi pomohl?«

»Nu, ovšem, několik lopatek uhlí to spravilo.« Vašek se udeřil do čela.

»Ale, kdybych si byl vypálil oči?«, káravě pohlédl na Láďu.

»Buď rád, že to tak dopadlo. Čekal jsem také jiné rozuzlení, ale co se stalo, bylo lepší, než co jsem očekával. A odpusť mi, způsobil-li jsem ti nějakou bolest.« Podával mu ruku.

Co měl Vaška dělat, než nabízenou pravici vřele stisknout. Od písemné úlohy byl osvobozen a ústně si už pokaždé nějak pomůže. A třída si měla zase týden o čem vyprávět.



Jak jsme ztratili a opět našli svobodu?

Motto: *Co sta bludných včhů hodlalo,
zvrtla doba.* (Kollar.)

Ve chvíli, kdy se uskutečnil dávný sen našich otců a kdy dle slov velikého Komenského vzal národ náš »vládu svých věcí do svých rukou«, chceme objasnit našemu studentstvu, ovšem jen stručně, jaké ideály vedly náš lid na křížové cestě — za svobodou.

Téměř celé tisíciletí žije náš národ svým životem. Súčastnil se sice již na vybudování říše Sámovy a Svatoplukovy, ale teprve přijetím křesťanství začíná vlastní — osobitý vývoj. Prozřetelnost Boží poslala ku kolébce toho obrození dva dobré anděly — Cyrilla a Methoděje, aby oni a ne němečtí kněží uvedli národ náš do tehdejší rodiny národů. Od německých věrozvěstů hrozila s přijetím křesťanství poroba, jak smutný doklad toho máme na Slovanech Polabských.

Také dobrý náš světec národní, svatý Václav, měl nemalou zásluhu na udržení tvořícího se knížectví. Umírněností svou vyhnul se násilnému porobení. Česká knížata stala se sice závislými na říši německé, ale tato závislost nebyla mladému státu na škodu.

Vnitřní konsolidaci státu provedl pak Boleslav II. namnoze násilnými činy (vyhubení Slavníkovců).

Česká knížata dala se bohužel zlákatí leskem císařského dvora a vodila české bojovníky na výpravy německých panovníků. Dobré styky s Němci, kteří vynikali nad nás svou kulturou,

hrozily našemu národu poněmčením, zvláště za vlády posledních Přemyslovců. Zdravý instinkt národa odolal tomuto přívalu a »otec vlasti«, Karel IV., zaručil našemu státu územní nedotknutelnost a svrchovanost.

Tenkrátě vědělo se po prvé o Čechách v celém vzdělaném světě.

Než brzo rozneslo se jméno české opět po světě. To národ Husův a Žižkův bojoval za očistu mravní. V boji za nápravu církve zbloudili naši předkové, jak to vidíme na smutných sporech Tábořských kněží s Příbramem a Rokycanou, které zvrhly se nakonec v subtilnosti až směšné. Více provedlo husitství v ohledu národnostním — očistilo města poněmčelá. Nakonec i tento motiv oslábl a zvrhl se na reformy sociální. Zabráním statků církevních obohatila se drobná šlechta, zemani a rytíři a ti záhy přihlásili se o účast ve vládě. Kruté, bratrovražedné boje, vypalování klášterů a kostelů jsou černou skvrnou této velké revoluce. Hlavního účelu: totiž mravního obrození, nebylo dosaženo. Utraquističtí kněží byli v ohledu mravním daleko za kněžími pod jednou a připravili tak půdu lutheránství, které je vinno na všech pozdějších bédách a útrapách národa.

Samostatnost našeho státu představovali dosud stavové — šlechta. Za vlády slabých Jagellonců zpyšněla a poklesla mravně. Utravistická šlechta to byla, která zahájila vyhlazovací boj

proti Českým Bratřím, kteříž v ohledu mravním znamenají čistý květ na našem národním stromě.

R. 1526 znamená důležitý obrat v dějinách našeho státu. Stavové zvolili tehdy za krále Ferdinanda Habsburského, aby pozvedli pokleslou slávu země. Doufali, že arcikníže mocného rodu, který vedle Rakous a zemí alpských měl nároky i na Uhry, přidá lesku české koruně. Ale přepočtli se. Ferdinand byl syn jiné kultury a silný panovník, což musilo záhy vyvolat konflikt. Po vzbouření stavů protestantských r. 1618 došlo k nešťastné bitvě na Bílé Hoře. Naše šlechta, poněmčilá a nízko kulturně stojící, hazardně prohrála tu naši samostatnost.

Ferdinand užil svého vítězství neslýchaným způsobem, sáhl na ústavu, trestal za šlechtu celý národ. Působily tu hodně difference náboženské, neboť král byl uvědomělý katolík.

Přes to však zachoval si náš stát nejdůležitější privilegia samostatnosti své a nedovolil si na ně sáhnouti nikdo jiný, než osvícená Marie Terezie a syn její Josef.

Nový duch rationalismu a osvícenství považoval historické dokumenty za přežitek doby a centralismus s byrokratismem dovršily dílo zkázy. Lid, vydíraný robotou a četnými válkami, duševně spal a šlechta i města počala se poněmčovat. Takřka co na zázrak hledíme na probuzení potomních let.

Nezaniklo sice vědomí národní nikdy, jak cítíme ze vřelých slov jesuity Balbína, ale teprve útlak německý vyvolal blahodárnou reakci. Znáte všichni jména našich buditelů. České chaloupky vydaly své nejlepší syny. víra svatováclavská a idea cyrillo-methodějská zachránily pod doškovými střechami poklad národní.

Přišel revoluční rok 1848. Již tenkrát rozhlédli jsme se kolem, po ostatních Slovanech, ale doba nebyla ještě zralá k velkému dílu. Ab-

solutismus byl ještě příliš silný a národ náš příliš poctivý, než aby včas pochopil úklady vládnoucích Němců a prohnanych Maďarů, kteří si r. 1867 rozdělili vládu nad říší a po 50 let dusili vývoj našeho národa. Co bojů musili naši předkové postoupit, co ústrků a pohanění vytrpět, když marně dovolávali se spravedlnosti ve Vídni, která tyla z našich mozolů a krve.

Než Spravedlnost Boží nedala zvítězit násilí a nemravnosti! Po čtyřletém utrpení stanuli jsme u cíle, stali se občany svobodné československé republiky. Uvědomte si dobře tuto dějinnou chvíli, onen okamžik, pro nějž mřeli naši nerozvážní předkové na Staroměstském náměstí, naše nejlepší hlavy úpely v žalářích, naši chrabří legionáři na světových bojištích a strádal každý z nás hladem a zimou.

České studentstvo čeká nový, svobodný život. Netřeba už se přetvařovat — netřeba však také jen planě vlastencit. Práce, tuhá práce čeká naši mladou inteligenci. Zavolá Vás Slovač, snad i daleká Rus — Balkán. Čechy mají se státi srdcem omlazené Evropy, mostem mezi východem a západem, vzorem všech. Abychom mohli dostáti těmto velkým úkolům, nesmíme opustit starý poklad křesťanské kultury. Osvojme si mravní opravdovost Husitů, lásku k pravdě, lásku k Bohu i bližnímu. Bude škoda každého mladého života a ztraceným bude každý, kdo zabředne do kalu mravního.

Idea demokratismu jest jen zlomkem idee křesťanství, sociální otázky dají se jen uspokojivě řešit na principech křesťanství. Jen ono jest s to obroditi svět a přiblížiti nás království Božímu na zemi. Naplňte dějiny, slyšte věstecká slova Komenského a Palackého.

Dokud jste mladí, mějte se k dílu,
dokud nadšení máte a sílu!



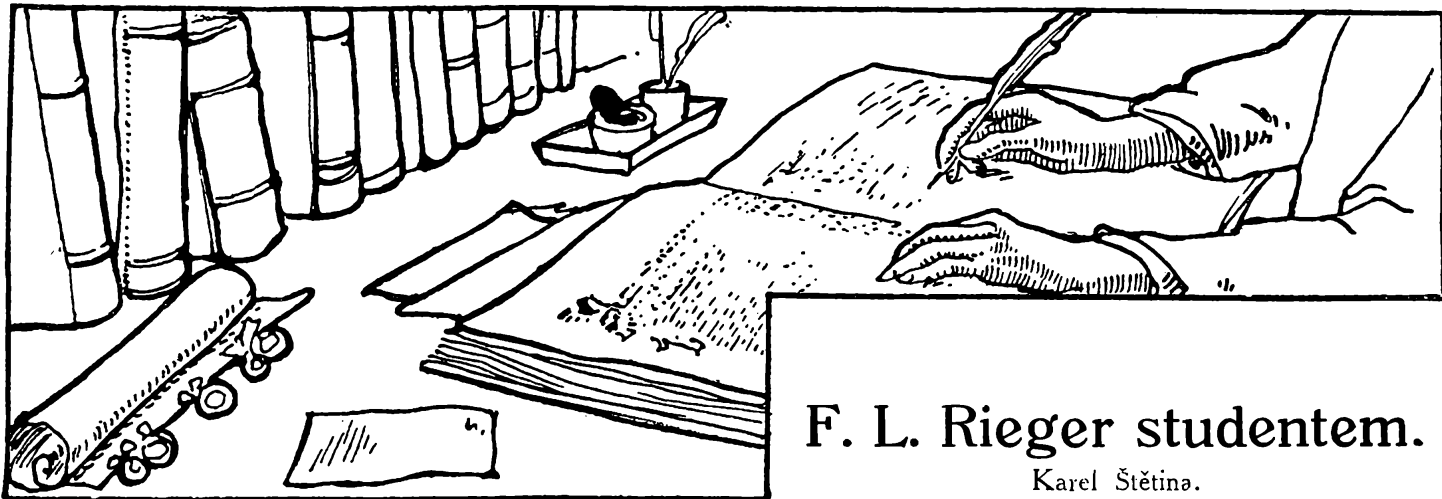
Stmívá se.

Karel Rezníček.

Večer dýše chladem tiše,
stíny v loubí s lunou snoubí
v černou báj; —
západ žhavý purpur taví
v žluť se šatí, až se tratí
v temnu kraj.

Noc se blíží, křídla níží,
v usínání květy sklání
svlačce snět; — —
a mně zdá se, jak by v kráse,
v této chvíli jedno byly
báj a — svět.





F. L. Rieger studentem.

Karel Štětina.

K nejznamenitějším Čechům XIX. století náleží bez odporu F. L. Rieger, jehož stoleté narozeniny, jakožto nejslavnějšího bojovníka a průkopníka za naši samostatnost jsme nedávno oslavili. Rieger se narodil 10. prosince 1818 v Semilech. Otec jeho, Václav, měl tam mlýn; také matka jeho, Terezie, roz. Wagenknechtova, byla dcerou mlynáře z vesnice Stavu pod Kumburkem u Paky. F. L. Rieger byl nejvíce podoben své matce, kteráž byla vzorem statné ženy lidu ze starých dob. Byla to — jak vypravuje její vnučka, Marie Červinková-Riegrová — žena dobrého, zlatého srdce, neobyčejné síly ducha, mravenčí píle a neúmorné energie. Rozšafná dcera Wagenknechtova byla známa po celém okolí, a není divu, že se zalíbila mnohému švarnému mládenci. Když byla jednou na pouti u své tety v Boskově, spatřil ji tam bohatý semilský mlynář Václav Rieger a hned si ji oblíbil. Brzo požádal za její ruku a dne 19. února r. 1816 slavila se svatba. Terezie Riegrová přestěhovala se po té do semilského mlýna, jednoho z největších na Jizeře, kdež pro ni nastal nový život.

Ze šťastného manželství narodily se tři děti. První byla dcera Terezie, druhý byl syn, jenž po strýci a spolu kmotru svém nazván František, a třetí dcera Marie, která zemřela v útlém věku. Jak byla mlynářka Riegrová vzornou manželkou, tak byla i něžnou, pečlivou matkou. Děti byly stálou její myšlenkou a modlitbou. Rodinný život ve mlýně semilském byl velmi utěšený. Otec mazlival se nejvíce s dceruškou Terezíí, provdanou později Macháčkovou, ale panímáma neměla na celém světě nic dražšího nad svého synka Františka. František byl živý chlapec a jeho matka zažila s ním nejednu starost a leknutí. Když se v krátké době ocitl několikrát v nebezpečí života, polekaná mlynářka rozhodla

se, že dá hochu raději z domu a odvezla jej šestiletého na Vysoké, k příbuznému J. Kramářovi, tehdejšímu děkanu a vikáři, aby tam navštěvoval školu. Vysoké bylo v oné době živým ohniskem národního uvědomění. Po mnoho let působili tam kněží, kteří toto vědomí pěstovali a připravující hochy k studiím, probouzeli v nich lásku k vlasti. Tito kněží byli většinou odchovanci semináře litoměřického, kde působil osvěcovaný a šlechtný biskup Hurdálek, jenž přál českým snahám osvětovým v oné době.

Vysoký kaplan Karel Hušek přiučoval Riegera již v Semilech a později byl jeho učitelem i ve Vysokém. Rieger, navštěvuje po dvě léta národní školu vysockou, bydlil v malé kaplance nedaleko fary, společně se svým učitelem Huškem. Po dvou letech odvezla ho matka do Šumburku k učiteli Karáskovi, jenž tehdejší slyšel pověstí jako vzorný učitel a znamenitý hudebník. Také Rieger učil se záhy hráti na klavír, kytaru a housle. Za nedlouho hrával též mezi cvičenci Karáskovými při mši na choru. V Šumburku Rieger pobyl dvě léta, prospívaje nejen v hudbě, nýbrž i v umění literárním. U šumberského faráře Dolenského cvičil se v latině, jížto bylo aspoň poněkud potřebí těm, kteří chtěli vstoupiti do gymnasia. R. 1829 Rieger odbyl v Liberci s výborným výsledkem zkoušku, opravňující k návštěvě latinských škol. Matka jeho, rozradostněna dobrým prospěchem svého Františka, přimlouvala se vřele u otce, aby jej dali alespoň na nějaký rok na gymnasium jičínské. Václav Rieger nechtěl však míti ze syna pána, nýbrž rozšafného hospodáře a mlynáře, jakým byl sám. Za čiperného hochu orodovali i kněží a učitelé, přicházející do semilského mlýna. Těmto přimlouvám, jakož i naléháním svého bratra Františka, pan mlynář konečně povolil a panímáma odvážela koncem října r. 1829

svého syna do města Jičína, jež bylo tehdejší nejživějším střediskem obchodního a veřejného života v celém českém Podkrkonoší. Mlynářka Riegrová, chtějíc mít nadějněho synka, jenž právě docházel jedenáctého roku věku svého, v dobrých rukou, dala jej na byt ke svým příbuzným, Schovánkovi. U zpřízněné rodiny student Rieger bydlil v domě na Velkém náměstí, kde se říká »U bažanta«. Tam obýval menší pokojík v prvním patře zadní části domu s vyhlídkou na jihozápad. Dozor nad malým studentem měl Jan Sidon, gymnasijský katecheta, který bydlil v též domě dopředu s vyhlídkou na náměstí. Jičínské gymnasium, umístěné ve staré koleji jezuitské, bylo tehdejší šestitřídní. Prefektem, t. j. ředitelem jeho byl Jan Kudrna a třídním učitelem Riegrovým dr. Karel Němeček. Mezi jičínskými profesory vynikali obzvláště K. Č. Macháček a František Šír, jižto měli velikou zásluhu o probuzení národního vědomí, nejen u mládeže, ale i u občanstva jičínského. Učitelem velmi horlivým byl též dr. Antonín Fährich, profesor matematiky a fysiky, známý jako spisovatel pode jménem Praporecký. Každý profesor vyučoval tenkrát ve své třídě všem předmětům a tato zásada soustředěného vyučování měla nezřídka za následek jistou jednodušnost ve vzdělání žáků. Některá třída prospívala přirozeně v těch předmětech, v nichž i třídní profesor byl sběhlejší, kdežto jiné byly mnohdy od téhož učitele zanedbávány. Koníčkem profesora Němečka byl zeměpis a dějepis, kteréžto předměty byly zamilovanými též jeho žáka Františka Riegra, jehož měl třídní profesor velice rád a častěji s ním vycházel na procházky, rozmlouvaje nejvíce o dějinách.

V principii, t. j. ve druhé třídě, bydlil Rieger u p. Schmidtové, vdovy po úředníku. Právě v této třídě přihodila se jemu věc velmi nemilá. Prof. Němeček při veškeré přízni, kterou k Riegrovi choval, odsoudil ho pro jakousi chlapeckou svévoli k trestu velmi pokořujícímu. Kázeň středoškolská byla tenkrát velmi přísná a podle toho bývaly i prostředky kárné. Fr. Rieger byl jak principista odsouzen klečeti, ale odsouzený oděpřel tak učiniti. Marny byly domluvy a hrozby, marno i násilí. Nepoddajný horák stlačen od rozhořčeného profesora k zemi, ale vzpřímil se vždy zase do výše. Ku hrozbě, že bude vyloučen, odvětil, že půjde sám, a sebrav své knihy, odešel ze školy. Sešla se konference a zpuřný žák předvolán, ale i k přísné domluvě ředitelově stál na svém, že klečeti nebude a raději školu opustí! Takto zrál již tehdejší v mladém Riegrovi, co později jako vůdce českého lidu vyjádřil

svým heslem: »Nedejme se!« Smělý rušitel řádu kázeňského přece nebyl vyloučen ze studií. Profesori, uznávajice jeho nadání a přímou povahu, slevili z přísných požadavků důslednosti. Rieger dostal sice v prvním semestru horší známku z mravů, studoval však pilně dále, a již ve druhém běhu měl jak z mravného chování, tak i z většiny předmětů Em.

Ve třetí třídě bydlil u prefekta Kudrny, a tu vykázán jemu byt vedle knihovny gymnasijské, kteréž mohl s úplnou volností používati. Býval tak horlivým čtenářem, že tam mnohdy až do noci čítával. Ba jednou, když na něho bylo zapomenuto, tam i přespal. Takto Rieger nabýval i mimo školu pohnutí a příležitost ke svému vzdělání. Rád obcoval i se staršími studenty, zejména s několika vysockými, s nimiž se upřímně spřátelil. O Vysokém, kde působilo mnoho známých kněží a vlasteneckých učitelů, říkalo se, že je přípravkou jičínského gymnasia. V letech třicátých minulého století bylo tam z Vysokého asi na dvacet studujících, mezi nimiž vynikali zejména bratři Nečáskové. S těmito a jinými Rieger rád rozmlouval o knihách, jež tehdejší v jazyku českém vycházely. Co starostlivá matička Riegrova svému milovanému synu na přilepšenou přinášela nebo posílala, odnášel ku tehdejšímu knihkupci a tiskaři Kastránkovi, u něhož se obyčejně za oknem vykládalo, co tehdejší v chudické české literatuře vycházelo.

Středem vlasteneckého života v kraji jičínském byla v oněch letech blízká Libuň, kdež se u děkana Antonína Marka scházivali vlastenci a literáti zblízka i dále. Skoro každého čtvrtka přicházivali sem Macháček, Šír, Fährich, Vetešník, Šolc a jiní. O školních prázdninách zavítal z Prahy do Libuně nejednou Jos. Jungmann. Schůzkám těchto vlastenců říkalo se »slovanské sněmy«. Probudilý Rieger přával si už jak gymnasista, aby se mohl účastniti oněch literárních zábav. Toužebné přání splnilo se mu r. 1837, kdy jako absolvovaný filosof byl pozván od děkana Marka z Libuně, kamž potom pilně docházel ke schůzím vlasteneckým. Na Riegra jako studenta pamatovali se někteří staří pánové, a tito současníci líčí jej jako pěkně urostlého, zdravého, statného jinocha, červeně prokvetalých tváří, tmavých vlasů, jiskrných očí a již tehdejší na svůj věk velmi rázného. Bylo prý patrné, že si Rieger vedl s jistotou a jakýmsi hrdým sebevědomím, kdežto mnozí z jeho spolužáků, kteří se vyvinuli za poměrů méně příznivých, nemohli se sebe setrásti pouta stísněnosti, nejistoty a ponížené pokory, což se jeví, bohužel, až dosud v naší národní povaze jako

zhoubný následek staletých útisků. Věc dá se vysvětliti, že Rieger pocházel z jádra národa, nejméně cizotou porušeného a vyrůstal hned od mládí ve šťastnějších poměrech, jež v něm obzvláště příznivě budily samostatnost ducha a vůle.

Je přirozeno, že rázná povaha Riegrova působila přitažlivě na mysl spolužáků, kteří se kupili kol něho a podrobovali se jeho vedení. Sám třídní profesor v gramatice a syntaxi, t. j. ve 3. a 4. třídě, Fr. Mühlvencl, jenž byl roku 1832 nástupcem profes. Němečka, pokládal Riegrova jaksi za svého asistenta, přenechávaje mu výklady autorů ve škole, ba někdy i dokonce zkoušení žáků. Rieger, maje v knihovně gymnasijsní po ruce všechny prameny k vykládání klasiků, prospíval tou měrou, že byl na konci školního roku 1833 za hlaholu trub a kotlů prohlášen prvním premiantem, jímž byl také ve školním roce předcházejícím. Odchází z Jičína na prázdniny, rozloučil se se svými spolužáky a učiteli. Profesor Mühlvencl řekl matce Riegrově, když si proň do Jičína přijela, že by bylo dobře, dáti hochu na studie do Prahy, kde pozná jiné studenty, i jiné profesory a přesvědčí prý se, že mnozí lidé vědí ještě mnohem více, nežli on.

Po návratu matky i syna do Semil naléhal pan mlynář Rieger na svého Františka, aby mu již zůstal doma při řemesle. Pan otec stál pevně na to, že se hoch aspoň o vracích musí přiučovati mlynářství. Když pak František jed-

nou o prázdninách malý mlýnek sám si vytesal, dobře složil a na vodu postavil, měl z toho pantáta ohromnou radost a opakoval si spokojeně, jaký to bude ze syna mlynář. A přece jím nebyl. Nadšený student zatoužil s hor do Prahy, střediska všech vlasteneckých tužeb a snah. Dobrá matka vymohla jemu na otcí svolení, aby mohl poslední dva ročníky gymnasia, tak zvané třídy humanitní, studovati v Praze. Rieger odebral se do hlavního města na podzim r. 1833 a stal se na akademickém gymnasiu pražském v poetice žákem Jungmannovým, kde studovala tehdy celá řada nadaných a vlastenectvím nadšených studentů. Profesor Jungmann těšil se veliké oddanosti i přichylnosti svých žákův a měl je navzájem také rád. Brzo zvláštní láskou přilnul k Františku Riegrovi, oblíbil si jeho přímou a ráznou povahu, ve které spočívalo jakési kouzlo. Spolužáci Riegrovi mívali nejednou příležitost, pozorovati, jaké naděje Jungmann skládal do nově přichozího žáka z jičínského gymnasia. Karel Tomíček, jenž byl ve třídě Jungmannově věkem nejstarší a prvním premiantem, provázel častěji svého třídního profesora, odnášeje mu ze školy knihy a sešity. Ten vypravuje ve svých »Upomínkách«, že když se jedenkrát ubíral se svým profesorem za důvěrného hovoru Michalskou ulicí k bytu učencovu, tento se pojednou zastavil, a řekl: »Vy, Tomíčku, poslyšte, z Riegrova bude jednou velký muž. Já toho nedožiju, ale vy se toho dočkáte!«

Všichni víme, že se prorocká slova Jungmannova na štěstí pro náš národ znamenitě splnila.



Pohádka dětství.

Klemens Mariánský.

Až v kraj ten, poutníče, tě cesta svede,
až s Práchně trosek skloníš zor,
kde vlna otavská své báje přede,
k níž tiše shlíží sosen sbor:

O dej si vyprávěti
ty dětství pohádky,
již prožili jsme — děti,
tam doma — u matky.

Tam na vreholu skryta v stinném háji
ta šerosvatá kaplička,
ta poví ji, vždyť ona celou zná ji,
je krásná ta, byť chudičká.

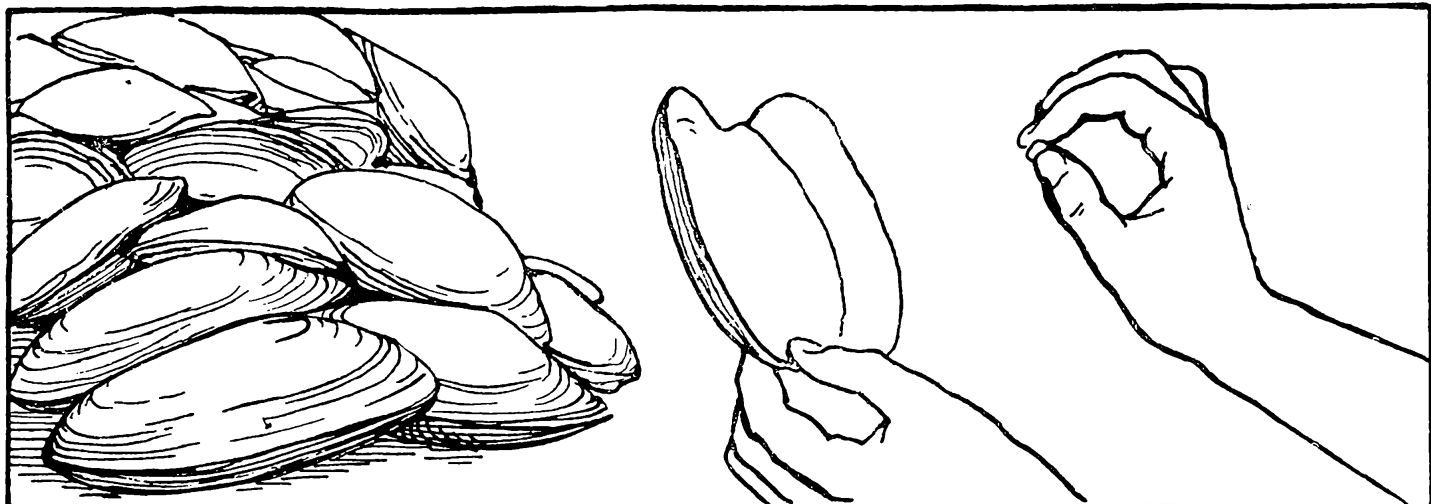
Háj, stařec zamyšlený v ni se díval.
jak v křišťálovou studánku;
v hry dětské spokojeně hlavou kýval,
chlad svíval říčních do spánků.

Břeh stinný a proud Otavěnky jasný,
ten nejlíp všechny plesy zná:
vždyť houpal nás na vlně stříbrotrásné
jak dítě chůva blažená.

Těch jabloní, jež kvetly tehdy s námi.
a hrušně staré v poli kdes
těch ptej se, jak nám pěly nad hlavami
a mládly sdílíce náš ples.

A cesty, pole, všechno, všechno zná je
a dlouho budou vzpomínat,
v ty břehy, luhy, stráně zakletá je
květ každý bude ti ji hrát:

Tam dej si vyprávěti
tu zlatou pohádku,
jež vodí šťastné děti
v čarovnou zahrádku.



Jak povstal svět a jak dlouho jsme na něm?

Vypravuje Dr. Josef Kašpar.

Jak dlouho jsme na světě? Lépe bychom o všem měli říci na zemi! Co o tom asi víme? Povím vám. Mnoho toho nebude, neboť většinou se jen dohadujeme.

Nejprve však několik slov o vzniku naší země a podmínkách života na ní.

Když planeta naše ochladla tak, že mohla se vytvořit voda (při 360° C), nastaly v kůře zemské velké pohyby. Neutuhlý ještě povrch se skládal do vrás, a byl zaplavován spoustami vod, které přemísťovaly materiál, někde jej hromadíce, někde vyrývající hluboké strže. Horké podnebí vytvořené atmosféry a dostatek vláhy umožňovaly později vznik bujné vegetace. Kapradě, plavuně, později i stromy jehličnaté a listnaté dosahovaly znamenitých výšek a hynuly, kupíce se v hromádách. Někdy voda se jich zmocnila a řeka odplavila je na jedno místo, aby zuhelnatěly za pomoci ohromného tlaku na nich uložených vrstev. Pak nastaly opět převraty v kůře zemské, vynucené porušením rovnováhy, či čímsi podobným. Na místech, kde se po tisíciletí usazoval kal a suť, snášená s pevniny, vzdula se horotvorným tlakem celá pohoří často do nesmírných výšek. Moře vlévalo se do jiných nižších poloh (potopy) a uzavřelo opět zde své produkty jako: sádru, křídlo a sůl. Nakupené vrstvy dřevin byly často zbaveny přístupu vzduchu a za dlouhou a dlouhou řadu let zuhelnatěly. Z vrstvy dříví 12 m tlusté zbyla 1 m tlustá sloj uhelná. Uhlí vzniklo ponejvíce ze sladkovodních usazenin. Při některých druzích pozorujeme zřetelně dosud lýta, suky, kůru atd. Jindy zas nakupení zbytků živočišných stalo se zdrojem mohutného prame-

ne petrolejového. Skoro celý povrch země byl několikrátě souší ba vrcholem hor a několikrátě dnem mořským. Celá vysoká pohoří byla by zubem času obroušena v parovinu, kdyby potrvál klid v lithosféře. To ovšem trvalo by věky, povážíme-li, že zarovnění a snížení souše o 1 m trvá 1400 let.

Pohyb souše a moře trvá dosud, ale je tak pomalý a věk lidský tak krátký, že ho téměř nepozorujeme. Dle čeho tedy poznáváme, jak se vyvíjel život na zemi?

Dle zkamenělin. Ovšem odhady stáří nutno brát geologicky, t. j., že neběží o nějaký ten tisíc let.

Sledujme vrstvy zemské od nitra až k povrchu. Na co bychom přišli? Nitro zemské není kapalné, ani plynuté, jak se dříve soudilo, ale pevné hutnosti asi železa (77). Kdyby bylo kapalné, jako roztavené nerosty v lávě, zastavilo by poněkud svým odporem rotaci zemskou. Na poloměru zemském urazili bychom touto pyrosferou asi 5000 km. Pak je nesouvislá vrstva hnízd lávových, na kterých plovou kry kůry zemské a z kterých občas vyvěre sopkou žhavá láva na povrch zemský. Kůra zemská, skládající se z nerostů, představuje nám vůči celku dosti tenkou skořápku, sáhající do hloubky 1400 km. Nejprve je vrstva, v níž převládají křemičitany a hořečnany (horniny kyselé), pak svrchní vrstva hornin zásaditých, po kterých chodíme my. Dle stáří rozeznáváme prvohory, druhohory, třetihory a čtvrtohory, ale jednotlivé nerosty, vyskytující se v prvohorách (na příklad žula), mohly vzniknouti dobře i v jiných obdobích, neboť jsou to horniny vyvěřelé, u kterých pře-

tavení setřelo známky stáří. U hornin, usazených vodou, je tomu ovšem jinak.

V p r a h o r á c h, které se skládají ze žuly, ruly a krystalických břidlic, marně byste se ohlíželi po nějakém životě. Nenašli byste tam ani nejmenší bylinky, ani řasy. V p r v o h o r á c h je už jinak. Užasnete, co tu najednou uvidíte za rozmanitost životních forem. Všecko ovšem zkamenělé. Spatříte tu chalupy, obrovské přesličky, plavuně, ba také první korýše, zvané trilobity, za nimi přijdou červi, hlavonožci, ryby, hmyz, korále a mlži; v hořejších vrstvách potkáte se již s obojživelníky a plazy.

V d r u h o h o r á c h už uvidíte ptáky, obrovské plazy, ještěry, o nichž vám jindy ledacos zajímavého povím, a první ssavce. Také tam spatříte první Jehličnaté stromy.

Když se ocitnete ve t ř e t í h o r á c h, setkáte se se známými vám již opicemi, s obrovským slonem mastodonem a užasnete nad krásou a velikostí listnatých stromů.

Hleďte, už jste prošli čtyři vývojové epochy zemské kůry, a tušíte, s kým jste se dosud nasetkali? S č l o v ě k e m! Po tom v těchto vrstvách ještě ani zdání, ani památky! Je třeba ještě trochu trpělivosti, je třeba všimnouti si nejsvrchnější vrstvy kůry zemské, tak zvaných č t v r t o h o r. To je nejmladší vrstva zemské kůry. Nesmíte si však představovati, že zemské vrstvy jsou snad uloženy klidně na sobě. Velikými horotvornými převraty jsou zcela pomíchány, takže často prvohory i prahory máme na povrchu (český silur a český masiv), a mladší vrstvy pod nimi.

Ve č t v r t o h o r á c h spatříte dva útvary: útvar starších naplavenin, t. zv. d i l u v i u m¹⁾ a útvar naplavenin mladších, t. zv. a l l u v i u m.

Ale poslyšte! V této č t v r t o h o r n í době zažila naše Evropa roztodivné změny! Po době třetihorní, kdy v jižních evropských krajích vládlo podnebí tropické, změnilo se evropské klimatické (podnební) poměry neobyčejně. Nastalo veliké ochlazení ovzduší, ledovce ze severních krajin evropských šinuly se níž a níž až do nitra samotné Evropy; ledovce alpské nabývaly nebývalých rozměrů. V Evropě nastala první d o b a l e d o v á. Pak přichází období teplejší, kdy ledovce ustupují; je to první období meziledové.

A po něm zas zachvacuje Evropu d r u h á d o b a l e d o v á, kterou opět vystřídal tep-

lejší období, d r u h é o b d o b í m e z i l e d o v é. Tenkrát v našich Čechách byly Krkonoše a Krušné Hory pod ledem a po českých plátních honila se stáda mamutů a sobů. Ve středu naší vlasti to tehdy vypadalo, jako na severní ruské stepi.

A ještě dvakrát pak pokrývají se evropské pláne sněhem a ledem, přicházejí t ř e t í a č t v r t á d o b a l e d o v á se svými poledovými obdobími. Posléze se klimatické poměry ustalují a v Evropě domácí podnebí dnešní.

Vím, že se již netrpělivě ptáte: Kde se tu přece setkáme už s člověkem? Ihned upokojím vaši zvědavost a ukáži vám, kde v dobách č t v r t o h o r n ích najdete první stopy po lidech. Najdete je v d r u h é m o b d o b í m e z i l e d o v é m v náplavech, jež se utvořily mezi druhou a třetí dobou ledovou. Tam po p r v é s e t k á t e s e j i ž s č l o v ě k e m. Z těchto meziledových náplavů jsou vykopány kostry a nástroje nejstaršího evropského člověka. Člověka toho, protože žil v době, zvané ledové, jmenují také l e d o v ý m, a protože zbytky (kostry, nástroje) nejprve nalézáme ve starších naplaveninách č t v r t o h o r n ích — v tak zvaném diluviu — jmenujeme jej také člověkem d i l u v i á l n í m.

Diluvialní člověk evropský žil tenkrát v té době na okraji ledovců s mamutem, nosorožcem, jeskynním medvědem a lvem, v podnebí narmnoze velmi drsném a nepříznivém. Diluvialní člověk žil také v našich vlastech a stopy po jeho činnosti a zbytky po něm jsou známy z okolí Prahy, z Mostu, od Slaného i odjinud; důležitý jsou moravské nálezy částí koster lidských ze Šipky u Štramberka, z Předmostí u Přerova a z Brna.

Jste asi zvědavi, jak je tomu dávno? Věřím, že byste to rádi věděli, jak jsme tu dlouho na této zemi, ale je mi líto, že vám musím upřímně říci, že kolik času od té doby uplynulo, učencům, vědě, nepovedlo se dosud vypátrati. Jsou tu po ruce jen pouhé odhadové výpočty. Údaje učenců (antropologů, geologů a palaeontologů)²⁾ kolísají mezi 10.000, 20.000 a 35.000 lety. Někteří ani s tím se nespokojují a žádají pro stáří pokolení lidského 100.000—200.000, jiní až 400.000 let (Lyel, Hauser: »Člověk před 100.000 lety«).

Známý antropolog Obermaier, za míru profesor na mezinárodním »Institut de Paléontologie humaine« v Paříži, je toho názoru, že člověk je

¹⁾ Diluvium, doba vlhkých podnebních poměrů, doba častých zátop, ve kterých zahynula mnohá zvířata; proto rozdíl mezi zvířaty předpotopními (mamut) a popotopními (slon).

²⁾ Antropologie jest věda o životě lidstva, o jeho původu; geologie jest věda o vrstvách kůry zemské; palaeontologie jest věda o životě, jak se jevil ve vrstvách kůry zemské.

na světě nejméně 100.000 let, ba více. Jiní neshodují se s tímto názorem a žádají pro trvání člověčenstva na zemi doby mnohem menší. Tak vynikající antropolog Brasz, nedávno zesnulý, spokojoval se s 16.000 lety. («Pradějiny člověka». 1914. 33.) V posledních letech často jmenovaný badatel Bumüller, který ve svém nedávném díle («Pravěk člověka». 1914.) podává o této věci mnohá zajímavá sdělení, je toho mínění, že od čtvrté ledové doby uplynulo 9—11.000 let.³⁾ Jak dlouhé byly dvě ledové doby předcházející, pro to nemáme dosud, tak praví, žádného měřítko.⁴⁾ Badatel tento pak varuje před přehnanými číslicemi, jimiž se udává stáří lidstva, snad na miliony let; jsou prý údaje takové více než dobrodružné domněnky. Na tomto pak stanovisku stojí většinou novější učenci.

Snad se ještě otážete, čemu o této věci učí církev, víra a snad i Písmo? Odpovím vám: Ani církev, ani víra, ani Písmo neučí tu ničemu určitému. Otázka tato není otázkou víry, nýbrž vědeckého zkoumání, náleží v obor vědy, nikoliv víry. Proto církev se o tomto předmětu nikdy nevyslovila a také nevysloví. Církev i víra tu ponechává volné pole vědeckému badání a k ničemu tu věřících svých nezavazuje.

Písmo sv. rovněž nepodává v této příčině žádných přesných údajů. Uvádí sice mnohé rodokmeny starodávných patriarchů před potopou i po potopě, udává léta jejich života, jakož i

³⁾ Učenci odhadují tato léta, měříce výšku (šířku, sílu, mocnost) vrstevních usazenin v jednotlivých vrstvách kůry zemské. Tak na př. badatel Nüesch prozkoumal bydliště diluviálního člověka ve Schweizersbildu u Šafhúzu. V nalezišti je na př. vrstevní usazenina, jež v sobě chová památky kovové kultury, mocná asi 40 cm. Má se pak za to, že od počátku kovové kultury uplynulo asi 4000 let. Podle toho pak usuzuje Nüesch, že za 1000 let se tu usadila vrstva 10 cm silná. Bumüller, «Pravěk člověka», 1914. 120.

⁴⁾ Bumüller, «Pravěk člověka», 1914. 122.



Žákovská samospráva.

Republiku máme, republikány však ještě nejsme. Forma státní se změnila rázem, ale povaha naše se nezměnila příliš. V republice naší panují nadále mravy a smýšlení běžné v říších monarchistických, ale naprosto cizí republikánské ideji. Netřeba se však diviti. Povaha lidská, která ve své podstatě jest určena již ve dvacátém věku každého

dobu panování pozdějších jednotlivých králů. Avšak v rodokmenech jsou často jednotliví členové vynecháni (uvádějí za sebou praděda a hned pravnuka), některá jména nejsou osobní, nýbrž rodová a číselné údaje samy namnoze vinou opisovačů pozměněny. Hebrejský text užívá za značky jednotlivých číslic písmen, což snadno a často vedlo při opisování k záměnám. Tím si také vysvětlíme, proč text hebrejský liší se v letopočtech od textu řeckého (septuaginty). Podle hebrejského (a také i latinského) textu bible uplynulo od Adama až do Krista Pána 4200 let (tak jste také četli v katechismu), podle řeckého textu téměř 6000 let. Přičteme-li k tomu čas od Kristova narození až po naši dobu, ukazuje se tu stáří lidstva podle bible 6000 až 8000 let. Letopočet tento nemá ovšem do sebe naprosté spolehlivosti. Není účelem Písma sv., podávat přesné nějaké časové údaje, nějakou chronologii, nýbrž dějiny zjevení Božího. Svatopisec, uváděje ony rodokmeny, chtěl ukázat na jejich posloupnost, nechtěl však stanovit, jak dlouho žije lidstvo na zemi. Písmo není a nechce býti rozhodčím v podobných dějepisných a přírodovědeckých sporných otázkách. Písmo jen chce ukázat: Bůh z jedné dvojice stvořil všecko pokolení lidské.

Jak dlouho je tomu, kdy se první lidé ukázali na zemi, nechť nám poví věda — vědecké badání, dovede-li. Doposud odpověď na otázku: »Jak dlouho jsme tu na světě?« zní správně a upřímně: »Nevíme!«.

Ano, to by si měli přiznat všichni učenci dnešní doby, že všechno vědění naše je toliko kapkou v moři. Nepoznatelna, že stále budeme slyšet tiché stesky: ignoramus et ignorabimus, bohužel jen tiché, protože pýcha brání synům tohoto světa, aby přiznali svou nicotnost. Více skromnosti by celé naší, třeba úctyhodné, vědě neškodilo.

člověka, se těžko mění, ba mnohdy ani změnit se nedá. Nanejvýš povrch, vnějšek se změní, nitro však zůstane nedotčeno novým životem. Republikánského ducha vneseme do naší ústavy my mladí, kterým idea svobody vprýštila do všech cév nitra a kteří nejsme ještě zkaženi zpátečnickým duchem minulých dob.

Škola česká, hlavně pak střední, musí se státí kolébkou republikánského ducha. Na našich ústavech se po převratu nezměnilo mnoho, není tu příliš cítiti zdravý vánek lepších zítřků. Žádný pokrok, vzestup nelze ještě viděti, spíše zhoršení. Poměr mezi žáky a profesory tak cizí a neupřímný za stara se nezlepšil, spíše ještě zhoršil. Profesor a žák si ještě nedůvěřují. Profesor se často zahluje v togu povýšenosti a odlučuje se od žáků, žáci pak mu nedůvěřují a buď splácejí mu netaktností nebo se snaží získati si jej způsobem naprosto nerepublikánským — podlízavým.

I u nás se počíná v tom směru pracovati a v „Mladé Generaci“ vyšel program takové samosprávy. Než program ten ukázal, že ani autorové jeho nebyli si jasně vědomi kompetence, t. j. toho, co jest a má býti předmětem žákovské samosprávy.

Samospráva musí býti studentská a týkáti se věcí studentských a nepřekračovati toto omezení. Věcí studentských jest přece tolik a obor toho, na čem by mohlo studentstvo zkoušeti své schopnosti samosprávy, bude se rozšiřovati, jakmile začne samospráva pracovati. Tak vytýkám zvláště, že do samosprávy studentské nepatří na př., aby samospráva se mohla obíratí ustanovováním nebo odstraňováním profesorů nebo osnovy vyučovací a pod. Jest v tom kousek velikášství, ale též malé znalosti potřeb studentského života a bohatosti samosprávných úkolů.

Samosprávu možno vybudovati jen za spoluúčinnosti profesorů a proti jejich vůli nemůže žádná samospráva řádně plniti svůj program. Proto také nesmí zasahati žáci do resortu učitelů, aby na druhé straně mohli žádati za neodvislost v záležitostech čistě svých. Takový jest princip samosprávy.

Nutno tedy studentům začíti správou věcí vlastních. Ve třídách se zvolí výbory, z nichž každý člen bude obdařen zvláštním úkolem. Bude tu předseda, který bude třídu zastupovati, tajemník, který povede protokoly, pokladník a po případě inspektoři, každý pro některý obor. Samospráva začne působiti hned ve třídě, z níž udělá řádně spravovanou obec. Třída bude pokládána za klubovní místnost mladých republikánů a za chrám nového života. Pak-li se výbor žáků nepostarává, aby byl pořádek ve třídě, marná jest jeho snaha získati uznání jinde. Inspektor pořádku bude pečovati o čistotu ve třídě, po případě o klid v přestávkách.

Potom zkusí samospráva svou sílu v tom, že se stane soudcem ve sporech studentských. Bude zvláště dbáti, aby žáci chovali se k sobě taktně, bez urážek a nadávek. Přirozeně nelze správní výbor zatěžovati malichernými spory, ale přece v případech vážných, kdy jedná se o hrubé ublížení na

eti, při obvinění z nečestného skutku (jako při obvinění z krádeže, z dorážení a pod.), při surovostech, tu musí vstoupiti v činnost soudní dvůr. Tímto opatřením zvýší se vědomí zodpovědnosti. Soud necht' jest tříčlenný, každá strana si zvolí jednoho soudce a předsedá starosta třídy. Soudcové se však nesmí považovati za stranníky, nýbrž za neinteresované. Kde by byla provedena samospráva na celém ústavu, tam bude soudní dvůr složen z žáků jiných (vyšších) tříd a každá strana vyšle si k jednání svého obhájce.

Samospráva mohla by výtěčně účinkovati jako výbor pro sociální péči na škole. Žáci vědí lépe než učitelé pravý stav majetkový jednotlivých sudruhů a nepodléhají tu různým protekcím. Mohli by se proto státi rádci, ba i členy spolků ku podporování nemajetných studujících a na prospěch jejich pořádati různé společné podniky. Mohli by spolupůsobiti při rozdělení kondic, při půjčování knih atd. Tolik je tu přece práce.

I na poli osvětovém, při pořádání slavností, mohla by býti samospráva studentská volána k pomoci, ovšem tu se schválením učitelského sboru. Snad největší úkol by měla samospráva při sebevzdělávání. Vytvářela by kroužky literární, divadelní, sportovní. Zvala by — opět za vědomosti ředitele ústavu — spisovatele a různé odborné síly k přednáškám. Starala by se o správu knihovny a čítárny ústavu. Vreční censuru knih ovšem bylo by ponechati sborům profesorským, které nesou zodpovědnost za výchovu a mají také již jakožto starší, širší rozhled. Jest tu tolik úkolů, že bude míti samospráva kolik let práce než skutečnou aspoň část toho všeho.

V samosprávě vidíme velice mocný výchovný prostředek. Zásady republikánské a demokratické tu poprvé se provádějí v praxi. Každý žák má právo rozhodovati o vládě třídy a školy, ale zároveň jest nucen podříditi se správě, kterou si ustanovil. Na žáky klade samospráva obtíže. Neboť co zůstalo ukryto před profesorem, jest zjevno před spolužáky. Každý jest nucen přemoci v sobě své velikášství a ješitnost a podříditi se zákonu, který si sám dal. Ale též výborové (delegáti) mnoh'o získají. Jejich funkce jest čestná a svobodně třídou propůjčovaná. Proto nesmí se cítiti nikdo povýšený nad ostatní proto, že jest ve vládě. Bude se pokládati za representanta, za tlumočníka přání ostatních. Snad tento vliv odstraní u nás pověstnou nafoukanost byrokratů.

Tolik ve všeobecných rysech o samosprávě. Příští čísla přinesou články podrobné o jednotlivých otázkách. Redakci budou vítány náměty z řad spolužáků, kteří žijí v různých poměrech.

Historický koutek.

Ze života Eskymáků.

Tento národ obývá nejsevernější okraje kontinentu. Kompletně sídlí hlavně v sev. Americe, kolem Hudsonova zálivu, na Aljašce a na Gronsku. Do těchto končin přišli v době předglaciální. Sami říkají si inuit, t. j. lidé. Slovo Eskymák vzniklo z indiánského es qui mankjik = lidé požívající syrové maso. Fysický habitus jest asi tento: výška tělesná 150—160 cm, lebka dlouhá a vysoká, obličej široký, plochý a hrubý, pleť má od tukových žlaz mastný ráz. Líce jsou vysedlé, oči šikmo postavené, barvy tmavohnědé. Tutéž barvu mají vlasy. Dříve se mysliło, že Eskymáci jsou Mongolové. Toto tvrzení jest opraveno potud, že se pokládají za archaickou rasu, z níž se Mongolové vyvinuli.

Kultura Eskymáků je nesmírně primitivní. Nemá člověka, který by vyrostl v takových poměrech. Jsou houževnatí a dovedou se přizpůsobiti poměrům.

Obydlí si staví některé vyspělejší kmeny ze dřeva. Letní sídlo sestává z malých stanů, zhotovených z kůže. V zimě staví si pevné obydlí z ledovcových neb sněhových kvádrů, a uvnitř vykládají ho spoustou kožešin. Celý kmen žije tam zcela komunisticky — pohromadě. Platí to i o ženách. Spí na vysokých ložích, které jsou rozestaveny kolem stěn. prostřed horší lampa živěná rybím tukem. Knot je z lišejníku. Šat mužů i žen je stejný. Zhotovují ho ženy tím způsobem, že spracovávají kůže tak, že oškrabou srst a kůži žvýkáním upravují na šat. Skládá se ze spodků, punčoch, bot, rukavic a kapeuce. Venku jest Eskymák úplně zahalen, doma jsou téměř nahí. Často si okrašlují těla tetováním. Ženy mají dolní ret probodnutý a tyčinky kostěné tudy prostrčené nesou ozdobné tretky. Šat si zdobí

Eskymák pestře, avšak vkusně zbarvenými kousky kůže.

Hlavním zaměstnáním Eskymáků jest shánění jídla. Hlavní zbraní při lovu jest jim přirozený vtip. Tak na příklad lákají mrože do otvorů v ledu tím, že škrabou nohou na led. Starý mrzout rozložen vyleze na rušitele, ale odpyká to chudák životem. Nejlepším druhem Eskymákovi jest člun zvaný kajak. Jeho kostru tvoří velrybí kosti, které jsou potaženy několikanásobou vrstvou kůže. Otvor je tak malý, že lovec se jím sotva protáhne a je s člunem jako srostlý. Člun pohání jedním veslem. Jeho zbraní je harpuna a luk. Obě tyto zbraně jsou divem lidského umění. Lučiště tvoří kostečky 1 dm dlouhé. Šípky jsou dřevěné a lehké. Hojně užívá se házecích dřev podobných bumerangu.

Jediným průvodcem Eskymákovým jest pes. Jinného zvířete v domě nemá. Řeč Eskymáků je nesmírně chudá. Pro mnoho předmětů mají jeden výraz.

Pozdravují se políčkem. Jinak jsou velcí dobráci. Spory své vyřizují zpěvy. Uražený zpívá a líbí-li se zpěv jeho ostatním, dostane zadostiučinění. Čistota není jejich cností. Voda jest drahocenná, neboť získává se z rozpuštěného sněhu a ledu.

I oheň je vzácný.

Nejsilnější kmen obývá poloostrov Aljašku. Čítá 14.000 duší a má četné styky s kmeny indiánskými a asijskými. Kolem Hudsonu sídlí asi 18 kmenů čítajících celkem 1500 duší. Na Labradoru žije as 15 tisíc Eskymáků. Nejvzácnější jsou Eskymáci gronští, kteří jsou křesťany. S nimi setkali se Normané, když kolem roku 1000 poprvé dostali se z Islandu do Ameriky.

Fotografický koutek.

S jarem otevřeme v listu našem pravidelnou rubriku, jakýsi kurs pro začátečníky. Zatím uveřejňujeme několik praktických rad.

Tonfixační lázeň pro obyčejné purpurově hnědé až fialově-černé fotografické tony dle Valenty: vody 1000 ccm, ustalovací natron 200 gr, dusičnan olovnatý 10 gr. Nejprve se rozpustí sirnatan ve

vodě, na to se přidá dusičnan rozpuštěný v málo vodě a smísí se 100 ccm této tekutiny s 5 ccm roztoku chloridu zlatového (1 : 100). Se zlatem smíšená lázeň vydrží dlouho, vylučuje však časem černou sraženinu, sírníku olovnatého s částí zlata. Tato lázeň hodí se pro mdlé papíry celloidinové. Dává nejprve načervenalé, pak náhnědlé a po delším působení fialověčerné tony.

Organisační věstník.

Náš program jest práce! To by mělo stačiti za obvyklé programové články. Ano, chceme studentstvu dáti práci, aby neztratili sebe v tom viru denních událostí. Také český student byl osvobozen ale svoboda mu dána také ve věcech, o kterých ještě nemůže rozhodovati. Otázka víry a nevěry je na příklad tak těžká a hluboká, že naši největší myslitelé nedovedou se o ní vyjádřiti. Prof. Drtina říká v přednáškách: „Ignoramus et ignorabimus“, zesnulý prof. Čada pokorně skláněl hlavu před svatostánkem, zřeknuv se naduté pýchy vědy. Chceme vám ukázati nové obzory, abyste nebyli stádem, vnuknutí vám radost ze života, posilníti

duše k boji za ideály. List náš bude veden tak, aby prohloubil vaše obzory rozumové a zároveň vychovával ve vás poctivé a charakterní občany. Budeme s vámi udržovati styky osobní, budeme s vaší pomocí „Jitrem“ dávatí direktivu pro časopis studentské na jednotlivých ústavech, soustřeďovat vaše nejlepší práce, popřávat míst vašim básnickým pokusům. Ruch pražských ústavů zaneseme tak na venek, kde zřizujeme „Sociální studentská sdružení“ a pronikneme tak jako za dob obrození i do těch našich venkovských vísek. Student musí stát se průkopníkem oněch lepších mravních zásad, bez nichž by republika naše zahynula. **Chceme vás obroditi na podkladě náboženství.**

J I T R O

ČASOPIS STŘEDOŠKOLSKÝCH
STUDENTŮ KATOLICKÝCH ≡

ROČ. I.

ČÍS. 2.

1

9

1

9



JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických. Ročník I., číslo 2. — Vychází počátkem každého měsíce mimo srpen zář. — Vydává „Ústředí katolického studentstva československého“, Praha II., Voršilská ulice č. 1. — Redakci vede redakční kroužek. Redakce a administrace: Praha II., Voršilská ul. č. 1.

Předplatné na celý ročník: 8 K pro nestudenty, 5 K pro studenty.

Obsah čísla 2.:

α: Náš program. — *Jožka Krlin*: Naše sjezdy. — *Vl. Antonovič*: 28. říjen — 8. listopad. — *A. Melka*: Cesta k Římu. *F. Formánek*: Česká kniha. — *Bedřich V.*: Výprava do života.

P O E S I E.

Janoš: Sen. — *A. Janáček*: Na teskné struně... — *Z básní* † *Václava Navrátila*: Loučení. Žaloba. Našemu shledání. K upomínce. — *Julius Hodonský*: Beethoven. — *Jiří Viktor*: Odletělo štěstí moje. — *Miloslav Černý*: Světlo dějin.

STUDENTSKÝ VĚSTNÍK.

Úvodem. — „S. S. S.“ a kroužky katolických studujících. — Knihy na Slovensko. — Ústředí katolického studentstva českosloven. — Liberální studentstvo a naše hnutí. — Arcibiskupem pražským — Kolej Arnošta z Pardubic v Praze. — Mikulášský dar. — Z Brna. — „S. S. S.“ v Olomouci. — Z Prahy. — Z Hradce Králové. — Vojenská výchova na středních školách. — Náboženství a náboženské úkony na středních školách. — Jak psávali studenti o peníze v 18. století.

Sdělení redakce:

Trojí máme omluvu k opožděnému vydání 2. čísla. Trpěli jsme za první krizi místností. Místnosti našich spolků byly zabrány a my měnili několikrát své přístřeší. Ze při stěhování nelze se tolik rychle dostat, jak je k těžké práci redakční zapotřebí, to je patrné, zvláště když jsme nuceni vyřizovat doma, ve svých pokojích spolkové, redakční i administrativní věci. Trpěli jsme dále krizí redaktora. Kolegové, kteří redakci byli pověřeni, museli se vždy redakce vzdát, když už byli zapracováni a tím list také trpěl. A třetí krize, krize vývoje. Rychlý vzrůst našeho hnutí nás, přiznáváme se, překvapil. Viděli jsme, že s „Jitrem“ jak bylo projektováno, nevystačíme, a tak po dlouhých úvahách vydáváme toto číslo rozšířené jak o „Koutek poesie“ tak o „Studentský věstník“, doufajíc, že v této formě dojde obliby na všech středních školách. — Žádáme jen, aby naši studenti sami nám v redakci pomáhali. Náš list jim nabízí své stránky. Členové našich kroužků pořádají přednášky na různá témata, poslejte nám je do redakce; leccos jistě budeme moci uveřejnit. Dále potřebujeme zprávy z ústavů a zprávy o činnosti našich sdružení. Aby i jiní se dověděli jak se tužíte. A že se najde i dost mladých poetů mezi vámi, kteří nám vyplní „Koutek poesie“ o tom nepochybujeme. Tolik na vysvětlenou.

Dokončení humoresky „Thema loyální“ bude ve třetím čísle, které vyjde 1. prosince. Uzávěrka redakční 15. listopadu. — Příspěvky buďtež zaslány na redakci „Jitra“, Praha II., Voršilská ul. 1.

Sdělení administrace:

Roční předplatné činí 8 K pro nestudenty, 5 K pro studující; šeky budou přiloženy k číslu třetímu. Objednávky a reklamace buďtež posílány na administraci „Jitra“, Praha II., Voršilská ul. č. 1



JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických.

Ročník 1.

Praha, listopad 1919.

Číslo 2.

Náš program.

Vydáváme 2. číslo našeho časopisu s radostnými pocity. Poznali jsme totiž, že nepracovali jsme nadarmo. Účast studentů na našich sjezdech byla tak veliká, že překonala všechno očekávání. Také počet odběratelů našeho listu i „Života“ stoupá utěšeně. Naše S. S. S. a naše kroužky pracují pilně a rostou, hlavně nyní po úrodných deštích sjezdových. To jsou fakta, jež znamenají úplný obrat ve smýšlení studentském. Ne materialism, ne egoism a požitkářství, ale idealism stává se opět u intelligence heslem dne. Je to reakce proti celému dosavadnímu životu. A je to reakce přirozená, poněvadž dosavadní život vedl neodvratně k bankrotu, takže slyšíte všude dnes slovo o převýchově. Nám netřeba se převychovávat. My budovali od začátku na věčných principech Dobra, Pravdy a Krásna. To jsou základy, na nichž vyrostlo naše hnutí.

A co je jeho cílem? Renovace, obnova náboženského života u nás, v naší vlasti. Obnova u jednotlivce, obnova celku! Chceme se vychovávat v silné charaktery, vzdělané, nemající náboženství jenom na rtech, nýbrž i v srdci, sociálně cítící, a milující vlast. Tedy vzdělání a výchova. Jen tak se

můžeme státi ideovými vůdci. Lid potřebuje vůdce. A lid je takový, jaké má vůdce. Odkřesťanování se šířilo od studentstva a intelligence mezi lid. Renovace náboženského života musí se dít podobně.

„Jitro“ má být hlasatelem tohoto programu, to je jeho první úkol. A druhý: „Jitro“ má býti pojítkem mezi námi všemi. Má býti obrazem našeho hnutí. A třetím jeho úkolem: „Jitro“ uveřejní v příloze našim mladým studentům jejich literární drobnosti. Tím je chceme nabádati k samostatnému myšlení a samostatné, intenzivní práci.

Jiný jsme měli plán, když vznikalo „Jitro“. Ale situace se změnila a rozvoj našeho hnutí si neúprosně vyžaduje změnu v rázu listu. Není ještě vše takové, jaké si to sami představujeme. Ale jako bylo 1. číslo pokusem, je pokusem i číslo toto: Rádi uslyšíme kritiku, a rad a pokynů k zlepšení listu ochotně použijeme.

Dnes jen voláme všechny studenty do spolupráce. Kéž každý náš student se stane nadšeným průkopníkem noprávně odvrhovaných ideí, kéž každý se stane stavitelem toho krásného chrámu Božího, na jehož nejvyšší věži zasadíme kříž. Neboť v kříži je pravda a spása. α



Naše sjezdy.

J. Krln.

Sjížděli jsme se o letošních prázdninách, abychom pracovali, i se navzájem posilnili. Pět let, po celou dobu války, byli jsme zbaveni všeho vzájemného styku, pět prázdnin uplynulo, aniž jsme se kdy sešli s našimi

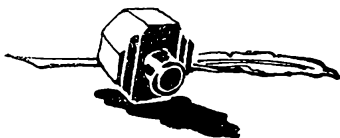
středoškolskými druhy. Když trochu se začaly u nás poměry urovnávat, byla první naše myšlenka na sjezd. A tu myšlenku jsme uskutečnili. Byla to těžká práce. Dlouhým odloučením byla ztracena všechna

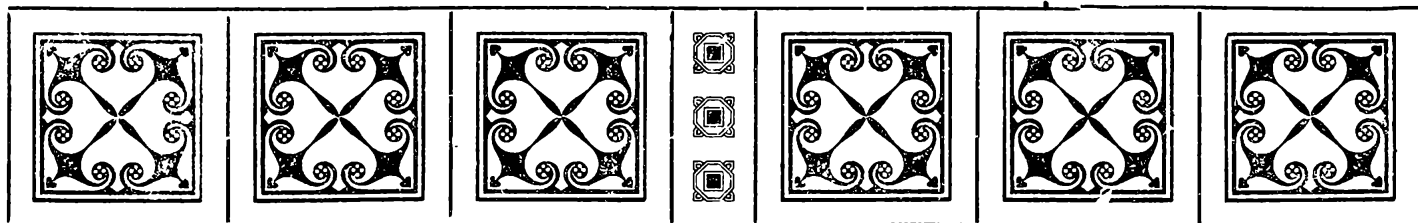
kontinuita pražského Ústředí s jednotlivými ústavami. Mimo to bylo nám válkou a hlavně oním protináboženským štváním po 28. říjnu téměř vše odcizeno. Není tedy divu, když naše dotazy na ústavy docházely zpět a nám leckdy spíláno, že jsme pokrytci, zaprodanci, stvůry, černí Římané a kdosi cosi. Čekali jsme to a nebyli jsme valně zstrašeni. Pracovali jsme dále a hned první sjezd, vlastně pout do Staré Boleslavi nám dokázal, že není ještě všechno studentstvo v řadách našich nepřátel, kteří zvučnými hesly vystoupili hned po prohlášení samostatnosti, ba že jim mnohým schází toliko odvaha, veřejně se přihlásit k tomu, co ve svém srdci cítí, a čemu v duši věří.

Ustanovili jsme si pořádati o prázdninách tři sjezdy: v Hradci Králové, Kroměříži a Ružomberku na Slovensku. Byly všechny zdařilé a na všech jsme dosáhli svého výtčeného cíle. Náš student byl postaven v posledních dobách před mnoho vážných otázek a neposlední z nich týkala se jeho náboženského smýšlení. Po převratu vytrhl kde který nepřítel katolicismu a církve s důvody, že církev byla vždy a jest naší největší nepřítelkyní, že historie národa našeho příliš hlasitě mluví pro vystoupení každého věrného Čecha z církve. Dále byl pro něho akutním poměr národnosti k náboženství a i poměr člověka k Bohu. Byly řešeny ty otázky a byly hluboce zdůvodněny všechny důvody. A nezapomínalo se ani na obeznámení studenta s našimi plány a směrnicemi. Předčily tyto sjezdy v každém ohledu všechny dřívější.

Přijeli jsme do Hradce. Zřeli jsme tváře studentů jaksi zvláště na nás pohlížející, jakoby nás neznali. A odjížděli jsme a zářily na nás radostné a nadšené oči mladých jinochů, plné vůle bít se za ideály Kristovy. Jakoby z nich přes den spadla všechna bázeň a oni vesele patřili vstříc všemu, co přijde. Tak tomu bylo všude. Přicházeli s pochybami a rozjížděli se naplnění věrou v silnou budoucnost. Postěžo-

vali si mnohdy a posílili. Řekli si navzájem, čeho je třeba. — Jeden moment mi utkvěl hluboko v paměti. Bylo to v Ružomberku. Při debatě vyvstal jeden oktáván a hlasem, v němž se vlnily slzy, mluvil o tom, co je všechny sjednocovalo i posilovalo v těžkém boji: „Kdybyste byli přišli, tak asi pravil, do našeho kostela ráno, zřeli byste klečeti před oltářem řadu mladých lidí, přijímajících Ježíše Krista. Ten nás silil a já jsem přesvědčen, že bude siliti i dále.“ Bylo to tak prostince řečeno, že to rozslzelo. Naše sjezdy měly vykonati těžký úkol. Byly manifestačními i pracovními. Chtěly dokázati našim pokrokovým kolegům i naší veřejnosti, že katolický student jest zde. Že jest ničemností přehlížeti ho. Že ten student žádá, aby bylo respektováno jeho přesvědčení, a aby mu bylo dopřáno vzdělání v náboženství, které se mu bere. Opravdu, byly manifestačními. Bylo vydáno 400 legitimací na sjezd v Hradci, přes 600 do Kroměříže a na 500 na Slovensko. Všude, kams pohlédl, jsi zřel studenta. Byly pracovními. Po tak dlouhé době odloučenosti zapomněl náš jinoch, jaké jest jeho určení. Zapomněl, a bylo ho třeba uvědomiti. Dáti mu směrnicí do života, poraditi mu v mnohém a mnohém, sdružiti ho s druhým a třetím, kteří mají stejné smýšlení, aby společně pracovali, vzájemně se vzdělávali a i posilovali. Vyrůstají po sjezdech nová Sociální studentská sdružení a mladí studující i studentky se hlásí s radostí do řad bojovníků Kristových. To jest ovoce sjezdů, to jest veliká odměna za práci těch, kteří vše vynaložili, aby se sjezd zdařil, to jest koruna práce. Sjezdy vlily nové a veliké myšlenky v nitro mladých, slunce nadšení dává jim světlo a teplo k vzrůstu. Již nejsi sám, studente, jsou mnozí stejného s tebou smýšlení, a všude, kam se obrátíš, nalezneš své. Již se nemusíš báti, že budeš ubit množstvím, zdvihajícím proti tobě hrozebně své ruce. Jest zde druhý, třetí, čtvrtý, který tě bude chránit a který ti pomůže v boji. Budete tvořit šik, který není porazitelný.





28. říjen — 8. listopad.

VI. Antorovi

Dějiny prý se opakují. Rčení toto není zcela správné. Vyskytují se arcíť v dějinách lidstva, v dějinách každého národa momenty více méně si podobné, kdy vytváří se situace podobná, odpovídající v mnohém ohledu některému dřívějšímu seskupení okolností, poměrů a událostí. — Pohlédneme-li — třeba jen letmo a spěšně — do minulosti, ihned nám vyniknou samy sebou nejen dějinné a nalogie, ale i nejnápadnější kontrasty.

Došli jsme v minulosti nedávné samostatnosti státní v míře netušené. S datem památného dne, jenž vrátil nám svobodu a neodvislost, jenž splnil nejsmělejší sny a tužby naše i otců našich, se dnem 28. října 1918, jenž jest nám počátkem nového života, tak často se nyní uvádí v souvislost datum 8. listopadu 1620, neblahého dne, jenž jest počátkem konce našeho státního i kulturního bytí, 28. říjen ke konci hrozné světové války, 8. listopad na počátku války třicetileté, bez níž by Bílá Hora nebyla nabyla tak katastrofálního významu pro národ. Třicetiletá válka přivedla otroctví, z hrůz války světové, z moře krve a slz zrodila se naše nová svoboda.

8. listopad 1620 byl dílem „české“ šlechty, šlechty ctižádostivé, sbecké, svárlivé, fanatické a zištné, jednak protestantské německé neb zněmčené, jednak katolické hispanisované a romanisované. Cizinci a lidé odcizeni — až na některé výjimky čestné — duchu národa přivedli národ až na Bílou Horu. A nebohý lid dal se vésti — a potom trpěl a zmíral za vinu a zlobu cizí. — Světová válka byla dílem nepřátelské a cizí nám Vídně, Pešti a Berlína. Tam r. 1914 připravují v zvířecím běsnění oběť svévolně rozžhavenému molochu války, s divokými skřeky vrhají do nenasytného jeho jícnu nejen sebe, ale i ostatní ustrašené, omráčené, spoutané, umlčované a

opuštěné národy. A tyto obětní své dary věnují, zpívají jim a hrají vesele, opájejí je lžemi, podvody a fraškami. Z cizí vůle, z cizí z vůle donucen, v okovech opět krvácí a trpí český národ, český lid.

Nepřehledné zástupy opouštějí po Bílé Hoře rodnou zemi pro odchýlné své přesvědčení náboženské, přemnoží z těchto emigrantů v cizích službách, hlavně švédských a saských, bojují za návrat do nešťastné vlasti, již uvítí chtějí v cizině věnec nové slávy.

Silní jednotlivci, obětaví a prozíraví, pro odchýlné své přesvědčení politické opouštějí za světové války dobrovolně, ale s velkým nebezpečím, vratký, nejistý, hořící koráb starého, německo-maďarského Rakouska, po jejich příkladu a jejich zásluhou opouštějí houfně tu děravou loď i ti, jež osud ironický učinil obránci jejími. — V cizině pracují pro nejrychlejší potopení toho starého, tonoucího vraku, snažíce se o to, aby národ náš na malém síce, ale vlastním a pevně sroubeném člunu své státní samostatnosti zachránil se od neodvratné zkázy, by šťastně na něm vyplul z chaosu nespravedlnosti, krve a utrpení. — K tomuto vznešenému cíli obětují vše: život, zdraví, štěstí rodinné, povolání své a dosavadní práci životní. všechny schopnosti ducha i těla do úplného vyčerpání a krev srdce svého do poslední krůpěje.

V souvislosti s českou emigrací pobělohorskou jest jméno Albrecht a z Valdštiny a. — I on měl před sebou velký cíl. Fantom obnovené slávy české koruny královské nezářil jen před zraky emigrace, ale i před zraky ctižádostivého českého šlechtice a císařského generalissima. Ve hvězdách chtěl vyčísti a z jejich konstelací vytušiti vhodný okamžik, ve kterém rozhodným gestem by sáhnouti mohl po zářné té koruně a dojíti tak splnění svých šířajících

tužeb a snah. S jeho plány sympatisují mnozí katoličtí páni v Čechách, k jeho jménu pojí se mnohé naděje české emigrace, jedná s ním Švédové a Sasové. — On však otálí, vyčkává . . . neboť hvězdy se třpytí zlověstně, nevěstí nic dobrého. — Věští jeho náhlý pád a skon v Chebu, jímž v níveč jsou uvedeny všechny — snad oprávněné naděje — ke jménu jeho se připínají, jímž ještě níže klesla zubožená česká zem, rozchvacovaná cizinci. — K hvězdám upíral své zraky ne blouznivý, pověrečný astrolog, ale velký učenec a vážný myslitel náboženského sklonu. V nich jakoby vyčetl a rozpoznal, že nastala rozhodná chvíle, kdy třeba cele dáti v oběť sebe sama a vše, co nám nejdražší, v oběť ne choré ctižádosti, ale velké, svaté a čisté myšlenky osvobození národa. — A aby oběť tato byla dokonalá a úplná, by zaskvěla se v plné své bohatýrské kráse, vznešenosti, velikosti a čistotě, by na ní nebylo ani nejmenšího stínu všednosti a banálnosti, by malicherné díky a směšné oslavy neubíraly jí ceny, hodnoty a nedostupné, mnohým nepochopitelné krásy, proto 4. května 1919 nepřivinula k sobě jásající vlast velkého svého syna živého, ale nehybně, v němém bolu drží na klíně svém — jako Matka bolestná — chladnou mrtvolu Milána a Rostislava a Štefánika. — Náhlá smrt v Chebu zmařila velkolepé plány ctižádosti, náhlou smrtí u Bratislavy dokonána čistá oběť lásky, když myšlenka, za níž přinešena byla, plně a krásně zvítězila a vznešeného cíle dosaženo.

Podruhé v českých dějinách v ruku emigrace spočívá osud celého národa, celé vlasti. Za války třicetileté v čele jejím velký náš filosof a pedagog, Jan Amos Komenský, za války světové vůdcem jejím je filosof Tomáš G. Masaryk. — Když r. 1648 vichřice válečná ustala a schyluje se k míru, úpěnlivými slovy zapřísahá Komenský švédského kancléře Oxenstjerna pro drahé rány a krev Ježíše Krista, by nezapomněl Čechů, české krve v cizích službách prolité, by vymohl alespoň návrat do vlasti české emigraci, v níž národ ztratil nejen svou šlechtu rodovou, ale i šlechtu ducha.

Ale vše marno. Mír westfálský přinesl české emigraci trpké a bolestné zklamání, zničil poslední naděje . . . Místo věnce

nové slávy ovinula česká emigrace skrané národa jen bolestnou korunou trnovou. — Dovede druhá česká emigrace národ ke kýženému cíli, či splétá mu v cizině jen zase novou, bolestnější ještě korunu trnovou? Tak tázali jsme se nejednou za hrozného světového zápolení a při otázce té trnuli jsme hrůzou, bázni a tesknou úzkostí. Tuto naši úzkost vyjádřil krásně Bílek svým návrhem na pomník legionářům. Hlavní myšlenkou jeho je „Národ a jeho obětovaný“. . . Národ v úzkosti, obavách pohlížející na obětovaného, jenž dobrovolně zasvětil se smrti, v zoufalství svém ruce k nebi vzpínající, trne jednak o osud každého z obětovaných, jednak trpí hroznou myšlenkou, že by tato heroická, nadlidská oběť, jejíž velikost z plna nedovedeme často ještě ani chápati a oceniti, mohla se státi marnou. . . Myšlenka hrozná, děsivá, již jsme se bránili, jež však dlouho nedala se zcela zapudit. — Báli jsme se nového míru westfálského, jenž by nám vyrvatí musil veškeru víru ve vítězství spravedlnosti a práva. Bohudík, tentokráte oběti nebyly marny.

„Věřím i já Bohu, že po přejití vichřic hněvu, hříchy našimi na hlavy naše uvedeného, vláda věcí Tvých k Tobě zase se navrátí, o lide český.“ Tato vážná slova proroctví, slova skálopevné víry, naděje i lásky, poslední, závěrečná slova představitele české emigrace pobělohorské, pronesená na sklonku dne, na počátku tmavé a příšerně zamlklé noci . . . neupadla v zapomenutí ani v nejhroznější chvíli noční temnoty, ožila znovu, když počalo svítati; a když se rozednilo úplně, ozvala se jásavě znovu, ne již jako proroctví, ale jako slavně splněný slib. Poslední slova Komenského byla prvními slovy Masarykovými; první slova, jež proslovil v prvním svém poselství k Národnímu shromáždění president republiky Československé. Vrátila se národu vláda věcí jeho. Ta svatováclavská koruna, symbol naší staré slávy, naší slavné minulosti a bohdá budoucnosti, k níž vzhlíželi jsme s láskou a vírou v dobách nejhorších, kdy v poutech a okovech jsme se svíjeli, volajíce k nebi apokalyptickými slovy: „Až dokaváde, Pane, až dokaváde, Pane svatý a opravdový, nemstíš krve naší —!“ ta koruna dědicova odňata byla cizincům, kteří si jí nevážili, již ji tupili, sni-

žovali a uráželi,*) již v prach šlapali její svatá práva, ta jako drahé Palladium dnes vznáší se nad celým národem; jí korunován byl celý národ a vyvýšen na důstojnost královskou, aby z Boží milosti vládl svrchovaně sobě sám. Kéž důstojnost tu královskou zachová si národ náš čistou, bez poskvrny, kéž osvědčí se jí hoden a staletými dějinami svými poučen dovede si vlásti lépe než mu vládli cizinci. Kdekoliv by byla ohrožena, kde by mohla býti pokálena od nepřátel vnějších neb vnitřních, tam stůjme každý na stráži, tam hajme a braňme ji — ne planým mluvením

*) »Koruna ta je těžká a podobá se čapce šaška«, psala Marie Terezie své komorné do Vídne po korunovaci v Praze dne 12. května 1743.



Cesta k Římu.

A. Melka.

Význačná konverse. Po Bensonovi nejvýznačnější. Jeví se v ní, jako málo kde jinde, podivuhodné řízení a vedení Boží. Není, jak bývá jinde přímočárné; tentokrát jde tu duše po cestě klikaté, plné zastávek, pochyb a kolísání.

Ronald Knox, syn anglikánského duchovního narodil se r. 1888. Vychování dostalo se mu ve vážném ovzduší protestantské zbožnosti, prosyceném téměř zvyky patriarchálními. Vidíme u něho nedostatky i přednosti protestantské výchovy. Náboženství se tam více žije nežli učí. Knox sám později napsal: „Anglikanismus není vlastně soustava nauková jako spíše souhrn tradic a náboženského cítění.“ Celá výuka náboženská obmezuje se na jakýs malý katechismus, jenž obsahuje 39 protest. článků a to je asi vše. Za to však pěstuje se živá účast na bohoslužbě, přísné svěcení dne Páně, posvěcené četbou Písma a jeho výkladu a společná modlitba; v kaplích vším pohodlím zařízených nabývá i zbožnost protest. jakéhosi nádechu klidu, pohodlí beze všeho vyššího vzletu a vznětu vše tak pěkně prostřední . . . a milý souzvuk žalmových veršů ukolébává v nábožné snění. Láska k vlasti, k Bohu i člověku, přímota a poctivost přechází tradičně z pokolení na po-

a jalovým kritisováním, ne zbabělým nářkem a malomyslnými vzdechy, ale mužnými činy se svatým zápalem a nadšením, s neohrožeností a obětavostí, s jakou nám ji dobyli ti, k nimž dnes vzhlížíme s úctou, láskou a obdivem.

Královskou důstojnost národu zachová a ti čistou a neporušenou je neméně čestnou a naléhavou úlohou než bylo jí v době ty. A to budiž snahou celého národa bez rozdílu stavu, přesvědčení, věku i pohlaví, jsme-li jen trochu hodni toho velkého daru Prozřetelnosti, jehož se nám dostalo, hodni těch velkých obětí přinešených, hodni velikosti nynějších dějinných chvílí . . . Potom můžeme býti pevně přesvědčeni, že po 28. říjnu 1918 nikdy nenastane národu druhá Bílá Hora.

kolení. Avšak zároveň vidno, že takováto sentimentální potrava není dosti živnou pro duši — a tak ovšem lze si představit a pochopiti, proč hojná účast na bohoslužbě ponechává často duši prázdnou, ano v hříchu uspalou . . . Tento nedostatek věroučného poučení při výchově není ovšem snad proto, že by nebylo dosti metod, dosti příruček, dosti sil — hlavní příčina jest protestantský princip soukromého výkladu Písma a víry. Ten má za následek, že není možno naléztí dosti duchovních, kteří by v podrobnostech mohli se sjednotiti na jednom a společném a všeobecně závazném Credo. V takovém prostředí vyrůstal Knox.

Díla Boží nebývají překotná ani v oboru nadpřirozeném. Království Boží podobá se zrnu hořčičnému. I dílo obrácení Knoxova. První — nepatrný impuls byla četba „Neviditelného světla“ Bensonova; zde po prvé odhalil se mu jakýs takýs pohled na život katolický. Po té dostal se mu do ruky církevní dějepis anglický, jenž rovněž zanechal v duši jeho mocný dojem. Ani nevěda ještě, uchyloval se již od strohého protestantismu k ritualistům: začal uctívat i obrazy, mezi něž zavěsil kříž, a pokud jen srovnati mohl s učením své církve, uctíval i Pannu Marii, ano zavázal se i k celibátu, aby se plněji věnovati mohl studiím i službě

Boží. Takovým byl Knox studentem v Etonu, a později v Oxfordu, kde kvetlo od roku 1833 známé hnutí oxfordské: hnutí směřující sice k ozdravení úpadku v státní církvi anglikánské, které však studiem starokřesťanské literatury razilo cestu — k Římu. (Newmann, Faber a j.) Žil i zde svoji víru — v pravdě žil ji. Nepouštěje z ruky rituálu církve své státně schváleného (Prayer Book) účastnil se živě bohoslužby ritualistické nemoha odolati kouzlu církevních rouch bohoslužebných, velebným zvukům chorálu, který tam v úpravě benediktinů solesmeských anglikánští ritualisté ve svých opatstvích zvl. Cowleyském a Caldeyském pěli. Pětkrát až i šestkrát do roka chodil v té době k zpovědi, jak i ji ritualisté z církve katolické převzali. R. 1909 navštívil opatství Caldeyské, tehdy ovšem ještě anglikánské a dojem liturgie tamnější byl tak mocný, že Knox odtamtud nese si s sebou breviář, upravený dle breviáře římského a začíná denně modliti se denní (menší) hodinky. Nevěří sice ještě v Neposkvrněné početí ani v Nanebevzetí, avšak navyká si modliti se — růženec. Pouta nebes zatahují se kol duše jeho pevněji a úžeji.

Ale divno — Knox nemůže se rozhodnouti k posledním kroku. Jako fellow Trinity College horlí sice tak, že se již veřejně poukazuje na jeho „římskou horečku“ — než setrvává nicméně v mateřské církvi. Hodina milosti ještě nepřišla.

Stává se anglikánským duchovním. Ode dne svého vysvěcení modlí se breviář latinsky a jest přesvědčen pevně, že je k tomu zavázán pod těžkým hříchem. Církev anglikánská jest částí církve latinské — tak si říkal — a proto nemá práva dispensovati se od tohoto závazku, ježž ostatní reformace zrušila nezákonně. Ode dne svého vysvěcení slouží denně i mši. Divným ovšem ritem: jakýmsi středním mezi ritem misálu římského a ritem anglikánského Prayer-Book. Nemůže často najíti oltáře a kostela, kde by mu to dovolili; nelituje i $\frac{3}{4}$ hodiny cesty na to. Při tom ovšem není ušetření vnitřních bojů. Dostavují se chvíle, v nichž svědomí je drásáno a zmítáno palčivými otázkami: Jsi ještě věren své církvi, když takhle „římaníš“? A co tomu říká úřední Prayer Book? Co tvůj biskup by řekl? A zase hlásil se rozháraný život církevní v jeho vlasti, kde to došlo tak da-

leko, že i jinak loyální věřící biskupu v některých věcech (na př. v otázce bohoslužebných rouch) upírali kompetence, kterou mu v jiných ochotně přiznávali. Co zde mělo tedy rozhodnouti? Svědomí? Zvyk? Knox docházel v těchto pochybách k závěru, že církevní zákony anglikánské nemají závaznosti pro svědomí, poněvadž je dala moc státní. A co zvláště postrádal v těchto bojích, jest — nedostatek autority úřadu učitelského v církvi anglikánské. „Máme Credo — pravda, říkal, a však nemáme nikoho, kdo by přesně vyznačil smysl jeho slov. Máme bibli, a však, kde je, kdo by ji vložil autoritativně, aby bylo lze k němu se odvolati? Proto jest modernismus církvi anglikánské daleko nebezpečnější nežli církvi římské: ta jest vnitřně dobře upevněna: formule její věrouky znějí jasně a přesně; a nad mravní kázní bdí mocná autorita — ale my!“

A že přec setrval ve své „rodné“ církvi, i když k těmto závěrům došel — proč? Ba došel dál: veřejně hlásal r. 1913 ve třech řečích v chrámu Páně sv. Jakuba v Plymouthu, že je nutno obnoviti spojení s církvi římskou (reunion). A přec toho kroku sám nečinil? Proč?

Měl zvláštní pojem o církvi anglikánské: je právní dědičkou církve anglické z dob předreformačních; je-li nyní v úpadku, nedá se to napravit jinak, nežli když se celek její zase připne k starému kmeni, který uzná opětně svoji přirozenou větev. Ale celek to musí učiniti. Proto přestopy a návraty jednotlivců do církve římské nebyly dle jeho pojmu správné; ano zrazoval je. Jen kterémusi příteli, jenž z bojiště se ho v pochybnostech svých tázal, má-li přestoupiti, odpověděl, aby tak učinil, poněvadž byl v nebezpečí smrti. Doufal ve splnění svých snů toužebných, že národ v celku svým tento krok učiní a proto mnoho se těšil na kongres pananglikánský, který měl býti svolán r. 1918.

Než obrat nastal dříve nežli se nadál. Třetího roku po svém vysvěcení na kněze, byl přítomen první mši svého bratra. Uprostřed pobožnosti, v níž se nořil, probleskla najednou hlavou jeho strašná pochybnost: Což jsou-li anglikánská naše svěcení přece jen neplatná — co pak? Pak není knězem, nejsem jím já — tato hostie je pouhým chlebem a nic víc — a vše to, čím je obklopena,

květy, roucha, světla, kadidlo a zpěvy — to jest jen okrasa kolem náhrobního kame-
ne nad mrtvým tělem Jako had zatkla
se tato pochybnost v jeho duši — nezbyl se
jí už. A řádila strašně v ní: vzala jí všecku
chuť k pobožnosti; přestal sloužiti mši, je-
dině breviář ještě konal. Studoval; zvláště
studoval otázku papežství z otců i ze spisů
protestantských; vše ho vedlo k Římu —
jako k centru. Ale nové pochybnosti: proč
mám dnes míti za pravdu, co jsem před
krátkým časem ještě zavrhoval jako ne-
pravdu? Kde důvod? Dostalo se mi něja-
kého zvláštního zjevení? Nejsem snad hříč-
kou klamu? Pochybnosti bujely tou měrou,
že nemoha jich zdolati, oddal se lhostej-
nosti duchovní. Vzdal se kazatelství i zpo-
vídání — všeho —; jedině třikrát v týdnu
sloužil mši, ovšem k většímu ještě svému
zneklidnění. Myšlenka: Nejsi snad knězem
— přicházela nevolána ke každé mši a zvlá-
ště v okamžiku „proměňování“. Ani hnutí
ritualistické, jehož dříve se byl horlivě ú-
častnil, nemělo již přitažlivosti pro něj.
Jemu teď hlodala v svědomí otázka roz-
hodná a osudná: Jsi ve spojení s církví od
Krista ustanovenou? A ne-li, mám se roz-

hodnouti pro osudný krok, který by mne
v ni uvedl?

Boje trvaly. Vlny bouřlivé dmuly se vždy
víc a hrozily lodičce jeho záhubou. Bylo po-
třebí ještě poslední přítěž jim hoditi na
pospas, aby se lodi odlehčilo. Knox složil
důstojnost i příjem, jichž požíval jako fel-
low Trinity College. Odešel do ústraní, vzdal
se i styku se svými přáteli, jen jediného si
ponechal — Boha, jemuž v katedrále west-
minsterské svěřoval svůj bol.

A ten nyní vzal další jeho osudy zřejmě
do ruky. Vše další jest zřejmé dílo milosti.
Knox odchází k benediktinům ve Farnbo-
rough a koná duchovní cvičení. Hned ke
konci prvního týdne zalévá ho světlo — a
za ním vchází vítězný pokoj Ježíše Krista.
Knox, syn anglikánského biskupa v Man-
chestru, fellow oxfordský, spisovatel zvuč-
ného jména, jemuž církev i universita chy-
staly přední místa — velikomyslně šlape
po všem tomto jako odpadcích — aby Kri-
sta získal. Ale po kolika a jakých bojích!
Co jsem as povinen věře a Bohu — já —
který jsem jich byl ušetřen — a jsem v
držení pravdy bez takové hrdinské námahy
— a pouhým „dědictvím získal jsem, ó
Pane, dědictví Tvá“?! (Žalm 118, 111.)



Česká kniha.

F. Formánek.

U žádného národa neměla kniha takový význam,
jako u národa našeho. Nikde nebyla kniha tak vážena,
tak pečlivě uschovávána, jako v rodinách našich pís-
máků.

V každé epoše našich dějin najdeme spojitost mezi
životem národním a knihou, ať už to byla bible, spisy
Husovy, Komenského, nebo díla našich buditelů, Bal-
bínem počínaje a Jiráskem konče.

Česká kniha vzbudila národní uvědomění a ozvala
se proti přívalu odvěkých našich nepřátel za vlády
Přemyslovců.

Spisy Tómy ze Štítného otvíraly prostému lidu stud-
nice věd, vyhrazených dosud jen těm, kdož znali la-
tinsky.

A opět kniha, ač musíme uznati, že stejný význam
mělo v té době i slovo mluvené, nejsilněji burcovala ná-
rodní vědomí, uplatňovala nové názory na život du-
chovní a vůbec na církevní. Na Písmo se odvoláváje,
Hus odvážil se odporovati celému sněmu kostnickému,
na němž zastoupena byla celá tehdejší, abych tak řekl,
elita inteligence, s biblí v ruce zdvihla hrstka če-

ských božích bojovníků boj. proti sv. říši římské a tím
proti celému světu.

A dále za doby odvislosti zemí českých na zemích
alpských a na jejich vládních představitelích, kdy opět
český živel byl potlačován, sílilo se národní vědomí
zase knihou. Katolíkům ponechána kronika Hájkova,
přeplněná výplody fantasmie autorovy a nekatolíci si peč-
livě schovávali spisy Komenského, knihy Jednoty česko-
bratrské. Všechny tyto knihy, předávané z pokolení na
pokolení, s otce na syna, udržovaly dohasínající vědomí
národní.

A v nejkritičtější době, kdy česky mluvili jen prostí
rolníci, kdy národ neměl téměř žádné inteligence, kdy
český jazyk pokládán za inferiorní, sprostý, objevují
se nadšenci, kteří beze všech nároků na odměnu, bez
ohledu na to, že pro svoje počínání často nazýváni byli
bláznů, chápou se této ohromné práce, probuditi národní
vědomí. Toť období — probuzenské.

A vidíme nejprve, jak zábavou (divadelní předsta-
vení, národní plesy), nebo slovem vážným (někteří
kněží kázáním, zakládáním vzdělávacích institucí, vy-

dáváním dobrých spisů) staví první buditelé základy k této ohromné práci, vskutku ohromné a podivuhodné. Měli jsme dohoniti co nejdříve ve všech oborech poznání a vědění, co jsme za 250 let promeškali.

A opět lví podíl připadá z této práce na knihu. Česká kniha, šířená nejprve v neúhledných sešitech po českém venkově nezištnými vlastenci (připomínám na př. P. Vrhu z F. L. Věka), vykonala svoje poslání. Byl vzbuzen zájem a o to nejprve šlo.

Těžší byla ovšem práce v kruzích inteligence; zde jevil se odpor proti všemu českému, jež pokládáno za méněcenné, ale i ten byl zlomen prací vědeckou našich buditelů, Dobrovského, Jungmanna, Šafaříka a Palackého.

Stojíme u muže, jehož životní dílo »Dějiny národa českého«, staly se právě tak, jako bible v době husitské, majetkem celého národa. Palacký ukázal, že nebyli jsme vždy tak slabí, že nebyli jsme vždy v otroctví národů jiných, ukázal, že jsme měli také svoji samostatnost, že jsme byli jednou i národem obávaným. A Palacký viděl i do budoucna a přál si, abychom byli silni vědomostmi, silni duchem, v tom že jest vítězství.

Knihy měla tedy důležitý úkol v našem národním a kulturním probuzení.

Vykonala však svůj úkol i v probuzení politickém. Toto počíná r. osmačtyřicátým činností Havlíčkovou. Havlíček zasvětil celý život svůj činnosti politické a život také obětoval. Neohroženě hájil ve svém »Slovanu«, »Národních novinách« právo národa na vlastní správu, bouřil proti útlaku. Výtisky jeho časopisů uvědomovaly prostý lid o jeho právech. Ale moudrá vláda, nemohouc Havlíčka získati do svých služeb, pronásledovala ho, články jeho silně censurovala a exempláře »Slovana« dávala hledati četníky. Lid ovšem věřil spíše Havlíčkovi, než vládě četníků a kriminálů. Avšak

dlouho se Havlíček lásce svého lidu netěšil. Zemřel, nemoha plně dokončiti své tužby. O další politické probuzení, které vlastně skončeno 28. říjnem 1918, mají zásluhu dr. Kramář a hlavně nynější náš president, prof. Masaryk. A byla to rovněž obrovská práce, připraviti v cizině půdu myšlenky samostatnosti našeho národa. Přes všechny obtíže Masaryk, Beneš, Štefánik úsilovně pracovali, psali informační články do novin, psali veliké studie o našem národě, až se podařilo získati jim cizinu pro své velkolepé plány.

Zatím doma připravována půda ať stručnými a nejasnými články v novinách, ať tajně opisovanými a šířenými knihami. Proti strašnému útlaku od Vídně nebylo lze vésti doma nějaký úspěšný odboj, proto čekáno na vhodnou chvíli; myšlenka tato se však neztratila, žila, živena četbou básní Bezručových, Čechových. Čím těžší byl k nim přístup, tím lépe vykonaly své poslání.

Po dlouhé době útlaku hmotného i duševního, po násilném uspávání našeho národa, přišlo probuzení nejprve literární a pak i politické. A největší zásluhu o ně má — česká kniha.

Česká kniha táhne se jako červená nit v našich dějinách, ona je těšitelkou v utrpení a ústrku, jest nadějí v době největšího zoufání, jest často jediným a největším pokladem rodinným.

Záliba ke knize jest snad už vrozena naší povaze. Nenajdete v Čechách jediného stavení, abyste tam nespátřili české knihy, ať už jest to babiččin nebeklíč, bible, nebo rodinná kronika stará často kolik desítek let, ať už jest to historický román Třebízského, Jiráskův, neb konečně i noviny.

Knihy, toť pojitko našeho národního vědomí, důkaz naší kulturní vyspělosti a záruka šťastné budoucnosti.



Výprava do života.

Napsal Bedřich V.

Jindra byl snílek a často tím trpěl. Již tehdy, kdy začaly se mu dětské sny, plné nevyřčené tesknosti, rozplývati a naň dotírala skutečnost, již nechápal. Již tehdy mučovalo ho mnoho otázek, jež si nedovedl zodpověděti. A mládí jeho stalo se ještě bolestnější zklamáním.

Taková byla jeho historie:

Za melancholických večerů na vsi zamiloval si zlatovlasé děvče, když ještě byla skoro dítětem. Vždy na večer toulával se po vsi, když již tiše usínala a jen odněkud ze zápraží bylo slyšeti roztesknělé tóny harmoniky, a byl šťasten, uviděl-li ji bíle se někde mihnouti. A po dlouhé, dlouhé době odvážil se konečně jí říci, že ji miluje. Bylo to za jarního, měsícem prozářeného večera, kdy vrby voní tak opojivě! Prožili spolu pak několik jarních večerů v jejich mladistvé kráse. Chodívali

spolu do polí, když již měsíc vše zaléval a vraceli se, když tajemná noc uspala dědinu v ticho.

Uplynul rok. Jindra ještě stále snil, a zatím již život, ničitel krásna, pracoval. Byl zase takový nádherný večer, když spatřil, jak ji objímá kdosi cizí.

A vše kolem něho šlo jako dříve.

Jindrovi však přistoupila nová otázka k dřívějším a bolela víc než ony. Così v jeho nitru bylo zničeno, čeho nebylo lze již napravit.

Množství nových proň pojmů, nových, dříve neznámých nálad se mu vynořilo. A z nich teprve musil si sestaviti nový život. Rozesněná ještě duše stále někde narážela a bolestně se zraňovala. Neznal pojednou smyslu života, a hledal ho v knihách. Snažil se vžiti v Tolstojovy ideje lásky k bližnímu a studoval proto náruživě, aby mohl kdysi jiným prospěti. Ale stále hleděl ještě na život jakožto na něco zlého a nepřátelského.

Poznal tehdy Helu. Byla také takový snílek jako on, ale hleděla na vše zpříma, ještě skoro naivně. O prázdninách se na vsi s ní často vídal. Letní dny, plné vůně zeleného lesa a travin je sblížovaly. Nedělní odpoledne, přesycená slunečnou melancholií, plynula vzpomínavě. Hovořili spolu dlouze o všem možném. Večer sedávali často v aleji lip při měsíčku. Díval se rád v takových chvílích na její pěkný profil. Měsíc leskl se jí obyčejně v očích, a černé její vlasy vinuly se nad nimi jako stín. Ta chvíle zdávala se mu nejkrásnější.

Jednoho večera leskly se jí oči slzami. Proč, nechtěla říci. — V dálce svítila spousta světél nádraží. Vjel mezi světly řetěz vlak a všechna se rozkolísala. A zase vyjžděl a vlekl se krajinou, až mizel v modravé mlze. Dostal od ní toho večera několik jejích vlásků spolu spiatých.

Jindra ji nechápal. Díval se na život odkudsi zdaleka, kde bylo bezpečně a odkud bylo vše krásné. Ale odvahy, přiblížit se k tomu krásnu, neměl. A Hela ho milovala. Byla divoch. Chtělo se jí mnoho, mnoho žítí. Ráda by se bývala často smála, křičela a radovala. A touživala stále po čemsi velikém a krásném. Byla nešťastna, nechápajíc jeho apatie k životu, v níž trval.

A tak se na dlouho rozešli, Jindra žil pak životem studenta na venkově, jednoduchým, teskným. Toulával se navečer sám venku, když ještě podzimní hluboké noci voněly kouřem spálených bramboříků, i pak, když již bývaly vánice. A v těch večerech, vzdálen jí, si ji zamiloval. Ji, Helu. To už toužival zase žítí.

V zimě se s ní setkal a tehdy již přímo po štěstí lačnil, intensivně zatoužil po ní. A viděl svoje štěstí blízko —

Světla velkoměsta vřela kolem nich opojivě, a všude bylo plno hluku. Šli večerní promenádou. Mluvili o čemsi, ale žádný z nich nerozuměl tomu, co povídali. Byli oba rozechvěni. A řekli si toho večera, že se milují, že věří ve štěstí, život, lásku

Světla vřela tehdy opojivě.

Žil od té doby klidně a s radostí. Byl veliký optimista a proto uvěřil celou hloubkou své rozbolestnělé duše.

S Helou se již tehdy zase nevidíval.

»Bála jsem se otevřít tvůj dopis, a přece už jsem byla zvědava, co píšeš . . . Mně není smutno, jen někdy zatoužím, abych mohla zase s Tebou se projít buď v lese, když v létě voní, nebo v městě, jako tenkrát . . . Bylo tehdy tak pěkně! Zvláště mnoho vzpomínám posledních dnů, které jsme prožili spolu na blízku. — Jsem zvědava na Tvou povídku! O mně že je? Pošlete mi ji! Nezapomeňte . . . nezapomeň! . . . A piš zřetelněji, nemohu to nikdy rozluštit . . . Brzo psát!«

To vždycky od ní přišlo psaní, když se mu již zdálo, že všední, on i jeho celý život, a jaksi ho vytrhlo.

Žil v syntetické náladě. Již od mládí byla jeho vášní literatura a umění vůbec. Už v prvních třídách gymnasia četával rád ruské realisty. Jejich vážný obzor ho vždy velice jímá. Zdáli se mu blízcí svým opravdovým myšlením. A záhy ho napadlo, mimoděk jaksi, také něco psát. Psal pro sebe, jen pro sebe, a jen jak ho co napadlo. Vidával, že také jeho kolegové piší. Ale ti již pronikli do veřejnosti, třeba úzké, kdežto on jen pro sebe měl, co napsal. Ale také on dostal chuť, pokusit se o to.

Tehdy četli ve škole Aristotelovu »Poetiku«. Rád se nad ní zahloubal a zdávalo se mu, že všemu, co

čte, bezprostředně jaksi rozumí. Psal tehdy také hodně a vše se mu dařilo lehce a radostně. Tehdy i on již kdesi prorazil na veřejnost.

I hudbu miloval a všecko, co bylo krásné. Nejraději si přehrával na cello, když již jeho pokojík ztemněl. Tehdy se nejlépe dalo snítí.

Premýšlel též často o budoucím životě. A představoval si ho jen jakožto práci. Toužil pracovat. U vytržení ho přivedlo, četl-li o nezlomné energii a vytrvalé práci. — Co nejvíce musí dokázat, myslíval si, vše musí obsáhnouti, všecko znáti! Chystal se, jak po roce, až bude na universitě, bude pracovat s kolegy stejného snýšení. Rozčilovaly ho a urážely řeči některých jeho spolužáků. Nízký materialism, jaký většinu z nich ovládal, ho tísnil a znepokojoval. Odvracel se vždy s opovržením od nich. A ač toho nehledal, brzy sblížil se s několika jinými, kteří stejně smýšleli. Byli z části stejní snílkové jako on, ale všichni poctivého, upřímného smýšlení, a záhy v jejich kroužku měl své dobré místo. A radívali se spolu často o rozličných strastech, jež provázejí začátky. Někdy napadlo je, že snad znamenají nové pokolení, jež je reakcí proti materialismu, a ta myšlenka, ač si ji navzájem nořekli, je těšila.

Jindra prožíval teď život radostně. Ve chvílích zadumání zdával se mu krásným! Myslí táhla mu v takových chvílích řada obrazů. Rána, lesknoucí se rosou a mlhavá lehkou párou, když les voní intensivně . . . Letní dny, jichž mnoho protoulal v lese. A večery měsíční, kdy duše ráda rozmlouvá s jinou, jež je jí blízká. Nebo deštivá letní odpoledne, když znenáhla vše opojeno čistou vůní, usíná v radostně monotonním zvuku deště . . . A zase život v městě, večery na ulicích, plných lidí, světél, hluku, života . . . A odtud se zatloulat do ticha ztemnělé katedrály . . . A daleko si zajet, mezi neznámými lidmi se potulovat, být volný jako pták mezi nimi . . . A zase pak pracovat na veliké nějaké věci . . . A chvíle štěstí, když se zahledíme do černých očí . . . a je veselo, je tak zoufale šťastno, že bys vykřikl z plna srdce . . . Miloval v takových chvílích umění již proto, že dovede zachytit a uchovat pro vždy něco z krásy. Toužival v takových chvílích žítí! Všechno to krásno, všecko veliké prožití a obsáhnouti . . . !

Když bylo již tušit jaro, nepřicházel dlouho od Hely dopis. Hrozně dlouhé zdálo se Jindrovi čekání. Což je nemocna? Či proč nepíše? Snad zapomíná? Ne, pamatuje se, jak byla onen večer rozechvěna.

Konečně jednoho dne přišlo psaní. Roztrhl je rychle a četl:

»Snad troše přečte dnes její dopis, ale nemohla jinak. Ať věří! Nenáležela mu nikdy zcela. Nemůže, cítí to, nechápe věrné lásky, která trvá stále. Je divoch a napadly jí vzpomínky na tu dobu, když on tehdy se s ní lhostejně rozloučil. Přiklonila se tehdy jinam a dnes — viděla ho, zdálo se jí, že je nešťasten, byl tak ubohý! Neví o n o ničem, nikdo, jen tobě jsem to musila říct . . . Odpuš a buď silným . . . Nejsem ani já šťastna.«

. . . Co to píše? . . . Jak je to možno? Hela? . . . Nechápal ničeho.

A vyběhl ven. Jakýsi vzdor ho opanoval. Venku byl den prvních záchvěvů jarních. Běhal kalužemi vody venku a pohazoval vzdorně hlavou. Vyzdoruje tomu, vyzdoruje, cítí dost energie. Musí být velikým, vyniknout, dokonalým bude. Všecko prostuduje, pozná, ovládne.

(Pokračování.)

JANOŠ:

Sen.

Na stolku psacím
rudý mi voní
karafiát.
Vykvetl v skleníku před svým časem,
aby dal v třesnutém mrazu
naději příštího léta a záruku slunečných dní,
aby jal srdce mé touhou po žhavém poledni
líném a ospalém na horském srázu,
zalitým velebným jasem,
poledni,
v němž čpí tak opojně
červený květ.

Předčasně vykvetl's, rudý můj květe!
Nelze dnes omamných dýchati vůní,
nelze dnes skrívánčích poslouchat trileků,
nelze dnes na stráni lenošně klímat:
venku jsou závěje, vítr je mete

do skrytých v dolínách tůní,
na sta v nichž zapadlo za malou chvilku
zbloudilých poutníků tichý sen držmat.

Tvůj den však přijde.
Po zimní vánici,
po jarním dešti,
do noci zářící
v světlý den srpnový
vykvétni teprv, bys hlásal nám zvěsti
o novém životě, o novém štěstí!

Tenkrát ovijem' tebou své vlasy,
půjdeme do ulic, do tržnic, do chrámů,
volat k všem budeme, budit vše budem',
den že tu vzkříšení, hodina spásy,
v kterou jsme doufali, v kterou jsme věřili,
hodina lásky.



A. JANÁČEK:

Na teskné struně .

Jdu podél Labe. Ostrý vítr,
jenž vysoké a dlouhé vlny vzdouvá . .
a v rozbouřené hladině se čistý azur shlíží —
tak temně modře! — — — — —

— — — — — Vlna o břeh šplouná
a její hřbet se bíle pění.
A napříč toku slunce svůj pruh stříbra vrhlo!
Cos vlnami zní jako pění,
cos jako výkřik ženy, plod když po první jí tíží.
Zní tlumeně, vášnivě a matně.
Snad racek chápe tajemství, jež v takt jej strhlo,
že vznáší se jak motýl vodní,
tak rozkošnický, delikátně,
nad rozčeřeným povrchem!

— — — — —
Tak sám jdu po břehu, té písni zrodu,
té písni věstecké — jak somnambul.
Jsem vlečen sugescí, jdu apaticky!
Jdu, klobouk do týla a v ruce hůl!
To jaro březnové je jako žena,
jež s láskou kupčí! Ono láká ven,
by mohlo se ti nonchalantně vysmát,
žeš sketa bez lásky, žeš slaboch jen!

A racek létá nad hladí a líbá
vln bílou pěnu dlouze, věle.

— — — — —
— — — — —

Jdu, spoután sugescí, jdu apaticky
a sním o čistém, bílém čele.

A po břehu jen bříz řad a topolů.
Jsou suché, jak dny mého jara.
Však dole u kořen je cítit změnu,
ta voda u kořen vše, hárá!!

A země, skřivan, vlny rozčeřené,
vše jednu lásky píseň hude!
Zní v písni té cos jako rozkoš blaha — —

— — — — —
A kolem mne jen — prázdně chudé!

— — — — —
Jdu, spoután sugescí, jdu nonchalantně,
jdu v taktu nejistě a matně.
A racek, který chápe tajemství,
se vznáší nad vlnami jako motýl vodní
tak rozkošnický, delikátně.



Z básní † Václava Navrátila.

Loučení.

Kdybch měl, má milá, odejít v cizinu,
kdybch měl odejít v daleký svět,
zda bys mne vyvedla za naši dědinu,
zda bys mne čekala, až přijdu zpět?

Nešla bych, miláčku, leč k naší zahrádce,
tam bych tě zlíbala na tisíckrát,
tam bych pak snívala o naší pohádce,
plakala vzpomínkou bezpočtukrát . . .

Cizina daleká, jak moře hluboké,
květina vábivá, opojný jed,
snad vidím naposled ty hory vysoké,
snad se již nevrátím, milenko, zpět.

Kdybys se nevrátil po roku v jeseni,
kdybys mi nepřišel polibek dát,
pak bylo poslední to naše loučení,
pak bych šla za tebou do země spát

Žaloba.

Nezpívalo srdce z jara,
když se první budil květ,
nemělo, kdo písní jeho
chtěl by rozumět.

Nesmálo se s klasy v poli,
když je žehla slunce zář,
toužilo jen do neznáma —
smutný samotář.

Nezavýsklo ani v jeseň,
když už plody vydal květ,
tiché ssálo její vůni,
aby nevěděl to svět,

Přišla zima, sníh a mrazy
Ach, kdo, milý Bože, ví,
jak to srdce plakalo by,
že jsou lidé zlí, ach, zlí.

Našemu shledání.

Má duše, neplač už
a potlač tíseň bolu,
nám přáno nebylo
jít šťastnou cestou spolu.

Nám slunce nesvitlo,
ba ani pablesk jitra
nám zraků nezjasnil
a nerozhřál nitra.

Ni bouře nehřměla —
— i blesky v dálce hasly —
a přece úzkostí
se duše naše třásly.

Sen tichý v ústraní
jsme snili plný touhý,
teď zvolna zastírá
ho stínu rubáš dlouhý.

A zastře celý snad
jak nebe smutné mraky,
jak vlny v hlubinách
když pohřbívací vraky.

Má duše, neplač už,
a potlač tíseň bolu;
zvon hrá mi hranu už —
my shledáme se spolu.

K upomínce.

Ty čistý liste s úbělovou tváří,
co táže se tak měkce tesklivý tvůj hled?
co svěřit tobě mám, jež slunce jasnou září
by přečkalo i časů divý let?

Jsme poutníky — ba, listy všichni jen,
jež obrací ten velký Vládce věků,
a osud náš tak tvému podoben,
jak květ se z jara rovná květu.

Jen písmo jiné je,
jak život sám je píše;
to s námi odejde
v ty tajné věčna říše.

My jdeme tak krátký jenom čas —
a ty snad jednou po letech.
až klesneme jak zralý v poli klas, *)
až nad hlavou nám vzroste svěží mech —
ty ještě budeš snad
a oku tázavému napovíš,
jak byl kdos kdysi mlád,

jak mladou silou toužil dál a výš,
jak srdce k světlu, k slunci chtělo,
až jednou — jedinkrát
a navždy oněmělo.

A půjdou jiní zas,
jak my šli za svým cílem.
Ó, kéž tvůj jasný hlas
jim poví před začatým dílem,
jak třeba všech je nás
stát při praporu bílém
a v svatém nadšení
jak dlouhý vojů řad
jít přes hloží a kamení,
jít přímo napořád;
jak třeba silným být
a víru velkou v prsou mít,
jak svorně napřažena
— ať muž jsi, nebo žena,
až dopracuje, vykřavící!

*) Básník zemřel, kose obilí.

JULIUS HODONSKÝ:

Beethoven.

Voda šuměla a vlhký kapek dotek
mi líbal čelo.
Tramvay hučela ulicí ztichlou
a nitro mé se chvělo
tou nevystihlou tonů mléčnou drahou,
jež v nitru vyzrála nešťastným a
kterou kroužky a čárkami jak nadzemský zjev
nesmrtelné duši lidské
osudu zlomyslnému v vztek
na stařeckém Času urval božským plamem
Ludwig van Beethoven.

Tvé duše záchvěvy a bouře zklamání,
jsou vodopádem, jež nám duše čistí,
jsou chvěním kosmů vln, jež řinou se
ve měkkém nitru,
když vzpomínáme na Ni,
kterou za měsíční noci,
kdy duše snoubí se a zpívají,
kdy bytosti tajemné na vlnách modrých
se houpají

jsme uvedli v tajemný chrám naší lásky,
kam klenoty snesli jsme,
jež život nám dal.

A stále slyším zoufalé výkřiky duše Tvé,
již vytvořila Bolest,
ohromná, nesmrtelná Bolest,
jež duši rve jak pluhem dvojostrým
vyrývá brázdy hluboké a zrní seje,
z něhož bratřím chléb vzrůstá výživný.
Pro útěchu a posílení duší stížených
/ jsi trpěl Beethovene,
jim dal jsi vše, i lásku i zklamání
i horké lože nocí bezesných,
kdy rvou nás vzpomínky dnů minulých.
Bolest rozryla Ti hrůzou obličej.
Však oči Tvoje světlo rozlévají
po ranách tváří tvých a rány tvé jsou příčinou,
že tony skladeb tvých jsou nám pecí ohnivou,
v níž rmut i bídu žití pozemského,
jak žebráka roztrhaný šat spalujeme
a bílé roucho svatební si odíváme.



JIRÍ VIKTOR:

Odletělo štěstí moje.

Odletělo štěstí moje
na perutích v dálný kraj,
zůstala v mé hlavě pouze
něžná, sladká o něm báj.

Viděl jsem, jak křídla vzpíná,
nemoh' je však zadržet,
vrať se, štěstí, v srdce moje,
vrať se v duši moji zpět.

Je tak siré srdce moje,
duši táhne stesku van,
vrať se z dálných končin zase,
vrať se v žití mého chrám!



MILOSLAV ČERNÝ:

Světlo dějin.

Dějiny národa jsou světlem toho lidu,
jež plálo věky — ba již dávným časem,
odstranit mají příští jeho bídu
a blaha, štěstí skráň mu věnčit jasem.

Já četl knihu dějů našich v tichu,
kde zemí Karlovou se nesl mír
a dále pak, kdy vznes' se v českou líchu
běs válek teskných, bojů rudých vír.

A dál jsem spěl, kde v slzách národ celý,
krev bratří tryskla v Čechiiny skráně,

jež jindy vavřín pyšně zdobil skvělý,
a pusty kolem — jindy v květu — pláně.

Běs války zmizel, tu zas' pouta z kovu
řinčela s vězňů vzdorujících vzdechům,
tak lid můj drahý věky polo v rovu
žil naději jen a tichým jejím echům.

Tak mluví kniha »bylin« v příští časy,
kde z lásky, svornosti, jen štěstí kvetlo,
ó, kéž jest věkům příštím zrnem spásy,
jak v moři dob majáku zářné světlo.





Úvodem. Realisujeme sliby ze svých sjezdů. Tak veliké bylo na nich nadšení, že účastníkům zůstanou vždy slavnostními tyto dny. A věříme, že jim zůstane i chuť k práci a proto rozšiřujeme tento studentský věstník. Abychom v něm dále se poznávali, abychom v něm si sdělovali, jak a co pracujeme. A abychom viděli, že jsme silnějšími a silnějšími. Vám, přátelé z Hradce, Lipníka, Žiliny, jsou vyhrazeny tyto strany, na vás tedy je, aby vždy byly plny. Dopisujte nám o svých podnicích, podvejte nám zprávy o svém životě. Aby v Plzni věděli, že i v Moravské Ostravě pracujete, aby čáslavští studenti poznali vás, z Hodonína, Jihlavy, Kyjova! Tolik se na nás leckde útočí, dodejte ostatní napařeným odvahy a posily. A budeme-li všichni za jednoho, bude naše hnutí opravdu silným a pak se nám podaří uskutečnit i ten veliký cíl, ježž jsme si vytkli. Neboť pravda vítězí!

α

S. S. S. a kroužky katolických studujících byly přes prázdniny a po prázdninách založeny v Hradci Králové, v Čáslavi, v Chrudimi a Čes. Budějovicích. Kde budou následovati? Z míst, kde je alespoň několik studentů katolického přesvědčení, dopište do Ústředí, které vyšle k založení řečníka.

Knihy na Slovensko pošlete na redakci »Vatry« v Ružomberku, jak jsme to svým bratrům na sjezdu slíbili. Všechny naše S. S. S. a kroužky nechť uspořádají velkou sbírku knih zábavných i poučných. Nemáme jenom mluvit o bratrství, ale také jednati.

Ústředí katolického studentstva československého konalo ve dnech 1. a 2. listopadu III. valnou hromadu; mimo to byl svolán sjezd delegátů všech našich organizací. Pro krátkost doby, jakož i pro špatné počasí nepřijeli sice delegáti ze všech středních škol, přes to však ukázalo se naše studentstvo velmi pohotovým, poněvadž na jedinou výzvu v novinách a na jediné oznámení účastnili se delegáti S. S. S. z Prahy, Čes. Budějovic, Čáslavi, Chrudimi, Hradce Králově, Jindř. Hradce, Litomyšle, Jičína, Smíchova, Král. Vinohrad, Brna, Kroměříže, Holešova, Hodonína, Jihlavy, Prostějova, Olomouce, Lipníka, Přerova, Řepčína, Zábřehu, Vyškova, Žiliny, Oravy. Mimo to je potěšitelným zjevem, že i bohoslovecké spolky, jako: Literární jednota v Olomouci, Jednota bohoslovců »Růža Sušilova« v Praze, Jednota bohoslovců v Hradci Králové a Jednota bohoslovců »Jirsík« v Čes. Budějovicích vyslaly delegáty, již všichni se postavili za náš program. Z dívčích našich kroužků byly zastoupeny: S. S. S. v Brně, v Řepčíně, v Chrudimi a Čes. Budějovicích. Celkem bylo zastoupeno 31 sdružení 71 delegátem. O sjezdu samém podáme obsáhlou zprávu v čísle 3.; dnes jen tolik: úspěchů jednání bylo docíleno ve všech bodech, všude stanoveny jednotné směrnice a tak naše organizace, upevněna a posílena, poroste nyní jak do šířky, tak do hloubky.

Liberální studentstvo a naše hnutí. Předsednictvo župy slovácké vydalo zajímavou brožurku »Spojme se!«, v níž vybízí veškeré pokrokové studentstvo ku spolupráci na velkých úkolech, jichž splnění vytýčilo si za svůj cíl. Jedním z těchto úkolů jest boj proti zpáteč-

nictví — klerikalismu. Z dalšího pak je patrné, že tam zahrnuje i nás a naše hnutí. Ale při tom nám dělá poklonu; čteme totiž ve výzvě: »Kolegové! Vzpomeňte na kroměřížský sjezd studentstva klerikálního a podívejme se — na sebe! Organizace jejich je silná. Nepodceňujme ji a nepřehlížejme ji! Je silná — svou vůlí. Nám chybí vůle — stojíme osamoceni. Vám, kteří chcete se státí bojovníky za ideály pravdy a pokroku, vám platí tato výzva! Zanechte osobních půtek! Odložte chyby starých! Vzpamatujte se a pochopte, že jste studenti, kteří dovedou více, než kritisovali, nebo lehkomyšlně a beze smyslu pro své povinnosti žítí! *Pohlédte jen na své kolegy, kteří v táboře klerikálním zorganizováni pracují, pracují houževnatě, někteří až fanaticky, proti nám a pokrokovým ideám — a bohužel — pracují s výsledkem nás zahanbujičím. Jste slepi, nevidíte? Organizace jejich jest silná a jsouc si své síly jista, sebevědomě obrací zřetel svůj — na Slovensko. Neznáte — Ružomberka? — Známe málo Slovensko a své bratry tam. Mnoho o nich mluvíme, ale málo jim — rozumíme! Věru, oni námi mohou pohrdati, nevšímají si nás! Vždyť my neznáme nic! My nemáme organizace!« — Nuže, my tu organizaci máme, i na Slovensku ji máme, jen to jediné si přejeme, aby slova, jimiž nám autor článku tolik lichotí, platila pro všechny. Neboť opravdu práce je naším heslem, tou imponujeme a pevná vůle, tou jsme sami silni. Toho si budme, přátelé vždy vědomi.*

α

Arcibiskupem pražským jmenován byl sv. Otcem Msgre dr. Fr. Kordač. V chmurných dnech dnešního úpadku náboženského konečně jeden světlý paprsek. A pro nás, studenty, radostná zpráva. Vždyť život katolických studentů v Praze byl v nejužším styku s novým panelem arcibiskupem. Byl našim vysokoškolským kazatelem a každou neděli o 9. hod. přednášel nám své hluboké úvahy u sv. Klimenta. Do »Studentské hlídky« psával své epistoly ke studentstvu. Stál při kolébce České ligy akademické, s účastí prodělával všechny její krise a všechny její pokroky sledoval se zájmem milujícího otce. A proto nebylo jednoho podniku, abychom s ním se nebyli dříve poradili. Byla sice někdy různost v názorech, ale ta se týkala vždy jen taktiky; ideově vždy bylo jednotné hledisko. A jak pečoval o hmotnou situaci studentstva. Se svým nadšeným žákem dp. V. Davidkem vybudoval ohromným nákladem konvikt mlado-boleslavský a o Arnoštovu kolej pečoval jako nikdo jiný. Hlavně jeho přičiněním se Arnoštova kolej moderně zařizuje, jeho pomocí začíná nyní i duch v koleji se měniti. To vše vděčí studentstvo jemu, a studentstvo je si toho vědomo. S radostí vítá ho na stolec sv. Vojtěcha a nabízí mu svou pomoc k obnově náboženského života v naší vlasti.

α

Kolej Arnošta z Pardubic v Praze. Kdykoliv jsme dosud o této koleji ve svých listech psali, bylo to vždy pro nás hodně bolestné, poněvadž jsme absolutně nemohli býti spokojeni s duchem, který vládl v této koleji, vybudované pro katolické akademiky. Dnes díváme se s jistým zadostiučiněním na svůj minulý zápas, neboť to, co jsme chtěli, jsme prosadili. Svědčí o tom alespoň schůze chovanců kolejních, která se konala v neděli dne 19. října o 1 hod. odpolední v ústavní jídelně. Zahájil a řídil ji ředitel koleje, vldp. V. Davidek, jenž

v úvodní řeči nastínil svůj program. Chce z koleje vytvořit pravý domov studentský, v němž se všichni budou cítit jako doma. K tomu vedle materiálního zlepšení — zavedení celé stravy, úprava pokojů, elektrické světlo, jsou vymoženosti jeho agilního ducha! — je zapotřebí i zlepšení vnitřního života a to dobrovolnou kázní, pořádkem, vhodnou četbou, spolkovou činností. Zdůraznil hlavně, že kolej, jež má nad portálem sochu Arnošta z Pardubic, prvního arcibiskupa, je institucí čistě katolickou a že proto by se neshodovalo s poctivým charakterem, jestliže by někdo do ústavu vstupoval bez vnitřního přesvědčení katolic., jen čistě z materiálních výhod. Po jeho proslovu účastnili se debaty vedle jiných hlavně kol. Fiala a dr. Kníže, promlouvajíce o organizaci kolejního života. Z celé debaty bylo viděti snahu, přivést kolej na vyšší úroveň, aby pověst ústavu, v němž v minulých letech bývali často přijímáni i kolegové z jiných táborů, byla očistěna, což jistě se podaří, půjde-li život kolejní v naznačených směrnicích. A o to se jistě všichni chovanci, hlavně členové naší organizace přičiní. α

Mikulášský dar. Na olomouckém sjezdu jej navrhl člen N. S., pan kanovník dr. Stojan a jeho návrh přijat s povděkem. Vždyť znamená pro nás zajištění naší existence. Organizaci naši dosud brzdí nedostatky finanční. Sjezdy a pracovní porady zatěžují náš rozpočet, vydávání časopisů stojí dnes ohromné sumy (za 1. číslo »Jitra« přišel účet jenom z tiskárny na 2080 K!), ohromná korespondence (a »Sdružení« stěžují si ještě při tom na nedostatek písemného styku s Ústředím, ač Ústředí přijalo a odeslalo od února dle jednacích protokolů přes dva tisíce dopisů!) a nutný osobní styk vyžaduje honorovaného sekretáře a konečně vybudování katolických kolejí pro vysokoškolské a středoškolské studenty a studentky jest rovněž příkazem dne!

Který náš student nedal by se s chutí do práce? Vždyť stačí někdy, upozorní-li na nás a na naše nesnáze a vybídne-li své známé, aby také na nás pamatovali. A naše kroužky nechtě uspořádají přednášky, v nichž budou veřejnost informovat o našem vzrůstajícím hnutí, nechtě uspořádají akademie a divadla a nechtě poprosí ostatní katolické spolky, aby v náš prospěch nějaký podnik uspořádali. Zkrátka, nechtě všude se tato akce tak rozproudí, aby sv. Mikuláš byl pro naše studenty hnutí hodně štědrým! α

Z Brna. Valná hromada »Moravana« a »S. S. S.« v Brně. Spolek katolických akademiků »Moravan« spolu se »S. S. S.« v Brně podal výkaz své půlroční (poslední mimořádná valná hromada byla 2. dubna t. r.) činnosti dne 28. září t. r. na řádné valné hromadě. V tento den národního svátku sešlo se veškeré členstvo a četní hosté do kostela sv. Josefa, kde měl ke studentům promluvu obětavý duchovní rádce »Moravana«, p. dr. Skoupý, jenž také sloužil mši sv., při níž přednesl pěvecký odbor sborové zpěvy a chorál svatováclavský. Po mši sv. konána v sále kláštera Voršilského valná hromada. Předseda kol. Šebek uvítal přítomné hosty a studentstvo, přečetl omluvné příspěvy a v kratším proslovu zdůraznil význam valné hromady. Na to jednatel kol. Smrž přečetl obsírnou jednatelskou zprávu, v níž zračila se činnost »Moravana« a »S. S. S.«: Po stránce náboženské účastnili se členové pravidelně školních služeb Božích a exhort. Duchovní rádce dr. Skoupý se vzácnou horlivostí míval časté duchovní promluvy. Spolek korporativně účastnil se průvodu Božího Těla. Kladen zvláštní důraz na to, aby členové S. S. S. se přičinili o zacho-

vání modlitby ve škole před i po vyučování. Velmi četně zastoupen byl spolek na Cyrillometochcejské pouti na Velehradě ve dnech 4. a 5. cervence (25 ctenů). Vyslal zástupce na svatováclavskou pout v St. Boleslavi a účastnil se všech sjezdů katol. studentstva. Na pracovním sjezdu v Olomouci byli 4 ctenové, na manif. sjezdu v Hradci Králové 1, v Kroměříži 21, v Ružomberku 9 a na pracov. sjezdu v Prostějově 6 členů. Ctenové aktivně účastnili se sjezdového jednání v debatách, mimo to předseda spolku, kol. Šebek, podal referát v Kroměříži »Student a Orel« a kol. Roztočil v Prostějově »O úkolech katol. studentstva«. Na popud »Moravana« založeno »S. S. S.« v Mor. Ostravě; při ustavující schůzi tohoto referoval kol. Roztočil. Do protestní schůze deputace moravských katolíků k vládě proti omezování nábožensko mravní výchovy na školách, zabránění klášterů a teroru vyslání za studentstvo moravské čtyři členové »Moravana«. Spolek udržoval cíle styky s bratrskými organizacemi studentskými, s »Čes. ligou akad.«, »S. S. S.« v Prostějově, Mor. Ostravě, Olomouci, Kroměříži, Řepčíně, dále s kroužkem našich stud. v Hodoníně, Lipniku a j., zvláště při příležitosti dotazníkové akce v otázce orelské. Při zájezdech do Ružomberka a do Malacek navázány styky se stud. slovenským. — Spolek uspořádal cyklus veřejných přednášek, na nichž promluvil dr. A. Vašek, prof. Drobný (třikrát), red. Skácel a dr. Sedlák. Přednášky byly vždy velmi četně navštíveny. Mimo to pořádána řada přednášek členských, na nichž přednášeli členové literárního odboru. — Na popud brněnského tisku ujal se spolek akce, ustavení dobročinného družstva »Sušil«, majícího za účel vybudování katol. akadem. domů v místech vysokých škol, především ovšem v Brně, kde je potřeba nejnaléhavější. Ve výboru »Sušila« mimo jiné zasedají J. M. arcibiskup dr. Kordač, kanovník dr. Kupka, dr. Sedlák, chefred. Světlík, dr. Svoboda a j.; ze studentstva po jednom zástupci »Moravana« a »Ústředí«. — V Brně zastupován byl spolek na slavnosti katol. spolků starobrněnských ve Zdislavě, na manif. sjezdu brněnské a olomoucké Jednoty duchovenské, na schůzi orelských jednot brněnských, na večírku na počest jihoslov. akademiků-Orlů, na večírku na počest strážního oddílu Orla čs. na Slovensku a j. — O prázdninách působili členové sociálně lidem, hlavně ve venkovských lidových jednotách a místních odborech orelských. Místnost spolková jest naprosto nevyhovující a bohužel dosud nebylo možno zjednatí nápravy. — Po zprávě jednatelské podal kol. Bojanovský zprávu pokladní, kol. Drkal zprávu knihovní a zástupce v »Ústředí katol. stud. čs. v Praze«, kol. Tomášek, promluvil o činnosti »Ústředí«. Na to podány zprávy odborové, z nichž patrna vnitřní činnost spolková. — V odboru pěveckém (správce kol. Sl. Wacha) cvičeny byly sbory mariánské, které přednesl p. ev. odbor na májových požehnáních; smuteční sbor, zpívaný při pohřbu člena S. S. S., kol. Kubáska; slavnostní sbory, zpívané při akademii v Ivančicích a valné hromadě, slovácké písně, přednesené na večírku na počest Jihoslov. akademiků-Orlů atd. — Zábavní odbor (správce kol. Šustáček) předvedl divadelní představení, pořádal taneční hodiny a pečoval o společenskou výchovu členstva. — Zprávu literárního odboru přednesl kol. Henzler. Schůze literárního odboru byly pravidelné, týdenní. Pořádány členské přednášky s debatami. Předčítány a kritisovány literární příspěvky členů. Příležitostně vzpomenu jubilejních dnů (výročí) našich i cizích spisovatelů a zdůrazněna jejich činnost a význam. Literární novinky (knihy, brožury, články v revuích) pilně sledovány a kritisovány — Tělocvičný odbor »Orla«

a hlavně slavnému Tisk. Družstvu, jež místnosti i knihovnu propůjčilo, patří náš dík. Pak jsme začali konati schůze. Nejprve každou sobotu. Večery vyplnily přednášky a — debaty kol. Janáčka i s pokrokovými studenty, kteří začali mezi nás chodit. Začali jsme růst. Když konečně přišel školní rok, dosáhl náš středoškolský kroužek počtu členů stovky. Na začátku školy pořádali jsme všestudentské »Veni sancte« v kapli sv. Klimenta. Veliká účast i z vrstev laické inteligence přiměla nás k tomu, abychom přemýšleli o permanentních studentských bohoslužbách. Život spolkový zbohatl a stále bohatne. Dosud započínáme uváděti v život dvakrát týdně konferenční řeči o náboženských otázkách. Vedení se ujal obětavě dp. kanovník Černý, jenž nám věnuje veškerý své síly. V sobotu jsou zase stále členské schůze s pravidelnými přednáškami členů i pozvaných řečníků. Do nich vodíme i hosty. Pokrokovým kolegům se naše práce nelíbí. Upozorňují v »Osvětě lidu« na »klerikální nebezpečí«. Nejdříve, aby paralysovali naši činnost, nabídli nám ruku k »spolupráci«. Když jsme neodpověděli, dobře vidouce jejich úmysly, tož sáhlo se k radikálnímu prostředku. Svolali protestní schůzi proti nám. To je nejlepší kriterium negativní, destruktivní práce nevěrců, kteří se zalekli pozitivních základů, jež klademe pro budovu svého duchovního života. Že pracujeme správně, to nám nejlépe dokazuje odpor těchto nepřátel každého pozitivního náboženství. Chceme pracovati tolik, aby měli kolegové ještě mnohokrát příležitost proti nám »protestovat«. Celý spolkový život se soustřeďuje kolem naší místnosti, v ní máme všechny naše časopisy, každý den se v ní scházíme, tam máme i společenské hry (šach, dámu a pod.) Máme mnoho plánů, a bude potřeby mnoho úsilí, abychom všechno vykonali. V první řadě považujeme za svůj nejbližší úkol, zavěsti studentské společné bohoslužby. Agituje pro »Život«, »Jitro« a hlavně pro mikulášský dar. V nejbližší době uvedeme v život i sociologický a řečnický kurs, pro jichž vedení se nám podařilo získati povolání odborníky. Víme ovšem velmi dobře, má-li se všechno ujmouti, nesmíme celý aparát postavit do života najednou, nýbrž organicky jedno za druhým. Z odborové činnosti jsme se prozatím omezili na zvláštní cvičení v »Orlu« a dramatický odbor chystá už představení »Strana bdělých«. Práce tedy hodně, ale také pracuje, kdo má chuť ku práci. Kdybychom však věděli, že někdo spolkového života se úmyslně straní a že k nám vstoupil z materiálních důvodů, tož jej ihned vyloučíme! Takových členů nepotřebujeme! Naším snem je, o prázdninách uspořádati u nás studentské třídní exercicie a pak spojití je s krajským studentským sjezdem. Nechci předbíhati událostem, ale myslím, že můžeme spoléhat na podporu všech okolních bratrských S. S. S. Seznámíme se tak osobně a budeme míti možnost účinněji bojovat za své ideály.

Vojenská výchova na středních školách. Dnešní generace středoškolská sotva se již pamatuje, nejvýš snad z vypravování starších druhů — na revolty studující mládeže proti vyučování důstojníky vojenským vědám, střelbě, jak je zavedla militaristická vláda rakouská. A tehdy se učilo jen mimořádně v sobotu odpoledne. Studenti se tomu smáli, a nikdo nechtěl choditi do cvičení, až byl za to leckterý stížen trestem. Po válce vzrostla ještě více nenávisť k válce a my, kteří jsme po řadu měsíců hnili v zákopech, umiňovali jsme si pevně, až přijdeme domů, že budeme buditi nenávisť k válce a militarismu, doufali jsme, že učitelé na školách budou jej prohlašovat za skvrnu lidské kultury, za hanbu sto-

letí. Bohužel, přichází dnes inspektor branné moci, básník ve výslužbě, J. S. Machar a praví, že na školách bude se pravidelně učiti zacházení se zbraní a konána budou cvičení za dozoru důstojníků a poddůstojníků. Ve Francii je tomu jinak. Anatole France stojí tam v čele velikého hnutí, jež chce vychovati mládež k jinému pojmání života a k odporu k barbarství války. Nejsme proti vojenství obrannému, zejména pokud okolní státy vydrží vojsko, avšak na výcvik ve zbraní je času dosti, až po absolvování střední školy, kde je škoda drahého času na takovou věc. Nechceme, aby mládež byla vychovávána k romantickému uctívání válečného hrdinství, neboť v tom je již nebezpečí návratu k zašlým dobám. Zamítáme naprosto každý pokus, učiniti ze střední školy nové opravené vydání zrušených kadetek.

Náboženství a náboženské úkony na středních školách. Dle výnosů ministerstva školství, vyučování náboženství bylo na střední škole zredukováno a náboženské úkony staly se nepovinnými. Dvě poslední třídy reálků a tři gymnasijsní nemají vůbec náboženství, leč přihlásili se dostatečný počet frequentantů. My ovšem již dávno byli jsme toho názoru, že je nesprávným, nutiti žáky na střední škole k náboženským úkonům, poněvadž víme z vlastní zkušenosti, že to vedlo často ke skutkům, budícím pohoršení. To je ostatně známo. Bylo tedy rozhodně potřeba nápravy, ale ta dle našeho mínění neměla být taková, jaká se nyní těmi nařízeními děje. Ale už se stalo a my studenti nemůžeme na tom ničeho měniti, nýbrž musíme tomu jen čeliti. Založili jsme a založíme ještě v místech středních škol naše S. S. S. nebo naše vzdělávací studentské kroužky, jimž připadl v dnešní době těžký a zodpovědný úkol: dáti studentovi to, co mu odepřela škola — totiž, poskytnouti mu vedle jiného, náboženské výchovy. Proto má míti každé S. S. S. svého duchovního rádce, který by tuto výchovu vedl a sice: předškolními i debatami filosoficko-apologeticko-náboženskými a nabádáním k řádnému plnění náboženských povinností. Proto již samy sebou náboženské úkony a náboženství ve škole jsou pro členy S. S. S. (kroužků) závazné. Vyskytl se též návrh, aby v místech bohosloveckých fakult nebo učilišť byly pořádány veřejné přednášky profesorů různých stolic, t. zv. »publika« pro inteligenci, jak tomu ostatně jest všude na světských fakultách universitních, jichž by se naši studenti také účastňovali. Návrh jistě cenný, o jehož uskutečnění se budeme také úsilovně zasazovati. Ostatní S. S. S. musí pracovati s duchovními rádci, kteří ovšem musí býti šťastně voleni. A tak doufáme, že dovedeme nejen čeliti oněm nařízením, ale že si naše studenti vychováme lépe, než by to mohla učiniti škola.

*

Jak psávali studenti o peníze v 18. století

Negmilegssj Pantáto a Panjmámo!

Wědomost gim dávám, že sme oba chwala Pánu Bohu zdrawi, což i my gim srdečně vinšujeme. Prosyme je, by nám poslali na wsseligaké potřeby mně 1 zl. a Honzykowi 32 kr. — Pozdrawugi babičku, bratrv, sestry a wssechny Přátele, wostávám gegich negposlussněgssj syn

Wogtěch Negedlý.

W Praze dne 9. Aprile 1791.

A Monsieur Monsieur Jean Negedlý, mon très chère père a Žebrač.

P o z n. g se čte jako j, ss jako š, j jako í.

STUDENTI!

Co jste už vykonali pro

MIKULÁŠSKÝ DAR?

Pořádali jste sami nějaký podnik?

Poprosili jste některý jiný spolek o výtěžek
některého jeho podniku?

Informovali jste známé o našem hnutí a po-
třebách?

Ne-li, učiňte tak ihned!

K O N K U R S.

Ústředí katol. studentstva československého v Praze vypisuje tímto kon-
kurs na nejlepší

návrh spolkového odznaku.

Podmínky soutěže:

1. Soutěže se mohou účastniti jenom členové organizací v Ústředí kat. stud. soustře-
děných a odběratelé našich časopisů „Života“ a „Jitra“.
2. Návrh musí být technicky snadno proveditelný.
3. Návrh musí obsahovati tři S — jinak se ponechává navrhovateli úplná volnost.
4. Tři nejlepší návrhy budou odměněny cenami: I. cena 30 K, II. cena 10 K a III. 5 K,
v čemž je už zahrnut honorář.
5. O návrzích rozhodne výborem Ústředí zvolená tříčlenná jura, jež bude míti právo
v případě, že žádný návrh by nevyhovoval — všechny zamítnouti.
6. Členem této jury nesmí býti některý z navrhovatelů.
7. Návrhy buďtež podány ve skutečné velikosti i v dvojnásobném měřítku.

Práce zašlete na adresu: „Ústředí kat. studentstva, Praha II., Voršilská č. 1. s šifrou
„Konkurs“ nejdéle do 6. prosince 1919. Na zásilky později došlé, anebo nevyhovující předepsa-
ným ustanovením nebude vzat zřetel.

Ústředí kat. stud. českoslov. v Praze.

S. S. S.

*Památník na I. pracovní
sjezd Sociál. student.
sdružení v Olomouci.*

Vydal redakční kroužek.

*Cena 2 K 60 h,
pro studenty 1 K 50 h.*

*Praktická pomůcka pro všechny
studenty!*

*Expeduje: Ústředí katol. stu-
dentstva československého,
Praha II., Voršilská ul. 1.*

Čtěte knihu

Dr. F. X. Nováka:

**V máji
života.**

Cena 1 K.

Vydalo Ústředí katol. stu-
dentstva českosloven.,
Praha II., Voršilská ul. 1.

„Život“

Myšlenky o socialismu, umění,
náboženství a politice.

Cena pro studenty .. 6 K,
pro nestudenty 10 K.

Redakce a administrace: Praha II., Voršilská 1.

JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických.

Ročník I.

Praha, prosinec 1919.

Číslo 3.

O toleranci.

Jul. K.

Naše moderní doba vyznačuje se množstvím zásad a hesel, jež však obyčejně potkává smutný osud, totiž, že se neplní. Někdy je to celku prospěšno, ale jindy to škodí. Tak na př. mluví se a píše dnes velmi mnoho o toleranci — o snášenlivosti; pozcruhodné je, že ona se slibuje i mírovými smlouvami, ale v praxi se dle ní nejedná.

Obsahem pojmu tolerance je (stručně řečeno) snášenlivost v názorech. Zkušenosť učí, že o téže věci mohou býti různé názory; určitou věc chápe každý dle vlastní osobitosti a dle svého vzdělání. A proto je pevně přesvědčen o správnosti svých úsudků dotud, dokud ho někdo nebo něco nepřesvědčí o opaku. Toho si musíme býti vědomi. Proto shledáme-li u jiného odlišný názor, musíme si ho vážiti a to zvláště v tom případě, víme-li, že je to pevné jeho přesvědčení.

Souhlasíme tedy plně s požadavkem snášenlivosti, dnes tak rozhlášeném, poněvadž v něm vidíme základ klidnějšího života lidstva. Tím ovšem nechceme dosáhnouti nějakého klidu; chceme život, jehož podmínkou je boj, žádáme výměnu názorů, ale nesmí zabíhati do extrémů. Stejně jako chtějí jedni respektu jejich názorů, stejně požadujeme toho i my. Naše přesvědčení musí býti respektováno, máme k tomu právo; nebude-li tomu tak, musíme si toho práva vydobýti.

Našemu mladému hnutí škodí dnes beze sporu profesori; ne sice všichni, ale z části. Staly se případy, že profesorské sbory zakázaly na ústavech našim studentům sdružovati se k účelům výchovným na podkladě náboženském. Jinde zase trestali ú-

častníky našich prázdninových sjezdů. Na mnohých ústavech nedovolili studentům, aby přijeli do Prahy na pracovní sjezd delegátů S. S. S. a kroužků. Tak daleko zacházejí dnes profesori ve své zaujatosti a netoleranci vůči nám. Mnozí snad si myslí, že pod rouškou našeho hnutí skrývá se něco politického; ale tu jsou ve velkém omylu. Stačí jen přecísti si naše stanovy, kde v bodě o účelu je napsáno: „Toho účelu se dosahuje: c) činností společenskou, při čemž politická činnost je vyloučena.“ A pak, vždyť naše sdružení jsou pro ně volná, ať se tedy o činnosti přesvědčí sami. Jinde, a to je myslím ve většině případů, je to zášť ke všemu, co je katolické. Zde není možno nic jiného, leč se brániti. Že naše sdružení jsou oprávněná, je samozřejmé. Platí-li svoboda pro jedny, platí i pro druhé. Je potřebí trošku dobré vůle, tolerance a spravedlnosti pánů profesorů, a pak ten život na střední škole bude snesitelným a příjemným.

Mnoho brzdí naši činnost též nesnášenlivost kolegů. Není také divu, dosavadní výchova k tomu přirozeně vedla. Dnešní student vysmívá se odlišnému přesvědčení, terorizuje opačné názory svých kolegů; nechápe prostě, že je možno míti o jedné věci různá a odůvodněná mínění. Jemu ani nenapadne, aby trošku přemýšlel, aby se vžil do jiné duše, jež je jinak vychována a jiné mentality. Směje se pouze aneb jej dokonce tupí. Je to správné, je to spravedlivé? My chceme i od nich tolerance, ale chceme také sami býti takovými. Víme dobře, jak to vypadá na ústavech, kde jsou dva neb i více táborů, hájících různé názory způsobem studenta

často nedůstojným. Je toto vše potřebným? Je to kolegiálním? Ukazuje to na tu vysokou kulturu, o níž se dnes tolik mluví a píše, a kterou se dnešní mládež odchovává?

A co chceme od jiných, to musíme sami především plnit. Naše sociální studentská sdružení a naše vzdělávací kroužky musí proto v první řadě zdůrazňovati požadavek snášenlivosti a musí své členy ke snášenlivosti vychovávat. Stačí snad několika přednáškami důrazně na to poukázati. Každý

člen S. S. S. musí býti tolerantním v zájmu spravedlnosti a dobrého soužití; ale na druhé straně musíme totéž požadovati od kolegů, stojících mimo nás nebo proti nám. Pak se navrátí do řad studentstva ten starý boдрý duch, který už předválečnými a hlavně válečnými poměry byl otráven.

Proto s veškerým důrazem a vážností voláme po toleranci profesorů i studentstva.



Pracovní sjezd studentstva katolického, konaný dne 1. a 2. listopadu v Praze.

Po slavných a radostných dnech sjezdů prázdninových, po tom nadšení, jež hlaholilo na rtech debatujících, zářilo z očí poslouchajících, a jež tryskalo ze srdcí všech účastníků, po těch sjezdech, na nichž jsme se poznali navzájem a seznali současně sílu, po těch slavnostních chvílích, v nichž jsme k l a d l i z á k l a d n í k á m e n nové budovy, nastala nám po prázdninách další povinnost, dále stavěti a dostavěti chrám, s jehož stavbou jsme už jednou započali.

Zájem o naše hnutí byl na všech stranách veliký. A tu přicházelo do Ústředí tolik dotazů, na něž jsme nemohli odpověděti, neboť nechtěli jsme býti vládci, nýbrž jen služebníky všech, nechtěli jsme býti staviteli, nýbrž dělníky, jako všichni ostatní. K tomu se cítíme příliš slabými a snadno by mohl býti náš plán chybným. Ale budova naše musí býti nerozborná a proto musí býti zasazen každý kámen pevně na místo, kam patří.

A proto jsme povolali na den 1. a 2. listopadu všechny, kdož chtějí s námi pracovat, všechny bez rozdílu jsme povolali, ať to byli studenti, ať to byly studentky, nechť to byli posluchači vysokých škol, bohosloveckých fakult, nechť to byli žáci středoškolských ústavů, ať přijeli z Čech nebo z Moravy, nebo ze Slovenska, abychom s nimi se poradili a ode všech si vyžádali schválení stavebního plánu, jak jsme jej po mnohých debatách vypracovali.

A jsme díkem zavázáni všem, kdož s takovou láskou přijeli a ukázali tím pohotovost a vyspělost našeho hnutí. Těm pak, jimž bylo zabráněno přijeti, jakož i všem,

kdož se zajímají o naše hnutí, alespoň několik slov o průběhu a výsledcích sjezdu. Kdo pak si přeje důkladnějšího seznámení, nechť dopíše do Ústředí, jež mu zašle ochotně všechny tiskopisy, jak byly na sjezdu schváleny.

Nebudu se šířiti o divadelním večírku, uspořádaném na počest delegátu pražským S. S. S., děkuji jen srdečně kolegum, kteří laskavě se úleh ujali a hry nacvičili. O valné pak hromadě Ústředí, konané dopoledne dne 1. listopadu, referujeme podrobněji ve studentském věstníku.

Vlastní jednání sjezdové zahájeno odpoledne o půl 3. hod. kol. Janáčkem, nově zvoleným předsedou Ústředí, pokračováno pak v něm v neděli o 8. hod. dopoledne. Za předsedu sjezdu zvolen kolega MÚC. Kunec, jenž vedl obratně celé jednání. Do předsednictva zvoleni pak dále kolega JUst. Šebek z Brna, kol. MÚst. Škultéty ze Slovenska, kol. ThC. Paleček z Čes. Budějovic a kol. Špringrová z Chrudimi.

Poněvadž látky bylo mnoho, byla debata vždy stručná. Referent odůvodnil svoje návrhy a shrnul je pravidelně v resoluci.

Nejprve vyjasněn byl kol. Roztočil em náš poměr ke Svazu studentstva, upozorněno bylo na jeho odmítavé stanovisko a nekolegiální jednání. Proto navržená následující resoluce byla schválena bez debaty.

Resoluce o poměru Ústředí ke Svazu st. čs.

1. Ústředí katol. studentstva čs. a všechny organizace pod ním sdružené stojí mimo Svaz stud. čs. Svaz není tudíž insti-

tucí všestudentskou a nemá oprávněnosti pod takovým jménem vystupovati.

2. V případech potřeby nechť Ústředí neváhá ohraditi se proti všestudentskému vystupování Svazu, intence našich organizací poškozujícímu.

3. Pokud na jednotlivých místních ústavech jsou organizace čistě samosprávné a pokud nestojí tyto ve Svazu, nebrání Ústředí svým členům ke vstupu do nich.

4. Ústředí chce se chovati vůči Svazu a všem organizacím v něm sdruženým naprosto korektně a snášenlivě a vyžaduje si ovšem podobného chování navzájem.

Pokud se týče našeho poměru k úřadům jak politickým tak školským, doporučoval kol. Šráček tento postup. Zřízení akademických S. S. S. bude oznamovati politickým úřadům vždy Ústředí, jež má právo S. S. S. zakládati. Sdružení pak sama nechť pečlivě oznamují všechny podniky úřadům, aby nepřišly do konfliktu s nimi. Středoškolské kroužky nepodléhají politickým úřadům vůbec, nýbrž jako volná sdružení studentská jsou povolována profesorským sborem a proto mají si vždy k ustavení vyžádati dovolení profesorského sboru.

Pak bylo jednáno o stanovách ústředí. Dosavadní stanovy vyhovují úplně, jen činnost jejich nutno nyní rozšířiti i na Slovensko a dle toho byly změny provedeny.

Pokud se týče S. S. S. schválen byl systém dvojitých organizací a sice mají býti jednak akademické S. S. S., v nichž mají býti členy po schválení i žáci dvou nejvyšších tříd, jednak kroužky katolických studentů středoškolských. V stanovách S. S. S. změněny proto paragrafy, jak už byly na olomouckém pracovním sjezdě navrženy, nově pak schváleny byly tyto stanovy kroužků středoškolských studentů katol.:

Účelem kroužku jest:

1. sdružení studenty a studentky katolického náboženství, a) aby se jim dostalo vzdělání doplňujícího osnovu učebnou, b) výchvy mravní, založené na podkladě náboženském a c) výchovy tělesné.

2. Účelu toho se dosahuje: a) přednáškami a četbou krásné a vědecké literatury, b) výklady obsahu nábožensko-výchovného,

debatami apologetickými a pořádáním duchovních cvičení, c) tělocvikem, sportem a turistikou.

O členech:

Členové činní: jim může se státi každý student nebo studentka katolického náboženství, pokud jim toho disciplinární řád dovoluje.

Povinnosti činných členů: 1. zúčastniti se veškeré činnosti kroužku a 2. zastávati svědomitě uložené funkce.

K řízení kroužku zvolí si členové výbor, skládající se z předsedy, jednatele a tří členů.

Na to referoval kol. Doležal o kompetenci pracovních sjezdů. Po jeho referátu byla krátká debata, vývody jeho však uznány a tak přijata byla i jeho

resoluce vymezující poměr pracovních sjezdů delegátů S. S. S. a akademických spolků k „Ústředí katol. studentstva čs.“

1. Ústředí jest povinno provésti usnesení všech pracovních sjezdů.

2. Pracovní sjezd je sjezd delegátů S. S. S. buď a) určitého kraje, obvodu či b) celé oblasti, na níž se vztahuje působnost Ústředí a kde jsou S. S. S. i akademické spolky zastoupeny vyslanými delegáty dle počtu svých členů.

3. Omezení: Resoluci pracovních sjezdů jednotlivých obvodů má právo zrušiti či částečně či úplně již výbor „Ústředí“, když uzná po náležité úvaze její taktickou či zásadní neproveditelnost.

4. Resoluci pracovních sjezdů všeobecných (bod 2. b) má právo měniti či rušiti jen valná hromada „Ústředí“, která budiž do měsíce svolána.

O mikulášském daru informoval účastníky kol. Janáček, jehož resoluce rovněž schválena.

Resoluce o Mikulášském daru.

Pracovní sjezd, porokovav o významu „Mikulášského daru“ k dořízení jednoty ideové i organizační mezi všemi S. S. S. a spolky bratrskými, vyzývá všechny jmenované korporace k čilé agitaci pro tento účel. Agitace ať se provádí v krajinském tisku články o naší situaci organizační, publicistické a sociální. Naši akademici ať konají, pokud možno přednášky na schůzích strany a v katol. spolcích a vybízejí

tam lid k hojně subskripci. — Samy pak, katol. studentské spolky a vzdělavací kroužky, konejtež divadla, akademie a večírky ve prospěch mikulášského daru; žádejte i jiné katol. spolky o podobné podniky. — Sjezd uznává, že je nutná v zájmu zdatu celé akce řádná organizace celého finančního hospodářství, vyvolil ze svého středu tříčlennou finanční komisi. Účelem jejím jest vésti stálý přehled o postupu akce, přijímat a zaúčtovat dary a provést konečnou uzávěrku.

Pro kázeň ve spolku je nejdůležitější pomůckou je d n a c í ř á d, proto na sjezdu i t mu bylo věnováno mnoho času. Referentem byl kol. R o z s y p a : jeho návrhy byly zásadně přijaty; výbor Ústředí pak bylo loženo přehledně je upravit a vydati tiskem.

Tak byly všestranně vybudovány formy, v nichž máme své idee uskutečňovati. Mimo to se vyskytlo při debatě i několik návrhů stavovsko-studentských, z nichž nejdůležitější byly shrnuty v tyto tři resoluce:

Resoluce kol. Šebka o očiště koleje a kat. ústavů.

Katolické studentstvo, shromážděné na sjezdě delegátů studentských katol. organizací, žádá, aby kollej Arnošta z Pardubic, katol. ústavy, kláštery a p. d. byly přístupny pouze studentstvu katol. smýšlení.

Resoluce kol. Vondráčka o náboženském vzdělání akademiků.

Katolické studentstvo, shromážděné na sjezdě delegátů katol. stud. organizací,

jsou si vědomo důležitosti náboženského vzdělání, vybízí profesory theologických fakult, aby vypisovali pro laické studentstvo každým semestrem bezplatné veřejné přednášky (publica), hlavně apologetické, filosofické a sociologické.

Resoluce kol. Doležala o střelbě na školách.

Jsouce za jedno se všemi světovými organizacemi civilisovaných národů, protestujeme proti zamýšlenému povinnému zavedení střelby a vojenských cvičení na školách středních za vedení důstojníků a poddůstojníků.

Pokládáme zvláště nyní po světové válce za nutné, aby výchova nové generace řízena byla jiným směrem než za Rakouska, tak aby se již ve škole pěstovala necht k válce a militarismu.

I tyto resoluce byly schváleny jednohlasně. Studentstvo katol. řeklo jednou jasně, jak si představuje svoje vzdělání; promluvilo o základech našeho hnutí a promluvilo o formách. Schválením našeho plánu organizačního pokročeno hodně ku předu. Necht proto studenti na všech ústavech reklamují svá práva.

Neboť to je jejich právo, doplniti vzdělání a výchovu školskou ve studentských sdruženích a toho práva nikdy se nevzdáme. Záleží na studentech samých, aby s neohrožeností, ale zároveň ovšem i s taktem všude si svá práva uhájili. Pokud na nás jest, vždy jim budeme k tomu dopomáhati.

α



Telegrafie bez drátu.

Jaroš.

V přítomné době často slýcháváme neb čteme v novinách o bezdrátové telegrafii. Přes to však mnohým není známo, co to telegrafie bez drátu je a na jakých fyzikálních principech je založena. Účelem tohoto článku jest, seznámiti vás stručně a populárně s principy tohoto fyzikálního problému.

Dříve, než přikročím k vlastnímu systému stanic, jak vysílací, tak přijímací, musím se stručně zmíniti o tak zvaných elektromagnetických vlnách.

Máme-li skleněnou nádobu podoby U, naplněnou částečně vodou, a vychýlíme-li ji z rovnovážné polohy, tu pozorujeme, že voda v ní obsažená neustálí se ihned, nýbrž až po nějaké době, po několika kmitech. Podobné analogon zjistil Feddersen u elektrické jiskry indukčního přístroje. Analysoval totiž v rychle rotujícím zrcadle a zjistil, že výboj mezi oběma elektrodami, mezi oběma vybíječi neděje se pouze jedinou jiskrou, tak jak se nám to zdá, nýbrž že tato jiskra skládá se z nesčíslného

množství malých jiskerek střídavě z jednoho pólu induktoru na druhý přeskačujících. Takovýto výboj nazván jest oscilačním.

R. 1888 poznal fyzik Hertz, že oscilační výboj je příčinou zvláštního elektrického vzruchu, který šíří se na všechny strany, tak zvaných elektromagnetických vln. Vzal totiž dvě stejně jímavé leydenské láhve, (láhve sloužící k hromadění elektřiny, polepené po obou stranách vodivou látkou), z nich pak jednu nabíjel elektřinou a druhou postavil blízko této. Pozoroval, jakmile v první přeskočila jiskra, bylo tomu také tak u druhé. Tedy oscilační výboj měl za následek jistý elektrický vzruch. Že to skutečně vlny jsou, dokázal Lodge. Vlny elmg., šířící se prostorem rychlostí světla se slábnoucí intenzitou, byly známy a záleželo nyní na tom, aby byly prakticky zužitkovány.

Myšlenku, o užití elektromagnetických vln, pojal a první realizoval italský fyzik Marconi. Jako zdroje vln použil oscilátoru Righiho. Jest to šest koulí, z nichž dva vnitřní páry jsou spojeny. Dvě vnitřní, nejmenší koule jsou ponořeny do oleje. Tím vzniknou jiskry tři, dvě ve vzduchu, jedna v oleji. Nejmohutnějším pak pramenem vln jest ta jiskra v oleji.

K oscilátoru zařadil dlouhý drát kolmo, antenou, jímž pak vedl vlny do prostoru, aby tímto šířily se dále rychlostí světla. Záleželo nyní pouze, nalézt dobrý a spolehlivý zjišťovač (detektor) k přijímání elmg. vln. K tomu účelu použil Marconi koherer. Je to skleněná trubička vzduchoprázdná, v níž mezi dvěma kovovými elektrodami nasvápano je něco stříbrných pilin. Koherer je vodivě spojen s místní baterií a citlivým relais. Je-li v klidu, tu kladou pilinky proudu takový odpor, a proud jimi procházející má tak nepatrnou intenzitu, že na př. zvonek do vedení zapjatý nezvoní. Jakmile však dopadnou na koherer elmg. vlny, pilinky se uspořádají a značně zmenší svůj odpor a zvonek zní tak dlouho, dokud poklepem na trubičku pilinky nepřejdou do původního stavu. Automaticky toto poklepávání obstarává Wágnerovo kladívko.

Stanice přijímací i vysílací je spojena, jak jsem již napsal, s antenou, na jejíž délce, lépe řečeno jímavosti, závisí délka

vlny vysílané. Oscilátor poháněn je indukčním přístrojem, který je napájen elektřinou z dynamu na střídavé proudy. K označování zpráv použil Marconi přístroje Morseova, známého z obyčejné, pozemní telegrafie. Toť původní systém Marconihovo.

Než nezůstalo na tomto systému dříve nedokonalém. Zlepšováno celé zařízení. Anteně dáván různý tvar, buď deštníkový, neb obráceného padáku, aby jímavost její byla zvětšována. Jelikož intenzita vln do dálky klesá, nemohl býti nechán za zapisovací přístroj Morseův aparát, muselo býti pomýšleno na aparát citlivější a přibrán telefon. Aby pak každá stanice nemohla zachycovati všechny zprávy, zvláště ty, které se jí netýkají, vynalezeno bylo zvláštní ladění stanic.

O rozvoji telegrafie bez drátu, vedle Marconihovo, Hertze, Lodgeho, zasloužili se velmi Braun a v Rusku Poppov.

Význam telegrafie bez drátu je pro veřejný život dalekosáhlý, zvláště pro zemědělství, plavbu a zpravodajství. V zemědělství je tato upotřebena k oznamování a předpovídání bouřek. Již r. 1899 sestrojil Boggio Lero přístroje, sestavené dle principu Marconihovo, které oznamovaly vzdálenost i mohutnost bouřek. Jest totiž blesk také jakýmsi zdrojem elektromagnetických vln, a dle účinku, jakým působí na přijímací stanici, soudilo se na mohutnost a vzdálenost bouřky.

V námořnictví použito bylo telegrafie bez drátu ke zpravodajství, k podávání zpráv stanicím na pevnině o postavení lodí, o počasí, k zasílání soukromých zpráv. Hlavní však její význam spočívá ve funkci bezpečnostní. Kolik lidských životů při ztroskotání lodí děkuje telegrafii bez drátu za záchránění. Jí dovolává se potápějící se loď pomocí okolních plujících lodí, vzdálených mnohdy několik set kilometrů. Bezpečnostní význam telegrafie bez drátu dobře poznala vláda americká a proto vydala zákon, že žádná loď, která jede větší počet kilometrů, nesmí vyplouti z přístavu, dokud nemá zřízenou stanici telegrafie bez drátu.

A jaký význam má ve zpravodajství? Netteba o tom široce se zmiňovati. Víte, jak velkou roli hrála při vypuknutí války a v

ni, čtete každou chvíli v novinách, že naši stanici na Petříně zachycena byla depeše určená jinam.

Již nyní se ukazuje, že bezdrátová telegrafie (příp. telefonie) bude velice důle-

žitou složkou života veřejného a snad i soukromého, (dosud byla monopolem státním), neboť jest jí umožněno nejkratší přenášení zpráv, nepřekáží jí ani vzdálenost, ani hory, ani moře.



O abstinentismu.

N. Luděk.

Abstinentismus, akutní otázka předválečná byla válkou značně utlumena. Alkohol, který si vyžádal spousty obětí, mizel pozornáhlou z prodeje, neboť mnoho ho bylo spotřebováno k výrobě střeliva a těžba jeho též poklesla. Civilnímu obyvatelstvu nedostávalo se lihových nápojů a proto nevidali jsme za války tak často opilce potácející se po ulicích. Rovněž ústavy pro choromyslné zřídka hostily osoby stížené chronickým alkoholismem. Byla to snad jediná dobrá stránka války. Máme-li si vše odvyknouti, čemu jsme se ve válce naučili, tedy zajisté nikdy ne zdrženlivosti od lihových nápojů. Naše vláda měla by si vzít za příklad Švédsko. Zakázat prodej líhovin. Neměla by těžkou úlohu; v nynější době se jedná toliko o zabránění návyku, což jest vždycky snazší, než vykořenění zastaralý zlovyk.

Ale nejen vláda, nýbrž každý občan má povinnost bojovati proti alkoholismu, uváží-li, jaké následky má nemírné požívání alkoholu. Všimněme si nejprve jeho vlastností, abychom ho mohli potíratí.

Alkohol jest organická látka, která se vyrábí obyčejně ze škrobu a cukru kvašením. (Kvašení jest biologický pochod vyvolaný kvasinkami, vylučujícími zvláštní ferment zymasu, jež štěpí cukr hroznový. Třetinový cukr a škrob štěpí se invertinem.)

V ovocných šťávách, z nichž připravují se vína a vůbec alkoholické nápoje, jest množství cukru. Činností kvasinek promění se cukr v alkohol. Obsahují ho všechny ovocné šťávy, jež prodělaly kvašení.

Čistého alkoholu však nikdy kvašením nedostaneme a to proto, že vyrobený líh tlumí v jisté koncentraci činnost kvasinek. Koncentrovaného alkoholu získáváme destilací; jest to látka snadno prchavá, jež mnohem dříve vře než tekutina ho obsahující.

Alkohol koná dobré služby v medicíně, jednak jako desinfekční prostředek, jednak

jako lék. Smí ho však jako léku býti používáno jen v rukou lékaře, neboť snadno se překročí hranice, kdy se stává zhubným jedem pro organismus.

Nejpatrnější je jeho účín na ústřední nervstvo. Nejprve porušuje činnost nejjemnějšího nervového aparátu. V první řadě jest při mírném stupni opilosti porušena paměť a jen snažší a ševní práce jest možná. Sebekontrola schází. Podnapilý člověk jest přesvědčen o brilantnosti svých výroků, ačkoliv mluví nesmysly, má dojem rychlé práce tělesné, třebas jest jeho pracovní výkonnost snížena.

Po větších dávkách alkoholu kalí se mysl víc a více, chuze stává se kolísavou a konečně nastává úplné bezvědomí. Obyčejně se vědomí zase navrátí. Po požití velkého množství líhovin nastane však ochrnutí prodloužené míchy, zastavení tepu, dechu — konec života.

Alkohol jest svůdným, činí člověka blaženým, jak praví jistá píseň, že „člověk ochmelený s knížaty nemění a jest šťastnějším než mnohý král.“ V stavu opilosti zapomíná snadno člověk, cítí se silným a proto milují nešťastní sklenici.

Také se rádi lidé, pracující za mrazu, zejména vozkové, líhovinami „ohřejí“. Alkohol působí totiž rozšíření povrchních cév, kůže jest více zásobena krví, tepleje se a vyvolává na jemném zakončení nervů příjemný, hřejivý pocit. Vskutku se však tělo ochlazuje, protože oteplená kůže vyzáří větší množství tepla, které odnímá krvi silnějším proudem jí protékajícím.

Alkoholismus jest morem, zachvacujícím jak vysoké, tak nízké vrstvy a stejně zhubným, popíjí-li se v podobě šampaňského nebo pálenky.

Nejméně alkoholu obsahují piva 3—4%, pak vína 8—10%, konečně kořalky 20—50 procentní. Všechny tyto nápoje obsahují

dosti velké množství alkoholu, a proto působí všechny zhoubně na organismus.

Pivovary a lihovary odvádějí velkou daň státu. Má z nich tedy stát prospěch, přece však špatně hospodaří, přijímá-li takový zisk. Neboť mnohem více peněz než vydělá na dani, musí na druhé straně vynaložiti na ústavy pro choromyslné a různé opatrovny, hostící oběti alkoholu.

Nezhoubněji však stíhá alkoholismus rodinu. Otec pijan jest vrahem svých dětí, propije-li poslední peníz, který má dáti ženě, aby připravila stravu pro své dívky, jež polonahé, bosé musí za mrazu choditi žebrota. Kolik ustaraných matek přivedlo opilství mužů do hrobu a kolik dítek ztratilo svůj mladistvý život, podlehnuvše předčasně tuberkulose, jsouce nedostatečně živeny svým zhýralým otcem?

A jak trapný musí býti pohled na otce, živitele rodiny, který podléhá chronické otravě alkoholem, trpí-li chronickými záněty hltnu a žaludku, nebo záněty cév, ledvin, svalů srdečního, nebo přijde-li konečně do blázince, jsa tupým, zblblým, neschopným života mezi normálními lidmi?

Na tom však nebývá dosti, že dospělí sami oddávají se pití lihovin, ale často navkají nesevědomití rodičové tomuto zlořádu i své malé děti, které pak zakrní tělesně i duševně. Ba viděl jsem též rodiče, chlující se, že jejich děti již pijí kořalku. Smutný osud čeká takové malé tvory.

Zajisté, že každý odsoudí pijáctví, ale přece si při tom leckdo přihne ze skleničky, omlouvaje se tím, že malé dávky neškodí, ale dokonce prý prospívají. Divný prospěch přináší požívání alkoholu. Vždyť každá jeho dávka snižuje pracovní výkonnost, třebas toho postižený sám nepocítí, jsa právě o opaku přesvědčen.

Zhoubnějším však než malé množství alkoholu, jest návyk na lihoviny. Člověk zvyklý pravidelně požívati lihoviny, jest poután tímto návykem, podobně jako kuřák, zotročený nikotinem. Často zavítá do hostince a maří u sklenice piva v nezdra-

vém prostředí drahocenný čas, který by měl věnovati svému vzdělání a práci ve prospěch svého národa. Podíváme-li se večer do hostinců, jaké množství zahálejších lidí zde spatříme, kteří z dlouhé chvíle povídají jenom všední věci a omámeni alkoholem, v nedostatku zdravého úsudku snadno dají se strhnouti k nejnerozvážnějším činům! Alkohol a nečistota duševní jsou v těsném spojení. Zajisté mnoho lidí bylo by se uvarovalo nemocí, jež učinily je celý život nešťastnými a způsobily rozvrat v rodině, kdyby nebylo alkoholu.

Nejsmutnějším zjevem pak jest, když vidíme, jak holdují Bacchovi studenti, výkvět národa, utrácejíce těžce nastrádané peníze svých rodičů. Ničí své zdraví, dávajíce celou svou budoucnost v šanc.

Uvědomíme-li si zhoubné následky ať historického pijáctví, ať mírnějšího pití lihovin ze zvyku, které nás při nejmenším připravuje o drahocenný čas a činí z nás šosáky, shledáme, že jest náš nejsvětější povinností, proti alkoholismu bojovati co nehorlivěji. Účinným bude náš boj jenom tehdy, budeme-li předcházeti a brým příkladem a oddáme se naprostému abstinentismu, nespouštějíce se ani k mírnému požívání lihovin. Je to hrob ke zlému, které nás snadno svede na scestí.

Návyku na alkohol zbavíme se poměrně snadno. Potřebujeme k tomu jen trochu silné vůle. Nepříjemným jest toliko přechod od požívání alkoholu k abstinentismu. Nikdo však nebude svého rozhodnutí litovati. Nápoj dříve mu milý stane se abstinentu protivným, málo ho pak „uctí“ hostitel, nabízející mu k občerstvení lihoviny.

Abstinentismus jest možným a k ozdravení našich mravních a sociálních poměrů nutným a proto s ním neodkládejme, abychom dobrým příkladem mohli zachrániti své bližní od neřesti, podkopávající základy národa.

Více práce vykonáme, když se spojíme. Proto zakládejme abstinentní kroužky, aby byly ozdobou našeho spolkového života.



Šosák je ten, kdo dělá, co se dělá tisíc let bez myšlenky. Kdo chodí do hospody, kavárny — to jsou šosáci! Chcete něco moderního, nového: nuže, tu začít! To je ovšem těžší.

T. G. MASARYK.

Výprava do života.

Napsal Bedřich V.

Smál se úporně čemusi, co si myslelo, že ho zkuší, smál se, čemu to věřil — — —

Navočer přivalila se mlha. Snivý byl zas prostor, jako tenkrát. Oh, ne! Toho nelze snést! Na to nelze vzpomenouti. A přece: její příjemný hlas zněl tenkrát tak mile. Ne! To bolí!!!

— — Zapomenouti? Nechce! Nemůže!

A doma pak se opřel hlavou o okenní tabuli a hleděl ven, pohřížen v intenzivní bolesti . . .

— Dnes mělo přijít číslo, do něhož psal! . . . Leželo na stole. — O ní . . . Nesnesitelné o ní! A ona . . . dnes . . .!

Padaly a řítily se však v té době i všechny jeho plány. Cítil po prvé chvítí se nervy, jichž neovládal. Nepsal, nečetl, ani nehrál. Nemohl. A myslit, cítit nesměl! Jen myšlenka, že je sláb, ho tísnila! Co dovedl dosud, oč mohl by se opřít? A jeho pokusy, na nichž si tolik zakládal? Vždyť to bylo pouhé napodobení jiných . . . A tak to bude s ním ve všem. Ani nedovede pracovat pro to, proč by chtěl, ani ničeho nedokáže. Tím, čím by chtěl být, nebude, a něčím jiným také nebude. Zapadne kdesi a bude to.

Λ Hela! Hela! . . . Nechápal, jak žít?

Jen jednou v té době pocítil potřebu psát, něco o bolesti, o ní a o sobě. A psal oh, psal po prvé, co cítil.

Jaro právě začínalo. Louky voněly, kvetoucí vrby omamovaly vůní, jen Jindra nemohl být šťasten. Milovat někoho! napadala vášnivá touha, a nebylo lze na to myslet, neboť zlá bolest ho jímala. Prchal proto do tupé resignace, v níž všechno mu bylo lhostejno.

Dny vlekly se s důslednou jednotvárností. Viděl kolem sebe krásno — ale nemohl po něm sáhnouti. A mohl-li, kazil si vše sám. Vzal jedno, jiné se mu zdálo krásnější. Vzal i to a odložil je. Bolestně ho podráždil ten nedostatek vůle a odňal mu odvahy.

Toužil více než kdy jindy, něco velkého dokázat, v čem by mohl celou duši vylít, ale stále nemohl pochopit, co by to mohlo být. Duši prázdnu a rozbolestnělou to mučilo.

Když jednoho dne přišel unaven ze školy, nalezl na svém stolku svoje básně, které mu přišly odkudsi zpět. Výstřední jsou a nepochopitelné. Čtete více. Snad později!

Zahodil tvrdě lístek a přečetl si ještě jednou básně s uspokojením. Cítil v nich všechn bol posledních dní.

Práce do školy odpoledne neměl. Seděl a přemýšlel, co pracovat. Nebylo co. Co také dělati, když mu nic nepřijímají, a on nemůže jinak psát? . . . Přemýšlel, čím se vytrhnouti z rozladěnosti. Hrá? Byla to hudba jaksi vzdálena právě . . . Co chtěl dělati? Ne, není co!

Λ myslí si, že skutečně něčím bude jednou a třeba mají pravdu, že jeho básně jsou docela obyčejné, prostřední . . . Četl je ještě jednou, a zdálo se mu, že neřekl jimi toho, co chtěl. Odložil je.

Vyšel si ven, snad že tam něco bude. Venku bylo šedivo. Byl zachmuřený jarní den. Domovy stály rovně a jednotvárně. Sem tam někdo se mihl jaksi . . .

Napadlo ho, vrátit se, sotva kousek šel. Proč domů? Nebo přece? — Nerozhodnost ho dráždila. Bude popspíchat domů, a co doma? Zas bude takový den a po-

zítí zas. Nekonečně dlouhé, stejné vše. Není chvilky, na kterou by bylo lze se těšiti.

Nač má teď pracovat? Jeho to nepotěší, dovede-li něco, a jiný oň nedbá. Kdyby dnes umřel, zítra by šlo vše zase jako dříve, nikdo by ho nevzpomněl. Jak to může být, že když on chce, chce . . . co chce? . . . chce cosi . . . velkého, krásného . . . že to nemůže mít? Vždyť je cosi takového! Ostatně i jeho básně jsou jen dětské horečky, a za několik roků se tomu vysměje! A dnes si myslí, že je cosi.

Vracel se zpět. Kam jíti? Byl to nesmysl jít ven. — Došel k domu. Co doma? — — — Šel ještě jednou ven. Což aby šel tam tou úzkou uličkou? Šel a přemýšlel.

— Umění? Co s ním, nedovede-li dáti štěstí, ba potřebuje-li je samo pro sebe? Kdyby cítil jen chvilku štěstí! Nebo i bolest třeba, ale ta prázdnota a lhostejnost je strašná.

Kdosi šel proti němu. Co si asi myslí? Všimne si ho také? Podívá se naň? Ale ne, budu se dívat pryč! Co mám naň hledět? Protivný jakýsi člověk. Udělat si z něho blázna, strčiti doň. Ale ne, to nejde . . .! Jako ti nic nejde, tak už ani toto! Má se mu dívat do očí nebo ne? Bude rozpačitý, ten se mu vysměje, že je blázen. Budu se dívat do země. Docházela k němu. Podíval se naň. Díval se na Jindru upřeně a usmál se. Co se tak vyjeveně dívá?! Hloupá tvář! — — —

Šedivý den se už stmíval. Bylo všude prázdno. Vítr se točil a zvedal chvílemi prach. A duši šla jen chvílemi křeč.

Vtom z domu před ním vyběhla ona, jeho dřívější snivá láska, a šla před ním. A tak vtíravě jaksi, drze, Jindrovi napadlo: mluvila by s ním ještě, když ji tenkrát tak urazil, řeknuv jí své přísné mínění o ní? A oslovil ji: Mluvili spolu o čemsi lhostejném Vesnice zůstala za nimi.

Zas ho napadlo tak vtíravě: dala by se obejmouti? Ne, jak by mohl . . . Zas nemůžeš už? A proč bys nebyl takový, jako jsou druzí, kteří mluví o všem tak cynicky?! Ona se ti asi teď směje, že jsi rozechvěn.

Objal ji. A nedbal, že ubíjí, co dosud bylo v něm krásného.

V dálce chvílemi objevovala se blýskavice, když se vracel. Byl podivný, dusný večer. Jindra byl cynický. Duše v něm byla mrtva.

Narkotický klid, v nějž byl ukolébán, přivítal ho i ráno, sotva se probudil. A přece bylo krásné, svěží ráno! — —

A večer šel touž cestou, co včera večer šel s ní, opět s Helou. Slunce zvolna zapadalo na hořejším konci luk. Vzduch se tiše chvěl, zvířen tisící muškami. Žito již se jemným větríkem vlnilo. Byl klidný, nádherný západ.

Hela se zastavila na mezi. Díval se, jak její profil se rýsoval na ohnivém západě. Rty měla lehce sevřené, jakoby návilně a čisté oči hleděly s jakousi směsí klidu a rozčilení. Byla skutečně rozčilená. Zdálo se jí Jindra jaksi odlišný od těch, s nimiž jindy mluvívala. Odprošovala ho v mysli za to, že se jí ještě včera ve vzpomínce zdál směšný. Zdálo se jí, že touží po něčem a velice je nešťasten. Pocítila zase, že si spolu zvláštně jaksi rozumí.

(Pokračování.)

AUGUSTIN KOHOUT:

Den vzpomínek.

(K 28. říjnu.)

Má každý z nás den do roka, kdy blahem, štěstím
září,

kdy zachvátí ho nadšení a zírání s jeho tváří,
že převrat velký provedl v svém životě či duši,
kdy jenom blahé vzpomínky na srdce jeho buší,
kdy zapomíná bolů všech, jež potkaly ho jednou,
kdy všechn srach a obavy před štěstím jeho
blednou,

kdy oči jeho nadšením a láskou k světu svítí,
kdy v srdci jeho mír a v duši samé kvítí.

A každý národ svobodný má takový den blahý,
kdy jásá, bouří, vzpomíná a zrak má štěstím vlahý

Den tento má i národ náš, neb svoboděn tu stojí,
a ke dnu jeho smutných vzpomínek se radostných
den pojí.

A takovým dnem kouzelným, kdy národ radost
hostí,

je dnešní den, den vzpomínek a slavných událostí.
Dnes každý radost cítí jen a z' svobody se těší,
**dnes jedno srdce, jeden muž, dnes všichni zase
jsme Češi.**

A proto rádi vzpomeneme dneska,
co v den ten ztratila a získala zem česká:

Dnes tomu co národ poroběný
svůj nešťastný a krutý změnil osud,
neb povstal slavně s jednou v srdci touhou
a na ráz s beder shodil porobu svou dlouhou.
Tak dobojován zápas třístaletý
a z vlasti vyhnán otrokář byl kletý,
jenž žil a tyl jen z krve, práce našich rukou
a mil' stivě bitím odměňoval nás a mukou.
Dnes vzpomínáme oné brozo v' doby,
kdy nepřátelská pro nás měla ústa
jen výsměch jizlivý a plný zloby
a k tomu často také slova pustá.

Však nemohl a nechtěl Bůh se na to dívat dále
a srazil s trůnů rouhavé ty krále,

již jméno B ha lásky, míru stále v ústech měli,
však lidskou krev dál prolévatí chtěli.

Dnes vzpomínáme také oněch činů ryzích,
jež vykonali naši bratři v zemích cizích
za svobodu a volnost utlačené vlasti,
nic nezbajíce pronásledování, strasti
a nešetříce státek ani zdraví,
tak jednali, jak jednají jen vlastencové praví.

Dnes vzpomínáme také legionářů, těch bratří,
jimž právem naše vroucí díky patří,
neb dobrovolně v boj se dali s vrahy,
by osvobodili svůj národ drahý.
Ti zjednali nám posléz osud krasší
a zbudovali samostatnost naši.
Vždyť v Itálii, Francii zní české zvuky,
i na Sibiři bojovaly české pluky,
jež ukázaly hrdinstvím svým světu,
že Čech je dosud sehopen života i vzletu.
Když věšeli je jménem císaře a krále,
tu klidně na smrt šli a šetřili si stále
o vlasti v dáli, rodičích i dětech
a umírali hrdinně na slávy květech.
Vy, bratři, všem nám příklad podali jste stkvoucí
v srdcích našich pomník zbudovali nebvu uci!

Den dnešní oslavujeme každý s vroucí láskou,
ať stane se všem Čechům krásnou páskou,
jež mocnou k svornosti jim bude vzpruhou,
by neupadli někdy v porobu zas druhou
a návalům svých odolali vrahů
a navždy je od rodných odehnali prahů,
by oddechla si jednou Česká země,
a spokojeno žilo v ní zas české plémě,
by pokoj s mírem zavítal již v naše střechy
a volně, svobodně se rozvíjelo Slovensko i Čechy
A v modlitbách svých k Václavu se obračejte,
ctnému,
jenž chránit dál nás bude proti nepříteli zlému,
byť proti nám se spojil s celým světem,
on nedá zahynouti nám, ni našim dětem!



BEPO JEK:

Malý Bepo.

„Bepo, malý, černocký,
zaspívej nám, zahrej taky!“
Bepo zpívá, hraje — pláče,
všechno kolem spito skáče
Bepo, zpívej, zpívej, zpívej!

Bepo malý zpívá, zpívá,
jako meluzina živá
v kamnech stěná, skučí, fičí
Všecko kolem volá, křičí:
„Bepo, Bepo, zpívej, zpívej!“

Bepo hraje, pláče hlady.
je vám samotinký tady;
nezná sester, nezná lásky —
k tomu řev té pusté chásky:
„Bepo, Bepo, Bepo, zpívej!”

Bepo hraje bez přestání.
Struna praská z přepínání.
— — —
Zebrák malý sám tu sedí
na strhanou strunu hledí:
„Zpívej, Bepo, zpívej, zpívej!”

Po strunách mu dítě sahá.
„Bepo, pojď!” — a Bepo váhá
Přec jde malý, letí, letí

Umřel hlady na hromadě smetí .
„Bepo, zpívej, Bepo černoooký, zpívej,
zpívej!”



A. ADAM:

Leknín.

Leknín
Vyrůstal tak bílý z černých bahen zlých.
Bílý leknín
kymácel se na dlouhém svém stvolu
jako huusem nad černí těch bahen dole.
Čistý leknín,
korunkou se vzpíral do modrých vln:
Letět, z bahen pryč — chtěl teplo slunce — azur!
Smutný leknín!
Stonek zpět ho do bahna strh' zase,
složil hlavu v hladinu a tiše plakal.
Tichý leknín

nalezla tak dívka krásná, bílá,
v těžkém zadumání kráčíci po břehu.
Smál se leknín,
neboť dívka vskočila teď v loďku,
nedbá jiných leknínů — jen přímo k němu.
Šťastný leknín,
bílý jako ruce — víly krásné.
Přetrhla stvol! Zlíbala květ. Vpletla do vlasů.
Pláče leknín.
Radostí teď pláče — není v bahně,
není mu už zima. Miluje tu dívku.
Nasl uchá, co táhne její hlavou — on —
leknín



JULIUS HODONSKÝ:

Sníh.

Padá sníh. Cítíš v nervech svých iklivé vyznívání
podzimní.
Z těch dlouhých, bílých pápeří,
jež vzduchem se volně kadeří,
jde v duši velikost.
Máš pocit: — věčnost — klid — rány zhojené.
Pod dopadem těch kadeří
už ztrácejí se střechy prejzové,
na stěny domů věšejí se siamští motýli,
a chodníky jsou bílé.
Vše nové je a čisté.
Za zády plá ti krb.
Večer po špičkách
do vnitra tvého krade se,
že toneš v myšlenkách.
Chtěl's velikost a hledal's ji.
Bouří jsi plýtvat přelomy,

nervy ti lámalo kladivo osudu
a nedbal jsi.
Velikost byla cílem tvým.
Ji hledal's všude.
A v posléz ženě dal jsi ji.
složil's ji ženě k nohám,
těm malým, útlounkým,
za ruce uchvátil's ji drobné —
prstenem zeleným, podlouhlým,
do propastí očí zahleděl's se vrucně
a veliká tragedie Života a Bytí
vás v plášť krvavý zahalila. —
O Ženo — O Muži — Sílo Věčná —
jež lámeš vše a vrháš v propast nekonečna —
jak hrozni jste! — — —
Myslíš a hledíš v sních večerní —
jsi slab, zemdlen — a sám —
krb pěje píseň poslední.



Valná hromada Ústředí katol. studentstva československého konala se, jak jsme již v minulém čísle oznámili, za velké účasti delegátů středoškolských z Čech, Moravy i Slovenska dne 1. a 2. listopadu. Zahájil ji dosavadní předseda Dr. Bedřich Truksa, jenž po krátkém a upřímném uvítání všech delegátů středoškolských, všech delegátů akademických spolků a bohosloveckých literárních jednot (z Prahy, Olomouce, Čes. Budějovic, Hradce Králové), jakož i dívčích S. S. S. udělil slovo tajemníku Ústředí, PhC. Janu Šráčkovi, jenž přednesl následující *jednatelskou zprávu*: „Bylo to 24. února letošního roku, když zasedli jsme — bylo nás tam tenkrát snad patnáct, snad dvacet, kteří jsme se o věc zajímali — ke stolu, abychom vzkřísili Ústředí katol. studentstva československého. A co jsme od té doby vykonali, anebo aspoň vykonat se snažili, o tom mám podat referát. Dovolte, abych nejdříve se zmínil o vnějších pracích, které vlastně dosud zabírají nejvíce času a vyžadují největší energie. Jest to zejména *korrespondence*, obsahující za tu krátkou dobu trvání dle jednacího protokolu už přes dva tisíce a jedno sto čísel, již bylo potřebí věnovati nejvíce úsilí. Nebylo-li někdy možno zdolati nával, takže odpověď z Ústředí dlouho nedošla, prosím za prominutí. Snad nový systém dvou podsekretářů, jenž po valné hromadě bude zaveden, uspíší tuto tak nezbytnou a pro hnutí tak důležitou věc. — *Výborových schůzí* bylo konáno dvanáct a sice s programem vždy hodně pestrým. Vedle zpráv organizačních a agitačních jednáno na nich také o otázkách rázu finančního, o otázkách školských a všeobecně kulturních, a často o poměrech na Slovensku. Jest samozřejmé, že všemožná péče byla věnována vybudování naší organizace středoškolské i vysokoškolské a péče tato neminula se výsledkem, jehož jsme ani nečekali, takže pomalu se obáváme, že hnutí je silnější, než my a že nám přeroste přes hlavu. Umožněno to bylo hlavně nařízením ministerstva školství, jež dává právo studentům středních škol se souhlasem prof. sboru sdružovati se za účelem vzdělavacím, takže naše hnutí v této formě bylo možno zavésti i na střední školu. Zásahu o rozvoj naší organizace mají hlavně *prázdninové sjezdy*, které všude vzbudily plno respektu. Už o velikonocích udělán dobrý počátek pořádáním *pracovního sjezdu v Olomouci*, jenž měl aspoň všeobecně určití směrnice našeho hnutí a tu, mluvím-li o něm, pokládám za svou povinnost poděkovati kolegům z kroměřížského S. S. S., kteří k tomuto sjezdu dali impuls a kteří vše ku sjezdu připravili, takže Ústředí, jež tehdy vlastně znovu začínalo, mohlo přejati vedení akce, když už vše bylo hotovo. Sjezd olomoucký formuloval náš program, *sjezdy další* byly manifestací už celého hnutí, budovaného na tomto programu. Začali jsme o prázdninách Starou Boleslaví a jeli stále na východ do Hradce Králové, do Kroměříže, na Velehrad a do Ružomberku. Ve Staré Boleslavi byla projektována vlastně jenom pouť, ale když bylo viděti tolik zájmu, usneseno, konati současně alespoň menší sjezd krajinský, ačkoliv dojeli účastníci až z Moravy. Počet přítomných byl daleko přes sto. V Hradci Králové stoupl ovšem počet na 400, v Kroměříži pak zběžně jsme napočítali studentů kolem 600 a v Ružomberku, kam nás Čechů zajelo kolem sta, odhadovali jsme účastníků na 500. Jest mi milou povinností, poděkovati dnes při valné hromadě všem, kdož se o sjezdy tyto jakým-

koliv způsobem přičinili, aniž ovšem mohu osobně všechny vyjmenovati. *Krajinské sjezdy* v Zábřehu a Prostějově měly více lokální význam pro posílení tamějších S. S. S.

Tyto číslice, drazí přátelé, mluví jasně, že myšlenky naše docházejí u studentstva plného pochopení. Svědčí o tom i ta okolnost, že studenti na různých ústavech nejsou jenom v písemném a osobním styku s námi, nýbrž že hledí si vytvořiti i pevné organizace, jež řídí dle námi vypracovaných stanov a v ~~duchu~~ na němž my budujeme. Máme dosud *dvoji druh organizací* a doufáme, že dnešní valná hromada a sjezd rozřeší tuto otázku definitivně, a to jednak S. S. S. akademická, jednak S. S. S. středoškolská, jež vlastně se mají nazývat jen »Vzdělávací kroužky katolických studentů«. Leč o tom bude podrobněji jednáno na sjezdu a já vyjmenuji teď jenom stručně místa, na nichž už dnes tyto jednotky organizační pracují. Už před válkou stávaly akademické spolky, jako: »Česká liga akademická« v Praze, »Moravan« v Brně a »Lipa« (dnes už neexistující) ve Vídni, dále pak S. S. S. v Kroměříži, Prostějově a v Holešově. Nyní nově byla založena S. S. S. v Olomouci, v Hradci Králové, v Zábřehu, v Mor. Ostravě a v Č. Budějovicích, středoškolské pak v Lipníku, Přerově, Hodoníně, Jevíčku, Boskovicích, Uher. Hradišti, Holešově, v Novém Bydžově, v Čáslavi, v Chrudimi, v Řepčíně a Brně mužské i dívčí; na mnohých pak místech se vyjednává, takže, dá-li Bůh, do příští valné hromady už tato síť organizační bude vybudována úplně. Při této příležitosti musím se zmíniti i o *organizaci bratří na Slovensku* a o našem styku s nimi. Je přirozeno, že hned po založení zahájilo Ústředí akci, aby hnutí naše proniklo i na Slovensko a tím aby nabylo jak morální, tak numerální posily. A byl to kol. Sidor, jenž se k nám přihlásil a jenž svou ohromnou prací za pomoci přátel Hollého a Načina, jakož i p. prof. Greblíče-Orlova dal se do budování organizace na Slovensku. Na olomouckém sjezdu slavnostně nám dokumentoval jménem slovenských studentů svou sympatii k nám a prohlásil, že s námi, *českými katolickými studenty* půjde většina slovenského studentstva. Na důkaz přátelských styků přijeli Slováci do Hradce a do Kroměříže a my jim to oplatili svou návštěvou v Ružomberku, kdež jsme se přesvědčili na vlastní oči, že slovenské studentsko je ideově naše! V Ružomberku jsem jednal a výbor Ústředí to schválil, aby bylo v Ružomberku k usnadnění agitace vytvořeno prozatím samostatné Ústředí pro Slovensko, jež ovšem pracuje úplně v intencích našich. Referát o hnutí na Slovensku, jenž doplní moje organizační zprávy, si vyžádám a uveřejním v příštím čísle »Jitra«. Kdo však blíže se chce informovati o životě na Slovensku, tomu doporučuji, aby si předplatil »Vatru«, již rediguje nyní kol. Sidor s redakčním kroužkem a již doporučuji všem S. S. S. Rovněž žádám všechny kolegy, aby pomohli duševně svým bratřím udělati sbírku knih a jim je poslati na redakci »Vatry«. Ústředí samo už vyžádalo pro ně z »Dědictví sv. Prokopa« 10 ex. Sedláčkova »Husa«, z hradeckého knihkupectví pak časové úvahy a vydané tam knihy částečně zdarma, částečně za polovinu. Družstvo »Vlast« nám na výzvu neodpovědělo. S potěšením vidím dnes na naší valné hromadě *delegáty bohoslovců* z Prahy, Olomouce, Hradce Králové a Čes. Budějovic. Bohoslovci nescházeli na žádném našem sjezdu a dou-

fám, že jednání, aby vstoupili oficiálně do Ústředí, se uskuteční co nejdříve.

Zmínil jsem se dosud o věcech, jež napomáhaly vzrůstu našeho hnutí. Teď o něčem, co jej brzdilo. Byl to a je dosud *nedostatek tisku*. Vydává sice Česká Liga akademická revui »Život«, Ústředí pak svým nákladem organizační »Jitro«, ale jak »Život«, tak i »Jitro« utrpělo velmi některými událostmi, jež jsme v Praze přestáli. Za »Život« nejsem zodpovědným, zodpovím tedy zběžně o nedostacích v »Jitru«. Byla to trojí krise, již jsme byli postizeni a to krise místností, jež byly rekvirovány, takže ani redakce, ani administrace nemá dosud pevného sídla, byla to krise osoby redaktora, jímž zvolen nejprve kol. Dr. Novák. Stav se však redaktorem »Lidu«, nemohl se věnovati této akci studentské, ač před tím vykonal předběžně všechny přípravy a proto svěřena redakce kol. Holínkovi, jenž však po prázdninách se nevrátil, takže po dlouhém čekání uloženo novému redakčnímu sboru vydati v nejkratší době 2. číslo a dle dispozic tiskárny — krise tiskárenská je třetí brzda našeho tisku — příští týden 2. číslo vyjde. Ovšem obsah bude pozměněn, poněvadž rozmach hnutí si vyžaduje jinak redigovaného listu, než bylo 1. číslo a vyskytly se i hlasy, aby »Jitro« změnilo se v dřívější »Student. Hlídku« jak obsahem, tak i názvem. Mimo to z důvodů organizačních vydalo Ústředí za pomoci M. C. M. v Olomouci Almanach olomouckého sjezdu »S. S. S.«, jenž přináší hlavně pro pracovníky v našem hnutí hodně cenných a praktických pokynů a článků. Jiným důvodem, proč nelze dosud tak intenzivně ani extenzivně pracovati, jest *naprostý nedostatek financí*. Tisk sám pohltí dnes ohromné sumy, kancelář sama vyžaduje už dávno honorovaných sil, hlavně honorovaného tajemníka, jenž bude míti na starosti agendu spolku a vybudování hnutí. Také hmotné zajištění studentstva jak v kolejích, tak podpůrným fondem a mensou jest velice naléhavé. Tyto nedostatky musí býti odstraněny co nejdříve a proto navrženo na olomouckém sjezdu, aby katolickému studentstvu byl dán k sv. Mikuláši t. r. *Mikulášský dar*. Ústředí zahájilo hned jednání s M. C. M., jež se ujala sbírek pro Moravu, pak se sekretariátem Č. S. L. v Hradci Králové, jenž rovněž už nyní rozesílá výzvu ke sbírkám. Nyní vyjednáváme se sekretariátem Č. S. L. v Praze a za jeho pomoci Ústředí samo podnikne sbírky po Čechách. Za účelem snazšího vedení celé akce navrhuje výbor, aby byla zřízena *tříčlenná komise financí*, jež se postará o to, aby výřezek byl co největší a jež provede také sčítování. Mimo to zřízeno v Brně z přátel katolického studentstva *Družstvo »Sušil«*, jež si vzalo za úkol, vybudovati v městech vysokoškolských studentské koleje katolické. Družstvo toto je už dnes činné, vydává podílů po 200 K a má nyní vydaných podílů 100. Mluvím-li o naší katolické studentské organizaci, nutno, abych se alespoň zkrátka zmínil o našem poměru k ostatnímu studentstvu. Přejeme si všichni, aby styk náš se všemi kolegy byl opravdu kolegiální, leč bohužel neděje se tak dosud, a nejsou to studenti našeho směru, jež nesou na tom vinu. Snad že mají strach před naším hnutím; aspoň brožura, vydaná výborem slovácké župy stud. v Bučovicích, »Spojme se«, mluví hodně o »nebezpečí klerikalismu«, snad že jsou příliš děsí materialistické doby, že nepochopí hnutí, kotvícího na zásadách idealismu, ale kdyby alespoň svobody popřáli každému. Ale až uveřejníme některé přípisy, jež jsme dostali na naše *letáky*, vybízející k účasti na prázdninových sjezdech, pozná veřejnost, jak mělkým, a také jak nesnášlivým a sprostým jest dnešní »pokrokový student« na některých ústavech. Od *pro-*

fesorských sborů na středních školách očekáváme ovšem naprostou toleranci, poněvadž naše kroužky jsou čistě vzdělávací a výchovné a staly se dosud po prázdninách teprve dva případy, že bylo katol. studentstvu zakázáno sdruziti se na našem programu, a to v Mor. Ostravě a v Uher. Hradišti. V Mor. Ostravě se však věc vysvětlila nedopatřením žadatelů, případ uhersko hradištský se stane předmětem interpelace pana ministra vyučování v Národním shromáždění. Pokud se týče našeho poměru k ostatním spolkům katolickým, hlavně spolkům *mládeže*, je samozřejmé, že hledíme býti v nich užitečnými, jak nám ostatně káží stanovy a že, pokud to jde, pracujeme společně. Spor, jenž se vedl o otázce orelské a sokolské, byl rozřešen na pracovním sjezdu v Kroměříži resolucí, v níž se stanoví, že katoličtí studenti mají, když je to možno, cvičiti jenom v Orlu. O této resoluci jednal výbor na poslední schůzi a usnesl se na tomto prohlášení: »Ústředí běře na vědomí *orelskou resoluci* v plném rozsahu tak, jak byla na kroměřížském sjezdu přijata. Jen výjimečně, na zvláštní žádost, může Ústředí po dobrém uvážení od případu k případu při zjevech zvláště pozoruhodných dovoliti výjimky od tohoto zásadního usnesení. A nakonec rád bych se zmínil, proč vlastně svolal výbor Ústředí *dnešní sjezd*. Proto, aby v duchu pravé demokratisace dal právo všem našim organizacím o tom rozhodovati, jakým směrem mají S. S. S. a kroužky býti vedeny, t. j. aby se poradili o stanovách jak Ústředí, tak S. S. S. a kroužků, aby pro všechny organizace vypracovali pevný jednacím řád, jakož aby definitivně rozřešili náš poměr ku Svazu studentstva vysokoškolského a středněškolského. Tím naše organizace, jež tak nečekaně se rozšířila, bude i uvnitř posílena a upevněna. A tomu volám *Zdař Buh!*

Na to v *krátké debatě*, již se účastnil kol. Roztočil z Brna a kol. Kubala ze Žiliny a dr. Truksa, schválena jednátelská zpráva jednohlasně a uděleno slovo pokladní PhC. Zdeňce Novotné.

Když byla její pokladní zpráva na výzvu revisorů kol. Macourka a Pídtnera jednomyslně schválena, podal kol. Šráček návrh, aby jednání o dalších bodech, t. j. o stanovách Ústředí, o stanovách S. S. S. a kroužků, o jednacím řádě a usnesení o našem poměru k ostatnímu studentstvu byla dána k propracování odpolednímu sjezdu, aby nyní byly vykonány jen volby, valná hromada pak přerušena na den a aby příštího dne ráno schválila usnesení pracovní porady. Návrh byl přijat a do výboru zvoleni funkcionáři, navržení odstupujícím výborem a to: předsedou kol. Al. Janáček, místopředsedou kol. Boh. Roztočil, za pokladní kol. Zd. Novotná, tajemníkem kol. Jan Šráček, členy výboru pak: kol. Troup, Formánek, Lubojacký, Vlček, Škultéty; náhradníky ve výboru kol. Pídtner, Štros, Šmejkal; revisory účtů dr. Kníže a dr. Novák. Do finanční komise dr. Škula, kol. Kuncek a kol. Novotná. Na to předneseny pozdravy, z nichž uvádíme hlavně pozdrav red. Zamykala a proslov předsedy Ligy, kol. Krlína a valná hromada přerušena. Po zahájení pak druhého dne schválena byla usnesení pracovního sjezdu, jak o nich v dalším článku referujeme, bez debaty.

Na to valná hromada skončena a všichni delegáti odebrali se do arcibiskupského paláce, aby složili hold vzácnému příznivci studentského hnutí, nejdůstoj. panu arcibiskupovi, dru Kordačovi. A vzpomínka na milé přjetí tohoto tatíčka našeho studentstva zůstane vždy v srdci všech přítomných jako milé zakončení těch příjemných dnů, jež jsme spolu v Praze v práci a v nadšení prožili.

a

Abstinentní kroužky v našich sdruženích. Naše organizace mají účel vzdělávací a účel výchovný. Vychovat nového člověka, nábožensky založeného, opravdu vzdělaného, národně citícího a sociálně lidského, jak už jsme o tom psali dříve. Dnes přinášíme podnět k dalšímu vybudování této výchovné činnosti. Čtete článek o abstinentismu a zamyslete se nad ním. A snad se najeďte o několik nadšených studentů, kteří se myšlenky té nadšeně chopí a uskuteční ji. Doporučujeme, aby abstinentní odbor byl zřízen při každém S. S. S. a kroužku. Povinností členů těchto abst. odborů bude, zdržovati se pití alkoholických nápojů, informovati o zhozném účinku alkoholu ostatní studenty a mládež vůbec, starati se o to, aby ve společnosti pokud možno nejméně se podávaly nápoje alkoholické a aby tím se zvýšilo niveau zábav! Tedy praktická výchovná činnost jak u jednolivce, tak ve společnosti jest hlavním účelem, nutno ovšem také čísti a vzdělávati se theoreticky a tu budeme uveřejňovati pomůcky, jednající o abstinentismu. Kdo přeje podrobnějších zpráv, nechť dopíše do Ústředí.

»Sušil« v Brně. Zřízení vysokých škol v Brně, jakož i neobyčejný rozmach hnutí katol. studentstva dal podnět k myšlence vybudování katol. akademického domu v Brně. Naše brněnská inteligence projevila čilý zájem o tuto myšlenku a propagovala ji v denních listech. K realizování tohoto plánu svolal spolek katol. akademiků »Moravan« v Brně v květnu t. r. pracovní poradu, jíž se účastnili četní zástupcové brněnské inteligence, zástupce Matice Cyrilometodějské z Olomouce a Ústředí v Praze. Výsledkem této schůze bylo ustavení dobročinného družstva »Sušil«, jehož úkolem bude vybudování katol. akademických domů v sídlech vysokých škol, především ovšem v Brně, kde potřeba jest nejnaléhavější. Předsedou »Sušila« je kanovník dr. Kupka, členy mimo jiné jsou: I. M. nejd. p. arcibiskup dr. Korciač, dr. J. Sedlák, chefred. Světlík, dr. Svoboda (jednatel) a j. Stanovy »Sušila« jsou již schváleny a výbor Sušila zahájil tedy čilou agendu. Jest třeba, aby naši studenti úsilovně akci »Sušila« propagovali. Informace všeho druhu podá: »Sušil«, Brno, Údolní 39.

Jednoty bohoslovců v Brně, v Olomouci a v Hradci Králové vsílupily jako členové do Ústředí. Pro naše hnutí znamená to další krok ku předu a čekáme od něho veliký užitek. Vždy jsme to tak trpce nesli a tolik si na to stěžovali, že bohoslovci, třebaže někteří s námi pracovali už dávno, přece oficielně svými spolky se k nám jako spolupracovníci nesměli hlásiti. Proto jsme měli takovou radost, když jsme viděli jejich delegáty z Hradce, Prahy, Olomouce a Čes. Budějovic na sjezdu, proto byla naše radost tak veliká, když tam prohlásili, že vstupují do našeho Ústředí. Tím, o čem jsme na sjezdech, jako o ideálu hovořovali, nyní bude moci býti uskutečněno a příští referáty na sjezdech o spolupráci bohoslovců s ostatními studenty budou už jistě konkrétnějšími, než mohly býti dosud. Těšíme se už!

α

Dopis z Brna. Brněnský spolek katol. akademiků »Moravan«, po valné hromadě zahájil opět se zdvojenou silou a nadšením svoji činnost, prohlubuje dle potřeby nebo rozširuje sféru svých zájmů a členové v plném pochopení těžkého úkolu, jež na sebe vzali vstupením pod modrobílý prapor, uplatňují svoji energii a vědomosti ve všech směrech, jež mohou přinésti spolku a celému hnutí nějaký prospěch. V mladých hlavách studentských vždycky dríme kus básníka nebo jiného li-

teráta a proto nemohlo býti nic lepšího, než ustaviti zvláštní literární odbor, který by si obral za úkol, buditi dřímající duchy a vychovávat členy nejen k práci literární, nýbrž spolkové vůbec. Všechny ostatní odbory, jež jsou v »Moravanu« ustaveny, sledují tendenci čisti odbornou a literární odbor pak musí hlavně pracovati k duševnímu zušlechťení, jež by se jevilo i ve vnějším vystupování, zvláště aby každý stoupenec katolického hnutí byl nejen uvnitř ucelen a přesvědčen o pravdě našich ideálů, nýbrž aby za všech okolností a při každé příležitosti sebe choulostivější dovedl také slovem i perem dokázati a obhájití svoje lepší snahy a přesvědčení. Nemenší význam odboru spočívá ve výchově členů k vnitřnímu, společenskému životu uvnitř spolku. Úkolů a práce ve všech směrech měl by tedy náš odbor hojnost a bude záležeti jen na správě i členech, zda budou s to, aby se zdarem podnikli boj za očistu a jinou, lepší výchovu našeho studentstva. Pokud možno z dosud vykonané práce soudí, jest nadšení i snaha, pracovat v plném proudu, neboť doposud bylo uspořádáno pět přednášek, ponejvíce organizačního obsahu, zpracováno čteně básní členů odboru a na zimu jest připraven celý cyklus přednášek nejznamenitějších brněnských katolických předáků a pracovníků. Taková činnost přirozeně nemůže zůstatí neznáma veřejnosti a »kusíme dosti urážek od našich pokrokových kolegů, kteří se nistíj na našich pozvánkách divadelních, čímž vyniká zvláště JUS. Sodomka, který pozvánku, vyvěšenou na fakultě právnické v předstí strhl za všelikých poznámek a pošlapal, domnívaje se, že nás tím zničí a zatím nám jen prospěl, neboť zamazané pozvánky si pak každý povsíml. I jinak je činnost naše brzděna, ale my neuhneme a nepoddáme se teroru ani poměchu v pevné naději v lepší budoucnost.

Z Brna. V novém správním roce pokračuje »Moravan« i obě S. S. S. intensivně ve své činnosti. Byly znovu ustaveny všechny odbory. Literární odbor má pravidelné schůze každou středu, na nichž jsou členské přednášky s debatami. K cyklu veřejných přednášek přislupepeno bude počátkem prosince. Divadelní odbor vystoupil veřejně v neděli 23. listopadu t. r. divadelním představením »Rodinná vojna« od Šamberka ve Zdislavě. Při volné zábavě po divadle přednesl nově ustavený odbor hudební několik ukázek. Pěvecký odbor koná přípravy k akademii ve prospěch Mikulášského daru. Stud. těl. odbor »Orla« při »Moravanu« počal začátkem listopadu cvičiti v prostranné, moderně zřízené tělocvičně v reálce na Křenové ulici. Cvičících členů má odbor 75. Zvláštní píli věnuje výbor »Moravana« otázce nových místností, poněvadž dosavadní stav jest naprosto neudržitelný. V té věci vede se vyjednávání se »Sušilem« a otázka ta spěje k brzkému rozřešení. Akce »Mikulášského daru« stojí nyní v popředí všech úkolů. »Moravan« připravuje na 30. listopad t. r. velkou sběrací akci v Brně. S povděkem kvítujeme, že místní katolické korporace přislíbily »Moravanu« spoluúčast na tomto podniku. V ten den projeví katolické Brno přízeň svému studentstvu.

S. S. S. v Kroměříži. Jako mohutná vlna valil se v roce 1910 proud, který ničil vše, co mělo jen poněkud nátěr katolicismu. Proud ten nezasahoval pouze široké vrstvy prostého lidu, on vnikl i do řad studentských. A mnozí ze studentů, jak už to bývá, uchopili se této příležitosti, aby se vyrovnali prostým massám lidu, ba ji i v nadávkách katolicismu a kat. studentům předstihovali. Avšak naši studenti nesložili ruce v klín. Naopak. Semkli se v pevný šik, aby snadněji mohli snahám »pokro-

kového studentstva odporovati. Potřebovali pouze morální posily, pobídky k další úsilovné práci. Té se jim také dostalo. R. 1912 pořádán byl v Kroměříži III. zemský sjezd »Orla« a brzo po něm sjezd katol. studentstva. Tu poznali, že nestačí pouze mluvení a horování, že myšlenka musí být vtělena v čin a uchopili se ihned práce organizační. V listopadu 1912 svolali předběžnou poradu katol. studentstva a 7. prosince téhož roku valnou hromadu. Den po sv. Mikuláši založeno bylo první Soc. stud. sdružení na Moravě v Kroměříži. Nastaly první obtíže spolkové činnosti: Starost o místnosti. Než tyto benevolenci »Katol. jednoty« a »Orla« brzo byly překonány a spolek začal se utěšeně rozvíjet. Každou neděli konány přednášky ve spolkové místnosti v »Orlovně«, kde přednášeli nejen akademici, nýbrž i středoškoláci, kteří byli ve sdružení jako hosté. Častěji mezi nás přicházeli naši příznivci, p. prof. dr. Zahradníček, P. Janda, dr. Vrchovecký, dr. Klapetek, prof. Fadrus, aby nás svou přítomností posilovali. Nejen o duševní vzdělání bylo postaráno, nýbrž též i o tělesné. Zřízen byl studentský odbor »Orla«, který každou sobotu cvičival. Členů bylo tolik, že mnohdy prostranná a moderně zařízená tělocvična v arcib. semináři nestačila. Velké nadšení, které naše studentstvo projevovalo, brzy však ochladlo. Přišla světová válka. Většina členů byla odvedena. Mnozí z nich položili život svůj v obět hydře — německému militarismu. Vzpomínám jen letmo bodrého Zdeňka Valenty, který padl na italské a Opavského, jenž padl na ruské frontě. Místnost naše byla pronajata a my oclili se bez přístřeší. Bylo nás málo, než neustali jsme pracovat. Obdrželi jsme na to místnost v Podzámecké zahradě, a brzy potom v Rudolfově ulici. Tu stojíme před novou érou S. S. S. v Kroměříži. Krátce před státním převratem svolána výborová schůze za účasti 5 akademiků a 4 příznivců. Určen program pracovní a brzy na to svolána první poválečná valná hromada. Účastníků bylo málo. Než nezalekli jsme se toho, věděli jsme dobře, že naše věc je dobrá a že musí zvítěziti. V programu hlavní zřetel byl brán k posílení a ucelení organisace. Proto pojal výbor myšlenku, uspořádati pracovní sjezd delegátů jednotlivých, dosud existujících S. S. S. a to v Olomouci a vypracoval podrobný program a proposice. Tu však našlo se opět »Ústředí katol. studentstva českoslov.« v Praze a sjezd jemu předán. V září 1919 konána II. valná hromada po válce, na níž zvolen předš. kol. MUC. Jaroš Rozsypal. Ve své úvodní řeči nastínil stručně program, jímž se má sdružení v letošním správním roce ubírat. Je to předně prohloubení duchovního života a pak opravdová soc. práce jak uvnitř spolku, tak i v druhých sprátelených spolcích katolických. Na veřejnost vystoupilo sdružení vícekrát. Byl to předně večírek na uvítanou sjezdových hostů v »Konkordii«, divadelní představení »Přišla do rozumu«, »Deskový statek«. Veřejné přednášky konány dvě. Jednu měl příznivec sdružení P. L. Kašpar, druhou nadějný člen, kol. M. Mimo to pořádány každou neděli přednášky ve spolkových místnostech. V poslední době připojena byla odbočka na arcib. gymnasii. S touto čítá naše sdružení asi 120 členů.

S. S. S. v Olomouci. Od 27. září 1919 — tedy od první řádné valné hromady — vstupuje sdružení do druhého správního roku. Prvý rok, vlastně půlrok, uplynul pěkně, sdružení postaveno bylo na pevný základ a slibně rozvinulo svou činnost. Ale dostavila se vnitřní krize, jež však ku blahu a prospěchu spolku byla rozřešena. Spolek vzrůstá tou měrou, že si nás všímají i

»pokrokoví« kolegové; posílali po třídách letáček, v němž apelovali na kolegy, aby kráčeli s duchem času a nevstupovali do S. S. S. Ale tím nám udělali jen reklamu; v našem sdružení máme dnes zastoupeny všechny střední školy olomoucké. Založen byl dramatický kroužek, který brzy vystoupí po druhé na scénu, zřízen pěvecký kroužek, který rovněž hodlá při příležitosti ukázat svoje schopnosti, ustaven tělocvičný kroužek mužský i ženský, o který jeví se také cílý zájem. Clenských schůzí bylo konáno 5, na nichž přednášel duchovní rádce sdružení pan dr. Foltýnovský, dále kolegové a kolegyně. Výborové schůze konány 2. Důstojně byl sdružením oslaven národní náš svátek 28. říjen. Nadšený proslov měl kol. jednatel, a po něm následovaly recitace a zpěvní čísla. Velikou zásluhu o sdružení má prelát p. Ledochowski, který nám poskytl ve své residenci útulné a prostranné místnosti, které si dle svého vkusu a dle svých potřeb chceme zařídit tak, aby se nám v nich líbilo a my se tam cítili jako doma. Největší potíž působí nám palivo; nebýt této nesnáze, byla by u nás otevřena také čítárna pro studentstvo. Ale doufáme, že i tuto krizi šťastně překonáme a pak nám tam bude už docela příjemně a teplo a naše sdružení bude se víc a více vzrůstat. A.

Z Ces. Budějovic. Náš kroužek založen 10. října po referátech PhC. Jožky Krlína a PhC. Jana Šráčka; ustavující schůze konala se v 5 hod. odpo. v klášteře u sv. Josefa. Členek, chovanek ústavu sv. Josefa, přítomno bylo hojně, studentů nejvýše 20. Na této schůzi bylo sdružení ustanoveno a začalo ihned fungovati. Clenská schůze, a to jak dívek, tak i studentů, konána 18. října, po ní pak byla schůze výborová. Agitace se vedla dále, ale jen osobně, poněvadž bylo nutno dříve studentstvo informovati o účelu sdružení. Další schůze, jen pro studentky, konána 25. října, po ní opět výborová, a od té doby datuje se souvislá a neutuchající činnost jak výboru, tak i členů. Pracovali jsme »Jitrem«, což mělo veliký účinek. Dne 9. listopadu byla schůze studentů v semináři chlapeckém, kdež máme nyní dvě místnosti. Při této schůzi přistoupilo mnoho členů, takže je nás dnes 71 studentů a 122 studentek a to z obou ústavů, jak od sv. Josefa, tak z dívč. ústavu od Nejsv. Srdce Páně. Nyní navazujeme styky na obchodní akademii, na učitelském ústavu a v lyceu. V kroužku máme nyní odbory hudební, pěvecký, literární a debat. Knihovnu máme po mariánské družině a nyní používáme nově na biskupství otevřenou knihovnu a obrazárny. Schůze společné konají se vždy měsíčně, jinak pracujeme hlavně v kroužcích, jež se scházejí jednou týdně. Škoda, že odešel pan profesor Libický, jenž se velmi o naše hnutí zajímal. Na štěstí ostatní naši vůdčové zde zůstali a tak naši práci pod jejich vedením bude se jistě dařiti dobře.

O úrovni některých »pokrokových« kolegů svědčí několik dopisů, jež došly na Ústředí před prázdninami jako odpověď na naše letáky, vybízející katolické kolegy k účasti na našich sjezdech. Aby naši studenti viděli, jak velkými ubožáky nebo ničemy jsou a aby »pokrokoví« studenti měli pro podruhé nějaký vzor a zásobu frází, až nám zase budou chvít psáti, uveřejňujeme ty nejpodařenější doslova:

V J i č í n ě, 26./6. 1919.

P. T.

Do hloubi duše uražení a roztrpčení jsme letákem, který jste nám zaslali. Stydíme se za Vás, jako za své kolegy, stydíme se, že mezi studentstvem jsou ještě ta-

kověto černé římské, zaprodané duše. Tímto činem stavíte se po bok svým vůdcům z československé strany lidové (klerikální). Váš leták prozrazuje, že za ním stojí titíž ubozí, zatemnělí nebo falešní, ziskuchtiví, českému národu nepřátelští lidé. Děkujeme Vám za Vaši ochotu, avšak sil k další práci získáme jiným způsobem, nikoliv klerikálními sjezdy a středověkými poutěmi. Je smutné, že Vám musíme připomínat, že Řím a jeho pochopové — katoličtí kněží — jezuité to byli, kteří po staletí dusili a prokletému Rakousku pomáhali ubíjeti náš národ. Styďte se (máte-li totiž vůbec studu, o čemž velmi pochybujeme) za to, Vy, potomci Husovi, Chelčického, Havlíčka, styďte se za to, tak jako my se musíme stydět za Vás, jako za Vás se musí stydět nejen upřímný Čech, ale každý čestný člověk.

Neběreme Vám Vaše přesvědčení, ale je-li kdo pokrokovým (a těmi Vy nejste, což sami dokazujete ve svém letáku v I. odstavci), je-li kdo pravým Čechem a dokonco českým studentem, *nemůže býti klerikálem a Římanem, a je-li — pak je to buď politováníhodný ubožák, nebo prospěchář a ničema.*

Za stud. org. jičínského učitel. ústavu
St. Kuncíř, A. Petrbyl, Štěpělek, Jandera.

K tomu poznamenáváme jenom tolik: Nevývoláváme nechtíme vyvolati žádného nepřátelství na ústavech. Žádný dnešní (ne předválečný) liberální člověk nám neupřo práva, sdružovati se, abychom doplnili vzdělání své v ohledu náboženském a výchovném, ale i zároveň vědeckém a tělesném tím, čeho nám škola nedává. Píše se a mluví o fanatismu církve, není však dopis jičínské organizace studentské fanatickým a při tom sprosým? Studenti, studenti !

Z Trenčína. Bratrom čes. štud. Po našem ružomberkom sjazde **oduševnění, s radostou sme začínali školský rok, lebo sme vedeli, že i vy, milí študenti českí, stojíte za nami.** Hneď na začiatku školského roku sme si žiadali vdp. riaditeľa, by sme sa mohli pred učením a po učení modliť. To nám dovolil, ale len tak, keď sa modlíme pred 8. hod. — Spolok S. S. S. ešte koncom minulého škol. roku založený, začal pracovať, ale nie dlho. Mali sme 3 schôdzky a viac nič, lebo p. riaditeľ zakázal nám vŕatky katolícké spolky. Taktiež navŕetovanie »Orla« bolo, aj je zakázané. V VIII. tr. sa vyslovil, že pri reformacie čo lepší katolíci všetci presúpili na vieru evanj. a v kat. cirkva zostal len prach. Na to sme vyhlásili stávkú a poslali memorandum do Prahy, že zatiaľ nepojdeme do školy, pokiaľ náš správca nebude odstránený. Stávká trvala len dva dni, ponač dostali sme ubezpečenie, že naším žiadosťam bude vyhovené. Ale vyŕetovanie bude len v týžden po Vŕech sv. Keď sme prišli do školy, začali nás pronásledovať a p. riaditeľ začal v nižších triedach brutálnym spôsobom vyŕetovať. Konečne profesorský sbor (ani jeden Slováč) žiada od ministerstva vylúčenie 3 žiakov (2 VIII. tr. a 1 zo VII. tr.) zo všetkých slovenských gymn., 16 žiakov z VIII. a 3 zo VII. tr. z trenčianskeho ústavu. Včul čakáme výsledok, Katechéiu prof. Hamaja nám už odstranili, už len na nás je rad. Hľa naše pomery na Slovensku! Katolícké časopisy sú posiaľ zakázané. Keď nás napádajú v niektorých vládných novinách, naše obhájenie neuvěřenia a prinútení sme na moravský deník »Našinec«. Ale čož, keď ho Slováci málo čítajú. Nadali nám do drotárov (v IV. tr.) a do maďaronov. Pri takýchto pomeroch môžeme sa my učiť? Českí profesoria takto chcia vštepovať do srdca našich lásku k republice? Či na to pospichajú sem z Čiech

professorov, aby oni slovenských študentov vyhadzovali zo škôl? Kto seje nenávisť proti vám, Čechom, my či oni? Srdce mi krvácalo od žiaľu, keď sme mali sláviť výročí našej »slobody«. Všade radosť, nové nádeje a my? Čo môžeme my čakať od budúcnosti? Čo od našej republiky? Uvažujte!

Octávan.

Dodatek. Bratři draží, víme dobře, že pronásledování bolí, ale pronásledování sílí. To mějte na paměti! Bránit se ovšem musíte, ale pamatujte vždy na to, abyste neodbočili z legální cesty. Doufáme, že školní úřady vše s vámi spraví v dobrotě. Pozorujeme se zájmem váš boj a přejeme vám úplného zdaru a vyrovnání. Aby nebylo u vás rozdílu mezi Čechem a Slovákem, jako není u nás v Praze.

Hnutí katolíckého studentstva jhoslovanského. I my jsme se po zimním spánku válečném vzbudili a začínáme žiti novým životem. Spojení všech jhoslovanských student. organizací katol. provedeno bylo o prázdninách na pracovním sjezdu v Lublani a veškeré organizace, jak středoškolské, tak vysokoškolské byly sjednoceny v Ligu jugoslávenskoga kat. djaštva«. Liga soustřeďuje dnes 6 akademických spolků a to »Domagoj« (Zagreb, 120 členů), »Krek« (Praha, 45 členů), »Danica« (Ljubljana, 50 členů), »Kačić« (Innomostí), »Hrvatska« (Víděň, 50 členů), »Zarja« (St. Hradec) a kromě toho asi 80 sdružení středoškoláckých. Bohoslovci jsou v organizacích společných. Výbor »Ligy« má tři sekretariáty a to jeden pro akademické a středoškolské spolky chorvatské, jeden pro akademické a středoškolské spolky slovinské a jeden pro organizaci bohoslovců. Ženské organizace jsou úplně samostatné, udržujíce ovšem styky s ostatními stud. organizacemi, v nejbližší době zřídí pak sobě samostatné organizační Ústředí. O letošních prázdninách byly sjezdy v Lublani (pracovní), pro Bosnu a Hercegovinu krajinský sjezd v Mostaru, pro Slavonii a Chorvatsko sjezd v Záhřebě. Kromě toho byl ještě sociál. kurs v Honcu (Slovinsko), jehož se účastnilo také 15 kněží a bohoslovců orthodoxních ze Srbska (kdež miníme vyvolati podobné hnutí). Tam bylo viděti obrovské plody práce a obětavosti katol. studentských organizací. Dosavadní hlavní revue stud. Luč« Zora« byly upraveny tak, že »Luč« bude organizačním věstníkem, »Zora« pak belletristickým studentským časopisem. Pro středoškolské studentstvo výhradně máme »Krijes« a »Mentor« (slov.), pro ženské organizace »Ljubice« Senioři (velký jich počet působí už aktivně v politice a veřejné práci národní) mají svůj zvláštní »Seniorsko vjestnik«. Osvětově mezi lidem působí samostatné akademické spolky a to v Bosně »Martić« v Dalmacii »Pavlinović«, v Chorvatsku »Strosmajer«, na Slovinsku »Dijaška zveza« pro Istrii »Kačić«. Spolky tyto organizují hlavně dorost nestudentský a zřídili dosud už velkou organizaci venkovské řemeslné mládeže. Pro tyto nestudentské organizace jest vydáván časopis »Mladost«. Mimo to byl přijat na letoš. sjezdu v Lublani návrh, aby každý člen student. organizací katol. byl členem »Orla«. Aby tyto organizace mládeže byly vedeny jednotně, má se konati o vánocích desetidenní kurs v Sarajevě. Tam je také projektován na příští prázdniny všestudentský sjezd, na němž, jak doufáme, budeme moci uvítati i delegáty československého studentstva katolíckého.

Přechod ze střední školy na školu vyššou. (Přednáška pro abiturienty a mladé akademiky.) Napsal T. G. Masaryk. II. vyd. 1919. Ačkoliv knížička je určena hlavně pro akademiky, považujeme za nutné seznámiti i naše studenty alespoň s některými problémy, o

nichž se nynější pan prezident zmiňuje a přidati k nim několik slov našich. Prvá část věnována rozdílu ve studiu na střední škole a na škole vysoké, jenž je značný. Povinnost studentů zůstává stejná, vzdělávat se, pokud možno, nejvíce ve svém oboru, ale nutno doplňovati toto speciální vzdělání i vzděláním všeobecným, a to filosofickým i uměleckým a pak studiem jazyků. Zajímavější je druhá část, věnovaná životu studentskému vůbec a o tom několik slov. Rozdíl mezi akademiky a studenty středoškolskými je tu jen vnější, změněné poměry, akademická volnost a pod., leč povinnosti, jež ukládá tehdojší — přednáška konána r. 1912 — universitní profesor svým posluchačům, lze uložiti i studentstvu středoškolskému. Jsou to hlavně vážná slova o *mravní zodpovědnosti*. Tu třeba, aby každý uvažoval jasně a přesně a dle výsledku zařídil svůj život, jenž u většiny studentů spočívá na bludných domněnkách. Takovou bludnou domněnkou jsou fantasie o radosti života v alkoholu. «Není radosti tam, kde člověk ničí zdraví a sílu.» Tedy ven z hospod, státi se abstinenty, to má býti u studentů pravidlem! Ani vysedávání v kavárně nemá ceny, vzdělání musí jíti do hloubky a k tomu je potřebí důkladnějšího studia, než povrchní kavárenské četby. A čistotu si zachovat! Hrozné jsou následky hříchu nečistoty. Všechny výmluvy, jež pravidelně tu student má, jsou nicotné. To se rozumí, že si člověk, když něčemu hovoří, najde i důvod pro to. S tím se nemůže ovšem vážně mluvit.» Tak praví doslovně Masaryk. (Upozorňujeme, že Ústředí vydalo o tomto problému překrásný spis dra F. X. Nováka »V máji života«, jež doporučujeme všem, kdož vážně chápají svůj život!) A korso také zbytečnou věcí. Jiné mají býti zábavy. Tělocvičí mají studenti. I spolkařit se může a má. »Já myslím, že jest velmi zdravé, býti členem spolku a několika spolků. Ať odborných, ať jiných.« Ale všichni ve spolku si mají práci rozdělit, aby nezbyla na jednoho. »Neboť kdyby nebylo tolik egoistů, kdyby všichni byli účastni spolkového života a pochopili, že jest potřeba i širšímu kroužku žít a ne být jen sám do sebe zapředen, pak by ty neblahé účinky spolkaření přestaly samy sebou.« A na to chceme upozorniti vás, mladí přátelé. Máte nyní právo všichni se sdružovati, nuže, je toho zapotřebí, ale *pracujte všichni*. Vykonejte vždy školní povinnosti bedlivě, ale když vám zbude čas — a toho zbývá vždycky dost — obětujte jej svému kroužku každý bez výjimky! A nakonec ještě o jedné povinnosti vaší, také důležité! Svědomitě plňte *náboženskou povinnost*. Dnes nikdo vás k tomu nenutí, ale nikým se nedejte od jejich plnění zdržovati, i když se vám vysmívají, že jste nemoderními. Ještě není konec všech dní a nepotrvá dlouho a český student, jako to dělá dnes už student francouzský, pokorně bude skláněti hlavu před Tím, jenž je Pravda, Cesta a Život!

α

Organisační. Ústředí rozesílá v těchto dnech do všech organisací vydané tiskopisy: Stanovy Ústředí, stanovy S. S. S., stanovy vzdělávacích kroužků, resoluce sjezdové, seznamy A, B, nationale. Seznamy A, B vyplňte dvojmo, jeden exemplář necht' zůstane ve spolku, druhý exemplář pošlete do Ústředí, jež vystaví dle něho legitimace. Organisační, jež mají již své legitimace, necht' je dle usnesení sjezdu odeslat k potvrzení do Ústředí. Jak pracujete pro Mikulášský dar? Uspořádali jste už sbírku knih pro Slovensko? Obojí je důležité, chopte se proto chutě práce!

Knihovna.

Na černé žádosti rozšiřujeme náš list o tuto rubriku. Budeme v ní uveřejňovati krátký obsah a posudky knih, jež doporučujeme do knihoven našich organisací.

Francouzský spisovatel dnešní doby, P a v e l B o u r g e t, ve svém románu »Le disciple« (»Žák«) líčí mladého muže, v nějž první sítě náboženské pochybnosti nasil nevěrecký spisovatel, jehož díla stala se mu denní četbou. Vypisuje poklesky a vnitřní boje jinochovy, až konečně jest zastřelen od bratra dívky, kterou svedl. U lože, na němž spočívá mrtvola nešťastného jinocha, sedí spisovatel, který ho svými spisy zkazil a k takovým koncům přivedl. Pohlíží střídavě brzy na bolem zlomenou matku mrtvého jinocha, jež, klečíc, modlí se za svého syna, brzy na mrtvého, jenž byl jeho nadšeným ctitelem. Po prvé ve svém životě cítí, že jeho zásady nejsou s to, aby nyní aspoň jemu dodaly síly a statečnosti. Sklání se v neproniknutelné hlubiny života a slova jediné modlitby, kterou si nyní připomíná z dob dávného dětství: »Otče náš, vracej se mu v mysl. V rozehvěné duši jeho ozývá se po prvé vědomí strašlivé viny na bídném konci nadějného jinocha a v slzících očích jeho lze čísti kající doznání: Otče nebeský, Ty víš, takto jsem s ním nemyslíl!«

Bible a věda. Rozhovory o námitkách proti Písmu sv. Na francouzském podkladě upravil Jan Bělina (Jaroslav Dlouhý). Vyšlo r. 1916 nákladem Cyrilometodějské knihárně V. Kotrbovy v Praze II., č. 200. Cena K 1.50 bez váleč. přírážky. Student septimán přednáší o prázdninách venkovskému faráři různé námitky a pochybnosti proti bibli. Podobné námitky dostávají se téměř u všech studentů vyšších tříd následkem četby, přednášek a výpů středoškolských profesorů. Obsah jedná o biblických dnech, jsou-li obydleny hvězdy, o transformismu, čili přeměně druhů. Vztahuje-li se transformismus na člověka (pochází-li člověk z opice). O stáří lidsva; dlouhý věk patriarchů. Byla-li potopa všeobecnou. O egyptských zázracích a přechodu Rudým mořem. Jonáš a velryba a m. j. Kněz probírá se studentem všechny tyto otázky, vykládá nejprve stanovisko bible a stanovisko vědy pozitivní a dokazuje její shodu. Kniha je psána slohem snadno srozumitelným a pro to ji studentstvu doporučujeme.

Román moderního člověka »Návrat« od Vinc. Kosiakiewiczze, přelož. od P. Rudolfa Korce, vyjde brzo po Novém roce v Olomouci již ve třetím vydání. Upozorňujeme na tuto knihu, která vzbudila svým uchvacujícím a přesvědčujícím obsahem po prvním i druhém vydání u všech katolických inteligentů a studentů neobyčejnou pozornost, takže obě vydání byla v krátké době rozebrána. Upozorňujeme na tuto vzácnou knihu naši studentskou obec a zvláště četné objednatelé. Objednávkám nelze zatím vyhověti, poněvadž jest poslední náklad úplně rozebrán. Jakmile kniha vyjde, oznámíme to ihned!

JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických.

Ročník I.

Praha, prosinec 1919.

Číslo 4. (2. vydání).

Vánoce mladých.

VI. Antonovič.

Vánoce! První vánoce betlemské před 2000 lety! Každoroční vánoce plesajícího křesťanstva! Každodenní třebas vánoce lidských duší! Vy všechny jste vánoce Boží slávy a lidského pokoje.

Noc tichá, velebná a svatá, požehnaná noc vánoční, noc osvětlená jasem rozzářených křesťanských chrámů, kde věrný lid slaví památku zrození Bohočlověka, v němž vzešlo lidstvu bloudícímu a v temnotách nočních tápajícímu Světlo velké — Alleluja!

S věží chrámových do velebného ticha nočního zaznívá hlahol zvonů. Naslouchejte mu se srdcem čistým a pokorným a uslyšíte, jak jeden ze zvonů tklivě k vám hovoří »Tak Bůh miloval svět, že Syna svého jednorozeného vydal, aby každý, kdo v něj věří, nezahynul, ale měl život věčný.« A ostatní vpadají do vypravování jeho a ve velebném souzvuku pějí tisíciletý andělský chvalozpěv nad Betlemem: »Sláva, sláva na výsostech Bohu a pokoj, pokoj na zemi všem lidem dobré vůle.«

Vánoce duší! Vánoce duší, ozdobených netknutým pelem nevinného mládí i duší lhostivostí očištěných — připravujte se na příchod ženichův! Jako panny moudré vyjděte mu vstříc s plápolajícím ohněm své víry, naděje a lásky — vsuňte Bohu, jenž obvesel je mladost vaši. — Chvěj se rozkoší, ubohé srdce lidské, v němž znovu se rodí Bůh —! Vánoce slávy Boží, vánoce pokoje

Odvraťte na chvíli zrak svůj od různobarevných světýlek všedních dnů. A jinou ještě uvidíte záři. To z Betlema, těch mladých duší,

v nichž a jimiž žije a působiti chce Bůh — šíří se do temnot nás opět obklopujících Světlo velké — Alleluja!

Stlumte rušivý hovor o všednostech dne, uzavřete svůj sluch lomozu ulice — a v tichu noci vánoční uslyšíte ještě jiné, tajemné zvonění. Zvoní to v mohutném souhlasu tisíce oněch čistých, mladých srdcí, nadšených a v jeden mystický celek spojených Bohem a jeho Láskou. Naslouchejte s utajeným dechem...! Zvoní »sláva v Bohu na nebi a pokoj, pokoj lidem dobré vůle.«

Pokoj lidem dobré vůle. . . Pokoj i vlasti a národu. Ten bohužel neslaví dosud vánoce, nýbrž prožívá dlouhý svůj advent příštího Božího království. A proto ve vánočním chorálu duši jasně ozývá se vělá prosba: »Přijď k nám království Tvé!« — Duším našim a z nich všemu lidu, všemu národu

Uzavřeme se nyní na chvíli všemu vnějšímu světu. Dovnitř, do sebe obraťme duševní svůj zrak a sluch. Zdaž naše duše slaví vánoce, zda z naší duše vychází sebe menší paprsek Lásky a Pravdy Boží do temna zářící, zdaž hlas svého srdce rozeznáváme ve velebném vánočním chorálu čistých, mladých, Bohem nadšených srdcí...? Ci z ní číší temný chlad a smutně mlčí? Zapal a rozněť a ozvi se vášnivě, duše má, bys slaviti mohla své vánoce. V tom význam, smysl, účel, cena a krása, štěstí a bohatství, sláva a důstojnost tvého bytí, pěješ-li celým životem svým ode dnů mladosti své až k hrobu Bohu slávu a pokoj, pokoj lidem na zemi.



Knězův štědrý večer

Fantasie. — Bepo Jek.

Vánoční, zimní večer. Soumrak brzo ulehl v kraj, sklonil se i v nízkou jeho kaplanku. Štědrý večer. Nerozsvítil si ani, aby světlo nerozplašilo mu jeho dumy a pak — nač svítit? Aby viděl tu holou prázdnotu kolem sebe!?

Jen úzké pruhy skotačícího ohně, jenž laškovně vyskakoval skulinou kol železných dveřík

u kamen, matně osvitily na okamžik prázdnotou, — alespoň pro Štědrý večer prázdnotou, knězovu světničku.

Bylo tu smutno, již tak dlouho smutno. a on stál u okna, tiskl zarosené oči hodně blízko k chladnému sklu, jakoby chtěl rychle zadržeti vělý proud, který se z nich vyvavil. Dvě slzy jako hrách zanechaly stříbrné stopy na tváři,

jež jevila stopy probdělých nocí, jeho oči hleděly tam dolů k obydlím jeho duši, jakoby je chtěly upamatovat, že mezi nimi schází také ještě někdo, kdo je má z duše rád . . .

Dvě léta tomu, co opustil tiché síně semináře, dvě léta pracuje, věnuje všechny své síly těmto lidem, aby v nich zažehl oheň Kristovy lásky. Zapomněl nadobro na sebe — až teprve dnes pocítil nutnost, touhu po důkazech porozumění — a nikdo nepřišel.

Chtěl se ukázat před Ježíšem s věrným stádcem, věrným Bohu a jeho lásce. A lid? Odvrací se od něho, tupí city nejsvětější svého kněze i jeho druhů. . . klnu mu pro nepravost kněžské špatných, vysmívá se jeho slovům. Cím toho zasloužil? Po prvé v této chvíli mu připadla tato myšlenka, kterou zapuzoval jako rouhavou? Ano, proč? A toto proč nechalo stopy v jeho srdci, zachvěl se pod jeho tíhou, jakoby na něho někdo sáhl studenou rukou.

Jedna věc mu byla jasná. Ten život ve skutečnosti jest mnohem trpčí a zcela jiný, než jak si ho kreslil v mladé, živé fantasii.

Usedl. A vzpomínal, máje nehybně oči upřeny na světlý prouzek ohně tetelícího se ve skulině dvířek u kamen. Honil se zoufale za perlami a teď? Sedí tu na břehu moře jako rybář. Oči upjaty v hlubokou tůň, dlouhé vlasy jeho jsou smočeny a pocuchány. Sedí nehybně, s krutou bolestí v srdci, hledí v zoufalství v místo, kde ztratil štěstí, o němž v roztoužení sníval. Chtěl býti boháčem, chtěl vystavěti zámek na místě své vetché rybářské chaty — a dnes, dnes měl již štěstí v ruce. Lov se dařil. Plná síť však uvízla a on ponořiv se, chtěl jí vyprostiti a v ruce třímal perlu, drahý poklad, již rozčeřená vlna vynesla z tůně na mělčinu pisku. Štěstím zmámen, chtěl víc, chtěl i ryby, žádostivost nedala, ponořil se hloub, hloub, až se mu krátil dech, rozepjal ruku, aby se dostal k čistému vzduchu, zamával rukama, rozevřel dlaň, aby rychle zachránil život a perla utonula mu v moři.

Zoufalý . . . dívá se do moře, naslouchá hudbě vlnek, dlouholetých svých družek, které ho zvaly, aby s nimi si pohlíel a porozprávěl.

Dnes se vesele točily, nevšimaly si ho, zpívaly, honily se a rozdíraly svou radostí jeho bol. Tak vesele se točily ty malé ve vir, vzepjaly se vzhůru v pyšný oblouk, aby se posměsně podívaly, co dělá rybák a pak s chechtotem skočily v hloub a honily se dál. Rybák dal se do pláče.

Zhroucené, černě oděné tělo na židli v káplance sebou brzo křečovitě škublo a proud slz

se vyhrnul po lici; již jich nepotlačoval, byl rád, že si jimi uleví . . . Nechápal ta tvrdá pokušení, nemohl si vysvětliti touhu v srdci po ukojení v radosti alespoň nyní, dnes. Ret jeho jakoby reptal, když odvážil se samého Boha ptát proč, proč to?

Proč jemu rve tento proud života z rukou drahé perly duši, proč jemu není dopráno radostí, kterých se dostává těm, kdo dlouho již trpěli. — Oheň zvolna hasl v krbu. Zmizely i světlé pruhy na podlaze, — je tma. Co to? Tu dole, hluboko pod ním, hluboko ječící moře? Ne; vidí to, je to dav, rozvášněný lid. Máchá hrozivě pěstmi nad hlavou. Mezi lidem míchají se bodce kopí vojínů, lid uklidňujících. Jak to tam dole bouří, Bože! Proti komu? Nevidí tu nikoho. Ulekl se; snad ne proti mně, projelo jeho hlavou. S tou myšlenkou jakoby projela jeho údy elektrisující myšlenka radosti. Ohlédl se za sebe. Tu stál voják s taseným mečem a vedle — vladař. Pohlédl na sebe a hned zas zamhouřil rychle oči, jak se ulekl. Ne, tolik bídý nespátril ještě v životě, ač jí viděl u lože nemocných mnoho, mnoho. A přece to nebolelo, ba, jakoby ho příjemně oblažovala každá rána na celém těle. I na hlavě cítil cosi příjemného a když tam sáhl, bodl se jeho prst na ostrý trn.

Z těchto příjemných chvíl vyrušil ho drsný, hrubý hlas, jenž se snažil přehlušiti dole se dmoucí vlny pobouřeného lidu: »Ejhle člověk!« Cítil, jak nadzvedl kdosi jeho plášť a jak studený vítr, jenž právě zavál, projel chladem jeho kosti. Dav dole se rozhučel v žurivém volání, jež mu najednou uniklo. Probudil se. Studený chlad světnice ho probudil. Všude tma. Rychle rozsvítil. V srdce vstoupila s těmito zářivými paprsky světla také jakási tichá, bílá, svěží radost. Blažila jej myšlenka, kterou stále začínal mysliti, ale nemohl domysliti, jak jím chvěla. Myšlenka, že je podoběn tomu — o němž se mu podruhé zdálo

Nevšiml si ani, že již po druhé někdo tiše zaklepal na dveře pokojíka. Teď si všiml. »Dále« . . .

Do dveří vstupuje malé, zkřehlé dítě. Obecní sirotek. Děcko opuštěné, tiché — měl je ve škole tak rád. Přišlo žebrot? Vztahuje přece ruku. Co to v ní má? Pohlíí bliže. Jablko. Červené jablko. Hledí dítěti tázavě do očí, jež dává se do pláče, jakoby bylo přistiženo při něčem nedovoleném a zašeptalo sotva slyšitelně jak se mu křečovitě zachvěly promodralé rty: »Vám . . .«

Vám? Mně?! Kaplan se rozběhl, otevřel náruč, dítě zvedl, tiskl k svému srdci, aby je zahrál a vášnivě je líbal a líbal. A víte, proč?

□ □ □

Duchovní život.

Dr. Fr. Xav. Novák.

Mnozí se ho bojí. Nuž, podívejme se naň zblízka. Co je duchovní život?

1. Jest především život. A život je první velmoc na světě, i život přírody materiální.

Život je vtělení zákona. Život je sice více než zákon, ale kde není zákona, není ani života, je rozklad, je úpadek, je smrt.

Život je zdraví, je krásá, je poesie

sama. Podívejte se na takový májový den, kde všechno pučí, zelená se, kvete. Je něco krásnějšího? Něco půvabnějšího? Básníci, malíři, umělci všeho druhu závodí, aby vám ve šťastné chvíli vyličili poesii takového dne. A přece je květen jen částkou toho všeho, co skrývá se za pojmem život.

Život je síla, je mocné uplatnění sebe, je konečné vítězství. Takový žulový balvan, a na něm několik organismů, sotva okem poznatelných, několik mechovitých rostlin. Jaké opravdové nic tyto nepatrné organické buňky u porovnání s tvrdým obrem žulovým! Ale počkejte jen. Rok za rokem a snad věk za věkem. A žula zmizí a na jejím místě zůstanou zelené květiny, široce se rozkládající keře a možná brzo i mohutný strom. Tak pracuje, tak uplatňuje se neúporný život. Tak neuniknutelně vítězí.

Život je pokrok. Ten pravý pokrok, poněvadž přichází z vnitra. Vytvoří-li důvedná ruka klenotníková z mnohých drahých kaménků skvostný náhrdelník, je to též pokrok. Ale jeř na venek. Uvnitř, sám v sobě zůstal každý z těch drahých kamenů, čím před tím byl, třeba jinak na ceně získal tím že zařazen byl do onoho drahocenného šperku. Ale co je organické, roste zevnitř, šíří se, reformuje se, lepší se z nitra na venek, a to je pokrok vlastní, to je kultura, která jediné toho jména zasluhuje.

Zamysli se maličko. Nuže, co se ti lépe líbí? Kámen nebo květina? Co více ti imponuje? Hromada písku, nebo věkovitý, mocný dub? A co živi tebe, živí lidstvo? Skvoucí dýmek nebo neuhledný klas žitný či pšeničný? Zamysli se nad sebou a nad svým národem. Kdy budeme silni, šťastni, pokročili, když budeme bez zákona, bez štěstí a krásy, bez poesie a síly, poněvadž budeme — bez života? Ty i tvůj národ, který tak miluješ — Jestliž národ tím, čím jsou jedinci, z nichž se skládá. I ty k těm jedincům náležíš.

2. Opakuji otázku nahoře položenou. Co je život duchovní? Je život a je život ducha. Snad tedy život ten ztrácí na své ceně tím, že právě je duchovním? Nikoliv. Ale všechno, co právě řečeno o životě přírody materiálním, platí jen zvýšenou měrou i o životě duchovním. Jak

vysoko stojí duch všeovládající nad přírodou i organickou, ale materiální, tak vysoko stojí život duchovní nad životem přírody nerozumné.

I duše žijí z á k o n e m. Hřích, přestoupení zákona, znamená smrt duše, dle zjevení Božího, ale i dle zdravého rozumu lidského. Až by zmizel poslední zákona konatel, zmizel by vůbec člověk, a zůstala by nanejvýš lidská bestie, tím hroznější, čím rafinovanější.

I život duše je zdraví, je štěstí, je krása, je počátek a předpoklad vši opravdové kultury, všeho pravého vzdělání. Jmenuj mi muže věrného v povinnosti, muže svědomitého v konání zákona, muže čistého srdce, muže práce, vyšších snah a ideálů, a postav hned vedle něho člověka, otroka nízkých vášní, lenocha, zhýralce, egoistu, nedbalce . . . , který z těch dvou životů zdá se ti opravdovým životem? A který silným? Který šťastným? Který krásným a závidění hodným?

A co je to, co nás poesii vpravdě lidskou uchvacuje v nesmrtelných dilech básníků a vůbec umělců? Duše. Silné, velké, hluboké a dobré duše, které nám líčí umělci ať perem, ať štětcem, ale konečně a vlastně vždycky jen duše.

A ještě jiným směrem vysoko, vysoko stojí život duševní nad životem přírody nerozumné. Příroda, toť něco vnějšího, něco mimo nás, co se nás dotýká pouze na povrchu, co nám vlastně zůstává cizím. Duše, toť naše nitro, toť klíč ke všemu, co je vůkol nás, toť vlastně my sami. Je-li krásným májový den v přírodě, takový den teplý, prostý záhubných bouří, kvetoucích, nadějných . . . , oč krásnější, šťastnější je duše teplá a vroucí láskou, kvetoucí a nadějná, ideální a čistá, chovající v sobě zárodek i záruku velké, požehnané budoucnosti!

Mysli si nejpůvabnější den májový, ale ty sám bys ležel spoután v chladném, temném, vlhkém sklepe. Jaký bys měl užitek z toho ráje venku? A myslí si, že venku by sněžilo a bouřilo, že by bylo škoda psa ven vyhnati. Ale ty seděl bys v teplém, útulném pokojíčku. Jaký blahý cit bys měl, přes to a snad právě proto, že venku je nečas, ale u tebe blaze? Tak je život duševní opróti všemu, co je mimo nás, a co neprávem často jediné zabírá naše snahy a naši mysl. (Pokrač.)

□ □ □

Život na hvězdách.

V. Řepa.

I.

Největší úlohou astronomie není spočítati tělesa nebeská, změřiti jejich velikost, vzdálenost a pohyby, nýbrž vyzkoumati podstatu vesmíru, kterak vznikl, kterak se vyvinul, kterak se dále bude vyvíjeti a kterak jednou skončí, či zdali nevznikl a neskončí; jsou-li mrtvy všechny ty ohromné a nespočetné světy, či zdali jest život na nich, jaké asi formy života se tam kde jeví, poznati hlavní typy, poznati tamní kulturu, hovořiti s obyvateli vzdálených světů, naučiti se od nich pravdám neznámým, nebo jinak

nám nedostupným, a poznáním pravdy nalézti cestu k nejvyšší možné blaženosti.

Není nerozumem snaha naše o poznání života na hvězdách? Zajisté bude se to zdáti někomu velikým nerozumem a nejpošetilejší námahou, jaká snad jest myslitelná, uvážíme-li, jaké překážky zde nutno překonávati. Ale jak dlouho jest tomu, co veliký filosof kategoricky prohlásil, že nikdy nedovíme se, z čeho jsou hvězdy složeny, a sotva oči zavřel, už spektrální analýze doceia prostým způsobem udala složení hvězd a to i hvězd neviditelných! Kolik lidí se mi

vysmálo, když jsem před 12 roky napsal článek o pokusech Zepelinových! To nikdy nebude!, tak zněl majestátný výrok neomylných a sotva uplynulo několik měsíců, kde jsme již! Každý z nás byl by prohlásil za pomateného toho, kdo by nám řekl, že vyfotografuje za živa naši kostru. Kdo by byl před nemnoha lety uvěřil, že budeme svítit vodou, že řeka potáhne vlak mnoho mil vzdálený, že přeneseme zvuk z Budějovic do Prahy asi v setině vteřiny, ač zvuk urazí ve vzduchu za vteřinu jen 333 metry a do Prahy potřebuje sedm minut? Kdo by byl uvěřil, že bez vah zvážíme zeměkouli i slunce, že fotografie ukáže nám hvězdy, kterých nikde neuvídíme? Samé věci, které by prohlásil každý za hotové šílenství a v základě jak jsou jednoduché, až drze jednoduché!

A když i konečně dohovoříme se s obyvateli vesmíru, co z toho? Co z toho? Náramně mnoho! Jak změnil se náš světový názor od dob, kdy přestali jsme klanět se slunci, měsíci a hvězdám, jak změnil se od dob geocentrických, jak by se změnil, až by se dokázalo, že tam jest tolik vědění, tolik umění, tak vznešené mravy, tolik dokonalosti a že toho všeho můžeme být účastni bez namáhání. Zajisté vesměs věci ohromného dosahu a zasluhující nejvyšší pozornosti.

II.

Jak vypadá vesmír?

Pouhým okem lze viděti na celém nebi kolem 5000 hvězd, dobré oko může jich viděti až 8000. Dalekohledy možno viděti, rovněž dle hystroty oka, 150—200 milionů, fotografickou cestou pak zjištěny jsou další miliony hvězd. Všechny tyto hvězdy tvoří skupinu, zvanou »Mléčná dráha«. Počet všech hvězd v Mléčné dráze odhaduje se na jednu až dvě miliardy. Slunce se zemi jest skoro uprostřed Mléčné dráhy, leti směrem k drobným hvězdám souhvězdí Herkula, krouží kolem neznámého středu, z Mléčné dráhy nikdy nepřijde ven; dokud bude existovati, zůstane členem této miliardové soustavy světové.

Takových soustav, jako Mléčná dráha, vidíme na nebi ozbrojeným okem pět tisíc. Pouhým okem viděti jsou jen čtyři Mléčná dráha, mlhovina v Orionu, mlhovina v Andromedě a mlhovina, zvaná Kapská Mračna.

Všechno složeno jest z jedné hmoty, jak dokázala spektroskopie, všim vládně jeden zákon, jak dokázala astrofysika. Jedna látka, jeden zákon, jedna příčina všeho, to jest výsledek nejnovější astronomie. Dalekohled, fotografická komora, drobnohled a spektroskop, toť oči dnešního hvězdáře, zákony fysické jeho materiál, matematika jeho forma myšlení a hvězdná filosofie koruna jeho díla.

Vesmír jest veliké a krásné divadlo pro oko neozbrojené, velikolepý chrám pro ducha, hledajícího příčinu všeho, pramen vznešené poesie pro básníka, nebe pro toho, kdo dovede si uvědomiti, že již pluje po nebi, na hvězdě, podobně jiným hvězdám, že pluje skoro uprostřed nebe, že snad pozorován jest bytostmi z jiných světů,

že může vzývati vznešené bytosti, jež tam tuší, a že snad není daleka doba, kdy vstoupí v přímý styk se svými bratry na jiných světech, utvořenými z téže hmoty, myslícími dle týchž pravidel a podléhajícími týmž zákonům, jako on.

III.

Kdo žije na hvězdách?

Především odpovíme si na otázku, co rozumíme životem. Nepovažujeme-li za život vznik a vývin krystalů a útvarů nerostných, známe ze zkušenosti tři druhy života: 1. život rostlin, 2. život zvířat, 3. život bytosti inteligentní — člověka

Člověk jest výrobkem země, ve všem přizpůsoben poměrům zeměkoule, přizpůsoben tíži, teplotě, atmosféře, vlivu slunce a měsíce, zkrátka jest výsledkem všech poměrů na zemi. Když pak již na zemi vidíme takové různosti, že v nedlouhé době celé pokolení v Americe zčervená, v Africe zčerná, že lidstvo, obývající Assi, musí sežloutnouti, v Australii zhnědnouti a v Evropě že všichni dostávají barvu bílou, když takové jsou různosti u člověka, u téhož zvířete, u téže rostliny, pěstované na téže zemi, a jenom v různých krajinách, jaká rozmanitost musí býti za poměrů docela odlišných na různých zemích vesmíru!

Pusťte fantasií uzdu a budete přesvědčeni, co dovedete si představit, jistě už někde existuje jako skutečnost. Bytosti o dvou nohou, o dvaceti nohou a žádných nohou máme již na zemi, bytosti se dvěma očima, se sty oči a bez očí rovněž, bytosti s jednou hlavou jsou již zde, a bytosti bezhlavých, které řítí do záhuby rodiny a státy, máme takový nadbytek, že bychom zaříditi mohli vývoz, bytosti se dvěma rukama, s mnoha chapadly i bez rukou a chapadel jsou na zemi, bytosti tak krásné, že daly vznik poesii, máme na své planetě a na zemi máme i tvory tak hrozná, že již pohled na ně plní hrůzou. Známe ze zkušenosti živočichy, jichž Leuwenhoek napočítal 50 milionů v kapce vody a netisnili se, ještě měli dost místa, aby se mezi sebou pohybovali; byli na zemi živočichové, jako brontosaurus, který už by se těžko vešel do kapky vody, protože byl 20 metrů dlouhý a 4 $\frac{1}{2}$ metru vysoký; z ilustrací znáte snad podoby překrásných i ohavně ošklivých nejpodivnějších zvířátek mikroskopických, fantastické obrazy zvířat a stromů již vyhynulých. Když to vše bylo a jest na jediné zemi, co asi jest na miliardách jiných zemí za takové rozmanitosti poměrů!

Flora a fauna pravěku byla docela jiná, nežli jest dnešní. Jestliže nepatrné změny povětrnosti na zemi za krátkou dobu několika milionů let vyvolaly takové změny, jaká rozmanitost bude jinde, kde jsou rozdíly daleko větší, kde svítí ne jedno, ale najednou dvě, tři i více sluncí, kde svítí, jako na Saturnu, jedno nepatrné slunce a za to deset měsíců, jako na Neptunu, kde jest tíže stokrát větší, než na zemi, nebo stokrát menší, kde vše žije pod tlakem strašných atmosfér nebo pod stotinou

atmosféry, někde Guliverovi obři, jinde trpaslíci, někde bytosti polovzdušné a průhledné, jinde těžkopádní kolosové, někde ustavičnému světlu, jinde šeru a jinde nejčernější tmě přizpůsobení.

Leuwenhoek našel ještě ve hloubi 7594 metrů živá zvířátka, ve hloubi 5367 metrů našel ryby, ve hloubi 5000 metrů našel celou faunu pod strašným tlakem vodním v úplné tmě. Tyndall vařil zárodky nálevníků 4 až 8 hodin a ještě byly schopny života. Dinon podrobil některá semena mrazu 121 stupňů Celsia a neztratila klíčivosti. Sir Thomson dokázal, že při tlaku 600 atmosfér ještě jest život možný. Dewar tekutým vodíkem ochladil pšenici, ječmen, hrách a jiná semena na 250 stupňů mrazu a nestratila klíčivosti, snad tedy snesou také některá semena i absolutní zimu 273 stupňů C, mohou přenášeti se po meteorech z hvězdy na hvězdu a snad také skutečně tak se přenesla.

Že by žili na některé planetě lidé nám docela podobní, to sotva bude pravdou. Mezi asi 400.000 druhů bylin, které rostou na zemi, ani dva nejsou sobě docela podobny a tak jest velmi pravděpodobno, že mezi biliony obydlenných planet nebudou ani dvě, na nichž objevil by se týž druh života. Člověk může žiti jenom na zemi nebo na hvězdě, zemi na vlas podobné. Ani dva lidé nejsou naprosto stejní, ani dvě květiny docela stejné, ani dvě hvězdy nebyly vždy docela stejné, proto můžeme předpokládati, že takové bytosti, jako lidé a sice zrovna jako lidé, nebudou nikde, nýbrž jen bytosti od nás více méně odchylné.

IV.

Co praví filosofie o životě na hvězdách?

Absolutní jistoty nemáme, ale pravděpodobnost jest tak veliká, že blíží se jistotě. Tolik milionů zemí, schopných života, že by bylo prázdno? Kdo by chtěl věřit jen tomu, o čem má absolutní jistotu, kam by přišel! Jakou má jistotu, kdy a kde se narodil, že na něho nepadne taška z nejbližší střechy a nezabije ho že nepřipraví ho o život blesk nejbližší bouři, že není otráven pokrm, který právě požívá, že

nebude nejbližší noci oloupen a zabit, jakou jistotu máme o zjevech denního života? Všude jenom pravděpodobnost.

Pravděpodobnost má velikou roli v životě našem. Jako věříš, že dnes neumřeš a jednáš, jako bys měl absolutní jistotu, že dnes nezemřeš, ač jich tolik zemřelo tenkrát, kdy toho naprosto nečekali, jako věříš a spoléháš se, že zítra uděláš to a to, ač tolikrát jsi věřil a neudělal, jako věříš, že tvými rodiči jsou ti, kdo za ně se vydávají, ač v tolika případech byly děti podvrženy a jinak v tomto směru v omyl uvedeny, jako věříš pevně, že z pytle zrni nevytáhneš rázem zrnko znamenání, ač možnost vyloučena není, jako věříš, že jsi byl pokřtěn a dostal jméno, které máš, ač nemáš o tom jistoty jiné, nežli že věříš v pravdomluvnost matriky a kmotrů, přes to, že i zde staly se již omyly, zrovna tak na základě pravděpodobnosti věříš, že jsou hvězdy obydleny, ač o tom nemáš důkazu přímého a jistoty absolutní, nýbrž jen velikou pravděpodobnost.

Podobně nemáme ani o životě ve vesmíru absolutní jistoty, nýbrž jenom pravděpodobnost, ale pravděpodobnost tak velikou, že můžeme klidně považovati za duševně slabého, kdo by věřil, že celý vesmír jest prázdný a jenom země obydlena. Myšlenka vesmíru bez života odporuje filosofii, odporuje pojmu, který máme o Bohu, odporuje astronomii, odporuje astrofysice a přiči se i prostému, nezkalenému rozumu. Pravděpodobnost života na hvězdách jest tak veliká, že více věřím v obydlennost hvězd, nežli ve mnohý zjev denního života.

Ovšem nejsou obydleny všechny tyto světy a které jsou obydleny, nebyly vždy obydleny a nebudou vždy. Zrovna jako země. Každé těleso má svou dobu vzniku, života i smrti. Kdyby jen každá miliontá hvězda byla obydlena, což bylo by tu miliard světů! Kde asi vznikl první život, jak asi vypadal první život, co vše asi kde žije, kde asi skončí život poslední, jak asi bude vypadati a jak asi skončí? Marné otázky, ale přece jenom rádi bychom na ně měli odpověď. A to raději odpověď absolutně jistou, než jen pravděpodobnou. (Pokrač.)



Císařovy vánoce.

Fr. Coppée.

Bylo na Štědrý den roku 1811. Od šesti hodin večer pracoval Napoleon I. sám v pracovně v Tuilleriích.

Velká světnice jest jen slabě osvětlena. Zde onde září pološerem prostranného pokoje, v neurčitých obrysech jednotlivé pozlacené předměty: rám, jehož obraz neviděti, dvě lví hlavy, jež zdobí opěradla židle, spona záclon v podobě žaludu. Kovová stínítka dvou svícňů vrhají plně světlo voskovic na veliký pracovní stůl, jenž mizí pod množstvím atlantů a tlustých seznamů, vázaných v zeleném marokínu, s iniciálkou N a korunkou na deskách.

Zde pracuje vládce světa již asi po dvě hodiny. Nad zeměpisnými mapami a situačními plány sklání vysoké čelo, na které splývá černý proud vlasů, čelo, těžké myšlenkami, těžké jako svět, o jehož dobytí uvažuje.

V otevřeném atlantu, který leží před ním, viděti mapu Asie a nervosní ženská ručka císařova hledá opatrně ukazováčkem dole, Asii napříč, cestu do Hindostanu.

Ano! Indie! Po souši? Proč by ne? Poněvadž loďstvo jeho je přemoženo, zničeno, nezbyvá dobyteli nic, než pomocí pozemního vojska, jehož zlatí orlové trpytí se mezi ocelo-

vými bodáky, raziti si cestu do Indie bájnými lesy palmovými, aby zničil Angličanům osady, poklad jejich, a tak jim zasadil ránu do srdce.

Má sice již moc Caesarovu, Karla Velikého; ale touží po moci Alexandrově. Uskutečniti všechny tyto sny, toť nezdá se jeho mohutnému duchu příliš mnoho. Východ není mu cizí; tam postavil svému jménu nepomíjející pomník odvažnými výpravami. Tehdy viděl ho Nil jako štíhlého generála na hřbetě velblouda. Nyní však, na březích Gangu, jako slavný císař pojede na slona z říše Pora. Víť, jak strhnouti národy k nadšení, jak je zfanatisovati. V dálné Asii bude veleti snědým vojákům s bílým turbanem. Ve svém generálním štábu bude míti radše v blýsknavé zbroji. Indických bůžků, kteří svých deset rukou zvedají na mítru posázenou diamanty, zeptá se na svůj osud, poněvadž mu v Egyptě ploskonosá tupá sfinx nechtěla vydati klíče k tajemstvím jeho budoucnosti, ačkoli zamyšleně stál před ní celé hodiny, obě ruce maje opřeny o křivou svou šavli.

»Císař evropský!« »Sultán asijský!« Ano, to jsou oba názvy, jež mají býti vyryty na jeho náhrobku.

Jediná překážka: mocná Rus!

Nepodařilo se mu bohužel zajistiti si přátelství vrtkavého Alexandra; leč přenúže ho a jemná ruka císařova listuje s horečnou rychlostí v tlustých, velikých svazcích, v nichž se může dočísti o skutečném stavu nesmírné armády, která se již nyní shromažďuje na Němenu. Přemůže samovládce všech Rusů, učiní cara svým vasalem a připojí jeho divoké hordy kozácké k svému vojsku jako vítanou posilu k dobytí východu.

»Císař evropský!« »Sultán asijský!«

Tento svůdný cíl nepřesahuje jeho bezmírné ctizádnosti, nepřesahuje schopnosti jeho ducha. A pak, netřeba se mu obávat, že by tato mocná světová říše, byvši jednou založena, byla někdy rozdělena mezi jeho generály jako veleříše slavného Mocedoňana. Od 20. března má totiž Napoleon syna, dědice své slávy a své moci. Při pomyslení na toto dítě, jež dřímá nedaleko něho v tichém paláci, pohrává vítězoslavný úsměv kolem rtů císařových.

Pojednou v překvapení naslouchá. Odkud ten podivný, temný šum, jenž proniká i těžkými záclonami do jeho pracovny dobře uzavřené? Bzučí to velké zlaté včely, jež jsou vyšity na hedbávných koberecích? Císař naslouchá a hle! v hukotu rozeznává záchvěvy zvonů.

Věru: Vánoce! Půlnoční!

Ano, všechny pařížské zvony oslavují narození Spasitelovo, tytéž zvony, které konsul Bonaparte dal nedávno opět zavěsiti na věžích kostelních, tenkrát, když usmířil tolik odbojných bratří a Francii navrátil vnitřní mír.

Kolikráte hlaholily k jeho počtě při slavném »Te Deum« a jak plnily ještě před několika měsíci ovzduší zvučným hlaholem v den narození římského krále, při oné památné události, kterou nebe, jak se zdálo, uznalo zákonitost jeho díla a mu slibovalo trvalost.

Dnes večer nezvěstují vítězství u Slavkova a Ogruně; leč s nemenší radostí proniká jich zvuk do studené, jasné zimní noci, dnes, kdy vyzváněji chudičkému Pacholátku betlemskému, zrozenému na slámě ve chlévě před dávnými, dávnými časy. Tehdy zněly širým prostorem hvězdnatého nebe tajemné hlasy: Sláva na výsostech Bohu a na zemi pokoj lidem!«

Císař naslouchá hlaholů zvonů. Sní, vzpomíná na své mládí. Uplynulo mu nepovšiml si ho svět, okolí jeho mu neporozumělo. Vzpomíná si na půlnoční, kterou mival jeho strýc, arcijáhen při katedrále v Ajacciu; vidí četnou rodinu, jak se po mši sv. vrací do starého, rodného domu, který býval svědkem mnohého nedostatku, jež pyšně snášela a jež jí chudoba ukládala; připomíná si vznešenou krásu staříčké, ctihodné matky, jež bděla nad skrovnou vánoční hostinou; byly to hlavně — kaštany. Syn jeho, syn vítězného císaře a arcivévodkyně rakouské, nepozná takového nedostatku, bude vládcem celého světa.

Venku, v ledové zimní noci, zvoní ještě stále vánoční zvony.

Před hlavním vchodem do Tuillerií dlouhými, hněvivými kroky přechází starý vysloužilýc s vysokou beranicí semo tamo před svou strážní budkou, aby si zahrál nohy. Možná, že mu zvuk zvonů připomíná nějakou modlitbu nebo vánoční píseň, které se naučil před dávnými lety v rodné visce, na klíně matčině a při myšlence na Děťátko v jesličkách přelétá tichý úsměv jeho osmahlé rasy. Císař nevšímá si zbožného napomenutí zvonů, myslí jen na svého syna, a pojednou zmocňuje se ho neodolatelná touha jej viděti.

Vstal a zatleskal; okamžitě otvírají se dveře, zakryté čalounem. Objevuje se Roustan. Na znamení velitelovo běre jeden ze sviců a císař, provázen jsa mamelukem, který je mu slepě oddán, kráčí opuštěnými koridory, jde přímo k pokoji králevicovu, kojné a komorným, jež náhle vyrušil z dřimot, kyne rukou, aby se vzdálily. U kolébky zázračného dítěte se vzpřímen zastavuje.

Římský král tvrdě spí. Malá, pěkná tvářička se zavřenýma očkama noří se hluboko v bělostný polštář, jedna z drobných buclatých ruček leží na příkrývce potažené drahocennými krajkami. Tento obraz čistoty a nevinnosti obepíná široká, červená, hedvábná stuha čestné legie jako krvavý potok, jako řeka krve, která poteče, aby tato, nyní ještě tak slabá hlavička nesla někdy korunu ze všech nejtěžší, aby tato ručinka, dnes ještě tak útlá a krásná jako květ, objímala později celý svazek žezel.

Napoleon se dívá na synáčka. Myslí na to — nikdy asi lidská hrdost příjemněji nelichotila srdci — jak vysokí hodnostáři jeho dvora, jeho proslavení generálové, jeho ministři, jeho senátoři ve zlaté uniformě kloní se s uctivostí a bázní před touto kolébkou; myslí na to, jak jakobíni, ti renegáti, ti dřívější kralovrazi, kteří nyní nosí císařskou livrej, sotva se odváží poprositi, aby směli tuto dětskou ruku polibiti

Zatím, co takto sní, domnívá se, že v nejasném zvuku zvonů, jež sezvánějí na půlnoční, slyší, jakoby z veliké dálky, stejnoměrný krok svých vojsk, jež jsou na pochod, rachot děl, tam na cestách Německem a Polskem, sněhem zavátých. Opojen jsa ctižádostí otce, myslí více, než kdy jindy, na velké vojsko a na dobytí Ruska a Indie. Přisáhá sám u sebe, že tomuto svému synu jako dědictví zanechá všechny trůny starého světa. Jako hračku daroval mu již město sv. Petra; brzo bude mít novorozený syn jeho mezi hračkami ještě jiná »svatá« města.

»Emir v Mekce!«, »Radža v Benaresu!«, toť názvy, důstojné krále římského.

Proč jen má Francie tak málo obyvatelů? Proč on, nepřemožitelný vojevůdce, nemůže mít pod sebou jeden, dva miliony vojáků? Zeměkouli by pak vložil do této ručky.

Sní a je hluchý k varovnému hlasu svatých zvonů; sní a ani jediné myšlenky nevěnuje Tomu, který vládne na nebesích, v jehož očích i největší říše jsou tolik, co mraveniště. Sní — ovšem mnohý hrůzyplný obraz budoucnosti schází v jeho snech. Nevidí nesmírné své ar-

mády, pohřbené pod sněhem a ledem v Berezině; nevidí, jak posledního jeho orla, jeho posvátný prapor skosila u Waterloo anglická střelba kartáčová; nevidí onoho skaliska uprostřed oceánu, na kterém ho očekávají muka Prometheova; nevidí, kterak v schönbrunnském parku pod pošmournou podzimní oblohou zá-dumčivě se vleče bledý, smutný mladý muž v bílé uniformě, znamení smrti máje ve tváři.

Zatím, co císař se dává unášeti nesmírnými plány o budoucnosti, zatím, co v duchu vidí panství svého syna a svých vnuků rozšířeno na celý okresek zemský, zatím konečně, co mu tane na mysli jeho vlastní obraz, z něhož čas a legenda učinily hrdinu, obetkaného pověstí a bájí, nového Marta, boha slunce, vítězoslavného v kruhu oběžnic jeho dvanácti generálů: — znějí zvony bez ustání v posvátné radosti, v hlasném plesu ke cti chudičkého Děťátka be-tlemského, jež před devatenácti sty lety skutečně dobylo světa, ne však krvavými vítězstvími, nýbrž slovy míru a lásky, a jehož království potrvá od věčnosti do věčnosti.

23. prosince 1897.



Směr moderního myšlení.

Hynek Lovecký.

Přehlédneme-li poněkud myšlenkové proudy naší doby, brzy poznáme zvláštní jejich charakteristický ráz. Konečnou otázkou myšlení moderních lidí jest, jak se postaviti k otázkám smyslovým, jež jsou poznáním nedostupné, t. j. nadsmyslné, při, čemž se nevyhne otázce o nadpřirozeném zjevení a zasahování Božím ve svět. A moderní myšlení staví se i proti možnosti něčeho takového. Tento sklon jeví se nám nejen u lidí vědecky pracujících, nýbrž — a to zvlášť důrazně — u polointeligentů, ano i u prostého lidu. A toho význačného rysu si blíže všimneme!

Osvětleme si poněkud příčiny, z nichž se pramení odpor proti nadpřirozenému vůbec. Z části je hledati původ takového odporu v historickém vývoji. Máme za sebou středověk, jehož kultura nám byla předána a jenž odvracel pozornost svou od světa vezdejšího a soustřeďoval k světu nadpřirozenému, řídě se zásadou: Co platno člověku, kdyby celý svět získal a na duši své ztrátu utrpěl?

Staral se téměř výhradně o duši a její určení, pěstoval tedy teologii a filosofii, kdežto vědy přírodní zanedbával. Nová doba naproti tomu zase obrátila zřetel svůj k vědám přírodním, v nich objevila mnoho překvapujícího a zároveň dostala se svými výzkumy do sporu s názory středověkými o světě a životě. Počala se podrývat autorita církve, církve ji chtěla udržet i mocí a třeba i poněkud nesprávně, a tak se vyvinul názor, že církve omezuje svobodu badání, že za jejího poručíkování lidského ducha nelze dojít pravého poznání, že se nedá udržet, co vnucovala k věření. Názor, který dodnes se uvádí jako nejpádnejší důvod proti církvi.

To by byly asi vnější příčiny, které vstípily novodobému člověku vůbec odpor proti všemu, co podává církve. Jsou tu však ještě jiné příčiny, subjektivní, uvnitř člověka **snaha po snadno dosažitelném štěstí, slabošská pohodlnost, zbabělá bázeň před soudem veřejného mínění, honba za moderností.**

Touha srdce lidského po štěstí je všeobecně známa jako pravá vzpruha lidského myšlení a konání: srdce chce to štěstí mít co nejrychleji, nejraději hned, plně a trvale. Krátce: býti úplně šťastným zde na zemi a o nic dále se nestarati. A co rozum? Ten má odůvodniti, že tak je to správné. A právě tu přicházejí velice vhod hlasy, že vědy přírodní mohou nám vše vysvětlit z hmoty a síly, že církve se svým nadpřirozeným nazíráním je prostě omylem lidstva minulých dob, že bible se neshoduje s vědeckým poznáním přírody, že jednotlivá dogmata se vyvíjela postupem doby atd. A to stačí takovému krátkozrakému srdci, neboť: »Quae volumus, credimus libenter« (Rádi uvěříme svým přáním). Tajně totiž vede srdce rozum k poznávání a uznání toho, co si přeje a opatrně již z daleka odvádí rozum od poznání toho, co bylo poněkud nepřijemným pro ně samo. A to se stává i člověku vyškolenému a »prý« nestranně hledajícímu pravdu. To je sice známkou jen **srdce slabošsky pohodlného** — ale takové srdce máme všichni. Je třeba hledati často pravdu i v tom, co je člověku nepřijemné, ano na povrchní pohled i naprosto nerozumné. K tomu je však třeba sebezáporu a toho je ve světě pramálo; kdyby ho neměli někteří lidé alespoň plná ústa, ani bychom mnoho o něm nevěděli. Kromě toho je srdce nemile dotčeno, vytýkají-li

nám jiní — veřejné mínění — něco nebo dokonce činí-li si z nás posměšky, zvl. na př. že jsme nemoderní. Výtka tato působí obyčejně na člověka velice, neboť máme stále ještě přesvědčení, že vše, co je modernější, je také dokonalejší. Tak také ve vědě: coby je modernější, je také pravdivější. To ať si myslí člověk, který stojí opodál vědy, avšak, kdo vědu blíže sleduje a kriticky posuzuje — a toho by bylo dnes velice zapotřebí —, vidí, že věda se hemží hypotézami a nedokázanými předpoklady, z nichž se zase další důsledky vyvozují, ovšem zase nedokázané. A proto nám nemusí vždy tolik na tom záležeti, zda ta neb ona hypothesis je již 50 let stará a již vyvrácena neb teprv den stará a bude-li až za 50 let zamitnuta. Všimněme si jen, v jaké nerozhodnosti tone moderní filosofie, která by nám měla odpovědět na stěžejné otázky životní: **o existenci Boží, nesmrtelnosti duše a svobodě vůle.** Převážnou většinou jest uznáván Kantův názor (i u nás oficiálně na universitě), že tyto tři věci jsou pouze požadavky (postuláty) srdce a vůle, že však rozum nedovede říci, ani zdali jsou, ani zdali nejsou. Nedělá to dojem, že srdce vede rozum tak, aby se neblížil k názorům církve, která ukládá přísnější život? Může taková filosofie onen názor člověka uspokojiti, když přece život náš je něco tak skutečného, když odborné vědy také se zabývají skutečným poznáním, že si dávají

i název věd exaktních? A když tedy musíme být a jsme přesvědčeni, že poznáváme v životě skutečnou pravdu, máme zůstat i v nejdůležitějších otázkách nerozhodně stát? Je to důsledné? To už raději se staňme skeptiky úplnými a pochybujme o všem i o tom, že pochybujeme!

Oč jasněji nám takové otázky vysvětluje křesťanská filosofie, k níž se proto vraťme, kterou svět prostě nezná. poněvadž jeho srdce se opatrně vyhne i setkání s ní. Nemusíme pak se utíkat k spiritismu, okkultismu a jiným podobným pavědám; k nimž je moderní člověk, chtěje býti trochu důsledným, směrem svého myšlení snadno stržen. Vzpomeňme jen, že hnutí spiritismu a okkultismu v Anglii a Americe, ve Francii i v Německu jsou tak silná, že se k nim přidávají i vědecké autority jako: James, Crookes, Lodge, Wallace, v Německu Zöllner, Fechner a slavní státníci na př. Balfour.

Naznačil jsem síce jen letmo a všeobecně zvláštní směr moderního myšlení s tím úmyslem, abychom dále naznačenou cestou uvažovali a zvláště, abychom si všimli, co nejvíce škodí modernímu myšlení, že totiž quae volumus, credimus libenter. Upevnění mravního charakteru a všestranné, neukvapené, módě nepodléhající přemýšlení jest ochranným prostředkem proti vadám moderního nazírání.



Ze života francouzských středoškolských studentů.

L. Pavelka.

Střední školy ve Francii jsou lycea (lycées) a kolleje (collèges). Náklad na lycea vede stát, kolleje jsou vydržovány na útraty městské; často však společným nákladem státu a města.

Žáci bydlí u rodičů (externisté), anebo v pensionátech, jež při většině ústavů bývají zřizovány (internisté). Někteří chovanci v pensionátech sice studují, i stravují se tam v poledne, na noc však jsou u rodičů. Správa za dosti mírný plat o internisty pečuje, stará se o jejich stravování, opatřuje jim oblek a školní knihy a v případě nemoci poskytuje jim lékařského ošetření. Na mnohých ústavech žáci nosí stejnorodý tmavomodrý šat, na kabátu měděné knoflíky, čapku stejnou s námořním francouzským důstojníkem a na ní za zlateným štítkem palmovou akademickou větvíčku.

Vizme, jak naši francouzští kolegové tráví den v těchto pensionátech!

Ráno o šesté hodině probouzí je víření bubnu a za půl hodiny scházejí se v pracovně. Tam za dozoru prefekta, kterého nazývají směšným jménem »pion«, učí se svým lekcím. Po tu dobu mají přísně zapovězeno hovořiti. O půl osmé pak v tichosti odcházejí ke snídani do refektáře. Po jídle se asi čtvrt hodiny procházejí po dvoře, ovšem za stálého dozoru pre-

fektova. Vyučování začíná o půl deváté, trvá však pouze 2 hodiny a žáci se pak vracejí opět do pracovny, aby až do oběda se připravovali na odpolední předměty. Po obědě jest hodina klidu a pak znovu do pracovny a po dvou až půl třetí hodině se pokračuje ve vyučování, jež trvá opět dvě hodiny.

Odpoledne mají žáci po vyučování dosti dlouho volno. K svačině bývá obyčejně kousek čerstvého chleba, mohou si však koupiti u školníka zavařované ovoce, cukroví nebo jiné mlsky. Asi do osmi hodin večer mohou se v pracovně připravovati na příští den a pak jest večere. Její jídelní listek bývá obyčejně stejný s poledním a jen zřídka bývá výjimka.

V létě po večere jest půlhodinka volného pohybu, v zimě jdou ihned do dormitáře.

Ve čtvrtek se nevyučuje. Ten den žáci, jichž rodičové si toho přejí, zúčastňují se vyučování náboženství, jež ve Francii, kromě ústavů konfesijních, nespadá do rámce předmětů školy střední.

V neděli mají úplně volno. Zpravidla navštěvují rodiče nebo své známé či dozorce. Tyto osoby jsou na přání rodičů obeznámeny s administrativou jak na lyceích, tak v kolejích a

jsou povinny bdíti nad chováním žakovým po celou dobu jeho nepřítomnosti v ústavě. Ovšem po návratu musí se žák vykázati osvědčením, podepsaným osobou, již navštívil.

Stane-li se během týdne, že zasluhuje potrestání za špatné chování, uloží se mu na čtvrtek nebo neděli domácí vězení. A internisté se chrání, aby jim nebyla vycházka odepřena.

□ □ □

Výprava do života.

Napsal Bedřich V. — (Dokončent).

Jindra si vzpomněl na včerejšek. Hela vyhlížela jako světice, s gloriolou kolem hlavy, jež jí dávalo slunce. A on včera! . . . Ale vždyť byla i před tím pro něho ztracena!

Hela sběhla s meze na cestu. — Co že je takový smutný? Ani ničeho neříká!

— Nemůže ještě býti veselý.

— — — Je to pravda, že pro ni trpí?

— — Pravda.

— Jindro, musím tě prositi, abys mně odpustil . . . můj rozmar . . . Toužil po tom, abys měl duši, která by s tebou prožívala vše, co je krásné, a já toho nechápala . . . Odpusť, že jsi pro mne trpěl . . . Vždyť přece . . . cítila jsem to toho večera a nyní také trpěla jsem a poznala to, že

— Helo!

že tě miluji, stále ještě jako kdysi dávno . . . Odpusť mi. Jen o to tě chci prositi!

— Helo! Helo! Odpusť mně, mně . . . já . . . ne, jak jsem bídný! . . . Odpusť teď, zítra ti povím . . . odpusť!

Nesnesl toho déle, prechal do polí.

Hela, náhle jata obavou, chtěla ho volati, zdržeti ho, ale zmizel jí již v zatažce cesty . . . Vrátila se domů rozechvěna. Proč byl tak náhle rozčilen? Co ho vázalo? Co zavinila svou lehkomyšlností? Proč prechal tak zoufale? Kam?

Stále ji cosi pobízelo, aby se vrátila a vyhledala ho.

Vzala doma do ruky časopis — Jindrův pseudonym! Četla, četla o dvou duších, které k sobě byly stvořeny a nesměly si porozuměti, o řitících se plánech, bolesti . . .

A štkala téměř. Proč byla taková? Jen ona je vinna, jen ona . . . Proč ničila sebe i jeho?

Jindra zatím bloudil v polích.

— — Kdo tuto nelidskou past mu nastrojil? Ty, ty sám! hučelo mu hlavou. Ne, ne, ne! — Hela! Čistá, krásná byla, jak mohl by nyní s ní mluvit o lásce? Helu ztratil, zničil se . . . sám! Sám! Oh, kdyby věděla, nepohlédla by naň ani . . . A je to všecko, hrozně to vše existuje . . . a on sám si to nastrojil, a odčinit nelze . . . Všecky ty mučivé pocity prázdnoty v duši prožít ještě jednou s vědomím, že jsi sám si tak učinil, a nízký jsi, bídný?

I před ní byl znectěn, ponížen. A ona sama snad ještě v něco věřila, a on to svým jedním zničil. Jak toto zodpoví?!

Hela byla taková čistá, povznesena . . . a on?!

Hlava mu hořela. Všecko to rozčilující napětí minulých dní vystupňovalo se strasně rychle v jakousi odpornou, rozčilující passáž.

A čím je? Proč opovrhoval těmi, kteří mluvili cynicky? Proč jim nepodal ruky? Není on horší, tisíckrát horší, že věděl, co je lepší, a ne učinil toho? Jak mohl by on býti někdy básníkem, spisovatelem, takový bídný! Jak mohl doufati v úspěch? A jiné chtěl věsti?

Jak žít s vinou v duši, bez štěstí, nízký?

Jak rozřešit nerozřešitelnou hádanku, již si sám nastrojil? A bez rozřešení nelze žít! Nesnesitelné! Zardousiti toho, jenž ho tak pronásleduje — sebe! Sebe by musil! Kam prchnouti? Jak se zbaviti té myšlenky?! Cosi ryje v duši, a bolí, bolí, ryje . . . Nesnesitelná muka nepřestanou nikdy! Prázdnota . . . bolest . . . nízkost . . . bídnost!

Vykřiknouti se mu chtělo a neměl síly. Cosi vypočítavě lačně oralo mu duši . . . Za každým keřem to naň číhalo, bodlo ho a pak smálo se šileně; zase se plížilo a sahalo po něm studeně. Neviděl ničeho, a šilel bolestí a hrůzou . . .

— — A nedaleko zalesklo se cosi . . . lesklo se . . . hladina . . . řeka. Osvícena měsícem, splétala se světlými pramenky, přitažlivě, magicky hleděla na Jindru mrtvým okem bezživotí. A šuměla tak tiše, úporně tiše . . . Plna měsíčního bronzu je, a všecko usmrtí.

Obrátil se k ní — jen cestu přejde . . . a bude pokoj . . . Šel si pro Osud . . .

A Osud sám byl před ním. Bílý, vysoký kříž stál u cesty, a na něm visela zmučená postava Kristova, ohromně lítostivá a nesmírná, jako moře dobroty . . .

Cosí přisálo jeho oči — lesklo se a svítilo . . . a viděl, viděl již zase . . . a nač jeho oči padly, byla Dobrota sama, Klid, Pravda.

Vypukl v pláč, křečovitý pláč. Nemohl mysliti, jen plakal, plakal, plakal . . .

A nad ním nadpozemským leskem jakýmsi zářil symbol utrpení, odpuštění a usmíření.

— — — — —

Když povstal, viděl, že vše je nezvykle jasné . . . Pohlédl nahoru ve tvář, jež ho chránila. Byl klidný a chápal vše nadmíru jasně.

Při své výpravě se *nesmí* ztroskotati! Jsou porážky, aby mohla býti vítězství!

Věčný princip života zřejmě se mu zjevil: »Jen nezapomínati, že život není dnes ani zítra, ani pro budoucí rok, ani zde pouze, ani jinde, ale ve službě Jeho, jenž je všude a se všemi . . .«

A všecko dřívější zdálo se mu malicherné. Hle, i odpuštění získá — i ji odprosí a napraví vše. Ne, nepohrdá životem. Vždyť jest to Nejvyšší, co dává nám Bůh. Jen pevněji se přimknouti ve zlé chvíli k tomuto symbolu života lepšího, harmonického, nového života příštích

silných lidí, a vytěží se pak ze života mnoho, mnoho dobrého a krásného, co může se Bohu obětovati.

— — — — —
Slunce svítlo zářivě, vyvolávajíc všude rosu života. Dvě duše prožívaly ráno nového života, Jindrova a Helina. Odpustily sobě a šly zářivým ránem.

Jindra cítil zase již v sobě sílu, energii, jež dovede zmocí všechno. Zase zdál se mu tak krás-

ným život a tisícere jeho obměny. Ale dnes mu na tu cestu svítla záře, jež ho včera zachránila.

I Helina duše třeptala se rosou života. Věděla již vše. Pochopila Jindrův boj, jež vedl sám, hrozně sám. Odpustila, jako Jindra jí, a vše bylo krásné kolem, velké! —

Slunce zářilo plným leskem. Jeho červánky se snesly v jejich duše, a gloriolou svou věnčilo kříž, jemuž oba, hledíce naň, děkovali.



A. ADAM:

Zrození Páně.

Mlčeti, anebo zpívat .?
Celý kosmos vzkřiknuv: »Rorate« — sledni
v hrůze ztichnout má — a čekat zrození,
anebo má jásat, vzývat
Přicházejícího? — Osvobození?

Přišel bědný — spoután lidstvím.
Bůh své vzdal se moci! — — —
— — — — — Jako dítě pláče!
Zimou pláče — Kristus — Oběť Ustavičná.
Matku volá hlasem dětským,
po lásce a teplu prahne Láska věčná
jako moře po krůpěji.
Zrozený Bůh volá lidstvo k sobě!

Mudrci tři z východu — vedení světlem,
tiší pastýři sem spějí.
Nikdo víc! — — — — —
— — — — — Vůl Boha zahřívá svým teplem.
Lid a upadlý kněz jeho
přemýšlí, jak by Jej — Lásku — zabil!
— — — — —
Mlčeti, anebo zpívat! — — — — —
— — — — — Kristus pláče.
Pojďme, svícny světla mdlého,
k Němu plazme se — s ním plačme, on když
pláče!
Celý kosmos vzkřiknuv: »Rorate« — sledni
v hrůze ztichnout má — a čekat zrození!

□ □ □

A. ADAM:

Být prostý, nemět nic a zmizet světu!

Již nechci nic — já vždycky marně žádal!
Nač jítit staré, zacelené rány?
Buď jako filosof, jenž všechno zbádal
a na konec řekl svoji krátkou větu:
»Být prostý, nemět nic a zmizet světu!«

Já tuším také kdys po lásce prahl,
to je už ale hezky dávno,
jak Tantalos jsem marně ruku vztáhl,
ret vyprahlý jen zašeptal si větu
»Být prostý, nemět nic a zmizet světu!«

Již nechci nic — tak zklamání se zbavím?
A všechno mé se vejde do kapsy mi.
Jdu od světa, již nechci nic, jak pravím,
kus klacku místo hole, na rtech větu:
»Být prostý, nemět nic a zmizet světu!«

□ □ □

A. ADAM:

Já věřím.

Máj přišel. Květ již dávno spadl
a jarní, vonnou mizu země
již vysál nelitostný slunce žár.
Dobré, co rodilo se ve mně,
zas odsouzeno čekat nových jar
Květ nerozvit mi v rukou zvadl.

Já toužil začít nové žití,
hřích zahladiti svatou láskou,
chtěl přátelství a lásky vonný květ,
chtěl pohrdnout již mrtvou maskou
a s tváří čistou, odkrytou jít v svět.
— — — — —
Je jiné učinit — a chtítí.

Máj prehl tiše pod rukama
a pohlédnu-li k němu zpátky,
to poznávám, že moh' být spásou mojí.
Však sláb jsem byl vše ovládnout' zmatky
a vysílil jsem v malicherném boji,
že zbyla rodící jen muka má.

Však nezoufám, že květy zvadly,
co chtěl jsem milence вплést do vlasů,
že místo vřelé lásky přijetí
jen slina hany trofej zápasů,
že z nabízených, velkých obětí
smích strojil sobě cynik schladlý,

že na mžik zdolaný hřích zase
mi do snů sáhl chladnou rukou,
vše to ve snu bylo vznešené,
proč jiných teplá srdce tlukou,
strh' do bláta, že ctnosti vysněné,
že cynicky se vysmál kráse!

Ne, nezoufám a věřím dosud!
Máj přešel sic, však zůstal ve mně.
Květ zvad', však v srdci krev se dosud pění,
jen klidni se, již hučí jemně
Co bylo těžké, bolelo, už není
— — — — —
Tak trochu nutno věřit v osud.

Co nedal máj, dá srpen, září
A najdu již, co dlouho hledám
květ lásky, krásu, sílu očisty.
Zrak od bláta ke hvězdám zvedám
a v krvi leží hřích můj nečistý.
Já najdu jednou družnou tváří.

Máj přešel sic, však léto zbývá,
to nahraditi všechno může,
co máje sny jen skoupě slíbily.
Již v keři voní druhé růže,
na polích zraje žluté obilí .
V to teplo zráni srdce zpívá.
si píseň lásky samo sobě
— — — — —

I šeptám do květů růže té
a horký dech se srazil v krupěji
na rudých listech poupěte
Snad pláče se mnou — — — — —
— — — — — Ptáci zapějí,
že moje láska leží v hrobě!

Ne, odpustí, já věřím, věřím,
že žije. Ona musí žít!
Já musím pro ni nalézt vody živé,
i kdybych měl kraj světa jít.
— — — — —
Co stále chceš, mé srdce divné chtivé?
Že nevěříš? Věř, věř! — — — — —
— — — — — Já věřím.

□ □ □

Z básní † Václava Navrátila.

Vánoce.

Ta dlouhá pole pod závějí,
jež bílý rubáš pokrývá,
dnes neznámým se blahem chvějí
a blaha zvěst je rozrývá.

Ty jasné hvězdy na nebesku
tak divným světlem sálají,
že bolu lidskému a stesku
až na dno teple sáhají.

Ted' zvon se rozlaholil polem
a v dáli druhý šepoce:
ó rozlučte se všichni s bolem,
jsouť vánoce, ó vánoce! —

□ □ □

Na hřbitově.

Na hřbitov zapadlý na zvadlé stráni
v duchu si zaletěl, vzpomněl si na ni.
Na růvek drobounký, na žlutý drn
zalétla duše mu těkavou lani,
slzami skropila růžový trn,
vzpomněl si zase — ach, vzpomněl si na ni.

Půlnoční tišinou dýchaly hroby,
dýchaly vzpomínkou na dávné doby.
Po nebi rozlil se měsíce jas,
pod zemí zalkaly chroptivé hlasy,
duše se zachvěla vzpomínkou zas,
zachvěly nitrem jí zapadlé časy.

Bříza se zatřásla od větrů vání,
z prsou se vydrálo dušené lkání.
Poklekl ke hrobu na černou zem',
tváře se zaryly do bílých dlaní.
Proč duše znavená zbloudila sem? —
Vzpomněl si po letech, vzpomněl si na ni —

□ □ □

Lístek s jedním jménem.

Hle! Lístek dostal jsem,
a na něm jedno jméno
mně rázem řeklo vše,
co za ním zatajeno.

V těch řádků hustou síť
se skrylo jako ptáče
a mi se skoro zdá,
že mluví, vzlyká, pláče.

Jak něžná fialka
se kryje v listů spleti
a moje srdce k ní -
jak ptáče k jihu letí.

A touha nese je
a láska křídly mává,
vždyť kdesi daleko
mne ona očekává.

□ □ □

Žaloval jsem noci.

Žaloval jsem v noci,
hvězdě stříbrotkané,
že má jedno děvče
oči uplakané.

Oči uplakané,
sněhem zkvetlá líce,
nebe zamlžené,
bílá holubice.

Žaloval jsem dvakrát,
že mi růže vadne:
každý den jí slzou
jeden lístek spadne.

Jeden lístek spadne,
jedno drobné kvítí,
a to srdce moje
těžkou bolest cítí.

Žaloval jsem třikrát,
hvězdo stříbrotkaná,
jak mne bolí láska,
skrytá, nepoznaná.

□ □ □

Sněhová vánice.

Snížek se sype s oblaků,
veselou zpívám píseň;
v bílém už dříme povlaku
smutek a touhy tiseň,
Vesele jako skřítků rej
honí se vločky bílé:
probud' se, srdce, výskni, hej!
krásná se blíží chvíle.
Zavýskneš brzo z plných plic,
do saní skočíš záhy,
zaplane rázem zrak i líc,
zazvoní o voj váhy.

Studený víchř, dešť
tváře mi bičuje,
podivný zimní stesk
srdce mi skličuje.
Zima a smrt a sen!
V tom se mi bílá vločka
zapletla v mokřý plášť
a její sklenná očka
slziček zalil proud.
V žalu se rozplynou.
Kéž moje stesky též
s vámi tak zahynou!

□ □ □

JULIUS HODONSKÝ:

Práce.

Tvrdá jest láska tvá —
máš mozolů plné ruce —
a tváře červené, zpocené —
a rty drsné, oprýskané —
a drsná jsou i objetí
i polibky tvé,
o práce!
a přece jsi milenkou sladkou!

Jdu k tobě, — prosté roucho беру —
jež zamazáno kapkami olejů —
a podivnou aromu šíří pot zaschlých ručejů,
však roucho to tvoje jest,
milenko práce!

Od rána časného do večera
jsem stále u tebe
a strojů mohutná těla
i pišťaly lodí na řece
nám pějí písně při svatbě.

Pod úsměvem tvým pevným tak
továrny hučí, letí vlak,
života vlny se vzdouvají,
jsou děti veselé, jež ve škole zpívají
myšlenky lihnou se v mozcích
jak orli na horách —
a ženy čekají v klidu
na velké své příští.

Ó práce — ty tvrdá jsi —
tvá objetí jsou drsná
a tuhnou po nich svaly
a rostou mozoly na rukách —
pot řine se s čela, únava bledá
na nervy sahá svou železnou dlaní.

A přece tě mám rád;
jsi obětavá a těm, jež tě milují —
jim vše dáš — života najít cíl ztajený —
i klid a velikost myslí a odvahu do boje.



S T U D E N T S K Ý V Ě S T N Í K .

Změna ve výboru Ústředí a v redakci „Jitra“. »Poněvadž jsem nucen na nějaký čas z osobních důvodů vzdáti se činnosti v našem hnutí, děkuji dnes všem přátelům, v kterých jsem našel vždy pomocnou ruku a pozdravuji všechny, kdož pracovali se mnou. Doufám, že po čase se opět se všemi shledám v našich řadách a že budu moci se všemi společně dále pracovati na tom velikém díle renovaci katolického života u nás!« PhC. Jano Šráček. — Funkci sekretáře Ústředí zastává od 1. prosince kol. Formánek, člen výboru Ústředí.

Náboženství a náboženské úkony na středních školách. Článečku ve »Stud.věstniku« 2. čísla »Jitra« pod tímto nadpisem povšiml si »Katechetický spolek pod ochranou sv. Cyrila a Metoděje na Velehradě« a porokovav ve své výborové schůzi o názorech v něm obsažených, hlavně pak o stanovisku proti povinným úkonům náboženským na středních školách, přeje si zevrubněji poznati upřímné a otevřené mínění studentstva o této otázce, aby mohl uvažovati o jeho přání v této záležitosti. Vynasnaží se potom, aby vážnou tuto věc co nejlépe rozřešil. V příspěvě redakci praví se doslova: »Račte vyzvati studentstvo naše katolické, aby otevřeně proneslo své mínění a svá přání také v jiných záležitostech náboženského vyučování a výchovy náboženské na školách středních. Ať píší zcela otevřeně a upřímně. Bude nás to velice zajímat a mnohé takové mínění bude nám snad vodítkem pro naši další práci.« — Vitáme s radostí tento sympatický krok moravských katechetů a přáli bychom si, aby v důsledku jeho došlo k studentské anketě o náboženském vyučování a náboženské výchově na středních školách a prosíme, aby se jí — v zájmu svém vlastním a v zájmu uspokojivého rozřešení této pro naše studentstvo eminentně důležité otázky — účastnila jak naše sdružení a naše kroužky, tak i jednotlivci z řad našich kolegů a kolegyně katolického smýšlení v počtu nejhojnějším. Upřímné a otevřené mínění své o této otázce sdělte písemně buď redakci »Jitra«, Praha II., Voršilská 1, nebo dp. Antonínu Jandovi, profesoru české státní reálky v Kroměříži, předsedovi jmenovaného katechet. spolku. O výsledku ankety bude referováno v »Jitru«.

Dar. »Katechetický spolek pod ochranou sv. Cyrila a Metoda« na Velehradě věnoval na počest zemřelého prvního předsedy dra Metoda Kubička, profesora reálného gymnasia v Přerově, 200 K spolku »Sušil« v Brně na vybudování katol. domu akademického a 100 K jako mikulášský dar Sociálnímu student. sdružení. — Pozn. red. Dovolujeme si upozorniti pro příště ctěné dárce, aby mikulášský dar zasilali pouze »Ústředí katol. studentstva československého«, Praha II., Voršilská 1, nebo »Matici Cyrilo-Methodějské« v Olomouci, Kanovnická ulice, kteréžto instituce soustavně celou akci provádějí. Prosíme i naše kroužky a sdružení, aby příspěvky, jako mikulášský dar označené, odvedla do Prahy nebo Olomouce.

Katecheti a „katecheti“. Svého času bylo rozvířeno Německo kulturním bojem. Bojem a proto snažily se obě strany získati si co nejvíce bojovníků, nejen těch, kteří dnes by byli s to postaviti se do řady, nýbrž i příštích. »Zachytiti mládež«, se volalo, a ježto Němci nejen mluví, ale i jednají, přešlo se hned k činu a začala se vychovávat mládež a ne v řadě posledních mládež studující. Vychovávatí slovem a i tiskem. A vezmeme-li do ruky studentské časopisy německé, čteme v nich jména přispívatelů a jsou to jména velkých mužů a odborných pracovníků. Je líto a bolestno člověku, který má na zřeteli získání mládeže studující a zadrženi její před pádem, když na to pomyslí

a srovná s tím zájem mnohých našich katechetů o studentský tisk katolický. Několik nadšených akademiků, zaměstnaných mimo to svou těžkou prací, svým studiem, rozjíždí se po středních školách, aby získávalo Kristu mladé jinochy, všechn volný čas tomu věnuje a nejen to, angažují se pro vydávání studentského časopisu »Jitra«. V noci pak usedají k stolu a studují, aby nezanedbali práce a nezameškali roku, ježto jsou chudi. A pošlou svůj časopis dčp. katechetům — a ti? Vráti jej bohužel většina. Některý si z toho udělá žert, krutý žert, a ti jinoši pracují dále, zatím co p. katecheta si hová. Některý napíše do redakce »kritiku«, ale aby sedl a sám napsal článek, poradil, udal směrnicce, či dokonce, aby vzali dčp. katecheti tu věc za svou, to jim nenapadne. Je to zločin, páchaný na těch mladých studentech, na jejich duši, i na těch, kteří vše vynakládají, aby studentu pomohli. Žádáme tudíž p. katechety, kterým jde opravdu jako kněžím o spásu duši, aby si odepřeli trochu pohodlí a pracovali. Víme, že jsou mnozí zkušení a inteligentní, tož prosíme vás, podejte nám pomocnou ruku. Někteří nám již radí a slibují pomoc a pracují s námi, ale jest jich dosud tak málo. Vzmoužte se, záleží na tom! — J. Krlin. — Pozn. red. Všem dčp. katechetům, kteří náš časopis přijali, jej mezi svými studenty šíří a spolu s námi pracují, upřímně děkujeme a prosíme je o další přízeň!

Latina a řečtina na střední škole. Otázka, zda-li náleží latině a řečtině ještě i dnes a budoucně místo na střední škole, jest při dnešních pokusech o reorganisaci střední školy velmi důležitá, a vyvolala již velmi mnoho diskusí a stále ještě jest nerozřešena. Pozorujeme sice, že v praxi počíná nyní vyučování antických jazyků na gymnasiích býti omezováno, ba i vypouštěno, ale tato reforma jest velmi vratká a polovičatá (vyučuje se místy jen latině). Jest to nejlepším důkazem toho, že problém ten jest ještě dalek svého rozřešení. Možno pozorovati, že poslední dobou přirozená reakce proti odstranění antických jazyků ze středních škol se vzmahá a hlasy její jsou stále četnější. Poslední dobou pojednal o tomto tematě dr. Frant. Novotný ve svých přednáškách 4. a 11. února t. r. (vydáno Jednotou čes. filologů v Praze) a naposledy 18. října t. r. (dosud nevydáno). Jeho některé vývody zasluhují zvláštní pozornosti. Klasické jazyky pokládány jsou za něco již mrtvého, což však tu dosud vzdorovitě a vyzývavě leží v cestě kázni moderního pokroku, co je de facto dávno odsouzeno a co má býti v nejbližší době odsouzeno i řádným soudem formálním. A přece naše otázka není jen otázkou školskou, nýbrž otázkou národní. Víme zajisté všichni, že latinsky a řecky neučí se žák proto, aby uměl jazyky těmi mluvití, že nepracuje tedy za účelem, kterého nikdy nedosahuje, v předměť, který mu brzo po opuštění studií mizí, jak se zdá, s oči i z paměti. Pravý účel jest jiný a trvalý. Záleží v přímém a bezprostředním styku s projevy antické kul-

tury, jež zajisté jest nejen jednou epochou, nýbrž základnou a do jisté míry dosud živým prvkem dnešní kultury evropské. Nám Čechům antika ještě nedala všeho, co má; nedala nám zejména — když nemluví o hodnotách estetických — svého pojmu občana, občanského života, úcty k zákonům a úcty ke svobodě, při které je pojem eleutheria, svoboda, výraz pro všechno nejlepší, a opak aneleutheria souhrn všeho, co svobodného občana hyzdí. Nedala nám to proto, že její odborné studium u nás nemělo a nemohlo míti zření k národnímu státu. Ve vydaných přednáškách těchto zdůrazněn jest význam studia antického starověku čtením antických literatur pro naši kulturu, naznačen význam studia latiny a řečtiny po stránce jazykové formy, podán důkaz nemožnosti, nahraditi originál klasické literatury ekvivalentním překladem, vylučeno studium jazyků samých bez ohledu na literatury, obšírně pojednáno o tom, že nelze nahraditi studium antických jazyků pěstováním jazyků moderních a konečně promluveno o užítku, který studium antických jazyků poskytuje. — Vydána brožurka zasluhuje vřelého doporučení všem našim studentům.

Studentský teror. Smutným je úkazem pro stát, když neukázněné masy obyvatelstva nedovedou prosadit své spravedlivé požadavky cestou zákonitou, nýbrž při sebe menší příležitosti straší terorem. Zjevem však ještě smutnějším jest, když mladá inteligence akademická, jež povolána k tomu, aby jednou stála v čele národa a jeho právního státu, nedovede pochopiti, že ani nejprávnějšími požadavky studentskými nedá se omluvit bolševický teror, jakým se požadavků těch domáhá. To nám napadlo, když pražské studentstvo, místo aby důstojně manifestovalo proti neslýchanému zdražení na elektrických drahách hl. města Prahy, na 2 hodiny zastavilo veškerý pouliční provoz a rvalo se s řidiči vozů, kteří chtěli konati svou povinnost. Ať to třeba zní paradoxně: na zákonech spočívá svoboda a ne teroru a násilí. Tato pravda je však bohužel příliš vysoká pro mozky většiny dnešního českého studentstva. — vič.

Česká Liga Akademická. Po prázdninách sjeli se zase ligisté v Praze. Sjeli se, díky pilné organizační a propagační činnosti v roce minulém a zvláště v prázdninách, v hojnějším počtu, než v minulém roce. Po loňském roce vnitřní práce spolkové i organizační chystá se letos Liga k všestranné činnosti odborové i veřejné. Založen hudební, dramatický a tělocvičný odbor, zahájeno též vyučování srbo-chorvatštině. Než mimo tuto odborovou činnost uplatňuje se snaha, povznést duchovní život a zvýšiti náboženské vzdělání členstva. Tak došlo k pořádání duchovních večerů a filosoficko-apologetického kursu. Ve filosoficko-apologetickém kursu konaly se dosud 2 přednášky P. Jež e, profesora filosofie: 1. »O povaze a dosahu lidského poznání.« 2. »Filosofické jádro důkazů existence Boží.« Na našich duchovních večerech, jež těší se hojně návštěvě i nečlenů, promlouvá náš

známý spisovatel dr. F. X. Novák, kromě toho mluvil též prof. dr. Škarek »O hříchu« a P. Prokop: »O účtě svatých«. Členské schůze konají se každý týden ve čtvrtek. Na programu je vždy přednáška některého člena. Po přednášce dochází k debatě, již účastní se i hosté, mezi nimiž dlužno zvláště jmenovati členy N. S., pp. poslance Valouška, Rýpara a jiné naše příznivce. Debaty bývají velmi živé. Dochází tu k vyjasnění a vystríbení názorů. Letos skončen i boj Ligy o místnosti spolkové. Dostali jsme se do svých starých, pěkných místnosti v přízemí koleje Arnošta z Pardubic, Praha II., Voršilská ulice číslo 1., kde umístěny jsou mimo naši čítárnu a výborovnu též redakce a administrace »Života« a »Jitra«, »Ústřed katol. stud. českoslov.« a jihoslovanský akad. spolek »Krek«. Pro spolek znamená tento úspěch mnoho. Práce spolková není tak roztráštěna jako dříve, kdy každá schůze konala se jinde, kdy redakce, administrace a úřadovna byly v sokromých bytech nebo na chodbě. Byli bychom nevděční, kdybychom tu nevpomněli s díkem ndp. arcibiskupa Msgra Dra Fr. Kordače, jenž má největší zásluhu o znovuzískání našich spolkových místností spolu s dp. ředitelem koleje, prof. Davidkem. — Naše revue »Život«, již vydává »Liga« místo »Studentské hlídky«, těší se značné oblibě, o níž svědčí stále nové přihlášky odběratelů. Před vánocemi vyjde ještě 3. vánoční číslo. Naši členové uplatňují se kromě našich časopisů i jinde beletristicky i žurnalisticky a to jak v tisku pražském, tak krajinském. — Spolek, zesiliv uvnitř, mohl se odhodlati vystoupiti i na veřejnost reprezentativně. Výbor odhodlal se k tomu se značnými obavami, protože po čtyři leta byly styky Č. L. A. s pražskou veřejností přerušeny. Tak došlo 9. listopadu t. r. k ustavení plesového výboru, jehož předsedou byl zvolen náš senior dr. Hronek a usneseno pořádat 14. ledna 1920 ve velkém sále na Žofíně VII. reprezentační věneček. Aby však znovu navázány byly styky s pražskou společností, pořádan byl dne 24. listopadu v malém sále na Žofíně společenský večer s akademií, jež vydařila se neobyčejně pěkně. Přípravné práce plesové jsou nyní v plném proudu. Práce i úkolů našich přibývá. Přibývá i členstva, jehož počet se proti loňsku zdvojnásobil. Jedině tisní nás dosud hmotná stránka — nedostatek peněz. Je potřeba upravit znovu místnosti spolkové, zříditi knihovnu, rozšířiti čítárnu, je třeba též peněz na vydávání naší revue »Život«. Čekáme s důvěrou v úspěch akce ve prospěch mikulášského daru, jenž nám byl slíben na olomouckém sjezdu na květnou neděli. Doufáme, že katolická veřejnost je si plně vědoma své povinnosti. Na nás pak bude, abychom ukázali, že dovedeme vykonati, co jsme si vytkli.

—e.s.

Kroužek katol. studentů v Lipníku nad Bečvou utvořil se po sjezdech v Kroměříži a Ružomberku hlavně zásluhou kol. Jurečky, který již od Velikonoc 1919 připravoval mu půdu. Viděti to lze z toho, že jak v Kroměříži

tak 3. srpna na Slovensku byl Lipník čestně zastoupen. Chtěje si opatřiti jakýsi finanční základ pro svou budoucí činnost a zároveň informovati místní katol. veřejnost o svém založení a o katolickém hnutí českých studentů vůbec, předstoupil před ni ještě před koncem srpna za pomoci prof. Ertla zábavně-poučnou besídkou, kterouž toho dvojího hlavního účelu také bylo plně dosaženo. Z výtěžku večírku zakoupeny knihy, předplaceny časopisy a zaplacen na celý rok byt, v němž zřízena čítárna a konány pravidelné schůzky, při nichž probírány časové otázky. Na sjezdu delegátů v Praze 1. a 2. listopadu zastoupen byl kroužek kol. Klvaňou. Poslední přednáška, kterou 30. listopadu měl v kroužku kol. Jurečka, jednala »O kulturním poslání katol. studentstva«. Projektovány jsou dále přednášky »O světových názorech ve světle Otčenáše« a »O myšlenkách orelské a jejím významu v hnutí katol. studentstva«. Ačkoliv lipnický kroužek stojí téměř ještě na prahu vlastní činnosti a prozatím na samém počátku budoucího rozvoje, přece nešel již laskavé pozornosti krajinského pokrokového tisku, jak svědčí tato zpráva »Obzoru« »Spolek katolických studentů pod vedením septimána Klvaní a jistých zdejších klerikálů, kteří při tom nešetří ani peněžitých příspěvků, schází se tajně u Jurečků, aby se tu vycvičil v boji pro rozvoj a pokrok milované republiky. Jsou mezi nimi i žáci a záčinkyně z měšťanské školy. Mezi tím, co pokrokové strany v městě mezi sebou se nesváří, připravují jim klerikálové potají pěkné překvapení za několik let chtějí je zaplaviti novou, výbojně klerikální mladou generací, která by vše obsadila. K tomu však nesmí dojiti! Máme tu ještě zákony, kterými lze činnosti klerikálních agitátorů mezi školní mládeží učiniti přítrž a upozorňujeme jak ředitelství reálky, tak i měšťanské školy, aby nedala se mýliti zchytralou výmluvou, že nejde tu o spolek, nýbrž jen o výchovné sdružení. Na vychovávání jest škola a politika pro nezralou mládež není.« — Nuže, s díky kvitujeme. Dosud katol. hnutí studentské pouze ignorovali a nadávali naň. Nyní nadávají snad ještě více, ale při tom se nás — bojí! Přátelé, což nevycitujete z těch slov »Obzoru« úzkostlivý, směšný strach a malomocnou bázeň před tou budoucí záplavou »výbojně klerikální mladé generace«? Pánové, ta obávaná záplava přijde dříve nebo později, ale přijde jistě a vy to víte dobře. Vaším pak strachem jen roste naše sebedůvěra a pevná víra v budoucí naše poslání, v naše příští. Věříme, že při vlastní roztráštěnosti žárlivě pozorujete náš vzrůst. Váš dočasně spojí jen zášť proti nám i proti těm, z jichž rukou převezmeme jednou prapor kříže, bychom postavili jej bohdá tam, kde býval — totiž v čelo národa! Váš poji z ášť, nás poji idea, nás poji láska k nejvyšším ideálům lidstva, k Bohu, bližnímu, vlasti a národu. Proto zcela správně píšete, že scházíme se, bychom se vycvičili k boji pro rozvoj a pokrok milované republiky. Ano, to chceme a to učiníme. Chtěli jste ironisovat a při tom jste řekli

mimoděk velkou a svatou pravdu — — Než bohudik »máme tu ještě zákony«, kterými vlastenecký »Obzor« nám zabráni tu přípravu na práci pro rozvoj a pokroj naší vlasti. — Nuže »máme tu ještě zákony«, to víme dobře i my, zákony republiky, které dovoluji žákům nejvyšších dvou tříd středních škol býti dokonce členy spolků, tedy i našich S. S. S., kde jsou v místě. Máme tu ještě zákony, a to jistý paragraf nového kázeňského řádu středněškolského, který dovoluje všem žákům středních škol, aby se svolením sboru profesorského se sdružovali za účely vzdělávacími a výchovnými. Ale, »Obzor« bohužel nám nedovoluje ani tolik, co pan ministr Habrman, neboť »na vychování jest škola a politika pro nezralou mládež není.« Odpusťte, pánové, toho názoru byli jsme také, ale nyní bohužel už nejsme. Nemůžeme naprosto míti důvěry ve školu, v níž náboženství ve vyšším oddělení je nepovinným předmětem a těší se tak ohromné vážností, že je méně důležitým než tělocvik a zpěv. Že by taková škola, z níž náboženství dříve či později vylétěti má, načisto, z nás mohla vychovat uvědomělé a praktické křesťany, jimiž chceme se státi, býti a zůstat, tomu sami přece nevěříte. A proto zakládáme dle disciplinárního řádu své vzdělávací a výchovné kroužky, jež poskytnouti nám mají to, co škola nám dnes dáti nemůže. Že by profes. sbor někde nemohl nebo nechtěl dát povolení k tomu, je téměř nemyslitelné. Mohou-li se naši kolegové leckde scházeti po případě ke kartám, můžeme se scházeti i my zcela veřejně — nemáme příčiny, něčím se tajiti, jsmeť synové světla — k účelům opravdu výchovným a vzdělávacím, jak páni profesori osobně se mohou přesvědčiti. Že politika pro mládež není, víme dobře, a proto jsme ji předem ve stanovách svých kroužků vyloučili. Krátce řečeno připravovati se budeme i nadále k velkému svému úkolu a potom, víte, pánové, až ta záplava přijde, pak u Filipa se jednou shledáme.

S. S. S. v Olomouci. Činnost sdružení v uplynulém měsíci byla čilá. Přihlásilo se nových 10 členů. Nové naše místnosti v residenci p. preláta Ledochowského jsou již úplně zařízeny, takže nyní mohou se schůze konati již ve vlastních místnostech. Výborová schůze konána

jedna. Členských schůzí bylo pět. Pan red. Zamykal referoval velmi podrobně »O pracovním sjezdu pražském«, duchovní rádce p. dr. Foltýnovský měl obsáhlou přednášku »O spiritismu«, která zabrala tři členské schůze a p. dr. Hrachovský »O křesťanském názoru světovém.« Všechny kroužky sdružení pracují čile; pěvecký kroužek nacvičil české zpěvy rorátní z doby Karla IV a zpívá je na rorátech.

Jak si to vysvětliti? S. S. S. v Hradci Králové, rozšiřujíc svoji čitárnu, obrátilo se mezi jiným také na redakci »Našince«, olomouckého katol. deníku s objednávkou a přidalo k tomu prosbu, aby mu, pokud je to možno, udělena byla sebe menší sleva. A ku podivu! Administrace deníku, který, mimochodem řečeno, v každém téměř čísle hovoří o významu hnutí katol. studentstva, nejenom že přitáhla svůj měsíc železnou obručí, ale dokonce odpověděla těmito slovy: »V majetku ct. připsu bez data dovolujeme si uctivě oznámiti, že »Našince« zasiláme jen na úhradu plného předplatného, což jedině oprávněno. Prejete-li si náš list, račte předplatné (roční K 60.—) poukázati. S účtou Administrace »Našince« v Olomouci. (Podpis nečitelný). — Když by vás už pánové těch 60 K přivedlo do hrobu, tož buďsi, ale alespoň slušnou a českou odpověď bychom od katol. podniku očekávati mohli. Víc na vás nechceme. Či se jinak píše a mluví a jinak jedná? Ví vůbec redakce o těchto beztaktnostech administrace? — o j.

Dopis z Paříže. Krátce před redakční uzávěrkou došel »Ústředí katol. studentstva českoslov.« velmi milý a vzácný dopis od Dr. Hanuše, jenž dlí toho času v Paříži. Dp. profesor zasilá nám mimo to číslo »Revue des jeunes«, časopisu katolických studentů francouzských, s nimiž naše Ústředí prostřednictvím dra Hanuše naváže co nejdříve bratrské styky. Právem lze očekávati, že styk s mladou katolickou Francií hnutí naše neobyčejně posílí a dodá mu mnoho nových a krásných podnětů, rozmnoží a roznití ještě více lásku a nadšení naše pro horlivou práci k společnému velkému cíli. Více o tom referováno bude v příštím čísle. — ví č.

□ □ □

Ledacos.

V příštím čísle budeme pokračovat »v Knihovně« v referátech o některých knihách pro studentstvo cenných a zajímavých. Pro nával látky musili jsme v tomto čísle od toho upustiti.

Příručka pro knihovníky. Pěči knihovniho odboru »Svazu Osvětového« bude vydán v dorozumění s ministerstvem Národní osvěty seznam více než tisíce svazků lidové četby, jenž obsa-

hováti bude zákon o obecních knihovnách, prováděcí nařízení ministerská a praktické pokyny knihovnické. Tato příručka bude směrodatným vodítkem při zřizování a vedení knihoven a stane se nezbytnou pomůckou všem knihovníkům a novinářům. — Cena této příručky bude asi Kč 250 a jen za předem zasláný obnos ji zasilá Expedice Boleslava Havlíčka v Praze II., Vodičkova 32.

JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických.

Ročník I.

Praha, leden 1920.

Číslo 5.

Proti proudu!

Jul. K.

Zamyslím-li se a promítám-li v duchu naše studentské hnutí, tu před mým duševním zrakem vystupuje obraz. Vidím prudce tekoucí řeku, unášející sebou všechno, co jí přijde do cesty. A tu spatřím též lodičku s několika mladými jednotlivci, kteří namáhavě zápasí s proudem je strhujícím; avšak neumdlévají, neboť chtějí proti proudu dosíci nedalekého přístavu, odkud na mladé odvážlivce patří zástup zvědavců. Po dlouhém, vyčerpávajícím napjetí všech sil podaří se mladým, nadšeným lidem šťastně dostat lodičku do přístavu za všeobecného úžasu.

Tak mi připadá naše obrodné hnutí v dnešní době. Popatřme jen kolem sebe, jak dnešní život je rozbouřen. A těmi zápornými a nebezpečnými víry musí se lodička našeho hnutí probíjet. Lidstvo žene se dnes slepě za něčím, samo ani dobře nevědouc, za čím. Má nesprávný názor životní a světový. Je pohodlné a proto odmítá přísné, ale zdravé učení Kristovo a přiklání se k materialismu — hmotářství, který v praxi provádí do krajních důsledků. Materialismus jako nauka filosofická byl sice vyvrácen, ale v praxi žije doposud u všech liberálních či pokrokových vrstev. Jest rozšířen nejen v životě soukromém, ale přenesl se i do života veřejného, ovládl parlament, otrávil tisk a dostal se do poesie i umění. Tato černá skutečnost je známa; panuje mezi inteligencí i prostým lidem.

I naše studentstvo bylo strženo do tohoto proudu. Proto směje se dnešní student tomu, co mu bylo kdysi svaté a nedotknutelné, a neví vlastně ani proč. Vysmívá se náboženství a jeho úkonům, ale

nezná jeho hodnoty a významu. Upadl duševně i mravně. Sami liberální profesori stěžují si na dnešní studující mládež a pozastavují se nad otázkami: Co z nich bude? Jakou má náš národ budoucnost?

A proti tomuto proudu, ovládajícím dnešní lidstvo, povstalo naše hnutí, obrodné hnutí katolického studentstva. Vidíme přece jasně, že tempem, jakým běře se dnešní život veřejný i soukromý, dospěli bychom pomalu k záhubě, kdyby nenastal v něm obrat. Proto je naším programem **obrození národa v duchu Kristově**. A poněvadž národ je takovým, jakým je jeho inteligence, která jej vede, obracíme se k inteligenci. Ovšem nemůžeme my, studenti, dnes působiti na dospělou inteligenci; tedy pracujeme mezi jejím dorostem-studentstvem.

Naším úkolem je vyrvati studentstvo zhoubnému materialismu, překonati bezvěří vírou, zděchoviti život, duším lačnícím po Pravdě, Dobru a Kráse ukázati na jejich prameny, ukázati Kristovo učení, jeho náboženství. Obroda studentstva v Kristově náboženství, toť základ našeho hnutí, toť heslem všech našich studentských sdružení a kroužků. Je patrné z toho všeho, že my nejdeme s proudem času, ale silně proti proudu.

Že budujeme na správném podkladě, toho důkazem jsou nám slova našeho vynikajícího myslitele, univ. profesora dra Fr. Mareše, který na sklonku r. 1919 předkládá v Národních Listech české veřejnosti toto: „Myslí-li někteří, že náboženství jest dětský pokus lidstva o pravdu a že máme nyní jistější cestu k pravdě, totiž vědu, snad jsou

na omylu; věda stopuje jen jeden rys pravdy a to ne ten nejjasnější. Mnohým se zdálo, že věda opravdu již odpověděla na všechny otázky a že pravda je ve skutečnosti; a proto že nelze hledati pravdy v náboženství, které je pouhým mythem, a že nové náboženství musí se zakládati na vědě. Ale podrobnější zkoumání mohlo by přesvědčiti každého, že věda vlastně neodpověděla na žádnou z otázek, na které se táže člověk prahnoucí po pravdě.“ Tak mluví český učenec a filosof o náboženství; k tomu netřeba ničeho podotýkati.

Naše hnutí je nutným důsledkem všeobecné krise českého studentstva. Český

student v zájmu národním musí dnes strávit myšlenku náboženskou, jinak se oslabí neb i vymře energie jeho a tím i národní. A co je platna národu otrávená mladá generace?

Obracím se proto k našemu studentstvu a vyzývám je k obrodné práci mezi ostatními kolegy. Je třeba pracovat, když jsme přesvědčeni, že náš světový názor je správný a pro lidskou společnost nejlepší. Obrození v Kristu!! — toť musí být heslo naší činnosti namířené proti proudu, schvacujícímu náš život společenský a kulturní! Pracujme proti proudu, který škodí veškerenstvu!



Duchovní život.

Dr. Fr. Xav. Novák.

(Dokončení.)

3. Duchovní život je vlastně to, co nazýváme povahou, charakterem, vyšší individualitou, silnou, cílevědomou osobností. Tedy něco, co jest vlastně centrální mocností, rozhodujícím, všeovládajícím činitelem v životě každého člověka, a zvláště v životě inteligenta. Že toho cíle, života duchovního, snažíme se dosíci na podkladě křesť. nadpřirozeném, prostředky křesť. nadpřirozenými, nic neumenšuje jeho význam, ale ještě do nekonečna jej zvyšuje. Kde o dříve a její život běží, člověk neobejde se bez Boha a bez náboženství. A ve středu všech náboženství stojí Kristus a jeho svaté učení, jeho vyšší milost. Co kdy velkého, silného, čistého, pravdivého a pravého bylo řečeno, podniknuto, vykonáno v lidstvu, vztahuje se nějak ke Kristu, který je Sluncem duší všech věků. Že mnozí z těchto, kteří tím Sluncem žili a se k velikým věcem křísili, toho neznali, ano snad to i popírali? To nic nemění na té pravdě. Uhlí černé, tvrdé, chladné zdá se též býti pravou protivou jasného, hřejivého, tekutého slunce. A přece to uhlí, pokud je dobrodincem lidstva, „černým diamantem“, vydává jen ze sebe, co v jiných okolnostech, před tisíci lety do sebe nabralo, v sobě uchovalo energie sluneční

4. Tak se máš dívat na tu velkou, životní otázku tvých mladých let, která se nazývá život duchovní. Abys nemyslel, že žítí duchovně je zakrnutí, státi se jednostranným,

tupým, neradostným, neduživým, neúhledným, neplodným, ztraceným sobě a národu. Tak líčí tobě svět život duchovní, aby ti ho zhnusil. Ale svět je velký lhář a klamce. Svět nazývá ctí, co opravdu často je pouhá hanba. Svět líčí něco jako život a jeho květ, co vpravdě je úpadek, rozvrat, hotové zničení a zmaření. Svět slibuje štěstí a smích a veselí, ale dává pláč a zklamání a často životní neštěstí a zmar. V otázkách duše tvé a nitra tvého musíš dále mířiti, než co ti nabízí nízký svět!

II.

1. Když tedy tak veliká věc je život duchovní, proč tak málo, tak malinko je těch, kteří se k němu odhodlávají, kteří opravdu jím žijí? Především nechť nezastraší tebe slovíčko „málo“. Širáká jest brána a prostranná cesta, která vede k zahynutí, a mnoho je těch, kteří vcházejí skrze ni. Těsná jest brána a úzká jest cesta, která vede k životu, a málo je těch, kteří ji nalézají, praví Pán (Matth. 7, 13, 14). Studuješ dějiny a bádáš v dávné minulosti lidstva. Nuže, co tam nalézáš? Že vždycky bylo málo těch, kteří byli opravdu dobrodinci, vůdci lidstva. A to nebyli nějakí Herostratové, nějaké zářné, ale i zhoubné bláďky, to byli vždycky lidé charakterní, věrní, velcí v dobrém, lidé duchovního snažení a života, přemáhající nízkosti srdce, pnoucí se k Slunci. Ale tážeš-li se přece, proč vlastně

tak málo je těch silných, charakterních duší dnes a za všech věků, odpovídám (co dneška se týče): z dvojí příčiny. První příčina je v n ě j š í a ta tkví v době, v nynějším běhu věcí v lidské společnosti, v životě veřejném. Řekl jsem již, že nerozlučně k sobě náleží Bůh a duše, Kristus a vyšší život, jako nerozlučně k sobě patří květina i její rozkvět a slunce i jeho vřelé paprsky. Avšak nejtěžší výtku, kterou právem a obecně činí době naši všichni mužové myslící a hlubocí, je, že odpadla veřejně a téměř obecně od Boha, že místo Boha obrala si to, co ji zbohacuje na venek, ale co málo znamená o sobě pro duši: pokrok materialní, elektřinu, páru, tanky, děla, železnice, tunely, mosty . Prosím tedy: **doba která tak obecně a hrozně odpadla od Boha, nemohla nepropadnouti, rovněž obecně a hrozně nízkému materialismu.** A v té době, mezi těmi lidmi, prostřed takové společnosti žijeme. Nejen prostřed takové společnosti žijeme, ale i j í s a m o u žijeme. Jako květina rozvíjí se nejen principem životním, který má sama v sobě, ale i vzduchem, okolím, kterým dýchá, tak nikdo nežije jen sebou samým, ale i společností, k níž náleží. A ta společnost jest, co se duchovního života týče, nepřátelská, ubíjející, oslabující silný, nitrný rozmach, jak právě řečeno.

2. Druhá a vlastní příčina, proč málo má následovníků život vnitřní a duchovní, je n i t r n á a má kořen svůj v srdci lidském samém. Nejsme andělé, ale sestáváme z duše a z těla. Cokoli konáme, chceme, myslíme, na všem má tělo svůj podíl. A to tělo po hříchu v ráji „ž á d á (concupiscit) p r o t i d u c h u“ (Galat. 5, 17.). Nacházíme se duševně na n a k l o n ě n é p l o š e. Dolů to jde lehce, to jde samo. Nahoru však těžce, jen s námahou, s pomocí vyšší. **Duchovní život je tudíž vpravdě všude a vždy zároveň i d u c h o v n í b o j.** Jak praví Zlatá Kniha následování Páně: **tolik (duchovně) pokročíš, kolik násilí si učiníš.** A tomu velkému slovu rozumí málokdo, nechce mu rozuměti často ani nejideálnější mládež. A proto jdou raději tou „širokou cestou“, jdou s „mnohými“. A když někdy stud a starost se jim vkrádá do duše, hledí ji uchlácoliti falešnými kompromisy: že pěstí v srdci krásné city, a nic nedbají, zdali v něm

jsou též krásné skutky; že opíjejí se velikými hesly a nadšenými slovy, co zatím opravdu krácejí po nízkých cestách a trísni sebe blátem tajných neb veřejných hříchů. **Ale není v té životní vpravdě otázce možný kompromis, ale přípustná je jen volba mezi cestou širokou nebo úzkou, mezi mnohými nebo vyvolenými.**

III.

Ještě třetí, kratičká otázka: **Jak se dospívá života duchovního?**

1. **Především třeba k tomu svatého nadšení a přesvědčení.** Abys věděl, že tu jde o věc velikou pro tebe i pro národ. Jen pokud najdeš sebe, najdeš možnost učiniti velké věci pro jiné, pro vlast a národ. Neklamu o té pravdě, jen život plodí život, jen duše uchvacují duše, a jen co duševní je věčné, je pokrok, je kultura, je štěstí, je krása, je člověk. Přinášíš snad ohromné oběti, abys vzdělal rozum svůj: Bydlíš snad v netopené světničce, hladovíš, dáváš poslední halír na školy a knihy. Ale výše stojí, podmínkou zdárného i rozumového působení, klíčem tvé budoucnosti je charakter, je opravdový život duchovní. Nemáš-li síly jím žítí, jsi-li při svém rozumovém pokroku otrokem nízkých vášní, pak zanech všeho, vrať se mezi své, kopej, sázej, buduj železnice a cesty, a lépe prospěješ sobě i národu: **revolver v ruce banditových je věda v duši spustlé a slabé.**

2. Velkého odhodlání je potřebí k dosažení vnitřního života a silné vůle. Nestačí tu plané horování. To lze přirovnati fantasiím nemocného, ukazuje na d u š i n e m o c n o u. To lze nazvati malovaným chněm, červeným, ale chladným a neúčinným. **Kdo chce věc, musí chtíti i prostředky.** A má-li duše býti silnou, má-li si osvojití „s v a l y“, třeba jednati, třeba přemáhati se, konati věrně, co žádá na nás vyšší ideál.

Dále k duchovnímu životu třeba d o b r é h o v ů d c e a co je nade vše ostatní, v y š š í o n é m i l o s t i, která se zase nabývá modlitbou a sv. svátostmi. Ale o tom někdy jindy, budeš-li míti dosti opravdovosti a hloubky, abys dále se zajímal ještě o — život duchovní.



Život na hvězdách.

V. Řepa.

(Dokončení.)

V.

Ježto souvislosti astronomie s theologií, aspoň zdánlivé, v otázce této nelze popřít, poněvadž skutečně velmi mnozí a snad všichni, věřící i nevěřící, kladou otázku, co říká theologie obydenosti hvězd, uvažme otázku tu i se strany theologické.

Co tedy praví theologie?

Fysika praví, že každý zjev má příčinu sobě úměrnou. Filosofie praví, že příčinnosti nepoznáváme, že v ni jen věříme. Theologie pak poslední příčinu všeho nazývá Bohem a to je vše. Theologie souhlasí s fysikou, že všechno má příčinu sobě úměrnou, souhlasí s filosofii, že příčiny vesmíru nevidíme, že ji jen tušíme a v ni věříme, této příčině pak dává jméno Boha a to je vše. Co ostatního praví theologie o věcech astronomických, toho nepraví theologie, nýbrž theologové, jejichž mínění má větší nebo menší cenu, která závisí jedině na jejich vážnosti.

Věci přirozené mají se vykládati přirozeně. Co bychom řekli, kdyby někdo nechtěl věřit, že počet uhlů v trojúhelníku činí 180 stupňů, protože to není v písmu? Kdyby někdo chtěl sinusovou větu dokazovati dogmatem? Zrovna tak chybují, kdož přirozené denní zjevy meteorologické a občanské vykládají přímým zasazením Božím a kdo pletou theologii do astronomie.

Vesmír jest věc přirozená a proto musí se dát vyložit přirozeně, zrovna tak jako květina, jako fysikální zjev, jako pravda mathematická. Kdo pak přirozené věci vykládá nadpřirozeně, přilhává Bohu skutky, kterých Bůh neučinil, sesměšňuje Boha a rouhá se mu.

Z these, cokoli Bůh stvořil, že vše stvořil, aby zjevil svoji slávu, dokazují mnozí obydenost vesmíru. Stvoření mrtvého světa by slávu tvůrce nehlásalo, větší slávu hlásá stvoření světa živého.

Z toho soudí tedy mnozí, že jinde musí býti tvorové, kteří poznávají vesmír a z vesmíru slávu tvůrce.

Ale závěr tento jest nesprávný. Co mně záleží na tom, znají-li nálevníci v naší louži, co všechno dovedu, co mi po tom, pohlížejí-li na mne s obdivem, nebo jsem-li jim jen »šmorn«. Když mezi Bohem a tvorem jakýmkoli jest daleko větší rozdíl, než mezi mnou a nálevníkem, ba rozdíl nekonečně větší, jistě nezáleží Bohu na tom, zdali ho kdo poznává či nepoznává tolik, jak si leckdo myslí.

Aby ty ohromné světy byly prázdné, to odpírá moudrosti boží, praví jiní. Proč? Vidím sice, že by to odpíralo moudrosti mé, ale nevidím, že by to odpíralo

moudrosti boží. Bůh jest přece bytost nekonečná, vše jest v něm nekonečné, moudrost boží tedy jest také nekonečná, ale nekonečná moudrost již není moudrost, nýbrž něco docela jiného, zrovna tak jako nekonečná rychlost již není rychlostí, nýbrž všudypřítomností, nekonečnouhelník již není uhelník, nýbrž kruh. Zrovna tak nekonečná moudrost již není moudrostí, nýbrž něco jiného; nevíme zatím, co by to bylo, a proto nemůžeme tvrdit, že by něco jí odpíralo. Zase viděti, že theologií nemají se dokazovati věci netheologické.

Myslíme a mluvíme o Bohu pořád příliš subjektivně, příliš lidsky. Neznáme nic vyššího, nežli vědomí lidské a proto pořád Bohu připisujeme vlastnosti lidské. Kárá to už starověký filosof, říká: Kdyby volové chtěli si představit Boha, dali by mu podobu voia, lvi podobu lva, Ethioptové představují si bohy černé a Thrákové dávají jim podoby drsné a divoké. Ač pravíme, že Bůh jest nepochopitelný, pořád ho chceme chápati, ač víme, že jest nepředstavitelný, pořád snažíme se, představit si ho, ač víme, že cesty jeho jsou nevyzpytatelné, pořád žvaníme, co kdy dělal a proč to dělal, jako bychom snad my jemu byli poradili, pořád zapomínáme, že o Bohu mluvíme správně, skoro jen když řekneme, že nevíme, co Bůh jest, nýbrž jenom, co není.

Theologie tedy o obydlitelnosti a obydenosti vesmíru nepraví nic, theologie praví jenom, že vesmír má příčinu a tuto příčinu nazýváme Bohem. Slabí theologové zneužívají theologie k dokazování věcí, které se z ní dokázati nedají, vynikající pak theologové, scholastické jini buď nestaví se proti obydenosti hvězd, anebo v ni přímo věří.

VI.

Co praví historie o životě na hvězdách?

Tušení o životě na hvězdách bylo již u nejstarších národů, byla to většinou směs pověr, vybudovaných na skrovných základech vědeckých; teprve vítězstvím Kopernikova systému byly tyto pověry a předtuchy postaveny na vědecký základ.

Indové domnívali se, že slunce, měsíc a hvězdy jsou šťastná nebo nešťastná místa pro pobyt duší.

Smith, Secchi i Moigno věří, že Egypťané měli změněnou vzdálenost země od slunce, průměr země i specifickou váhu země. Co z toho dochovalo se časů historických, jsou jen zbytky dávné ztracené kultury. — V obydenost hvězd věřili Číňané a Arabové.

Druidové u starých Keltů a kněží starých Slovanů měli astronomickou kulturu, věřili v obydenost hvězd,

zvláště měsíce, kamž stěhují se duše hned po smrti člověka.

Řečtí a římstí klasikové mluví o obyvatelích hvězd. Někteří věděli již o pohybu země kolem osy a kolem slunce.

Škola Pythagorova věřila, že na měsíci jsou hory, města a pyšné budovy, Anaxagoras učil, že měsíc je obydlen, slunce a hvězdy že jsou massy žhavého kamene. Když učil, že slunce jest větší než Peloponesos, byl obžalován z bazbožnosti a musil se vystěhovati z vlasti.

Četná místa bible, zejména ve knihách prorockých, zdají se nasvědčovati, že autoři knih těchto považovali tělesa nebeská za obydlené světy.

Kardinál Mikuláš Kusanský (1401—1464) učil, že tělesa nebeská obydlena jsou rozumnými tvory, kteří stojíce pod docela odlišnou povahou toho kterého tělesa, nejsou v žádném poměru s postavou a složením člověka. Nemáme práva říkati o žádné hvězdě, že by vylučovala rozumně mravný život.

Luther a Melanchton byli proti Koperníkovi. Secchi vytýká jim a mnohým jiným, že zatarasili se za svatá slova, aby mluvili proti věcem, které byly nad jejich duševní úroveň.

V obydlenost hvězd věřili: Descartes, Guericke, Bernakli, Lavater, Cyrano de Bergerac, Campanella, Galilei, Giordano, Bruno, Cassendi, Huyghens, Bayle, Newton, Leibnitz, Wolf, Alembert, Fontenelle, Bernardin de Saint-Pierre, Svedenborg, Young, Thomson, Kircher, Kant, Herder, Goethe, Lalande, Laplace, Gauss, Proktor a jiní. Ze žijících pak hvězdářů nikdo není proti životu ve vesmíru.

Proti tolika autoritám hvězdářským a filosofickým, proti tolika a tak velikým světlům naší kultury kdo má odvahu bezdůvodně tvrditi opak?

VII.

Dovíme se jednou pozitivních zpráv o životě na hvězdách? Bude jednou mezihvězdné spojení? Bude možno cestovati z hvězdy na hvězdu?

V posledních letech učiněny byly na zemi takové objevy, které zdály se jindy naprosto nemožnými. V jakémsi spojení s hvězdami už jsme. Ze spektra dovedeme vyčísti, ze které hmoty jest hvězda složena, má-li ovzduší či nemá, blíží-li se k nám, resp. my k ní, či vzdalujeme se navzájem a jakou rychlostí, dovedeme vysílati směrem ke hvězdě elektrické vlny různých délek a podobné vlny odtamtud zachycovati a čísti, spojení etherické, resp. elektrické nebo světelné již máme, jak málo tedy schází, aby se spojení toho využilo k dorozumění. Hlavní věc, spojení už tady je. Hůře by bylo, kdybychom dovedli se dorozuměti, ale scházelo nám spojení, po němž by se dorozumění dítí mělo.

Zrakem asi sotva uvidíme, co se na Martu děje; da-

lekohledy prý už dosáhly nejvyšší meze výkonnosti. Ale nepotřebujeme zrovna světelných paprsků, vždyť máme od několika let již paprsky hrubší i jemnější, než světelné. Už máme světlo tak jemné, že jím fotografujeme atomy, kdož ví, jak brzy zřízony budou dalekohledy a drobnohledy pro toto světlo a nebude-li spojení s hvězdami tímto světlem! Světlo toto jest ovšem neviditelné oku, ale jest viditelné fotografické desce a z desky jest viditelné oku. Jaké překvapení chystá nám věda v příštím století, v příštím desetiletí a snad již zítra?

Jsou-li obyvatelé na hvězdách, proč se nám nezjeví? Proč neprijdou a nepoví nám, jak to vypadá jinde ve vesmíru a kterak bychom se k nim dostali? Snad nemohou, snad nechtějí, snad nesmějí, a snad již zde byli a bývají, aby lidé jich neviděli.

Snad nestojí o naše návštěvy u nich. Představme si, že by na Martu byli obyvatelé krásní, lepší než my, ale slabší, že by tam byly krásné kraje, veliká bohatství, umělecká díla, a že by nám Martané pověděli, jak se tam dostati. Co by bylo? Co bylo, když přišli Španělé do Ameriky, Němci do Kamerunu, Vandalové do Evropy, Tataři na Moravu? První by bylo, že bychom jim brali jejich zemi, jejich bohatství, když by se bránili, že bychom je vraždili, otročili, že bychom je docela snad i vyhladili a jmění jejich uloupili. Či ne?

Jsem přesvědčen a více než přesvědčen, vidí-li nás kdo z našich sousedů ve vesmíru, že ošklivíme se mu, tak jako nám oškliví se tvorové, kteří neumějí, než škoditi a ničiti. Kolik je mezi námi lidí dobré vůle? Kolik charakterů? Kdo ručí za to, kdo dnes má dobrou vůli, že bude ji mít ještě zítra? Jak dlouho to bude ještě trvat, nežli z těch dvounohých pytlů masa a krve, které navzájem sežírají se na zemi, stanou se živočichové, které zoologie nazývá homo sapiens?

Snad nesmějí k nám. Jsou to snad bytosti, které lépe plní své povinnosti, nežli my a snad vyšší moc zakazuje jim snižovati se k nám, jako svým členům církev zakazuje styky se špatnými duchy.

Snad již zde byli, ale nepoznali jsme jich. Víra ve styk s bytostmi z cizích světů jest velice stará. Egyptští kouzelníci, jak praví písmo, dovedli tytéž divy, které činil Mojžíš před Faraonem, a dovedli je skoro ještě lépe. Indiíci a egyptští fakirové dovedou prý věci, nad nimiž rozum se zastavuje. První podmínkou tohoto umění jest prý přísně mravný život, těžké posty, přísný celibát, tyrání těla až do krajnosti.

Snad jich nevidíme, protože tělo jejich není ze hmoty, nýbrž z jiného jevu etherického, který není hmotou, snad ani nás nevidí, protože jsou necitelní vůči paprskům světelným, snad jsme jim neviditelní, jako elektrina neviditelná jest nám, snad jest někde inteligence jejich tak vysoká, že na nás pohlízejí jenom tak, jako my na

rostliny, které, i když jsou nejkrásnější, neslouží nakonec jinému, než na seno, nebo na pohnojení pole.

Snad jest někde tak husté ovzduší, nebo svítí více sluncí najednou, která přezářují jim pohled do vesmíru, takže pro světlo nevidí světla. A kdo ví, co asi nám ne snad zatemňuje, nýbrž přezářuje mysl, že nechápeme tolik věcí z vesmíru a z filosofie, o nichž nemáme tušení.

Snad teprve přijdou. Tak tvrdil již Sokrates, že tak dlouho nebudeme nic jistého vědět o bozích, dokud některý bůh sám nepřijde a nepoučí nás. Samé »snad«, které z těchto »snad« jest pravdou a které jednou se vyplní?

Jisto jest, že člověk není bezcenným atomem vesmíru. Již to, že poznává vesmír, jest větší, než ohromná tělesa vesmírová, která vědomí nemají. Jest větší, než slunce, které tolik života každým jarem na zemi vyvolává, ale samo nežije, které není si vědomo, jaké krásy každým létem na zemi k životu probouzí. Zajisté má člověk cenu ohromnou, cenu daleko větší, než si sám pomyslí. Jest člověk často jako dílo klasické, které září krásou, které oblažuje jiné krásou a blahem, ale samo vědomí své krásy nemá, jiným radost působí, ale samo jest bez radosti, od bytostí vyšších jest ceněno, ale

samo sebe si neváží. Pozdvihněte mysl výše, uvědomte si, kdo jste a proč jste. Má člověk větší cenu, nežli měsíc nebo jiná mrtvá planeta, jistě jest účel jeho větší, než vznášeti se jenom v prostoru. Plujeme po nebi, u prostřed nebe, jsme větší, než slunce, nejsme nálevníci na zemské hroudě, nýbrž obyvatelé ohromného vesmíru, kde máme bratry, kde máme společnou příčinu svého bytí a společný účel života. Možná, že tak snadno jest nalézt cestu k záhadám vesmíru, možná, že denně chodíme okolo a nevěšme si, možná, že na ruce leží cesta k takovým objevům, možná, že jest tak snadné a jednoduché, co zdá se nám nyní skoro nemožné, snad jest k tomu nepatrný krok a není třeba, nežli prostého nápadu, aby se nám otevřela brána ke všemu, po čem toužíme.

Dokázali jsme věci, které zdály se nemožnější, proč nedokázalo by se toto. Spojení už máme, posla, který by zprávy přenášel, světlo a elektřinu již zde máme, což jest více třeba, nežli naučiti posla mluvit a naučiti se rozumět mu.

Snad podrží i tentokrát pravdu Seneca svými slovy: »Veniet tempus, quo posterī nos tam aperta nescisse mirentur« — Přijde čas, kdy potomci naši budou se diviti, že neznali jsme věci tak zřejmých!



Vznešený ideál studující mládeže.

Cyril Jež T. J.

Universitní profesor Dr. Pastrnek praví ve svém díle: „Dějiny slovanských apoštolů Cyrila a Metoda“ na str. 71: „Vracejíce se do své vlasti (totiž z Cařihradu) poslové moravští, přiváděli knížeti a lidu svému muže filosofa, nad něhož učenějšího, světějšího a k veliké úloze schopnějšího neměl onoho času ani Cařihrad, ani Řím.“ V apoštolu Cyrilu dostal tedy dle svědectví tohoto učence národ náš za svého duchovního vůdce nejučenějšího tehdy na světě muže a rovněž i nejctnostnějšího. Nejvyšší učiliště filosoficko-bohoslovné v Cařihradě mělo v něm svou nejkrásnější ozdobu, císař Michal ve vědeckých otázkách nejlepšího rádce, bludaři všeho druhu, Židé, Saraceni a obra zaborci v učených hádkách nepřekonatelného vítěze a národ náš dostal v něm nejen velkého apoštola, nýbrž i zakladatele své literatury a zachránce proti záplavě francko-germánské, která té doby v Evropě jiné národy ohrožovala. Sv. Cyril jest ideálem takových mužů, kteří celý národ, v němž žijí a pracují, činí velikým a silným. Mužové takoví v každé době vyrůstati mají ze

studující mládeže, jí tedy život našeho apoštola má zvláště zářiti na cestě k velikým cílům životním.

Mužný věk bývá bohat na velké skutky, jestliže mládí bylo prožito dobře. Čím jest jaro pro úrodu letní a podzimní, tím jest mládí pro působnost ve věku mužném. Co by sklídl rolník v létě a na podzim, kdyby na jaře nepojímal svých prací vážně, pilně půdy nepřipravoval a nezasíval?

Hlavní vlastností mládí je mravost. Rozumní rodičové dají si na tom velmi záležeti, by dětem poskytl i hojnost i rozmanitost hraček, vždyť vedle zábavy četné hračky probouzejí různé schopnosti duševní, obzvláště obrazotvornost a důvtip. Hlavní věcí ovšem zůstává zábava. Než rokem šestým nastává nové období životní. Hry omeziti se musejí jen na malou část dne a velkou část vyžaduje vážná práce — učení. Třebas právo na hry zůstává i u mladíka, jenž se věnoval studiu středoškolskému a vysokoškolskému, přece nutnost vážné práce od první třídy školy obecné počínaje stále roste. První tedy podmínkou, aby mládí

bylo dobře prožito, jest hravost a snahu po zábavě vůbec tak omeziti, aby vážné práci nebyla na překážku, nýbrž jí podporovala. Příklad krásný mládeži dal právě zde sv. Cyril. Jako malý hoch chodíval častěji na procházku, maje na ruce uvázaného krahujce, jenž lovil různé ptáky. Byl to druh zábavy zámožné mládeže solunské. Malý Konstantin k hračce této nezřízeně přilnul. To jasně poznal, když mu jednoho dne vítr krahujce odnesl; neboť rmoutil se z toho tak, že dva dny nic nejedl. V tom vyšší světlo ozářilo jeho duši, v němž poznal marnost pozemských radostí. Zřekl se pro budoucnost hračky té úplně a také četných jiných prchavých zábav a počal radost a zábavu svou hledati ve studiu.

Vedle hravosti jest v mládí velikou překážkou vážné práce nedostatek pochopení důležitosti předmětů, jimž je třeba ve škole se učiti. Velká část středoškolských studujících dosti dlouho není si vědoma životního povolání. Nač tedy tolika předmětům se učiti, z nichž třebas ani jednoho nebude člověk v životě potřebovati? Než i ten, kdo dosti záhy pomýšlí na volbu zcela určitěho povolání, na příklad kněžského, lékařského a j., nalézá na střední škole dosti předmětů, o nichž se mu může zdáti, že jsou k jeho životnímu cíli zcela zbytečné. Tím mizí ovšem podklad k důkladné práci a nezbytně dostavuje se těkavost a povrchnost.

Jak vzácným vzorem mládeže studující je



Od srdce k srdcím.

Jaroslav V.

Cosí takřka příšerného vězí dnes v české společnosti a příznejme se, čeští studenti, že i v našich řadách! Mizí dnes ta veliká, abych tak řekl ideální láska k vlasti i v těch srdcích, ve kterých nacházela vždy hřejivé místo a která mocně, mladě, neohroženě jí vždy vyznávala. A dnes? Nedávno slyšel jsem shrbeného venkovského stařečka, jak nadšeně horoval o českém ráji a věřte, styděl jsem se v duchu a litoval řady dnešní inteligence . . .

Namítne snad někdo ze čtenářů, že není takové lásky třeba, že není jí třeba prostě proto, paměť viera v ideály je hořký nesmysl a známka slabosti. Ruku však na

také v překonání této obtíže sv. Cyril Vědomé tíhnutí k povolání kněžskému objevilo se v srdci jeho, jak se zdá, dosti záhy. S tím souvisí úcta jeho k sv. Řehoři Naz. a jeho spisům, jimž nazpaměť se jako jinoch učil. Než nestačila mu pouze výchova, jež svou povahou směřovala ke kněžství. Stejně jako vniknouti v hluboké myšlenky sv. Otců počítával potřebu naučiti se gramatice. Jistého cizince, jenž uměl gramatiku, na kolenu prosil, aby také jej tomuto umění naučil.

Když nemohl ho ani tak úsilivou prosbou k tomu nakloniti, pravil se slzami: „Vezmi celý můj podíl z otcovského domu a uč mě.“ A když ho nechtěl ani tak vyslyšeti, šel domů a modlil se, by Bůh vynalezl proň cestu, jíž by se mu dostalo vyučení v gramatice. Bůh vyslyšel ho brzy a plně. Poručník nezletilého císaře Michala III. logothet Theotist, příbuzný to Cyrilova otce, ujal se ho, když mu ve 14. roce umřel otec. Pozval totiž celou rodinu našich apoštolů ke dvoru císařskému do Cařihradu za tím účelem, aby nejnadanější a po učení nejvíce toužící člen její Konstantin mohl tam co nejdůkladněji býti vzdělán. Učitelé potomního císaře Michala III. byli také učitelé Cyrilovými. Byl to Lev byzantský a pozdější patriarcha cařihradský Fotios. Filosoficko-bohoslovná studia byla cílem této výchovy a přec nejdříve pěstována byla gramatika, pak Homer, vedle toho geometrie a dialektika.

(Dokončení.)

srdce, mladí přátelé, a uvažujme: Josef Holeček charakterisuje náš národ slovy: „Národ český je starý idealista“ a pravdu těch slov vidíme i v slavných našich dějinách. Čím byly by bývaly asi, kdyby nebylo u našich předků oné víry v ideály? A my, kteří zajisté si vážíme našich předků, kteří milujeme české dějiny, nezpronevěříme se jim v povaze, nezpronevěříme se jim v tom, co je činilo tak slavnými!

Sám pojem ideálu je již veliký. Uvádím slova, která v Zeyerově románu „Jan Maria Plojhar“ píše Konstantin: „O Je-ne Maria, nevolám k Tobě, abys mne následoval, ale připomínám Ti naše dávné

blouznění, naše nadšení, naše ideály. Ó, vzpomeň si někdy na ně, a nesměj se jim. Věř, že jediné to má ceny, že jediné to jest pravdou, nad čím se prostřednost a egoism útrpně usmívá, nad čím krčí ramena a praví: „Blouznivé sny nezralého mládí.“ To blouznivé mládí jest Bohu blíž a vidí nezkalenými ještě zraky. Říká se „utopie“! Avšak že lidstvo schopno tvořit utopie, toť jeho ctí. Že ty utopie zůstávají utopiemi, jest jeho hřích a hanba. Ukazoval jsem na evangelium a řekli: „Béřeš-li to doslovně, není možný stát, ani společnost, ba ani církev.“ A já pravím: Tím hůře pro ten stát, tu společnost a tu církev, je-li tomu tak!“

A nastává nám otázka: Proč jsme tedy ztratili onu ideální lásku? Zpohodlněli jsme snad, když dosáhli jsme toužené svobody? Připouštím, ale připojuji ještě odpověď — krátkou a někomu se snad bude zdát, že příliš naivní, větou: „Proto, že jsme ztratili víru.“ Nekaceřujte tu větu, ale raději se zamyslete. Ano, víru jsme ztratili a to nejen víru v Boha, ale i víru v dobro, lásku, úctu, šlechtnost, mravnost, spravedlnost, čili ve vše to, co lze odvoditi z těch krátkých, ale obsažných vět — z těch hlavních, velkých zákonů: „Milovati budeš Pána Boha svého z celého srdce svého, z celé duše své a ze vši mysli své... a bližního jako sebe samého.“

Přestali mnozí věřiti v Boha a tím přestali věřiti v nekonečné dobro, v bezměrnou lásku, v nejvyšší spravedlnost a pod. Nedovedli si tak představit Boha a tím spíše, byť i v míře daleko menší, nedovedli si představit ani člověka. Pozbyli úcty a důvěry k něčemu dokonalému a s úctou a důvěrou pozbyli i lásky.

Přirozeně, že i mnohý český student následkem vychovávání, následkem dnešní četby ztratil Boha, nebo alespoň silně byla víra v Něho otřesena. Had skepse počal svou práci.

A vidíme, že student ztrácí pomalu úctu, lásku i důvěru ke svým vychovatelům a učitelům (ač, bohužel, namnoze jejich vlastní vinou) a co snad nejhoršího — dostavuje se i podezřívání a nedůvěra k vlastním rodičům, sourozencům a všem těm, kteří inteligentu rozumu a spolu i srdce mají býti drahým!

Avšak — beze sporu — nejtěžší ztrátou, nejcitelnější a nejbolstnější je ztráta nezjistné lásky. Ano, lásky, bez níž je svět prázdným, bez níž zdá se i život nehoden toho, aby byl žit! — Světu nedostává se lásky! — Nesoudím však, že i člověku by se lásky nedostávalo. Myslím, že lásku vtělil nám Bůh, a proto člověk, který nedovede přenést ji na Boha, nedovede přenést ji na bližního, obrací se celým srdcem k sobě, stává se sobcem, egoistou, stává se individuem pro společnost lidskou nejnebezpečnějším.

Dnes se sice volá se všech stran po nápravě celé té naší společnosti a přirozeně, že hlavně po nápravě studentstva. Ale ptám se, zdaž skutečně volá se upřímně? Vrátili se ve výchově k náboženství, respektive ku křesťanství, toť prý nemožno ve XX. století a nám staví se před oči něco jiného, co nazvali — humánnost. Projevím snad dosti jasně svůj názor, když uvedu slova velikého Zeyera, kterého si tolik vážím: „Křesťanství znamená více, než chladné slovo humánnost.“ („Xaver“.) — Ale, bohužel, ač nechci zde býti kritikem našeho školství, táži se přece, činí-li se nějaké kroky alespoň za pomoci té budoucnosti? Chce-li se nápravě u studentů, ta se jim musí vštípit — alespoň myslím — ve škole. A my vidíme, že naopak zřetel k výchově studentů je stále menší a menší, ba někde žádný, že hledí se obcházeti štedře jen rozum, ale okrádá se srdce těch, kteří mají jednou býti vůdci a vychovateli národa. Český student namnoze je chudší srdcem, než náš dobrý venkovan. Zapomíná se totiž, že i učenec — obchaceny obdivuhodnými vědomostmi — může býti malým charakterem

Mladé hlavy, zamysleme se!

Nehovejme se macešsky ani k rozumu — ani k srdci. Nebuďme snad nějakými naprostými konservativci, přijímejme dobré dary vědy s radostí, neb věda je dítkem rozumu a ten je darem božím, ale věrme také a těšme tím svá srdce, čemu učil Kristus — Bůh, hlasatel veliké, vzájemné lásky!

Věřme s Zeyerem i my: „Jak bez Krista jsme bídní, jak bez života, prázdní, beze síly!“ Ano, nezpronevěřme se Kristu a naše společnost může býti ujištěna, že se nezpronevěřím ani vlasti!



Institut Catholique de Paris.

Dr. Jos. Hanuš.

Universita tato založena byla 30 biskupy provincie pařížské r. 1882, když fakulta theologická na Sorboně byla zlaicisována, proměněna na státní s rázem filosoficko-náboženským (racionalistickým). Založena byla s ohromnými obtížemi jak finančními, tak právními. Náklad vyžadoval ročně přes milion franků a pak stát činil obtíže s právem zkušebním a proměním. S počátku komise zkušební byly smíšené, sloučené z profesorů státních a této university, než byly často daleko přísnější než pouze státní. Právo toto bylo katolické universitě odňato vládou a rovněž i právo promoční pro státní úřady a i jméno university katolické. Tak nyní nazývá se Institut catholique, ale ostatní zřízení má universitní.

Velkou obětavostí katolíků francouzských jest existence university úplně zajištěna. Byly na ni věnovány mnohé velké obnosy, nyní byly zřízeny fondy pro nemajetné studenty a koupen hotel Espérance pro internát studentský. Msgr. Baudrillart vykonal za tím účelem propagační cesty do Anglie a do Ameriky; tam získal mnoho příznivců, ale zároveň zajistil anglickým a francouzským studentům z Ameriky přehostinné přijetí. Nyní navštěvují katolickou universitu v Paříži 2 Japonci a asi 20 studentů katolických z Ameriky a Anglie. Na vydržování Institutu pořádány jsou každoročně ve všech kostelích 30 diecézí na neděli na Hromnicích sbírky, ež vynesou přes milion franků.

Protectorát nad Institutem mají biskupové v čele s kardinálem pařížským Amettem. Každoročně pořádá se slavnost — loni byla 26. listopadu — kdy biskupové protectori se sjedou (loni kardinál pařížský Amette a remešský Lucon a 12 biskupů). Účastní se jí všichni profesori universitní a velmi četní hosté a studenti.

Jednotliví děkani fakult podávají zprávu o činnosti: o přednáškách profesorů, o literární činnosti jejich, o výsledku zkoušek a slavně jsou prohlášeni studenti, kteří vynikli při zkouškách a dostávají diplomy z rukou protectora-kardinála pařížského. Pak rektor podává povšechnou zprávu: významění profesorů a statistiku posluchačů. Letos jest zapsáno na všech fakultách 390 a 170 posluchaček.

Na konci kardinál pařížský děkuje všem, za práci a přízeň a vybízí k horlivé práci i prosí za další přízeň šlechtivých přátel studia katolického a dává pastýřské požehnání.

Během války padlo na poli válečném na 700 studentů Institutu nyníjších i bývalých. Byla jim věnována velmi vroucí vzpomínka posmrtná.

Institut katolický tvoří:

1. tři fakulty kanonické:

A) theologická, kde vedle dogmatiky všeobecné, zvláštní, mravovědy, studia biblického, dějin církevních, patristiky a studia počátků křesťanství pěstují se jazyky hebrejský, asyrský, ethiopský, syrský, arabský, koptický a řečtina křesťanská.

B) práva kanonického: právo církevní a dějiny práva kanonického.

C) filosofie: logika, metafysika, psychologie, mravověda, ontologie a theodicea, dějiny filosofie staré, střední a nové, pedagogika, ekonomie, politická a sociální, fyziologie, vědy matematické a přírodní.

2. fakulta právnická má tyto tři stolice: právo římské, civilní, obchodní; dějiny práva, právo mezinárodní a soukromé, ústavní, dějiny všeobecné práva francouzského; proces civilní, výkoné právo; ekonomie politická, právo trestní, manželské, administrativní, dějiny nauk hospodářských, zákonodárství finanční, průmyslové; pandekty a právo římské podrobné; základy práva veřejného, dějiny veřejného práva francouzského, srovnávací právo ústavní, podrobné právo občanské, vědy finanční.

3. fakulta vědecká (faculté des Lettres). Přednášky: filosofie, dějiny filosofie, dějiny staré doby, středního věku, moderní; dějiny současné, revoluce francouzské; zeměpis; ústava francouzská, římská; dějiny řecké; paleografie a diplomatika; literatura francouzská, latinská, řecká; fonetika experimentální a věda řeči; jazyk latinský, řecký, dějiny jazyka francouzského v XVI. stol.; metrika latinská a řecká; cizí jazyky.

4. Škola vysokých věd (École des Hautes Études Scientifiques): přednášky o počtu diferenciálním a integrálním; rozbor, mechanika a astronomie; fysika, chemie, matematika, geometrie analytická, algebra; základní matematika, fyziologie a biologie; botanika, geologie, mineralogie.

5. Vysoká škola věd hospodářských a obchodních. Přednášky: právo občanské, obchodní, námořní, průmyslové zákonodárství; právo veřejné a administrativní; proces občanský a obchodní; ekonomie politická a sociální; účetnictví; právo vlastnické průmyslové; banky a směnárny; pojištění; zeměpis obchodní a průmyslový; vědy praktické; zboží znalství a výrobní; průmyslové kreslení; cizí jazyky.

Podmínky přijetí: bakaloréat (nebo maturita), kolejně od 50—200 franků podle počtu zapsaných hodin. Institut vydává ve všech oborech svých vysvědčení a diplomy, ale pro úřady státní musí se podrobiti zkouškám před komisí university státní, rovněž pro doktorát platný pro Francii.

Institut má prostranné síně přednáškové, kostel universitní a rozsáhlou pracovnu a knihovnu, čítající 160 tisíc svazků, kde pohodlně přes 100 studentů může pracovat, akademickou čítárnu, seminář pro bohoslovce, věnující se studiu na doktorát a pro profesuru středních škol katolických.

V čele jest rektor, místorektor a sekretář. Universitní senát tvoří děkani všech fakult.

(Pozn. red. Předkládajíce čtenářům pojednání o faktoru pro katolické studentstvo francouzské tak významném a i pro nás vysoce zajímavém, o katolické universitě pařížské, hodláme v čísle příštím věnovati pozornost organizaci katolického studentstva francouzského.)





Co je to — socialism?

A. Adam.

Jdete ulicí . . . Proti vám se valí nesmírný had lidí. Jsou zřejmě rozčileni — červení v obličejích. Křičí na sebe — rozhazují rukama. Při všem tom ruchu, křiku — anarchii — je přeci jenom vidět organisované jádro . . . Jsou to zamračení mužové v dělnických halénách, kteří kráčeji čtyřstupem za rudým praporem. Jste uneseni proudem. Dav vás vleče sebou . . . nerozumíte jeho výkřikům. Nerozeznáváte sice slova — ale vycíťujete z jejich tonu něco jako zášť — touhu po pomstě.

Jste konečně na náměstí. Massa se z poměrně úzké ulice roztáhla pomalu po celém prostranství.

Zamáčkli vás až ke zdi protějšího domu. Křik pojednou ztichl. Na balkoně proti vám stojícího domu — pod nímž se sešikovaly řady dělníků ve velký čtyřhran — objevila se postava zavalitého — jak můžete pozorovat, silně rozčuchaného muže.

Slyšíte, jak křičí vypilým hlasem:

„Lide dělný . . .!“

A pak už k vám dolehnou jenom malé úryvky z jeho řeči . . . Nerozumíte pro hluk, který způsobují výkřiky nesmírného posluchačstva. Výkřiky souhlasu i odporu.

Ale podle prudkých gest rozčuchaného řečníka i podle energie výkřiků davu — dá se soudit, že řeč ta obsahuje něco velmi důležitého — a je možno říci i pobuřujícího. neboť mužové v modrých kazajkách začínají svírat pěstě a dci jim planou divně, nenávidně.

Kdesi na pravo od vás povstal intensivnější hluk než kdekoli jinde. Nějaký slušně oděný pán něco prohodil . . . Byl zbit.

Dlouhý, vyschlý dělník, všecek zrudlý v obličejí, za ním křičí: „Vy burzouští, my vám dáme . . .!“

Za neutuchajícího potlesku skončil dobře živený mužiček na balkoně svoji řeč. Massa se začíná pomalu hýbat. Mačkanice. . . Kam asi jdou?

„Pojďte na keřasy, soudruzi!“

Kdosi tak vykřikl. Nový hluk . . . zmatek. Hlouček obklopující volajícího dělníka, žene se na podloubí, jež lemují jižní konec náměstí. Je to na té straně, co stojíte vy.

Vběhli do obchodu látkami. Za chvíli létají balíky látky ven na dlažbu, kde se o ně perou mladí — muži i ženy . . . Jako psi o kus masa.

Zhnuseni tímto obrázkem, odvrátíte se jinam. Všude totéž. Poznáváte v tom okamžiku . . . že děje se to, čemu se říká — drancování.

Zastavíte jakéhosi muže, ukřičeného, spoceného.

„Pro Bůh . . . co jste — co to činíte?“

„My? Já? Co jsem? My jsme, pane, socialisté.

Já jsem, panáčku, proletář! Haha . . . to máte strachu, co? To je ale jen začátek. My nebudeme čekat, až si páni ministři vzpomenou na nás — my provedeme socialisaci jednoduše sami!“

Odběhl s vítězným smíchem.

Běžíte domů.

Hlavou táhne plno otázek. Socialism. socialisté,

socialisace. Co je to nových pojmů — jimž nedovedete dáti obsah!

To, co ti lidé pášou — to je socialisace?

Cítíte, že se zde jedná o osudný omyl. Nemáte však tolik odvahy, abyste dovedli dav — jednotlivce z něho — nenávidět proto — zrovna tak jako nedovedeme nenávidět člověka, jenž křičí a zmita se bolestí.

Ano, bolest . . . nemoc.

Posud vás ovládá drtivý pocit, jenž vám nedal všimati si jednotlivců, ale jenž před vás stavěl — celek . . . personifikaci davu . . . společnosti lidské.

Společnost, pocíťujete — není něco abstraktního, ale živého, rostoucího. Bytost. . . Bytost nemocná.

Došli jste domů . . .

Od toho dne počali jste studovati dějiny této Bytosti. — Dějiny, krise — touhy — společnosti lidské.

*

Tak z každého kouta demonstrující ulice z každého pohledu utrápených očí chudáka — z každého téměř slova, jež k vám promlouvají lidé na potkání . . ., ze všech řečí, jež posloucháte — z každé řádky denních listů, zkrátka, v každém okamžiku vašeho života dívá se na vás, mluví k vám, stále totéž, tajemný pohled i drsný hlas — problému sociálního.

Sociální otázka . . . je tedy dnes nejaktuálnější otázkou vůbec, poněvadž je konec konců otázkou života.

Je třeba odpovědět.

My, budoucí katoličtí inteligenti, nemůžeme hrát si na slepou bábu — a neviděti tohoto problému.

Naopak. Toužíme se mu přiblížiti.

Studium otázky sociální vzali jsme ve svůj program jako ne poslední bod jeho . . . a proto také nazvali jsme svá sdružení — sociálními.

Právě touto snahou — vyrovnati se s nejaktuálnější otázkou dne, jež vtiskuje pečeť na čelo — celého moderního života — diktovány jsou tyto mé úvahy.

Nejsou to tedy slova vědce, ani odborníka, nýbrž je třeba ceniti především onu snahu a je třeba považovati je za impuls k studiu vlastnímu. Redakce má v úmyslu uveřejňovati periodicky úvahy o sociálních otázkách . . . v systém uvedeně.

Ideálem by bylo, kdyby se podařilo v našich studentech vzbuditi o věc takový zájem, aby se kolem „Jitra“ soustředil celý okruh interesentů, kteří by ve zvláštní rubrice — v sociální hlídce — propracovávali své názory, publikovali, debatovali.

Pisatel máje na očích tento cíl, nemíní nikterak prohlašovati většinu svých úvah za vlastní, nýbrž vždycky loyálně udá prameny, aby tak upozornil na literaturu, z níž čerpal, a tak usnadnil těm, kteří by se o věc zajímali, práci.

Poznamenáno budiž ještě, že k této úvaze užito bylo hlavně spisku P. Viktora Cathreina T. J.: Socialismus. (Vzdělávací knihovna katolická, sv. XI.)

POESIE.

L. FAHOUN:

Slunce.

Zrodilo se slunce v rudé záři,
červánků kde krev se rděla černá.
Stoupá výše, zárem lásky hoří,
v jejímž znaku spásu touží přinést
světu všemu, tonoucímu v bídě,
sváru, nepravostech, hladu, smrti.
Zlata jasem líbá zemi, blankyt,
šípky lásky šťávou napuštěné
v srdce lidí metá — — znaveno pak
klesá, západu kde tůně zeje.
Z kamene ta srdce lidská byla,

neroztavila se zárem slunka,
odolala šípů ranám sterým.
Nekonečným bolem zachváčeno
puklo ono zlaté srdce lásky. —
Proudy krve teplé v azur nebes
rozlily se, skropily pak kámen
srdcí lidských. — — Temno mizí — svítá —
září duše lidí — světlo roste —
dennice již vzešla — jitro je tu,
černé jitro, které naučilo
lidi milovat — — —



K. ORT:

V lese.

Vy, zádumčivé, stinné lesy,
jak vábíte mne mocí svou —
tu zdáte se mi divným steskem —
zas v jiné chvíli modlitbou.

Vy, zádumčivé, stinné lesy,
je hudba divná, stromů šum —
že duše má se vzhůru vznáší
k těm hvězdným — modrým nebesům.

Vy, zádumčivé, stinné lesy,
k Vám spěchám rád tak sám a sám,
kdy chmury kol se čela věsí —
kdy bojem světa utýrán.

Jak volněji se dýše s Vámi,
zde mile vždy se potěším,
zde najdu klid — kdy osud raní,
že víc se boje neděším.

Kdy ptactva zpěv se k sluchu nese
a sladko tu tak zdá se být —
že duše má se vznáší v plese —
a v oku září blaha svit.

Vy, zádumčivé, stinné lesy,
k Vám spěchám rád svůj hledat klid,
kdy chmury kol se čela věsí
a těžko zdá se v světě žít.

A duše má zas v jarém plese
svůj k nebi zdvihá, Pane, zrak
a modlitba se se rtů nese,
a mizí chmur ten temný mrak.



K. ORT:

Nic nechci víc

Nic nechci víc, než světlo Tvého míru,
kdy duši mou snad halí bolu mrak —
nic nechci víc — než pevnou v Tebe víru,
ó Pane Můj, a k Tobě vznášet zrak.

Nic nechci víc — chci snést ten nevděk světa,
jen v Tobě když mně světlo zazáří —
pak ze srdce mně zmizí zloba kletá —
já půjdu v boj s tím blahem ve tváři.

Nic nechci víc — dech Tvé jen lásky, Pane,
ať vane mi jak tichý stromů šum —
já budu Tvůj — a Tvá mně láska vzplane,
kdy vznáším zrak k těm hvězdným nebesům.

A vzdálen jsa od světa ruchu, shonu —
žít budu jen v tom svatém nadšení —
a slední den až vzejde mého skonu —
rád klesnu v hrob — zas k svému vzkříšení.



Večerní dumka.

Jak jinoch v touze v náruč děvy chvátá,
tak měsíc klesl v hebkou náruč vln,
z nichž každá plá, jak hvězda v soumrak vznatá —
a celý kraj je dumných písní pln.

Tam vánek stromům pozdrav šeptá z dále
a tiše snáší k zemi zvadlý list,
kdes v křoví tiše pískl ptáček malý,
v háj zadul táhle smutný větru hvízd.

Zem' tělo halí v mlžné páry řízu,
v dík k nebi stoupá květů vonný dech,
svit bledé lony stříbrem šatí břizu
a rosné perly kanou v kyprý mech.

Zvuk za zvukem se harmonicky pojí
v zpěv sladký, tklivý, lahodivý tón,
jenž bouří divou v nadrech tiší, hoří,
až hyne v dále jako bolný ston.



BEPO JEK:

Na poli chudých.

Políčko chudé, rozryté —
skalka pokrytá mechem,
malé, jak naše zahrádka,
jedním bych přeběh' je dechem.

Shrbený staroch za sebou
po poli brány vláčí. —
Na mezi dole u cesty
dvě děti — hladem pláčí.

Staroch si stírá pot,
k dětem se strastně dívá,
malíčkové na něj ručinkou,
že má hlad — kývá

Pěstí si slzu rozmáčká,
jež v oko se mu tlačí:
»Počkej, až pole urodí,« —
dál brány polem vláčí. —



BLÁŽA KALINA

Bohaté ráno.

Báseň v próze.

Budí mne úsměvy modrého nebe, které důvěřivě nahlíží
okenním sklem
v můj pokojík. Krásnější je to nebe než jindy: hoří
v něm smích

Svitivý den jako dítě v košilce běží po ulici s rozjása-
ným pohledem smíčí
přítulnosti, prsíčka se mu dmou a baculaté, plné nožky,
k zulíbání rozmarné tichounce cupají.

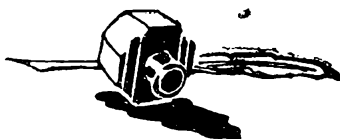
Na dně srdce šumivé tančí sloky.
Rozpačité ruce a oslněné oči a užaslá ústa zelenou
alejí chtějí se rozběhnout,
chtějí pít sladký klid z nalitých nader vlného života.

Je svůdný k milování čerstvě vonící den
Ulice kývá a okna tam naproti se stydlivě chvějí
Tanečním tryskem jsem se rozběhl do ní
V úsměvu přítulném ke mně se sklání, objímá, líbá a
se mnou běží žlutavá sukénka mladého jitra.

Nakoupím květin: budou mi zpívat v náručí — krev
máku a dráždivý dech nočních fial a lilí sníh bude
chládit mé modře rozhořelé oči, opilé sluncem a vů-
němi barevného koberce.

Rozpustilé nohy brouzdají se v májově rozteplené
louce. Orosené stonky ilusí pláčí
A obláčky jako bílí rackové ve výšce letí. Modro —
modro

Co bylo včera? Že prý mne cosi bolelo?
jak je to možno?
Vždyť dnešek tak krásný, tak sladký rozezpívaným rá-
nem k sobě mne vine, tiskne mou vášnivou tvář lehoun-
kým dotykem svých bílých rukou do svého úrodného
klína a hrstí hvězd mne zasypává
Kolik podvuhodných zítřků mne očekává, světélku-
jících, zpěných — a všechny tak voní!
Touživé ruce se rozpínají





Našim S. S. S. a vzdělávacím kroužkům! Se všech stran nás docházejí stížnosti, že prof. sbory zakazují žákům jednotlivých středních škol býti členy S. S. S. nebo našich vzdělávacích kroužků. Je přirozené, že liberálním p. profesorům se naše činnost nelíbí a že nám hledí všemožně naši práci překaziti. Odtud ty zákazy na všech stranách. Upozorňujeme naše studenty, aby nám vždy o tom podali přesné zprávy, abychom mohli intervenovati u příslušných nadřízených úřadů. Zatím, než se tyto záležitosti urovnají, nechť naši studenti navštěvují cvičení »Orla československého«, a kde ho není, ať jej založí. Neboť ministerstvo vyučování doporučuje co nejvíce žákům cvičení tělesné v tělocvičných jednotách. Proto ať naši studenti cvičí v orelských jednotách; poslouží tím nejenom sobě, že totiž budou moci i nadále se scházeti, nýbrž i naši katolické věci. A pak, do našeho sociálního programu patří přece také spolupráce v katolických spolcích.

Studentské příbytky. Palčivou otázkou studentského ubytování, především v Praze, zabývá se pod čarou »Právo Lidu« v č. 276 loňského ročníku. Citujeme z této úvahy následující: »Také dnes student si opakuje to své: . . . Vždyť ani já nemám domova!« Jako současní lidé, olupovaní o krásné touhy a životní iluze, trpí svým vyhnanstvím — mluvíme třeba o Praze — tisíc mladých lidí. Jde tu o významný stav, o mladé lidi, výhradně odkázané na studentské příbytky, kteří pracují mezi čtyřmi nepřijemnými, studenými stěnami, odkud se dívají do ulice a do světa. *Doba největší tvárlivosti duše, neúnavného chvatu, kdy agilnost probuzeného mužství a nedočkavého žensví volá po intenzivním styku se životem a doteku přátelských lidí, usazuje studenta na nejopačnějším konci světa v hnízdech výdělnářství, neintelligence, šosáctví a hlouposti. Ne-prozrazují tajemství, říkám-li, že byty a život v nich jsou útrapou, která vyssává peníze — a někdy i zdraví. Nebijí na poplach, hovoří o morálních újmách bytů, neboť je to přirozené, že právě dnes nemorálnost a zločinnost rozpoutaly orkán odporu proti reálním svobodám a proti převracejícímu rádlu pravé volnosti.« — Pisatel dále ostře vytyká lichvaření se studentskými byty a vykořisťování studentů a jejich rodičů v tomto ohledu a v důsledku toho všeho přimlouvá se za zřízení velikých státních moderních pensíonátů, krásných asylů všech, kteří žijí své mládí, ssajíce názory starých i nových dob, zpracovávajíce je pro budoucí život, barvami by chtěl vystihnouti potřebu a krásu těchto hromadných, milých studentských domovů z způsobu anglických pensíonátů s prostornými budovami, nejpokrokovějším zřízením, se sady, hřišti, atd. atd.« Znajíce — mnozí z vlastní zkušenosti — dobře tyto stíny velkoměstského života studentského, zdůrazňujeme i my, katolíci studenti, stále velikou potřebu a důležitost katol. kolejí vysokoskolských, jež třeba vybudovati nebo zdokonaliti tak, aby student našeho smýšlení vedle morální opory a posily pro své přesvědčení našel v nich i slušné hmotné zaopatření, aby se mu zkrátka staly pravým útulným domovem, kdež by bylo výborně postaráno o tělo i o duši. Jest ovšem třeba účinné podpory naší uvědomělé, katolické veřejnosti, aby jednak naše pražská, již stávající kolej Arnošta z Par-*

dubic mohla co nejlépe ukolu svému se věnovati a dostátí, jednak, aby katol. koleje studentské co nejdříve mohly býti zřízeny i v ostatních sídlech našich universit, v Brně a Bratislavě. —ič.

Dopis z Brna. Naše ženské S. S. S., ustavené při valné hromadě »Moravana« dne 28. září m. r., projevuje zásluhou rázného vedení a náležitěho pochopení u všech členek našich úkolů cílý život a může se již vykazati vlastní svojí prací. Pravidelné týdenní členské schůze bývají každé úterý ve spolkové místnosti v klášteře Boromejek. Mimo to účastní se naše studentky pilně společných schůzí, přednášek a činnosti v literárním odboru. Sdružení má již svůj vlastní pěvecký odbor. Na veřejnost vystoupilo ženské S. S. S. po prvé mikulášským večírkem 6. prosince v Raiffeisenkác. Večírek byl četně navštíven a vydařil se nad očekávání. Naše studentky předvedly na něm četná čísla hudební i pěvecká (sbor i sólové zpěvy). Mikulášská scéna, komponovaná členem S. S. S., byla velmi zdařilá. Nutno přiznati, že naše studentky uvedly se tímto svým prvním vystoupením na veřejnost velmi pěkně. Přejeme jim ze srdce i pro příště hojných úspěchů a těšíme se z jich energické a nadšené práce uvnitř i na venek svého sdružení.

Brno. Spolek katol. akademiků »Moravan« i obě S. S. S. při něm sdružená vykazují za uplynulý měsíc opětne pilnou práci. Kromě mikulášského večírku, jež s pěkným úspěchem pořádalo naše ženské S. S. S., vystoupilo naše studentstvo na veřejnost velkým společenským večerem dne 3. t. m. v sále Starobrněnského pivovaru. Bohatý program hudebně-pěvecko-literární přednesli účinkující členové náležitě připraveni a získali si všeobecného uznání a pochvaly. Bylo předvedeno: 1. A. Rubinstein: Melodie op. 3., A. M. Weber: Pochod, op. 59., smyčcový kvartet. — 2. J. Knal: Při modlení. Mužský sbor. — 3. K. Dostál-Lutinov: Výš, Orle, výš! — 4. Vymetal: Nevěrný milý . . . Zpěv s doprovodem klavíru. — 5. B. Smetana: Dalibor, klavírní trio. — 6. Fibich: Štědrý večer, melodram. — 7. Bachlík: Růže a slavík. Ženský sbor. — 8. E. H. Grieg: Stará matka, zpěv s dopr. klavíru. — 9. Diabelli: Op. 115., klavír. — 10. Fr. Schubert: Allegro moderato, op. 29. Smyčcové kvarteto. Po vyčerpání programu byl taneční vínek za účinkování hudebního odboru. — Stud. těl. odbor »Orla« při »Moravanu« vystoupí na velké akademii orelské v Brně dne 24. t. m. Literární odbor připravuje cyklus veřejných přednášek, k nimž získání naši vynikající pracovníci. První cyklus »O filosofii křesťanského novoidealismu« povede prof. dr. Josef Kratochvíl, jenž rozvrhl svoje thema na 7 přednášek. 1. přednáška: »Současné proudy filosofické a novoidealismu« počne dne 14. ledna v sále kláštera uršulinského. Přednášky tohoto cyklu budou pravidelně každou středu a budou jistě dostaveničkem brněnské katolické veřejnosti.

Z Chrudimě. Před prázdninami jsme nic nevěděly o hnutí katol. studentstva našeho. Až ke konci roku dostaly se nám do rukou letáky, oznamující, kde a kdy budou student. sjezdy o prázdninách. Na sjezd do Hradce jelo nás několik a vrátily jsme se nadšeny činností katol.

studentstva a odhodlány, založiti též v Chrudimi sdružení nebo alespoň kroužek na našem ústavě stůj co stůj. Po prázdninách jsme hned přikročili k činu. Oznamuly jsme všem kandidátkám, že se bude u nás zakládati kroužek. Na naši žádost přijel kolega prof. Šráček, po jehož řeči ovládlo nás nové nadšení. Za týden na to přihlásilo se do kroužku 24 členek a zvolen byl výbor. Byly potom svolávány týdenní schůze. Na valnou hromadu Ústředí a sjezd delegátů vyslaly jsme 2 členky. Přednášela u nás sl. Zahradníková z Král. Hradce a při poslední schůzi 22. listopadu kol. předsedkyně na thema »Historie učitelkou života«. Po ní rozproutila se čilá debata. Dostaly jsme se na Husa a nemohly jsme se ani rozejíti. Na programu jsou nyní další přednášky: »Sv. Václav, jeho život a zásluhy o český národ« a »Vánoce a sv. přijímání«. Těšíme se na ně a chceme dělat co nejvíce. Sbíráme na Mikulášský dar. Víme, že naše činnost jest dosud nepatrná. Neudělaly jsme vlastně dosud ničeho (?). Než chceme pracovati a doufáme, že chuť k práci a hlavně pomoc boží nám usnadní dosažení cílů, k nimž chceme dospěti.

A. R.

Čáslav. Už delším přáním a naší touhou bylo uskutečnění sdružení, v němž by se nábožensky uvědomělé studentstvo mohlo posilovati a upevňovati. Konečně zájezdy některých kolegů a kolegyn na sjezdy katol. studentstva a styky s našimi pracovníky, dovedly kol. Šráčka do Čáslavě a tak dne 10. října m. r. došlo k uskutečnění dávného přání. S jakým odporem a nenávisť bylo hnutí naše přijato v řadách t. zv. pokrokového studentstva, není třeba líčiti. Než právě v dobu tu jako posilující lék zasáhla přednáška kol. Doležala, jež dopomohla k tomu, že sdružení naše zapustilo na gymnasiu čáslavském kořeny hluboké, zdravé, které nepodaří se nikomu vyvrátiti. Na sjezd katol. studentstva dne 1. a 2. listopadu vyslali jsme 2 delegáty, a to kol. Svobodovou a kol. Doktora. Činnost naše je obsáhlá. V členských schůzích, konaných každých 14 dní, projednávají se záležitosti spolkové, část věnuje se vzdělání jak po stránce duchovní a náboženské, tak i světské. Založení knihovny, literárního a zábavního odboru přispívá též hojně k naší činnosti, o které neopomeneme zprávy vám podávati.

Uhlíř.

S. S. S. v Prostějově. Jako mnohá jiná S. S. S., bylo i naše založeno v kritické době — za světové války. Stalo se tak 21. července 1917, kdy po referátu Ph. C. J. Šráčka přispěním hlavně tehdejších bohoslovců bylo ustaveno S. S. S. v Prostějově. Byla to tehdy prvá schůze studujících v Prostějově, konaná v Katolickém domě, po níž katol. studentstvo chopilo se v Prostějově činné práce. Vlastní schůze S. S. S. (vlastně jen středoškolských studentů) začaly 11. listopadu 1917, které zahájil kol. Fr. Láznička krátkou promluvou o významu katol. studentstva u nás. Poněvadž ústředí nemělo ještě tehdy přesně vypracované stanovy pro sdružení studentů středoškolských, vypracovány prozatímni stanovy pro naše S. S. S., kterými se pak dále řídilo. Od onoho dne pořádány byly přesně každý týden členské schůze, jejichž program vyplňován přednáškami. Tak, ač ještě naši studenti chodili teprve do VII. a VIII. třídy, již musili se činiti a čeliti svým protivníkům jak činností ve sdružení, tak i ve škole. Během dvou let konalo S. S. S. přes 40 členských schůzí za přítomnosti různých příznivců katol. studentstva v Prostějově. Schůze řídil kol. Fr. Láznička, který od počátku našeho hnutí o vše, co bylo třeba k upevnění naší organizace se staral. Snahy naše pod-

porovali dp. K. Dostál Lutinov, jenž daroval knihy do knihovny, do kteréž zaslali též dary dp. Dr. P. Vychočil, redaktor »Hlídky« v Brně a dp. J. Seifert, katecheta v Prostějově. Literární odbor S. S. S. otevřel veřejnou čítárnu katol. listů a časopisů, jež obsahuje všechny katolické deníky a týdeníky a všechny katol. revue u nás vycházející. A můžeme i ostatním S. S. S. zvláště doporučovati po náležitých zkušenostech, aby nemeškaly a pokud možno ihned ve svých městech své čítárny založily. Čítárna taková vyžaduje ovšem velkého nákladu, leč vzhledem k užtku, který pak přinese u svých čtenářů, není třeba litovati peněz na ni vynaložených. Kromě této čítárny, kterou S. S. S. v Prostějově vybudovalo, ponejvíce ze svých prostředků zřídilo si, jak již zmíněno, svoji vlastní knihovnu jak vědeckou, tak beletristickou, jež čítá již dnes několik set svazků. V prvním roce chodíval na schůze tehdejší kooperátor v Prostějově, dp. K. Hnízdil, nyní jest duchovním rádcem prof. J. Ertl, jemuž hlavně děkuje za své úspěchy S. S. S., jichž se u nás dodělo. Za dobu svého trvání vystoupilo S. S. S. na veřejnost buď kulturním večírkem, nebo divadelním představením. Kromě toho pořádána byla přednáška dp. J. Hikla »O Švýcarsku« a dra J. Škrabala »O náboženství«. Pořádány často vycházky do nejbližšího okolí, na př. na Kosíř do Stařechovic, kdež navštívil S. S. S. sbírku starožitností slovanských dp. faráře Loníčka, jenž ochotně provázel zájem studentů odborným výkladem. Zvláště agitačně působilo S. S. S. letáky, jež rozeslalo na všechny středoškol. profesory náboženství s výzvou, aby hleděli sdružiti katol. studenty, když ne v S. S. S., tak v jakési kroužky, kdež by nabývali posily sebevzděláním a odvahu šířiti a hájiti své katol. přesvědčení, hlavně ve škole. A již tehdy, ač S. S. S. v Prostějově nevědělo o chystaném kroku ústředí, dodalo na konci, že na sjezdu, chystaném v Olomouci o Velikonocích, pak tyto kroužky se upevní ve svých stycích a ve společné organizaci, což se splnilo. Přípravena byla pak tímto letákem půda mezi studentstvem ke sjezdu v Olomouci. Druhá agitace, kterou vedlo S. S. S. v Prostějově, bylo založení časopisu pro středoškolské studenty, ježto »Jitro« dlouho nevycházelo. Za tím účelem konalo S. S. S. sbírku po příznivcích katol. studentstva, hlavně na Moravě; k té přispěli především J. E. Leo kardinál Skrbenský, Dr. Mořic Hruban, K. Wichterle. Všechny přípravy byly vykonány k vydávání časopisu a jest dodati, že tento záměr, vydávati na Moravě časopis pro střední školy, byl uvítán se strany povolaných činitelů s nadšením, o čemž svědčila spousta přihlášek ze všech středních škol moravských. Když pak ústředí počalo pravidelně vydávati »Jitro«, tu S. S. S. upustilo od tohoto kroku, ač již bylo vše v největším proudu, aby byla zachována jednota v postupu hnutí. Celý obnos byl pak odveden ústředí na studentské časopisy. Minulého roku mělo S. S. S. každou neděli odpolední pobožnost v kapli Nejsv. Trojice v Prostějově s duchovním promluvou, kterou měl vždy prof. J. Ertl. Kromě již stávajících odborů byl v září r. 1919 založen tělocvičný odbor »Orla« při S. S. S., který obdržel zvláštní tělocvičnu a cvičí pravidelně dvakrát týdně, jak členové, tak dorost. Zvláště tento odbor velmi prospívá a jest vydatnou pomůckou při agitaci. O Velikonocích hodlá vystoupiti samostatně tělocvičnou besídkou. S. S. S. v Prostějově účastnilo se čteně všech studentských sjezdů, konaných na Moravě a Slovensku. Samo pak konalo 15. září m. r. studentský krajinský sjezd v Prostějově s referátem Ph. C.

B. Roztočila z Brna na thema »Úkoly katolíckého studentsiva«. Po ňom rozvinula se čilá debata, do níž zasáhli dr. J. Kratochvíl, kol. J. Wacha, Fr. Láznicka a j., a odhlasována resoluce, ktorá poslána ústredí. Sjezdu súčastnili se Msgr. prof. J. Šrámek, dr. M. Hruban, K. Dostál-Lutinov a jiní. Tento krajinský sjezd posílil student. hnutí, resp. S. S. S. u nás a u pozornil na ně širší veřejnost. Zastoupeni byli delegáti jednotlivých S. S. S. a hlavné delegáti akad. spolku »Moravan« v Brně. Večer pak konán přátelský večírek. Tak naznačena stručně naše činnost od svého počátku. — Studentstvo u nás jest vystaveno silnému teroru jednotlivých profesorů, kteří, poznávše, jak slibně S. S. S. se rozvíjí, snaží se dusiti jeho činnost. Předstírajím, že se tím zatahuje politika do škol, zakazují studentům býti členy S. S. S., ačkoli naproti tomu protěžují silně akad. feriální klub »Hus« jemuž propůjčují místnosti v ústavě. Zvláště silný odpor vzbudilo podání stanov našich profesorskému sboru, takže se »někteří« profesori dali strhnouti až k tomu, že naše studenty před celou třídou skandalisovali. Leč výjevy takové zčeří sice na krátko povrch naší práce, než zastaviti ji nyní — toť ilusí! — čka.

S. S. S. v Olomouci. Mladé sdružení naše pracuje slibně na vytčeném cíli přes to, že se mu staví v cestu silné překážky. Tak byly naše nové místnosti v residenci p. preláta Ledochovského zabrány bytovou komisí; sice doposud jen ústně, ale vyřízení má přijíti i písemně. Dále zakázal prof. sbor městského učitel. ústavu svým žákyním a žákům býti členy S. S. S. Obrátili jsme se v této záležitosti na příslušná místa a žádali o intervenci. Sdružení přistoupilo v neděli dne 14. prosince 1919 společně k sv. přijímání. Členové podnikli dále sbírku na Mikulášský dar u těch příznivců, kteří ještě něčeho nám nevěnovali a vybral: 500 korun; o svátcích sbírali studenti v rodných vesnicích. Výborová schůze konána jedna. Přednášky konány v prosinci dvě, a to: p. dr. Hrachovský: »O filosofii«, p. chefred. Světlík: »O nacionalismu a socialismu«. První přednášku po svátcích v novém roce měl dp. dr. Hrachovský. Odpovídal na dvě otázky: »Neomylnost papežel« a »Kláštérnictví je zavrženo dějinami a rozumem?« Dramatický odbor připravuje činohru F. X. Svobody »Útok zisku« ve prospěch Mikulášského daru. Pěvecký a zábavní kroužek připravuje několik hudebních čísel pro masopustní domácí zábavu členskou, jež se bude konati ve spolkových místnostech a bude přístupna jen členům. J. K.

So Slovenska. (Došlo po redakční uzávěre, takže nemohlo býti uveřejněno v č. 4.) Za nami stojí 3 mesačná práca. Keď si pozveme ju bližšie, ešte nemôžeme povedať, že dosť sme vykonali. Ale niet ani divu. Veď ktože predtým na Slovensku slýchal o organizačnej práci, je to novum u nás. Ale jednako slovenský študent katolícky pochopil vážnosť doby a dal sa s celou svojou mladistvou nadšenosťou do práce, ktorá má zachrániť tak jeho, ako i náš ľud. Za svoje skalopecné presvedčenie mnoho musíme podstúpiť. Jedná sa s nami, ako s otrokmi, ktorí nemajú svojej vlastnej vôle. Profesori a väčšinou i riaditelia už v zárodku dusia naše hnutie po ústavoch, zakazujú študentom čítať a predplácať jediný a prvý študentský časopis »Vatru«, žiakom len preto, že si s K. Sidorom dopisujú, vylučujú zo všetkých škôl na Slovensku. Ministerstvo automaticky potvrdzuje takéto chůtky riaditeľov a v

ziactvu to budí oprávnenú rozhořčenosť. Ovšem, čím v.acej nás bijú, tým tuhšie cítíme potrebu spolčovania. Sekatuty, prenasledovania sú pre nás plusom, pre vzájomnú lásku a bratstvo československé — minusom. Kto seje vietor, vichor bude žať. A pravda, to nebude nikomu na prospech. — 7. decembra (prosinec) maľi sme v Žiline poradu, ktorej sa súčasťnili delegáti z Trenčína, Trnavy, Prešova, Rajca, Levíc, Ružomberka a Žiliny. Na tejto porade usniesli sme sa, že pracovný sjezd zadržíme v Trnave 28. dec. 1919 s týmto programem: Karol Sidor: »Položenie našej organizácie«, Aug. Način: »Naša literárna činnosť«, Eug. Kubala: »Zaujatost za študentstvo«, Des. Gajdoš: »O pomeroch na slov. Východe«, A. Tová: »Katolícke študentky a S. S. S. Š.«, St. Danišovič: »Spolupráca bohoslovcov«, Dom. Drgon: »Študentské myšlienky«. Na tento pracovný sjezd povolávame našich českomoravských bratov a priaznivcov. Vzájomne si budeme pomáhať. Dnes ešte vám nemôžeme pomáhať, naša pomoc je veľmi slabá, my musíme napred hladieť, aby sa organizácia slovenských študentov hodne rozmohla a práve preto je na vás, ako na našich bratoch, aby ste nás všemožne podporovali. Tú pomoc od vás si takto predstavujem: Predplácajte, rozširujte a podporujte našu »Vatru«. (Administracia »Vatry« je v Ružomberku. Predplatné na rok pre neštudenta 12 K, pre študenta mimo S. S. S. 10 K, pre študenta, člena S. S. S. 8 K). Napomáhajte nás s knižkami. (Jestli by ste zaviedli sbierky pre nás, iste by ste mnoho dobrých kníh nahromadili. Na vyzvanie »Jitra« už sme i dostali zásielku knižiek. Môžete ich odosielať na administráciu »Vatry« do Ružomberka.) Len sa všemožne napomáhajte. Kto rýchlo dá, dvakrát dá. K. Sidor.

Studenti z Jalubí u Uher. Hradišče věnovali čistý výnos z divadla Ústředí katol. studentů jako Mikulášský dar. Kéž příklad jejich najde hojně následovníků!

Oprava. Sazečskému šotku zastýsklo se asi po humoristickém koutku. Ke konci zprávy o kroužku v Lipníku v čís. 4. »Jitra« na str. 64 čteme: ». . . u Filipa se jednou shledáme!« Samozřejmě má býti: »u Filip se shledáme!« Doufáme, že jiné menší chyby opravili si čtenáři laskavě sami.

Knihovna.

»Pán světa«. (Lord of the world.) Anglicky napsal Robert Hugh Benson. Přeložil Karel Vratislav. — Nákladem Cyrilometodějské knihtiskárny V Kotrby Praze 1913. — Cena K 5.— neváz.

Moderní katolícká Anglie, ktorá nám dala Wisemana a slavné konvertity a pozdější kardinály Manninga a Neumana, je také vlastní Msgr. Roberta Hugh Bena. syna anglikánského arcibiskupa canterbury-ského, jenž nepředpojatým, pilným studiem historickým románem »The King's achievement« (Dílo královo, roz. Jindřicha VIII). — Jedná-li Fabiola o počátcích, o prvních stoletích křesťanství, je román Bensonův »Pán světa«, jenž vyšel anglicky r. 1907 a byl nadšeně přijat i protestantskou kritikou, velkolepou a smělou fantasií, románem budoucnosti o posledních jeho bojích a osudech, o dalším možném vývoji moderního lidstva, příkře proti křesťanství se stavícího a o konci světa, jenž křesťanství zdánlivě naprosto zničenému přináší vítězství konečné.

==== **Předplácejte a rozšiřujte** ====

„ŽIVOT“

Myšlenky o socialismu,
umění, náboženství a politice.

Cena pro studenty K 6.—,
pro nestudenty K 10.—.

Vydává Česká Liga Akademická.

Redakce a administrace:
Praha II., Voršilská ulice číslo 1.

„VATRU“

Časopis
slovenských studentů.

Předplatné:
na rok pro nestudenta K 12.—,
pro studenta mimo S. S. S. K 10.—,
pro členy S. S. S. K 8.—.

Vydává „Ústredie katol. študentstva
slovenského“ v Lipt. Ružomberku.

Redakce a administrace tamtéž.

JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických. Ročník I., č. 5. — Vychází každého měsíce mimo srpen a září. — Vydává „Ústředí katolického studentstva československého“, Praha II., Voršilská ulice č. 1. — Redakci vede redakční kroužek. Redakce a administrace: Praha II., Voršilská ul. č. 1.

Předplatné na celý ročník: 8 Kč. pro nestudenty, 5 Kč. pro studenty.

Sdělení redakce a administrace:

Redakci došlo mnoho příspěvků, cenných rad a pokynů i projevů souhlasu a uznání. — Vynasnažíme se vyhověti pokud možno všem a doufáme, že časem společným úsilím redakce i čtenářů podaří se zdokonaliti časopis všude, kde toho třeba. — Postaráme se především o to, aby v příštích číslech belletrie byla hojněji zastoupena.

Jaroslav, Čáslav. Zpravidla nereagujeme na sdělení nepodepsaná plným jménem. Tentokrát však odpovídáme, že uvedené básně nepřevzali jsme ze starých ročníků „St. Hl.“, nýbrž z rukopisné pozůstalosti ř Jos. Navrátila, jež byla nám dána k dispozici a z níž není patrné, že básně již uveřejněny byly. Díky za upozornění! — Jožka F., Polička. Prozatím není možno. Nutno šetřit místem.

Odpovědi na došlé příspěvky. Mnohé došlé příspěvky nebylo možno pro nedostatek místa uveřejniti. Prosíme o strpení!

J. Š. S. Myslíte opravdu, že Jste nám poslal básně? — F. J., Jičín. Nehodí se. — Dumko Vladimírovič. Kde je myšlenka? Co chcete vlastně říci? — Vláďa Hronek. Naladte svou lyru do jiné toniny. Uvidíme. Což znáte jen jediný lyrický motiv? — K. Ort. Budeme uveřejňovat. — J. Letovský. Až po druhé. Motiv vaší básně lépe je zpracován v básni K. Orta v tomto čísle. — Č. Honza. Po druhé. — Autoři, vedle pseudonymu udejte své jméno, jinak neuveřejníme. Příspěvky pište po jedné straně pérem a čitelně. — Redakční uzávěrka pro číslo šesté bude 10. února.

Objednávky a reklamace budtež posílány na administraci „Jitra“, Praha II., Voršilská ulice číslo 1.

Následkem velkého zvýšení cen tiskařských po Novém roce náklad na „Jitra“ rapidně stoupl. Abychom nebyli nuceni předplatné zvyšovat mezi rokem, odstranili jsme dosavadní obálku. Prosíme však, by všichni odběratelé zaslali předplatné, poměrně velmi nízké. Jinak by další vycházení „Jitra“ nebylo možné.

JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických.

Ročník I.

V Praze v únoru 1920.

Číslo 6.

Nová epocha.

A. J.

Ti, kteří stáli u kolébky našeho hnutí, mají dnes příčinu radovati se ze šťastné počaté práce — a my, kteří pracujeme na obrodném díle mezi studentstvem dnes, klademe si právem — do nejbližší budoucnosti největší naděje.

Tou příčinou radosti — ani pramenem nadějí — není přirozeně jenom suchý fakt, že Svaz českosl. studentstva s námi vyjednával a přál si nás mítí ve svém svazku, není to fakt sám, ale především jsou to rozměry našeho hnutí, jež si tento fakt vynutily.

Dokaváde ve Vršilské ulici pracovalo mezi čtyřmi stěnami jen několik nadšených studentů, dotud nebylo potřebí s námi mluvit, ale když ti lidé vyšli ven a jako apoštolé se rozjeli po celé vlasti a jali se pracovat mezi středoškolským studentstvem na venkově zakládáním S. S. S. a vzdělávacích kružků, v okamžiku, když naši pokrokoví kolegové spatřili, že tito lidé strhují značnou a to tu nejlepší část studentstva, tehdy začali přemýšlet o „reformaci“ Svazu.

Podali nám ruku. My jsme ji přijali a šli jsme vyjednávat. Šli jsme s nadějí v srdcích, že se podaří uskutečnit ideál jednotné stavovské organizace, že se nám podaří odbourat hráz předsudků, jež nás až dosud od sebe dělily — toužili jsme státí se novou generací, generací, jež by do českého života vnesla to, co nejvíce mu schází — bratrskou lásku, opírající se o vzájemnou úctu k přesvědčení druhého.

Jak celé smířování dopadlo, vysvítá jasně z referátu ve student. věstníku. Z valné části rozčarování, vraceli jsme se večer po celodenním jednání domů.

Ted' by zbývalo už jenom zeptat se, zda nebylo naše počínání marné. Na tuto otáz-

ku se dá odpovědět tak, že marné nebylo. — První pozitivní výsledek, vzájemné do-
rozumění se obou těles, Svazu a Ústředí, v jednotlivých otázkách stavovských, nás opravňuje k naději, že nějaké rozumné spožití možné bude. Doufáme pevně, že při dobré vůli podaří se nám, když už nelze mluvit o jednotné organizaci, ulámati alespoň hroty vzájemné nedůvěry a zaujatosti, která až dosud ztrpčovala a znemožňovala klidné soužití.

My pak nesmíme nikdy pustiti z mysli, že jedině naše myšlenka, naše práce imponovala. Když jsme viděli Svaz v jeho domácnosti, poznali jsme velmi dobře svoje nesmírné přednosti. Poznali jsme svoji sílu, jež spočívá ve společné snaze všech za jedním cílem, v touze po jediném ideálu.

Vrátili jsme se z vyjednávací síně nejenom s pocitem své ideové i organizační převahy, ale i s vědomím, že v práci tak, jak je započata, musíme pokračovat se zdvojeným zápalem.

Nesmíme umdlévat. Ted', když končíme vlastně první epochu svého vývoje, jež se dá srovnat s historií prvních křesťanů v katakombách, dnes, když opouštíme katakomby, uzavřený kruh zájmů i lidí, a postaveni jsme do plného světla dne, musíme ukázat se zdvojeným úsilím, že něco reprezentujeme a že s námi počítat musí.

Vycházíme z katakomb, ať i nová epocha našeho vývoje se dá přirovnat k vítěstvím osvobozeného křesťanství.

Všichni na svá místa, ať nikdo neschází. Zalarmujeme-li všechny své síly, pak až budou kolegové po druhé „reorganizovat“ Svaz, nebudeme už jenom tvrdým oříškem, ale budeme problémem.

Prosící oči.

Dr. Jos. Klug. — Z němčiny volně přeložil prof. Jan Boháč.

Jsou lidé, kteří stálým cvičením vypěstují v sobě tak vysoký stupeň jemnocitu, že na první pohled vyčtou z očí lidských každé přání.

Toto umění není lehké a vyžaduje dlouholeté píle. Ba mnohý musí se v něm cvičiti až do smrti, když chce umět vyčíst z očí bližního tajné, tiché a přece často tak vroucí přání, které v zraku jeho se skrývá.

Vzpomínám výjevu, který jsem spatřil jednou v jistém městě. Ulicí vlekl se namahavě, spíše jako zvíře než člověk, ubožák, jemuž byly obě nohy odňaty.

Byl terčem dětí i dospělých, kteří ho obklopili a tupě na něho hleděli.

Dlouho jsem v mysli své choval podivný pohled dvou nešťastných očí, které mluvily hořkou, bolestnou řečí a jako by volaly: „Co na mě tak tupě hledíte? Ničeho jiného pro mne nemáte? Nechte mne pokojně dále se vléci!“

Diváci nerozuměli řeči ubohých očí. Nerozuměli jí děti, poněvadž je nikdo ještě nenaučil tajemnému a velikému umění, jak možno čísti v očích lidských, z nichž mnohdy proudí více proseb než se rtů.

Nerozuměli jí ani dospělí, poněvadž se v mládí svém nenaučili oné jemnosti a něžné pozornosti, které jest potřebí člověku, aby byl dovedným čtenářem v očích lidských.

Jak často setkáváme se s lidmi, jichž prosebné oči k nám volají: „Měj soucit se mnou! Viz moje neštěstí! Buď milosrdným k mým slabostem! Nehorši se nade mnou! Měj trpělivost se mnou! Potěš mne aspoň slovíčkem útěchy a soucitu! Dej mně aspoň kus chleba, obnošený šat, nebo aspoň ruku mně soucitně stiskni, když sám ničeho nemáš!“ — Jak často potkáváme lidi, jichž oči k nám volají: „Nemůžeš mně porozuměti? Nemůžeš mně opět odpustiti? Nemůžeš mne milovati? Nemůžeš se za mne přimluviti? Nemůžeš mně tu neb onu nepatrnou službu prokázati? Nemůžeš se ujmouti ubohé duše mé?“ — —

Cvičme se přece v podivuhodném tom umění čísti v očích lidských. Vždyť oči

boží hledí na nás prosebným zrakem lidským, jako kdysi zíraly k ní zalité, bolestiplné se šatu soucitné Veroniky.

Rysy tváře lidské jsou tak často pouhým jen závojem obrazu božího, ukrytého v duši lidské.

A i u těch lidí, jejichž zrak snad trpkým losem životním uvykl si pohlížeti na jiné jen se záští a hněvem, jest potřebí čísti v očích jejich, vpustiti jediný paprsek hřejivého soucitu do jejich zatrpklé duše a ledová kůra, která ji obepínala a zavírala duším jiným, roztaje.

Do městské nemocnice vešla dáma, která znala umění čísti v očích lidských. Přišla, aby ošetřovala nemocné. Chodila od lůžka k lůžku. Na každého se upřeně dívala a pro každého měla vhodné slovo soucit. Oči všech blaženě zářily a ústa byla plna díků.

Jen s jednoho lůžka se neozvalo ani slovíčko vděčnosti. Odpočívala na něm stará žena. „Nechte ji zatvrzelou,“ volali k soucitné dámě kolem ležící nemocní, „ta nepromluví s námi ani slova.“

Dáma však nemocné neopustila. Ještě hlouběji zadívala se do strhaného zraku stařenina a znova laskavě se tázala: „Nemáte nikoho, kdo by vás navštívil? Nemáte dítek, které by vás navštěvovaly, anebo vám psaly?“

Chvíli trvalo trapné ticho. Náhle prsa ženy se vzdmula těžkým vzlyktem, slze vyhrkly z očí jako voda z protržených hrází a z úst vydral se bolestný nárek: „Ano, mám děti, ale ty mne od sebe vyhnaly!“

Hle, síla zapomínaného dnes umění čísti v očích lidských.

Kolik vyhnané bídy lidské dnes se potuluje světem bez přístřeší, bez tepla, bez lásky.

Dnes nebo zítra přijde snad i k tobě ubožák a pozvedne k tobě mlčky své zarosené, prosící a mluvící oči. Neodžeh ho od sebe, čti v očích jeho, z nichž zírá na tebe jeho vznešený bratr Kristus trpitel, ujmi se ho a pomoz! Bůh sám bude ti odplatitelem.



Práce.

N. Luděk.

Nemíním zde mluvit o práci ve fyzikálním slova smyslu, o práci definované součinem síly a dráhy, ale slovem tímto rozumím tvorbu, jež projevuje se životním děním v celé přírodě.

Pohledme jenom na nejprimitivnější organism, buňku. Jaká jest zde složitá činnost asimilační, jak důležité pochody životní se tam odehrávají. Nepatrná buňka obyčejného nálevníka přijímá potravu prostřednictvím výživných vakuol, rozkládá ji, staví a obnovuje v ní stále své tělo tak mistrně, že nepodařilo se ještě ani nejdůkladnějšímu studiu vystihnouti taje tohoto dění.

U vyšších ústrojenců seskupují se buňky ve tkáň a tyto zase v orgány. Nastává dělba práce. Jedna skupina buněk seskupená v určitou tkáň, podporuje a doplňuje svou činností jinou skupinu buněk a dává takto původ dokonalému organismu. Vidíme to pěkně na příklad na nejdokonalejších aparátech, jež dovedou přímo využít energii sluneční, na rostlinách. Listy slouží k zachycování paprsků slunečních a jsou tak rozestaveny, aby co možno nejvíce paprsků zachytily a úplně využítkovaly svého zdroje, energie. Buňky, které tvoří kmen a větve, skýtají koruně oporu, vedou k ní vodu množstvím vlásečnic. Korou proudí míza, obsahující výživné látky nezbytné pro život rostliny. Kořeny pak jsou nejen důležitým orgánem porným, ale i výživným. Má-li rostlina prospívat, je třeba, aby každá složka její, každá buňka plnila úkol jí od přírody svěřený.

Jakkoliv dokonalými organismy zdají se nám býti rostliny, přece nevyrovnejší se svou vyspělostí vyšším ústrojencům, živočichům, jejichž králem jest člověk. Zde vidíme teprve dokonalou dělbu práce. Dělba práce je tím vyvinutější, čím výše stojí živočich v řadě tvorstva. Každá tkáň má úkol jí určený, který musí bezpodmínečně plnit, má-li býti organismus schopen života. Při tom přihlíží však příroda též k tomu, aby žádný orgán nebyl zbytečně přetěžován. Všimněme si na příklad ředitele lidského organismu, mozku. Na jeho povrchu jsou umístěny skupiny gangliových buněk, centia to, z nichž vycházejí podněty k pohybům úmyslným. Mimo to obsahuje mozek tak zvaná centra zábranná, jakýsi kontrolní orgán, který tlumí příliš energickou činnost orgánů nižšího řádu. Ochroulí se tato zábranná centra, vidíme u člověka nesmyslné, divoké jednání, jak tomu bývá při opojení alkoholem. Pohyby samočinnými, automatickými, na příklad střev, srdce, není mozek obtěžován, ty obstarávají méně důležité orgány nervové, ležící pro-

dloužené míše, v míše a sympatickém nervstvu. Podobně reakci na nepatrný útok na organismus, škrubnutí po malém píchnutí neprovádí mozek, ale mícha.

Mozek však není vším, ačkoliv jest ředitelem organismu. Nebyl by života schopen, kdyby mu srdce nedodávalo krve okysličené v plicích. Ani srdce a ani plíce by nestačily, kdyby nebylo střevních buněk, opatřujících potravu celému organismu.

Ani tělo lidské neobstálo by samo o sobě bez jiných ústrojenců sloužících mu za potravu. Živočichové nedovedou totiž tvořiti látek ústrojných a neústrojných, potřebují za stravu rostliny, nebo jiné živočichy. Jen rostliny jsou schopny prostřednictvím svého chlorofylu tvořiti organické látky z kyslíčnicku uhličitého a vody. Existence jednoho druhu tvorstva předpokládá tedy existenci jiného druhu. Každé individuum v přírodě zápasí o svůj život s jedincem jiným, jenž mu má po přemožení sloužiti za potravu. Zápas ten je tak prudký, že mimoděk vkrádá se nám myšlenka, že není sculadu ve světě. Neboť kde je ta velebná harmonie světová, vidíme-li, kterak mohutný strom sobecky zbavuje rostlinky živořící pod ním nejdůležitější podmínky života, světla? Živočichové nemilosrdně požírají rostliny. Člověk, aby se uživil, zbavuje života rostliny i zvířata a sám také není ušetřen. Zvítězil-li nad svými nepřáteli velkými na pohled, dravou zvěří, přece houfně padá za oběť mikroskopickým organismům, bakteriím. Zajisté není souladu ve světě vzhledem k jednomu druhu. Nesmíme si ve své domyšlivosti mysliti, že celý svět jest jen pro člověka a že vše se kolem něho točí. Soulad ten, ačkoliv to zní paradoxně, musíme spatřovati právě v boji přírodním, neboť jen takovým způsobem jest možný život všech druhů vedle sebe.

Podobně je tomu i s lidstvem, jež skládá se z jednotlivých národů, dokonalejších to celků než jest lidstvo samo, asi tak, jako jsou jednotlivé organismy v přírodě samy pro sebe mnohem dokonalejšími, než příroda jako celek.

Vývoj lidstva uskutečňuje se bojem mezi národy. Jsou-li národy na nízkém mravním stupni, sahají ke zbraním vražedným, jsou-li mravně vyspělí, chápou se zbraní oprávněných, práce duševní, aby zvítězili vysokou kulturou nad národy ostatními. Jen tehdy postupuje lidstvo kupředu, panuje-li mezi národy náležitá soutěž. To znamená, že každý národ má se snažiti býti organismem co nejdokonalejším, aby mohl účastniti se světového zápasu.

Avšak jen tehdy vyhoví svému úkolu, budou-li všechny jeho složky konat svou povinnost, bude-li každý občan na svém místě. Koruna stromu není vším, strom hyne, přetneme-li mu kůru. Ani mozek člověka není všemocným, potřebuje ke svému životu srdce, plíce a každou buňku střevní. Také ty orgány musejí bezpečně pracovat, o jejichž činnosti mozek, hlavní organismus, není zpravován, aby zbytečně nebyl prací přetěžován.

Tak je tomu i ve státě. Sebe lepší vláda nespraví ničeho, nepodporují-li jí nižší úřady a občané, o jejichž činnosti kolikrát hlava státu ani vědět nemůže, protože jí na to síly nestačí. Je třeba, aby každý konal svou povinnost, i když nemá za zády strážníka. Stát hyne, není-li vše v pořádku dole, a ještě více, není-li vše v pořádku nahoře. Pokulhává-li svědomitost nahoře i dole, to jest ovšem chyba.

Není však třeba, abychom zoufali nad každým životem nemocí ohroženým. V organismu existuje čilá regenerace, buňky špatné, staré jsou nahražovány buňkami mladšími, lepšími, života schopnějšími. Doufejme, že u nás dostaví se též čilá regenerace a celý národ zotaví se ze své nemoci. Mladšími, lepšími buňkami míníme mladší, lepší, nezkaženou generaci, která nám odrůstá ve školách.

Jedná se tedy o to, aby tato generace byla řádně odchována, aby se naučila pracovat, a to z lásky ku práci samé a ne z touhy po zisku, aby obnovily se ony doby, kdy dílo chválilo mistra, ne zisk.

Často schází nám sice nejdůležitější prostředek výchovný, dobrý příklad. Nevidíme-li ho často ve svém okolí, přece ho nalezneme v přírodě, která nezná podpor nezaměstnaných a nestrpí lencechů. Zákon práce jest s ní tak těsně spjat, že nejen každý organismus, který nepracuje, hyne, ale též každý orgán, jenž určitou dobu jest nečinný, běře za své. Příroda ovšem stojí na nižším stupni. Práce v ní vykonaná směřuje toliko k opatření podmínek životních pro určité druhy. Podobně tomu bylo i s lidstvem. Veškerá činnost dřívějších lidí vztahovala se k žaludku. Aby si člověk zjednal potřebné množství jídla, musel se potýkati s dravou zvěří, po případě s jinými kmeny bojovnými. To byly nejtěžší práce, jež bylo člověku nutno podnikati. A proto v této dětské době lidstva velebeny činy bohatýrů, kteří vítězili brutální silou svých svalů, bohatýrů, o nichž děti posud tak rády slýchají pohádky.

Postoupilo však lidstvo značně od oné dětské doby? Nesměruje skoro všechna práce lidská k tomu, aby se obsloužil žaludek? Učívali jsme se do nedávna v dějepisu kulturní dějiny? Nikoliv, vykládali nám o válečných taženích, kde byly velebeny činy krvavých bohatýrů. A konečně, v poslední době

dospěli jsme tak daleko, že pole vražd a násilí nazýváno bylo polem cti a slávy!

Nedivme se tedy, že duševní práce za takových okolností upadla v nevážnost a že se zapomnělo na to, že duševní práce je to, jež zbavuje člověka práce fyzické, jak to vidíme v našich továrnách, kde moderní stroje konají mechanickou práci za tisíce lidí.

Jinou příčinu nevážnosti duševní práce nutno hledati v tom, že výsledek práce fyzické jest viděti hned, kdežto práce duševní až za delší dobu, po případě vůbec ho nevidět, pracuje-li se tak, jak jest nyní zvykem u naší tak zvané inteligence. Jde-li někdo ráno do úřadu, napíše tam několik podpisů, založí některá akta, jež má vyřídit, ostatní dobu úřední prodřime a po úřadě pospíchá „odpočinouti“ si do kavárny, kde při sklenici piva vysedává do noci a utrácí takto drahocenný čas, to nemůžeme nazývati duševní prací!

Jen malá část inteligence zachovala si chuť k opravdové duševní práci. A zase jenom malá část z nich pracuje z lásky ku práci samé a ku prospěchu lidstva. Mnohým jedná se pouze o to, aby svou prací pomohli si ke hmotnému blahobytu. Jiní jsou sice znamenití učenci, ale s mravností nedovedou se spřáteliti. Zabolí kolikrát člověka, když slyší, že učenec, před jehož vědeckou autoritou musí míti každý úctu, není v ostatním životě řádným člověkem. Nedávná válka nebyla by tak hroznou bývala, kdyby vědečtí pracovníci vedeni jsou mravní silou, nebyly zaprodali svou geniálnost vražedným účelům.

Jedná se nám o to, aby náš národ řídili lidé dokonalí nejen vědecky, ale i mravně. Osud náš nesmí spočívati v rukou šosáků ani geniálních zločinců!

Šosáci a zločinci nepadají s nebe a stávají se časem z mládeže, která nezvykla poctivé práci. Směrnici k životu příští inteligence dává mládeži střední škola. Kdo navykne si svědomitosti na střední škole, odchází s ní na školu vysokou i do života. Též přestřelky proti pořádnému životu, jako jsou na příklad pctulky po hostincích, počínají v této době. Každé zlo dá se nejsnáze potlačiti v počátcích. A proto musí býti středním školám věnována největší pozornost. Špatně vyhoví svému účelu škola, vychovávající cvičeními vojenskými, kde klade se za příklad mládeži ideál krvavý, bohatýr, ozdobený odznaky brutální síly. Postup takový jest zejména nebezpečný proto, že mládež toužící po dobrodružstvích, snadno dá se strhnouti na tuto cestu, zapomínajíc na vznešenější, moderní bohatýrství. Moderním bohatýrem může býti každý lékař, filosof a inženýr, který svou úsilovnou prací po-

máhá trpícím lidstvu. Ke svému bchatýrství potřebuje každý pracovník velkého sebezapření, neboť opravdová práce duševní jest úmorná a není oslavována triumfy a také hmotně nebývá honorována. Jedinou, ale největší odměnou jest mu vlastní svědomí, které chválí ho za to, že své práce neužil k tomu, aby ničil, co věky postavili, jak se to děje ve válce, ale k tomu, aby pomáhal stavěti budovu pravého socialismu, odstraňujícího bídu lidskou. Kdo chce na tomto poli pracovati, najde dosti příležitosti. Kolik bídy může zmírniti poctivý lékař, svědomitě plnící své povolání, když zachraňuje rodiče dětem a děti rodičům! Kolik lidí děkuje za své zdraví geniálním vědeckým pracovníkům, kteří svými vynálezy k neobyčejnému rozvoji přivedli moderní chirurgii, serotherapie a umožnili boj proti největším škůdcům lidstva, bakteriím! Neméně význam pro společnost má technik a filosof, jenž má učiti lidstvo mravnímu životu. To jsou praví moderní hrdinové. V jejich rukou spočívá zdar národa a lidstva.

Cesta za vzděláním jest však trnitá. Ke vzdělání jest třeba úsilovné práce a sebezapření, kterého jest schopen jen ten, kdo mu navykl za mládí, v době dospívání na střední škole. Zdá-li se vám, studenti, něco těžkým, vzpomeňte si, že čím více obtíží překonáte v mládí, tím snažší bude vám práce pozdější, neboť budete pro ni míti náležitou přípravu. Využít budete-li každé chvílky drahocenného času, který se již nikdy nevrátí, navyknete si práci, tak že stane se vám nutností, jediným prostředkem dosažení vnitřního uspokojení, vyplývajícího z vědomí vykonané povinnosti. Vystříháte se takto před-

časné duševní starobě, na kterou stůně mnoho mladých lidí, nařikajících si třeba již ve 30 letech, že jsou již „staří“ k duševní práci. Nebudou se pak opakovati případy, jaké nyní často vidíme, kdy mladí lidé, vrátivši se z vojny, nemají dosti odvahy pustiti se znovu do studia, vylouvajíce se, že jsou „nervově zničeni“.

Čím větší námaha předcházela, tím libější jest odpočinek. Jako nemáme příjemného pocitu z nasycení, nepředcházeli-li hlad, tak netěší nás odpočinek, nepředcházela-li práce. Zábava sama nás nikdy neuspokojí, zejména, není-li přiměřená. Vyhledává-li student hostinec a karty, ubíjí se nejen duševně, ale i tělesně. Místo osvěžení na čerstvém vzduchu, ničí své tělo alkoholem a kouřem, prosycujícím hostinské ovzduší a stává se z něho mladý šosák. Mladé tělo potřebuje pohyb. Proto nejlépe učiní mládež, věnuje-li se po vykonané práci sportu a turistice, zábavě to, jež spojuje příjemné s užitečným. Na zábavu má každý právo, kdo vykonal svou povinnost. Špatně však volí ten, kdo sahá po kartách a zapomíná, že máme ušlechtilejší zábavu, na př. hudbu. Zdá-li se někomu pěstování hudby příliš těžkým, nechť nezapomíná, že každá zábava jest tím krásnější a poutavější, čím více pile potřebujeme k tomu, abychom se jí naučili.

Navykneme-li si poctivé práci a budeme-li voliti přiměřenou, ušlechtilou zábavu, nebudou z nás šosáci, ale každý bude konati povinnost na svém místě, bude tou pracovitou buňkou v těle lidském, na jejíž činnosti spočívá zdraví celého organismu a nebude třeba obávati se o naši mladou republiku.



Zrnka moudrosti.

Veliký francouzský kazatel Lacordaire († 1861) pravi: „Jen proto jsme poddáni práci, abychom zůstali bratry ctnosti.“

Slavný apologeta křesťanský P. Weiss pravi: „Křesťanství jest náboženstvím práce.“

Římský filosof Seneka († 65 p. Kr.) pravi k mládeži: „Dej pozor, aby čtení mnohých autorů a knih všeho druhu nevyvolalo zmatek a kolísavost v tvé mysli. Zbytečné množství knih rozptyluje ducha. Proto vždy čítej knihy nejlepší.“

Když slavný básník německý Goethe jako stařec navštívil jednou svoje příbuzné, přikvapili k němu vnukové a s radostí se

chlubili novými věcmi, které darem dostali. Jeden z hochů přinesl památník a žádal, aby si jej prohlédl. Goethe převracel v památníku listy, až našel dvě stručná slova, která tam přítel jeho Zelter napsal. Zněla: „Uč se poslouchat!“ Goethe zavřev knihu pravil: „To jest to jeainé moudré, co jsem tu našel.“

Jean Paul, slavný spisovatel německý († 1825) píše o špatných spisovatelích: „Lehkomyslně rozhodili tito lidé žhavé uhlí svých hříchů okolo, a když již leží v hrobě, hoří cizí domy od jejich ohňů, a sloupy dýmu vinou se jako sloupy hanby kol jejich hrobů a stále visí nad nimi.“



Vznešený ideál studující mládeže.

Cyril Jež T. J.

(Dokončenf.)

Na vyšším stupni učil se Konstantin řečnictví, aritmetice, hvězdářství, muzice a všem ostatním hellenským uměním. Všem těmto předmětům učil se s největší pílí a láskou a tak v nich vynikl, že nabízeny mu byly v Cařihradě právě pro jeho učenost ve všech oborech věd světských nejvyšší hodnosti. On jich ovšem nepřijal, nýbrž šel pevně za myšlenkou státi se apoštolem Kristovy pravdy. Než i zde právě jeho všestranné vzdělání učinilo ho tak velkým. Studium gramatiky a matematiky bystrí rozum pro každé povolání. Sv. Cyrilu dalo toto studium, dialektikou jsouc doplněno, nepřekonatelnou obratnost v náboženských pŭtkách s učenými jinověrci. Studium řeckých spisovatelů zjednalo mu řečnickou zdatnost, jež všechu y uchvacovala, záliba jeho učiti se cizím řečem způsobila, že nebyl apoštolem pouze jednoho národa, nýbrž tolika národů, kolik řečí znal.

Tak vidíme jej působiti nejen u Řeků, nýbrž i u Saracenů, u Kozarů a různých kmenů slovanských. Vedle úkolů apoštolských plnil u národů, u nichž pracoval, také jiné velmi důležité úkoly, pro něž stal se hlavně u slovanských národů nesmrtelným. Vzdělání ve všech oborech věd, které právě jako mladík s největší horlivostí pěstil, učinilo z něho vynálezce slovanského písma, prvního pisatele slovanské knihy a zakladatele slovanské literatury vůbec. On národy slovanské povýšil na stupeň národů kulturních a uschoptil je, by silou ducha hájily trvání své po staletí a tisíciletí.

Ve snaze vnikati od nejtěplejšího mládí co nehlouběji do tajů všestranného vzdělání byla duše Konstantinova unášena dvojím křídlem: čistoty a obětavosti. Tyto dvě ctnosti dodávají sv. Cyrilu jakožto ideálu studující mládeže zvláštního půvabu a lesku. Nic nečiní zajisté duši mladíkovu tak roztržitou a nepůsobí jí ve studiu tolik překážek jako vášně tělesné, jestliže se jim vůle dobrovolně poddá. Jak velikou naopak podporou vzdělání jest čistota srdce, vidíme nejlépe na sv. Cyrilu. Zpráva slovanské legendy, že sedmiletý Konstantin maje si ve snu vyvoliti za budoucí manželku kteroukoli z dívek solunských, zvolil si tu,

jež nesla jméno „Sofia“ (Moudrost), jasně ukazuje, jakou láskou k čistotě naplněna byla duše Cyrilova od dětinství. Láska ta nejen se věkem nezmenšila, nýbrž stále rostla a nejvíce zdobila duši Cyrilovu tehdy, kdy nejvíce stavělo se jí v cestu překážek, totiž na císařském dvoře v Cařihradě. Tam, kde často u jeho soudruhů rozvlnily se proudy života až příliš veselého, ba i hříšného, zachoval si lilii čistoty.

Vedle čistoty srdce byla sv. Cyrilu velmi účinnou podporou při vzdělání s láskou ke studiu spojená velkomyslná obětavost. Jako chlapec tak velice miloval znalost gramatiky, že byl ochoten za ni obětovati celý svůj podíl otecký. Nemoha doma v Soluni dosíci vzdělání, opustil jako jinoch místo svého mládí a šel do Cařihradu, aby tam dosáhl, po čem srdce jeho toužilo. Kolik dovolených radostí odřekl si na císařském dvoře, jen aby nebyl v nabytí důkladných vědomostí ničím rušen! Touto obětavostí, která mu byla v mládí podporou při studiu, připravoval se k hrdinným obětem svého velkého povolání. Věděl, že cesty jeho k náboženským soupeřům, hlavně Saracenům, spojeny jsou často s nebezpečím života. A skutečně při jedné takové výpravě dostal od rozlícených Saracenů píti jedu. Na cestě ke Kozarům setkal se s divokými Uhry, kteří naň vyli jako vlci. Sv. Cyril se však cest těch neleká. Zvíášť velké obětavosti bylo třeba, aby se vydal do říše Rostislavovy. Nehledě k tomu, že cesta ta byla tak daleká, plná různých nebezpečí, že bylo sv. Cyrilu opustiti tak čestné místo, profesury filosofie a bohosloví na vysokém učení cařihradském a pohodlí největší zaměnění za strádání a chudobu apoštola, že se musil odloučiti od své staré matky, které pak již nikdy v životě svém nespátril, nejvíce obět jeho zvětšovala ta okolnost, že právě tehdy, kdy s posly Rostislavovými a bratrem Metodem měl nastoupiti cestu na Moravu, byl churav. Rostislav vzkázal Michalovi: „Pošli nám muže takového, který by byl s to vyučiti nás všeliké pravdě.“ Císař zavolal si Konstantina a pravil mu: „Slyšíš-li tuto řeč? Nikdo jiný toho nedovede než ty. Vezmi s sebou bratra Metoda a vy-

dej se na cestu.“ Konstantin odpověděl: „Jsem sice churav, ale přece půjdu.“ Šel a pracoval tak obětavě, že za čtyři roky síly jeho tělesné byly úplně vyčerpány a on

v květu života klesl v náruč smrti. Než dílo jeho po tisíciletí ještě žije a hlásá, co dovede v krátké době vykonati muž, který vážně prožil mládí.



Několik slov k 5. únoru.

Ladislav Pavelka.

Letošním 1. lednem vešli jsme do roku vzácných a významných jubileí. Jscu to výročí důležitá v českých dějinách politických i kulturních. K druhým řadí se i 5. únor, kdy vzpomínáme stého výročí narozenin babiččiny Barunky.

Božena Němcová, nejčestější spisovatelka XIX. věku, jest z nejryzejších, bohužel i nejkrutěji osudem pronásledovaných zjevů naší literatury. Podnes se smutkem hledíme na bolestný růženec jejího života, v němž co do krutosti ran a utrpení vyrovnal se jí snad jediný Karel Havlíček, stejně čistá česká duše. Proto také není divu, že ona jediná z významných osobností tehdejší doby byla tak silná a doprovázela jej na Vyšehrad, položivši na rakev jeho trnovou korunu; z vlastní zkušenosti znala nejtrpčí strasti života. Dovedla jej pochopiti

Narodila se nám ve Vídni z české matky a německého otce a prožila mládí své v Ratibořicích, v kraji náchodském, v kraji Jiráskově, vychovávána jsouc svcu nezapomenutelnou babičkou, již český lid navždy bude díky zavázán. Po čisté radosti dětství nastoupila trnitou cestu životem a od té doby střídalo se jí jen zklamání, bída, ponížení a ústrky za šlechtinou a záslužnou její činnost, až konečně umírá hladem a v nouzi.

Již mnoho se u nás o Boženě Němcové napsalo, byla vydána celá její korespondence, pokud se nám zachovala, ba našla i svého biografologa v osobě profesora Tilleho. A zajisté nebude jediné milé čtenářky nebo čtenáře těchto řádků, kteří by neznali nesmrtelnou autorku Babičky z vlastní četby! Líčil bych tedy vám známé věci, rozepisuje se o pokladech, jimiž obohatila tato veliká a ideální žena naši literaturu!

Zalétaje však těmito řádky k památce první české ženy-spisovatelky, rád bych ukázal, jak již tehdy měla hluboký smysl pro otázku sociální, speciálně pro otázku ženskou a jak ji řeší ve svém literárním odkazu.

Vyrůstajíc jako dcera panského služebníka při dvoře vévodském, poznala Němcová prostý, chudý a hluboce nábožensky založený lid český i aristokratické vrstvy, uvědomovala si vždy jasněji zásadní rozpor mezi nimi a pak navždy přilnula k lidu. Odtud ta láska a vroucnost, s níž líčí svou babičku, prostou ženu venkovskou, přes to však ušlechtilé hrdou vlastenku, a cstatní osoby svých povídek, jež vždy jsou nám milé; odtud také příčina, proč zpravidla osou každé její povídky jest osoba prostá, zhusta z venkovské vísky vzatá.

Povídky pojí se velmi přilehavě k jejímu vlastnímu životu; častými otázkami, jež v nich řeší, jest problém bídy, chudoby a rozpor majetkových poměrů jednotlivých tříd. Zatím, co psala své sociální,

největší umělecké výše dostupující povídky, zápasila sama o nejnajnutnější potřeby. A tu sní o vyrovnání propasti mezi šlechtou a lidem, v myslí tvoříc koncepci „Pohorské vesnice“: kreslí tři různé světy — panstvo, chodský lid a slovácké drotary — žijící v malé šumavské vísce v úplném souladu. Které nejvíce milovala, spojila v jednu rodinu: moudrou bábu a její dítky Dorlu a Józu. Život na zámku vylíčila pak v poměru k lidu na panství. Jsouc přirozeně nadána, pozorovala život a přemýšlela o nápravě. Hrabě Hanuš Březenský stará se pomocí učitele a kněze o své poddané, sedláky pčučuje o rozumném a úspěšném vzdělávání polí; pomáhá jim i jinak, jsa si vědom, že lidu jest třeba osvěty a poučení a to jest povinností pánů: tak přeje si, by pán k lidu se skláněl, by „v srdci jeho panovala opravdová láska k Bohu a tudy i k bližnímu svému, by náboženství jeho nebylo prázdné slovo“, by pečoval o jeho blaho tělesné i duševní. Matka jeho opět láskou a dobrotou získává si srdce lidu. Do jejich út vkládá Božena Němcová za hovoru se synem nebo s Jelenkou své krásné myšlenky o sblížení pánů s lidem, o jeho vzdělání, o bídě chudásů, žalostně toužíc na nespravedlnost na nich páchanou: „Ach, jak může taková paní cítit, která je těm chudým matkám, co v tmavých a vlhkých komorách život tráví a tím se svými rodinami před časem obětmi smrti se stávají? Nezná také pocitu trpké bolesti, která do nohou olova vlévá a na srdce valí chudé matce kámen, kdvž vchází přes práh mezi holé čtyry kouty, a děti vstříc jí jdou: „Matko! máme hlad!“ volajíce, a ona nemá, co by jim dala.“ Němcová to věděla a cítila, jak jest těm matkám. V době drahoty v Domažlicích mívala s nimi soustrast. A když psala „Pohorskou vesnici“, sama již prožila krutý úděl matky chudé, na almužnu odkázané a mluví již za sebe, pravíc: „Nemá (chudá matka) ničehož, než slzy a vzdechy, vzdechy, jichž se více co báti, než pvechu bohatých.“ Tu vlastní bolest cítí a obrací se k Pánu velebnou a pročitěnou modlitbou, vzývajíc Ho za jediné útočiště:

„ . . . On, jenž sčítá prach semene bylinového i písek v moři, jenž stejně bdí nad snem dítěte u prsu matčina, iakož i nad vrahem na galeji přikovvaným; On, jenž drží osud králův i žebrákův ve své ruce, jemuž dítětem sluje paria opovržené i kníže vznešený, obyvatel ledných hor i požehnané Arabie, divoch i vzdělanec; On, jenž pokřtil všechny svoje děti jedním jménem, jménem „člověk“, jím vespolek se zvat a za svaté je mít káže; On, jenž rozumí každé vroucí modlitbě, která vychází ze srdce člověka: On jediný, Otec náš, Tvůrce všehomíru, jenž od věků byl, jest a na věky bude, Bůh veliký, Mocný, Bůh milosti, setře slzu s lící utýraného člověka.“

Hluboce ji dojíhá a trápí krutý osud českých vy-

jej probírá v „Dobřím člověku“, bolí jí zpupné chování nadutého vrchnostenského úřednictva k podřízeným lidem a přimlouvá se za humanitu.

A jako jest horlivou orodovnicí za ulehčení bídy lidu utýranému, tak stejně bouří se proti křivdě společností na ženě páchané. „ . Nevědomost ženina je bič, jež muž sám na sebe upletl! Dokud si nebude žena vědoma svého vysokého postavení a úkolu, jež Bůh jí přiřkl, položiv do její ruky blaho veškeré budoucnosti, dotud muž na sypkém základě buduje. Žena musí býti povýšena na stolec panovnický vedle muže, ne aby soudila, ne aby trestala, ale jako anděl smírce mezi ním a světem. Do ruky ženiny dal Bůh palmu víry a pochodeň lásky, by je nesla před mužem, když kráčí do boje Ducha. — Její pata potře hlavu hada nepřítel, do její ruky vložil Bůh moc, roztržiti modlu ješitnosti a na vysoký stánek, na něž se ona povznesla, vyvýšit velebný obraz lásky, oné lásky, jež s kříže za nepřátele svoje prosí. Žena musí vrátit lidstvu ztracený ráj, onu drahocennou perlu; dříve však musí vědět, že spočívá na dně vlastního srdce, tam že se musí pro ni ponořit!“

se zabývá sociálním postavením českých služebných ve Vídni!

Nejpůvabnějšími postavami jejich povídek však jsou zjevy dívčí. Kristla, Dorla, Jelenka, Eliška, Kатуška, Hortensie, Barunka — zajisté nezapomenutelné!

Vylíčení citů jejich duší, zmítajících se v úzkostech milostné nejistoty, hluboké poznání milujícího srdce dívčího jsou z nejkrásnějších míst jejich prací. Vizme, jak jemně a něžně líčí Němcová třeba volbu Dorlina srdce, naplněného čistou láskou!

„Nikdo nevěděl, za kým myšlenky její poletují, když za stámem sedí a čunek jí z ruky do ruky poletuje; . . . za koho první a poslední otčenášek se modlí: nikdo nevěděl, aniž by tak snadno byl uhořel, komu to dává v duchu dobrou noc, když hlavu na podušku ukládá.“

A tato žena nebyla svou dobou, až na řídké osoby, ani zdaleka pochcpena a trvalo mnoho let, než byla oceněna podle své veliké zásluhy. Zemřela, ale nezemřela celá, jasná její památka potrvá na věky.



Lesebuch za čtyřák.

Napsal Václav Feřt.

Před gymnasiem v K. procházely se houfy studentů. Klobouky měli naražené na hlavách a vesele si popěvovali. Byl konec roku. Hluku bylo všude dosti. Konal se právě trh na kni' y. Student Josef P. . . ův již své knihy prodal a nyní hledal, kde by něco laciného ulovil.

„Lesebuch do kvinty za čtyři krejcarey. Kdo ho koupí?“ volal kdosi ze zástupu. „Dej ho sem,“ ozval se Josef. „Je zachovalý? Je trochu potrhán, to však nevádí. Tu máš čtyři krejcarey a dej mi Lesebuch.“ Zrak se mu zajiskřily, když pohlédl na tak tlustou a přec tak lacinou knihu. Vzal ho pad paždí a brouzdal se dále mořem studentů. Druhý den obdrželi vysvědčení a vesele i nevesele se ubírali k domovům. Náš Josef s radostí v oku jel na voze, sedě na černém kufru, do rodného městečka K. Hlavu měl hrdě vzhůru. Vždyť už byl kvintánem. Považte, kvintánem!

Prázdniny uplynuly a studenti se opět sešli v Kském gymnasiu. Kvintáni dostali na něničinu zase ředitele. Byl to vousatý pán, s brýlemi na nose a přísným výrazem v tváři. — Josef nosil pilně „skládací“ Lesebuch do němčiny a mimo školu pod paždí za město, kde ve stínu jabloní se učil z něho Schillerovým básním. Jednoho krásného dne — v pondělí to bylo, — měli kvintáni němčinu. Do třídy vkročil pan ředitel, zapsal do třídní knihy, rozhlédl se a začal zkouseti. Šlo to nějak bídně, bídněji nežli jindy. Pan ředitel se po chvíli zamračil, vstal od stolku, postavil se uprostřed na podiu a praví: „Říká se, že se Čechové snadno učí cizím řečem. Vy jste také Čechové, nemáte však v ústech jazyky, nýbrž polena. Ostatně se mi zdá, že ani všichni Lesebuchů

nemají. Musím se o tom přesvědčiti.“ I šel pan ředitel od lavice k lavici a konal přehlídku. V sousedu Josefovou „hrklo“. Neměl tctiž Lesebuchu. Ustrašený jeho zrak padl na Lesebuch Josefův. „Půjč mi, Josífku, kousek svého Lesebuchu,“ pravil šeptem a zrak jeho se rozjasnil nadějí na záchranu. „Ale ano, celý ti jej dám, Ludvíčku, jen dva listy si nechám,“ odvětil tento ve své vrozené dobrotě.

Ludvík položil Lesebuch, jehož každý list byl zvlášť, pln blaženosti před sebe a Josef vytáhl z lavice přírodopis, rozevřel jej a vložil do něho dva poněkud úhledné a spolu související listy ze svého Lesebuchu. Tak z Lesebuchu za čtyřák staly se Lesebuchy dva, na něž čekal veliký úkol — zachránit čest třídy.

Zatím přiblížil se již pan ředitel. Josef se svým „přírodolesebuchem“ inspekci obstál. Jakmile však spatřil pan ředitel Lesebuch, jehož všechny listy již dávno učinily „rozluhu“, popadl jej oběma rukama a mlátil jím Ludvíka po hlavě, řka: „To je váš Lesebuch, člověče, takový vy máte Lesebuch?“ Ludvík trpělivě držel hlavu a ani slovem neprozradil, že to není jeho Lesebuch, neboť věděl, že by to dopadlo ještě hůře. Josef se potichu smál a divil se svému „Lesebuchu za čtyřák“, jaký je to čtveřák. Jej zachránil od pardousku a souseda od trestu nad pardousek ještě většího.

Co se stalo od toho času s Lesebuchem, nevím. Snad putoval ještě do jiných rukou a některý profesor zkoušel jím opět tvrdost některého studenta. Nebo snad odpočívá někde v koutě? Možná, avšak nikoli zapomenut!





Co je to — socialism?

A. Adam.

(Pokračování.)

Nejlépeším úvodem do našich úvah bude zajisté definování všech, alespoň těch důležitých pojmů, s nimiž budeme operovati.

Jak z úvodu mělo být zřejmo — je nejdůležitější složkou sociálního života v moderní době hnutí dělnické, které basíruje na programu t. zv. socialistickém.

My musíme si především objasniti tento pojem. Musíme si dát odpověď na naši otázku: „Co je to — socialism?“ Bylo by sice lépe užití staré praktiky a opřít se dříve o historickou berli, to jest podati stručně dějiny sociologie, ale my úmyslně tak nečiníme, chtějíce vývoj lidské společnosti a její politiku sociální v různých epochách porovnávat se základními větami socialismu, aby nám tím lépe vynikla historická jeho kontinuita.

Podáme tedy nejprve definici socialismu a pak teprve ve vsi stručnosti se zmíníme o vývoji společnosti lidské k němu.

Širší pojem, v němž je pojem socialismu implicitě obsažen, jest komunismus.

Komunismus v nejširším slova smyslu jest snaha, přesněji hospodářská soustava, která chce zavést určitou měrou společenství statků (communio bonorum) anebo společné hospodářství.

Komunismus tento přirozeně může míti několik forem. Uvádíme zde alespoň ty nejhlavnější. Jiné, podružné dovede si čtenář sám snadno na patřičné místo zařaditi.

1. **Komunismus negativní** přestává na pouhém popření soukromého vlastnictví.

Soukromé vlastnictví má přestatí a místo něho nastupuje neomezené užívání všech — ze všeho.

Hlasatelům tohoto utopistického učení, jež nezná mravního závazku k práci, ale věří, že po odstranění stávajícího řádu vlastnického nastane hrdlivé vvrábění ve prospěch celku — byl v letech čtyřicátých minulého století Mojžíš Hess. (Viz jeho spisy: *Filosofie der That. — Socialismus.*)

Dnes se k tomuto komunismu nehlásí už nikdo, poněvadž je příliš zřejmo, že při takové soustavě, kde nikdo nesmí nikoho vyloučiti z užívání věcí — musel by zmizet každý popud k práci — a že by záhy nastala stagnace ve výrobě a naprostý nedostatek všeho potřebného — naprostá anarchie. Je to však zajímavý důkaz toho, že není bludu tak pošetilého, aby veň člověk jednou nevěřil a nesnažil se podle něho žiti.

2. **Komunismus pozitivní** jde dále. Popřev rovněž právo soukromovlastnické, zamýšlí přenéstí vlastnictví nad statky na nějakou společnost.

Společnost tato má nade vším nejen správcovství, nýbrž jejím úkolem jest rozdělovati jednotlivé statky. Do jaké míry má pominouti soukromé vlastnictví — podle toho se dělí na

a) **extremní** (výstřední) komunismus pozitivní — jenž, jak jméno dává, zamýšlí všechny statky

bez rozdílu vyvlastniti a společnou výrobu i společné užívání organisovati prostřednictvím nějaké společnosti (společný stůl, ložnice, nemocnice atd.). Je to ideál mnohých náboženských sekt a starších komunistů.

b) **Mírnější komunismus pozitivní** popírá jenom vlastnické právo na výrobních prostředcích a ty, jichž užívání chce přenéstí na nějakou obec. Výrobní prostředky se pak nazývají všechny takové statky, které nejsou přímo určeny k užívání, nýbrž slouží k výrobě statků nových (na př. půda, stroje, všechny dopravní prostředky a pod.).

Podle toho, na jakou obec má se vlastnictví nad výrobními prostředky přenéstí, dělíme je dále na

A) **anarchismus** (komunismus anarchistický). Chce převéstí vlastnictví nad výrobními prostředky na autonomní dělnické skupiny, či obce.

Podle tohoto učení má pominouti stát i všechny jeho funkce — společnost lidská rozpadá se jen na tyto dělnické obce, jež trvají na základě pouhých vzájemných smluv.

Na otázku, jak by vypadala společnost lidská bez zákonů, soudů, policie a pod., odpovídají anarchisté, že po odstranění stávajícího společenského řádu a tříd, dostaví se obratem ruky cit vzájemné solidarity, takže jeden druhému bude dopřávati volného pohybu tak daleko, dokaváde nebude poškozen zájem druhých.

Anarchisté praktičtí, ti konečně se nestarají příliš o to, co po uskutečnění jejich plánů nastane. Jejich heslem je: „Ni Dieu, ni maitre — Ani Boha, ani pána!“ — Co bude pak, to se už samo ukáže. To je ovšem učení, hodící se do hospody.

Charakteristickým znakem anarchismu jest dále i ta okolnost, že zavrhuje t. zv. politické prostředky ve svém boji za přeměnu kapitalistického řádu společenského v komunistický.

Přeměnu tu chtějí anarchisté provéstí násilím, užitím traskavin a pušek.

Hlavním představitelem tohoto komunismu jest Francouz Proudhon († 1865). Ale jako opravdová strana organisovali se anarchisté nejdříve na Rusi za vedení anarchisty Bakunina († 1867). Z jiných postav význačných v hnutí anarchistickém sluší uvéstí ruského knížete Krapotkina, geografa Elisée Reclusa a S. Mosta.

B) **Socialismus** (komunismus socialistický) chce konečně všechny výrobní prostředky převéstí ve společný majetek státu — a prostřednictvím státu organisovati i rozdělování statků (ústředny). Přeměnu starého řádu společenského v socialistický chtějí socialisté provéstí cestou parlamentní, demokratickou, odtud slovou jejich stoupenci sociálními demokraty.

Jest tedy definice socialismu (sociální demokracie), po níž se tážeme, tato:

Socialismus jest taková národohospodářská soustava, jež chce zavéstí nezcizitelné společné vlastnictví nad všemi pracovními prostředky, jež chce organisovati všelikou výrobu a rozdělování hospo-

dářských statků — prostřednictvím demokratického (socialistického) státu.

Jest třeba si uvědomiti, že socialismus je především soustava národohospodářská, ačkoliv tím není ještě řečeno, že jeho program ve svých důsledcích se nedotýká i některých jiných společenských zjevů, jako na př. rodiny, politiky, náboženství a pod.

Je zřejmé, že socialismus — jako takový — basíruje na určitém světovém názoru. Nemáje však dostatečných schopností rozbíratí jej i po této stránce, všimnu si hlavně jeho důsledků hospodářských. Nebude jisté od místa, když hned zde poukážeme na smrtelnou vadu socialismu, jež vyplývá přímo z jeho definice, jako určité hospodářské doktriny. Mluvíme o smrtelné vadě socialismu v tom smyslu, že socialista všechny zjevy hospodářského života chce řešiti podle své šablony — sestátnit bez ohledu na prosperitu.

A tak se stává, že když socialismus opouští pole theorie — a začíná se praktikovat — přiváděn jest k mnohým absurdnostem. Socialismus vyloučil ze svých pojmů člověka a nedovede obsáhnouti života ve vši jeho mnohotvárnosti, jenž v každém případě žádá řešení — jiné.

Vizme na příklad jenom t. zv. ústředny — neblahé zařízení hospodářské — jehož se socialisté tolik houževnatě drží, poněvadž velmi dobře odpovídá jejich programu, jak plyne z definice, jež žádá výrobu i rozdělování statků hospodářských prostřednictvím státu! — K jakým absurdnostem jsme došli zde! — Jaká ironie každé účelnosti a prosperity jsou centrály. víme z vlastní zkušenosti.

Tato okolnost vede moderní, objektivní socialisty k poznání, že stát není vždy dobrým hospodářem, a že se nedá všechno řešit podle šablony, ale řešení samo musí být takové, aby co nejlépe vyhovovalo vlastnímu cíli, který musíme mít na očích, a tím cílem jest skutečné bláho celku národa — opravdový hospodářský zisk.

Tím přibližují se nevědomky k životní zásadě sociologie křesťanské.

Nebudiž mi kladeno za odbírání od vlastní věci, když in margine — definice socialismu — uvedu jediný frappantní příklad, jenž jasně ukazuje, jak už pouhá zkušenost nás učí, že všeobecná nivelisující šablona uvedená hlavní větvy socialistické, nejen že nenřináší hospodářské obrodv. ale skutečností uváděna jest k absurdnostem. V německé řiši byla saarská pánev uhelná (mírovou konferencí přiřknuta byla Francii) podnikem státním, tedy něco, co vyhovuje socialistickému programu. Naproti tomu pánev rýnské byly v rukou soukromé společnosti. Jest zajímavé sledovati oficiální statistiku. V rýnských pánevích dobylo se ročně uhlí mnohem více, než v pávni saarské. Technické zařízení bylo mnohem dokonalejší a mzda dělníků vyšší. To bije přímo do očí.

Příčin je mnoho, ale my majíce na zřeteli celou věc jen s hlediska zásadního, neváháme prohlásiti, že jednou z nich je ta okolnost, že socialism nepočítá s individuálními vlastnostmi člověka, s podnikavostí a trahou po majetku, a představuje si ho jenom jako výrobní stroj.

*

Pro úplnost budiž zde uvedeno několik jiných definic socialismu.

H. v. Scheel definuje socialismus jako hospodářskou filosofii strádajících tříd, t. j., jak na vysvětlenou připouje, takovou filosofii, jež dle své povahy a dle vědomí spolužijících hospodářskou filosofii strádajících tříd skutečně jest.

Je zřejmo, že dodatek jen věc zatemňuje a je konec konců nesprávný, čině socialismus příliš cdvislý od pojmání lidí.

Socialismus jeť přeci systém, jenž by zůstal, i kdyby se podařilo socialisty přesvědčiti o jeho absurdnosti, poněvadž je jím svou podstatou.

E. de Laveleye má za socialismus „každé učení, jež předně k větší rovnosti v sociálním postavení všech směřuje a za druhé tuto reformu skrze stát nebo zákonodárství provésti chce.“

To je ovšem pojem velmi široký a neurčitý, neboť je možno v tom smyslu mluvit o socialismu katolickém, evangelickém a pod.

Není zde tedy té jasnosti, nezbytné pro přesný vědecký výraz, jakou skýtá definice naše.

Z ní je přímo patno, v jakém poměru je k sobě komunismus a socialismus, že je to poměr rodu a druhu.

Marx bývá často právem zván komunistou, ač položil základy socialismu, poněvadž pojem komunismu implicite obsahuje v sobě pojem socialisace.

Každý smrk je strom, ale ne každý strom je smrk. Zrovna tak každý socialista je komunistou, ale opak neplatí.

Budiž zde připomenut ještě vulgární názor na snahy socialistické, jako by se jednalo o nějaké dělení buď periodické, anebo jednou pro vždy.

Jest patno z naší definice, že je to omyl, neboť socialismus je **zásadní popření** soukromého vlastnictví **prostředků výrobních**.

Se socialisty nesmíme slučovati **agrární socialisty**, kteří vztahují komunistickou úpravu vlastnictví jen na půdu, a **státní socialisty**, kteří nemíní rušit soukromého vlastnictví, nýbrž chtějí jenom hospodářské reformy provést prostřednictvím státní moci.

Ke konci naší úvahy budiž ještě promluveno o vlastním termínu — „socialistický“.

V moderních pracech sociologických dáva se mu obsah takový, jaký jsme mu dali my. Z tohoto hlediska je pak ovšem nesprávně mluvíti o socialismu na př. křesťanském, nebo jiném; jeť to, jak kardinál Manning pravil, znamená zmatenosti myšlení nebo mluvení.

Dále dlužno od sebe lišiti významy „sociální“ a „socialistický“. Sociální je všechno to, co se dotýká ve svých důsledcích společnosti lidské; socialistické je všechno to, co se dotýká socialismu (soc. demokracie).

Tak majíce ujasněny základní pojmy, můžeme přikročiti k úvahám dalším. Přehlédneme stručně vývoj lidské společnosti k modernímu socialismu, pak promluvíme o nejdůležitějších jeho představitelích.

Pak teprve se dostaneme k Marxovi a vlastním thesím jeho.



LADISLAV FAHOUN:

Pohádka naší doby.

Jemný větřík zpíval stromů klenbou
ve tmu tiché noci, vůní květů
dýchající — — — — —
Řeka magického světla nebes
srpku zářícího řinula se
otvorem té klenby tmavé, šeré
šedivý na kámen fontány. — —
Křišťálové perly šumné vody
sypaly se z rozevřené tlamy
kamenného lvíčka v tmavý basin.
Stín dvou mužů rozryl proudy světla.
»Rozhlédni se! Jaká krása všude!
Sněžné hlavy lilí tak svítí.
v temnu záhonů, v nichž zasejo je
tolik drahocenných květin. Stromů
ztepilých ty černé siluety,
vodotrysk jak lesknoucí se vody
stuhu metá vzhůru, hled' jak palác
nádherný můj velebně se zdvihá
za tou spleť křovisek a stromů!
V něm co pokladů se tají, viděls.

V zlatě tonu, jako bůh jsem, říše
moje nesmírná je. Přál bych si jen
ještě, aby lid můj byl tak šťasten.
Žití své i jmění dal bych za to,
ale práce moje touto touhou
posvěcená, zdá se mi, že vodě
tého třeptné z lvíčka tryskající
podobna je. Padá v černo bídy,
nezlatíc ji leskem mojich peněz.«
Zamlčel se král a stápeľ zraky
svoje v temno vody, v níž se věnce
zářné neustále topily. — — —
Cizinec, jenž mudrcem byl, usmál
se jen trochu. Řekl potom tiše:
»Namáháš se marně. Jen tři věci
třeba lidu tvému, by byl šťasten.«
Kráľův zrak lpěl na rtech mluvícího.
— — — — —
»Nech si svoje poklady i zlato,
dej jim ideu té čisté Lásky,
Pravdu, Krásno vlij do jejich duše!«



MILOSLAV:

Vzpomínky.

Je tichý večer. Zadumán
jdu zvolna, tiše, sám a sám,
zřím němě v dál a vzpomínám
Kol prostírá se pustý lán.

Tak často, často zalétám
rád ve vzpomínkách v horský kraj,
v náš krásný, vábný Český ráj
Mne, cosi, hory, volá k vám!

Ó, dobře vaši něhu znám,
však marně dychtím spatřit vás,
bych potěšil se z vašich krás!
Jen smutně na vás vzpomínám



K. ORT:

Tak častokrát . .

Tak častokrát, když počlo již se šerit —
a duši mou zas jímal krutý sten —
já neměl kam — nikomu bol svůj svěřit —
tu v chrám jsem šel — to k Tobě, Kriste, jen.

Tak šťasten zas — víc neznám skoro bolu,
kdy Tobě jen se svěřím docela —
kdy hlava Tvá — tak mile hledí dolů —
můj smutek mizí — chmury se čela.

Ó, nikdo tu, jen Ty, můj sladký Kriste,
Ty srdci mír, zas útěchu mně dal —
a lásky Tvé, jež neuhasne jistě,
v mé duši paprsk' mocný její vzplál.

Tak častokrát, když duši mou bol svírá,
a kvílí jen — a nezdá ztišit sten,
tu k Tobě jdu — ó sladký Kriste, víra
mi v duši zní — Tys blahý srdce sen.



JAN KOTT:

Má duše čeká vzkříšení.

V agonii kritických bouří má duše se **zmítá** : :
Bouří a křídly tepe o vězení stmělé
a sténá, pláče, čeká na slunovrat
Pochmurný fin de siècle krouží jí nad hlavou.
Však ona nechce v lkání vzdychat, v mystice se **topit**,
ona jen dychtí vzhlednout v azurový jarní den,
z popelné urny zdvihnout hrdě šij
a v šílený let dát se světem
Má duše čeká vzkříšení
Ona čeká, až zaslechne hlas magických zvonů,
které ji vyzvou, aby strhla těžké okovy —

a co písnička lehoučká vzlétne pak v nebes **báň** . . .
Má duše čeká, dlouho čeká
Vsuggeroval jsem jí, že tam nahoře v **modré dáli**,
v narkose jasmínů a v zvucích violy d'amour
spocívá pravý její svět — že tady dole je to **jenom**
mžik —
tam v klidné siestě že mramorový dech
ji ukolébá v **spánek**, v spánek věčný
A duše **resonuje** :
Ona trpělivě čeká, čeká vzkříšení



JARKA KABÍČEK:

Jitro.

Usnul měsíc na obloze,
usnuly i hvězdičky
a v té ranní záři slunce
svět se koupe **celičký**.

Všecko leskem skví se **zlatým**,
svět tu **jasá rozkoší**,
a ten šibal, slunečko, mu
blesky **metá do očí**.

A tam v poli, do daleka,
jak se táhne dlouhá mez,
někde v brázdě **křepelenka**
tluče **stále: Pět peněz!**

Slunečko se **mile směje**,
vrabec **skáče v rozkoši**
a tam malý **mraveneček**
s **nákladem se plahočí**.

Jenom **skřivan** do výše **vzlét'**,
do mraků se **uschoval**,
by tam **zpěvem Boha chválil**
a za vše mu **děkoval**.



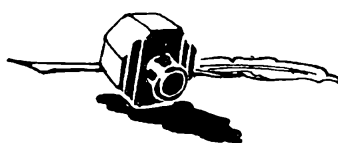
AUGUSTIN KOHOUT:

Ptačí štěstí.

Co ten pták na stromě
dneska tak zpívá?
Co pak as v srdéčku
hezkého **skrývá?**

Nediv se tomu tak,
o lásce **pěje**,
o štěstí, jež se naň
z hnízdečka **směje**.

Raduj se, **zpěváčku**,
nešetři **hlásku**,
pokud ti dech **stačí**,
opěvuj **lásku!**





Katol. studentstvo československé vyslalo 30. ledna t. r. k nejdp. arcibiskupu Msgru Th. a Phdru Fr. Kor-dačovi své zástupce, kteří jeho jménem předložili mu tento projev:

»*Katolické studentstvo československé, soustře-děné v »Ústředí katolického studentstva českoslo-venského v Praze, dovoluje si u příležitosti zalo-žení t. zv. »církve československé« vůči Vaší ar-cibiskupské Milosti prohlásiti, že věrně stojí při církvi římsko-katolické, Kristem chtěné a Jím za-ložené.*

Jme hrdi na to, že jsme dítky obecné církve Kristovy a děkujeme Prozítelnosti, že jsme v těchto zmatcích nebyli strženi na cesty nepravé a bludné. I štěstí a pravou svobodu svého cyri-lo-metodějského a svatováclavského národa vidíme zajištěnu jen v těsném, synovském spojení jeho s Církví, Matkou všech národů a v životě jed-notlivce i celého národa dle zásad jejího učení. V tomto smyslu i z lásky k vlasti chceme pra-covati k tomu spojení každý na svém místě dnes i budoucně. Račte, Milosti, tento projev naší synovské oddanosti laskavě vzíti na vědomí a tlumočiti jej u trůnu Jeho Svatosti, papeže Bene-dikta XV.«

»*Ústředí katol. studentstva československého v Praze.*

»*Česká Liga Akademická v Praze.*

»*Spolek katol. akademiků »Moravan« v Brně.*

»*Sociální a studentská sdružení a vzdělávací kroužky katolického studentstva československého.*

Organisační. K našemu oznámení v posledním čísle o zákazech našich vzdělávacích kroužků nebo S. S. S. profesorskými sbory dodáváme a zdůrazňujeme, že jest svrchovaně nutno, aby dotyčné kroužky nebo S. S. S. podaly o tom do Ústředí ihned přesné zprávy k vůli intervenci u příslušných nadřízených úřadů. Za tím založí si v těch místech naši studenti »studentský tělocvičný odbor Orla čs.«, kde mohou zcela svobodně vedle cvičení tělesného rozvíjeti i vzdělávací činnost ve smyslu našeho programu. Ústředí ochotně podá našim studentům v takových případech přesné direktivy a proto jest v zájmu jednotlivých kroužků, S. S. S. i celé naší organisace vůbec, aby výbory našich organisací v Ústředí soustředěných udržovaly pravidelné styky s Ústředím. — Vyplňte ihned sekretariátem zaslané seznamy A, B, kdež dosud nedošly, urgujte je! Zasílejte pravidelně, pokud se tak již neděje, měsíční zprávy, oznamte v nich také výši členského příspěvku! Které sdružení nebo kroužek nemá dosud svého razítka, dopište na Ústředí, aby vám bylo zasláno! Dále budtež koncem měsíce hlášeny větší podniky, chystané na příští měsíc! Rovněž sdělte počet odběratelů »Jitra«.

Sekretariát.

Naše sjezdy. Velký manifestační sjezd všeho katolického studentstva československého z celé naší republiky bude letos o prázdninách v Brně a sice ve dnech 18. a 19. července. Vedle něho bude v měsíci srpnu několik menších krajinských sjezdů, jichž doba i místo bude stanovena později. — O prázdninách Velikonočních asi na Květnou neděli (přesný den není ještě

určen, bude *pracovní sjezd delegátů studentstva slovenského v Prešově*, jehož účastní se *Ústředí a naše akademické spolky* svými delegáty.

Sjezd českoslov. studentstva v Praze. Svaz studentstva československého konal ve dnech 6.—8. února t. r. pracovní sjezd delegátů všech stud. spolků, jehož úkolem bylo ustaviti jednotnou organizaci všeho studentstva československého, která by jak vůči zahraničí, tak vůči české veřejnosti a vládním úřadům studentstvo českoslov. reprezentovala a hájila všestranně jeho zájmy. Na tento pracovní sjezd pozváno bylo i naše Ústředí kat. student. čsl. Ve dnech předsjezdových dostavili se delegáti Svazu českoslov., p. InC. Kostečka a ArchC. Fialka do našich spolkových místností a naznačili nám plán reorganisace Svazu. Ústředí rozhodlo se po delších úvahách obeslati pracovní sjezd i veškeré jeho komise a výbory. Již z prvního jednání sjezdového dalo se předvídati, že Ústředí do Svazu nevstoupí, zvláště když projevil se názor, že Ústředí naše nedostalo by zastoupení v ústředním výboru Svazu. Hlavní jednání speciálně o našem poměru ke Svazu byla v ústavním výboru hned v první den sjezdu. Naši delegáti v ústavním výboru, kol. Šráček a kol. Krlín, přednesli názor Ústředí na rekonstrukci Svazu. Zdůraznili, že Ústředí bylo na sjezd pozváno a obeslalo tudíž sjezd na základě tohoto pozvání. Má-li býti nově utvořený Svaz opravdu jednotnou stavovskou organizací všeho studentstva československého, jest Ústředí ochotno účastniti se v té věci jednání. Předkládá ovšem řadu výhrad, od jichž přijetí činí Ústředí svůj vstup do Svazu závislým. Výhrady ty jsou založeny čistě na zásadách spravedlnosti a nemohou býti tudíž chápány jako nějaké výhody nám činěné. Hlavní výhrady byly tyto: 1. Ústředí se vši svou organizací zůstane naprosto autonomní. 2. Bude mítí svého oficiálního zástupce v ústředním výboru Svazu i ve všech odborech, na nichž má zájem (finančním, zahraničním, tiskovém atd.). 3. Všechny represalie (vylučování našich členů a odborných spolků a pod.) budou ihned zrušeny. 4. Svaz zaručí ochranu našich organ. středoškolských. 5. Svaz nesmí vystupovati v intencích nám nepřátelských. Proti usnesení Svazu nás poškozujícímu má náš delegát právo veta do svolání paritní komise, jež spor urovná. 6. List Svazu bude jednati jen o věcech organisačních a stavovských; Ústředí bude vyhrazena jedna rubrika. 7. Stavovská daň bude sloužiti jen potřebám ústředního výboru Svazu. 8. Ústřední Svaz bude dbáti toho, aby mezi všemi stud. spolky zavládlo klidné soužití. — Ku projednání těchto výhrad nedošlo, poněvadž bylo většinou hlasů usneseno, aby ethické a politické spolky zásadně do Svazu přijímány nebyly. Tím bylo již rozhodnuto, že Ústředí do Svazu nevstoupí. — Ústavní výbor usnesl se v dalším jednání na loyálním spulžití s našim Ústředím, jehož normy budou stanoveny pozdějším jednáním, jež nově utvořený Svaz s Ústředím našim povede. V důsledku tohoto výsledku jednání nesúčastnili se naši delegáti dalšího jednání ani v komisích, ani v plenu. — V ústavním výboru podán byl také návrh, aby represalie vůči členům našich spolků byly ihned na zásadě spravedlnosti zrušeny. Avšak tento návrh byl většinou hlasů zamítnut a ústavní vý-

bor přidržel se svojí většinou návrhu, jež podával p. ArchC. Fialka, aby zrušení těchto represalií bylo závislé od dalšího jednání, jež nový Svaz s Ústředím povede. Tento velmi charakteristický zjev svědčí výmluvně o tom, jak vůdcové »pokrokového« studentstva chápou »spravedlnost«. Či chtějí, abychom si svoje práva »vykoupili«, činí-li požadavek spravedlnosti odvislým od dalšího jednání?

Orelské slavnosti v Brně. V pravdě svátečním dnem našeho Orla čs. možno nazvati 25. leden t. r., kdy na velkém manifestačním sjezdě všeho Orelstva z Čech, Moravy, Slezska i Slovenska dovršeno bylo organizační sjednocení Orla v celé naší republice. I naše studentstvo ve velkém počtu přišlo manifestovati za orelskou ideu. Na sjezdě zastoupeno bylo Ústředí katol. studentstva v Praze, Česká Liga akademická, S. S. S. v Kroměříži, M. Ostravě, Jihlavě a j., mimo to brněnský »Moravan« i obě S. S. S. v plném počtu. Slovenské studentstvo zastupoval kol. Danišovič ze Žiliny, jež také jeho jménem přinesl sjezdu vřelý pozdrav všech našich slovenských studentů. Za naše organizace pozdravil sjezd místopředseda Ústředí kol. Roztočil. — V předvečer sjezdu konala se velká slavnostní akademie orelská. Cvičení »s valaškami« předvedl stud. těl. odbor »Orla« při »Moravaně«. — Slavnosti orelské vydařily se v každém ohledu a přinesly znovu oživené nadšení v naše netušeným rozmachem stále a stále se šířící řady orelské. — Zdař Bůh!

Studentské porady. Dne 25. ledna po orelských slavnostech konala se v Brně ve spolkové místnosti »Moravana« důležitá pracovní konference, již se účastnil místopředseda slovenského Ústředí kol. L. Danišovič ze Žiliny, delegace jihosloven. akadem. spolku »Krek« s kol. Kucharičem v čele, místopředseda Ústředí v Praze kol. Roztočil, za Č. L. A. kol. Rozsypal, za »Moravan« předseda kol. Šebek a j. Na konferenci jednáno bylo o užším styku a dokumentování ideového spojení se studentstvem slovenským, o spolupráci s ním ve věcech kulturních, sociálních a j., o našich sjezdech a pod. Vzájemným pochopením docíleno bylo dohody v řešení aktuálních otázek a podána řada námětů, jež projedná pracovní sjezd delegátů katol. studentstva v Prešově letos o Květné neděli. Usneseno, že naše studentstvo účastní se sjezdu slovanského katol. studentstva v Mariboru, jež bude se konati při příležitosti orelských slavností letos počátkem srpna. Na sjezdu bude vzkříšena Slovanská liga katolického studentstva.

Všem S. S. S. a vzdělávacím kroužkům! Naše bratrské Ústředí slovenského studentstva hodlá ve své knihovně Vatry vydávati brožúrky rázu vlastivědného, v nichž chce seznamovati studentstvo s význačnými a památnými místy naší československé vlasti. V brožurkách, periodicky vycházejících, budou podávány obrázky našich měst, památných míst, krás přírodních a pod. a při nich bude vždy stručný popis uvedeného místa. Naši kolegové v slovenských S. S. S. zasílají již do redakce příspěvky ze svých krajů a jest tudíž nutno, abychom i my co nejdříve tak učinili. Proto Ústředí vybízí všechna S. S. S. a naše vzdělávací kroužky, aby provedly tuto akci a sice každý kroužek v okrsku svého působitě (na př. hodonínský kroužek z okresu hodonínského). Zakoupí několik tmavých obyčejných pohledních lístků svého města, památností, parků přírodních a pod.), přiloží ke každému lístku (pohlednici) stručný výklad a popis a celkově pak odešle výbor

kroužku nebo S. S. S. na adresu redaktora knihovny Vatry kol. Danišoviče. Adresa jeho zní: Pan Laetus Danišovič, studující, Žilina, Slovensko. — Žádáme všechny kolegy a kolegyně, aby přispěly k této akci a vyřídily ji co nejdříve! — Sekretariát.

Katolické studentstvo slovenské konalo dne 3. ledna t. r. v Trnavě velmi zdařilý pracovní sjezd, původně na 28. pros. 1919 ohlášený, s programem, jak byl oznámen v 5. čísle »Jitra«. Podrobnější referát o tomto sjezdu a vůbec bližší zprávy o hnutí našich slovenských bratří najdou naši čtenáři ve »Vatře«, kterou jim znovu co nejvřeleji doporučujeme. (Administrace v Ružomberku. Předplatné pro nestudenta 12 K, pro studenta 10 K, pro člena S. S. S. 8 K.)

Sociální Studentské Sdružení (dívků) v Praze. Gutta cavat lapidem non vi, sed saepe cadendo — tak často případně mi tato stará pravda, když hledím, jak roste naše hnutí. Tvrdá, kamenná kůra protináboženského záští, uměle usazená kolem srdcí českých, ve své podstatě a přirozenosti jistě horoucně pro věčnou Pravdu, Dobro a Krásu zanícených, měkne, vlahými kapkami nadšené práce a láskyplné činnosti taje led nábožensky vlažnosti. Na mnohých místech dopracovali jsme se již k pravému a poctivě českému, hluboce nábožensky smýšlejícímu jádru našich studentek a studentů. Dokladem toho jsou naše milá S. S. S. a vzdělávací kroužky, jež jeden za druhým vyrůstají a stále pevněji se zakotvují. Přejí si založení S. S. S. naši studenti z měst venkovských, píší o ně studentky a o vánočních prázdninách přišly k nám do Ligy i slečny z pražského učitelského ústavu u sv. Anny a žádaly kol. PhC. J. Krlína o radu a pokyny, by mohly si založiti Sdružení. Přivítali jsme je s velkým potěšením a po oboustranných informacích v neděli dne 18. ledna svolána ustavující schůze. V kreslímě ústavu v klášteře u sv. Anny sešlo se na 40 posluchaček nejvyššího ročníku učitelského ústavu. Po krátkém úvodu dp. Berana kol. Krlín ujal se slova. Přenechav organizační část kol. Formánkovi, sekretáři Ústředí, promluvil k nim několik slov o ženě. Náš vážený předseda pronesl uchvacující řeč, na níž nikdo z účastníků loňského sjezdu v milém Hradci Králové dosud nezapomněl. Vložil však opět nové, hluboké myšlenky o ženě-milence, o ženě-manželce a ženě-matce (jako řeholnici, milosrdné sestře, učitelce a matce v pravém slova toho smyslu), zdůrazniv velký úkol křesťanské ženy ve všech těchto fázích, totiž poskytovat za vše jen lásku. K tomu úkolu má žena pouze jedno, čeho se může přichytiti, kříž, má poskytovat lásku čistou, opřenou o lásku k něčemu vyššímu, o lásku k Bohu, k tomu úkolu jest nezbytno, aby žena dneška převychovala srdce své, aby dospěla k veliké pokoře, již vyznačovaly se veliké ženy, jež dalo nám křesťanství, a končil slovy: »Tak my patříme na ženu. Chceme, aby výchova v dívčím S. S. S. byla výchovou srdce a pak teprve rozumu. Nečekajte od nás obdiv, často třeba pokárání, ale vždy radu a pomoc, již rádi poskytneme. Práce, pokora srdce a výchova jeho budiž Vaším úkolem.« Řeč zanechala v posluchačkách hluboký dojem a dp. Beran mluvil zajisté ústy všech, když děkuje, ujišťoval řečníka, že dívky slova jeho uvedou ve skutek. Kol. Formánek vyložil účel S. S. S. a krátce, avšak jasně vytkl tři body jeho programu: sociální, náboženský a vychovatí vůli člensvíva ke skutečné obětavosti. Ihned zvolen pětičlenný výbor a konala se první výborová schůze, při níž předsednictvu dány rady a direktivy.

Tak splnila se naše touha: máme v Praze dívčí S. S. S., má naše mužské Sdružení vážného konkurenta v horlivé činnosti, jež jsme již dávno postrádali. Přeji novému Sdružení, aby s radostí se dalo do práce a splnilo naše naděje, jež v ně klademe, aby platně súčasnilo se renovace katolického života v řadách pražských studentek a mohlo se vykázat velikým kusem práce, vykonaným na tomto záslužném poli. Bůh požehnáním svým provázej Vás, šlechetné průkopnice studentského hnutí dívčího v milé naší Praze! L. Pavelka, jednatel S. S. S. v Praze.

S. S. S. v Hradci Králové. Po dnech trapné nejistoty, kam se uchýlíme se spolkovou místností a čítárnou, když z mnoha různých příčin byli jsme nuceni opustit dosavadní místnosti v Adalbertinu, dostali jsme radostnou zprávu, že se můžeme stěhovati do kněžského semináře, kde nám byla propůjčena jedna dosti prostorná místnost. Jsme tedy opět pod střechou! Pro čítárnu byly objednány a pravidelně docházejí tyto časopisy: *Obnova*, *Stít*, *Lid*, *Čech*, *Národní listy*, *Venkov*, *Žena*, *Život*, *Jitro*, *Vatra*, *Týn*, *Lumír*, *Cesta*, *Unsere Fahne*, *Veraikon*. Několik společenských her, které nám byly darovány našimi příznivci, ukrátí členům mnohou chvíli. Každého týdne půjčují se knihy členům z knihovny, která již čítá přes 2000 svazků. Rektorát bisk. Borromaea propůjčil nám laskavě referát pro členské schůze, které se konají pravidelně každé neděle odpoledne. Mimo přednášek několika členů (*Náboženská výchova*, *Žena a křesťanství*, *Význam 28. října 1918 pro kat. studenta*, *Volná myšlenka*) byly tři členské schůze vyplněny přednáškou p. kanov. J. Černého: »O sociálním významu Krista«. Dp. redaktor Jiří Sahula přednášel na thema: »Husitské války«, prof. dr. J. Konečný: »Buddhismus a křesťanství«, Mšgre dr. F. Šulc: »Mistr Jan Hus a jeho učení. O činnosti jeho na universitě pražské, jako kazatele a důvěrníka krále Václava«. Několik členů má vypracovány přednášky, jež budou na nejbližších schůzích prosloveny. — K prohloubení náboženského života členů cílí týdenní přednášky, každý čtvrtek konané v kapli Adalbertina naším příznivcem dp. kanov. Černým o duchovním životě. Dosud mluvil k nám o nesmrtnosti duše, pak o hříchu. Po té dne 8. prosince 1919 přistoupili všichni členové k sv. přijímání. Po vánočních svátcích začali jsme s novou pílí a úsilím pracovat. Pan Mšgre Dr. Šulc pokračuje ve svých přednáškách o Husovi. Duchovní večery čtvrteční vyplňují se úvahami o svátostech.

Dobročinné stavební družstvo katol. domů studentských »Sušil« v Brně. (Výtah ze stanov). Účelem Dobročinného stavebního družstva katol. domů studentských »Sušil«, zaps. spol. s r. o., jest vystavěti nebo kupovati a vydržovati domy pro ubytování a stravování katolického studentstva československého v městech Československé republiky s vysokými školami (v Praze, v Brně a v Bratislavě). Členy družstva mohou býti jen členové katolických spolků, jakož i katolické organizace samy. Vyššími zájmy odůvodněné výjimky v tomto směru povoluje správní a dozorčí rada ve společném sezení. Členství získává se písemnou přihláškou. O přijetí člena rozhoduje správní rada. Proti jejímu rozhodnutí není odvolání. Počet členů je neomezený. Členové jsou oprávněni dle ustanovení, valnou hromadou v ohledu tom usnesených, žádati o ubytování svých studujících dětí nebo příbuzných, vyhovujících, podobně jako členové družstva, podmínkám v §

12 těchto stanov uvedených (příslušenství ke katolické organizaci) a to jednoho na každý podíl a činiti nároky na zúčtování svých podílů ve výměře, určené valnou hromadou (nejvýše 1% nad průměrnou úrokovou míru československých ústavů peněžních). Členové družstva jsou povinni splatiti členské podíly, zapraviti zápisné 5 K, po nabytí bytu pro svého studujícího hraditi výlohy dle nájemných a kupních smluv s tím spojené. Každý podíl obnáší 200 K a může býti splacen nanejvýš po dvaceti po sobě jdoucích měsíčních splátkách po 10 K. Přenesení podílů členských na jiné osoby je přípustno jen se svolením správní rady. Rozdělení čistého výtěžku: Z čistého výtěžku prikazuje se ročně nejméně 5% záložnímu fondu, dokud nedostoupí nejméně 50% upsaných podílů. Ze zbytku zúročí se členům jejich podíly. — Při družstvu zakládá se současně »Podpůrný fond katolického studentstva československého »Sušil«. Účelem fondu je platiti bytné a stravné a jiné potřeby katolického studentstva, jak za dobré uzná sbor opatrovnický (kuratorium). Účetní a pokladní správu fondu vede družstvo, správa dispoziční však přísluší zvláštnímu opatrovnickému sboru (kuratoriu), jež sestává ze správní a dozorčí rady družstva, ze dvou zástupců ústřední organizace studentské a ze tří členů, přibraných z členů družstva o studentstvo význačný zájem jevících. Opatrovnický sbor volí ze svého středu předsedu, místopředsedu a jednatele a řídí se jednacím řádem sobě stanoveným. Do správy družstva zasahovati není oprávněn, smí však vykupovati v době po zastavení přijímání členů družstva podíly družstevní, a když podpůrný fond a záložní fond družstva dosáhne dohromady výše družstevního jmění, likviduje družstvo a jeho členstvo ustaví se jako samostatný »Podpůrný spolek katolického studentstva »Sušil«, v jehož vlastnictví přejde majetek podpůrného a záložního fondu. Příjmy podpůrného fondu sestávají z darů, z dobrovolných příspěvků, z odkazů, z propadlých podílů družstevních a podobně. Podílníci obdrží při vystoupení nebo při rozejití se družstva jen svůj podíl a mají do té doby pouze nárok na jeho zúčtování. Veškeré dary, ať již přijdou družstvu nebo podpůrnému fondu pod jakýmkoliv jménem, případnou podpůrnému fondu, neboť družstvo nemá jiného účelu, než pomoci ku vlastním domům studentským. — Úřadovna »Sušila« je v Brně, Údolní 39.

Jsou autoři, kteří nevědí, jaké mají dát svým spisům doslovy, úvody atd. Kterýsi napsal k dílu druhému: »Čtenářům! Tento druhý díl určen jest majitelům dílu prvního.«

Kritik honosil se: »Já vlastně rozdávám slávu!« — »A to tak štědře, že na vás nic nezbyvá!« odvětil mu kdosi.

Knihy a časopisy redakci zaslané. Michel d'Herbigny — Dr. Julije Adamović: »*Vladimír Solovjev*«. Zagreb 1919, Knjige katol. života — Knjiga Treća. — *La Flamme*, Organe des Étudiants Catholiques, I. r. č. 1. — *Cil*, revue, pro belletrii, život a umění. Roč. II. č. 1.—4. — *Obzor*, roční obrázkový měsíčník. Roč. I. č. 8. — *Žena*, politický, sociální a kulturní list československých žen. Roč. II. (XI).

Knihovna.

»Fabiola, neboli Církev v katakombách«. Napsal Nicholas Patrick Stephen Wiseman. — Přeložil dr. Karel Vrátný. — Náklad. Dědictví sv. Jana Nep. v Praze 1917. — Cena K 3.50 neváz. — Upozorňujeme čtenáře »Jitra« na znamenité dílo kardinála Wisemana, arcibiskupa westerminského, po 300 letech opět prvního katol. metropolity v Anglii. Wiseman je autorem četných spisů theologických, ale nejvíce je znám právě svou »Fabiolou«, od r. 1855, kdy po prvé vyšla, přeloženou do všech téměř evropských jazyků, do češtiny r. 1917 už po třetí. Ve formě poutavého románu — či vlastně, jak autor sám svou práci nazývá, povídky — »obeznamuje čtenáře s obyčejí, zvyky, poměry, smýšlením, cítěním a duchem prvních věků křesťanských a při tom budí obdiv a lásku k oněm dávným dobám prostého života křesťanského«. Jako hlavní osoby a hrdinové napínavého děje vystupuje vedle vznešené dámy římské, Fabioly, sv. Anežka, Cecilie, potom mladistvý, ohnivý a neohrožený Pankrác, ušlechtilý, sympatický důstojník císařské stráže, Sebastianus a jiné postavy, odjinud nám drahé, vyličené zde celkem věrně dle úředních »Acta martyrum«. — Jako Sienkiewicz ve svém proslaveném »Quo vadis« líčí i zde Wiseman plasticky obojí Řím, pohanský i křesťanský. V dnešní pohnuté

době, kdy více než dříve třeba naplniti a povznesti se duchem katakomb, duchem prvního, nadšeného a vroucího křesťanství, četba zvláště užitečná, zajímavá a doporučení hodná.

Univ. prof. Maryan Morawski T. J.: »Večery u jezera ženevského«. Z polštiny přeložil Rudolf Korec. Vzdělávací knihovna katolická sv. XLV. Nakladatelství V. Kotrby, Praha 1908.

Na březích jezera ženevského schází se vybraná společnost představitelů různých národů, různých životních názorů, myšlenkových světů i povah a věnuje sedm večerů rozhovoru, debatám a diskusím o palčivém náboženském problému dneška. Ženevský pastor Deville, Francouz Leroy, Angličanka Miss Wilsonová, Rus Sěmjonov, Němec Hainburg, Polák Bielski, Španěl Don Pardoval a katolický kněz hovoří spolu poutavě a nanejvýš zajímavě o náboženské otázce nynějšího lidstva, o moderní vědě a víře, o otázce zla ve světě, o křesťanství mezi náboženstvími, o osobě Kristově, o katolicismu a jiných vyznáních, o církvi katolické a církvích národních. — Lze snad říci, že nemáme v českém rouše cennější, praktičtější, časovější a při tom stručnější a levnější apologetické příručky, již by katolický student každý měl míti ve své knihovničce.

JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických. Ročník I., č. 6. — Vychází každého měsíce mimo hlavní prázdniny. — Vydává Ústředí katolického studentstva československého, Praha II., Voršilská ulice č. 1. — Redakci vede redakční kroužek. Redakce a administrace: Praha II., Voršilská ul. č. 1.

Předplatné na celý ročník: 8 Kč pro nestudenty, 5 Kč pro studenty.

Sdělení redakce:

Článek o organisaci a životě katolického studentstva francouzského odkládáme do příštího čísla, které vyjde v první polovici března.

Redakční uzávěrka pro číslo 7. bude 8. března. — Příspěvatelé udejte vedle pseudonymu své jméno. Příspěvky pište pouze po jedné straně, perem a čitelně.

Odpovědi na došlé příspěvky.

Jož a H. Krása básně nespočívá v záplavě slov, ale v myšlence. Vaše básně myšlenek nemají. „Její zpěvy“ si rezervujeme k případnému uveřejnění. — Bohumil Černý. Vaše forma je ještě primitivní, ale nicméně nevzdáváme se naděje, že budete-li studovati dále, stanete se dobrým spolupracovníkem. Pošlete něco jiného. — Otto Bystřický. Nehodí se. Ten stesk i nešťastník není prožitý a proto vypadá tak jako brekot dítěte. Pište nám dál, ale zbásněte jenom to, co prožíváte a co se zmocňuje vaší bytosti v samých kořenech.

Sdělení administrační:

Žádáme všechny odběratele, aby nám poukázali předplatné, pokud tak dosud neučinili, šekovými lístky, vloženými do 3. čísla, aby se tak umožnilo pravidelné vydávání našeho časopisu. Komu snad šek nedošel, administrace jej na požádání zašle. Zároveň žádáme, aby nám každý, kdo odebírá více exemplářů, oznámil konečný počet výtisků, jež si přeje. *Ponevadž pak pro stále přihlášky nových odběratelů nám došel celý náklad čísla 4., prosíme všechny, zvláště pány katechety a profesory náboženství, kteří mají nějaký zbytečný exemplář tohoto čísla a nemíní-li po případě „JITRO“ odebírat, aby nám jej laskavě vrátili.* Všecky dotazy a reklamace řiďte laskavě na redakci a administraci „Jitra“, Praha-II., Voršilská 1.

Následkem velkého zvýšení cen tiskařských po Novém roce náklad na „Jitra“ rapidně stoupl. Abychom nebyli nuceni předplatné zvyšovat mezi rokem, odstranili jsme dosavadní obálku. Prosíme však, by všichni odběratelé zaslali předplatné, poměrně velmi nízké. Jinak by další vycházení „Jitra“ nebylo možné.

JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických.

Ročník I.

V Praze v březnu 1920.

Číslo 7.

Ve šlépějích otců . . .

VI. Antonovič.

Motto: Jeť sláva otců krásný šperk pro syny,
však kdo chceš ctěn být, dobuď cti si sám.
(Neruda.)

Studente český, kam jdeš? Quo vadis? Jakou cestou kráčíš? Zamysli se probůh někdy nad tím .! Jdeš snad ve šlépějích otců? Či jsi už tak moderní, časový a pokročilý, že hodil jsi již dávno přes palubu pietu k praotcům svým, k předkům svého rodu, k minulosti svého národa jako zastaralý, nepotřebný brak? Pak ovšem nedojdu u tebe sluchu, když mluvíš chci k tobě jménem těch, jež před námi zrodila, nosila, jichž popel v lůně svém chová rodná země -- jménem otců tvých. Neuvažoval jsi nikdy o tom, proč učíš se dějinám vůbec a národa svého zvláště? Dějiny nejsou na to, abys je »dřel«, nýbrž abys je chápal, správně rozuměl jejich velebné a vážné mluvě. Ne z přemrštěného romantického blouznění, nýbrž z usilovné snahy i tímto způsobem hledati šťastně přítomnosti a budoucnosti své a národa, jehož jsi členem a jemuž žítí máš, jí naslouchej, jí snaž se rozuměti. Měj na paměti Ciceronovo »Historia vitae magistra«, že historie je učitelkou života . .

Doufám však, že nalezíš spíše mezi ty, jimž příklad předků není hluchou frází, jímž odkaz jejich dosud je posvátným a drahým. Tím ochotněji se zamyslíš nad otázkou, jež znovu ti kladu: »Studente český, jdeš v šlépějích otců svých?« Ve všem a všude? I při řešení nejhlubšího a nejvážnějšího problému životního, při řešení poměru tvého k Bohu? Snad bona fide, ale ve skutečnosti dráha, kterou kráčíš, je palčivou a bolestnou ironií na cestu, kterou šli před námi oni . . . Nesouhlasíš snad? Nuže, dovol mi několik dalších otázek: Čím je ti, studente český, dnes kříž, jímž zorali a zbrázděli tvrdý a neplodný úhor české půdy otcové naši Cyril a

Metoděj (vzpomínám zde Bílkovy mohyly), aby z ní vyrůstí a rozkvéstí mohly první krásné květy národní kultury a osvěty, čím je ti kříž Václavův a Vojtěchův, jež zachránil naši samostatnou existenci národní i státní? Kříž, jehož kultura za Karla IV. tak výsoce vyvýšila nás mezi evropskými národy? S bázní a úzkostí přemyslím o tom, zda to, co se stalo v Praze v Resslově ulici, bylo odpovědí většiny českého studentstva na tuto otázku? Nesčíslněkrát slyšel jsi snad nebo sám pronášeti tato slova: Hus, Bílá Hora, reformace a protireformace. Myslíš snad, že jdeš ve šlépějích předků svých a rozumíš mluvě dějin, když vmísíš se mezi pokřikující, poštváný dav na ulici a po něm budeš opakovat a blábolit staré fráze? Do nebe slyšíš vychvalovati negativní činnost Husa, i pozdější reformace, t. j. odpor proti církevní autoritě. Jsi však při tom sobě vědom pozitivního významu Husa, i náboženských dějin českých, i jejich mezníků? Zatoužil jsi někdy po zbožnosti, křesťanské horlivosti, mravní opravdovosti Husově? Zamyslíš ses někdy nad velkolepým a obdivuhodným zjevem národa, jehož největší hrdostí a slávou je býti v celku svém bojovníkem Božím a zákona jeho? Tisíckrát viděl jsi před sebou rudý kalich husitský a viděl jsi v něm snad jako mnozí jen symbol krvavého odboje; proč nevidíš v něm i symbol velké lásky k Eucharistii, jež u bloudícího toho národa je přímo dojemná? Odvrátil ses někdy s Komenským vážně od labyrintu světa, abys v Bohu hledal a nalézal ráj srdce svého? Dovedls naléztí klíč k porozumění tak zvané protireformace čili rekatolisace? Dovedeš se vžítí v mentalitu, v duševní stav reformačního i protireformačního člověka, jemuž spása duše je věcí hlavní, jíž ustoupiti musí všechny ohledy -- často ty, jak se nám zdá, nejlidštější a nejpřirozenější? Chápeš du-

ševní muka protireformačního kněze, jenž s dáblem zápasí na život a na smrt o každou lidskou duši, by ji — třeba i na úkor těla — za každou cenu uchránil věčného zatracení?

»Měřítkem hloubky charakteru, mravní hodnoty každého národa je způsob, jakým řeší základní, hlavní problém lidstva, problém náboženský,« praví hluboký myslitel Dr. Fr. Xav. Novák. K tomu nutno zdůraznit, že nejen snad charakter národa v minulosti, nýbrž i přítomného a nejen národa, nýbrž i jeho jednotlivých složek i jeho jednotlivých členů. Způsob řešení náboženského problému je tedy i měřítkem hloubky charakteru a mravní hodnoty českého studentstva. Otcové naši skutečně problém tento řešili vážně a opravdově, bloudili třeba při řešení tom, ale řešili jej přece, třeba někdy nesprávně, nejen slovy, ale i životem, boji, utrpením a svou krví. Půjdeme ve šlépějích otců, či připustíme, my budoucí inteligence svého národa, by národ takové minulosti požíval ve světě pověsti lehkomyšlného, povrchního, bezcharakterního, frivolního hejska?

Jak tedy bude nyní české studentstvo řešit tento náboženský problém? Snad vstupem do církve československé? My, katoličtí studenti, řešení uspokojivé nalézáme jedině v neporušeném učení Kristově, jak nám je zachovala Kri-

stova církev katolická. Je přece jasno, že problém náboženský není ani u nás čistě národní, že není náboženského problému českého, německého, italského, tureckého a čínského, nýbrž že i všelidský, katolický a že tedy i vnější ztělesnění toho věčného problému, církev nemůže být než jedna a ta musí být rovněž všelidská, všesvětová, obecná, katolická. Proto s takovou hrdoostí zoveme se studenty katolickými. Jsme pevně přesvědčeni, že ne-li výlučně, tedy alespoň především my, katoličtí studenti, vážným a opravdovým, nejen theoretickým, ale bohdá i praktickým řešením otázky náboženské jdeme ve šlépějích otců svých a jsme jim zajisté mnohem bližší, než ti, kdož jména jejich tak často berou nadarmo, kdož nemají často vůbec práva k nim se hlásiti.

Doufám, že katolicismus ve studentstvu českém vzkříšený a obrozený, katolicismus obrodný, volný, čistý a vlastní, zbavený všech, kteří zistně k jeho triumfálnímu vozu připoutávali svou špinavou káru, aby se lacině svezli, katolicismus na bludných cestách dlouho hledaný a draze vykoupený, bude konečně definitivním, uspokojujícím a jedině správným rozřešením náboženského problému nejen zlomku studentstva československého, nýbrž celého našeho draheho národa.



Thema loyální.

Václav Šlosar-Doubravský — Humoreska.

(Dokončení.)

II.

Möllersdorf, Möllersdorf!

Slovo to uslyšel nejednou. Tam byli posílání čeští lidé, kteří otevřeně a mužně zastávali mínění, že rakousko-uherská a německá vláda zahřely světovou válku jen proto, aby se zmocnily moci na celém světě a potlačily všechny ostatní národy, zvláště slovanské. A v Möllersdorfu, jako ve středověké mučírně, bylo jim trpěti a snášeti krutá protivenství za svoje přesvědčení, ba mnohý zaplatil svá nebojácná slova mučednickou smrtí. Tak prý zahynul i příbuzný profesora fyziky Pavlíčka. Též on prý se dotkl kdesi v řeči panovačnosti císařského rodu, ač řekl jen pouhou pravdu.

Toho Kulíšek ovšem o sobě nemohl tvrditi. Vždyť Marie Terezie nebyla »kozou« — Kulíšek, div se hrůzou a strachy nesvalil s lavice, pomysliv jen na své nehorázné přirovnání —

ba ani Josef II. nebyl »vlkem«. A potom ty řeči, které o nich napsal! Až třídní přečte písemnou práci, odevzdá ji pro neuctivý obsah jistě řediteli, ten zase promluví o ní v konferenci, z konference popuťuje zpráva o neslychané urážce zemské školní radě, ta ji pošle politickým úřadům, ty ji pošlou s určitým rozkazem četnictvu.

Kulíška už polil smrtelný pot. Od malička se bál četníků a utíkával před nimi, třeba jeho svědomí bylo až dosud čisté. A teď pro něho přijdou s nasazenými bodáky, řetízky, spoutají ho, odvedou daleko do Möllersdorfu! Žít se z něho nevrátí, nikdy, nikdy. Nejhornejším mukám bude vydán, o jakých nikdo neslyšel, protože hanebně potupil předky nejjasnější rodiny.

Möllersdorf uvázl Kulíškovi v hlavě jako rozpálený hřebík a mučil ho i v následující hodině fyzické, třeba fyzika byla jeho nejmilej-

ším předmětem. Strach, lítost, představy očekávaných muk působily na jeho sluch tak, že celá profesorova přednáška zdála se mu jen nepřetržitou řadou stále opakovaného slova Möllersdorf. I žáci odpovídali slovem Möllersdorf a když ho profesor Pavlíček vyzval mezi hodinou, aby řekl jakési pravidlo, vstal ochotně a spustil:

»Möllersdorf, Möllersdorf . . .«

Třída i profesor poslouchali chvíli překvapením. Ale smíškové se už zubili a byli by jistě dali do řehotu, kdyby nepostřehli včas, že se profesor zachvěl i zbledl, vzpomněv si patrně na neblahý osud příbuzného. Proto hořeli zvědavostí, co řekne Kulíškoví.

»Dobře, Kulíšku, dobře! Sedněte si!« přetrhl mu řeč, což bylo právě to nejmoudřejší.

Kulíšek s vědomím, že opravdu dobře odpovídal, posadil se klidně, nedbaje, že spolužáci na sebe mrkají a potouchle se usmívají. Ale profesor nepopřál jim volnosti, vykládal už dále, tu a tam někoho vyvolal a vysvětloval pokusy. Zároveň je posílal ke stolu, aby se zblízka podívali na pokusy, vždy po několika lavicích, až Kulíškova lavice osaměla. V tom okamžiku zašel ke Kulíškoví, položil mu ruku na čelo a tápal se ho:

»Nebolí vás hlava? Jste všecek rozpálen!«

Kulíšek těžce kývl a pohleděl na profesora tak žalostně, že se obrátil na Zemánka a pravil:

»Doved'te Kulíška domů! Je tu věru dnes neobyčejné dusno!«

Kulíšek i Zemánek se vzchopili, jako by slyšeli trouby andělské. Kulíšek, že odejde z osudné třídy, Zemánek, že se vyhne opakování z fyziky, jež mělo být na konci hodiny. Honem skládali své věci, aby byli co nejdříve na čerstvém vzduchu a profesor snad si to zatím nerozmyslil a neodvolal udělené dovolené.

Venku si vesele oddychli. Kulíšek sice pusil Möllersdorf z hlavy, ale tím více v myšlenkách zabýval se kozami ve své úloze, zvláště nešťastnou metamorfosou, jaké by ani Ovidius nedovedl, Zemánek si pohvizdoval, hlavně z politiky, aby nepřipustil přítele ke slovu, který by ho jistě zasypal vyčítkami, že mu poradil o čem psáti.

Rozhovořili se teprve, když došli na křižovatku ulice. Kulíšek se pojednou zastavil, podíval se ostře na oba nárožní domy, od nichž zedníci odstraňovali lešení, a jako by mu někdo zasadil políček, utíkal zpět touže ulicí.

»Proč utíkáš?« ptal se Zemánek Kulíška, když ho dohonil.

»Což jsi neviděl, co tam stálo *homonym*?« utřhl se naň Kulíšek.

»Jaká ho-mo-ny-ma?« divil se opravdově Zemánek. »Kde?«

»Pod lešením.«

»Snad kozy?« mínil Zemánek. »A ty se jich bojíš? Ty tě nepotrkají. — Proč zrovna je nazýváš *homonym*?« mračil se, vzpomínaje, kdy a kde to slovo už ve škole slyšel.

»Protože to osudné jméno zvířete nikdy už v životě nechci pronést, ba žádnou jinou jeho představu vidět,« zapřísahal se slavnostně Kulíšek.

»A kudy tedy půjdeme domů?«

»Podle lomů.«

»Tamtudy si zajdeme!« namítl Zemánek.

»Ať!« odtušil Kulíšek už podrážděn a přidal znovu do kroku.

Zemánkovi nezbylo, než aby následoval přítele bez reptání, měl-li správně vykonati uložencu samaritánskou povinnost. Klusal poslušně za ním jako stín, ovšem že ve straších, nepomátly-li už kozy úplně spolužákovi hlavu. Mlčeli opět jako pěna, jen kroky jejich duněly po dlažbě, rozpálené odpoledním sluncem. Pro potěchu Zemánkovu cesta netrvala dlouho. Brzy se octli za městem v úvalu, v němž se střídaly trávníky se skupinami dřevokých křovin, rozlézajících se až k nedalekým lomům.

Kulíšek zamířil k největší skupině. Tam vrhl se do bujné, chladivé trávy, do stínu hustého ořeší, převalil se na záda a zahleděl se ztrnule do nebe, rozžhaveného slunečním žářem do běla. Zemánek nebyl proti této zastávce. Napodobil věrně přítele. Uložil se však co nejpohodlněji, pod hlavu si dal učení, přes oči stáhl si klobouk. Zvolna, ale zhluboka, s labužnickou rozkoší ssál a vdechoval pojmání vzduch, opájel se jeho vůní i čistotou. Je tu mnohem příjemněji, než ve škole! Teď právě asi profesor Pavlíček dokončil výklady a zkouší opakování. Ve třídě je dusno, ticho, kamarádi se potí strachem a normou. A on dnes tak lacino ušel opakování! Třeba proto dvojnásobně těžit z náhody, která jen zřídka obšťastňuje studenty. Proto, aby rozkoš požitku byla vrchovatější, přivřel oči a odplul do říše snodárného Hypna mezi olympské občany.

I Kulíšek vzpomněl si na tyto všemocné bohy, o kterých tolik psal Ovidius a kteří z pouhé svévole, z příkazu nejvyššího pána nebo i z útrpnosti proměňovali lidi v květiny, stromy, zvířata anebo naopak. Škoda, že ty časv už uplynuly! Vzával by Apollona nebo Pallas Athé-

nu, ochránce učenců, básníků a žáků, snad by se nad ním smilovali a proměnili jeho kozy v úloze aspoň v ušlechtlejší tvory, vůbec i celou úlohu, že by šťastně obstála před zraky profesorovými! Pošetilé myšlenky, bláhové přání! Kozy zůstanou kozami, co jednou napsáno, stáčí na jeho záhubu.

Jako na potvrzenou jeho správného filosofického závěru zamekala nedaleko koza a hned se ozval ženský, povědomý hlas:

»Jen tam jdi! — Ty jsi pěkná matka, když učíš děti mlsat! Ty je pěkně vychováváš!«

Poté bylo slyšeti vzduchem několikeré švihnutí a rychlé kroky a skoky.

Kulišek ovšem také vyletěl, sbíral kvapně učením a budil Zemánka:

»Pojď rychle odtud! Marjánka našeho třídního tu pase!«

Zemánek nerad se sbíral se země, vzpíral se odejítí s místa, kde se mu velmi příjemně leželo a spalo.

»A co je, že tu pase? Nám přece nevadí, ani my jí nepřekážíme,« namítal, protíraje si oči. »Kozy jí plašiti nebudeme.«

»Už zase říkáš to protivné slovo! Jak je slyším, je mi, jako by mne brala ohnivými rohy!« rozčiloval se Kulišek. »Nenávidím je, už jsem je také vyškrtl z přírodopisu.«

»Kozu?« ptal se Zemánek ještě rozespalý.

»Ano! Pozbyla u mne veškeré úcty.«

»Ale vždyť je užitečná! Dává mléko. Proto si ji náš třídní opatřil, když je teď nouze o ně.«

»Jen pojď! Nerad bych byl, aby nás tu Marjánka viděla. Řekla by, že jsme se tu váleli. Třídní by se ještě více na mne zlobil. Bude toho dosti, až si přečte mou úlohu,« vysvětloval Kulišek svůj sklon k útěku.

Zemánek sice vstal, ale k odchodu se neměl.

»Říkej si, co chceš, ale Marjánku neznáš pořádně. Na studenty nežaluje, spíše jim přeje,« zastával se jí. »Ale něco mne napadá. Kdybych byl tebou, schválně bych tu zůstal, šel bych k Marjánce a pověděl bych jí, co se ti stalo s úlohou.«

»Vysmála by se mně,« děsil se Kulišek.

»Možná, ale poradila by ti snad. Nevím sice, co ještě, ale já myslím, že by sis neškodil, kdyby ses jí vyzpovídal.«

»Snad, možná,« připouštěl už Kulišek. »Ale já se přece bojím, stydím se,« namítal zase brzo.

»Tedy počkej, promluví s ní sám,« nabízel se velkomyslně. »Aspoň neřekneš, že jsem tě

nechal v bryndě, do které jsem ti trochu pomohl.«

A nečekaje už na svolení přítelovo, vyšel z úkrytu a ubíral se na druhou stranu. Kulišek, prcstrkuje hlavu ořeším, sledoval dychtivě každý krok, každé hnutí Zemánkovo.

Sel směle k trninám pod samým lomem, kde služka třídního profesora pásala kozu se dvěma kozlaty. Pozdravil ji uctivěji než samu paní profesorovou a nabízel se jí ochotně, že bude sám kozy zaháněti, aby si jen sedla a odpočinula. Marjánka nebyla už mladicí, neboť dávno a dávno tomu, co chovala paní profesorovou na rukou, mileráda proto přijala nabídku a také se hned usadila, neboť byla už opravdu upachtěna. Kozám nevoněla dnes travička pod lomem, ale chtělo se jim měkkého listí ořeší, kteréž pochoutky jim Marjánka nepřála. Proto byly s ní v ustavičném sporu. Příchodem Zemánkovým však zmoudřely, hleděly si pastvy, věduce, že by se jim teď zle vedlo, kdyby si dovolily něco nezákonného.

Zemánkovi bylo tedy snadno se dáti do hovoru s Marjánkou. Kulišek zatím napínal zrak i sluch. Třebas Zemánek mluvil tiše a tlumeně, Kulišek přece postřehl, že mluví o škole, o dnešní úloze. Marjánka klidně poslouchala, někdy slovem, dvěma na něco se ořázala, pojednou se rozesmála, až Kulišek sebou škubl. To už jí jistě vykládal o nehodě, o jeho smůle s úlohou! A ona jí za nic nepovažuje, ještě se tomu směje, ba až se smíchem dusí!

»Hned si tu úlohu přečtu, jak přijdu domů!« slyšel ji zcela zřetelně zvolati, když se poněkud uklidnila. »A co tu vlastně děláte?« optala se ho náhle.

Zemánek jí stručně vylíčil, jak bylo Kuliškovi po komposici a jak je profesor Pavlíček poslal domů. Kulišek že tamto za ořeším se zotavuje, ale že už je mu lépe, jen ta úloha o kozách že mu ještě straší v hlavě.

»Však ho pro takovou hloupost neoběsí,« soudila Marjánka. »Nanejvýš uloží mu karcer,« uvažovala znalecky. neboť ani paragrafy disciplinárního řádu nebyly jí tajny. »Ale snad se dá něco dělati,« pravila po krátkém přemýšlení. »Víte co? Když tu jen tak lelkujete a díváte se pouze Pánu Bohu do oken, počkejte mi tu chvíli u koz. Odskočím si domů, mám tam cosi na práci. Při tom se podívám na úlohu, isou-li sešity ještě na psacím stole. Vrátím se brzy.«

Poté odevzdala Zemánkovi lískový prut, v němž byl skryt symbol nejvyšší moci, kterou

přejímal nad kozím stádečkem, a udělivši mu několik vzácných rad, kterak nejlépe je spravovati, zmizela na pěšině mezi křovinami.

Zemánek nejprve ovšem běžel pro Kulíška. Ten už mu letěl v ústrety, daleko s lehčím srdcem, neboť nepochyboval a věřil, že zásluhou Marjánčinou bude osud jeho zmírněn. A kdyby i karcer mu přisoudili, odsedí si jej, bude »dělati dobrotu« a za krátký čas zapomene se na všecko.

»Máme tu trochu hlídati ta zvířata za Marjánku,« vysvětloval Zemánek příteli, úmyslně vynechávaje slovo kozy, které už Kulíšek vyškrtl z přírodopisu. »Musila jíti na chvíli domů, podívá se však při tom na tvou úlohu a potom nám řekne, co se dá dělati.«

Kulíšek potakal hlavou, že o tom ví, že je většinou slyšel, když o něm hovořili, a už s menším sebezapřením blížil se ke kozám.

Stará i obě kozlata s červenými stuhami na krku ihned pozdvihly hlavy, zamekaly, vyvalily na Kulíška oči s podélným zřítelnicemi, pozorně si ho prohlížejíce, jako by už věděly, že dnes pokryl slávou veškeren kozí rod, vypisuje pedagogickou moudrost jejich pramátěře. Kulíšek zase měl pocit, že dosud protivnějších očí neviděl, ani protivnějšího hlasu neslyšel. Jak mohl napsati, že koza hleděla na Josefa láskyplně a že kozlata hovořila o Marii Terezií sladce!

Rozhořčen sám nad sebou, uhodil se prudce do hlavy, až to plesklo. Kozlata se lekla, skočila za trní, za nimi běžela s mekotem koza.

»Nesmíš je plašit! To prý kozy — eh, chtěl jsem říci zvířata málo dojí,« uštědřoval Zemánek ze vzácných rad, které obdržel od Marjánky.

Byl by mu bezpochyby pověděl ještě ostatní, ale prozatím nebylo jich potřebí. Kozy našly za trním žírnou travičku, pásly se na ní s chuťí, která nakazila i Zemánka. Vzpomněl si, že má doma kus housky, kterou mu oněhdy poslala maminka na přilepšenou, housku bílou, kyprou, mastnou, do zlatova upečenou, mákem cukrem posypanou, že teď při pouhém pomýšlení na její dobrotu sliny se mu sbíhaly na jazyk. Ježto po obědě bylo už dávno a do večere daleko, myslil si, že bude dobře, doběhnouti si pro kousek a spraviť si chuť. Kulíšek tu zatím obhlídá kozy, však ho odškodní, až mu přinese také ochutnati.

S plánem svěřil se hned Kulíškovi. Kulíška zprvu nepotěšil úmysl Zemánkuv, že má as na čtvrt hodinky pásti ta protivná zvířata, ale do-

datečný slib, že dostane kousek výborné domácí housky, jaké nejedl od vánočních svátků, potlačil v něm nadobro odpor ke kozám.

»Běž tedy! Příklad však rychle a nezapomeň svolil ochotněji.

Sotvaže se Zemánek ztratil za ořeším, bída přišla na kozáka. Kozám se najednou zastesklo. Přestaly se pásti, pomekávaly, hlavy k městu natahovaly, rozhlížely se, patrně hledaly Marjánku nebo Zemánka.

»Paseš se!« obořil se Kulíšek na starou kozu, když z ničeho nic pustila se pěsíčkou, kudy odešla Marjánka.

Koza že se pásti nebude. Spíše poskočila za ní kozlata. Kulíšek jim nadběhl a rozpřáhl proti nim ruce. Zarazily se zprvu, potom se však rychle otočily, zřejmě poplašeny, a hnuly se o překot přes kamení a nízký křovinný porost vlevo k lomu. Mžikem se ztratily Kulíškovi s očí. Jen praskot větví a rachot kamení ukazoval, kudy utíkalo kozí stádo. Kulíšek ovšem nelenil. Starost svěřený dobyteček hnala ho za nimi. Ježto cesta byla neschůdná a jeho nohy v nejmenším se nerovnaly kozím, jen stěží kozy dohonil právě u samého příkrého srázu.

Objeviv se znenadání u nich, polekal je ještě více. Kozlata sletěla po svahu do lomu, na štěstí nehlubokého, koza však úprkem utíkala po jeho úzkém pokraji nahoru k březovému lesíku. Než i Kulíška potkala nehoda. V rozběhu za kozlata neudržel se na příkrém svahu a chtěj nechtěj, poněvadž těžiště jeho vlastního těla se přesunulo až k hlavě, při čemž působil také zákon o setrvačnosti, octl se naráz mezi kozlata. Vinou zákona o zrychleném pohybu, padá-li předmět shora, a ještě jiných složek, Kulíšek si odřel trochu ruce, zahryzl se do nosku, něco si nabral do nosu, oči a uši, ba i do kudrnatých vlasů. Ale zmužile snášel všechny důsledky těchto přírodních zákonů, jež si příroda vymyslela, aby se studenti vtloukali do hlavy, nebo někdy jím také hlavu otloukali, staral se jedině, zdali kozlata neutrpěla úhony.

Mečela ovšem, mečela, jakoby jim hrdla řezník podřezával, jak se dovolávala pomocí nutčiny. Ta ovšem se zastavila, jenže až na nejvyšším bodě skály, vyčnívající z lesíka, nad nejštrmějším srázem, odkudž hleděla do závraťné hloubky a horlivě dětem odpovídala ustrašeným mekotem. Kulíšek měl opět krásnou příležitost přesvědčiti se o pravdě některých zákonů o šíření se zvuku, zvláště o vzniku ozvěny která teď ochotně a věrně opakovala živou kozí rozmluvu.

Kulíšek tentokrát pustil z hlavy fysiku. Porozuměv výborně kozímu dialogu, třeba: neobíral se studiem zvířecí řeči, ohlížel se především, jak spojit opět rozptýlenou, nešťastnou kozí rodinu. Dlouho neuvažoval, snad proto, že člověk zpravidla v nejvážnějších okamžicích mívá nejduchaplnější myšlenky. Každou rukou chytil kozle za červenou stuhu a třeba: se mu vzpírala, vlekl je za sebou vzhůru po strmém svahu. První pokus se mu sice nezdařil, poněvadž přitažlivostí zemskou skulil se i s kozlaty znovu do lomu, ale pojistiv se proti ní koleny a okovanými podpatky, vylezl přece šťastně z lomu, nedbaje mekotu kozlat. Za kozou se však neodvažoval. Ostatně bylo by to zbytečné. Věděl o jistějším prostředku. Bylo mu ovšem porušit slib, který si před pul hodinou uložil, že totiž slovo »koza« do smrti už nepřejde přes ohradu jeho zubů. Ale po krátkém vnitřním boji, v němž sebe sama vítězně překonal a zavrhhl všechny sliby, které se skládají bez všelikého rozmyslu, zavolal poněkud nejistě:

»Kozá, kozá, kozá!«

Kozlata se připojila k jeho hlasu patrně v domnění, že více hlasů více vydá.

Opravdu, kozá odpověděla zcela zřetelne:

»Me-e-e-é!«

Kulíšek potěšen, že telefonické spojení bez drátu jest navázáno, zavlel zvučněji:

»Kozá, kozá, kozá, kozá!«

»Me-e-e-é! Me-e-e-é!« odpověděla tato zdráhavě.

Proto Kulíšek vložil do volání veškeren svůj cit.

»Kozá, kozá, kozá, kozá!« hlaholilo prosebně lomem trhanou, křiklavou ozvěnou, protože kozá a kozlata o závod mečely a vřeštěly, nemajíce porozumění pro harmonisaci zvuku.

Zato Kulíšek vystihl ze směsice kozích hlasů, že se kozá i kozlata uklidnily a si pověděly, že jim už nehrozí nebezpečí. Domněnku jeho potvrdila sama kozá. Vracela se, opatrně rozhrnujíc křoví, už jen slabě pomekávajíc. Poněvadž se kozlata popásala na mladém akátovém listí a Kulíšek je laskavě pošimrával za ušima, bez bázně k němu přistoupila, očenicchala mu pravici, kterou se dnes nadmíru zasloužil o její předky, a poté jala se labužnický oškubávati listí. Kulíšek neodolal, aby ji aspoň nepotahal za bradu, jak mu lahodila její nenadálá důvěřivost. Rozehňala se sice po něm rohy, ale Kulíšek se proto na ni nehoršil, pokládaje kozí trknutí za blahovolný projev úcty. Že se opět pustila do pašvy, poplácal ji spo-

kojeně po hřbetě, na což mu odpověděla jen slabým meknutím.

»Nebylo by, Vojto, lépe pásti kozy, než psáti komposice?« ozval se pojednou za ním Zemánek. »Tobě by to aspoň slušelo!«

Začervenal se sice Kulíšek pro tu urážku, ano i zlolajná slova sbíhala se mu na špičce jazyka, aby jimi vyčastoval vtipkáře Zemánka, ale shlédnuv včas v rukou přítelových dva tlusté krajíce housky, spolkl ihned hořká slova a přívětivě pohledem i úsměvem vítal druha.

Oj, nebylo potom nad chvíli, kdy posadivše se do trávy, pojídali s chutí běloučkou, kyprou a vonnou vánočku! Ani olympským bohům nechutnala tak božská ambrosie. Tím více Kulíškovi, poněvadž podobné lahůdky nemohli mu rodičové posílati.

Jenže poslední sousto přece mu zhořklo. Vzpomněl si zase na dnešní úlohu, na Möllersdorf, na Marjánku profesorovic. Zda aspoň ta bude jeho spásou, donese mu útěchy? Kdy jen se vrátí, aby skončila jeho muka, jeho nejistota?

Vracela se už, vracela! Na pěšince od města zabělala se její zástěra, začervenal známý chodský šáteček. Kulíšek chtěl jí běžeti v ústrety. Zemánek jej však zadržel.

»Však se dočkáš! Na zlou novinu času dosti, ba i na dobrou. Aspoň radost déle potrvá.«

Nicméně popošli několik kroků na kraj podrostu.

»Pásli jste dobře? Nehonili jste kozy? A proč mají kozlata v srsti tolik písku? A kdo jim pomačkal stuhu na krku?« vyslychala hned oba přísně.

Pravdy se ovšem nedověděla. Zemánek nechtěl se znáti samozřejmě k ničemu, Kulíšek byl jako svatý, kozy pochopitelně mlčely a nežalovaly.

»Bodejť byste co řekli! Jako bych studentů neznala a všeliké jich čertoviny! — Ale, panečku, nikdy jsem se tolik nezasmála, jako dnes! Už jsem četla mnohé plácaniny, ale takové, jako vy jste, Kulíšku, napsal, ještě nikdy. A vy myslíte, že by vás proto zavezli do Möllersdorfu? Hihihih! Ani v Kateřinkách by vás nechtěli. Hehehehe! Ale šestku by vám pan profesor napsal, kdyby četl vaši úlohu, a na vysvědčení pětku! Co vás to napadlo psáti něco podobného před vysvědčením? Měl jste rozum?« smála se i vytykala zároveň Kulíškovi, strachem a studem ztuhlému, neboť slova Marjánčina dopadala na něho jako přival ledové vody.

Marjánka však měla také dobré srdce. Vidouc účinek své řeči, honem obrátila a těšila ubožáčka:

»Ostatně jsem to spravila. Udělala jsem, co se dalo udělati. Ale kupte si nový sešit, pan profesor vám dá jistě tu úlohu přepsati. Ty hlouposti o kozách musíte ovšem vynechat. — Vy se, Zemánku, neceňte. Vaše úloha není zrovna nejlepší. Také jsem si ji přečtla. Psal jste, že Turci dobývali Vídně za Ferdinanda Dobrotivého. Přečtete si jen knížku Kašpar Zdeněk Kaplíř ze Sulevic od Třebízského a podobné nebudete psát podobných nesmyslů.« chytla si také Zemánka. »A teď se oba běžte učit! Jsou opakovačky. Už jste se tu oba dosti vyleželi.« posílala je posléze domů.

Poslechli bez odmluvy. Odcházeli sice se schlíplými hlavami, ale přece s lehčím srdcem. Marjánčinou pomocí nedostane se Kulíšek do Möllersdorfu, ba ani pětky neobdrží na vysvědčení. Jak to nastrojila, vrtalo oběma v mozku. Byli však oba zvědaví, zda se splní, co Kulíškovi předpověděla.



Slavnosti katolické mládeže v Paříži.

V Paříži, 25. ledna 1920.

V těchto dnech manifestovala katolická mládež sdružená v ohromném spolku: Association catholique de la Jeunesse française (A. C. J. F.), čítajícím na půl milionu členů v celé Francii: oslavila památku geniálního svého zakladatele hraběte Alberta de Mun a uctila památku 15 tisíc svých členů padlých ve válce pro vlast.

Ohromné toto sdružení spojilo v jeden celek mužskou mládež všech vrstev: Spolky akademiků katolických jak universit státních tak katolických v celé Francii, spolky gymnastů katolických, patronáty mládeže, sociální sdružení (syndikáty), dělnický dorost, spolky vojínů katolických.

Myšlenku tuto pojal a provedl nesmrtelný otec mládeže katolické jak studující tak dělnické hrabě A. de Mun v letech sedmdesátých, když jako třicetiletý kapitán poznal blíže nebezpečí mravní zkázy u vojínů i dělnické vrstvy a od let 70tých až do své smrti 1914 věnoval tomuto apoštolátu všechny síly hlubokého katolického ducha svého.

Válka děsná pokosila 15 tisíc nejlepších mladých nadšenců, sdružení mládeže povstává k nové činnosti.

Delegáti všech vyjmenovaných spolků sešli se v Paříži v pátek, zvolili za generálního presidenta výtečného advokáta při státní radě a dvoru kasačním Alexandra Sonziaka, a ostatní funkcionáře, v sobotu měli requiem za padlé hrdiny a večer velký sociální meeting v známém již cirku.

Ohromné prostory této budovy naplnily se téměř jen mužskou společností katolickou. Celé řady mladých pořadatelů třídily obecnstvo, které v počtu 4 tisíc během krátké doby naplnilo tento rozsáhlý amfiteátr.

Pro všecko si Kulíšek cestou koupil sešit na české úkoly. Nebude-li ho náhodou potřebovati, nechá si jej pro příští rok. Sešit si vzal o nejbližší české hodině do školy. Se strachem čekal, co profesor mu řekne.

Skutečně, sotvaže profesor zapsal své jméno do třídní knihy, vytáhl z náprsní kapsy pomačkaný a pokaňkaný sešit a zavolav si Kulíška ke katedře, pravil:

»S vaším sešitem stala se mi nehoda neopatrností služčinou. Převrhla naň kalamář, že slova nelze v úloze přecísti. Napište úlohu ještě jednou! Doufám, že bude právě tak dobrá, jako ta zkažená.«

Kulíšek s největší ochotou přikývl, že úlohu přepíše, a zatím, co se ostatní ložtili rozdělováním hexametru ve stopy, caesury a diairése, psal krásně a promyšleně znovu úlohu, na kterou se už včera se Zemánkem výborně připravil. Tentokrátě thema loyální dopadlo skvěle. Hlavní zásluhu ovšem o ni si dobyla profesorka Marjánka, kteroužto zásluhu připočetl jí sám poctivý Kulíšek.

Byli tu shromážděni staří pracovníci vůdcové mládeže, akademici, důstojníci a vojíni ve velkém počtu, dorost mladý, všude tolik vzácného sebevědomí a hrdosti, že jsou pod praporem katolickým.

O půl 9. hodině na čestnou tribunu vchází čestný president večera generál de Castelnau, člen Institutu a poslanec, provázen Msgrm Baudrillardem a předsedy různých sdružení mládeže. Přítomní tisícové povstávají a za jásavého volání slávy a tleskotu, který otřásá celou majestátní budovou, dávají najevo úctu a lásku tomu, jenž ochránil Verdun před nesčetnými útoky německými, jenž vedle Focha jest největším miláčkem Francie jako »Grand-Couronné« — »Velký korunovaný« slávou v Elsasku.

A velký bělovlasý generál, otec 7 synů, z nichž tři mu padli v boji za vlast, dojat děkuje svým laskavým, dobrým pohledem za tak vřelé přijetí. Msgr Baudrillard počíná schůzi modlitbou Oče náš a Zdrávas Maria, již všichni přítomní hlasitě se modlí, v pohnutí hlubokém pozorují generála, jenž tak vroucně znamená se křížem jako všichni přítomní na estrádě . . .

Šest řečníků vybraných obratných se vystřídalo, by oslavili památku velkého Francouze katolíka hrab. de Mun.

První — president Sdružení katol. mládeže francouzské — advokát Alex. Pouriac oceňuje zásluhy Alb. de Mun a jeho práce pro sdružení mládeže. Líčí počátky hnutí v letech osmdesátých, kdy hrabě de Mun, maje za rádce Msgru Segur, v nepatrné ulici pařížské de Bac, vybral si 6 nadšených mužů hluboce vzdělaných, ke svému dílu. — Líčil vroucnost víry hraběte a jeho druhů, kterak v malé kapli přistupovali k sv. přijímání a v něm čerpali sílu ku práci a obětem

živoním — zakládá kroužky inteligence mladé a své přátele rozesílá po celé Francii, by jeho dílo šířili po vlasti a městech. A jeho láska a vroucí zbožnost ční divy — od všedního života a nízkých zábav mládež povznáší k životu vyššímu, k činnosti apoštolské.

Tato láska a nadšení neutuchalo ani ve štáří, s mládeží i ve svých sedmdesáti letech byl hrabě de Mun stále mladý a nadšený pracovník.

A když, obrácen k generálu de Castelnau, praví, že hr. de Mun jako by vzkříšený odevzdává své dílo a svou mládež hodnému svému nástupci, tu nadšení všech přítomných s cupá v bouři potlesku a volání: »Ať žije maršál Castelnau!«

Sejně s nadšeným potleskem vyslechnuta řeč J. Lerolle, advokáta, presidenta sekretariátu sociálního v Paříži, jenž jako parlamentní řečník líčí činnost hraběte de Mun ve sněmovně francouzské. Již v prvních letech jako poslanec od r. 1886 hájí neohrožené práva dělníků svými návrhy, které daly základ pozdějším zákonům jako ochrana dělníků proti vykořisťovatelům, úrazová podpora dělníkům, obmezení domácí práce pro konfekce, sobotní zkrácení práce, nedělní klid a pod. Neohroženě hájí práva církve při boji odlukovém. Jméno hr. de Mun objevuje se vždy v čele tam, kde šlo o životní zájmy církve, svobody dělnictva. Nikdo z vůdců dělnictva třeba sebe zvučnějších jmen socialistických nemiloval dělníky tolik jako šlechtný hr. de Mun, jehož láska prozářena byla teplem lásky křesťanské.

Činnost sociální tohoto průkopníka křesťanského socialismu osvětlili výteční řečníci p. H. Reverdy, advokát a vicepresident spolku dělnických odborů katolických a Jul. Zirneheld, president syndikátu zřízenců obchodních a průmyslových, sdružení křesťanských dělníků franc., rytíř čestné legie.

Co vykonal hrabě de Mun za své 40leté sociální činnosti ve prospěch křesťanských dělníků, hlásá mohutná organizace dělnictva všech vrstev a tříd ve všech krajích francouzských, syndikáty, odborová sdružení dělnictva, rolníků, mládeže, podpůrné a úrazové organizace ve městech i na venkově, rozsáhlá činnost agitáční, odborové časopisy, noviny všech odstínů jak mužů tak žen.

O rozsáhlé činnosti literární hraběte de Mun promluvil profesor filosofie na universitě v Lille Eug. Duthoit, president tak zv. »týdnů sociálních« (Semaines sociales), organizace vědecké, sociální i výborně redigované revui. Ukazuje, jak učenec hrabě de Mun dovedl filosofii křesťanskou uvést v život sociální, křesťanský názor na práci, mravnost a spravedlnost sociální uplatnit v organizacích dělnických. Hluboké myšlenky své hrabě de Mun zpracoval ve spise: »Mé dílo sociální«, které si velmi četní posluchači koupili na schůzi.

A na konci již skoro o půlnoci korunoval generál de Castelnau slavnost tuto svou půlhodinovou řečí, v níž ukázal se nejen jako generál, nýbrž jako velký řečník a pracovník sociální!

S hrdostí, pravil, přijímám toto vyznamenání, že mám pokračovati v díle hr. de Mun, které počal jako vynikající důstojník francouzský. Dokazuje úchvatným způsobem, že jedině křesťanství může obroditi národ francouzský, dělnictvo osvoboditi od falešných hesel materialistických a hrubého egoismu a přivesti k vyšším ideálům. Nečekejme spásy od internacionály a komunismu, jenž značí jen násilí a krutý boj třídní, ani

cd hrubého kapitalismu a sobectví tříd vyšších, jediná spása kyne lidstvu, přijme-li zásady, hlášané Kristem a zařídí-li si život sociální dle jeho nauky. Hrabě de Mun postavil na obranu vlasti nejlepší bojovníky z řad křesťanských, kteří v tak mohutném počtu krví svou dobyli vítězství, nové řady nadšených bojovníků za lepší budoucnost vlasti se tvoří, by vlastní zajistili pravý sociální mír, a této naději vlastní projevuje svou úctu a uznání, volá mládež katolickou k práci pro Boha a vlast!

Za neobyčejných ovací generálu Castelnauovi, která ještě na ulici se opakovala, schůze o půl 1. hod. noční skončena.

Druhá slavnost církevní konána o 4. hodině v katedrále Notre Dame. Tam mládež sama manifestovala. Na vykázané části ohromné lodi shromáždovali se studenti universitní, kteří s prapory a odznaky sem přišli, studenti koleji pařížských, patronáty mládeže a druhou polovici lodi vyplnily četné organizace mládeže, syndikáty, vojíni, důstojníci, lesku dodali zvláště gymnasié, kteří přicházeli za zvuků pochodových signálů, trubek a bubnů ke katedrále Srdce chvěla se radostí při tak okázalé manifestaci, když na 60 praporů se svými praporečnickými seskupilo se v křížové lodi — a gymnasté velcí i malí s bílými barety a bílými spodky řadili se vpředu u hlavního oltáře.

Kardinál Amette bohužel ochuravěl chřipkou, byl proto zastoupen světlím biskupem Msgrm Gosselinem, jenž za zvuků velkých varhan, provázených lesní rohy, přicházel s maršálkem Fochem a kolonelem, zástupcem presidenta republiky, aby usedl uprostřed lodi mezi mládeží a vyslechl kázání vynikajícího kazatele, vojenského kuráta Thelliera de Poncheville, rytíře čestné legie. Kazatel tento vroucně procítěným přednesem ocenil zásluhy 15.000 členů katolické mládeže, padlých na poli válečném pro vlast, což jasně tlumočeno jest přítomností velkého našeho maršálka Focha. Ukazuje, jak pravý ctitel vlastenecký bez sobectví a nenávi k jiným vykvétá v srdci, nadšeném pro Boha, pro jeho přikázání lásky. Mrtví bratři jakoby své dílo vlastenecké odevzdali přítomným živým. Odkaz tento jevití se musí v úsilí pro obrození života rodinného, posvátnost, úcta dětí k rodičům, láska k dětem, křesťanské vychování, požehnání rodiny v četných dítkách; v úsilí sociálním povznesení práce, poctivosti, bratrské lásky v organizacích, v úsilí vzdělávacím a náboženském, plnění povinností náboženských, posvěcování duše, neohrožené vyznání víry, zúšlechťování mravů, vzdělání ducha prací vědeckou, sociální a pod.

Nato mohutný sbor chrám vy přednesl skladby smučené »De profundis« i k Nejsv. Svátosti, při nichž oboje varhany s průvodem rohů se doplňovaly, při požehnání Nejsv. Svátosti fanfáry vojenských pochodů s kůru i od menších varhan u hlavního oltáře posvátnost chvíle té zvýšily.

Milovaný maršál Foch stal se předmětem nejsrdečnějších ovací před katedrálou, kde shromáždili se gymnasté se svými prapory i hudbou, načež za veselých pochodových signálů procházejí mořem lidstva, shromážděného na náměstí před Notre Dame.

Pak manifestovala katolická mládež francouzská, hrdá na své přesvědčení náboženské, před níž utříká stranický boj a nepřátelství. Ovšem může býti hrdá, když v čelo se jí postaví největší mužové Francie, maršál Foch a generál Castelnau! (Čech.)

Katolické studentstvo francouzské.

Ladislav Pavelka.

Upřímnými sympatiemi vůči hrdinné a veliké Francii proniknuty jsou všechny společenské třídy našeho národa. I naše Ústředí, pilně se snažíc navázati styky mladou katolickou Francií, požádalo pana profesora dra J. Hanuše za laskavé prostředkování.

S opravdovým nadšením a živými vřelými sympatiemi přijali jsme zprávu tohoto příznivce a přítele našeho hnutí o našich francouzských bratřích, o francouzských katolických studentech.

Sdružují se ve svých spolcích, kde pracují s velikými úspěchy. Svou mnohostrannou činnost rozšiřují však i do kruhů nestudentské veřejnosti, pořádajíce pro mladou katolickou inteligenci přednášky a umělecké večery a přispívajíce do jejích časopisů »Revue des Jeunes«, »Revue de la Jeunesse«, »Les Lettres« a j. O vánocích počali vydávati svůj vlastní věstník »La Flamme«. Ukázky z těchto časopisů, pokud je budeme mít po ruce, podáme v překladu snad v příštích číslech.

Katoličtí akademici francouzští jsou duší velmi cílého hnutí katolického, jehož původcem jest horlivý katolík poslanec Marc Sangnier a uplatňují se čile mezi katolickou inteligencí.

Než také francouzský katolický lid dovede si vážit svého akademického drostu. Nejen o své studenty pečuje a finančně je podporuje, ale obětavě sám z vlastních sbírek jim vydržuje v Paříži i katolickou universitu »Institut Catholique de Paris« kromě velkého počtu konfesijních škol obecných, école normale a středních, école supérieure.

Po příkladu Paříže i města Angers, Lille, Lyon, Marseille, Toulouse založila a finančně zajistila trvání vlastních samostatných katolických universit, ovšem o menším počtu fakult.

Posluchači pařížského Institutu tvoří spolek »Association des étudiants de l'Institut catholique de Paris« pod protektorátem Msgra Baudrillarda, rektora Institutu; předsedou jeho je právník P. Sautai.

Toto Association má velkolepě zařízené spolkové místnosti. Rozsáhlá pracovna, v níž přes 100 studentů pohodlně a v klidu může pracovati a knihovna, čítající na 160.000 svazků, jest členům přístupna od 8. hod. ranní do 11. hod. večerní. V příruční akademické čítárně mají k volnému použití deníky, noviny, časopisy a revue všech zemí a jazyků. Ve volné chvíli uchylují se do prostranné zahrady. Značná část její jest zařízena pro sport všeho druhu, jemuž věnuje se veliká péče. Nad jejich zdravotním stavem bdí lékař, pouze pro ně vydržovaný. Mimo to v různých nemocnicích pařížských mají zdarma lékaře odborné.

Týdně pořádají přednášky, střídavě ze všech oborů: náboženské, právnícké, lékařské, z přírodních věd, z filosofie. Vychovávají se v horlivé katolíky, kladouce hlavní váhu na uvádění křesťanských zásad v život. Toto praktické křesťanství uplatňují hlavně ve svém studentském odboru spolku sv. Vincence de Paula. Nadšení ti o vincenciáni horlivě navštěvují chudé nemocné v Paříži a obětavě přinášejí jim útěchu i hmotnou podporu z darů příznivců.

Jiný odbor má na starosti práci v různých organizacích politických, humanitních, studentských, organizacích mládeže a j.

Druhý studentský spolek v Paříži jest »Association générale des étudiants catholiques«, jinak zvaný »Cercle du Luxembourg«. Jest určen hlavně pro katolické studenty, zapsané na Sorbonně a na ostatních vysokých školách pařížských. Naleznou tam vše, co jim zajistí setrvání v náboženských a mravních zásadách. Protektorem jest pařížský arcibiskup Amette a v čele spolku stojí kanovník Fonsagrives, jsa spolu jejich duchovním rádcem.

Činnost tohoto spolku, jenž vytýčil si za heslo »Travail et Foi-Labor et Fides« jest velmi rozsáhlá a mnohostranná. Pořádány jsou pro veřejnost tak zvané »Konference Ozanamovy«: studenti sami přednášejí, snažíce se theoreticky řešiti různé otázky z oboru sociologie a vychovávají se tak v řečníky. Přednášky řídí abbé Lavigerie. Mimo to již od založení jsou zavěděny pravidelné přednášky ze všech oborů, aby se členům usnadnila práce. Díky veliké knihovně a pracovně akademici společně se připravují na různé zkoušky a nesnadné konkursy. »Cercle« nikdy nezapomněl, že nikdo nemá práva zaháletí a katolík tím méně.

»Cercle« s úspěchem snaží se nahraditi členům, přicházejícím do Paříže na studia, rodinný krb. A této své snaze také dostal. Vykouznil jim příjemný pobyt.

Hlavní inspirátor jeho, pan Eugen Beluze, obětoval katolické studující mládeži vše. Když spolek vznikal, dal mu celý svůj byt k dispozici. Tomuto statečnému křesťanu přání si, přání toto vysloviti a vyplniti bylo jedno. Vymohl pak pro vzrůstající spolek nynější hotel »Cassette«, dnes z nejkrásnějších a s největší nádhrou zařízených spolkových místností pařížských. Nelitoval času, peněz, námahy

A studenti z »Cercle du Luxembourg« jsou pravým vzorem prvokřesťanské lásky k bližnímu. Téměř všichni jsou horliví a nadšení vincenciáni. Ve volných chvílích navštěvují nemocné, podporují je sami, jsouce po většině nemajetní, ze sbírek, jež k tomu účelu pořádají, pečují o zanedbané děti, vyhledávají je v rodinách a předávají spolkům a institucím, pro výchovu jich ustanoveným. Zacházejí k dělnictvu do továren, přednášejí mu o zhoubných účincích alkoholu, nikotinu, varují před karbanem. Ba snižují se i k těm nejnižším. Jest v Paříži mnoho osob, děkujících dnes za záchranu a slušné své postavení těmto mladým vincenciánům. Tak pochopili příkazy lásky z evangelia a tak prakticky řeší své theoretické přednášky o sociálních otázkách.

»Cercle du Luxembourg« má zvláštní pobočku pro spojení katolického studentstva cizích národností: »Fédération internationale des étudiants catholiques«. O této instituci nemáme dosud bližších zpráv. Ústředí naváže i s ní styky a jakmile budou nám po ruce informace, sdělíme je s naším studentstvem.

Činnost katolického studentstva francouzského jest velmi rozvětvena a naší snahou bude, v mnohém je následovati, zvláště nyní, kdy přátelské styky naše s nimi stále se utužují.



LADISLAV FAHOUN:

Duše.

Pod okny hrdé vily v zahradě
tři chrysanthemy stály, nesouce
tři bílé květy svoje nevinné.
Ve vonném vánku čepýřily se,
když ticho bylo, čistým zrakem vstříc
jak děti k matce, k slunku hleděly.

Zář slunce zhasla — léto umřelo.
Na trůně zlatý podzim sedí teď.
Kov šedý, těžký pokrýl oblohu,
když žezlem král ten krutý pokynul.
Rve vítr krvavé už lupeny
i zlatem zářící a metá je
na posměch slunci v kaluž blátivou.
Zem zšedla. Bílá vlákna vlají tam,
dříve šumné listí chvělo se.

Vlas králi zbělel, prokvetl i vous,
lesk zlata jeho roztál v bílý snůh.

Pod okny hrdé vily v zahradě
tři chrysanthemy stojí, těla jim
od zimy zhnědla, kol nich bílá zem — —
Jen vzdechy jejich vítr tlumočí
tím táhlým zasínáním. — Nenávist
se rodí v hlavě krále proti nim.
»Já nechci slyšet dětí léta ston,
pryč, zemřít musí! Mraze, větre, sem!«
Tu vichr přilít', zaburácel, strás'
pak s plecí šedý mráz. Jen zalkaly
a suchá těla jejich zlomena

na bílý polštář klesla. Zafičel
a s chechtotem do oken zadul mráz,
na záda větru zase sedaje.
Však, hle! Na okně roste stříbra květ,
výš a výš se pne, za ním druhý již
a třetí vznáší se. To duše jsou
těch květin nevinných, jež zhubil král
ve zlobě své. Vztek zalomcoval jím,
když uviděl je takto zářiti.
»Já nechci vidět duší jejich jas,
pryč, zemřít musí! Mraze, větre, sem!«
Tu vichr přilít', zaburácel, strás'
pak s plecí šedý mráz, do okna vyl
a malomocným vztekem úpěl zas.
Dál jiskří květy na skle. Zuří král
a znovu vítr na ně posílá.
»Já nechci vidět duše jejich,« řve,
až vztekem zalkne se a umíná.

Král mrtev — ztichl vítr — ulch' mráz.
Na trůně milá vesna kraluje.
Vzduch jejím září jasem, vonící,
tím sladkým dechem mládí, touhou žít — —
Šed' smutných hrud na lánech popraškem
se lístků něžných, svěžích pokryla.
Po okně proudy slzí řinou se —
to duše květin pláčou radostí.

Tu snes' se zefír s výše modravé
a setřel slzy ty, na perutích
svých potom odnes' čisté, nevinné
a něžné duše chrysanthem.



JIRÍ HOLUB:

Letím . .

Letím -- jsou slabá má křídla
a brzy ochabnou. — Letím a padám!
Vstříc novým světům do náručí spějí,
nocí se řítím jak meteor.
Zlověsné močály pode mnou šíří se,
bludičky na nich
Po širých pláních
vypráhlých, bez rosy, bez žití
táhne se s výše můj stín.
Skalnaté útesy, balvany, bradla
Istivě tak lesknou se černavým svitem,
za nimi propastí slepé jak věčnost
lákově kynou mi mrtvým svým klínem
Jako pták, prchnuvší před chlady severu
přes bouřný oceán letí vstříc palmám
a již jen stěží mu perutě slouží

k rozmachům, klesá a cítí, že vhrouží
brzy se do pěn a shlnou ho vlny,
tak marně nad bouřný ječivý příboj
snažím se vznést.

Naposled vzkřiknu a sřítím se dolů,
vysoko vyšpláchne modravý fontán,
zavře se zčeřená hladina za mnou,
klesnu a utonu v bezednu děsném
zoufalé beznadějnosti.
Dřív, než však umdlené perutě sklesnou,
kalné a ztrhané obrátím zraky
k neznámé pevnině, ku břehu blaha,
nad nímž se červánky rdít budou nachem
východu slunce.
Pozdravím zářící Jasnou a zhynu.

VÁCLAV FEŘT:

Pod křížem.

Kříž v záři slunce na oltáři plál,
ten symbol tichý lásky věčné,
mé srdce k němu spělo vděčné,
slz proud se palčivých v mé oči dral.

Tvář Kristova jak třpytný zimy háv,
již prchl — prchl život z těla — —
A zloba bídná hymnus pěla,
pěl píseň smrti kruté pustý dav — — —

A duch můj náhle procit' ze snění
i zazněly mi písně v hlavě —
ne smrti chladné k oslavě —
však svaté lásce boží, vzkříšení — — —



BOHUMILA F.:

Měsíčná noc.

Měsíčná noc! — Co kouzla v sobě tají
v stříbrný luno jas stopený kraj,
štíhlé když stromy měkce šepotají,
dumavě hlavy sklání temný háj!

V tekuté stříbro luna rybník mění,
rákosí tlumí šepot útlých víl,
bělostné břízy sklání v udivení
haluze. Jak by začarován byl

celý svět! V polích cvrček housle ladí,
ve květy rosu skrytá sije dlaň,
zefírek čelo rozpálené chladí,
polibek vtiská v uzardělou skrář.

V koruně stromu ptáčka ze sna budí
a v letu zlíbá vonný růže květ —
k dubů se přimkne věkovitých hrudi —
na křídlech lehkých rychle spěje v svět.

Obláčků roj se kolem luno honí —
v daleku zářný meteor se snes'.
V zahradě trsy nočních fial voní
a v písni jednotvárné šumí jez.

Velebném v tichu jak by cherub míru
v paprscích luno tíše k zemi spěl,
bělostnou rukou ladil citů lyru
a píseň lásky tklivým hlasem pěl.

Ty hvězdy třpytné, luna, mráčky bledé
i vonný květ, jenž svěží zdobí luh,
ztemnělý háj i štíhlé břízky šedé
ti jeví, jak je dobrotivý Bůh!



BARTUŠKA JOSEF:

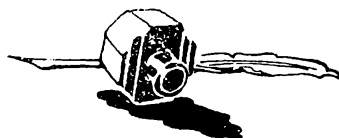
Podzimní otázka.

(Své matce.)

Nikdy mne tak nedojme kříž na rozcestí
jako na podzim.
To tělo Kristovo, zbodané a obnažené,
čím to se provinilo, čím,

že vydáno je chechtavému větru
na pospas?
A kdož to ví,
proč tak bojácně a tíše hledí
ty teskné oči Kristovy?

A nikdy tolik soustrastí s ním necítím.
Čím je to, čím,
že vždy mi líto rozpjatého kříže
na podzim?





Hospodářské dějiny lidstva.

Dle dra Noska zpracoval A. Adam.

Všeobecně je znám osud nádherných vinic v Champagni. Celé rayony zamořeny jsou nakažlivou nemocí, již způsobuje nepatrný brouček — mšice révová. Škody, jež mšice způsobuje, jsou tak veliké, že podobných nezpůsobí ani největší bouře. Je třeba celé lány vinic vypáliti, aby se od nákazy chránily ostatní. Bouře přiletí, vyvrátí několik keřů, ale zde tajně, potměšile, pomalu hryže mšice na kořenech sazenic, takže vymírá s děsnou určitostí celá Champagne.

Aplkujme tento zjev na společnost lidskou! Jsme nuceni dáti za pravdu španělskému filosofu J. Balme-sovi, jenž dí: »*Jsou doby pro lidstvo horší, nežli doby revoluční!*«

Není největším neštěsím, je-li národ zasažen dočas-nou vichřicí, ale horší je, když jeho mravní existence je zasažena takovou mšicí révovou. Když mravní zá-sady se staví vzhůru nohama a duch seslabován je vášněmi a smyslností, když sociální a rodinné svazky víc a více se uvolňují a mamon se ctí, když vášně ozá-řeny jsou apotheosou a do jejich služeb se staví umění a věda — sobeckosť zvířetí. Hle, toť vytčení všech vlekých chorob naší doby. Tím vším, co dosud ře-čeno, jsme nuceni k závěru:

Daleko hůře, nežli revoluce sama, působí revoluční idee, zvláště běrou-li na sebe roušku vědy a dostanou se do vrstev lidových.

Nesmíme se ovšem dívatí na celou věc s hlediska časově omezeného, nýbrž jest třeba k správnému po-chopení nemoci znáti její vývoj. A tak musíme celá poslední čtyři století — reformací Lutherovou počí-naje — prohlásiti za permanentní, vleklou krisi lidské společnosti. Reformace — toto východisko všech zvrá-cených ideí moderních nepřichází rovněž na svět bez vývojové souvislosti — i ona přišla, majíc půdu už připravenou.

Táhneme-li prstem po čáře, určující vývoj lidského ducha — jak se měnil v jednotlivých dobách — do-spějeme až k bodu, jenž definuje po prvé odklon její od přímé linie — kterouž jest důsledné křesťanství — a provádění jeho zásad.

Zašli jsme až do 12. století — tímto bodem, od něhož počínaje, čára vývojová všelijak, nejspíše se kroutí, padá, vsává — je humanismus. *Humanismus je první odvrácení se od důsledného křesťanství a hořetování s pohanstvím.*

Ujímá se nejdříve jen ve vyšších kruzích, ale z nich tlačí se i do mysli lidu — a když vše připraveno, vystu-pují reformátoři, jako Luther — jejich kritika neza-nechala na křesťanství nic nedotčeno. Převrat, jenž od toho okamžiku jde celým světem, nepřišel tedy najed-nou, nýbrž byl připravován staletími.

Dnes nemá nikdo odvahy říci, že společnost lidská není churava. Jedná se tedy jen o lék. Jako lékař, jenž předepíše lék až teprve, když provedl diagnosu ne-moci, tak i my, chceme-li posouditi blahodárnost ře-šení, jež se ze všech stran nabízí — jako východisko dnešní krise společnosti —, musíme nejprve chorobu její znáti.

Historie jest učitelkou života — praví Cicero — a proto my chceme sledovati historický vývoj společ-nosti lidské především s hlediska hospodářského.

Není to snad chybou, řeknu-li už předem, že k své-mu podivu najdeme velmi mnohou analogii s dueškem a osměluji se tvrditi, že kdybychom hluboce pronikli v události, že bychom, čerpajíce z těchto zkušeností, mohli velmi pravděpodobně určovati i směrnice, jimiž se vývoj jejich ponese.

Hospodářské dějiny dělíme na období antické (ře-cké, římské) — středověk hospodářských dějin — je-perioda křesťansko-germánská, naposled doba moderní.

Přesných hranic mezi jednotlivými dobami udati o-všem nelze, poněvadž hospodářské poměry mění se vel-mi pomalu, než vytvoří novou, charakteristickou formu hospodářského i sociálního života.

I. Tož, především perioda antická

Všimněme si zvláště nejdříve poměrů řeckých a pak římských.

a) *Ve starém Řecku* bylo původně obyvatelstvo or-ganizováno pod rodovými náčelníky, kteří reprezentují rodovou šlechtu. Poslední zkazky tohoto zřízení za-chovaly se na Balkáně u dnešních Jihoslovanů v po-době útvaru patriarchálního.

Přirozeným vývojem vzniká tedy královská forma vládní. Netrvala však dlouho. Revolucí jest smetena a nahrazena vládou několika jednotlivců — oligarchií.

Chceme-li mluvití hodně stručně, stačí jen pozna-menati, že znovu dochází k různým zrudnostem, jež vedou ve svých důsledcích k novým bouřím a nakonec k nastolení lidovlády.

Význam šlechty rodové padl s její politickou mocí. Ale tu se sekváme se zjevem, jenž velmi silně při-pomíná dobu moderní. Místo šlechty rodové — vývo-jem události ve významu i politické moci —oupá šlechta nová — bohatci. Vláda bohatců sluje pluto-kracie.

Velmi výstižný je citát dra Karla Büchera, veli-kého národohospodáře, jenž výslovně pravil, když zkoumal dějiny vzpour dělníků starého Řecka: »Bo-hatci nebyli sice šlechtou rodovou, ale byli pyšní na své bohatství, dávajíce si jména, odlišná od jiných (komu nenapadají naši »lepší lidé«?)«. A nyní:

Zlato a stříbro staly se novými bohy ve staré Hel-ladě

Za zlato bylo čím dále, tím více na prodej: filo-sofie, řeči, státníci, poslanci, soudci. Velitel prodal slávu, vojáci věrnost, obce domovské právo. Lid byl takový, že dovedl vlast a svobodu prodat.

To je děsné vysvědčení, jež dává K. Bücher Ře-kům.

Hospodářský i politický rozvrat Hellady se velmi bolestně dotýkal některých z předních učenců a filo-sofů. Je to především Plato, jenž první hledá cesty z bludiště hospodářské krise. Plato uvádí se jako heo-reický komunismus, protože ve své knize »*Politeia*« hlásá úplný komunismus majetku (Plato žil 300 let př. Kr.). Nauka Platonova byla tak radikální, že ji

můžeme srovnati s moderními snahami bolševiků ruských, neboť na př. mezi svými požadavky uvádí i komunismus žen.

Nesmíme nikdy zapomenouti, že to nebyla jen pouhá filosofická meditace Platonova, co sepsal v »Politice«, nýbrž skutečný, praktický program, jak zdati krizi ve společnosti současného Řecka. Za důkaz tohoto tvrzení může sloužiti třeba to, že celá 8. kniha není nic jiného, nežli veliká obžaloba celé společnosti řecké. Plato vidí, jak poměry ve státě vyvíjejí se určitým způsobem a jak se stále víc a více uplatňují prvky ne příliš státotvorné.

V celém státním organismu nastává zřejmá anarchie. Mravní svazky se uvolňují — nectnosti bují jako lakota, sobectví peněz. Hlad po statcích byl hyblem všeho jednání.

Výslovně praví: »Zlato, peníze a vůbec každá hrubá vášně jsou uctívány jako bohové.«

Hlavním bohem jsou prví peněžní skříňe. Lidé místo hleděti získati co nejvíce ctností, mají jen jedinou záhu, naplniti skříňe co nejvíce penězi.

Jak později ukážeme, podobné poměry byly i v Římě, takže básník Horác volal: »Ctnost — přijde až po penězích.«

Plato táže se po kořeni všeho tohoto zla — a nalézá spíše, že jím je úplná hospodářská svoboda. Stěžuje si na to, že stát neklade mezi lidským vášním, které vedou chudáka, aby se snažil napodobiti zhyraie bohatce. Nemá dosti peněz na opičení luxusu, musí se zadlužovati. Bohatec půjčí na vysoké úroky. Přirozený výsledek je konečně zkušeností už tolikrát dokázaný. Velký kapitál má zázračnou moc, že na sebe strhne jmění menší.

A tak i v Helladě veškeré jmění se pomalu hromadilo v rukou nepočetných jedinců a vedle nich narůstá veliká masa proletariátu.*)

Plato vidí příčinu choroby — tu mšici révovou — v tenké vrstvě bohatců. Připodobňuje je k hejnu trub-

*) Slovo proletář znamená člověka, jenž není schopen platiti daní a státu dává pouze děti — proles — odtud proletář.

ců, kteří těží jen z práce jiných a jsou při tom stále drzejší. Nevidí nebezpečí, jež celé společnosti hrozí — nevidí onoho děsného rozpoltění na dva nenávidějící se tábory — bohatce a proletáře, kteří čekají jen na vhodnou chvíli, aby se mohli vrhnouti na nashromážděné bohatství.

Když popisuje Plato život mladého boháče, praví o něm, že je živ ze dne na den — bez programu. Žije jen svým vášním, jak ho střídavě napadnou. Jsou to hned tanečnice a hned zase lázně. Bohatci pijí z dlouhé chvíle hořké vody, pěstují z nedostatku pohybu sport. Velmi se zajímají o politiku, snaží se získati si oblibu lidu. Mají v úctě důstojnictvo (kdo te byli a jsou naši »oficíři«?). V životě jejich není účelnosti a tak se v něm válí až do hrobu.

Plato čeká jenom na nějaký náraz zvenců, jenž požár revoluce zanítí. Proletariát se vrhne na bohatce — nastane tuhý boj.

Plato jasně vidí dějinný vývoj, jenž se splnil. V nastalém chaosu vítězí silná vůle jednotlivce, jenž dovedl se v pravý okamžik vysplhati po zádech masy a získav si její důvěry — ujímá se i vlády nad ní. A tak vidíme železnou nutností přícházeťi v rozvráceném Řecku vládu samozvanců — tyranů.

To je dějinný zákon.

Řím, kleslý vnitřním bojem kast — stává se c'omé-nou caesarů.

Ve Francii, zmítající se revolucí, vítězí vůle despoty, vůle korsického generála.

I když všimneme si moderních poměrů sociálních, je nutno uznati tuť pravdu:

Jediné zakončení individualistického zápasu je samovláda — buď legální — jako diktatura (Uhry) — anebo samozvanců (Lenin v Rusku). A pak společnost po delších bojích se uzdraví křesťanskými zásadami, anebo pacient tohoto léku nechce, anebo nezná — a pak bezohledně jako národ musí zmizet s jeviště dějin světových.

A Řecko se nechtělo uzdravit.

Padlo za oběť železným chapadlům Říma.

Řecko se nemohlo uzdravit a proto mizí s jeviště dějin světových jako národ — navždy. (Pokrač.)



STUDENTSKÝ VĚSTNÍK.



Organisační. 1. Naše sjezdy. a) Dne 30. března t. r. bude se konati II. pracovní sjezd delegátů katol. studentstva slovenského v Ružomberku (místo dříve o- eného sjezdu v Prešově). Tohoto sjezdu účastní se oficielní zástupcové »Ústředí«, »České Ligy Akad.« »Moravana« v Brně. Účast delegátů S. S. S. a vzdělavačích kroužků je libovolná; ovšem každé sdružení, které vyšle svého delegáta, hradí si výlohy s tím spojené samo. Které sdružení hodlá vyslat svého delegáta, ať ihned to ohlásí Ústředí; — b) 18. a 19. července je velký manifestační sjezd katol. studentstva československého z celé republiky v Brně. Bližší sdělení budou podána později. Na tento sjezd dostaví se všechna naše sdružení a kroužky v počtu co nejhojnějším; — c) v měsíci srpnu budou pak konány krajinské sjezdy v Č. Budějovicích a Uher. Hradišti. — 2. Kapesní kalendář katol. studentstva čs. bude vydán v Brně red-

akci »Moravana«. V kalendáři tomto budou organisační zprávy našich sdružení. Proto ješť nutno, aby výbor každého S. S. S. či kroužku podal nejdéle do 1. dubna organisační zprávu do Ústředí, které pak všechny zprávy odevzdá redakci kalendáře. Tato zpráva necht obsahuje stručný vývoj spolku od založení, všechny významné podniky a obšírněji o činnosti v letošním správním roce. Mimo to třeba ve zprávě uvést počet členů, výbor, duchovního rádce, zprávy o spolkové místnosti, pokladně, knihovně, čítárně, činnosti odborové. — 3. Zašlete pokud možno brzy žádané pohlednice s krátkým referátem kol. Danišovičovi do Žiliny. Nikdo ať žádosti této neopomine; jde o projevení našich vztahů k bratrskému Slovensku. (Viz bližší zprávu o tom v 6. čísle »Jitra«!) — 4. Upozorňujeme výbory jednotlivých sdružení na povinnost, vésti s Ústředím pravidelnou korespondenci a zasílati měsíční zprávy. Pod-

porujte »Jitra«, udrztejte prateľske styky, byt jen ko-respondenci, s okolními sdruženými! Ohlašte ihned počet odběratelů »Jitra« a výši členského příspěvku! Dopisujte si s americkými studenty českoslov. jak oficiálně za sdružení, tak i osobně jednotliví členové sdružení! Adresa zní: St. Procopius College, Slavic Department, Lisle, Ill. U. S. A. — Dále oznamte jména členů sdružení, kteří hodlají po prázdninách studovat v Praze. Sekretariát.

Draží přátelé! Letos před prázdninami vyjde opět po delší době kalendář katol. studentsva československého. Netřeba připomínati, jaký význam našemu kalendáři právem se připisuje. Jest tudíž třeba, aby kalendář obsahově formálně vyhovoval. Zveme tudíž všechny kolegy a kolegyně i naše přátele z řad nestudentských, aby dle svého zájmu akce se účastnili. Rady i příspěvky do kalendáře přijímá redakční kroužek studentského kalendáře, »Moravan«, spolek katol. akademiků v Brně, Nová 8.

Mikulášský dar katolickému studentstvu. Akce na tiskový fond a udržování sekretariátu »Ústřed. katol. studentstva čs. v Praze« vynesla celkem 26.022.19 Kč dle uzávěrky z 1. března t. r. V tomto obnose zahrnuty jsou i příspěvky z Moravy a Slezska. Ježto nemůžeme kvitovati z technických důvodů každý příspěvek jednotlivě, žádáme ty, kteří potřebují potvrzení jako doklad, aby si laskavě o ně dopsali na dole uvedenou adresu. Všem dárčům »Zaplat Bůh!« *Ústředí katol. studentstva československého v Praze*, Praha II., Voršilská 1.

Česká Liga Akademická v Praze. V našich spolkových místnostech, jež jsme si zase znovuzřídili a upravili pro svoji potřebu, začíná se vyvíjeti intensivnější činnost. Členské schůze konají se pravidelně každý týden. Z přednášek nutno uvést přednášku kapitána red. Dostála »O poměrech v Americe«, dále člena N. S., dp. děkana Valouška »O novém branném zákoně« a člena N. S., dra Kovalíka »O Slovensku«. Z členů konali přednášku kol. J. Doležal »O povznesení náboženského života« a kol. J. Krlín »O řečnictví«. Činnost spolková neomezuje se však pouze na členské schůze. Každý člen zapsán je aspoň v jednom odboru. Tak existuje nyní při Č. L. A. odbor filosoficko-apologetický, sociálně-politický, pěvecký, jazykový, tělocvičný a zábavní. Zakládá se právě i kroužek *historický*. Kromě této vnitřní a odborové činnosti vystoupila Č. L. A. i na veřejnost reprezentativně. Dne 14. ledna pořádala pod protektorátem ndp. arcibiskupa Msgra dra Fr. Kordače VII. reprezentační věneček ve velkém sále na Žofíně a 10. února dozvuky věnečku v Nár. domě na Smíchově. Věneček i dozvuky pěkně se vydařily. Navázány byly tu opět styky Č. L. A. s pražskou společností, jež válkou byly přerušeny. Na našem věnečku kromě protektora byli přítomni též nedávno zesnulý biskup česko-budějovický Hálka, prof. Šrámek, dr. Stojan, opat Zavoral, prelát Pospíšil, dr. Hruban, vyslanec jihoslovan. dr. Hribar, prof. dr. Svoboda, primář dr. Lenz, min. rada dr. Kunzl a j. Náš pěvecký odbor uplatnil se na čajovém večírku masopustním, jenž pořádán byl v salonku dne 18. února. Z hostů nutno jmenovati zvláště posl. Valouška. Byl to první náš čajový večírek po znovuzřízení salonku. Jako každý rok konaly se i letos společné exercicie. Exercicie zahájeny byly 4. března mši sv., již sloužil ndp. arcibiskup dr. Fr. Kordač v kapli kolejni. Promluvy měl dr. Fr. X. Novák, duchovní ta-

ticek ligistů. V neděli 7. března přistoupilo členstvo korporativně k sv. přijímání v Klementinu. —es.

no. Přednáškový cyklus spolku katol. akademiků »Moravan« a S. S. S. v Brně těší se velké pozornosti brněnské katol. inteligence i studentstva. Zahájen byl 14. ledna t. r. a od té doby pravidelně konána každou středu přednáška. 18. února ukončil prof. dr. J. Kratochvíl své přednášky »O filosofii křesťanského novoidealismu«. Probral v nich současné proudy myšlenkové, udal základní pojmy filosofie novoidealistické, nastínil vývoj filosofické myšlenky ve starověku, filosofii středověku (scholastiku a mystiku), promluvil o filosofii novověké, načrtl vývoj a snahy filosofie české a vytyčil novoidealism jako syntesu budoucnosti. K těmto přednáškám družila se přednáška dp. Ad. Vaška: »O individuu a svobodě«. V březnu koná přednáš. v dr. J. Skácel: »O srovnací vědě náboženské«. Po Velikonocích následovati bude cyklus literární a historický. — Na počátku postní doby, ve dnech 19. až 24. února, pořádal »Moravan« náboženský týden katol. studentstva. Promluvy při každodenní večerní pobožnosti měl vdp. Al. Štok, T. J. Katolické studentstvo brněnské hojnou účastí ukázalo, že hlásí se hrdě k praporu Kristovu, že chápe důležitost mravního obrození národa a chce je začíti reformou svého nitra. Uvnitř spolku i v jednotlivých odborech započato s přípravami na velký manifestační sjezd katol. studentstva v Brně ve dnech 18. a 19. července t. r. První den sjezdu (neděle) bude věnován studentským referátům a debatám. Večer toho dne bude slavnostní akademie sjezdová. 19. července bude »den přednášek« našich vynikajících pracovníků. K jedné přednášce získán také J. M. ndp. arcibiskup pražský Dr. Fr. Kordač, jenž přislíbil již »Moravanu« svoji účast na sjezdu. Večer bude večírek na rozloučenou. V úterý 20. července bude společný výlet do Moravského Krasu. — Redakcí »Moravana« a za přispění prof. dra Kratochvíla vyjde letos náš studentský kalendář na r. 1920-21. Redakční kroužek je již ustaven a přípravné práce jsou v proudu.

Soc. studentské sdružení v Kroměříži. Po malé přestávce vystoupilo opět naše sdružení na veřejnost. Dramatický odbor sehrál krásnou frašku Klicperovu »Zlý jelen« a sice 6. ledna. Souhra byla dobrá a kus sám se líbil publiku. Čistý výnos věnován mikulášskému daru. 8. února konal opět ve prospěch náš veřejnou přednášku arciděkan holešovský, dp. Híkl, na thema: »O Švýcarsku«. Sál byl úplně přeplněn a obecnivo vyzáдалo si opakování této. Život spolkový rozvíjí se nyní pravidelným rytmem. Každou neděli koná se členská schůze, na níž má některý člen přednášku. V novější době usilovali jsme o to, aby stud. těl. odbor čs. »Orla« v arcib. semináři přeměněn byl v stud. těl. odbor »Orla« při S. S. S. Připojení bylo provedeno, takže přibyl nový odbor. Též odbočka S. S. S. v semináři se velmi tuží. Členové v ní utvořili si odbory: esthetický, sociální, literární a zábavní, které střídavě každou neděli pořádají přednášku. Z přednášek vynikaly: »Inteligent a lid«, »Za ideálem«, »Práce, tys úděl náš« a jiné. 1. února uspořádal hudební odbor večírek a 15. února divadelní odbor divadelní večer, oba se skvělým výsledkem. Členů mnoho nemáme pro velké represalie na ústavech, ale doufáme, že s pomocí Nejvyššího vše překonáme. Jaroš.

Kroužek katolických studentů v Uh. Hradišti pořádal dne 8. února t. r. pro své příznivce hudebně-

divadelní večírek s vybraným programem. Srdečně prožítý večer zahájil kol. Š. proslovem, v němž vybízel přítomné k hojnému podporování studentstva. Proslov, založený na ideálech mladého člověka, dojal a povznesl přítomné. Poté zapěl ženský sbor Vognerovu »Sousedskou I.«, kterou příjemně naladil mysl obecní, jež hned na to povznesena vlasteneckou básní K. Dostála-Lutinova: »Mému národu« (recitoval kol. Volavý.) Verše, plné krásných myšlenek, hodily se k studentskému vystoupení. Krásnými body programu byla solová čísla sl. Taubrové. Její »Skrivánčí píseň« (z »Hubičky«) uchvátila posluchače právě tak, jako »Sen blažený má duši táh' . . .« (R. Friml.) Duetto Jeníka a Mařenky (z »Prodané nevěsty«), jako »Matka« bylo skvostné. Tenor p. JUC. Čermáka splýval lahodně s vysokými tóny sopránu sl. Taubrové. Dva smíšené sbory, Bendlův »Návrat plavců« a Vymetalova »Červená voda«, předvedeny bezvadně. Pro zpestření programu sehráli kolegové (Ondruš, Palán, Šuránek, Vaňhara a Volavý) dvě jednoaktovky: »Studenti na výletě« a »Pražské kvítko«. Studenti dle všeobecné kritiky připravili svým příznivcům příjemný večer. Obecenstvo ujistilo je při budoucích jejich podnicích svou ct. přízní. Poloviční obnos 400 K věnován byl na Mikulášský dar našemu vysokoškolskému studentstvu a též obnos podporovacímu fondu zdejšího čes. gymnasia. —*ch.*

Kroužek katol. studentů v Přerově. Pamětlivi jsouce upozornění v posledním čísle »Jitra«, dovolujeme si tentokrát po prvé vyličiti čtenářstvu činnost vzdělávacího kroužku katolického studentstva v Přerově. Náš kroužek založen na popud bohoslovce Šmída loni o prázdninách. Hlavním mecenášem a buditelem v tak rozbouřené době byl nám † Th. Dr. Meth. Kubíček, na něhož budou všichni členové kroužku povždy s úctou vzpomínati a na jehož paměť krátce po smrti založen t. zv. podpůrný »Kubíčkův fond«. Počet členů (členek) značně stoupl a blíží se padesátce. Spojeným úsilím a za podpory přerovských uvědomělých katolíků při různých div. hrách a večírcích sehnán základní kapitál, který se zvýšil ještě hojnými dary při sbírce na »Mikulášský dar« (okrouhle činí asi 800 K.) Postaráno i o duchovní vzdělání, jmenovitě o přednášky a debaty, zvláště kol. předsedou Oberou, Pelikánem, Dorazilem, Zaplatalem a j. Nové náhrady v posile ku další práci se nám dostalo po příchodu nového gymn. katechety a duchov. rádce, prof. Holubníčka. I nově do Přerova přibylý p. prof. dr. Libický jeví porozumění pro náš katolický život, sám jsa při tom především em útoků. Jiným našim podporovatelem je neúnavný pracovník dp. Chýlek. — Le'os 2. ledna porádán námi večírek v Jednotě sv. Josefa, jemuž byl přítomen i člen amer. katol. misse, red. Dostál. Ten, přivítán jsa burácejícím »Nazdar«, ujal se slova a pověděl studentstvu i přítomným o svobodě a pravé demokracii v říši Wilsonově. Avšak ani nyní neleníme. V dubnu hodláme sehráti v Městském domě slovenský divad. kus »Rozmajrin«. Nyní zase projednáno ve výboru, aby se kroužek obrátil s prosbou na dra Foltýnovského v Olomouci stran přednášky a duchovních cvičení. Náš život je nyní čilý, třebaž je brzděn zevními překážkami. Tak na př. nařízeno min. týdne profesorkou na zdejším soukromém žen. učitelském ústavě členkám. Jsoucím v katolickém kroužku, že nesmí s jinými našimi hráti při divadle a musí vystoupiti z kroužku. To věru není pohádka, jak by se zdálo, při dneš-

ním horlivém hlásání svobody pro každého jednotlivce. Než jeden z místních časopisů napsal opozičně katol. »Právu« před nedávnem, že »extrémý se dotýkají« a »tlak budí protitlak«. Aby však náš protitlak byl na druhé straně citelný, nezbyvá nám, než vzítí za pomocný prostředek heslo životní našeho velikána, presidenta Masaryka: »Pracovat!« jak tělesně, tak duševně. A kdo by též z katolíků neznal ten mohutný impuls jeho, když pravil: »Katolíci budou míti v republice tolik práva, kolik si ho dobudou!« Tím řečeno mnoho — a všechno. —*il.*

Dopis z Ameriky. Sotvaže jsme navázali styky s katolickým studentstvem francouzským, navazuje naše Ústředí, resp. jeho agilní tajemník první nitky k pevnému bratrskému spojení s těmi, kteří za oceánem jsou nám nejbližší rodem, vírou, prací i smýšlením. Došel nás dopis ze studentské koleje sv. Prokopa v Lisle ve státě Illinois (U. S. A.): »Vzájemným spojením naše ideální vzněty, jež jsou takřka výsadou studující mládeže, nabudou větší síly a to tím spíše, podněcuje-li tento mladistvý zápal mysl i duše sám božský Mistr«, píše nám doslova naši drazí bratři, českoslovenští studenti katolíci v Americe. Uvádějí dále, jak blahodárný účinek vzájemný styk náš bude míti i v ohledu ná-

ilý přistěhovalecký příliv našich krajanů do Ameriky ustal a tu je třeba jinak posíliti jejich národní cítění, sebevědomí a *hrdost* a to mezi jiným i pevným bratrským spojením Čechů a Slováků evropských s americkými, co nejčilejším písemným stykem mezi nimi! Výměnou za naše »Jitra« a »Život« budou nám posílati »Studentské listy« a »Přítele dítek«. (Kdo z našich čtenářů přeje si dopisovati s amer. kolegy, piš na adresu: »St. Procopius College, Slavic Departement, Lisle, Ill. U. S. A.« Dopisy mohou býti jakéhokoli rázu, osobní i veřejné, obsahu studentského, náboženského atd. Psány buďtež česky, slovensky nebo anglicky. Dostane je jistě odpověď od některého studenta z koleje sv. Prokopa, s nímž potom můžete zůstatí ve stálém, písemném styku. — Drazí bratři, vysoko, mocně vlaje *prapor kříže Kristova*, pod nímž stojíme odhodlaně i my ve vlasti své, *po celém světě šířím*. Sursum corda! Vzhůru srdce! Nejsme slabí a malí. I kdybychom takoví byli počtem — a i to je nás zde u nás doma více, než si myslíme — velcí a silní jsme ideou, myšlenkou, za níž se bijeme. Jdeme nejen ve slěpějích svých otců, jdeme v jednotě s bratry celého světa. A v živém vědomí této ideální jednoty, jež počíná býti i zcela *reální* více než kdy jindy, vidíme a cítíme to všichni, že naše studentské hnutí obroditi má všechny národy světa v duchu Kristově, že je všesvětové, že je v pravém slova smyslu katolické. —*il.*

Draží Bratia a Sestry. S. S. S. Š. na I. pracovním sjezde v Trnave 3. jón. založila I. veřejný Kat. Nákladatel'ský a účast. Spolok, ktorého Stanovy vypracuje komisia hned vtedy svolená. »Už Slovensko vstáva, púta si surháva« si vesele, ale i vážne spievaváme. Tak vesele i vážne snažme sa sebevychovou prekonať, k cieľu doísť, dokončiť to, čo sme podujali. Poznáte pomery Slovenska, viete, že tuná je všetko, raj, len práve peniazí je málo. Preto našou nemalou tužbou by bolo, že z Vás, milí Bratia a Sestry, aby ste sa stali členami toho Spolku (účasťina 100 K), kde spisý, brožurky kat. spisovateľ'ov budú vydávané, kat. tlač podporovaná, »literatura pre prasatá« prenasledovaná a víťazstvo kat. kresťanskej kultury umožnené a zrychlené.

Vieni, že Slovákov milujete, a preto nádaajú končím moje riadky. »Zdar Bôh!« — *Lätus Danišovič-Veselý*, podpredseda komisie a S. S. S. Š. na Slovensku, Žilina.

Knihovna.

Časopisy redakci došli:

»Život«. Myšlenky o socializmu, umění, náboženstve politice. Ročník II. Únor 1920. (5. čís.) — »*Va-tra*«. Časopis slovenského studentstva. Ročník II. Čís. 1. a 2. — »Žena«, politický, sociální a kulturní list československých žen. Ročník II. Č. 4. a 5. — »*Ve službách hrálovny*«. Věstník marián. družin českých. Ročník XIII. č. 1., 2.—3. — »*Mladé Slovensko*«. Revue slovenskej mládeže. Roč. II. Čís. 1., 2.—3. (Vlčkovovo jubilejní číslo.) — »*Naše kniha*«. Měsíčník, věnovaný české knize a písemnictví. Roč. I. Č. 1.

Každý přítel a čtenář české knihy s radostí uvítá nový měsíčník »*Naše kniha*«, přinášející pravidelně podrobnou českou bibliografii, jakož i zajímavé zprávy z ovzduší české knihy ve stálých rubrikách: »Náš Za-

lov«, »Vzpomínky na živé i mrtvé«, »Co chystá se nového«, »Podrobnosti literární a kulturní«, »Naše knihovny«, »Umělecký svět«. »Naše kniha« vychází za redakce Boh. Foita každého 15. dne v měsíci nákladem Zemědělského knihkupectví (A. Neubert) Praze, Hyberská 12 a předplácí se celoročně pouhě Kč 4.—. Žádejte bezplatně číslo na ukázkou.

V knihovně katolického studenta nesmí scházeti především »*Nový Zákon Pána našeho Ježíše Krista*«. Krásné vydání s poznámkami v kapesním, příručním formátu bylo poríženo prof. drem Janem Lad. Sýkrou a vyšlo nákladem Dědiciví svatojanského. — Část I. Evangelia (1909). Neváz. za K 1.20. Část II. Aposťolář (1914). Neváz. za K 3.20. Dodá každé katolické knihkupectví. — »Pro nás«, jak praví Dr. F. X. Novák, jedna stránka evangelia je cennější a důležitější, než celé knihovny lidské vědy.« Jakými jsme křesťany, jakými katolíky, neznáme-li z vlastní, bedlivé četby života i zákona Kristova? Přesvědčujeme se empiricky vlastní četbou o božském původu evangelí, neboť z každé téměř věty vane nám vstřícnost jejich božskost.»

JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických. Ročník I., č. 7. — Vychází každého měsíce mimo hlavní prázdniny. — Vydává „Ústředí katolického studentstva československého“ Praha II., Voršilská ulice č. 1. — Redakci vede redakční kroužek. Redakce a administrace: Praha II., Voršilská ul. č. 1

Předpláťte na celý ročník: 8 Kč pro nestudenty, 5 Kč pro studenty.

Sdělení redakce:

Příští číslo vyjde po Velikonocích. — Redakční uzávěrka bude 6. dubna. — Příspěvatelé udejte vedle pseudonymu své jméno. Příspěvky pište pouze po jedné straně, perem a čitelně.

Neobyčejnou laskavostí a ochotou p. autora je nám umožněno přinésti dnes dokončení humoresky „Thema loyální“. Rukopis byl totiž při stěhování redakce ztracen a p. autor znovu dokončení pro „Jitro“ napsal, začež jest mu vděčna nejen redakce, ale zajisté i čtenářstvo, které o humoresku jevílo velký zájem.

Míníme v „Jitru“ zavésti „Hovornu“, kde bychom stručně odpovídali na dotazy a námítky našich čtenářů všeho druhu, hlavně ovšem našeho katolického smýšlení a přesvědčení se týkající. — Dojdou-li nás podobné dotazy do red. uzávěrky, zahájíme rozhovor takovým způsobem již v čísle dubnovém.

Odpovědi na došlé příspěvky.

Jiří Jizerský. Škoda, že „Marnotratný syn“ je tak dlouhý. Můžeme uveřejniti jen v případě, nebude-li mnoho jiné látky. Jinak bychom reservovali pro příští ročník! — Vlast. Boh. Jičínský. „Vlastenčinu prosbu“ máme po ruce ještě v I. vydání. Zvolte si, prosím Vás, jiné thema. To dosavadní není moc originelní a rovněž zpracování jeho není bezvadné. Pokračujte s chutí! — Jož a H. V příštím čísle něco jistě uveřejníme, již pro Vaši vytrvalost. Nejspíše „Šly světem“. — Jos. Klapáček. Forma Vašeho vyjadřování je ještě velmi primitivní. — Pan Josef B. C. Budějovice. Něco uveřejňujeme. „Západ“ předal jsem kol. redaktoru „Života“.

Sdělení administrační:

Kdo ještě nezaslal předplatné, splň bez odkladu svou povinnost, abychom nebyli nuceni posílati upomínky. — Na koho z nových odběratelů nedostalo se již 4. číslo, oznam to administraci, aby mohl býti zjištěn jejich přesný počet. — Objednávky, reklamace a dotazy zodpoví a ochotně vyřizuje administrace „Jitra“, Praha II., Voršilská 1.

J I T R O

Časopis středoškolských studentů katolických.

Ročník I.

V Praze v dubnu 1920.

Číslo 8.

Proč voláme po renovaci?

Jul. K.

V úvodním článku druhého čísla našeho časopisu čteme, že cílem našeho hnutí mezi studentstvem je renovace náboženského života u nás. A tu mnohému napadá, proč dnes v době vědeckého pokroku voláme my po renovaci náboženské? A myslí si snad, že přece jenom jsme zpátečníky, lidmi zaostalými

Pohlédneme-li dnes u nás kolem sebe, potkááme se všude s jakousi vlažností náboženskou, která u mnohých zašla na scestí a projevuje se protináboženskou záští. Dnes u nás většina inteligence, ba i prostého lidu odhazuje náboženství jako odbytou věc a říká, že ono se nahradí vzděláním. Při tom si myslí, že jsou na správné cestě a že jdou s duchem času. Zdá se mi, že mají slabý zrak, kterým dovedou se dívat jen malými, venkovskými okny na těsný okruh kolem sebe. Velikými okny se do světa dívat neumějí nebo toho pro svoji malost nedovedou.

A tu k nám přicházejí cizinci se světovým rozhledem a žasnou nad našimi venkovskými poměry; říkají nám, že jsme o mnoho let pozadu za ostatními kulturními národy, poněvadž dnes chápeme se toho, co u nich je již dávno odloženo. My u nás chytáme se bezvěří v domnění, že postupujeme s duchem času a s pokrokem vědy. Zatím ostatní kulturní národové vrací se zpět k náboženství, které před sto lety odhodily. Uvádím tu na př. Francii, jejíž poměry jsou našim čtenářům dosti známy z do-

pisů p. prof. dra Hanuše, dlícího tou dobou v Paříži na studiích.

Nezapomeňme také, že se stanoviska dějinného musíme si náboženství vysoce vážiti. Z dějin svého národa víme, jak naši předkové byli nábožensky založeni. Náš národ jest do s u d nábožensky založený; dnes však jeho duše prožívá bolestnou krisi; balancuje mezi různými vědeckými a filosofickými systémy, jimiž hledí nahraditi Kristovo učení. Zakládá se i nová československá církev. Ale vše to nestačí a ztroskotává. Nezbyvá nám nic jiného, leč návrat ke Kristu a Jeho pravdě, uložené v Jeho církvi. Naše nynější poměry nemohou dlouho trvati. Kam bychom dospěli? Všimajíce si svých dějin a patříce na současné poměry jiných národů se světovými hledisky, chceme se od nich učiti a proto voláme po renovaci, po obnovení náboženského života u nás.

Nevěra zakořenila se nejprve mezi studentstvem a inteligencí, jejíž působením zachvátila i lid, jehož byla vůdcem. Renovace musí se díti opět ve stejném pořadu; nejprve musí býti k ní přivedeno studentstvo a inteligence, a potom nastane renovace též lidu. Proto burcujeme my dnes naše studentstvo a chceme ho míti katolickým.

A budoucnost nám dosvědčí, že nadšení katoličtí studenti nebyli zpátečníky, jak se jim to dnes pány profesory a pokrokovými kolegy vytýká, nýbrž že byli pokročilí a nanejvýše časoví. My jsme dnes jediní, které ovanul vánek

světové renaissance. Jsme si toho vědomi a jsme toho vždy pamětlivi. *Jdeme v duchu svých dějin a se světovým hnutím všelidským. Proto*

voláme po renovaci, po obnově v duchu Kristově, po náboženském probuzení a *vzhřícen*í národa.



Důvěra v Boha.

Dr. J. Klug. — Z němčiny volně přeložil prof. Jan Boháč.

Je tmavá noc. Nekonečnou prérií severní Ameriky uhání vlak kamsi k západu. U parního stroje stojí řidič.

Napiatě dívá se v tajemnou noc, pátraje, zda nikde nehrozí nějaké nebezpečí.

Náhle zrak jeho utkví na hrozném zjevu. Tvář jeho zbledne. Co zří? Na osvětlených kolejích vpředu tančí příšerný zjev s napřáženými rukama, kynoucí mu: »Zastav, zastav!«

Poděšený řidič mimoděk chopí se páky stroje, aby zastavil. Vtom záhadná postava zmizí.

»Nějaký klam to byl,« pomyslí si řidič, ruku odtrhne od páky a vlak žene se dále.

Oči jeho však znovu horečně sledí v děsivé tmě.

Vtom znova se vynoří záhadný přelud a opět rukama mává, jako by kynul: »Zastav, zastav!«

Sotvaže ruka řidičova znova uchopí páku strojní, aby stroj zastavila, tajemná postava zmizí.

Ne, to byl skutečně jen klam; dál, jen dál. Každá minuta zastávky by znamenala nenahraditelné a snad i osudné zpoždění.

Ale po dvou, třech minutách temná postava znova se objeví na kolejích, ozářených ostrým světlem dvou velikých světél, jako dvou jiskřících očí, sedících v hlavě železného, supičího draka.

S rychlostí přímo příšernou mává sem tam rukama.

Ne, tak výhružnému znamení ustrašený řidič už neodolá. Pot úzkosti vyvstává na jeho čele — — trhne pákou — — a vlak zastaví.

Hned rozlétnou se dveře vozů a jako z úlů ženou se cestující ven a příšerným tichem nočním zazní hněvivé hlasy: Co se děje? Proč právě zde na volné trati uprostřed prerie vlak staví? Oči všech hněvivě pohlížejí na bledého řidiče. Ten jal se jim vzrušeným hlasem vypravovati, co právě byl zažil. Nastalo na okamžik hluboké ticho.

Než slyš. Jaký to strašlivý zvuk stále blíž a blíž se valící? Co to hučí, hřmí a burácí?

Někteří mužové dodají si odvahy a jdou několik kroků vpřed.

Neujdou však ani sto metrů, když vtom kvapně odskočí a letí zpět, sotva dechu popadajíce.

Vypravují něco příšerného.

Dravé proudy nedaleko rozvodněné řeky vystoupily ze břehu a s nesmírným hukotem valí se v místa, kde vlak zastavil. Most, po kterém vlak v několika minutách měl jeti, byl stržen.

Jen několik vteřin, a všichni by se byli stali obětí chladných vln.

Než, hle, na osvětlených kolejích před stojícím vlakem tančí opět podivný zjev, o němž řidič byl před chvílí vyprávěl a kterého nyní všichni vidí.

Zraky několika rozvázných utkvějí pátravě na podivném přízraku, aby vyzkoumaly, co to vlastně jest.

A brzy poznali celé to tajemství.

Ve svítilně, zavěšené vpředu lokomotivy byl chycen mol.

Světlo lampy vrhalo stín poletujícího hmyzu na koleje, ovšem strašlivě zvětšený, takže třepetající křídla se podobala mávajícím rukám nějaké postavy. V mysli všech bylo jasno. Jeden z nich pokleká k modlitbě a za ním následují i ostatní. Poznávají, Prozřetelnost boží, která použila tak nepatrného zjevu — mávajících křídel malého živočicha, aby zachránila jejich život.

Náš život letí jako rychlovlak dnem i nocí k svému cíli.

Důvěřujme v Boha. On povede nás šťastně k cíli a nedá nám zahynouti. Nepatrné zrnko písku, jež nám v cestu tajemně nastrojí Prozřetelnost boží, rozdrťí celé hory obtíží a nesnází, stavící se nám v cestu.

Se žalmistou Páně často volejme: »V Tebe, Pane, jsem doufal, nebudu zahanben na věky!«



Karlíček a Josef.

Dle pravdy líčí Dr. J. Moravec.

Pocházeli oba z jednoho kraje, někde až od Mor. Ostravy, Karlíček Pochyla a Josef Sikora. Byli oba dva žáky nově zřízeného reálného gymnasia v Hr. na Moravě, Karlíček chodil do třídy druhé (a nejvyšší), Josef právě vstoupil do třídy první. Bydleli spolu na jednom bytě, u pana Adámka, jenž byl poctivým mistrem soukenickým a zároveň městským radním hr...ckým. I věkem si byli rovni, Karlíčkovi bylo již třináct, Josefovi dvanáct let, poněvadž domácí poměry oběma hochům nedovolily vstoupiti do gymnasia dříve.

Přes tuto vnější shodnost v životních okolnostech obou malých studentů, nebylo větších protiv než právě oné. Karlíček byl světlovlasý, menší, ale zavalité postavy, vždycky pěkně učený, bílé jako sníh košilky, vyleštěných bot, pečlivě čistého oděvu. Vypadal vždycky »jako ze škatulky«. Josef byl postavy štíhlejší, ale slabší. Vlasy na hlavě mu stály jako hřebíky — nač je též dlouho česat. Cídit boty, čistit šaty často »zapomněl«, jindy zas na to »neměl kdy«, a i když na krásně doma s křikem jej k tomu přinutili, že řádně »dělá toaletu«, beztoho málo to bylo platno, za chvíli přece zase vypadal »jako vrabec«.

A jak lišili se oba chlapci ve svém osobním zjevu, tak byli též ve všem ostatním jednání a chování. Když přišli ze školy, Josef kam praštil tam praštil knihami, sešity, kloboukem, kabátem. Karlíček položil starostlivě a svědomitě každý kousek na místo přesně vyhrazené. V kufříku Josefově to vypadalo, že domácí paní, když náhodou do něho nahlédla, do mdlob by byla padla. Karlíček choval svůj kufr v pořádku a v čistotě zrovna vzorné. Josef rád se zatoulal do zahrady, mezi »kamarády«, a vracel se někdy jako kdyby přicházel z války. Karlíček dovedl celé hodiny vyseděti u knihy; zacpal si oběma rukama uši, aby neslyšel hluk soukenických stavů a strojů a »dřel« co síly stačily. Josef chodil jako se zavázanýma očima, co chvíli o něco »zapackoval«, něco převrhl, do něčeho vrazil, něco rozbil. Dospělý syn domácího pána, který tovaryšil u svého otce, říkával mu často: »Ty, Sikoro, s tebou kmořr upadl, když tě nesl ke křtu. Proto jsi takový nešika a o všechno padáš.« Tři léta oba studenti spolu bydlili, až Karlíček dokončil kvartu a odešel na vyšší gymnasium. A za

ten celý čas nebylo na Karlíčka nikdy ani nejmenší stížnosti ani žádné hany, ba ani stínu nějaké nepřístojnosti. Za to provedl Josef ne jeden podařený kousek, tak že jednou nescházelo mnoho a domácí páni byli by ho i z bytu vypověděli, ač své studenty měli opravdu rádi a s největší nezištností jim poskytovali stravu i ostatní zaopatření.

Není tudíž nic divného, že Karlíček byl miláčkem svých představených a Josef málo od nich váženým. V první třídě byl Karlíček »primusem«, v druhé zůstal alespoň »secundus« mezi svými spolužáky, ačkoli jeho nadání nebylo tak veliké. V matematice na př. často přicházel (on, sekundán, k primánovi!) k Josefovi, a dával si vysvětlovati těžší počty, kterým nerozuměl. Josef zůstal v prvním běhu první třídy též prvním, ale — mezi propadnutými. Josef byl nepochybně nadanější než Karlíček, ale byl snílek a v prvním běhu první třídy strašně duševně trpěl tesknoutami po záhy ztraceném životě rodinném, po domově, po svém bývalém volném a veselém skotačení ve své rodné vesnici. Josef, ač takto dobrák a ač se až třásl před svými profesory, přece dovedl svou nešikovností popuditi proti sobě jednoho z nich. Ale zvláště jednoho hříchu se dopustil Josef, který tehdy, počátkem let sedmdesátých minulého století, nikdy se neodpouštěl: Josef, chudák primánek, měl neštěstí, že sám se přivedl do podezření, jako by byl velkým národovcem a stejně rozhodným nepřítelem Němců. Reálné gymnasium hr...cké bylo tehda utrakvistické, dvě třídy byly české a dvě německé; ředitelem zde byl nějaký M...kusch, svým původem vlastně čistokrevný Hanák, ale svým smýšlením veliký a zuřivý Němec. Toho tedy ředitele, tehda na ústavu všemohoucího, poštvál proti sobě Josef při jisté národnostní události (jindy o tom prozradím více) a tím způsobil, že propadl v běhu prvním a že vůbec měl býti odstraněn z gymnasia a ze studií. Vždy praktický Karlíček takových nerozumností se dopustiti ani nemohl. Naopak. on dovedl ve všem profesorům bez rozdílu i zalichotiti, vždycky měl své úlohy v pořádku, vždycky »uměl«, a kde neuměl, dovedl si jinak pomoci, opsal, nastrčil jiného spolužáka, vymluvil se a zůstal — »svátečním dítětem«, miláčkem, primusem neb

alespoň vyznamenaným. Mravy míval, na vysvědčení, vždycky »vzorné«, od primy až do kvarty. Josef to nikdy dále nedotáhl než na »chvalitebně« z mravů, a tehda, při příležitosti oné národnostní aféry, utřil si i známky »méně příslušné«, totiž mravy.*) Tehda též to bylo, co mu pan ředitel M...kusch s ohromným rozhořčením řekl, že je »lump« — a co jeden žák II. něm. třídy ho přede všemi studenty nazval »hanbou ústavu«. No, ať tomu bylo jak bylo, za vzorného žáka našeho Josefa nepočítal po celá léta nižších studií gymnasiálních nikdo. Ve čtvrté třídě provedl i ten kousek, že se »smrtelně zamiloval« do dívčiny, s níž nikdy nemluvil, již vídal vždycky jen »na dištanc«, ale jež se na něho smávala, již pokládala za anděla krásy (jeho kolegové ji nazývali »faskou«, t. j. máselnicí) a jejíž úsměv jej hřál až do duše. Takového něčeho Karlíček nebyl ani schopen. Však též radostně a bez nejmenšího uvažování svolil, že do páte půjde do »seminárky« kr...ské, kde mohl lacině, ba téměř zadarmo vystudovat »na panáčka«. Josef, když i jemu na konci kvarty domácí pán s podobnými návrhy se přiblížil, zuřivě se bránil a ani slyšet o tom nechtěl, to těmi »holkami, které mu koukaly z očí«, jak káravě dodávala domácí paní.

*) V těch letech (sedmdesátých minulého století) bylo pořadí známek z mravního chování toto: 1. vzorné, 2. chvalitebné, 3. příslušné, 4. méně příslušné, 5. nepříslušné.

Tak bylo na gymnasium s oběma studenty, a což teprve doma, na bytu! Karlíček byl miláčkem, ba mazlíčkem všech domácích. Nikdy ho nepojmenovali jinak, než právě »Karlíčkem«. Jemu náležela plná důvěra, nikdy nic na něho nedali dopustit. Do očí i v jeho nepřítomnosti pěla se hlasitě jeho chvála a nebylo nikdy ani nejmenší pochybnosti, že Karlíček, až skončí »seminárku« stane se »panáčkem«. Tolik lásky, tolik chvály, tolik skvělých nadějí vyplývalo se na Karlíčka, že až příliš málo — zbylo z toho všeho na Josefa. Nikoho z domácích nenapadlo jen trochu srdce a lásky ukázat Josefovi, ač byl, přese všechny své vnější nedostatky, ducha jemnějšího než Karlíček, ač více potřeboval lásky a ač bolestněji trpěl právě pod té lásky nedostatkem. Nikdy se s ním ani trochu nepomazlili, nikdy jeho dětské nešikovností, neomluvívali, nezakrývali, nikdy mu nijak neprojevíli důvěry, spokojenosti neb i nejmenšího uznání. Jeho nevolali nikdy »Pepíčku«, »Josífkou« ani ne »Josefe«, ale jen vlastním jménem »Sikoro«. A když přišli na návštěvu sousedé, neobešla se chvála »Karlíčková« nikdy bez toho, aby nějak neukázali na málo hodného »Sikoru«. I před vlastními jeho rodiči měřili tím dvojím loktem oběma mladým hochům. Ještě když odcházeli, po skončené kvartě, Karel Počhyla z bytu, zaslechl tercián Josef Sikora tvrdou výtku: »Sikoro, proč ty nejsi, jakým byl Karlíček?« — (Pokrač.)



Hrad Buchlov.

C. Bílý.

Vesele supěl železný oř jižní Moravou od Břeclavy ke Krakovu. Bylo nás ve voze několik veselých studentů. Školní rok jsme si dobře odbyli a za pěkné vysvědčení káplo několik korunek od dobrých strýčků a tetiček. Co s nimi? Zacestujeme si. Ujednáno. Kam? Stojí prý za to prohlédnouti si nejzachovalejší z nejstarších hradů moravských, Buchlov. Jsme na cestě k němu. Čas ubíhá rychle. Míjíme vínorodou krajinu u Bzence a Písku a blížíme se Uh. Hradišti, metropoli moravského Slovácka. Vyhlízejíce z okna k západu, vidíme daleko v pozadí zdvihati se dva mírné kopce, stejné výše a stejného téměř tvaru. Stojí těsně u sebe jako dva nerozluční družkové. »Buchlov«, prohodí jeden z nás, jenž

byl již častěji ve zdejší kraji. »Je hrad n obou kopcích?« »Jen na levém. Pravý s jmenuje »Modla« a je na něm kaplička. »Modla? podivné jméno.« »Snad je ozvěno pohanských dob,« praví náš archaeolog.

V Uh. Hradišti vystoupíme z vlaku a ptáme se přívětivého stařečka, jehož jsme potkal po cestě.

Snadno ji nalézt. Je označena turistickým značkami. »Ale daleko je to, chlapci, př dvě hodiny,« volá ještě za námi. Dvě hodiny co je to pro studentské nohy! Jen vesele vpřed! Zanočíme si, zazpíváme si z plných hrdla a cesty ubývá v úhledě. Lidé pracující se zvědavě dívají na »lenochy«, kteří se zatím co oni v potu tváře dobývají chlebiček

ale přece přívětivě odpovídají na naše hlučné »Pomáhej Pán Bůh!« svým »Dejž to Pán Bůh!« ač by snad raději viděli, kdybychom my jim pomohli.

Dorazíme do městečka Buchlovic pod kopcem. Jen letmo pokukujeme mřížemi po krásném zámku a parku hraběte Berchtolda, jdouce městečkem a ženeme se dále k cíli svého putování.

Když jsme se blížili k Buchlovicům, bylo již lze jasně rozeznat stavby hradní. Omšelé, šedé zdi ponuře se vynořily z bujné zeleně stromů a keřů a malá okna, silné, čtyřhranné věže uprostřed hradu shlížela jaksi ospale na nás do údolí. »Kolik věků viděls, dědečku sivý,« pomyslíl jsem si. — Kdo první položil kámen k tvým základům? Byl to dobrý pán svého lidu, jenž tebou chtěl zachránit své poddané, či chtivý rytíř-dravec vystavěl si tu pevné hnízdo, odkudž by konal loupežné nájezdy do okolí?

»Archaeologu,« — tak jsme zvali žertovně jednoho druhá, jenž se zálibou se obíral dávnověkostí našeho národa — »pověz nám něco o dějinách hradu!« »Mnoho vám toho nebudu vykládati. Jen to nejnutnější. Beztoho byste to zase zapomněli!«

»Kdy a kým byl hrad založen, je neznámo. Připomíná se však již kolem roku 1300 v Regestech Emlerových v II. svazku. Byl hradem zeměpanským a za Karla IV. měl správce královské. Václav IV. jej zastavil Janu Zástřizlovi. Vykoupen zase, ale v pozdějších stoletích byl několikrátě opět zastaven různým moravským pánům, až konečně byl prodán Janovi ze Zástřizl na Ždánicích (ve st. XVI.). Vyměněním mužských potomků přišel hrad na rodinu Petrvaldů, spřízněnou se Zástřizly (ve st. XVII.). Nynějším majitelem je hrabě Berchtold, jehož rodina nabyla hradu kolem r. 1800 rovněž následkem svazků s Petrvaldy.

Teď dost! Zapamatovali jste si všechno?»

»Ovšem, když nám tak zajímavě povídáš,« štípl jsem jej.

»To mám za dobrou vůli!« rozdurdil se »archaeolog«.

»Už se nezlob. Děkujeme ti srdečně. Vstoupíme do chladných zdí přece jen s pocitem docela jiným, než kdybychom nebyli nic uslyšeli.«

Na úbočí hory ztratil se nám hrad s očí, ale za několik minut stáli jsme již před jeho bra-

nou. Kolem hradu táhl kdysi hluboký příkop, teď již hodně zasypaný a bez vody. Překročivše padací můstek, vešli jsme do hradu. V průjezdě brány upoutalo zraky naše mřížoví do výše vytažené s okovanými hroty, které se při nebezpečí přepadnutí spouštěvalo. Zachytilo-li svými hroty co živého, bez mílosti to přirazilo k zemi.

V malém nádvoří jsou teď obytná stavení hradního kastelána a místnosti hostinské. Neškodí se po cestě občerstvití douškem studeného piva. Mají tu nahoře velký studený sklep. Máte-li vyběravý jazýček a plnou tobolku, poslouží se vám i výtečným vínem.

A teď na prohlídku hradu! Starý kastelán s dlouhou šedivou bradou chřestí již ohromným svazkem starých klíčů. Po strmých starých kamenných schodech, jimž není konce, vyhekáme se na ohrazenou plošinku. Kamenná lavička a nízký stoleček lákají nás k odpočinku. Dnes si tam můžeme klidně usednouti. Jinak bývalo před stoletími. Sedávali prý tu se svým katem u poslední večere odsouzení pro pynch polní. Tehdejší pánové nedělali s pytláky mnoho okolků. Dopadli-li koho, pykal toho hrdlem. A neušel tak snadno ruce katově. Kdysi prý odsoudili také nevinného. Zařikal se jim živým Bohem, že nic neprovedl, ale marně. Tu se jim nabídl, že prokáže svou nevinu. Zasadí prý lípu vzhůru kořenem, a ujme-li se, bude to znamení jeho nevinu. Návrh přijat, lípa zasazena, ujala se a je až dosud velkou zvláštností hradu. Nepravdělné, vskutku kořenovité větve rozkládá nemotorně po opěrách. Třebas je už stará a děravá, přece jen každý rok znovu se zelenajíc svědčí až dodnes o nevině toho, jenž ji zasadil. Dnes již nevěříme, že by k takovému kousku bylo třeba přímého zásáhnutí Božího. To nyní provádějí zahradníci jiné kousky.

Než tu nezůstaneme. Máme-li chuť, můžeme si tu nablízku zatančit v prostranné síni, kde se kdysi panstvo podobně bavovalo. Ale pak nahoru do hradu! Je nesnadno popsati všechny komnaty a síně, po nichž jsme bloudili. Ve zbrojnici se ukazuje také Žižkova drátěná košile. Starých zbraní je tam dosti. Rytířská hodovní síň překvapuje prostotou a účelným zařízením. Kdo je zvědavý, ať se tam podívá. Pěkné jsou také sbírky přírodní, ovšem není tu nějakých vzácností. Se stěn na nás vážně shlížejí bývalí majetníci hradu. Mužné to postavy!

Z úvah o pomíjejícínosti všeho světského ~~me~~ vytrhl ustrašený výkřik. Nejmladší z naší družiny, jenž byl stále vpředu, chtěje vše viděti první, zvědavě nahlédl do nějaké komory, ale hned přirazil dveře — a k nám! Kastelán, vida to, se čtverácky usmál: »To není pro děti!« Otevřel sám dveře. Temný pokoj, na stěnách zobrazeno několik nebožtíků a ve výklenku — umrlčí lebka. Nebylo divu, že se náš Benjamínek polekal. Ve skříni zasklené, podlouhlé, podobné rakvi, ukázal nám průvodčí pravou egyptskou mumii, kterou si přivezl z cest kterýsi majitel hradu, horlivý cestovatel. Se zájmem jsme si mumii prohlédli. To člověk tak brzy neuvidí. Co by teprve mumie mohla vykládati!

»Za strach musíme mladého pána odškodniti,« mínil potutelně kastelán a nevinně se tváře, vedl nás o několik pokojů dále. Zatím co jsme si prohlíželi malby, vytratil se nepozorovaně z pokoje — a vtom co to? Zemětřesení? Zděšeně chytali jsme se druh druhá. Podlaha se pod námi kymácela. Ve dveřích se objevila smějící se tvář starého šibala, kymácení ustalo, my jsme si oddechli. Teď teprve jsme zvěděli příčinu toho zjevu: podlaha světlice je pohyblivá. Již nejednou prý si ztropil švandu s návštěvníky. Neměli jsme mu to za zlé. Ano, náš nejmladší by se byl dal teď hned zase pohoupati.

»Je libo také na věž?« tázal se nás kastelán.

»Ovšem, ovšem, všude, kam jen možno!«

S věže je překvapující rozhled. Po jedné straně temné hvozdy zarývající se jazykovitě do žírných polí, s druhé strany nám kynou bohaté lány ztrácející se až na obzoru, kde se jen slabě odráží od oblohy fialové pásma Karpat. Přede žněmi, kdy se vše vůkol vlní zlatem bohatých klasů, bývá prý odtud pohled čarokrásný. Jako oasy po poušti, jsou tu kolem roztroušeny pěkné slovácké dědinky, jichž bílé domky jen matně probleskují z houští ovocných stromů, je zalévající.

Zvláště jedna jasná bílá skvrna upoutá naše oko — staroslavský Velehrad, jehož krásný, veliký chrám stojí za podívanou, i kdyby se k němu nepojily tak vzácné dějinné a kulturní vzpomínky. Však si tam také zaputujeme!

Nasytivše se krásnou rozhlídkou a zapěvši nadšeně: »Kde domov můj?« sestoupili jsme s hradu. V podhradí jsme si ještě prohlédli hlubokou cisternu, do níž se svádí voda s hradních střech dlouhými žlaby, a davše si ukázati temný otvor, vedoucí do bývalé lidomorny, — náš nejmladší tu moudře zůstával vzadu, — opustili jsme hrad, jsouce poučením bohatě odměněni za všechny námahy cesty.

S polní cesty k Velehradu jsme se ještě několikrát ohlédli na mlčenlivého svědka dávné slávy, dokud jsme nevešli pod vysokou klenbu stinného lesa.



Maminčin katechismus.

Jar. Znorov.

Pod okny zazněla hudba pohřebního průvodu. Matka viděla dětem na očích, jak rády by se podívaly. Otevřela okno a když průvod zašel, vládlo světlicí ticho, jímž nesla se žalostná melodie.

„Víte-li, děťátka, co se říká, když jde kolem pohřeb, nebo když zvoní umíráček?“

A nejstarší Jindra už odpovídá: „Odpočinutí lehké dej mu, o Pane, a světlo věčné ať mu svítí!“

„Dobře, můj hošíčku! Ale víte-li, děťátka, jaké je to „světlo věčné?“ A děti se předbíhaly odpovědi; jednomu to byla lampička dušičková, jinému světlo v kostele.

„Ale to světélko dušičkové, ani to v kostele zavěšené, už nemůže svítit mrtvému, má oči zavřené. To je jiné světlo, to světlo věčné. Povím vám to.“

„Podívejte se, děťátka moje, na svoji maminku! Chci vám teď říci, že vás mám ráda, ale nebudu

mluvit při tom. Zda-li poznáte, že vám to chci říci?“ A matka se na ně očima teple usmála.

„A pozor! Teď beze slova vám řeknu, že se na vás hněvám.“ A matka se podívala chladně a přísně.

„Poznaly jste to, kdy jsem vám řekla, že se na vás hněvám a kdy že vás mám ráda? Poznaly jste?“

„Ano, ano!“ volaly děti.

„A jak jste poznaly, když jsem vám chtěla říci, že vás mám ráda?“ A Stáňa již ani nečekal, až matka dopoví a vykřikl: „To se vám v očích tak pěkně svítí!“

„Tož vidíte, když máme někoho rádi, vždycky máme v očích světélko. A víte-li, děťátka moje, kdo nás měl nejvíce rád, tak rád, že za nás i umřel?“ A matka pohlédla na kříž.

Dětská očka sledovala cestu jejích očí: a už

znělo světničkou: „Pán Ježíš! Ježíšek! Pán Bůh!“ Každý jinak a přec Jednoho jmenovaly.

„Tak vidíte, miláčkové, a protože Jeho láska byla ta největší, tož v Jeho svatých očích bylo to největší světlo. A to světlo nikdy nezhasne, navždy

bude svítit v nebi lidem, kteří jsou dobří. A to bychom přáli tomu, kdo zemřel, aby přišel do nebe a to Věčné Světlo, Ježíš Kristus, aby mu věčně svítilo. Odpočnutí lehké dej mu, o Pane, a Světlo Věčné ať mu svítí!“



Chytrý sluha.

A. Mironneau.

Jackův pán máje veliký rybník, často posílal svému sousedu, panu Leonardovi pěkného kapra. Jack zpravidla měl rybu donést, ale dělal to s nechtutí, protože pan Leonard nikdy mu nedal zpropitného.

Jednoho dne, když pan Leonard seděl v křesle u krbu, Jack prudce vstoupil, nesa krásného kapra. Beze slova položil jej na stůl a měl se k odchodu.

Pan Leonard však zavolal jej zpět: „Jacku, vy

nejste docela nic zdvořilý. Posadte se sem místo mne, a já vám ukáži, jak se máte chovati,“ pravil a vzav kapra, odešel. Potom se vrátil a ukloniv se Jackovi, sedícímu v křesle, pravil: „Ruku líbám, milostpane, můj pán se vám poroučí a prosí vás, abyste přijal tuto rybu.“

„Můj příteli, já vám děkuji,“ odpověděl Jack, který nebyl nikterak hloupý, „vyřídte moje poručení svému pánu a přijměte 5 sous zpropitného.“

Z frančiny přel. L. Fahren.



Zrnka moudrosti.

Alexander Dumas, († 1870), romanopisec francouzský volá v předmluvě svého románu „Žena Klaudiova“ k mladým čtenářům: „Mějte se na pozoru. Plujete těžkými časy. Zaplatíte vše draze, jestli jste nevyrovnali chyby svého mládí. Nejde o to býti lehkomyšlnými, nevázanými, pochybovačnými; toho už dosti. Bůh, příroda, práce, povinnosti, to vše jsou vážné věci a staví se před vás. Ty všechny musí ve vás žít, neboť bez nich byste zahynuli.“

Hluboký myslitel athénský Plato, který právem obdržel název „božský“, ježto nejvíce a nejlépe ze všech filosofů o náboženství a jeho ceně uvažoval, ve svém spise „De legibus“ (X.) praví: „Můj synu! Jsi ještě mlád; ale během času změníš mnohé z nynějších svých názorů a budeš pravý jich opak tvrditi. Proto neodmlouvej těmto nejvyšším otázkám (rozuměj náboženským), neboť, co nyní považuješ za malicherné, jest nejdůležitějším, totiž: správné o bozích poznati a šlechetně žiti.

Pro nynějšek chci však tobě o nich vážně slovo říci a nechci se při tom tobě jeviti jako lhář, totiž ani ty ani tvoji druhové, stejně s tebou smýšlející, nejste prvními, kteří takové pochybné mínění o bozích mají, ale každého času, brzo více, brzo méně bylo těch, kteří touže nemocí trpí jako ty. A protože s mnohými jsem se stýkal, chci ti říci,

že žádný, který ve svém mládí bohy pohrdal, až do svého kmetského věku při tomto mienění nesetruval. Proto dobře si rozmysli a v tomto přechodním věku neodvažuj se proti nim hřešiti!“

„Kdo činí pokroky ve vědě, ale zpět couvá v mravech, tu deficit u něho je větší než profit.“

(Dr. Holl, Sturm u. Steuer, 5.)

Věhlasný lékař Hufeland ve svém díle „Makrobiotik“ praví: „Znám málo ctností, které by už zde na zemi tak bohatě člověka odměňovaly jako zdrželivost.“

(Dr. Holl, Sturm u. Steuer, 20.)

Slavný básník anglický Byron doznává ve své básni „Childe Harold“: „A tak života mého zdroj byl otráven, že z mládí srdce krotit nižádný mne neučil.“

Veliký myslitel Pascal volá: „Přemoz pýchu, udus své vášně a zítra budeš věřícím!“

(Myšlenky.)

Sv. Ambrož praví: „Vášně snášeti a jimi nedati se přemoci, náleží muži silnému a dokonalému.“

Lacordaire praví: „Poznal jsem mnoho mladých lidí, ale žádný z nich nebyl pochybovačem u víře, nebo nevěrcem, kdo žil mravně.“



BEPO JEK:

Getsemane.

Každá duše, jež tu jde a stane,
najde jednou svoje Getsemane,
kdy si zalká v bojích neustálých:
„Možno, Pane, odnit mi ten kalich?“

(F. Rones.)

Jdem dolem slz a cestou křížovou,
za pláče dešťů, květů zvonění,
jichž kalich kapek nárazem se chvěje
a éter plní mdlými vůněmi.
Jde každý tak, jenž cestou se ti mane,
a každá duše, jež tu jde a stane.

A někdo Kalvarii svou až hrabu
v stínu nastoupí za palem šumění,
neb prvním polibkem a při objetí.

Než bolesti se cesta nemění . .
Neb milovat když duše nepřestane,
pak najde jednou svoje Getsemane.

Své Getsemane zahrad utrpení,
za sluncí tropů smrtných plání,
kdy v zpěvu vlnek Cedronu, oliv
skloněných peň, plodů v slitování
mu v cestu nasype, snad nedozrálých,
kdy si zalká v bojích neustálých.

Pak noha zbodená své těžké oko, y,
v příšerném řinkotu a bolu švihání,
dál cestou povleče, jak dítě v vzlykotu
přes chladné závěje, za větrů hvízdání.
Pak uklouzne snad se rtů promodralých:
„Možno, Pane, odnit mi ten kalich?!“



VÁCLAV FEŘT:

Z mého deníku.

Když stisk' mi ruku školy druh
a zřel jsem v jeho tváři ples,
tu vzpomněl na rodnou jsem ves
i na dumavý lesů pruh.

Chat prostých, tichých milý kruh,
se mihl bolnou duší dnes,
kdy v plodné zajetí jsem kles',
bych vědě přísne splatil dluh.

Ach běda! Hledám matky tvář,
by setřela mi s duše žal,
květ nivy, slunka světlou zář.

Však marně! Cizí zřím tu kraj
a toužím, toužím v dál,
neb jenom u matičky ráj!



BOHUMILA F.:

Krása jara.

Zas přišla Vesna, čarodějka smavá,
lem roucha zdobí fialinky vonné,
kam kročí — všechno v zářném jasu tone
a teplý vánek vzdušným křídlem mává.

Z hor potok malý šplouná, bublá, jásá,
na luzích zlatem petrklíče hýří,
ve vzduchu ptáče skotačivě víří,
na mezích hlavu zvedá sedmikrásá.

Ven — v přírodu ze smutných, černých domů!
Tam oko tuší tisícere divy;
již stromy raší, v jase tonou jivy —
a vonný vzduch — a ptáček trilky k tomu!

Po širých nivách oko snivě bloudí
Na dálných kopcích leží ještě sněhy,
kraj pln je tiché, pohádkové něhy
a skřivánkův zpěv na rty píseň loudí.

Kam pohlédneš, vše jarou zvoní písní,
vše chválí velkou dobrotivost Boží,
i ptáček malý, co se skrývá v hloží,
i kvíteček, jenž v poupátku se tísni.

PŠTINA:

Jsou srdce v světě .

Jsou srdce v světě upřímná a dobrá,
jsou srdce zlá a srdce tupá —
a jsou též srdce ubohá.

— — — — —
Ta dobrá kolkolem jen lásku čistou sejí,
ač v mnohém trpký zklamání červ hryže,
ta lásky svojí jiné na výsluní hřejí,
ráj kolem tvoří, blankyt snáší níže.
— A za vše v odměnu když poslel nevděk sálidí,
spíš uznání v něm, dík, než nevděk vidí.

Zlá srdce — mráz na jaře krutý, nenadálý —
kam přijde, všude všechno zničí, spálí.

A srdce ubohá — jak lánu kvítek malý
se skromně krčí slunce přejíc jiným,
ač v stínu štěstí tepla nikdy nepoznali
a rosy soucitu jen málo na ně padne.

Či rozumí snad někdo vzdechům němým? —
A z druhých nepochopí srdce téměř žádné
ty slzy palčivé, jež s bledých kanou lící .
Den zvolna usíná a kvítek žalně vadne.



JÓŽA H.:

Její zpěvy.

Když zvony v tichý podvečer
v ariích teskných v taje sfer
nadzemských tklivě znějí,
vždy slyším zpěvy tesklivé,
jež vždy tak zněly v srdce mé,
vždy slyším písně její.

A duši vane zvuků let,
v nichž chvěl se její bledý ret
o růžích, květech leknínů,
o dálkách Tajemna, o květech lích,
o hebkých smrti perutích
a klidu mrtvých snů.

Ta krásná tria bledých rtů
se vryla věrně do zvonů,
jež večer v dálky zvoní. — — —
A když tak znějí tichou hrou,
vždy stezkem pláť duši mou
a touhou, — touhou po ní.



JOSEF BARTUŠKA:

Na zříceninách.

Zeď zbořena . . . A okna smutně hledí.
Noha se v rozdrobené zdivo zaboří.
Jsme vprostřed zřícenin; kol kámen, tráva, píseň.
Jsme v druhém hradním nádvoří.

Jsem rád, že hovor náš zní zdívem.
Aspoň ten křik mě trochu ohluší.
Jsem rád, že všichni kolem smějí se
a moje myšlenky že nikdo netuší.

Jdou bílá mračna nad hradem,
staleté sosny teskně kolem šumí.
Jsem rád, že s nimi po bratrsku mohu mluvit
a že jim nikdo jiný nerozumí.

Divčí Kámen, 20./8. 1919.



MILOSLAV:

Večer u Jizery.

Již zkrvavělý západ zhasí
a pomalu se tmí a stmívá . . .
kdes ve vsi klekání svou zpívá
a v dál se nese jeho hlas.

Kol ticho, pusto, prázdno tak.
Jdu po břehu Jizery křivé
a stihám vlnky její divé
a nořím ve hlubinu zrak.

Tak smuten, zamýšlen jsem dnes.
Vždyť chmurná vzpomínka se vrací
Kde řeka za skalou se ztrácí,
tam mladý zhynul život kdes.



Hospodářské dějiny lidstva.

Dle dra Noska zpracoval A. Adam.

b) Hospodářské dějiny starého Říma.

Původní státní útvar je u starých Římanů týž jako v Řecku.

Kolem Latia nalézáme starý kmen organizovaný ve státě monarchistickém. Ale i zde forma jedine vlády přechází velmi záhy ve formu republikánskou, podstatně však jinou, než tomu bylo v Řecku.

V neustálých zápasech s okolními kmeny vítězní Římané — podmanivše si je — ponečnávají je buď na původním místě, anebo je převádějí.

A tu se setkáváme s důležitým zjevem. Starousedlí Římané tvoří mocnou kastu — šlechtu rodovou. Proti těmto patricijům — nazývají se občané přivedení — lidem — plebs — plebejci.

Všimneme-li si ve vsí stručnosti dějinného vývoje, stojíme zase před týmž faktem, že rozdíl kastovní mezi patriciji a plebeji znenáhla se stírá.

Zprvu si plebejové, vědomí své početnosti, v třídním zápase vymohli všechna práva politická. Hle, jaká analogie s dneškem! Dochází korečně velmi často k vzájemným sňatkům. Jako u nás. Zkrachovaný patricij dal jméno, a bohatá plebejka peníze. Toto vzájemné zblížování obou kast dochází už tak daleko, že se navzájem uzavírají právoplatné smlouvy.

Tedy stručně řečeno, zase význam rodové šlechty mizí a místo ní nastupuje aristokracie peněžní.

Bohatci získávají i politickou moc. Nelitujíce peněz na agitaci, vykonávají velmi silný vliv na voličstvo.

Historikové konstatují ze života bohatců mnoho zajímavých momentů, jež samy se nabízejí, aby byly srovnány s moderními poměry.

Vypravují, jak mladíci bohatí konali službu vojenskou na koních. Nosili nákladné a parádné uniformy (naši huláni a dragouni!) a podobně.

Vývoj dospěl tedy tam, že slovem plebs označování jsou všeobecně chudí lidé, ač bylo mezi nimi mnoho rodilých patricijů. Původně nutno rozlišovati dvojí druh pozemků, rodinné a obecní, či ager publicus, jež obyčejně do majetku státního přicházely podmaněním některého z kmenů na nich žijícího. Ze svobodných majitelů stali se pouzí nájemci, kteří platili státní pokladně jisté nájemné.

Ale vývojem dalším znenáhla ager publicus mizí a stává se soukromým vlastnictvím lidí, kteří je obhospodařovali.

Tož, pohlédneme-li na tehdejší společnost římskou, zřídme několik bohatých Římanů a široké, dosti zámožné obyvatelstvo venkovské.

To je rozdělení majetku poměrně spravedlivé. Hospodářské poměry možno nazvati zdravými.

Ale nicméně velmi brzy shledáváme známky choroby římské společnosti. A příčina její je táž, jako v Řecku: neomezené, svobodné hospodaření.

Speciálně pak kamenem úrazu stala se finanční politika věřitelů.

Původně v Římě nebylo zákona, jenž by nějakým způsobem reguloval výši úroků, takže lichvářství bujelo velmi značně.

Teprve zákon, 12 desek, předpisuje maximální úrok. A i tento zákonný úrok je ještě nesnesitelný. Dovoluje se bráti dvanácte procent. (U nás je maximum 6 procent).

Z toho je patrné, že třeba zemědělec, jenž z nějaké příčiny byl nucen se zadlužit, úroky prostě platit nemohl. Věc vysvitne tím jasněji, když si uvědomíme tehdejší láci hospodářských produktů, jež způsobována byla tím, že velkostatkáři nepracovali sami, nýbrž pomocí regimentů otroků, kteří pracovali téměř zdarma.

Drobný zemědělec konkurovat nemohl, jeho práce byla úplně znehodnocena.

K tomu ke všemu přičtíme ještě břemena válečná, jimiž občané ve stálých válkách s Galy jsou zatěžováni, a máme jasný obraz chorobné společnosti římské.

U poctivých státníků jeví se snaha, odpomoci chorobě.

Výsledkem těchto snah jsou sociální zákony, jež nesou jména svého tvůrce.

Jsou to dva leges Licinia e, z nichž jeden upravuje věci finanční a druhý pozemkové.

Pokus nelze označiti jako šťastný, jediná omluva jeho jest ta, že byl vynucen hrozící revolucí, takže, aby se jí zabránilo, muselo se tak hluboko zasáhnouti do soukromého vlastnictví.

Místo, aby byly sraženy lichvářské úroky a stát se postaral zemědělcům o levný úvěr, zřídme, jak první zákon Liciniův zavádí anarchii do vlastnictví, předpisuje, aby:

úroky zadržené se vůbec neplatily a úroky zaplacené se odečetly od kapitálu.

Toto radikální zasáhnutí do soukromého vlastnictví bylo, jak už řečeno, vynuceno hrozivými předzvěstmi sociální revoluce.

Choroba společnosti římské však jevila se ještě i v jiném ohledu. Představme si poměry v jejich plastičnosti.

Hospodář, jenž obhospodařuje svůj statek sám se svou rodinou, tedy lidmi svobodnými, je zadlužen u boháče, jenž nepracuje sám, ale mnohem lačněji, skoro zdarma pomocí otroků. Boháčovi přirůstá denně kapitálu. Zemědělec den za den chudne, nemoha sehnat na úroky.

Zákon neváže ho však k půdě, může s ní nakládati svobodně. Co udělá, až finanční jeho poměry stanou se nesnesitelnými? Prodá prostě svůj pozemek boháčovi a odstěhuje se do Říma. Důsledek toho pak je velmi smutný zjev, že se tvoří veliká latifundia a venkov se vylidňuje (tak asi jako tomu bylo u nás před válkou).

V městech pak roste a rozmnožuje se chátka bez zaměstnání. Vývoj dospěl až tam, že úrodná Itálie byla téměř vylidněna a Sicílie pustá jako poušť.

I zde tedy zasáhl zákon Liciniův a stanovuje, že na příště nesmí nikdo mít více pozemků nežli 500 jugera. K tomu se také hned připojoval předpis, jaký je přípustný počet dobytka. (Stanoven na 100 kusů hovězího.)

Co bylo nad tuto rozlohu, mělo se rozdělit mezi bezzemky.

Vidíme z toho, jak radikální je to zase řez.

Vedle dobrých cílů však shledáme i zde mnoho osobní špinavosti.

Licinius sám, chopil se věci, ne tak z dobré vůle pomoci, jako spíše ze ctižádosti, aby se stal miláčkem lidu. Sám snažil se svůj zákon překročit. Maje tisíc jugera, rozdělil je úlisně mezi syny, doufaje přísný zákon obejít. Nepodařilo se mu to. Byl žalován a pretorem odsouzen k veliké pokutě 10.000 sesterců.

Jak patrně, zákon byl diktován jen strachem a ne upřímnou vůlí, takže i zákonodárcům stal se nepohodlným, i nebudeme se tudíž příliš divit, když oba leges Liciniaie velmi záhy upadly v zapomnutí a přestaly se praktikovat.

Celý koloběh probíhá zase znova.

A když Řím je už zase naplněn masami proletářů, kteří hrozí každým dnem útokem na kapitalisty, nezbylo nic jiného, nežli Liciniovu komedii opakovat.

Tentokrát to však už komedie nebyla, nýbrž byl to velmi vážný pokus poctivého Sempronia — *lex Sempronia*.

V zásadě je to obnovení agrárního zákona Liciniova s tou změnou, že majiteli se ponechává 500 jugera a mimo to na každého syna ještě 250 jugera. Ostatní pozemky se rozdělily mezi bezzemky nucenou kolonizací. Proletarisace vlivem tohoto zákona stlačena na minimum. V Římě samém klesl počet obyvatel ze 320.000 na 100.000 duší.

Ale Řím byl už na cestě k zániku.

Poctivá snaha Semproniova narazila na nenávisť bohatců a stála ho hlavu.

Řím se ze sociálních bouří už nevzpamatoval.

A tu, vizme náš dějinný zákon! Do přízně lidu vtírá se Julius Caesar. Jeho vlivem vzniká nový zákon *lex Julia agraria*, o němž Catulus, prohlížeje záměry Caesarovy, správně pravil: „Nebojím se tak zákona samého, jako odměny, již za něj bude Caesar žádat!“

Caesar míří k dosažení tyranie! Padá sice, zbdán dýkami upřímných republikánů, ale jeho nástupce Augustus, zmocňuje se samovlády úplně. Řím na sklonku svého trvání mění se v despotii císařů.

V krátkosti všimněme si ještě, jak vypadaly poměry sociální za caesarů.

Proletarisace na čas zastavená, vzniká znova. Řím se plní svobodným, líným obyvatelstvem. Pracovat se nechce, to není důstojným svobodného občana. (Řemesla provozovali bohatci továrnícky pomocí otroků.)

Tyto nesmírné masy jsou přirozeně v rukou nesvědomitých agitátorů. Caesarové snaží si je získat zákony vrcholně znemravňujícími. Tak na příklad vydáváno je proletářům obilí na pouhou poukázku, řečenou *tessera frumentalis*. Byl to kus plechu, do něhož bylo vytlačeno, kolik a kdy si má dotyčný její majitel vybrati pšenici ze státních sýpek.

To je, prosím, vrcholně nemravňavý zákon. Seneca praví, že každý lump tak žil na útraty státu.

Rozdělování potravin lenochům dalo se i v provinciích, neboť i tam nalezeno mnoho těchto poukázek ve vykopávkách. Na tom nebylo dosti. Už za Augusta vyskytly se návrhy, aby se proletářům dávalo i víno. Návrh se uskutečnil až za Claudia. Toto všechno svědčí, že je ve státě něco hodně shnilého. Tam až zavzdla Řím liberalistická soustava hospodářská.

Připomeňme si, že v té době opakují se nárazy zvenčí. Germánské hordy bez přestání už, jako děsný beran tlukou na brány římské říše.

A Řím? Znemravnil hospodářskou svojí politikou.

Pohybem Germánů vyschl mu i pramen otroků. Neměl kdo pracovat na polích, ani v obrovských dílnách.

Latifundia stále více a více zatěžovány jsou daněmi na udržování obrovských legií. Režie byla tak velká, že se už hospodaření nevyplácelo. V poslední chvíli, jako v zoufalství, utíkají se Římané k decentralisaci pozemků. Z otroků, jež na statky posílají, stávají se svobodnější *ascriptini* (připsaní). Svobody plné nemají, byvše prodáváni se statkem. Nazývají se též někdy *colonii* (osadníky). Ti pak jsou základem budoucího selského stavu, jež se ve středověku vyvinul.

Všechno to však není už nic platno.

Křesťanství, jež přichází jako spása ze sociální vřavy, přichází už příliš pozdě a nemá času Řím zachrániti.

Řím nemůže se už uzdraviti a podléhá konečně barbarům.

Kdo v první řadě zabil Řím? Hospodářská struktura liberalistická, neznající mezí pro lidské, zjištěné vášně. Plně chápe situaci Plinius, když píše: „*Latifundia perdidere Romam — Latifundia zničily Řím.*“ (Pokračování.)



STUDENTSKÝ VĚSTNÍK.



Do další práce. Za dva měs. končí školní rok a je nutno stanovit pracovní program na prázdniny. Mimo účast našich studentů na sjezdech ať již manifestačních nebo krajinských, jest třeba drobné organizační i sociální práce jednotlivců i sdružení. Jest nejprve nutno získati co největší účast na sjezdech, zvláště krajinských. Jest třeba posílit

váhající nebo slabé. Víme dobře, že jest našich studentů více nežli se domnívá veřejnost, víme to ze seznamu odběratelů Jitra. A přece není provedena naše organizace tak, aby odpovídala skutečným poměrům. Čemu to přičísti? Domnívám se, že hlavní příčinou toho jest nechuť k spolkovému životu vůbec. Lze to pozorovati i ve veřejném ži-

vctě. Nutno ovšem rozlišovati život spolkový, organisovanou, cílevědomou práci, od „spolkaření“. Naprosto si nepřejeme, aby naše sdružení a kroužky živořily, nebo, aby byly zakládány uměle, jen aby něco bylo, aby „spolkaření“ bylo u nás sobě samo účelem, ne; naším ideálem jest, aby vznikaly a žily ze skutečného přesvědčení a vnitřní potřeby svých členů jako protiváha a středisko studentů, stojících mimo organisace liberální a politické. Zarážející jest však, že studenti v některých místech nechtějí založiti sdružení, ježto tamější organisace studentská nevystupuje proti náboženství, a že vůbec nechtějí vyvolávaní boj. My ovšem jsme opět poznali, že právě všechny krajinské spolky to byly, které při sjezdu „Svazu“ 6.—8. února postavily se proti našemu eventuelnímu členství ve Svazu. (Možná, že jim můžeme býti za to jen vděční.) A pak obava z boje ze sporů. K střetnutí musí dojíti dříve či později. Proč tedy to odkládati? Již nyní jest patrné, jak veškeré lidstvo se rozděluje na dva tábory. Křesťanský na straně jedné, protikřesťanský na druhé. Lidstvo skutečně myslící vrací se pomalu a pracně ke křesťanskému idealismu. Naše hnutí jest založeno na tomto idealistickém křesťanském názoru světovém a musí tedy i ono prodělati tento boj s táborem protivným a tomu boji můžeme bez obav hleděti vstříc. Nejsme sami. Jdou s námi za týmž cílem nadšenci ze všech vrstev našeho národa, jdou s námi bratři všech národů světa. Není snad třeba zdůrazňovati nutnost a odůvodněnost naší organisace, tolik však přece chci připomenouti, že práce, má-li býti provedena dokonale a má-li se utvořiti něco nového a velkého, musí býti organisována a rozdělena. Nyní o sociální práci prázdninové. Student i dnes jest důležitým činitelem na našem venkově, třeba, bohužel, není jméno studentské tak čisté a nemá takové vážnosti jako před lety. Úkolem studenta o prázdninách jest, sblížit se s lidem ať už jest to dělník, či rolník, pochopiti jeho potřeby a snahy, poskytnouti dle svých sil rady. Sem by spadala i charitativní činnost. Práce tato musí býti upravena všude s ohledem na místní poměry. Student nesmí sebe vylučovati ani z organisací mládeže; jest jeho povinností, aby pozdvihl své bratry k takové intelektuelní úrovni, jaké nabyt sám. Zde třeba upozorniti ještě na jednu věc, aby totiž student činný ve skupině mládeže nezapomínal, že i on musí svoji duševní úroveň neustále zvyšovati, tu ovšem nestačí již skupina mládeže, zde nutno zúčastniti se i životu ve studentském sdružení. Student o prázdninách musí se naučiti oceniti život a ceniti práci druhých stavů; musí poznati svoje poslání v budoucím životě. Nemohli jsme dosud na tomto bodě našeho programu pracovati, válka nám zamezila veškeru činnost. Vytyčujeme však s důrazem znovu starý, sociální bod programu své studentské činnosti ve vážné době, kdy právě sociální problémy staly se nejožehavějšími. Naším cílem jest pracovati již nyní i budoucně o sblížení a vzájemné poznání všech vrstev národa, o vyrovnání sociálních nespravedlností. K tomu nás pobádá idea křesťanské demokracie a lásky. S chutí tedy a bez bázně do práce: „Finis coronat opus“. **Xaver.**

Organisační. Místo ohlášeného sjezdu v Ružomberku konala se na květnou neděli 28. března porada delegátů našeho Ústředí se členy výboru slovenského Ústředí. Jednáno o aktuálních

otázkách jmenovitě o činnosti prázdninové, o jednotném postupu organizačním o našem poměru ke „Svazu“. Některé body, hlavně zastoupení Slovenska v Ústředí a jeho výkonném výboru budou předmětem sjezdu v Prešově, který bude konán o svatočíslných svátcích (za účasti studentů z Podkarpatské Rusi). Program našich sjezdů dle dosavadních dispozic bude tento: 1.) 23.—24. května — Prešov, 2.) 25.—27. července — Brno, 3.) 8. srpna — Ružomberk, 4.) 15. srpna — Mor. Ostrava, 5.) 22. srpna — Uher. Hradiště, 6.) 29. srpna — České Budějovice. Pracovní program pro jednotlivé sjezdy bude upraven později. — Úřední název „Ústředí“ jest nyní „Ústředí katolického studentstva československého v Praze“. Ministerstvo vnitra vzalo na vědomí změnu stanov s tím související. — Chystaný kalendář bude společný pro studentstvo české i slovenské. Postrádáme však ještě zpráv žádaných v 7. čísle Jitra. Některá sdružení je zaslala, některá dosud ne. Máte-li tedy zájem na tom, aby kalendář byl vydán a aby byl obrazem naší organisace i práce, zašlete onu zprávu ihned na Ústředí. Zároveň žádáme všechny interesenty, aby tamtéž zaslali svoje přání a návrhy stran úpravy i obsahu kalendáře, aby kalendář skutečně odpovídal dnešním potřebám katolického studentstva. — Žádáme všechna sdružení a vzdělávací kroužky, aby posílaly Ústředí výstřižky z novin, týkající se studentstva. Výstřižky mohou býti z krajinských listů, jakéhokoliv politického směru, deníků či týdeník. Výstřižky buďtež označeny přesně datem a jménem listu s udáním místa, kde list vychází. Buďtež zaslány na Ústředí katol. stud. čl. v Praze II, Voršílská 1. N. B. Vítány jsou i noticky, úvodníky staršího data, zvláště články o sociálním postavení studentstva. **Sekretariát.**

Konkurs. Dle usnesení valné hromady Ústředí a s ní spojeného pracovního sjezdu konaného 1. a 2. listopadu 1919, vypsalo Ústředí konkurs na spolkový odznak. Sešlo se celkem 24 návrhy, z nichž však nemohl býti zvolen žádný za odznak spolkový. V důsledku toho nebyla udělena I. cena. II. cenu obdržel návrh kol. Fialy z Přerova a III. kol. Červenky z Mar. Hor. Za odznak spolkový zvolen pak dosavadní monogram Ústředí a S. S. S. pro jednoduchost svého provedení. Odznak bude proveden v bílém kovu s tmavomodrým emaillem. Popis odznaku: tři symetrická S z bílého kovu v modrém mřížkovaném kruhu, obepjatém řetězem provedeným v bílém kovu. Odznaky budou hotovy koncem dubna a cena jejich stanovena na 3 K, peníz celkem nepatrný vzhledem k nynějšímu nedostatku kovů a stoupající drahotě. Odznaky budou společné pro všechna sdružení celé republiky ať česká či slovenská. Objednávky jednotlivých sdružení buďtež řízeny na „Ústředí“. **S.**

Kdož si přejí dopisovati s jednotlivými členy našich sdružení, sdělte svoje adresy „Ústředí“ neb redakci „Jitra“. Uveřejníme je a vzájemnou korespondenci utužovány budou styky mezi našimi studenty. Udejte jméno, adresu, s udáním thematic, o němž byste si chtěli dopisovati. **S.**

S. S. S. v Praze. Koncem února slavilo naše sdružení rok svého trvání. Za tu dobu může se vykázati slušným kusem vykonané práce. Práce těch, nehlučně, jež zvláště od září, kdy v druhém čísle „Jitra“ podali jsme zprávu, zvýšila značně

intensivnost. Abychom získali nové členy, pozvali jsme ke spolupráci katolicky smýšlející studenty pražských středních škol. Bohužel, tato akce, jež vyžadovala dvouměsíční práce, rozmnožila naše sdružení pouze asi o 50—60 kolegů. Jsme zde na horké půdě! . . . Náš předseda kol. JUSt. F. Formánek, jenž všechn svůj volný čas věnoval rozkvětu našeho sdružení, byl zvolen za tajemníka Ústředí. Nová funkce vyžadovala celou jeho činnost a vzdal se tedy předsednictví. Brzo po něm musili jsme voliti nového jednatele — kol. PhSt. L. Pavelka byl pověřen vedením administrace „Jitra“. — Schůze konáme každou neděli dopoledne. Časem mívá přednášku náš duchovní rádce prof. P. Jan Boháč, jenž s otcovskou péčí dbá o náboženský život a povznesení členstva. Ze srdce rád poskytuje nám ze své bohaté zkušenosti rady i ve věcech spolkové administrativy. Ve sdružení přednášel také prof. V. Davídek. Zpravidla však o program schůze starají se kolegové sami. Osvětlují některou časových otázek, jež pak jsou posluchačstvem probatovány. Cílovou výměnu názorů vyvolala přednáška kol. L. Pavelky „O knize dobré a špatné a o boji proti špatné literatuře“ a kol. E. Michálka „Jesuité a česká literatura“. Jednou za měsíce se projednávají záležitosti spolkové. Vedle týdenních schůzí členských jsme zřídili dleňu a dramatický kroužek. Dílka je pro nejbližší budoucnost naším hlavním cílem. Přípravný komitet za předsednictví p. dra A. Knížete a laskavého spoluúčinkování seniorů Č. L. A. pp. inž. J. Zvoníčka a inž. Truksy dokončuje již přípravné práce. Knihářství, lupenkářství, rámečkování a odbor fotografický se těší velké oblibě členů. Záhy počneme již v útlně pracovat. Práce stala se naším heslem, práce všeho druhu. Aby co nejvíce kolegů se mohlo zúčastniti prázdninových sjezdů ustavili jsme „Kroužek střádalů“, jenž uschovává členům jejich úspory. Na tento účel věnován bude i výtěček představení. — Položen základ ke spolkové knihovničce Bohužel, že za dnešních horentných cen knihkopeckého trhu velmi pomalu se množí. Po svátých veíkoněních se konal pro kolegy a pro členky dívčího sdružení odpolední čaj. — E. Michálek, jednatel.

Vzdělávací a výchovný kroužek dívčího S. S. S. v Praze. Kroužek jak již bylo referováno — založen byl v lednu členy Č. L. A. Povzbuzeny proslovem pana PhC. J. Krlína, ujaly jsme se s radostí práce. — Schůzi měli jsme dosud šest, s přednáškami: Dp. Beran: „Více radosti“ od dra P. Kepplera; prof. Průša: O Dvořákově, o Palestrinovi atd. Zvláště živou debatu vyvolala přednáška kol. Rybové „Naše poslání jakožto budoucích učitelů“, k níž poskytla nám upřímných slov pro budoucnost i naše třídní profesorka ct. sestra Zdislava. — Ke dni 5. února položen věnec se jménem kroužku na hrob naší nezapomenutelné Boženy Němcové. O jejím významu a dílech promluvila kol. Boudová na členské schůzi dne 8. února. — Ve dnech 19.—21. března konána duchovní cvičení za vedení p. dra Berana. Po nich přistoupily všechny členky ke stolu Páně. Utvořen též literární a vycházkový odbor, jež společně dne 25. března navštívily v zemském museu oddíl literárních památek českých. — J. Bohdanecká, předsedkyně.

Měřítka přízně katol. veřejnosti ke studentstvu. Na 200 K podílech „Dobročinného stavebního družstva kat. domů studentských „Sušil“ v Brně upsáno

do konce ledna 111 upisovateli 160 podílů (t. j. o 20 upisovatelů s 32 podíly více než do konce listopadu). Jednotlivé stavy zastoupeny jsou takto: 61 kněží se 94 podíly, 8 úředníků s 9 podíly, 5 spolků se 6 podíly, 4 řemeslníci se 4 podíly, 3 učitelé s 5 podíly, 2 domkáři s 5 podíly, 2 dělníci se 2 podíly, 4 Lidové jednoty se 7 podíly, 2 živnostníci se 2 podíly, 2 továrníci se 2 podíly, 1 velkostatkář s 5 podíly, 1 strojívedce se 4 podíly, 1 ošetrovatelka nemocných s 2 podíly, 1 obvodní lékař s 1 podílem, 2 choti advokátů se 2 podíly, 4 soukromníci se 4 podíly, 1 poslanec s 1 podílem, 1 řeholní řád s 1 podílem, 1 advokátní koncipient s 1 podílem, 1 rolnický syn s 1 podílem, 1 záložna s 1 podílem a 2 rolníci se 2 podíly. Tato statistika je nejlepším důkazem, jak jednotlivé stavy chápou důležitost útulku pro katolickou mládež na školách, aby se nám stále neodcizovala. Stavební družstvo „Sušil“ má splniti dávná přání našich buditelů. Když se objevila v novinách první zpráva, že bylo založeno družstvo pro stavbu katolických studentských domů, došla nás celá řada žádostí o přijetí a ubytování studujících. Bohužel nebylo možno těmto žádostem vyhověti, poněvadž družstvo nemělo prostředků na zakoupení a upravení internátu. Bude do konce školního roku upsáno tolik podílů, aby po prázdninách bylo možno otevřít první studentský dům? Přihlášky zasílejte na adresu: „Sušil“ v Brně, Besední dům „Svornost“.

Čáslav. Koncem ledna se zdálo, že nepříznivé poměry znemožní další trvání našeho sdružení. Než láska a nadšený zápal pro dobrou a svatou naši věc a upřímná snaha pro ni usilovně pracovatí zvítězila — a sdružení naše udržela. Nyní konají se každou sobotu přátelské večírky s programem poučné-vzdělávacím i zábavným. Přednáší se o otázkách náboženských, kulturních, historických i literárních. — Máme též dosti dobrodinců, kteří nás podporují morálně i hmotně. Jim vzdáváme srdečné díky! Jejich přispěním má naše knihovna mnoho krásných a dobrých knih. Další naší práci „Zdar Bůh!“ — a —

Katolické studentstvo anglické vyniká počtem členů i svou činností. Až do roku 1895 katolické studentstvo anglické pod trestem vyloučení z církve nesmělo navštěvovati university protestantské. Pokus se založením university v Kensingtonu se nezdařil. Až konečně v roce 1895 na prosbu kardinála Vaughana dovoleno bylo sv. Stolicí za jistých záruk a omezení navštěvovati university v Oxfordu a Cambridgu. Dnes neomezuje se počet katolických studentů vysokoškolských pouze na tyto dvě university, nýbrž zabírá i akademiky katolické university Manchesterské, Liverpoolské, Glasgowské a j. Při každé téměř universitě jsou koleje pro katolické akademiky, kteří tvoří katol. akademický spolek. V Oxfordu čítá spolek 100 studentů, v Liverpoolu na 200, z nichž 75 jest studentek. Mezi profesory jest již celá řada katolických kněží a laiků, mezi nimi známý katolický spisovatel P. Martindale T. J. Právě letos započato s vydáváním centrálního akademického časopisu „Inter-University Magazine“, který bude míti za úkol duchovně spojovati veškeré studentstvo katolické v Anglii. Na počátku února 1920 konal spolek katolických londýnských akademiků diner ve florenckém restaurantu, při němž promluvil cennou řeč o významu katolického akademika kardinál Bourne. — („Našinec“)

Nový stredoškolský časopis. Narodil se zase nový časopis stredoškolského studentstva „P r a m e n“. Kolik jeho sourozenců už zemřelo? Tentokrát nelze z krátkého úvodního prohlášení rozpoznat, kdo vlastně za novým podnikem stojí. Jde asi pravděpodobně o podnik několika osob. „Řídícím šéfem“ je Jar. Maria Janatka a Alfred Korb. — Které jsou okolnosti, jež především „Pramen“ vydupaly ze země? Prohlášení praví: „Je to především a bohužel smutný zjev, totiž úpadek samospráv na jednotlivých ústavech . . .“ Tedy úpadek — degenerace, to jsou rodičové. Marně v celém prohlášení hledáte myšlenky, za kterou pisatelé vás volají, za níž je třeba jít. Nalézáte tam — jenom bolestné přiznání a obžalobu dnešního liberálního studenta. „Neboť našemu studentstvu chybí idealism a to je to nejbolestnější!“ Výborně. Ale vaše výzva, kolegové — do boje proti hmotarství je kulatá fráze! Co máte v rukou — s čím jdete do boje? Vy máte jenom nadšení a to nestačí. Citíte jasně — že nelze jít tou cestou, po níž jste dosud kráčeli — ale kam, kam teď? Buďme si upřímní — to, co svým kolegům podáváte, to není určité, pevné, jisté zamíření k terči — to je bezesměrná, nesmělá rána ze vzduchovky. Jinak nechceme soudit z prvního čísla za osudy nového podniku a vyčkááme — až jak se vyvine. Poslání by měl veliké — přinést do liberálního studentstva střed. něco kloudného a vyššího. My bychom jej vřele uvítali, kdyby — až snad vyspěje — toto poslání plnil, nezemřeli ovšem tak jako ostatní jeho sourozenci. —aj

Našim tělocvičným kroužkům. Vyzýváme naše tělocvičné kroužky k čilé práci i na poli tělocvičném! O prázdninách totiž pořádá se v Mariboru orelský tábor. A tu doufáme, že naše S. S. S. vyšlou mezi delegáty nejen řečníky, nýbrž i dobré borce. Prosíme Vás, abyste aspoň navštívili mari-borská prostná, uveřejněná v 2. sešitě „Orelského sborníku“. Chceme, aby i studentstvo československé postavilo se v Mariboru s Orly do jednoho šiku a tím ukázalo, že je s nimi za jedno a chce také jim pomáhati a s nimi pracovati. V Mariboru bude též sjezd slovanského studentstva a má tam býti založena slovanská Liga katol. studentstva. Bude tedy Maribor pro nás důležitým svátkem; proto je potřebí, aby účast z řad studentstva československého byla co nejhojnější a reprezentace co nejkrásnější. Proto se připravujte! J. K.

Jako můžeme pestovat národní povedomie? Dedicto našich otcův, milý majetok náš je nám národní povedomie. Talent tento nezakope jasný, jemný, ambiciózný mladík a paana, ale pracuje na ňom, pestuje ho, aby mu priniesol ešte iných päť. No aj my, drahí bratia a sestry študenti, musíme polievat túto drahu konvaliu, aby jednú vôňou svojou blahu národu prospievala. Voda je nedostatečná, i dobra zem, slnko, dážd a mnoho iného potrebuje táto konvalia. No teraz len o vode bude reč. Voda pri pestovaní národného povedomia zaiste je usilovné namáhanie sbieranie krásnych zvláštností nášho kraju, rodiska a okolia. Spoznajme, čo nám nechali otcovia naši, jaké krásne stavby, budovy, mosty, muzea, školy, továrne, hrady, ruiny atd. máme okolo nás, čo môžeme našim hosťom a priateľom ukázať jako krásu. zvláštnosť, čím by sme si získali ich priazeň pre náš národ a čo udrží v nás národné smýšľanie a podporuje povedomie. Keď sme si takto lásky

nashromážďovali, vtedy tento krásny kapital si složíme do knižky, napíšeme si tie vedomosti, bájky, historické dáta a tých zvláštnostiach a priložíme k nim i pohľadnicu, fotografiu a ihneď máme krásny sborník. Týmto sa naučíme tŕiť, vážiť, čo je naše, vedomí budeme svojho a vtedy dostaneme vnútornej sily, oduševnenosti a vytrvanlivosti k hr-dinským sebaapremáhaniam, sebaopanavaniam, čo je našim najväčším šťastím, budúcnosťou národa a základ všetkej tvoriacej činnosti. Šťastie naše, je šťastím národa; budúcnosť národa našou budúcnosťou a tvoriaca sila prienesie hojne, hojne ovocie . . . jako dobre polievaná konvalia . . . — Od nás závisí . . . My si kujeme blaho. . . K nám volá slávny básnik: O mládež naša, tys' držiteľkou rána! vladárkou mája tys', jara pokladníkom, šafárom šťastlivým; k tebe obraciam sa zo smutnej zápače, od ďalekých honov, mrázkom už strieborných — volám: vezmi klúče, odomkni raj nám zavretý! — — — A. . . do práce (Ona preds' je žitia väčší diel —), borí sa! Opáš obra sily, rytiersku odej broň, kriela rozpni orlic! . . . Zač zápas ve'ký ten? Za trón pravdy, dobra zdroj, krásy diadém; za kráľovstvo ducha! — O návrať raj nám ztratený! (Hviezdoslav, svazok II., str. 289). — Dnes složíme základ budúcnosti, dnes započínáme kovať lepšiu budúcnosť, vraciať raj starším ztratený. Drahí! Prez práce k sláve, hor sa vesele. — Danišovič-Veselý.

Knihovna.

Časopisy redakci došli :

„Život“. Myšlenky o socialismu, umění, náboženství a politice. Roč. II., březen 1920, č. 6. — „Luč“. Organizatorno glasilo jug. kat. đačke Lige. God. XV., broj 1.—9. — „Žena“. Politický, sociální a kulturní list československých žen. Roč. II. (XI.), č. 6. a 7. — „Obzor“. Rodinný obrázkový měsíčník. R. II., č. 2.—3. — „Naše Kniha“. Měsíčník, věnovaný české knize a písemnictví. Roč. I., č. 2.

Dr. Frant. Grivec: „Východní otázka církevní“. (Vzděl. knihovna katol., sv. 49, V. Kotrba, Praha.) V nejvyšších třídách středních škol probíraly se dějiny církevní. Dnes ovšem od sexty jest vyučování náboženství nepovinným předmětem a proto málo se o ně dbá. Proto naši studenti v mnohých případech se musejí starati o další své náboženské vzdělání sami. Mezi pomůcky, jež toto studium jim velmi usnadní, patří kniha dra F. Grivece. Autor, jihoslovanský profesor, jasně popisuje začátky a příčiny rozkolu, jeho významu a následky a líčí pokusy o unii v pozdější době, když se poznalo, jak velikou škodou kulturní pro země východní bylo odtržení se od církve katolické. Přimlouvá se horlivě za důkladné studium východní otázky církevní a za znalost dějinného jejího vývoje, jež jest nutným předpokladem všech unionistických snah. Zemřelý slovanský papež Lev XIII. vykonal na tomto poli veliký kus práce a získal si zde nehy-noucích zásluh. Zvláště však katoličtí Slované mají zde veliké pole působnosti, nehledě ani k tomu, že získávají si tak nesmírnou zásluhu i o šíření myšlenky všeslovanské. Doporučujeme informativní brožuru našim čtenářům. Poučí je vůbec o východních dějinách politických i kulturních, jež jsou s o-

tázkou církevní na východě úzce spojeny. — L. Pavelka.

M. Gebauerová: „Božena Němcová“. — **V. Tille: „Myšlenky Boženy Němcové“.** Ke stým narozeninám naší nesmrtelné Boženy Němcové vydáno bylo letos několik publikací. A tu bych naše čtenáře upozornil zvláště na dvě. V „Bohatýrstvu“, jež vydává Umělecká výchova na Král. Vinohradech, vyšla knížka pí M. Gebauerové: „Božena Němcová“. Autorka tu ze spisů a dopisů spisovatelčiných sestavila její životopis. Dílko je tím milejší, že tu — až na úvod a doslov — Němcová sama kreslí před čtenářem svým prostým a jistě příjemným způsobem vlastní svůj život. Knížka jest určena mládeži, jak o tom svědčí sbírka, v níž jako pátý svazek vyšla. Doporučujeme ji proto našemu čtenářstvu z nižších tříd, zvláště pak těm, kteří četbou Babičky znají již Němcovou a chtěli by se o jejím životě a utřepe-

ní poučiti blíže. — Pan prof. Tille, jeden z nejlepších znalců Němcové, vydal u Laichtera na Král. Vinohradech „Myšlenky Boženy Němcové“. Knížku milou a hřejivou. Nemohu se zde šíře rozepisovati o těchto 14 kapitolách, sebraných s velikou péčí a láskou z jejich spisů a korespondence. Otevírají a osvětlují nám milou duši její až do jejích hlubin. Upřímná životní zpověď jest vložena v řádkách, kde líčí své krásné sny a ideály svého života. Jaká síla, prýstící z důvěry v Boha, jenž tolik ji zkoušel! „Nereptám proti Bohu, ale mnoho na mne ukládá; duch můj snáší to trpělivě, ale tělo klesá.“ — „Příliš mnoho toho na mne doléhá, jedna rána stihá druhou.“ Čteme tam myšlenku za myšlenkou, jednu vyšší druhé a celek tvoří šňůru krásných, čistých perel. S radostí člověk znovu a znovu ponořuje se do těch milých řádek, nabádají tolik k přemýšlení! — L. Pavelka.



Příspěvek ke dni sv. Vojtěcha.

Z lidových legend o sv. Vojtěchu ve vých. Prusku.

V jedné knize lidových zkazek z východních Prus nalezl jsem několik zajímavých legend o sv. Vojtěchovi, jež tuto podávám.

1. Když svatý Vojtěch upevnil ve víře Kristově Poláky, vydal se za týmž bohumilým učelem do Pruské země. Nejdříve kázal slovo boží v okolí Kulmu. Odtud šel do Pomořan. Ale když nechal se přeplaviti přes řeku, neměl tolik peněz, aby mohl zaplatiti převozně. Tu udeřil jej jeden z plavců veslem tak silně přes hlavu, že onemocněl. Brzy pak musil z Pomořan odecestovati. Přišel do Gdaňska a odtud cestoval do Prus. Byl ale od pohanských pochopů přepaden. Zasadili mu sedm ran oštěpem a takto zbědovaného dotloukli holemi. Když se o tom dozvěděl král polský Boleslav Korvín, vykoupil tělo světcovo od pohanských Prusů. Tito však jej nechťeli jinak vydati, než když jim dá za ně král tolik zlata, co bude jeho mrtvola vážit. Zbožný král byl s tím srozuměn. A když nyní tělo váženo, shledáno neobyčejně lehkým; nevážilo ani celou libru.

2. Jiná pověst sděluje, že všechno zlato, které král polský poslal, nebylo s to ani mísku, na které mrtvola spočívala, ze země pozvednouti. Již poslove sami hodili na váhy všechno svoje zlato, které s sebou přinesli pro soukromé účely. Ale ani to nic nevydalo, takže ztráceli už naději sehnati tolik zlata, aby tělo světcovo vyvážili. Tu přicházeli Prusové, které sv. Vojtěch pokřtil a přikládali k tomu svoje zlato. Ale nic nepomohlo, až naposled nahnadila se k tomu stařenka, která měla dva pfeníky celého jmění; tyto hodila na mísku ke zlatu a nastojte, druhá míska letí do výše, takže teď bylo nuno zlato odebrati, neboť samy dva pfeníky chudé ženy vyvážily dostatečně světcovu mrtvolu.

3. Jiná pověst vypráví takto: Když Prusové ubili sv. Vojtěcha na břehu Baltického moře, rozsekali jeho tělo na nespočetné kousky a nechali je na břehu nepochovány ležeti. Mezi jiným uřal mu jeden Prus prst, na kterém světec nosil zlatý prsten. Prst hodil do moře, prsten ale nechal pro sebe. Prst tento zachytil racek právě nad vlnami kroužící, ale opět nechal jej do vody padnouti, načež jej spolkla ryba. Tu se ale stalo, že kam tato ryba

plovla, provázela ji zvláštní záře. Když toto světlo zpozorovali rybáři, rybu chytili a v jejích útrobách našli neporušený prst. Tito rybáři byli již křesťané a poznali záhy, že prst náleží světcovi. Šli hned hledati na břeh a mrtvolu sv. Vojtěcha našli. Jednotlivé části se už podivuhodným způsobem samy daly dohromady, takže celému tělu jen prst scházel. Rybáři jej nyní přiložili a on přirostl rychle a pevně, takže tělo bylo zase celé. Mrtvola tu ležela třicet dní a orel ji po celý ten čas střežil, aby žádný pták ani jiné zvíře k ní nemělo přístupu.

4. Jiná zkazka opět vypravuje, že sv. Vojtěchovi byla pouze uřata hlava. Tu prý sama mrtvola vstala, svoji hlavu oběma rukama uchopila a tak před sebou nesla až ke kapli, ve které obyčejně sloužil mši svatou. Cestou zpívala hlavu jasným, krásným hlasem všeliké duchovní písně. Od kaple šel světec dále, od jednoho místa ke druhému, stále před sebou hlavu neša a zpívaje zbožné písně, až přišel do krajiny gdaňské, kde doposud kostelík sv. Vojtěcha stojí. Tu sebrali jej pohané, aby jej obětovali svým bohům v Římově.

5. Ve vých. Prusku je město Heiligenbeil, čili Svatá Sekera. Podle pověsti má toto město jméno i znak od toho, že sekera, kterou měl býti sv. Vojtěch zabit, připlovala sem přes záliv a na místě, kde později město vystavěno, vržena na břeh. — Jiná pověst vypravuje, že tu stál dub, kdež uctíván pohanský bůh Kurko. Ještě když se Prusové stali křesťany, konala se tu modloslužba a tůkdo netroufal si dub poraziti. Konečně se k tomu odvážil jeden dřevorubec křesťanský, kterého sv. Vojtěch z Čech přivedl. Ale když dřevorubec chtěl zasaditi první ránu, vysmekla se mu sekera, poranila jej, takže na místě zemřel. Když to světec viděl, sám vzal sekeru do ruky, s odvahou vydal se k dubu, nemilosrdně sekal do jeho kmene a nestalo se mu nic, poněvadž satan ani pohanský bůh neměli nad ním moci. Poručil pak přinésti heň a spáliti dub, poněvadž by mu to dlouho trvalo, celý jej rozsekati. Jeden z pozdějších biskupů nechal vystavěti na tom místě město a uschoval tam na paměť světcovu sekeru.

==== **Předplácejte a rozšiřujte** ====

„ŽIVOT“

Myšlenky o socialismu,
umění, náboženství a politice.

Cena pro studenty K 6.—,
pro nestudenty K 10.—.

Vydává **Česká Liga Akademická.**

Redakce a administrace:
Praha II., Voršilská ulice číslo 1.

„VÁTRA“

Časopis
slovenských studentů.

Předplatné:

na rok pro nestudenta K 12.—,
pro studenta mimo S. S. S. K 10.—,
pro členy S. S. S. K 8.—.

Vydává „Ústredie katol. študentstva
slovenského“ v Lipt. Ružomberku.

Redakce a administrace tamtéž.

JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických. Ročník I., č. 8. — Vychází každého měsíce mimo hlavní prázdniny. — Vydává „Ústředí katolického studentstva československého“, Praha II., Voršilská ulice č. 1. — Redakci vede redakční kroužek. Redakce a administrace: Praha II., Voršilská ul. č. 1.

Předplatné na celý ročník: 8 Kč pro nestudenty, 5 Kč pro studenty.

Sdělení redakce:

Redakční uzávěrka pro 8. číslo bude 3. května. — Příspěvatelé udejte vedle pseudonymu své jméno. — Příspěvky pište pouze po jedné straně, perem a čitelně.

J. F., Políčka. S podobnými časopisy polemizovat považujeme za zbytečné — a řekl bych — přímo nás nedůstojné. Ale vzhledem k Vašemu upozornění, na jejich hojně čtenáře-studenty, bude to snad přece užitečno a proto vyhovíme asi brzy Vašemu přání. — Jiří Holub. Založení a trvání „Jitra“ samo o sobě má být našemu studentstvu „vybídkou a povzbuzením k literárnímu tvoření a ušlechtilému zápolení na poli duševním“, při kterém — nejen úspěchy, ale i počáteční neúspěchy — mohou být jen ke cti nadšeným bojovníkům.

Ódpovědi na došlé příspěvky.

Dumko Vladimírovič. Vám třeba odpovědět stejně jako po prvé. Z básně „V kostelíčku“ poslal Jste asi jenom úvod. Podle čeho se dle Vás pozná světece? — J. Holub. Forma Vaše je dobrá. Čekáme něco obsahově silnějšího. (Nic se nás nebojte a neskákejte k vůli nám do propasti.) — Dal. Kámen. O Vašich příspěvcích platí totéž. Pište dále a pošlete zase! — K. Orný. V květnovém čísle. Srdečný dík! — B. Černý. Vaše básnické sluníčko vychází trochu podivně, ale „V tichu katedrály“ je na dobré cestě. Ale zdá se také jen jakýmsi úvodem. Až po druhé.

Sdělení administrační:

Přáteli buďme, dluhy sobě platme! Kdo ještě nezaslal nám předplatné, porozumí snad tomuto starému, osvědčenému úsloví. Nesvědomitostí odběratelů bylo by ohroženo vydávání časopisu. — Objednávky, reklamace a dotazy zodpovídá a vyřizuje administrace „Jitra“, Praha II., Voršilská ul. č. 1.

J I T R O

Časopis středoškolských studentů katolických.

Ročník I.

V Praze v květnu 1920.

Číslo 9.

Měsíc Mariin.

(Z knihy „Můj flos sanctorum“ od José Severiano de Rezende.)

Měsíc Mariin, se svými písněmi, se svými květy a se svými světly. Hudba, vůně a jas... Měsíc zářící, balsámný a usměvavý, s krásným sluncem, jež skví se v blankytu, a s velikou láskou, jež se rozplameňuje v duších. Máj vstupuje s úsměvy, jak pravil básník ústy květin, a Maria vychází skvoucí v modlitbách a vůních, bílá, čistá, neposkvrněná a svatá, s rozestřeným pláštěm, rukou otevřenou, zrakem průhledným, chlácholící trudy, konejšící tísně, rozhošťující pohody, slibující ráje. Kadidlo s modlitbou stoupá vlnivě a tiše k nebesům a mateřské srdce laskavé a milující Matky se otvírá, aby přijímalo tužby, jež k ní vysíláme a vylévalo milosti, o něž ji žádáme.

Kde začal tento obyčej a odkud přišla tato tradice? Nikdo neví. Měsíc květen, jest měsícem plným svátečního lesku, v němž příroda proclitá, jest měsícem plným nádher, v němž duše lidská plesá. Komu přišlo na mysl, zasvětit tento měsíc tak bohatý, Panně tak spanilé? Neví se. Ví se toliko, že květen jest měsícem Mariiným, protože květen jest pln lilí a růží, ratolestí a hnízd, modravých nebi, klidných moří, zelených polí, něžných vánků, sluncí — a Maria všecka jest z bělosti lilí a červeně růží, v jejích očích jsou stíny skýtající útulku a zpívající ptáci, na jejích rtech jsou slova naděje lahodná jako ukolébavající vlny a její obličej jest jeden úsměv červánků, ozařujících, zarosujících, očistujících svět.

Neobyčejno jest, kterak družný cit víry dovede sbratřiti věci tohoto světa s věcmi světa

onoho! Žádný měsíc nebyl by se hodil pro Pannu Podivnou, leč květen, a tento měsíc právě zůstal, neví se ani jak, ani kdy, ani proč, měsícem věnovaným Té, která věru zasluhuje tohoto dlouhého — ale tak krátkého těm, kteří Ji milují! — holdu třiceti a jednoho jásotných dnův.

Vždyť Maria jest paní všeho. Ona jest Madonna. Jmenujeme ji Naší Paní. Andělé ji nazývají Královnou a pod výsočným stolcem Božství není prestolu vyššího nežli trůn, na němž ona panuje. Ona jest Ochránkyní Církve a Císařovnou světa. Svatí definovali její moc těmito dvěma slovy: *Omnipotencia supplex*, prosící všemohoucnost, neboť stačí, aby ona promluvila a Bůh povolí. Bez ní Syn Boží nebyl by vykoupil světa, ba ještě více, nebýti v božském plánu idealisace této bytosti, sám Bůh nebyl by ani světa stvořil.

Po všechny dny tohoto měsíce defilují v litaniích rozmanité názvy, jimiž vyznačujeme nesčíslnost předností Mariiných. Matka božské milosti, Brána nebeská, Archa úmluvy, Příčina naší radosti — a všechny ostatní!

Ano, vždyť vůči ní stále přesně platí slavné rčení: *de Maria nunquam satis*. Chvály Marie nikdy není příliš a všelikého velebení, jímž možno jí lichotiti, byť to bylo sebe více, k tomu, co ona jest a čeho zasluhuje, bude vždycky pomalounko.

(Z portugalštiny přeloženo od Ant. Ludvíka Stříže a vydáno r. 1914 v „Dobřém Dile“.)

Studentský cyrilo-metodějský odbor „Apoštolátu“.

Motto: „Otče svatý, zachovej je, které jsi mi dal, ve svém jménu, aby jedno byli...“

Jan 17, 11.

Volá-li se dnes za sblížením, posílením a povznesením národů slovanských, zvláště zuboženého bratrského národa ruského, musíme my čeští katolíci uplatnit především náboženskou a kulturní stránku snah sv. Cyrila a Metoděje. Co chtěli tyto apoštolové slovanští?

»Všichni Slované měli mítí jedinou církev opřenu o skálu Petrovu, jedinou kulturu. Všichni Slované měli splynouti v jedinou, velikou rodinu, spojenou posvátnými páskami náboženskými, národními a kulturními. Jaká síla celého Slovanstva tkví v této ideji cyrilometodějské!«¹⁾ Avšak slovanskou kulturu dusili političtí nepřátelé naši již v základech a jednotu církevní pohřbil zase rozkol, do kterého stržena většina Slovanů. Tak myšlenka, kterou pojal filosof Konstantin s bratrem Metodějem, když se odhodlali k misijní práci u velikého kmene slávského — dosud neuskutečněna. Sto milionů Slovanů odděleno od pravé církve Kristovy. Větev utáta od kmene a staletí už neprýští do ní nová míza, nový život...

Láska k duším slovanských bratří vzňala již nejedno srdce touhou po sjednocení jejich s Římem. Že k unii jednou dojde, o tom byl pevně přesvědčen odborník a znalec východní otázky, nezapomenutelný papež Slovanů Lev XIII., jak svědčí jeho encykliky a nám zvláště milá »Grande manus«. Západní národové věnovali záhy zájem slovanskému Východu a ne jeden z šlechtných synů jejich zasvětil svůj život buď vědecké práci unionistické nebo přímo práci misijní, práci zachraňující lásky...

Tato misijní otázka, eminentně slovanská a katolická zároveň, nemohla nás Slovanů nechat chladnými. Zvláště v posledních desíletích setkáváme se s řadou mužů, cele prodšených myšlenkou cyrilometodějskou, kteří věřili, že jsme na prvním místě povolání zprostředkovatí církevní smír. Roku 1892 byl založen misijní spolek slovanský »Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje«, jehož péčí po letech byly pořádány unionistické sjezdy na posvátném Velehradě, které v účastnících zapalovaly oheň nadšení pro jednotné království boží na zemi, sblížily slovanské theology a brzy vítaly již i zástupce

z řad rozkolných. Sjezdy uvedly v život vědeckou organizaci: »Akademii velehradskou«, časopisy »Slavorum litterae theologicae«, známé v celé Evropě, a po nich »Acta academiae Velehradensis« sloužily snahám unie. »Velegradskij Věstnik« v jazyce ruském vydávaný, dával příležitost Rusům účastnit se vědecké práce o unii. Idea cyrilometodějská vnikla do slovanských seminářů, kde ji bohoslovci v kroužcích cyrilometodějských horlivě pěstovali. S ní v časopisech seznamováno katolické studenstvo.

Světová válka překazila bratrské slovanské styky, zkalila mnohý slibný plán unionistů. Bůh nedal svatému dílu zahynouti. Ještě za války r. 1917 založil sv. Otec Benedikt XV. východní ústav v Římě. Mají se v něm vzdělávat v první řadě kněží latinští, kteří se chtějí věnovat apoštolové práci mezi pravoslavnými národy, ale přístup mají také kněží východní sjednocení i nesjednocení. Až se poměry na Východě uklidní, »jistě se zvýší počet slovanských posluchačů; přistoupí některé předměty, jež zvláště slovanskou otázkou se budou zabývat.«²⁾ Rovněž během války založen na Velehradě »Ústav sv. Cyrila a Metoděje« — sv. Otec povýšil jej nyní na »kolej papežskou« — jenž má vychovat muže, »kteří by hořeli láskou ke Kristu a Slovanstvu a vyzbrojeni vymoženostmi moderní vědy, zocelenou povahou a hlavně silnou účinnou věrou věnovali se misijnářskému působení u všech národů slovanských.«³⁾

Zatím co katolíci jiných národů rozvinuli obsáhlou činnost pro misije zámořské, »může náš národ bez obtíží přispět k práci unionistické, která je též proto lákavou, že je slovanská. Snahy cyrilometodějské, rozšířily se do širokých vrstev národa, mají to zvláštní, že povznášejí neobyčejně náboženský život vlastní, zvláště mládež se tím nadchne k ideálnímu snažení, povzbudí se k obětavosti a sebezapírání, neboť bez hmotných obětí se taková práce neobejde.«⁴⁾

²⁾ J. Lepka T. J.: Východní ústav v Římě v »Apoštolátě sv. C. a M.«, str. 23.

³⁾ Provolání Ústavu ke katolické veřejnosti v »Hlasech Svatohost.«

⁴⁾ J. Lepka: Východní ústav atd., str. 24.

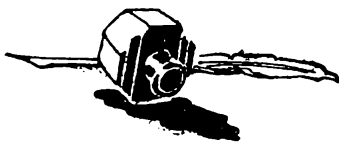
¹⁾ Ad. Jašek: Výklad idey c. str. 13.

Redaktor německého studentského časopisu doznává, že to byla nadšená misijní práce, jež v těžkých dobách válečných nejen udržela, ale posílila studentské hnutí. Dnes na 50.000 katolických studentů sdružených v »Studentském misijním svazu«, tvoří živoucí větev velkého misijního »Spolku sv. Františka Xav.«

Bratři! Vděčnost k slovanským věrozvěstům, jimž děkujeme za to, že jsme nezahynuli jako sousedé naši, Slované polabští, velí nám spolupracovati o jednotu víry slovanských duší. Vedle vděčnosti k vznešeným zakladatelům našeho písemnictví a tím i vzdělanosti, nutí nás láska k zbloudilým bratřím účastniti se misijní práce. Nuže, utvořme i my studentskou legii při slovanském misijním spolku »Apoštolátě sv. Cyrila a Metoděje«, rozšířeném dnes jak na severu tak na slovanském jihu mezi bratry Slovinci, Chorvaty i Srby. »Apoštolát« má dvojí účel: Stříci dědictví otců doma a poklad pravé víry nésti ostatním Slovanům. U Slovinců je »Apoštolát« vlastně pokračováním bratrstva modlitby za sjednocení Slovanů, založeného velikým biskupem Slomškem. Modlitbu a hmotný nepatrný příspěvek žádá »Apoštolát« od svých členů. Již deset let vydává časopis stejného jména. Tam v »zahradce cyrilometodějské«, píše miláček slávského lidu msgre Stojan o svatých bratřích, tam se dočtete, co za války vykonal »Apoštolát« pro vlast i slovanské bratry — tehdy, »když území bývalé monarchie se úžilo na severu i na jihu a obyvatelé musili opustiti rodnou zemi...«, tehdy, — »když německá bezcitnost ani v takovém neštěstí se neustrnula, aby pobratimy byla svedla dohromady, aby si řeči lehčeji porozuměli, láskou se spíše poznali a si pomáhali...«⁶⁾ »Apoštolát« založil v Kroměříži Ústřední ukrajinský seminář pro sjednocené bohoslovce z celé Haliče, zřídil přes veliké obtíže se strany vlády chorvatské a slovinské školy, které po dlouhém vyjednávání na jméno a odpovědnost »Apoštolátu« povoleny, staral se po delší dobu i arcibiskupovi černohorskému o jeho katol. studentky, kteří loučíce se, dojemně píší tatíčkovi

⁶⁾ Časop. „Apoštolát sv. C. a M.“, str. 6, roč. XI.

Stojanovi. Tam v prvých číslech můžete čísti, co obětoval »Apoštolát« pro tělesné a duchovní blaho našich vojínů, co pro chudé chrámy slovanské misie, exercicie, školy i v dobách těžkých. Zdaž to nestačí, abychom vzplanuli nadšením pro »Apoštolát«? Zřizujeme tedy při SSS cyrilometodějské kroužky, kde pak SSS ani »Výchovných a vzdělavacích kroužků středoškolských« není, ustavte se volné cyrilometodějské kroužky. Jeden z vás — muž slova a činu — získá pod svůj prapor ještě čtyři druhy, z nichž každý dá měsíčně — jako zevní projev spolupráce aspoň 10 haléřů. Za to obdrží vůdce a sběratel kroužku časopis »Apoštolát«, který dá kolovat a jenž pak zůstane jeho majetkem. Rozumí se, že onen malý příspěvek nebude veškerou naší obětí, nýbrž komu jen možno, najde ještě v »útrokách« studentské kapsy (— nu, kdo by to neznal?) dárek pro vznešený účel! Bude-li chtíti někdo z kroužku míti časopis sám, získá tedy zase čtyři spolupojovníky, ohlásí prvnímu hlavnímu vůdci a tak kroužky porostou do desítek, do set . . . Který vůdce ohlásí prvních deset? Prvé sto? Kroužky pak ze všech míst dohromady budou tvořiti »Studentský cyrilometodějský odbor« při spolku »Apoštolát sv. C. a M.« Členové »S. C. O.« budou se starati zvláště o prázdninách, aby idea cyrilometodějská vnikla do nejodlehlejší vesničky české a slovenské. Potřebujeť sjednocení církevní předně modlitby nejširších vrstev lidových, pak prostředky hmotné. Pořádejme proto cyrilometodějské akademie s čísly hudebními, pěveckými s případnou promluvou, náboženské divadlo, přednášky o slovanském Východě, cyrilometodějské výstavy. Sbírejme ve prospěch slovanských misijí cenné známky, staniol atd. Naše časopisy budou referovati o postupu studentského misijního hnutí a snad brzy uvítáme i samostatnou cyrilometodějskou přílohu. Každého pak roku při výroční schůzi a pouti »Apoštolátu« sjedeme se i my studenti-misionáři u hrobu sv. Metoděje, abychom jako členové »S. C. O.« účastnili se porad o dalších pracích na slovanské vinici. K práci tedy, kdo toužíš s námi po velikých myšlenkách!



Jak si dva studenti zahráli na Romula a Rema.

K. O r n ý. — Prázdninový obrázek.

Na lesní pasece seděl zajíc a okusoval jakousi zelinku. Jen dlouhé sluchy mu třepetavě vyčnívaly nad hustou trávou. Vtom mu do nich zavál chladivý večerní větřík jakýsi podezřelý zvuk. Nebylo pochyby: suché větvičky chrastily pod kroky lidí. Ušák si patrně nepřál blíže se seznámiti s cizinci. Oba studenti, kteří se vynořili ze zášeří jedlí, spatřili z něho na protější straně už jen dlouhé zadní běhy s chocholatým ocasem.

»Kýho výra, už zas nám běží neštěstí přes cestu. Nebylo toho dnes dost?« pravil mrzutě menší, kvartán, k svému staršímu bratru, kvintánovi n...ského gymnasia, a praštil sebou na zemi, z hluboka oddychuje a utíraje si tvář, zarudlou chůzí do kopce.

Druhý hleděl pozorně do malebného horského kraje ležícího před nimi, ozářeného posledním svitem zapadlého slunce. V dálce se bělaly na vysokém chlumu obrysy mohutného středověkého hradu.

»Podívej se, Buchlov!« zvolal, ale jeho bratr se jen zpola zvedl a zas dopadl unaveně na matičku zemi, jež mu ve svých loktech laskavě dopřávala odpočinku po celodenním cestování. Šli s Brda, nejvyšší hory moravských Chřib, a chtěli na noc dorazit do známé vesnice v údolí stupavském. Šlápli však asi na bludný kořínek a potulovali se širokými hvozdy až sem.

Dole z úžlabiny vyplul obláček dýmu a brzy se vinul šedavý sloupek k nebi, na němž proskočovaly hvězdy.

»Sláva, tam jsou lidé; pohni se, Edo, půjdeme!«

Eda namáhavě sbíral se země rozmlácené údy, a přehodiv tlumok, belhal se za statnější sourozencem. Jako ve snách se doškobrtal temnou lesní stezkou přes kořeny a kameny k bystřině burácející na dně rokle. Zuřivý štěkot psí dorážel k nim od blízké chalupy.

Stiskli kliku nízkých dveří, za nimiž se vztekal hafan. Bylo zamčeno. Zabouchali. Psisko div se nepominulo.

Konečně zašouraly uvnitř po hlíněné půdě bačkory. Věrný hlídač domu bolestně zavyl: dostal kopanec.

»Kdo je?« ozval se drsný ženský hlas.

»Dva zbloudilí studenti,« odpověděl starší.

»Na nešťastné planetě narození,« dodal tišeji Eda.

Dveře se pootevřely, ukázal se zamračený obličej. Eda si pravil ztrápeně: »Vždyť jsem říkal! Napřed zajíc, teď baba.«

»Co chcete?« tázala se nevlídně.

»Povězte nám, tetičko, kde to vlastně jsme! Chtěli jsme do St., ale spletli jsme si cestu.«

»Do St.? To je ještě dobrou hodinu odtud.«

Kvintán se ohlédl po Edíkovi. Ten tu stál jako učiněné zoufalství. Zabědoval: »Už ani malíkem u nohy nepohnu. Teď by, myslím, ani Caesarovi legionáři nešli dále!«

Nezbylo, než prositi »tetičku« o nocleh.

»Je nám jedno, kde, třebaš na senníku!« ujišťovali.

Stařena povolila až zašustěly papírky z vyžáblé tobolky studentské. Eda později vyprávěl, že jí při tom oči zasvítily jako uhlíky.

Zaplativše takto svůj obolos, směli vkročit do domku. Chundelatý Sultán na ně nedůvěřivě cenil zuby zpod stolu, na němž stála mísa s kouřící česnečkou. Studentům však zašly na ni laskominy, neboť v ní veslovali svými lžicemi dva strašně umounění kluci, oblizující se po každé až po nos.

»Poslouchejte, tetičko, nepřipravila byste nám něco k snědku?«

»Jejdanenky, co bych vám já, nebohá osoba, mohla chystat?« vzdychala babice, »nic nemám, všechno nám pobrali páni od komise.«

Nakonec vyšlo na jevo, že má v komoře několik vajec, ta že však jsou již slíbena židovce do města. Studenti, mučení jsouce dravým hladem, dotírali, až jim usmažila každému po dvou.

Chutnalo jim znamenitě a byli zajisté zajímavou podívanou; oba kloučci div na nich očí nenechali, také Sultán opustil své nepřátelské stanovisko a posadil se naproti nim, za kamny se nahrbila černá kočka a přidružila se k divákům.

Mezitím mísila stařena na chléb, a točíc se kolem díže, vyptávala se na leccos i sama o svých poměrech pověděla. Její dcera, matka obou »neposluchů« (ti ostýchavě sklopili oči), byla právě kdesi na práci, zeť na vojně už pátý rok. Nápadné bylo jen její stálé nařikání, jak je teď všechno drahé, ač nedostatku nebylo nikde viděti.

»Tak, kolik jsme dlužni?«

Suma, již jim hostitelka udala, turisty téměř omráčila. Nepomohly protesty s poukazem na maximální ceny, ani prosby. Marně snažil se ji Edík obměkčiti vypravováním o hrabivém Krassovi, jemůž za třest nalili do hrdla rozta-veného zlata. Keřaska zamotala bez milosti vydřený mamon do uzlu v šátku.

Nevesele se ubírali oloupení špinavým dvorkem k senníku. Edík si hlasitě stýskal, kde že jsou ty doby, kdy Filemon a Baucis zdarma pohostili cizince uzným hřbítkem se salátem.

Nežli vylezli po žebříku, obrátil se starší student ke klukovi, který je vedl: »Řekni sta-řence, že odejdeme časně ráno, aby nám pak otevřela.«

Rozpustilec naň vyplázl jazyk, ale sotva se otočil k útěku, již mu přilehla cestovní hůl zrovna na příhodné místo. Pustý řev se rozlehl ti-chou nocí.

S blahým pocitem zavrtávali se bratří po krátké modlitbě do vonného sena. Kdo nezku-sil, neví, jak dobře a zdravě se v něm leží.

»Pravda, Tondo, tady je stokrát líp, než v k...ské noclehárně včera?« prohlásil Eda. »Myslíl jsem, že nás ty blechy načisto ukoušou a že jen boty po nás zůstanou.«

»Jen kdyby nás ta čarodějnice tak ne-obrala!« broukl jeho společník, a nařídív si ka-pesní budíček na 3 hodiny, položil si jej k uchu na blízký trámec. Chvilí ještě o čemsi uvažoval, zavrtěl hlavou a zavřel oči. Brzo bylo slyšet jen pravidelné oddychování dvojích mladých plic.

Po nebi se zvolna mezi hvězdičkami prochá-zel měsíček jako starý báča mezi ovečkami. Rozhlížel se klidně po krajině. Nakoukl i do vikýře a posvítíl si na opálené tváře obou ho-chů. Zdálo se, jako by překvapeně vyndal z úst dřevěнку a vyfoukl kouř; aspoň se nad hím vznášel mráček...

Budíček se rozčertil. Toník vyskočil, po-křižoval se a zatřásl spáčem vedle. Tomu se nechtělo, protahoval se a zíval, div si čelisti ne-vyvrátil, ale nebylo zbylí.

»Rychle!« vytáhl ho silnou rukou bratr z teplého hnízda; velké oči mu svítily, »povím ti něco. Před spaním jsem ještě přepočítal peníze, jež nám zbyly po včerejším nekřesťan-ském účtu. Máme sotva na dráhu z H. domů. K jídlu už nic není a s lačným žaludkem ne-můžeme přece cestovat. Poněvadž ta ženská

od nás vzala více, než se slušelo, máme právo na náhradu.« Stěží duse smích, pokračoval: »Všiml jsem si, že je ve vedlejším chlívků koza. Ta nám dá mléka. Vím, jak se dojí. Dě-večka na letním bytě mě tomu naučila.«

»Výborně, budeme bezmála jako Romulus a Remus!« jásal znalec římského bájesloví, »jenže místo vlčice zachrání nás koza.«

»Musíš nějak zaměstnat psa, aby nerámusil.«

»Beze všeho; mám v ranci několik kůstek.« Byli totiž předešlého dne kdesi v hospodě, a poněvadž si poručili jen pivo, styděli se nechati bytky svých zásob tam na stole.

Oba se vyplížili ven, Toník k stáji, Eda ke psí boudě. Sultán nejprve zavrčel, ale pak chtivě chňapl po pochoutce, již mu šibal po kouscích házel, takto k němu promlouvaje: »Milý Sultáne! Jsi vskutku moudrý a statečný zástupce šelem psovitých. Myslím však, že by našemu vznešenému spojenci, pánu všech mosli-mů, příliš nelichořilo, že jeho jmenovec je zde nucen spokojiti se několika bídnými kůst-kami —«

»Pojď už!« zaznělo ze zadu. Toník nesl ná-dcbu, již našel na okénku. Měsíc mu do ní mrkl; zabělalo se v ní vzpěněné mléko. Zatím co si za zdí bratrsky nalávali výživný nápoj do turistických pohárků, vyprávěl pachatel: »Tři kozy tam má. Napřed jsem dostal ránu do břicha, div jsem se nezakl. Popadl jsem tu, která mně byla nejbliž. Aby bylo vše v pořádku, zavěsil jsem jí ještě na krk spravedlivý poplatek z toho, co nám ještě přebývá z jízdného.«

»Přidals nějaký lístek keřasce do pa-mátníku?«

»Napiš, chceš-li!«

Edík vytrhl list ze zápisníku a čmáral hbitě. Měsíček mu k tomu ochotně přidržel lucernu:

»Už jsem podojena, vzácná paní.

Hosté děkují Vám za snídání.

Hle, co radí, loučíte se s Vámi:
krm mě vydřenými bankovkami!«

Lístek propíchli a přivázali kozičce pod bradu.

Připravivše se na cestu, zabušili na okno do světnice. Za nedlouho vedla je hospodyně tma-vou síní, vymlouvajíc se rozespálým hlasem: »Musím vás pustit bez snídání. Máme jenom jednu kozičku a i ta jaksi přestává dávat.«

»To se ti co nevidět splní, lživá Safiro!« po-

myslí si Eda a nahlas dodal: »Že přestává dávat? Prohlédněte jí dobře krk, možná, že to s ním souvisí!«

»Podívám se, mladý pane, podívám!« zasténala stařena a zabouchla za nimi dveře.

Po kamenité cestě vzdalovaly se pádné kroky. Voda v potoku šplounala a jitřní vánek donášel sem stále slaběji svižný pochod:

»Hle, východ stojí v záři,
plesáním šumí les...«



Co si třeba pamatovati o houbách?

Dr. Karel Závadský.

Poněvadž si člověk v této době nebývalé drachoty hledí opatřiti živobytí, kde a jak může, věnuje se dnes mnohem větší pozornost přírodním darům lesním — houbám. Všemi časopisy a novinami šíří se znalost hub a povzbuzuje k hojnému sbírání. Ký div! Vždyť je dokázáno, že se houby co do výživnosti vyrovnají nejlepší zelenině. Obsahují devět desetin vody, v poslední pak desetinu jsou bílkoviny, cukry (uhlohydráty), tuky a soli v podobném poměru jako u zeleniny.

Co si máme pamatovati o houbách? Odpovíme na tuto otázku prakticky.

A) Které houby jsou jedlé, které jedovaté?

I. V Čechách se udává na 1800 druhů, tedy tolik, kolik jevnosubných rostlin. Asi sto hub je velmi dobrých, nějakých deset druhů je jedovatých, ostatní jsou bezcenné, nejedlé, nikoli však jedovaté.

II. Nelze stanoviti společný znak pro jedovaté, musíš je jednotlivě znáti. Ostatně každá houba je jedovatá, je-li stará (nahnilá), zapařená, znovu ohřívána. Klamně je lidové zkoumadlo solí nebo stříbrnou lžičkou, která se prý v podezřelých houbách mění, a to sůl sežloutne, lžička zhnědne, je klamně.

Z jedovatých pamatuj nejobvyklejší tyto:

1. muchomůrka obecná (*amanita muscaria*), barvy červené.
2. muchomůrka hlízovitá (*amanita phalloides*), barvy bílé, žluto-zelenavé. Zaměňuje se s pečárkou lesní.
3. holubinka vrhavka (*russula emetica*), která má červený klobouk a bílé lupeny.
4. ryzec kravský (*lactarius torminosus*), klobouk huňatý, mléko bílé, palčivé.
5. třepenitka svazčitá (*hypholoma fasciculare*); tvoří sírožluté trsy poblíž jedlé opěnky barvy skořicově hnědé.
6. liška pomerančová (*cantharellus aurantiacus*).
7. čirůvka sírožlutá (*tricholoma sulphureum*).
8. hřib satan (*boletus satanas*), křiklavé, červené barvy, červené rourky.
9. dřevokaz domácí (*merulius lacrimans*).
10. smržovitá (*morchella*) jen za syrova. V horké vodě se jejich jed ničí.

III. Začátečník varuj se pro jistotu každé houby, která nepříjemně chutná, nelibě páchne anebo na lomu mění barvu (zmodrává). Ale také sladké houby bývají jedovaté (hřib satan chutná jako ořech, muchomůrka červená má nasládlou chuť), naopak zase některé palčivé jsou jedlé (ryzec a hřib pe-

prný), také modrající hřib kovář a modrák jsou dobré houby.

IV. V jednotlivých skupinách lze uvést jako jedlé houby:

1. Lupenaté (mají pod kloboukem lupeny čili lístky, jsou z velké části nejedlé). Liška, hnojník (jen v mládí, pokud je maso bílé), slizák, holubinka (jen ta, která má chuť mírnou, nasládlou), ryzec (pozor na ryzce kravského a ryšavého), špička, bedla, václavka čili náramkovitá, opěnka, pečárka, čirůvka (zelánka, májovka), strmělka, lakovka, peníz-kovka, závojenka (podtrnka), mechovka.

2. Rourkaté (mají pod kloboukem místo lupenů rourky). Hřib (jediný hřib satan je jedovatý, má červené rourky podobně jako jedlý hřib kovář — maso sytě žluté — a modrák. Začátečník nesebírej hříbků s červenými rourkami). Ostatní rourkaté se žlutými, zelenými a hnědými rourkami jsou jedlé. Z rodu choroše lze sbírat houby měkké a příjemné chuti.

3. Kyjankovité (tak zvané prstnatky čili kuřátka) jsou všechny jedlé, pokud nejsou tuhé a nepříjemné. Také stroček čili „trubec“ je velmi chutná houba.

4. Ostnaté (mají pod kloboukem ostnitě výrostky čili boltce na př. lošák čili srnka) jsou jedlé, pokud nejsou tuhé a hořké.

5. Pýchavky jsou všechny jedlé, ale pouze v mládí, pokud maso je tvrdé a bílé.

6. Hlízovité čili lanýže jsou jedlé (také pestřec obecný čili „český lanýž“, o němž německá literatura praví, že je jedovatý).

7. Čiškovité jsou jedlé, pokud masité, na příkl. kustřebka.

8. Smržovité jsou jedlé pouze po spaření horkou vodou.

B) Jak si počínati při sbírání?

I. Sbírej houby čerstvé a suché — nechej houby červivé, nahnilé a mokré.

II. Neulamuj ani neuřezávej houby, ale vyzvedni ji ze země. Hnijící třen zabraňuje dalšímu růstu podhoubí.

III. Nezpřevracej houby, které neznáš. Niče takto houby okrádáš chudé lidi o kus vezdejšího chleba.

C) Houby v domácnosti.

I. Nasbírané houby zužitkuj co nejdříve, nejlépe ještě téhož dne. Chceš-li je déle uschovati čerstvé, rozlož je řídce vedle sebe v chladném sklepě. Nikdy je nenechávej přes noc v sáčku nebo na hromadě, aby se nespařily.

II. Umýváje houby, nenechávej je dlouho ve vodě.

III. Radí se odstraniti při čistění lupeny a rourky starších hub, a oloupatí klobouky hub slizkých.

IV. Neslévej nikdy první odvar, neboť se tím olupuješ o důležité soli, které podporují stravitelnost pokrmu.

V. Co nesníš dnes a zítra, pokrájěj na lístky a usuš, nebo nalož do octa, do soli nebo vyvař a pořiď syrup na zimu.

VI. Houbové jídlo nikdy neohřívej, jinak se můžeš otrávit.

VII. Hlavní kuchařské pravidlo je: usmaž, uvař, podus houbu pokrájenou důkladně — až celou hodinu!

VIII. K zvýšení chuti a výživnosti míchej různé druhy a dobře je okořeň petrželí, cibulkou, kmínem, pažitkou, pepřem atd. Různé recepty pro úpravu najdeš v kuchařské literatuře. Nejobyčejnější jídla houbová jsou: polévky, omáčky, saláty, omelety, smažinky, nádivka žampionová, řízky zvláště z pýchavek atd.

D) Příznaky otravy a pomoc při otravě.

Otravy houbami, ať nahnílými nebo ohřívány, ať skutečně jedovatými, jsou velmi bolestné. Již pouhým ochutnáváním čerstvé houby jedovaté se otrávíš, spolkneš-li šťávu nebo nepatrný kousek. Mám tu na mysli skutečný případ otravy hřibem satanášem. Brzy po požití (v případě našem u prvního nešťastníka už po hodině, u druhého za dvě hodiny, třetího asi za tři hodiny podle množství, které každý požil) dostávají se ošklivost, škrábání v hrdle, závrať, bolesti a křeče žaludeční, nakonec vrhnutí, často se opakující, velmi bolestné, nezřídka až s krví, pak krvavý průjem a posléze po úplném vysílení těžký spánek.

Průběh ten je obyčejný a je nešťastníku k dobru. Hůře však tomu, u něhož se tyto příznaky objeví teprve tenkrát, až jed už koluje v krvi. To jsou případy otrav muchomůrkou hlízovitou, jejíž jed

(phallin) působí teprve po dvanácti až čtyřiceti hodinách.

Jak si při otravě pomoci?

Podporuj přirozený průběh, o kterém jsem právě mluvil. V každém však případě přivolej lékaře. Před jeho příchodem užívej hojně umělých davidel (pij mnoho teplé vody, do níž přimíchej ještě olej nebo máslo) a silných projímadel (ricinového oleje nebo odvaru senesového listí), abys co nejdříve odstranil jed z těla. Lékař pak, rozpoznav jedovatého škůdce, podá protijedy (tannin, atropin a strychnin), silnou černou kávu), aby se jimi jednak ničily jedy v krvi, jednak zabraňovalo obležování tepu srdečního. Také teplé obklady na žaludek a vyprání žaludku vlažnou vodou, působí velmi účinně.

Někdy se podaří lékaři otráveného zachrániti, někdy jest i jeho umění marné. Nešťastník zaplatí svůj hrubý omyl hroznou smrtí. Chceš-li tudíž sbírat houby a se jimi neotrávit, hleď, abys znal aspoň těch deset jedovatých a většinu uvedených hub jedlých. K tomu ovšem je zapotřebí, aby ses dal poučiti buď od znalců houbařů a houbařek — v Čechách je jich hodně, zvláště proslulí jsou houbaři Černokostelečtí — nebo pomocí dobré knihy s barevnými obrázky. V české literatuře se doporučují:

1. „Český houbař“, napsal Dr. Jan Macků. Je to ilustrovaný klíč kapesní s návodem, jak zacházeti s houbami v praxi a v kuchyni. Obsahuje 162 barevných a 20 černých obrazů na 48 tabulkách. Cena K 4.20. Promberger v Olomouci.

2. „Přírodopis hub“, napsal John dle německého díla Michaelisova, 1907, u Kobra, v ceně 7 K.

3. „České houby jedlé a jedovaté“ od Tábořského s černými obrázky. Vyšlo jako čtvrtý svazek knihovny českých hospodyněk a dívek u Neuberta 1913.

4. Sbíрка nejdůležitějších jedlých a podezřelých i jedovatých hub. Lorinser-Čelakovský z r. 1883 s 12 tabulkami barevných obrázků za K 8.50.

5. „Naše houby“ od Bezděka-Lunáčka je obšírné dílo v ceně 35 K.



Karlíček a Josef.

Dle pravdy líčí Dr. J. Moravec.

(Dokonč.)

Jsou květiny umělé a jsou květiny živé. Taková květina uměle dělaná zvláště tím se vyznamenává, že na ní není ani nejmenší vady. Každý lístek plně rozvinutý, krásně zelený, jde-li o květ, až hýřící barvami. Každá ratolístka přesně a v pořádku na kmeni připevněná, každá stejně rozložitá, půvabně s celkem srovnaná. Ani prášku, ani nejmenšího zakrnění, ani ošklivých příživníků, nežných »vší« a mšic není na takovém umělém plodu lidském. Jak daleko za takovou dělanou květinou zůstává v nejednom květ přirozený, rostlina živá. Jste-li hodně malicherní a chcete-li kárati, vždycky na ní něco najdete, co »není v pořádku«.

Tam ten zaschlý list, jinde polámaná větvička. A dále snad květ nezcela rozvinutý anebo i červi a různá »havěť« v té kráse a zeleni se skrývající. I trní snad má ten květ a můžete se jimi pobodati... Ale za to ta vůně, ta svěžest, bohatost květů, plnost nadějí na příští sladké ovoce... Až srdce vám okřeje takovou živou ratolístkou, kdežto květ umělý, dělaný, vás zanechá úplně chladným.

Píši věrně dle pravdy, milý, mladý příteli. Ani o linii nepřidal, nezměnil jsem nic na tom, jak skutečně (už před dávnými lety) ti dva studentíci vypadali. Co se ti zdá, nebyl ten hýčkaný Karlíček takovým umělým květem?

A ten nešika Josef, nemohl-li by on býti opravdový, a snad i krásný a nádherný květ živý?

Abys mi dobře rozuměl! Mohlo by se státi, že takový hošík už v útlém věku měl výchovu zvláště svědomitou, byl od Boha nadán zvláštními dary duchovními. Že byl k tomu veden, aby opravdově snažil se žíti životem vnitřním, zbožným, svědomitým a že skutečně nad svá léta vynikal duší svou a ovšem i na venek stal se pak příkladným a vzorným. Jsou takové zjevy mezi mládeží i v útlém věku. Měj před nimi úctu a — následuj je, snaž se býti jako oni, srdcem i zevnějškem. Leč, bohužel, náš Karlíček takovým jinochem nebyl. Při všem neodpovídala duše jeho zevnějšku. Co činil na venek, jak se jevil na povrchu, nemělo pramen svůj v srdci opravdu ctnostném, v duši skutečně ušlechtilé.

Náš Karlíček plazil se nahoru, ale ke slabším svým spolužákům byl nadutý a bezohledný. Běda, kdyby tělesně méně zdatný primán Josef i proti vůli nějak mu byl ublížil. Pak se mu mstil způsobem tak bezohledným a krutým, že Josef toho prostě nikdy nebyl schopným.

Karlíček byl vůbec ukrutným. Stávalo se, že v neděli večer domácí páni odešli někam na návštěvu a zůstavili studenty doma sami. Tu pak Karel ještě s domácím chlapcem učníkem uspořádal na svého druhu pravé honby pokojem, stavy, všemi kouty a stroji. A když se jim podařilo zmocnit se ho, tu ho povalili k zemi a »beránek« Karlíček přímo trýznil slabšího spolustudenta ne málo minut, ale půl hodiny a déle. Až někdy ze sousedního bytu přišli lidé na pomoc a vysvobodili oběť z rukou ukrutníkůvých. Snad ti sousedé pak žalovali domácím ty věci. Ale nepochodili s tím nikdy. Karlíček, chytrý a vypočítavý, dovedl se ze všeho vyvléci a vinným, snad i trestaným na konec zůstal přece jen »Sikora«.

A co v těchto letech Karlíčkoví především kladu za veliký hřích, bylo jeho nepochybné sobectví. Karlíček nikdy se nedovedl pro jiného, ani pro vlast a národ, tím méně pro spoludruha a člověka nějakého rozpáliti, obětovati. Karlíček i když byl úslužným a ochotným, vždycky počítal, co mu to vynesou.

Stávalo se někdy, že Josef náhle něco potřeboval při psaní, kreslení a pod. Někdy to byla nějaká barvička, jindy tužka, jindy lepidlo a snad jindy kreslicí papír. Karlíček to měl, a

byv požádán, pomohl. Ale dal si to od chudého Josefa zaplatiti nejen dobře, ale přímo lichvářsky. Naopak, když Josef jemu prokázal nějakou, i cennou službu, přijímal to jako věc, která se sama rozumí a ani nepoděkoval. (Pamatuj si, milý příteli, ušlechtilí lidé děkují.) A ani toho mu nepočítám za zásluhu, že tak bez váhání a ochotně podrobil se návrhům domácích pánů a šel do semináře (chlapeckého). Už byl tehda jinochem, nastávajícím kvintánem, věděl, že v pozadí takového studia je sv. kněžství, mohl a měl se tedy zamysleti, hodil-li se k tomu těžkému povolání. Ale on nic se nerozmýšlel. Snad i v tom počítal, jak lacino vystuduje, a šel, kam již svým vysloveným egoismem se — nehodil.

Tak ten vychválený »Karlíček«. A jak kaceřovaný »Sikora«? Nechci nikterak ho chváliti v tom, v čem chvály nezasluhuje. V té jeho nepořádnosti, nedbalosti a konečně ani v té jeho »packavé« nešikovnosti. Ale chválím ho v tom, že již jako primán téměř svou existenci nasadil za svou mateřštinu. Ne, že by byl již národovcem z přesvědčení (na to byl ještě příliš mladým a přicházel z prostředí národnostně velmi zanedbaného), ale že srdce ho vedlo státi ke svému národu a ke svým lidem. Chválím dále jeho upřímnost a bezelstnost, která i vůči představeným bránila mu stavěti se jiným, než opravdu byl. A možná dost, že i ta jeho nepraktičnost, ty jeho věčně hloupé a nešikovné kousky ukazovaly k vlastnosti při mládeži nad zlato a drahé kameny vzácné, k myslí nezištné, po vyšším se pnoucí a tudíž velkých věcí pro vlast a národ schopné. A že se zamiloval? Vždyť to bylo právě jen — »na dištanc«, a to se může přihoditi každému studentu v těch letech a s tím srdcem. Že se však rozmýšlel, bránil a vzpouzel jíti do semináře, když srdce táhlo ho jinam, i to mu kladu za zásluhu, která při ostatní jeho chudobě je zvláštního uznání hodná. Jednal i v tom rozhodně silněji a charakterněji než Karlíček, slepě jdoucí za vůli jiných a pravděpodobně i za pouhým — prospěchem vlastním.

*

Již mnoho let uplynulo od těch dob, a ty, milý, mladý příteli, jsi snad zvědav, jaký byl pozdější osud obou hochů. Než poslyš v krátkosti a upřímnosti:

Karlíček už v sextě vypravoval svým důvěrným přátelům seminářským, že »do bohosloví

nevstoupí a knězem že nebude.« Zůstal však přece v semináři — pro trochu laciného zaopatření. Po maturě šel »na profesora« do Prahy. Již tři měsíce později psali Josefovi pražští studenti, že Karlíček posměchy si činí ze sv. Písma a že — spustil se mravnosti. Trvalo plných osm let, než dokončil filosofická studia a než složil profesorské zkoušky. Zatím připravil své hodné matce svým nespořádaným životem předčasný hrob. S otcem, který na něho poslední groš byl vynaložil, se soudil a i s ním se — popral. Po krátkém přesmutném profesování byl nucen přijati místo pokladníka při

dráze. A když i to v málo měsících, pro různé nepořádky, ztratil, stal se obyčejným písařem diurnistou (nádeníkem) se 27 zl. měsíčního platu. Už dávno zemřel. Bůh budiž milostiv jeho duši.

A co Josef Sikora? Též on po skončené kvartě šel do semináře chlapeckého, ale z vlastní vůle, jak věřil a říkal, milostí Boží osvícen. Prodělal mnohý boj duševní v semináři, ale nakonec stal se z plného přesvědčení a z lásky k Bohu i lidem knězem. Žije dosud a snaží se svědomitě vzdělávati pro Boha i národ líchu sobě svěřenou.



Slavík a růže.

Oscar Wilde. — Z angličtiny přeložil L. Orna.

»Řekla mi, že by se mnou tančila, kdybych jí přinesl červené růže,« zvolal mladý Student; »ale v celé mé zahradě není ani jediné růže.«

To slyšel Slavík sedící v hnízdě na dubu křemeláku; prokoukl listovím a — divil se tomu.

»Ani jediné růže v celé mojí zahradě!« povzdechl si a z jeho krásných očí vytryskly slzy. »Ach, na jak nepatrných věcech závisí štěstí! Přečetl jsem vše, co napsali moudří muži, a pronikl jsem do všech tajů filosofie, přece však jen proto, že se mi nedostává červené růže, nemá pro mne život ceny.«

»Tu je konečně věrný milenec,« pravil Slavík. »Noc co noc jsem jej opěval, ačkoliv jsem ho neznal. Noc co noc jsem o něm vyprávěl hvězdám jako o rytíři z pohádky, a nyní jej vidím. Jeho vlasy jsou tmavé jako květ hyacintu, a jeho rty jsou červené jako růže, po níž touží; ale vášní pobledlá jeho tvář podobna slonovině, a zármutek vtiskl svou pečeť na jeho čelo.«

»Princ pořádá zítra večer ples,« reptal mladý Student, »a moje láska bude také v té společnosti. Přinesu-li jí červenou růži, bude se mnou tančiti až do rána. Přinesu-li jí červenou růži, budu ji smět svíratí ve svých pažích, položí hlavinku na moje ramě a budu tisknouti její ruku. Ale poněvadž nemám růže v zahradě, budu seděti samotn a ona — ani si mě nevšímne. Bude ke mně bezohledná a mé srdce pukne.«

»To je opravdu věrný milenec,« pravil Slavík; vždyť snáší vše, co já opěvám: co radostí pro mne, pro něho je bolestí. Láska je jistě podivná věc. Je vzácnější smaragdů a dražší

než skvostné opály. Nemůže být koupena za perle a granátová jablka, aniž se vystavuje na tržištích. Nemůže být předmětem koupě obchodníků, aniž lze ji vyvážití zlatem na vážkách.«

»Hudebníci budou seděti na galerii,« pokračoval mladý Student, »budou hráti na strunové nástroje, a moje láska bude tančiti při zvuku harf a houslí. Bude tančiti tak lehounce, že její nožky se ani podlahy nedotknou, a vyšňoření nápadníci v pestrých úborech budou ji obklopuvati. Ale se mnou — se mnou nebude chťít tančiti, neboť nemám červené růže, o niž žádá; a klesl do trávy, skryl tvář do dlaní a plakal.«

»Proč pláče?« ptala se Zelená Ještěrka se zvednutým ocáskem plazíc se právě mimo něho.

»Proč jen?« tázal se Motýlek, třepotající se na výsluní.

»Proč asi?« šeptala Chudobka své sousedce něžným, pokorným hláskem.

»Pro červenou růži!« všichni zvolali; »jak je to směšné!« a malá Ještěrka, která byla trochu cynická, ihned propukla v smích.

Ale jen Slavík dobře věděl, proč je Student tolik zarmoucen, seděl bez hnutí na dubu a přemýšlel o tajemství Lásky.

Náhle rozepial svá hnědá křídla a vznesl se do vzduchu. Prolétl hájem jako stín a jako stín přelétl zahradu.

Uprostřed trávníčku stál krásný Stromeček Růže; když ho Slavík spatřil, přilétl k němu a usedl na ratolesti.

»Dej mi červenou růži,« zvolal, »a já ti zapívám nejsladší píseň.«

Avšak Stromek zatřásl hlavou.

»Mé růže jsou bílé,« odpověděl; »tak bílé jako pěna moře a bělejší než sníh na horách. Ale jdi k mému bratru, který obrůstá staré sluneční hodiny, a snad ti dá, čeho potřebuješ.«

Slavík tedy letěl k Stromku Růže, který obrůstal staré sluneční hodiny.

»Dej mi červenou růži,« zvolal, »a já ti zazpívám nejsladší píseň.«

Avšak Stromek zatřásl hlavou.

»Moje růže jsou žluté,« odpověděl; »tak žluté, jako vlas mořské panny, která sedí na jantarovém trůně, a žlutší než narcisek, kvetoucí na louce, dokud neprijdou sekáči s kosami. Ale jdi k mému bratru, který roste pod Studentovým oknem a snad ti dá, čeho potřebuješ.«

Slavík tedy letěl k Stromku Růže, který rostl pod Studentovým oknem.

»Dej mi červenou růži,« zvolal, »a já ti zazpívám svou nejsladší píseň.«

Ale Stromek zatřásl hlavou.

»Mé růže jsou červené,« odpověděl, »tak červené jako nohy holubice a červenější než velké korálové vějíře, jež vlní se a vlní v jeskyních oceánu. Ale zimou odumřely mé tepny, mráz zničil mi poupata, bouře polámala mi větve, a proto nebudu mít letos již růží.«

»Jen jednu červenou růži potřebuji,« zvolal Slavík, »jen jedinou červenou růží! Což není vůbec prostředku, jak bych ji dostal?«

»Jest,« odpověděl Stromek, »ale je tak strašný, že se bojím prozradit ti ho.«

»Prozrad mi ho,« žádal Slavík, »nepolekám se.«

»Chceš-li červenou růži,« pravil Stromek, »musíš ji stvořit svou písní při svitu luny a skropit ji krví svého srdce. Musíš mi zpívat nabodnut na trnu. Po celou noc musíš mi zpívat, trn musí probodnouti tvoje srdce, krev tvého života musí vtéci do mých žil a proudit v mých žilách jako moje.«

»Smrt je veliké výkupné za červenou růži,« odvětil Slavík, »a život je všem daleko nejdražší. Vždyť je tak radostno sedět na zelené větévce, pozorovat Slunce na zlatém voze a Měsíc na voze z perel. Sladká je vůně šípku, sladké jsou květy zvonků skrývající se (schovávající se) v údolí. Než Láska je cennější

Života a co je srdce ptáčkovy u porovnání se srdcem člověka?«

Rozepial pak svá hnědá křídla a vznesl se do vzduchu. Přelétl zahradu jako stín a jako stín prolétl hájem.

Mladý student ještě ležel na trávě, jak ho byl Slavík dříve viděl a na jeho krásné tváři slzy ještě neoschly.

»Buď šťasten,« volal Slavík, »buď šťasten! Budeš mít červenou růži. Stvořím ji svou písní při svitu luny a skropím ji krví svého srdce. Jen o to tě snažně žádám, abys byl věrným milencem, neboť Láska je moudřejší než Filosofie, ač tato je moudrá, a mocnější než Moc, ač tato je mocná. Ohnivých barev jsou její křídla a barvou ohně hýří její tělo. Její rty jsou sladké jako med a její dech je jako vonné kadidlo.«

Student zdvihl hlavu a naslouchal, ale nemohl pochopit, co mu sděloval Slavík, neboť rozuměl toliko tomu, co bylo psáno v knihách.

Ale Dub pochopil, a zarmoutil se, protože si velmi oblíbil malého Slavíka, který si vystavěl hnízdo v jeho větvích.

»Zazpívej mi ještě naposled,« zašelestil; »bude se mi stýskati až mě opustíš.«

Zazpíval tedy Slavík Dubu a jeho hlas podobal se bublající vodě ze stříbrného džbánku.

Když ukončil svou písničku, Student vstal a vyňal z kapsy zápisník a tužku.

»Je tak krásná,« pravil sám sobě, odcházeje hájem, »že nemohu k ní být lhostejný; ale má cit? Obávám se, že ne. Ve skutečnosti je jako většina umělců, je plna okázalosti bez všelike upřímnosti. Neobětovala by se pro jiné. Myslí pouze na hudbu, a je přece dokázáno, že umělci jsou sobečtí. Ovšem, nutno přiznat, že její hlas má některé krásné zvláštnosti. Škoda však, že nic neznamenaají, nebo nenesou praktického užítku.« A vešel do svého pokojíku, lehl si na pohovku a počal přemýšlet o své lásce; za chvíli usnul.

A pak když vzešel Měsíček na nebi, letěl Slavík k Stromku a nastavil prsa trnu. Po celou noc zpíval nabodnut na trnu a chladný křišťálový Měsíček se sklonil a naslouchal. Po celou noc Slavík zpíval, a trn pronikal hlouběji a hlouběji do jeho prsou a krev jeho života z něho vytryskala.

(Dokončení.)



POESIE.

BEPO JEK:

Maria.

Červánků krasší, čelo své vznáší
Královna nebe, oblažit tebe!
Tys sluncem, lunou a hvězdou slunnou
nehasnoucí.

Když v moře plání, za větru vání
loď naše klesla po ztrátě vesla,
Tys sluncem žhoucím, majákem zvoucím
v přístavu klid.

Tobě chci sloužit, k Tobě jen toužit,
v noci bezesné, vesně bezhvězděné,
Tys sluncem, světlem, zářícím vznětem
na nebesích.

Nechť září něžné čelo Tvé sněžné
po světě všude, kde větřík hude
píseň svou tichou a plaší lichou
bolestí noc.



BARTUŠKA JOSEF:

Kaplička v lese stojí bílá.

(Marušce.)

Kaplička v lese stojí bílá,
v ní obraz začernalý, starý je;
a na něm, jak by o čemsi snila,
je laskavá tvář Panny Marie.

Dívá se. Kývá. Usmívá se
svým láskyplným úsměvem;
šeptám jí modlitbu o života kráse,
pokorným nápěvem.

Teď půjdu daleko. A kdo ví, kdy se vrátím.
Hořkost dále se v srdci rozlije.
Však nikdy nezapomenu, ať úsměv ztratím,
na tvář, o čemsi snící Marie.



MILOSLAV:

Hvězda.

Když ubit zármutkem jsem klesl
a v temnomodré nebe
svůj hasnoucí, mdlý zrak jsem vznesl,
tu zřel jsem, hvězdo, tebe!

Tys svítla mi cestou žití,
já blažen rozhlížel se kol
a viděl všude vonné kvítí
a ze srdce mi zmizel bol.

Však svit tvůj mocný náhle zhasl —
teď marně hledím v nebe
a smutek duši jímá zas...
Kéž zřel bych, hvězdo, tebe!



BARTUŠKA JOSEF:

Bdění.

Tisíce jmen jsem vyslovil,
v nocích jsem bděl,
na žlutých stránkách knih
jsem tisíc hodin proseděl.

Šum křídel motýlích
mi na rty usedal,
a neznámých jmen pach
mi v očích hrál,

a v nocích probdělých,
tlumených světlem voskovic,
na žlutých stránkách knih
čar čistých bdění políbil mě v líc.

Stín zašlých jar pak o půlnocích vstal,
mně v oči pohleděl, svůj úsměv zlomil v nich
a přehoupnuv se bdění do hodin
v můj klín pak padl bled a tich.

Sen?

Duněla výstřely země,
řinčela zbraň — pak vše ztichlo
Svrhl lid tyрана svého,
svobodně sám si teď vládne.

*

Vězení černé — kout tmavý —
v šeru tam bývalý král dlí
zamyšlen. Zpupnou svou hlavu
o vlhkou opírá stěnu.
Života celého příze
vine se před jeho zraky,
na čele v klikaté vrásky
skládá se.
V říši snu jednou když tonul,
postavu ženy zřel krásné,
v bílou jež mramoru desku
tajemná znamení ryla.
Skroucené značky pak sčítla
s rovnými a lidskou lebku
jala se kreslit pod to.
Procitl, hrůzou se třesa,
ráno hned učence svolal,
na výklad snu se jich tázal.
Jeden z nich vystoupiv, pravil:
„Rozumím divným těm značkám,
bojím se však, že bych hněv váš
vznítit svým výkladem.“ — Ticho —
na čele králové mraky.

Pak vece: „Chci znát tvůj výklad.
Odlož strach, pravdu mi řekni!“
Dodav si odvahy, mudřec
nejistým hlasem pak praví:
„Život náš podoběn tomu
mramoru. Pokryt je také
čarami — řadí se rovné
ke křivým — a my jim skutky
říkáme. Každý si kreslí
život svůj sám svými činy.
Spravedlnost je ta žena.
Znamená pečlivě v mramor
každý náš pohyb a potom,
když sčítla všechny ty značky,
odměnu přisoudí.“ „Dosti!“
zařval král, chvěje se zlostí.
Druhý den učenec rukou
katovou dokonal. — — —
Zlomil se vzpomínek krále
kolovrat, a kužel stojí, —
příze se zadrhla. „Lebka —
tedy smrt!“ třesa se šeptá.
Zmlkl pak — žhavé své spánky
chladí si o lednou stěnu.

— — — — —
Slunce když rdící se vzešlo,
tyrana k popravě vedli.

☒ ☒ ☒

BEPO JEK:

Fantomy.

(Vám M.)

Nebyl jsem troubadorem a nemiloval žen.
Já prchal z dusných stěn
do černých, ostrých skal, —
když drnčel ve mně každý sval
a nerv, jako telegrafní drát
Já ženy neměl rád.
A byl jsem sám a sám. — —
Já odvyk' životu — a byl jsem rád?
Nevím. Neb nechci lhát . . .
Tak po lukách jsem bloudil dál,
když vítr mi v oči již sněhy vál
a byl jsem sám a sám . . .

Šel jsem za fantomem jak duchem podsvětí,
a bál jsem se, že oči mi ho znesvětí.
S ním chtěl jsem tvořit,
nové katedrály stavět, staré bořit

— — — — —
— — — — —

Ten fantom potkal jsem. Mé srdce začlo hřát.
— — Byla to žena! A místo: „Mám tě rád!“
„S Bohem!“ mi sykl ret — a byl jsem zase sám
a v tichu si steskem zaplakal . . . Teď kam?!

☒ ☒ ☒

K. ORT:

V krajinách tichých . . .

V krajinách tichých, dýšících mírem,
duch můj se vznášá v nadhvězdnu říš,
na křídlech lásky ve věčnu širém —
spěje tam tiše výše a výš.

Zaplálo slunce v nebeské báni —
boť duše prchl — není ho víc —
srdce se hrouží v nadšené pláni,
láskou mi plane chmurná dřív líc.

V krajinách tichých, dýšících mírem,
duše se zbaví bolů svých pout,
do oněch krajin ve věčnu širém
chtěla by duše nyní již plout.

V krajinách tichých, dýšících mírem,
Paní, ó Svatá, kde Tvůj je stan —
duši mou doved' světa tím vírem
k Sobě, ó Máti, chraň ji, ó chraň.

**Strakova akademie — katolickému studentstvu českému a slovenskému!**

V posledních dnech proběhla novinami zpráva, že státní úřady se zabývají změnou statutu Strakovy akademie a že prý se jeví snaha setřítí všechen náboženský ráz této fundace, který jí dal její zbožný zakladatel. Při této příležitosti dovoluujeme si jako mluvčí všeho katolického studentstva českého i slovenského prohlásiti vůči všem kompetentním činitelům, že katolické studentstvo české a slovenské považuje se za jedině zákonitého uživatele, resp. dědice Strakovy akademie a že se vši energií odmítáme každou takovou snahu, jež by nás chtěla vlastnictví této nadace zbaviti.

Odvoláváme se na výslovné znění fundační listiny hraběte Straky, která mluví příliš jasně, než aby mohlo vzniknouti nedorozumění, studentům jakého přesvědčení a života své jmění odkazuje.

Žádá-li zakladatel, aby se chovanci za něho modlili, a staví-li dokonce vnitřní náboženský život v akademii pod dozor arcibiskupa pražského, pak jest evidentní, že naopak chovancem může býti jenom ten, kdo podobných úkonů náboženských jest schopen a uznává ve věcech náboženského života autoritu arcibiskupovu.

Oběma požadavkům vyhovuje formálně jenom ten, kdo jest příslušníkem církve římsko-katolické, a prakticky ten, kdo jest také skutečně životem a přesvědčením katolíkem. Jest to neslučitelné s každým pojmem práva a spravedlnosti, chce-li se jednati proti výslovnému přání zakladatele. Ústředí katolického studentstva československého jako mluvčí katolického studentstva celé republiky znovu zdůrazňuje, že katolické studentstvo se svých spravedlivých nároků na Strakovu akademii nikdy nevzdá, a zároveň tlumočí jeho přesvědčení, že objektivní soud rozhodne podle práva, v duchu a podle výslovného přání hraběte Straky.

Toto memorandum Ústředí katol. studentstva československého v Praze bylo zasláno:

J. M. dru Frant. Kordačovi, arcibiskupu praž.,
Zemskému správnímu výboru,
Ministerstvu vnitra,
Ministerstvu školství a národní osvěty,
Klubu poslanců Československé strany lidové.

*

Všem S. S. S. a kroužkům! Odznaky jsou hotové a budou rozesílány všem našim organizacím. Jest nutno tedy, abyste nám oznámili počet odznaků, které chcete odebrati (objednávku ať podepíše předseda a jednatel). Upozorňujeme, že mohou je nositi **pouze členové sdružení**, kteří mají legitimaci. Jen ve zvláštních případech a se souhlasem Ústředí lze povolití nošení odznaků členům, dosud nepřijatým hostům, příznivcům atd. Každý člen, nosící odznak, jest povinen míti u sebe členskou legitimaci. Po vystoupení nebo vyloučení jest povinen odznak odevzdati svému sdružení. Cena jest 3 Kč a sdružení peníz za odebrané odznaky zašle hromadně. V případě, že by obnos byl pro některé sdružení příliš velký, doporučujeme, aby byl rozdělen na měsíční splátky, které by se vybíraly s měsíčním příspěvkem. — Toto řešení do-

poručujeme však jen v případech nejnútnejších. Dále žádáme všechna sdružení, aby dodržovala § 57 jednacího řádu, který jest závazný pro všechna sdružení. Týká se to zvláště odvádění jedné třetiny členských příspěvků. Agenda Ústředí stále roste, jest třeba důkladně připraviti poměr mezi Ústředím a sdruženými organizacemi, jest třeba peněz na tisk („Jitra“, letaky, dopisní papíry a obálky pro sdružení). K usnadnění práce pořídili jsme také rozmnožovací přístroj. To vše stojí obrovské peníze, na něž ani mikulášský dar nestačí. Vyzýváme tudíž všechna sdružení, aby činila zádosť této povinnosti a zaslala část příspěvků svých členů s udáním počtu členů a výše členského příspěvku. Ústředí vydalo svým nákladem pozvánky na schůze (přednášky, sjezdy atd.), upozorňujeme tedy na ně naše sdružení, aby si je objednala. **Zašlete také co nejdříve přihlášky členů, kteří chtějí studovati po prázdninách v Praze!** Vyzýváme k účinné práci pro sjezdy a přípravě programu činnosti prázdninové. Poslední číslo „Jitra“ hodláme vydati ve zvýšeném nákladu; žádáme vás, abyste, až vám dojdou agitací čísla, provedli agitaci a získali nám opět nové odběratele. — Sekretariát.

Studentský cyrilometodějský odbor „Apoštolátu“ (S. C. O.). Se zvláštním důrazem upozorňujeme své čtenáře na stejnojmenný článek F. K. Nesrovnala v tomto čísle „Jitra“ a vybízíme je, aby s horlivostí a nadšením šířili zájem o slovanské misijní hnutí mezi naším studentstvem a přispěli tak k brzkému realizování S. C. O. **Ustavení pětičlenných kroužků interesentů oznamujte redakci „Jitru“ nebo hlavnímu vedení a vedení hnutí — jež má tatíček Stojan — na adresu „Apoštolát sv. Cyrila a Metoděje“ (S. C. O.) v Kroměříži na Moravě.** — Jak vidíte, nejde o žádný nějaký nový spolek stanovami spoutaný, nýbrž o zcela volné ideové a řeckli bychom, zájmové sdružení našich katolických studentů, nadšených pro náboženskou myšlenku slovanskou. — Ústředí katol. studentstva československého v Praze co nejvřeleji doporučuje celou akci a učiní ji bodem svého programu i o příštích sjezdech prázdninových. Které naše sdružení, který náš „vzdělavací a výchovný kroužek“ přihlásí první cyr.-met. kroužek? Které přihlásí jich nejvíce? Naskytá se vám příležitost k ušlechtilému závodění. Vzhůru k práci za svatě dědictví otců našich! — Redakce „Jitra“.

Brno! Po zdařilém přednáškovém cyklu filosofickém, jež vedl náš milý prof. Dr. J. Kratochvíl a k němuž družily se přednášky ze srovnávací vědy náboženské (p. dr. Skácel a p. katech. Ad. Vašek), přednášel u nás známý náš estetik prof. dr. Jar. Hruban z Uh. Brodu. Po Velikonocích ukončen byl cyklus dvěma přednáškami literárními. 14. dubna mluvil p. farář K. Dostál-Lutinov z Prostějova o úkolech naší katol. literatury. Při této přednášce, jež konala se za velké účasti v sále umělecko-průmyslového musea, uspořádan byl pěkný recitační večer katol. básníků. Naši členové přednesli ukázky ze všech významných zjevů katol. moderny. Cyklus ukončen byl 21. dubna jubilejní přednáškou o B. M. Kuldovi, kterou měl p. ing. Bittnar. Chceme-li pro-

něsti závěrečný úsudek o našem cyklu veřejných přednášek, můžeme s velkým uspokojením konstatovati, že plně dosáhl účelu, k němuž byl pořádán. Soustředili jsme jím kolem spolku pevný okruh katol. inteligence brněnské a poskytli tak nejenom svému členstvu, nýbrž i široké veřejnosti vzácnou příležitost k rozšíření a prohloubení svého vzdělání. — Význam našeho cyklu přednáškového byl plně vystižen i v našich předních moravských denících. Ve vnitřním životě spolkovém třeba zdůrazniti zvláště navázání čilých styků se slovenským vysokoškolským studentstvem brněnským. — Z odborů ustaveně nově ženský odbor našeho studentského Orla při dívčím S. S. S., jenž podobně jako odbory ostatní koná přípravy pro slavnostní akademii u příležitosti brněnského manifestačního sjezdu. Jak již z posledního čísla „Jitra“ patrně, jest doba našeho sjezdu stanována definitivně na 25.—27. července 1920. Podrobný program přinese v 10. čísle „Jitra“ a na letáčích, jež všem S. S. S. a kroužkům zašleme. Jest třeba, aby již nyní všechny naše organizace na sjezd se připravovaly. Sjezd bude mohutnou manifestací všeho katol. studentstva československého z celé republiky; jest proto nutno, aby všechna S. S. S., kroužky i naši katol. studenti ze všech měst, kde dosud nejsou sdružení, měli na sjezdě své zastoupení. Moravská sdružení nechť dostaví se pokud možno v plném počtu! Přiveďte s sebou také i jiné katol. studenty nerozhodné a dosud nesdružené!

Redakční uzávěrka kalendáře katol. studentstva v první polovici května. Kalendář vyjde koncem školního roku.

Katolické studentstvo slovenské v Brně. Otevřením university v Brně stala se akutní nejen otázka katolického studentstva českého vysokoškolského, ale také i akademiků slovenských. Slovenský student přichází ze střední školy ze Slovenska z převážně většiny na universitu, zachovav si křesťanský názor na život. Jest jistě v zájmu katolického Slovenska, aby toto katolické studentstvo se mu ve velkoměstě neodcizilo, ale aby, prohlubujíc se ve vědách i zásadách křesťanských, vracelo se do domovů jako noví pracovníci na poli křesťanské kultury. Měli se plně tohoto účelu dosíci, neobejde se křesťansky cítící studentstvo slovenské bez vlastní své organizace, v níž by bylo ohnisko všech nejlepších snah slovenských akademiků. Jest proto nezbytně nutno, aby slovenští akademikové ze všech škol vysokých brněnských pochopili již nutnost, aby takové středisko měli, kam by se scházeli všichni stejně smýšlející a kam by zvali také vždy nově nastupující posluchače vysokých škol. V Brně má české studentstvo vysokoškolské svůj spolek „Moravan“. S ním navázali slovenští akademici katoličtí styky, a tu vynořila se myšlenka, aby pro dobu aspoň přechodnou slovenští akademici utvořili si při akademickém spolku „Moravan“ kroužek slovenského studentstva, který by zatím plnil úkoly studentského střediska. Za tím účelem konali slovenští akademici spolu se spolkem „Moravan“ schůzi, na níž o této otázce jednáno a všeobecně se došlo k názoru, aby na prozatímní dobu takový kroužek studentů slovenských při „Moravanu“ byl zřízen a hned bratry-akademiky slovenskými pověřeno pět kolegů, kteří všechny bližší otázky mají projednatí. Tím učiněn první velmi významný krok pro spolkový život slovenských akademiků katolických v

Brně. Tyto vzájemné styky studentské mají pro budoucnost velkou důležitost pro poznání ducha vzájemného a naše česká i slovenská veřejnost musí si všimnouti jejich zdárné akce a snahy mladých, nadšených průkopníků československé vzájemnosti všemožně podporovati. — Dr. D.

S. S. S. v Olomouci. S probouzející se přírodou nastalo jaro také v našem spolkovém životě. Schůze byly konány pravidelně každou středu; mluvili: jednatel kol. Brand „O povinnostech členů S. S. S.“, kol. Strejček „O fotografování“, p. JUDr. Řehulka „O řečnictví“, kol. Pavelka „Historický důkaz Boha“. Jedna schůze věnována byla volnému rozhovoru. Ve sdružení zřízen byl kroužek střádalů, kde členové pravidelně odvádějí dle své možnosti příspěvek a tak připravují se pro prázdninové sjezdy; chtějí totiž skoro všichni studenti se jich zúčastniti. Zavedeny byly v našem S. S. S. nové odbory: lupenkářský a fotografický a oba již slibně pracují. Máme tudíž nyní odbory: pěvecký, tělocvičný, dramatický, lupenkářský, fotografický a střádalů. Čítárna bude pro léto zase obnovena a rozšířena, aby byl ten život spolkový a vzdělávací opravdu utužen. V sobotu 24. dubna oslavilo S. S. S. jednoleté výročí trvání spolku přátelským večírkem ve spolkových místnostech s pestrým programem. A pro druhou neděli květnovou připravuje dramatický kroužek Stroupežnického: „J. K. Tyl“. I jarní přírody užilo naše sdružení. V neděli 25. dubna uspořádalo první společnou vycházku členů do Bohuňovic a na Tepenec u Olomouce. V podobných vycházkách bude se nyní za pěkného počasí pravidelně pokračovati. Je tedy jasno, že olomoučtí studenti katoličtí jsou čilí; přáli bychom si, aby všechna naše sdružení jevila tolik nadšení pro věc a chuti ku práci. — J. K.

Akademické S. S. S. v Prostějově. Správní výbor akad. S. S. S. v Prostějově, který byl jmenován od „Ústředí“ dne 12. března, nastoupil 17. března a od té doby odbyty v akad. S. S. S. 2 výborové a 1 členská schůze. S. S. S. pracovalo horlivě, neboť členové všemožně se přičiňovali, aby u středošk. studentů posilovali nadšení a chuť ku práci a sebevýchově. Na členské schůzi dne 6. dubna 1920, již zúčastnili se i pozvaní hosté, promluvil „O ideovém podkladě našeho hnutí“ kolega jednatel. Této schůze zúčastnili se i pozvaní členové akad. spolku „Hus“ v Prostějově. Při kolegiální debatě, která se rozproutila mezi členy akad. S. S. S. a jimi, vybízeli akademické S. S. S. aby pořádalo veřejné přednášky debatami, do nichž by mohli zasáhnouti i studenti jiného přesvědčení. aby navzájem se vytríbily názory, což rozhodně odmítali někteří členové akad. S. S. S., zdůrazňující přednost sebevýchovy každého člena S. S. S. a rovněž pomalou a nehlučnou, ale důkladnou práci v našich vlastních řadách, aby byla vychována ryzí katolická inteligence. Debatu tato přinesla též zajímavý posudek o činnosti studentstva katolického a pokrokového. I samí pokrokoví hosté museli uznati, že organizace a kulturní práce pokrokového studentstva zdaleka se nevyrovná kvalitativně práci našich S. S. S., nýbrž že většinou se omezuje na slavnostní průvody a taneční zábavy. „Svaz čes. studentstva“ samými hosty nazván sborem neviditelných, který si osobuje právo mluvití za veškeré studentstvo, a jehož činnost omezuje se pouze na to, že zve v Praze akademiky na oslavná dostaveníčka a slavnostní uvítání a doprovody na

nádraží. Členové akad. S. S. S. touto schůzi byli velice posíleni, neboť poznali bezideálnost většiny pokrokového studentstva a tím více se nadchli pro své krásné a vznešené ideály, hodné práce a obětí.

Vzkaz Andreje Hlinky mládeži československé
Za svého pobytu v Brodsku zaslal věrný pastýř lidu svého Andrej Hlinka mládeži československé písemný vzkaz, který zde otiskujeme: Krásnoduchá mládeži! Žijeme dobu historickou tridenia duchův. Naša je minulosť, Tvoja budúcnosť; my, pracovníci na roli národa dědičnej, ktorí chodíme cestu života trnitú, žijeme v Tebe. Tebe uchováваме povinnosť obrany statkóv ceny nekonečnej, reči i viery. Hor idealmi, hori srdca i duše, braňte to, čo je v nebezpečenstvie! Povznies sa k výšinám, pozri pohanený a tupený kríž — tento Ti volá: „In hoc signo vinces!“ Jedine toho národa existencia je zabezpečená, ktorý na tento základ kladie svoju budúcnosť, jedine toho národa budúcnosť je istá, ktorý ostane verný krížu! Tedy za dedičstvo verných otcóv: za vieru, reč, za Boha i vlast zahor ohnem svätého zápalu! — Andrej Hlinka.

Na záchranu křesťanské kultury. V Německu je katolické studentstvo podobně jako u nás sdruženo hlavně v mohutném svazu „Nové Německo“ — Neu-Deutschland. Má přes 10.000 členů v 103 skupinách. Jejich spolkový věstník je „Vzestup“ — Aufstieg. Obrodná činnost a katolický světový názor této organizace projevuje se mocně i ve veřejnosti. V těchto dnech vyhlásili neúprosný boj otravnému řádění kinematografů, které bez dohledu, nikomu nejsouce odpovědný, nesmírně škodí lidu a zvláště mládeži nemravnými představeními. Postup studentů v této věci je dvojitý: jednak obranný tím, že vyzývají své členy, aby do kina nechodili, pokud se poměry nezlepší, jednak výbojný; pořádají totiž protestní schůze, na nichž se dovolávají zákonné ochrany veřejné mravnosti i v těchto zábavních místnostech. Aby jejich zakročení bylo účinnější, spojují se k tomu účelu i s mládeží jiného smýšlení, protestantskou, socialistickou i bezbarvou. Jejich heslo jest: „Chceme zůstat čistými; ať zmizí špína a kal!“ — Takto se jim podařilo v mnohých městech — na příklad ve Fuldě — donutiti majitele kina, aby vypustil z programu špatné filmy; jinde na jejich podnět policie sama zakročila (v Bonnu). — Je to zdravý pud sebezáchovy, jenž velí mládeži, aby pečovala sama o své blaho tělesné i duševní, ohrožené mnohdy bohužel zhoubným vlivem dospělých. F. P.

Katolické studentstvo holandské. Jsme v naší republice následkem neurovnaných poměrů v sousedních státech částečně dosud od světa jakoby odříznutí. Schází nám velmi přímé osobní styky s cizinou. Tím vítanější nám proto bylo, když 20. dubna t. r. zavítal do Č. L. A. pan Hendrik Scholten s, jur. cand. z Leydenu z Holandska, který na studijní, informační cestě navštívil Prahu. Měli jsme příležitost v rozhovoru s ním nahlédnout trochu do života jeho vlasti, kde jsou, jak známo, lidé váhaví a těžkopádní, ale tím praktičtější. Nejvíce nás zajímaly poměry politicko-náboženské a studentské u nich. Nyní je v Holandsku úplná náboženská svoboda. Překonali v dějinách asi podobná stadia jako my v Čechách. Po reformaci a náboženských bojích nastaly klidnější časy, takže zavítal brzy blahobyť. R. 1849 svolila liberální vláda ke zřízení 5 nových katolických biskupství. Evangelíci proti tomu protestovali a způsobili pád liberální

vlády. Ale konservativní kabinet se nemohly udržet, poněvadž většina byla liberální. R. 1857 rozřešili zákonem i otázku školství tím, že je udělali svobodné, bezkonfesijní. Další snahy v parlamentě byly více sociálního rázu. V těchto bojích nabývali katolíci vždy většího vlivu přes to, že je jich jen 35% celého národa; jim může Holandsko děkovat, že nebylo strženo do revolučních bojů, které chystali r. 1918 v prosinci socialisté pod vlivem převratu v Německu. Katolíci, vidouce hrozící nebezpečí, spolu s ostatními křesťanskými stranami zřídili občanskou gardu, která zachránila holandský stát, před převratem a dlouhotrvajícími boji. — Velmi zajímavé jsou jejich studentské poměry. Jak výše bylo připomenuto, školy jsou bezkonfesijní. Mají 3 university: v Leydenu, Utrechtě a Groningách a mimo to ještě 7 vysokých škol. Na těchto je neméně než 1200 organisovaných katol. studentů v „Unie der R. K. Studentenverenigingen in Nederland“, jichž vůdcem je prof. P. G. Groenen ve Warmondě. — Jsou rozděleni na 3 sekretariáty, kde pracuje v každém jeden placený sekretář, který se může této práci cele věnovat. Finanční prostředky čerpají ze svých fondů, potom z členských příspěvků, které jsou značné (12 zl. ročně) a tvoří značný obnos; mimo to pořádají akademie a večírky, které jsou rovněž velmi výnosné. — Potom snadno pochopíme, jak mohou vydávat svůj studentský týdeník a každého roku obsáhlý almanach (ročenku) o činnosti všech katol. stud. spolků. Každého roku pořádají také sjezdy zvané „Studententag“, podobné našim sjezdům prázdninovým. — Tímto programem jejich činnost není vyčerpána. Katolické smýšlení nehlasají jen jako heslo, nýbrž je projevují i skutky. Již dávno udržují styky s katol. studenty v Německu, jichž jest organisováno na 6000. Nyní, kdy dosud hospodářská situace Německa je tísnivá, posílají svým strádajícím kolegům zásilky potravin a umožňují některým letní pobyt v Holandsku. Tak osvědují své křesťanství prakticky. — Vnitřní stránka jejich činnosti podobá se naší. Duchovní stránka její při tom není zanedbána. Ročně pořádají třikrát exercicie a alespoň jedněch se každý člen musí zúčastnit. Nejprve tedy pracují sami na sobě a potom teprve na druhých. Jejich ideálem je **spojení všech katolických studentů v internacionální svaz** (naším rovněž! Pozn. red.). — Milý náš host vyslovil také svůj podiv nad tím, že v zemi Husitů nenašel nikde stopy husitské nějaké kultury, nýbrž jen krásné pomníky katolické vzdělanosti gotické a barokní, které hluboce na něho působili svou krásou. Sdílel nám také, že navštívil naši národní svatyni, chrám svato-vítský na hradě pražském a byl přítomen v něm pontifikální mši sv. Nemile se ho však dotklo, že při ní viděl více duchovních u oltáře než věřících, z nichž ještě méně chodila po chodbách a zvědavě prohlížela památnosti chrámové. My jsme již na to zvyklí, ale cizinec postřehne to ihned. Doufejme, že i styk se západním katolicismem přispěje nemálo k zlepšení poměrů u nás v tom ohledu. —

Glossa ke dni 16. května. Universitní profesor dějepisu Dr. Jos. Pekař ve svých přednáškách ze dne 31. ledna 1918 praví o sv. Janu Nepomuckém, že jest mučedníkem svého stavu v konfliktu moci státní a církevní a nesmí se užívatí v boji protiklerikálním. Jméno mučedníka si zasluhuje plnou měrou a vedle sv. Vojtěcha jest to jediný český mučedník, jehož důvody mučed-

nické známe. Odpor proti němu tkví asi v tom, že nebyl exponentem české národnosti, což na jeho dobu bylo docela přirozené. Jeho mučednictví zastřelo husitství. O spisku Herbenově praví Pekař, že je bojovný a že pohrdlivý a nenávislný tón proti katolicismu není naprosto oprávněný, neboť Jan z Pomuku je mučedníkem spíše než ostatní světci naši. Palacký, ač protestant, píše o sv. Janu Nep. objektivně.

Knihovna.

Vhodnou četbou pro měsíc květen je zajisté „Zahrada mariánská“ od velkého našeho Julia Zeyera. — Je snad jeho nejkatoličtější dílem. Znáte asi mnozí krásná slova úchvatné předmluvy k němu: „Zdravas, poklade všech milostí, Maria, před níž anděl sklonil se! V hluboké pokoře a v bázni chvělé vznáším ruce k Tobě, Ty čistý pramene lásky, své ruce nehodné a slabé s prosbou vroucí, bych směl vejít na okamžik v Tvého žití sad mystický, sad luzný, plný vůni nebeských, ů stane svatotajný, v nějž vešel Stvořitel.“ Čtete se zbožnou úctou a něžnou láskou, s jakou kniha byla psána! Vyšla v „Sebraných spisech Julia Zeyera“ nákladem České grafické Unie v Praze. — ič.

Dr. Fr. Kryštůfek: Rozluka církve a státu ve Francii. Vzděl. knih. kat., svaz. 52., V. Kotrba, Praha. Poslední dobou mluvilo a psalo se mnoho o rozluce církve a státu, pustilo se do oběhu stádo tendenčních frází a vši mocí hledí se získati nálada pro vydání rozlukového zákona. Vše to vyvěrá z domněnky určitých kruhů, že církvi zasadí se tímto zákonem smrtelná rána. Za příklad uvádí se rozluka ve Francii, o níž tolik chvalozpěvů se napsalo. Naším čtenářům bude proto spis dra Kryštůfka vítaným pramenem k poznání pravdy. Autor

s použitím francouzských a německých spisů různých směrů ve dvou dílech probírá rozluku od prvních vlastních příčin. Kořeny rozlukového hesla tkví již v době Ludvíka XIV., za jehož absolutistické vlády (l'état c'est moi) rozšířila se nevěra v katolické Francii měrou nevídanou (écrasez l'infame). Za první republiky provedla se již jakási rozluka, později sice Napoleon opět uzavřel konkordát s Římem, ale popohanšťování Francie špelo dále. Konečně za třetí republiky vypuklo záští protikatolické v celé síle a papež Lev XIII. prohlášen za nepřítele republiky. Od té doby činilo se Církvi, sv. Stolicí a katolíkům francouzským se strany vlády příkoří za příkořím. Tento stav trval až do 11. prosince 1905, kdy sněmovna a senát vydaly „La loi de séparation de l'église et de l'état promulguée au Journal officiel à la date du 11 Décembre 1905“. Taková jest historie rozluky ve Francii. Následuje pak rozbor zákona a jeho důsledky pro Církev i stát. Spisek jest velmi užitečný a zajímavý, neboť autor nestranně ukazuje stinné i světlé stránky, jsa současným svědkem bojů rozlukových. Doporučeníhodný jest zvláště v době dnešní, kdy stejné boje prožíváme i my. Jak ovšem Francii rozluka posloužila, viděti lze z nedávného opětného navázání styků jejích s Vatikánem.

L. Pavelka.

Časopisy redakci došlé: „Život“, Myšlenky o socialismu, umění, náboženství a politice. Roč. II., duben 1920 (č. 7.). — „Vatra“, časopis slovenského studentstva. Ročník II., č. 3. — „Žena“, politický, sociální a kulturní list československých žen. Roč. II. (XI., č. 8. a 9.). — „Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda“. Roč. X. (1919) a XI. (1920, č. 1.—5.). — „Mladé Slovensko“. Revue slovenskej mládeže. Roč. II., č. 4., 5. — „Naše Kniha“, měsíčník věnovaný české knize a písemnictví, roč. I., č. 3.

JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických. Ročník I., č. 9. — Vychází každého měsíce mimo hlavní prázdniny. — Vydává „Ústředí katolického studentstva československého“ Praha II., Voršilská ulice č. 1. — Redakci vede redakční kroužek. Redakce a administrace: Praha II., Voršilská ul. č. 1.

Předplatné na celý ročník: 8 Kč pro nestudenty, 5 Kč pro studenty.

Sdělení redakce:

Uzávěrka pro číslo 10. a zároveň poslední pro tento ročník bude 2. června. — Sociální hlídku musili jsme pro nával látky tentokrát vypustiti.

Odovědi na došlé příspěvky.

V. B. Jičínský. Je nám líto, že ani tentokrát nemůžeme uveřejnit. Článek náleží celým svým rázem do politického časopisu, kterým „Jitro“ není. Báseň nevyhovuje formálně. — M. K u č e r o v á. Obsahově i formálně ještě nezralé k uveřejnění. Nejlepší „Nezoufej a důvěruj“. Těšíme se na další a prosíme o bližší udání adresy.

Na příspěvky došlé po redakční uzávěrce odpovíme příště.

Sdělení administrační:

Administrace již několikrát připomenula čtenářstvu jeho povinnost zaplatiti předplatné. Nicméně však dodnes jest řada těch, kteří si neuvědomili, že svou liknavostí ohrožují další vydávání časopisu. Budeme tedy nuceni posílati jim upomínky a to s přírázkou 50 hal. za porto, výlohy atd., nepoukáží-li nám předplatné během nejbližších dnů. Šeky na požádání zašle administrace „Jitra“, Praha II., Voršilská 1, jež ochotně vyřizuje objednávky, reklamace a zodpoví dotazy.

J I T R O

Časopis středoškolských studentů katolických.

Ročník I.

V Praze v červnu 1920.

Číslo 10.

Kolegové a kolegyně! Katoličtí studenti!

Dříve, nežli se rozejdete na prázdniny, připomíná Vám »Ustředí katol. studentstva československého v Praze« Vaši povinnost — zúčastnit se našich prázdninových sjezdů.

Budeme jako jiná léta zase manifestovati pro svou myšlenku — vzkříšení katolicismu v českém národě a zvláště ve studentstvu.

Sejdeme se všichni z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska

v Brně, dne 25.—27. července,

abychom přehlédli zase svoje řady a bychom načerpali novou sílu do práce — z vědomí, že nás už není maloučko — ale že nás — novověkých křižáků -- jsou už veliké zástupy.

Budeme však také pracovati — na prohloubení svého programu a utužení organizační sítě na menších sjezdech krajinských, jež se konají:

V *Ružomberku*, na Slovensku, dne 8. srpna.

V *Moravské Ostravě*, na Mor., dne 15. srpna.

V *Kutné Hoře*, v Čechách, dne 15. srpna.

V *Uherském Hradišti*, na Mor., dne 22. srpna.

V *Č. Budějovicích*, v Čechách, dne 22. srpna.

Ať není ani jednoho katolického studenta a studentky, kteří by nepřišli na některý náš sjezd!

Kdo se cítíš osamocen a opuštěn — v příboji nevěry — přijď k nám a staň se jedním článkem velikého řetězu nadšených, mladých srdcí, jež všechna planou za jediným cílem — království božího na zemi.

Kdo už organisován jsi — přijď, abys ještě více rozšířil svůj obzor — a abys úsilí v práci zdvojnásobil! Podrobné letáky a programy budou ještě včas před každým sjezdem rozšířeny.

Příhlášky o legitimace sjezdové na všechny sjezdy adresujte na

Ústředí katol. studentstva československého v Praze II., Voršilská č. 1.

NB. Na sjezd v Brně možno se též přihlásiti u spolku katol. akademiků »Moravan« v Brně, Nová ul. č. 8,



Prázdniny.

Mirko Rek.

„O Meliboe, deus nobis haec otia fecit“
Virgilius, Ecloga I. 6.

Kouzelné slovo pro každého studenta, vybavující v myslí nevystižitelně půvabnou představu něčeho krásného, radostného! Představa ta nesmí zůstatí illusí, hledejme tedy cesty k jejímu realizování! Především je třeba, aby Virgilův projev až otrocky oddané vděčnosti vůči Augustovi změnil se v ústech a v myslí katolického studenta v radostný, vděčný výkřik »Deus nobis haec otia fecit«, výkřik, tryskající z živého uvědomění toho, že skutečně Bůh nám tuto prázdeň připravil. Prázdniny jsou nám

především jedním z darů božích — či vlastně jakýmsi úvěrem božím, hřivnou nám svěřenou, jež zavazuje nejen k vděčnosti, ale i k odpovědnosti vzhledem k účelu za jakým byl nám poskytnut. — A jaký je tento účel?

Prázdniny — toť *doba zotavení a osvěžení* našich tělesných i duševních schopností. Zdraví tělesné, na jehož úkor se často studuje, třeba napravit, po případě zabezpečit a upevnit pro příští rok — volným pohybem v přírodě. I *duši*, jejíž některé mohutnosti a schopnosti (jako na

př. soudnost, paměť) byly snad napiaty a vybičovány do nejvyšší míry a jiné (jako na př. cit, fantasie, po př. vůle) otupeny a zanešeny prachem velkoměstských ulic a jejich těkavého života, třeba popřátí důkladného zotavení, osvětlení a očistění.

Možno přejíti hned k zotavení duše v užším smyslu, k zotavení od ran, jež zasadila jí doba malé víry a velkých hříchů, k jejímu očistění nadpřirozenému, jež nejlépe se stane o exerciciích. Prázdniny, toť vůbec u studenta *doba introspekce*, doba hlubokého pohledu do sebe. Osvojující si stále nové vědomosti a všímající si stále světa vnějšího mimo nás, nesmíme — stržení jeho událostmi a zjevy — zapomínati na své vlastní já, na základní pravidlo moudrosti: „*γνωθι σεαυτόν*“, t. j. poznej sebe sama a prcheť před sebou; prázdniny jsou i k tomu, abychom se konečně *zastavili před sebou* a v sebe *nahlédli*. Jsou prázdniny nejen dobou introspekce, ale i *dobou retrospekce a konsolidace*. V nerušeném klidu prázdnin nahlédneme nazpět do uplynulého roku, dejme defilovati před zraky své duše všemu, co jsme poznali, procítili, prožili a snažme se tyto své dojmy a poznatky prosíti sítem pravdy a dobra, orientovati se v nich a podržeti jen to, co velké, pravdivé, čisté a krásné, to plně v sobě zažiti a konsolidovati, upevniti, ostatní pak hrdě odmítnouti ve jménu Božím a své cti a svého svědomí.

Naše prázdninové *otium* má přes to i své *negotium*, naše prázdení své zaměstnání, a to nejen to vnitřní, ale i, řekl bych, vnější. Jsouť naše prázdniny — třebaš to snad zní paradoxně — *dobou práce*. Jenže práce prázdninová je rázu zvláštního, zcela odlišného od práce ve studij-

ním roce. Je především *dobrovolná* a proto neobyčejně radostná a krásná a potom: *směr její* je dán našim zvláštním, živým *zájmem* pro ten neb onen předmět neb odbor vědní. Projíždíme se na svém koníčku bez ohledu na zkoušky, známky, komposice a konference atd. Obojí tento moment činí prázdninovou práci vlastně *zábavou*. U nás, katolických studentů, nutno zdůrazniti ještě zvláště práci dvojího druhu. Nezapomínejme o prázdninách na své *náboženské vzdělání*, jež škola poskytuje dnes jen v míře obzvláště skrovné. Vyplnujme mezery, jděme do šíře a do hloubi vlastní *četbou*. (Vhodné knihy poradí rád každý horlivý katecheta a každý váš starší bratr z řad katol. studentstva). Jste to povinni sobě, svému přesvědčení.

A další prací prázdninovou budiž horlivý a nadšený *apoštolát* mezi studentstvem a lidem. Budme apoštoly svého přesvědčení slovem, *pérem*, skutkem. Apoštoly obětavými a nechrouzenými. — Apoštoly budme i účastenstvím na svých *pracovních a manifestačních sjezdech*. Jde o to, křísiti mrtvé, buditi spící a nerozhodné, vlíti oheň nadšení a odvahy a věrnosti mučednické mdlým, slabým a bázlivým. Tato práce veliká a svatá je věcí našeho svědomí, zkušebním kamenem naší mravní opravdovosti, naší křesťanské lásky k bližnímu i k vlasti a národu. Nezapomínejme vůbec nikdy hlavně na *apoštolát dobrého příkladu*. Svědomitý, praktický život dle našeho přesvědčení bude nejlepší jeho apologií.

Do práce tedy ve jménu Páně! Deus nobis haec otia fecit. Bůh nám dal tyto prázdniny. Obětujme je tedy především opět *Bohu a rozšíření Jeho království* v sobě, mezi bratry a všim lidem československým!!



Jde mi na devátý.

Dr. J. Moravec.

Bylo ten den před štědrým večerem 1872. Na h... kém reálném gymnasiu už nastaly vánoční prázdniny a šťastní studenti spěchali, aby co nejdříve byli doma, u svých drahých rodičů a příbuzných. Primán Josef Sikora chystal se též na první své prázdniny domů. Měl v poslední době sčítané nejen dni, ale i hodiny, které ho ještě dělily od shledání s jeho drahými. Spojení vlakové do jeho domoviny bylo velmi příznivé. Jaksí kolem čtvrté odpoledne vyjížděl z H... osobní vlak a po páté navečer byl již u nich doma. A přece Josef tím vlakem nejel — ze

sámé lásky k rodičům. Nejel proto, aby jim ulehčil břímě výloh, které měli s ním, chudým studentem.

O jedné hodině v noci vyjížděl z H... druhý vlak k jeho domovu. Tak zv. »míchaný«. Jel hodně pomalu a potřeboval plné tři hodiny, než se doklátíl k cíli Josefovy jízdy, a to nebyla malíčkost. Tehda se ve vlcích netopilo, ač zima 1872 byla velmi přísná. Josef byl nedostatečně oděn, jeho dřevé botky, jeho chatrné kalhotky byly veskrze od sněhu promočeny, ještě než na dráhu došel. Pravím tedy znovu,

nebylo to nijak maličkostí, ztrávil-li Josef Sikora v netopeném, promrzlém železničním voze hodinu jednu nebo hodiny tři. A přece Josef vždycky, dokud studoval v H... jezdil tímto vlakem nočním, obětoval celou noc, mrzl, vydával své zdraví v nebezpečí, protože *ten noční vlak byl hodně lacinější*. Osobním vlakem se platilo až domů ve III. třídě 134 kr. píší jeden zlatý a čtyřiatřicet krejcarů. Ve vlaku míchaném stála taťák jízda pouze devadesát krejcarů. A byla tu okolnost ještě jiná a ještě lákavější. V noci, ve slabě obsazeném vlaku podaří se snad Josefovi jeti polovičním lístkem, za 45 krejcarů. Ušetří tedy rodičům větších výloh za 85 krejcarů — a Josef by si byl z toho svědomí dělal, kdyby té »skvělé« příležitosti byl nepoužil.

Josef Sikora půjčil si tedy ještě s večera od domácích pánů 90 krejcarů na železnici. Ostatní pak šli spát, on zůstal vzhůru, aby nezaspal. Ke dvanácté v noci vzbudil učeníka a tiše vybrali se nocí a sněhem na dráhu — k toužebně vyhledávanému domovu. Když tam přišli, mohl Josef v botách »žáby chytat«, tak je měl plné vody a rozpuštěného sněhu. Ale nedbal toho a hned se postavil k okénku, kde se vydávaly lístky. »Prosím, poloviční lístek,« oslovil pokorně pokladníka. Pokladník, mladý ještě muž, bledých, hubených tváří (snad sám ještě nedávny student) pohlédl bystřeji na štíhlého a již skoro 13letého studenta. »Kolik je vám let?« otázal se. »Jde mi na devátý,« odpověděl Josef. Znovu utkvěl pokladník zpytavým pohledem na Josefovi a snad všiml si i jeho chudického obleku a celého skromného jeho zjevu. Již nic dále neřekl a klidně mu za 45 krejcarů poloviční jízdní lístek vydal. Kousek opodál čekal učeník domácích pánů, jak věc do-

padne. Josef mu hned zbylých 45 krejcarů vrátil pro pány a bez krejcaru, ale se srdcem plným radostí a nadějí spěchal k vlaku, k domovině, k rodičům. — —

Ten výjev před nádražní pokladnou h... opakoval se potom po čtyři léta, vždycky čtyřikrát do roka. A vždycky se stejným, *šťastným* výsledkem. Josef Sikora zatím už vyrostl v notného klacka, pod nosem si již ve kvartě potahoval první nadějně chmýří, ale před nádražní pokladnou v Hr... cích ještě stále »mu šlo na devátý«. Jenže v kvartě byl nucen před pokladnou napolo skoro pokleknouti, aby ta jeho nepravda nebyla tak nápadnou. Bylť tehda již Josef skoro tak veliký jako pan pokladník sám. Ale pan pokladník věřil vždycky na slovo. Věřil jistotně ne Josefovu věku, ale jeho patrné chudobě a lístek vždycky ochotně mu vydal. A Josef vrátiv penězky tomu od sebe peníze byly vypůjčeny, vždycky domů jezdil s kapsou prázdnou, ale s duší tak bohatou, s tak bohatou na tolik krásných věcí, že všechno ostatní před tím jako ničím nebylo. Někdy ovšem bručák konduktér za jízdy mu činil potíže, ale kde nic není, ani smrt nebere, tím méně takový příliš svědomitý konduktér. A jiný dohlížitel tehda nepřišel do vlaku nikdy.

Později, když Josef Sikora již vedl vroucnější duchovní život, dělal si z toho svědomí a zpovídal se z toho za svou minulost jako z podvodu. »Nevídáno,« odpověděl mu zpovědník, kněz jinak velmi svědomitý, ba svatý, »aby židovská dráha, která má milionové výdělky, nemohla chudému studentíkovi poskytnouti nějaké almužny!« A věc byla tím odbyta, po stránce svědomí. Ale bledělo, vyhublého a jistě i dobrosrdečného pana pokladníka chová Josef dosud v paměti milé a vděčné.

☐ ☐ ☐

Exercicie.

C. Jež T. J.

Letošní prázdniny konati se budou exercicie pro studující středních škol (od páté třídy do osmé) na Velehradě na Moravě od 18. srpna večer do 22. srpna ráno a v Praze-Bubenči (arcib. gymnasium) od 10. srpna večer do 14. srpna ráno. Hned po exerciciích velehradských dne 22. srpna bude studentský sjezd v Uh. Hradišti a den po exerciciích v Praze-Bubenči, dne 15. srpna, bude studentský sjezd v Kutné Hoře.

Jaký mají exercicie význam a cenu? Odpověď dám při rovnáním. Byli jsme zajisté již někdy na

vysoké hoře, s níž jedním pohledem přehlédli jsme velmi rozlehlou krajinu. Dojem její krásy byl tím mocnější, čím rozsáhlejší a rozmanitější byla krajina, již jsme mohli najednou spatřiti. Dojem takový nevymizí z paměti naší nikdy, doprovází nás celý život a chvíle, kdy vynoří se znovu do vědomí, patří k nejsvětlejším bodům našeho duševního života.

Obsahem exercicií jsou nejdůležitější pravdy křesťanského náboženství. Tedy nic nového, nic zvláštního? A přec je zde něco nového, něco zvláštního, čeho člověk jindy v životě nemá — že

při exerciciích pohlédne na nejdůležitější pravdy křesťanského náboženství, jakoby jediným pohledem své duše, že je vidí najednou v jejich harmonii, kráse a síle, že ve třech dnech světlo všech pravd světového a životního názoru křesťanského svítí do jeho rozumu, že teplo celého blaha, jež pravdy i v sobě mají, sálá do jeho srdce, že odloučen od styku s lidmi je v nejužším a nejdůvěrnějším styku s Bohem, od něhož dostává při této příležitosti ne poměrně více milostí nežli kdykoli jindy ve svém životě. Možno říci, že vnitřní síla a krása křesťanství nikdy v duši tak nezazáří, jako při exerciciích. Proto exercicie mívají často význam a cenu životní.

Od r. 1901 dával jsem studujícím na Velehradě exercicie již asi desetkrát. Tuto práci konal jsem vždy nejraději právě proto, že velkého významu jejího byl jsem si hned od počátku vědom a toto mé vědomí stále víc a více rostlo. Jak často viděl jsem v rozhovoru s účastníky exercicií, že náboženské obtíže, jimiž někteří četbou naplnili svou duši, zmizely vlivem exercičních pravd prostě tak, jako mizí noční tma, když ráno vzejde na obzor zářné slunce. Pravda Kristova, která ve dnech exercicií v rozumu i srdcích studentů slavila pravé triumfy, ovládla většinu z nich hluboce a trvale. Při jedněch exerciciích přišel ke mně po kázání o jsoucnosti boží a o božství Kristově student s prosbou, abych mu to kázání zapůjčil, že si je opíše a bude čísti častěji v životě, aby si tím víru, kterou si nyní tolik posilnil, uchoval až do smrti. Za chvíli přišel jiný a žádal totéž.

Jindy psal mi po prázdninách jeden oktáván,

spolužáci zpozorovali na něm ve smýšlení náboženském změnu a snaží se všemožným způsobem, obzvláště výsměchem, účinek velehradských exercicií na něm zmařit. Snaha jejich však bude marná, neboť poznal v exerciciích, že cíl člověka dle náboženství křesťanského je tak vznešený, cenný a vzácný, že by bylo naprosto nerozumné, od cíle toho se vzdáliti. Ta myšlenka, jak doufá, dá prý mu dostatečnou sílu, aby vytrval. Na jiné působilo zvláště kouzlo osoby Kristovy, v němž poznali nejen nejvznešenější ideál, nýbrž svého božského přítele, bez něhož není pravého štěstí.

Velehradské exercicie studentské daly již velkému počtu studentů celoživotní směr. Mnozí právě tam zvolili si povolání kněžské, ano i řeholní. Účastníky studentských exercicií získaly Liga akademická v Praze a Moravan v Brně mnoho vzácných členů, kteří tyto katol. akad. spolky přivedli k podivuhodné mravně-náboženské výši. V Čechách i na Moravě stojí dnes bývalí účastníci studentských exercicií mezi prvními pracovníky politickými a sociálními, hájíce zde jako praví apoštolé zásady Kristovy. Z tohoto ovoce exercicií jest nejlépe viděti jejich význam a cenu nejen pro účastníky samy, ale i pro vývoj a rozkvět království božího v naší republice.*)

*) Kdo chce se na Velehradě exercicií zúčastniti, ať přihlásí se u rektorátu Tov. Ježíšova na Velehradě (Morava), a kdo v Bubenči, ať přihlásí se u rektorátu arcib. gymnasia v Praze Bubenči 299. V Bubenči platí každý za byt, stravu a obsluhu pro dobu celých exercicií 9 K.



Hygiena školní mládeže.

N. Luděk.

Každý jen poněkud pokročilý stát věnuje zdravotnictví školskému zvýšenou pozornost a to proto, že zejména školní mládež jest na tom s podmínkami zdravotními nejhůře, ačkoliv právě v době vzrůstu nejvíce potřebuje náležitě ochrany v ohledu zdravotním.

Neutěšené poměry hygienické u školní mládeže jsou zaviněny jednak způsobem života studijního vývoji mládeže nepřiměřeným, jednak tím, že na studie se posilají děti, mající již od přírody méně pevné zdraví. Na venkově dávají rodiče studovat děti slabé, domnívajíce se, že slabé jejich konstrukci tělesné lépe bude prospívati studium, než zaměstnání při hospodářství, které vyžaduje více tělesné námahy. Zapomíná se na to, že tělo lidské jest živá hmota, která toliko prací tělesnou sílí. Jestli někdo slabé konstrukce již od přírody, může se

sílit jen tělesnou prací, kdežto práce duševní ho spíše oslabí, protože tělu nedostává se náležitého pohybu, kterého ke svému vývoji potřebuje. Vedle venkovských, obyčejně slabších dětí, studují hoši z měst, kteří rovněž nemívají tak dobrého, zdravotního základu jako venkované. Snadno pochopíme, že za těchto okolností zejména školní mládež často podléhá různým nemocem, v první řadě tuberkulose.

Moderními lékařskými výzkumy přišlo se k tomu poznání, že velká část nemocí jest zaviněna malými mikroorganismy, bakteriemi, které otravují člověka, dostanou-li se do jeho těla. Mezi nemocí vyvolané bakteriemi patří v první řadě tuberkulosa, známá svým zhoubným účinkem.

Snáze můžeme onemocnění zadržati nežli propuklou nemoc vyléčiti. Z toho důvodu snaží se

lékaři onemocnění zabrániti. Děje se to tím způsobem, že hledíme zameziti vniknutí bakterií do těla a posíliti organismus, aby snadno se zhostil bakterií, které se přece do jeho ústrojí dostaly.

Choroboploďné zárodky nemocí, ať už tuberkulosa nebo spály, spalniček, tyfu atd., dostávají se do člověka různou cestou. Může se jednati buď o přímé přenesení s nemocného na zdravého dotykem nebo nepřímé, vodou (tyfus, cholera), zeleninou, máslem, mlékem, hmyzem, vzduchem a různými jinými předměty, na nichž utkvěly choroboploďné zárodky. Nepřímým přenesením vyznačuje se zejména tuberkulosa. Bakterie ostatních nemocí snadno hynou po vyschnutí, dostavše se do vzduchu, kdežto bacilus tuberkulosity jest velmi resistantní a udržuje se dlouho při životě, až i tři roky na vlhkých místech. Nemocní tuberkulosou stížení rozprašují bakterie při kašli do vzduchu, snadno potřísní sliznicami nebo prsty knihy, které čtou, kapesníky, zvláště užívají-li ohavného zvyku plivání do šátků, nebo přispívají k otrávení ovzduší bakteriemi tím, že volně plivají na ulici. Chrchle totiž zaschnou, rozpráší se a dostanou se s prachem do ovzduší.

Každému z nás zachytí se za takových okolností množství bakterií na kůži. Na zdravé kůži nevyvolají však onemocnění, protože rohová vrstva její skýtá náležitou ochranu tělu. Onemocnění způsobí tehdy, dostanou-li se do úst, střev a plic. Proto jest velmi důležité dbáti náležité čistoty rukou, abychom si jimi nezanesli nákazy při jídle do úst. Učinně si bezvýjimečným pravidlem před každým jídlem umýt si ruce mýdlem. Také nehtům musíme věnovati náležitou pozornost, aby byly vždy krátce přistříženy a nehromadily se pod nimi spousty bakterií. Nejsnáze se však vystříháme onemocnění, budeme-li vyhýbati se osobám nakažlivými nemocmi stíženým a jejich přibytům.

Dostane-li se nějaká bakterie do těla, to ještě neznamená, že postižený musí onemocněti. Organismus má v sobě hojnost ochranných látek, které dovedou bakteriím lépe čeliti, než všechny naše

umělé prostředky. Jen ten organismus však vítězí, který jest dosti silným v boji proti svým škůdcům.

Organismus posílíme nejlépe, dáme-li mu v náležitě míře to, čeho ke svému vývoji potřebuje. Každé tělo se obnovuje, po případě roste a k tomu jest mu třeba náležité výživy. Jen tělo dobře živé, ale ne přecpávané, obstojí v boji proti bakteriím. Proto není dobře, šetří-li studenti na jídle, anebo přejídají-li se. Neméně důležitá jest výměna plynů v plicích, kde se kyslíkem, v čerstvém vzduchu obsaženém, okysličuje krev. Snadno onemocní plíce, které jsou nuceny dýchat špatný vzduch, obsahující málo kyslíku. Zhoubně působí dusné ovzduší v nevětraných školních třídách, a zejména v začouzených hostincích. Že kouření zdraví nepřispívá, jest samozřejmým. Rovněž často podléhají nemocím plíce, které špatně dýchají. Bývá to zejména u hochů, kteří sedí shrbení nad knížkami. Hrudník jest stlačený, plíce se špatně pohybují, jsou málo promývány krví a málo vyživovány. Vystříhejme se tedy shrbeného sezení a špatného ovzduší hospod a přihlížejme k tomu, aby třídy školní byly vždy náležitě vyvětrány.

Čím jest žaludku potrava, tím jest mozku spánek. Kdo studuje dlouho do noci, připravuje se o nezbytný odpočinek, kterého k dalšímu studiu nutně potřebuje.

Oběh krevní podporuje ranní a večerní omývání studenou vodou, což se doporučuje též pro čistotu tělesnou. Velmi důležitým jest rovněž tělocvik, sport, turistika a vůbec přiměřený pohyb na čerstvém vzduchu, který má nahraditi mládeži nedostatek pohybu. Nejlépe učiní však ten, kdo bude pomáhat rodičům neb příbuzným při polní práci, poslouží tím sobě na zdraví a vykoná užitečnou věc.

Kdo chce jednou v životě něco vykonat a svému národu posloužit, nesmí zanedbávati svého zdraví, neboť své duševní schopnosti může uplatnit jenom prostřednictvím zdravého těla. Mens sana in corpore sano.



„Kdo chvíli stál — již stojí opodál.“ (Neruda.)

Jan Štych. — Z mých úvah.

Přečetl jsem slova ta s úsměvem flegmatika.

Upadám v zamyšlení. —

Ruka se mi bezděky zdvihá a sahá na hrud tam, kde se tak v klidu chvěje to srdce mé. Cítí, jak zvolna pracuje, cítí to milé teplo, jež z něho sálá.

Kdo chvíli stál — — —

Bože —! Srdce mé, tluc jen stále, chvěj se v něžných úderech, tys život můj! Ruka se mi třese — — Kéž mne ještě dlouho oblažuje tajemná síla tvá, kéž by tlukot tvůj nikdy neustal — — a když ustane —

— — — ten stojí opodál.

Ach, vidím již zelenavé chvoji malé jedle,

jak tak vážně sklání v sténavém hvízdání větru větve svou na rov — a v něm — — bude tlítí srdce mé, jehož se bude dotýkati v chladu tmavá hrouda.

Zastavilo se — již stojí opodál — —

Tak hluboká pravda, a já — když jsem ji slyšel po prvé, nevšiml jsem si jí skoro vůbec — když po druhé zazněla slova ta v uchu mém, vyslechl jsem je v klidné melancholii — a když jsem si na ně vzpomněl nyní — po třetí — zachvělo se v překvapení srdce mé a mysl vnořila se v tiché dumání.

Kdo chvíli stál — již stojí opodál — — —

A člověk se tak namáhá, téměř v horečném, krvavém potu domáhá se práva životního, lepšího postavení, nadějnější budoucnosti a stojí chvíli — jen okamžik — a horečná námaha tvá rozplynula se v tichém stonu zklamané duše — a on — stojí opodál — — —

Vzpírám se, přemáhám se — zapadám však hlouběji v dumání — — —

Otče vlasti — Karle!

Láska jeho, ta dobrota jeho zahrnovala štěstím Čechy, pohroužené v tichou radost a země vzkvétala — — —

Kdo chvíli stál — — —

Dotlouklo srdce jeho, uchýlilo se v zátíší chladné hrobky, a český národ, ten šťastný kdysi lid se zastavil v truchlivém zármutku a stál — —

Ruka má obrací v rozechvění svém list dějin a zrak čte dál — —. A tu se mi zdá — — jako bych pozbýval zraku, temná teplá mlha zastírá oko mé, zahaluje je — — hledím — — hledím — — a v mlze zjevují se mi tmavé skvrny, rostou očividně, a tak příšerně rudnou, rozplývají se jako hrozná příšery — — vidím krev a jen krev.

Ruka má probíhá v horečném chvatu temnými řádkami. Zastavila se — — — »Lipany — 1434« — — —

— kdo chvíli stál — — — národ stál — —

A zase se mi zdá, jako by se písmena zvětšovala, nadýmala, rostla, vidím zase ty tmavé skvrny, ale příšernější — — — a i ty se poněnáhu rozplývají a vidím pláň — pustou, smutnou — také tak hrozivě krvavou — cítím zápach krve — tlčících těl — střel —. Hruza!

A kdo že to zde leží — —? Z prsou se mi dere vzdech.

Kdo chvíli stál — — již stojí opodál.

Čech nešel v šlépějích míru, v těch blahých šlépějích Karlových — zastavil se — — zahučely houfnice — — zasténalo české srdce a cizina dívala se s chladným okem opovržení na Čecha, jenž — —

— — — stál již opodál — — —

Příteli můj — Václave —!

Vytahuji ze zásuvky odřený a již tak ošumělý deník —.

»18. září. Seznámil jsem se s Václavem, je to hodný student, pilný — — zdá se mi téměř ideálním — —.« Další nemohu již přecísti, vše je již odřené — — —.

O rok později. »5 ledna. Václav se mne jaksi straní; když mne vidí, raději dívá se jinam — a nic jsem mu přec neudělal. Snad se nehněvá, že jsem mu onehdy řekl: ‚Václave — pamatuj se!‘ Slyšel jsem od jeho spolužáků, jak utrácí a studium zanedbává. Snad proto — — —.«

Dále zase nemohu — několik listů je vytrženo.

»5. května. Dostal jsem od Václava dopis, tak bolestný, truchlivý. Musil prý se vrátiti domů — — poněvadž propadl. Cítím s tebou, Václave — těžké ti nastávají chvíle.«

Zavírám deník a pečlivě jej opět ukládám.

Ach, on také jen chvíli stál — — —

Co vznešených ideálů dlelo v srdci jeho, kolik velikých myšlenek vířilo hlavou, jaké naděje okouzlovaly srdce rodičův — — — a nyní —

— — — již stojí opodál — —

Teď teprve vše chápu — — —

Člověče, toť úděl tvůj: Jdi stále vpřed, pracuj vytrvale — nezastavuj se, nedej se omámiti světem — jen stále vpřed a zastavíš-li se — pak běda ti!

Ty pestré, krásné květy, které vypučely z potu tvého, z námah tvých, všechny ty květy jsou pokoseny rukou neviditelnou — příšernou — rukou to zahálčivé lehkomyšlnosti — a jestliže jen chvíli stál — — — pak stojíš již opodál.

V mých hodinách zakukala kukačka.

Vstávám — — — »Ty filosofe!« — — —

Opory křesťanského charakteru.

Dr. Fr. Hrachovský.

Cílem života jest vypěstiti v sobě charakter. Charakter jest člověk ucelený, vyrovnaný, harmonický, dobrý a mravný. Charakterem se nerodíme, nýbrž stáváme, proto musí každý míti úmysl vypěstiti v sobě charakter. Podmínkou výchovy charakteru jest sebepoznání individuální. Když znám sebe, všechny svoje náruživosti a vášně, své sklony a navyklosti, své vlohy a nadání, pak mohu stavěti hráz proti všemu, co by ohrožovalo harmonickou výchovu charakteru. Na této cestě za charakterem potřebujeme opor, kterými jsou: společnost, knihy, noviny, modlitba, práce a milost boží z eucharistie.

Společnost, v níž stále žijeme, mohutně působí na budování charakteru. »Řekni mi s kým obcuješ, a já ti řeknu jaký jsi«, toť výsledek lidské zkušenosti. Proto volme si takovou společnost, která jest rodově s námi spřízněna, abychom se mohli vzájemně podporovati. Společnost různorodá oslabuje náš idealismus, vede nás k indiferentismu a konečně upoutá nás úplně k sobě.

Knihovna jest druhou podporou, protože nám dává přátele i tenkrát, když lidé nás opustí a my jsme ve svém pokoji sami. Každý křesťanský mladík musí míti řadu klasických děl světové literatury ve své knihovně, která mu umožní cestu k sebepoznání i k poznání lidských duší vůbec. Ovšem také knihy výchovné a rozjímavé musí býti v naší knihovně. Bible, Kempenský nesmí scházeti nikde.

Noviny jsou denně u nás, ty nám zpracují všechno, co světem hýbe. Protože jsme pohodlní

v myšlení, rádi přijímáme všechno, co se nám předkládá v novinách. Jsou však noviny, které neslouží pravdě a takových se musíme varovati. Nečteme soustavně listy potírající světový názor křesťanský, protože by to nezůstalo bez vlivu na náš charakter.

Tyto tři podpory jsou přirozené, následující jsou již vysloveně křesťanské, nadpřirozené.

Modlitba není jen rozhovor s Bohem, nýbrž uvědomění si přítomnosti Boží. Jsem-li toho vědom, pak všechna moje práce je modlitbou. Žítí v přítomnosti Boží, toť nejlepší cesta na vysokou horu charakteru.

Práce, jež — jak již řečeno — stává se rovněž modlitbou, je-li posvěcena dobrým úmyslem, jest naším údělem, ale nesmí nám býti obtíží. Jako pták vzduchu, ryba vody potřebuje, tak potřebuje člověk práce ke svému životu plnému. Proto nesmí se volati: méně práce, nýbrž: práce více, abychom dosáhli dřívě ucelenosti a pevnosti charakteru.

Eucharistie jest podpora čistě nadpřirozená. Selhou někdy všechny přirozené prostředky a člověk vidí, že potřebuje opor silnějších. A nejmocnější jest eucharistie, která dává nový nadpřirozený život, jenž sílí i přirozený. Proto, kdo dychtí po charakternosti, musí píti z bohatého zdroje nové milosti posvěcující.

Charakterové vedou lidstvo a umožňují pravý jeho pokrok; proto musíme se státi brzy ucelenými charaktery, abychom národu svému dali to, čeho v dnešních dobách přelomu nejvíce potřebuje.



Slavík a růže.

Oscar Wilde. — Z angličtiny přeložil L. Orna.

(Dokončení.)

Pěl nejprve o vzniku lásky v srdci hochy a dívky. A na nejvyšší větvi Stromku vykvétala obdivuhodná růže, lístek květu po lístečku, jak píseň následovala píseň. Bledá byla s počátku jako mlha visící nad řekou, bledá jako stopy rána, a stříbrná jako křídla úsvitu. Jako stín růže ve stříbrném zrcadle, jako stín růže v hladině vody byla růže vykvětší na nejvyšší větvi Stromku.

Ale Stromek vybízel Slavíka, aby se těsněji

přitiskl na trn. »Přitiskni se těsněji, Slavíčku,« prosil Stromek, »nebo nastane Den dřívě, než bude růže skončena.

Slavík se tedy přitiskl těsněji na trn a jeho píseň čím dále tím více mohutněla, neboť pěl o vzniku lásky v duši hochy a dívky.

A jemný nach karafiátu přecházel do lístků růže jako do tváře ženicha, když líbá rty nevěsty. Ale trn ještě nepronikl až do jeho srdce, a proto srdce růže zůstávalo bílé, protože jen

krev vytrysklá ze Slavíkova srdce může nachez zbarvití srdce růže.

A Stromek vybízel Slavíka, aby se těsněji přitiskl na trn. »Přitiskni se těsněji, Slavíčku,« prosil Stromek, »nebo nastane Den dřívě, než růže.«

Slavík se tedy přitiskl těsněji na trn a trn se dotkl jeho srdce, jež zachvělo se prudkou bolestí utrpení. Víc a více hořkla bolest a jeho píseň víc a více divočela, neboť pěl o Lásce dokonané Smrtí, o Lásce, která nezemře v hrobě.

A obdivuhodná růže polévala se sametovým karmínem jako červánek východního nebe. Karmínový byl proužek lístečků a karmínové bylo srdce jako rubín.

Ale hlásek Slavíkův slábl, jeho křídélka počala se třepotati a mrákota přivírala mu očka.

Víc a více umdlávala jeho píseň a cítil, že se mu hrdélko úží.

Potom vydral ze sebe ještě jeden tón písně.

Bledý Měsíc to slyšel a zapomenuv na svítání prodléval na obloze. Červená růže to slyšela a rozevřevši lístky květu svěžímu rannímu vzduchu, zachvěla se nadšením. Ozvěna zanesla to do svých purpurových jeskyň na pahrbcích a probudila spící pastýře ze spánku. Plynuo to rákosím u řeky, které zaválo to poselství až do moře.

»Pohled, pohled!« vzkřikl Stromek, »růže již vykvetla;« ale Slavík neodpovídal, neboť ležel mrtev s trnem v srdci ve vysoké trávě.

O polednách otevřel Student okno a vyhlédl ven.

»Ach, jak neslýchané štěstí!« zvolal; »tu je červená růže! Nikdy v životě nespátril jsem

takové růže. Je tak krásná, že má jistě dlouhé latinské jméno;« a sehnuv se, utřhl ji.

Pak vzal klobouk a běžel k profesorovu domu, nesa růži v ruce.

Dcera profesorova seděla právě na zápraží vinouc modré hedvábí na cívku a její psík ležel jí u nohou.

»Řekla jste, že byste se mnou tančila, kdybych vám přinesl červenou růži,« oslovil ji Student. »Tu je nejčervenější růže na celém světě. Dejte si ji na srdce, a až budeme spolu tančit, poví vám, jak vás miluji.«

Ale dívka se zamračila.

»Obávám se, že se nehodí k mým šatům,« odpověděla; a krom toho komorníkův synovec poslal mi několik pravých klenotů, a každý ví, že klenoty jsou dražší než květiny.«

»Dobrá, ale jste věru velmi nevděčná,« pravil Student mrzutě; a hodil růži na ulici, kdež padla do stoky, a kolo káry ji přejelo.

»Nevděčná!« odsekla dívka. »Já však vám říkám, že jste velmi hrubý; a ostatně, kdo jste? Jenom Student. Což, nemyslím, že jste kdy nosil stříbrné spony u bot jako má komorníkův synovec.« A vstavši se židle vešla do domu.

»Jaká pošetilost je Láska,« pravil Student odcházeje. »Není ani s poloviny tak užitečná jako logika, protože ničeho nedokazuje, a radí vždy jen k tomu, čeho nelze provéstí.

V pravdě je to docela nepraktické, a poněvadž jsem nucen v tomto věku sledovati praktické cíle, oddám se jen filosofii a studiu metafysiků.«

Vrátil se tedy do svého pokojíku, vytáhl velkou zaprášenou knihu a začal čísti...



Klasobraní.

Pokrokový, smělý státník a politik Ma z zini, často nazývaný apoštolem svobody, praví: První bezbožník byl jistě člověk, který skrýval před lidmi spáchaný zločin. On snažil se, upíraje Boha, zprostiti se jediného svědka, před nimž skrýti se nemohl.

Francouzský nevěrec Voltaire upřímně doznává: Vyberte z těch nesčetných spisů nevěreckých spousty nadávek a málo tam zbude. A ze zbytku vyberte všechny námitky pochodící z nevědomosti nebo ze zlomyslnosti, jež spoléhají na vaši nevědomost a věru, že nezůstane v těch knihách ani písmene.

(Oeuvres 32, str. 47.)

Slavný básník německý Jindřich Heine o svých spisech vyznal, že „jsou naplněny jedem“. Posmíval se všem věrám: židovské, z níž vyšel, protestantské i katolické. Osm dlouhých let byl stížen chorobou. V době té, jak jeho životopisec praví, řekl: Jsem rozhodným odpůrcem neznabohů. Rozhodně se však ohražuji proti tomu, že by nemoc a utrpení mne udělaly ze Šavla Pavlem. Změna, která se se mnou stala, je výsledkem mého přemýšlení a zpytování světa. Má víra v nesmrtelnost duše je pevnou jako skála. Věřím v Boha jediného, osobního, naprostého ducha.

POESIE.

JAR. ZNOROV:

Na rozcestí.

Ať tak či tak, s Tvým požehnáním
já nebojím se v širý svět
a před Tvou vůlí hlavu skláním,
s ní v souzvuku dám srdci svému znět.

Ať tak či tak, já půjdu v svět,
kam pokyne mi ruka Tvá,
a kdyby na poušť; samý květ
Ty dej, kde prošla stopa má.

Ať tak či tak, jen když se sklání
nad cestou mou a nad dům můj
Tvé ruky svaté požehnání:
Tys Pánem mým, já sluha Tvůj.



BARTUŠKA JOSEF:

Byl žhavý červenec.

Byl žhavý červenec
a kvapem žito zráló,
klas zpíval píseň děkovnou
jak jitro pokorně jej rozehrálo.

I sny mé k žatvě dozrály.
Teď čekám ženců řad,
již přijdou v bílé ráno ke mně
a já jim vyjdu vstříc a děkovat.

Dívčí Kámen, 20./8. 1919.



VÁCLAV FEŘT:

Červen.

Kam oko hlédne, všude krásný květ
a čilý motýl rejdí v slunka zárném jasu
a pěvci pějí, větřík vlní moře klasů
a veselí se, plesá celý svět.

Jdi v širá pole, luhy, v stinný les,
a všude vstříc ti drobných ptáčat znějí hlasy,
kraj slunce líbá, vánek sossnám čechrá vlasy,
roj smavých jahod v trávě slaví ples.

A potůček si bublá novou zvěst,
že červen přišel v kraj, že v pestrých barvách hýří,
v luh vonné kvítí sype, v srdcích radost šíří,
ven v černé kraje vábí z dusných měst.

A skřivan z polí vzlétá v jasnou výš a trilky sype
v lány pyšné pšenky zlatem —
Ach Bože, Bože, volám v zanícení svatém,
jak v díle mocné lásky své se stkvíš!



A. LÁSKA:

České legie.

Vzedmutá ňadra
sibiřských lesů
dmou se a sviští
v divokém plesu,

mohutná peruf
vichřice skučí —
stepnaté moře
příšerně hučí; —

v závratném letu
po pláni pusté
řítí se Čechů
legie husté

rozmachem orla —
rychlostí blesku
český lev bílý
za zbrani třesku

bije se krutě
v bouřlivém boji,
umírá za vlast —
matičku svoji.



Útržky z deníku.

24. dubna.

Klesal jsem a pouště z ruky meč, v bráně života oslněn padl jsem na tvář . . . Tam za bránou zazářil v záplavě bílých paprsků — den. Z temnot jsem vykročil nezvyklý světlu . . . A neodvážil jsem se překročit prahu, se zavřeným zrakem, vztaženými pažema stanul jsem . . . Nespátřené a neznámé slunce, jež jávalo mi vsříc, naplnilo mou duši děsem a bází . . . Teplo paprsků mrazilo mé tělo, v žáru poledne chvěl jsem se chladem . . . Zoufalství zalilo mé srdce, dechlo mi smrt a zánik na líce a otrávil krev . . . Černý pták hřichu zařal drápy do mého týla a sehnul mne níže . . . Vrávoravě a tupě potácel jsem se já ubohý, prokletý, bídný . . . A ústa, jež křičet chtěla modlitbu k mračnům, zastřela těžká, drsná peruť.

Tak žil jsem dnem i nocí — hodiny šklebící se prchaly kolem mne — zvyklý beznaději a tíži-

vému bezděčnu. Jako stín plížil jsem se já životu nezrozený, proklínaje jej

Avšak jako fialový blesk zadržela náhle mým nitrem nová touha, jež vlila sílu do odumřelých cév

Touha po bytí!
 Touha po písni slunce,
 hukotu vášní,
 hudbě srdce
 Po myšlence nezkrocené,
 nespoutané prachem
 Touha spatřiti hvězdy
 v očích člověka
 Život, život



JAROSLAV HYNEK:

Dumka.

(V upomínku věnuje Bohuši R.)

Sám! Zadumán tak shlížím na ty řádky známé,
 co víže se k nim blahých pamětí!

Žel žití pohádka, že srdce lidské klame
 a život, že jen hrstkou obětí!

Tam za horami rudé slunce jde již spáti
 a noci stín již k výšim kles i v dol;
 já zřím však staré řádky tajným žářem pláti
 a v hrudi mé se chvěje tajný bol.

Snem sladkým z dávných dnů mi písma kynou tahy.
 Vás rety, chtěl bych vás jen zulíbat!
 A starou rzi zas z vidin obraz plaze drahý,
 jak chtěl bych v staré sny mě zkolíbat.

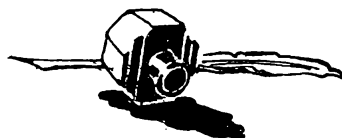


DALIBOR KÁMEN:

Z dávna . . .

Živote pustý, cos mi dal dosud?
 Srdce mé rozryls rezavým rádlem,
 v krvavou brázdu vášeň jsi zasil,
 duši mou otrávilš nápojem klamu!
 Světem jak bludný se potácím žebrák,
 zkaleze zraký své ve prosbě zvedám —
 — ke komu, Bože? Všude tak pusto!
 Já v němé touze pláči a lkám — — —

srdce chce puknout!
 Útěchy hledám ve světě kapku,
 však běda! Úžasem trnu:
 Kol pustý výsměch zní mým slzám,
 zoufalství v šeru očima blýská.
 Jeho snad obětí budu — ó, běda!
 Živote pustý, cos mi dal dosud?
 — — — — — — — —





Redakční. Dnešním číslem končíme I. ročník „Jitra“. Vzpomínajíc při tom velikých, bohudíky překonaných, počátečních obtíží, s jakým se vydávání našeho časopisu potkávalo, s uspokojením můžeme dnes sdělit, že pevně již zakotvil. Jeho existence je opřena o pevný kádr stálých odběratelů, přispívatelů a příznivců, na něž lze spolehnouti i do budoucna, takže jeho další vzestupný vývoj od skrovných počátků k studentskému časopisu, pokud možno dokonalému, zdá se bohudíky zajištěn. Význam jeho dosavadní i budoucí pro naše studentské hnutí nikdo snad nebude popírat! Všem odběratelům a přispívatelům „Jitra“ z řad katol. studentstva i jeho obětavých příznivců vzdáváme vřelé díky a doufáme, že zůstanou nám po prázdninách věrni. **Red. „Jitra“.**

Katolickým studentům-abiturientům! Žádosti o přijetí do koleje Arnošta z Pardubic buďtež podány nejdéle do 20. července 1920 na ředitelství koleje A. z Pardubic (Praha II., Voršilská 1). Podmínkou přijetí do koleje jest upřímné katolické přesvědčení. Bližší sdělí podepsaný spolek. Žádosti buďtež ověřeny a doporučeny našimi S. S. S. nebo vzdělávacími kroužky nebo důvěrníky dotyčných ústavů. Kteří abiturienti by reflektovali na ubytování v soukromém bytě v Praze, ať oznámí svoje adresy a přání stran bytu na Ústředí katol. stud. českoslov. v Praze (Praha II., Voršilská 1).

Organisační. 1. Vyzýváme Vás, abyste se v hojném počtu zúčastnili všech našich sjezdů, zvláště pak brněnského. 2. Po brněnském sjezdu bude 26. července večer valné shromáždění s tímto programem: 1. Zprávy funkcionářů. 2. Změna stanov. 3. Volby výboru. 4. Dotazy a volné návrhy. Každé sdružení jest povinno toto val. shromážd. obeslati svými delegáty. Právo hlasovací mají delegáti sdružených spolků dle § 7 stanov Ústředí. 3. Všechna sdružení resp. jich výbory jsou povinny udržovati i o prázdninách korespondenci o své práci s „Ústředím“. 4. Ke konci škol. roku vyjde náš kalendář, objednejte jej hromadně a rozšiřujte! Každý katol. student ať má svůj kalendář! 5. Proveďte řádnou agitaci pro „Jitra“ i pro naše sjezdy! Sekretariát.

Manifestační sjezd katol. studentstva českého a slovenského z celé republiky českosl. pod čestným protektorátem J. M. nejdůst. p. arcibiskupa pražského Ph. Dra a Th. Dra Františka Kordače konati se bude ve dnech 25.—27. července 1920 v Brně s tímto pořadem: V neděli 25. července o 8. hod. ranní slavná pontifikální mše sv. (celebrant nejdůst. p. arcibiskup) na Petrově. O 9¼ hodině ve velké dvoraně Besedního domu zahájení sjezdu. Po úvodních formalitách přednesou referáty kol. J. Doležal z Prahy, kol. K. Sidor z Ružomberka (dopoledne), kol. A. Březinová z Levoče a kol. F. Tomášek z Brna (dopoledne). Po každém referátě obvyklá debata, po vyčerpání programu volné návrhy a sjezdové pozdravy. Večer o 8. hod. v téže dvoraně pořádá spolek katol. akademiků „Moravan“ spolu se S. S. S. brněnskými na počest nejdůst. p. protektora, všech hostů a studentů slav-

nostní akademii, na níž předvedena budou čísla hudební, pěvecká, literární a tělocvičná. V pondělí 26. července o 8. hod. ranní mše sv. v kostele u Redemptoristů. O 3. hod. v Besedním domě pokračování ve sjezdovém jednání s tímto programem přednáškovým: dopoledne: 1. J. M. arcib. dr. Fr. Kordač: Věda a víra. 2. Posl. Andrej Hlízka, farář v Ružomberku: Vzájemnost československá. Dopoledne: 3. Posl. dr. Frant. Nosek z Prahy: Křesťansko-sociální obnova lidské společnosti. 4. Závěrečný referát přednese p. dr. Jan Sedlák z Brna. Ukončení sjezdu. Ve volné chvíli prohlídka města. Večer koná se valná hromada Ústředí katol. studentstva českého a slovenského. (O ní viz bližší oznámení níže!) V úterý 27. července společný výlet do Moravského Krasu. O noclehy postaráno. Pokud se týče stravování, bude podána příslušná zpráva v denních listech (zvláště ve „Dnu“ a „Občanských novinách“). Tam také najdete všechna detailnější sdělení sjezdové kanceláře. Přihlášky na sjezd a veškeré dotazy řiďte na adresu: „Spolek katol. akademiků „Moravan“, Brno, Nová ul. 8. —il.

XIV. řádná valná hromada České Ligy Akademické konala se dne 16. května v místnostech Ligy. Slavnostní nálada důležitosti a vážnosti doby hodná zvýšena byla chorálem sv. Václava, který před zahájením valné hromady zapěl sbor Č. L. A. Nato ujímá se slova odstupující předseda kol. Ph. C. Jožka Krlín. Uvítav přítomné hosty, hlavně senátora dra Karasa, poslance dra Mazance, vdp. Ježe, ředitele Davidka, spisovatelku pí. Bělu Pečinkovou-Dlouhou, dává jednatelem předčítati došlé telegramy a dopisy. V proslově vzpomíná poslední valné hromady v místnostech Lažanského paláce, kdy doba pro Ligu byla nejtěžší, kdy strkána byla z místa na místo nemajíc vlastních místností. Dnes je Liga doma ve svých místnostech, z nichž vyšlo celé hnutí kat. studentstva, v nichž Liga zažila tolik radosti a bolesti. Nato přistupuje se k prvnímu bodu programu — zprávám funkcionářů. Činnost Ligy byla čilá a všestranná; pracovalo se hlavně v jednotlivých odborech. Jsou to: Kroužek filozoficko-apologetický (předseda kol. J. Krlín); kroužek tento za laskavého vedení vdp. prof. Ježe, řešil různé problémy a otázky filozofické a náboženské s hlediska filozofie křesťanské. Dále je to kroužek sociálně politický (předseda kol. JUC. Doležal), v němž poslanec dr. Nosek snažil se naše studenty ligisty uvésti svými hluboce založenými přednáškami, systematicky konanými v podstatu sociálního a politického života. Kroužek pěvecký (předseda MUC. Jan Šprindrich) uplatnil se hlavně na akademii, pořádané v listopadu 1919 a pak při čajových večerech. I tělocvik se pěstoval v tělocvičném odboru Orla při Č. L. A. (předseda Ph. C. B. Roztočil); probírána byla prostná velehradská, mari-borská a cvičení s valaškami, mimo to cvičilo se různé nářadí. Debaty při jednotlivých zprávách zúčastnili se kolega senior Trčka, dr. Karas, ředitel profesor Davídek, kolega dr. Dvorník, paní Běla Pečinková-Dlouhá a prof. Jež. Nato vykonány byly volby nového výboru. Aklamací zvoleni byli: před-

sedou Jul. Kuncek, místopředsedou Ph. C. Vlad. Macourek, jednatelem MUC. F. Jeřábek, pokladníky Ph. C. Bož. Effenbergrová a Ph. C. V. Šmejkal, knihovní Ph. C. Marie Opočenská, novinářem MUC. Al. Škultéty, zapisovatelem Ph. C. Uhlíř, správcem domu Ph. C. O. Nuska. Náhradníky: JUC. K. Smolka, MUC. Jan Šprindrich; revisory účtů Ph. C. Marie Radoušová a JUC. Plocek. Po volbě ujímá se předsednictví kol. Kuncek, jenž zdůrazňuje ve své řeči nutnost náboženské výchovy, která byla vždy *conditio sine qua non* celého spolkového života v Lize, apeluje však též na jiné stránky. Slibuje jménem celého výboru, že vésti bude Ligu tak, jak toho vyžaduje Kristus a vlast. Chce Ligu vésti ve starých tradicích, nám předchůdci — prvními průkopníky ve hnutí katol. studentstva odkázaných chce vytvořiti z ní skálu katolicismu, do níž marně bítí budou vlny rozbouřeného života nynějšího, nám nepřátelského. Při volných návrzích byla podána celá řada námětů k řešení různých otázek, mezi nimi podána byla **resoluce o umožnění a uskutečnění studia katol. studentů v cizině**. Resoluce byla přijata a k detailnějšímu zpracování a dalšímu jednání předána Ústředí katol. studentstva československého. — Mezi čestné protektory zvolila valná hromada jednomyslně dra F. X. Nováka a za čestného člena senátora dp. Valouška. —ada.

Valná hromada Růže Sušilovy v Praze 27. května 1920. Po převratu neubránili jsme se mimoděk dojmu, jako by na našem náboženském obrození pracovali nyní jen laici, studenti. Na valné hromadě Růže Sušilovy v Praze dne 27. května 1920 jsem viděl, že tu nejsme sami. Mladé budoucí kněžstvo se rychle probouzí a pracuje horlivě. Chce dokázat, že to není s českým kněžstvem takové, aby se musilo zoufat. Pravda, ubylo kněží ne desítky, ale sta. Lehké cihly, které nedovedly odolati prvnímu nárazu vichřice, byly rozmetány a z těch se nedá již nic postavit. Žulové kvádry zůstaly, ty musí být sesíleny a na nich bude stát budova kamenná, do níž budou vichřice bít v marném vzteku. Ten žulový kvádr nadšenců jest nám vítán z celé duše, bude námi podporován, kde to jen bude možné. Cíl jest jediný, proto jděmež spolu, bychom v namáhavé cestě pouští jedni druhým byli oporou a vzbuzením proti všem nebezpečím vnějším a vnitřním. Po zprávách bývalých funkcionářů byl zvolen tento nový výbor: předseda: Karel Cyril Klement, IV. r., jednatel: Antonín Vondráček 3. r., pokladník: Josef Landa 2. r., zapisovatel: Václav Klepš 2. r., kurátor: bohoslovec z budoucího 1. roku, knihovník: František Wagner 4. r. Po té nový předseda nadšenými a pročitěnými slovy naznačil svůj budoucí program. Sušil jako člen Ústředí, do něhož letos vstoupil, bude se snažit co nejvíce upevnit úzké spojení se studentstvem jak vysokoškolským tak středoškolským a ostatními organizacemi mládeže. Uznává, že bez studentstva by práce jejich snad i marnou byla a prosí nás, abychom vytrvali a svým jednáním a životem usnadnili jejich práci. Předseda líčí příčiny nynějšího rozkolu v duchovenstvu. Nezavinil to jen tehdejší systém výchovy, ale byly to především zřejmé důvody mnohých kněží, kteří ne z lásky, z přesvědčení, ne s vědomím zodpovědnosti a vážnosti odcházelí do toho stavu, v němž jednotlivci, musí sebe cele obětovat, aby mohl

o sobě říci s pýchou: „*Iam non ego vivo, sed vivit in me Christus*“. Mnozí viděli ve stavu kněžském řemeslo, nebo nějakou doživotní dovolenou při plném stole. Rečník se obrací k řádovým bratřím, aby oni byli studněmi naplněnými, čerstvou, čistou vodou, jež poutníky žízní umírající občerstvuje. Ať nejsou studněmi hnilobou zapáchajícími, od nichž poutník s ošklivostí přehá! Další snahou bude soustřediti bohoslovce všech seminářů v jednu velikou organizaci v centrální svaz. Vzorem mu bude svaz jihoslovanských bohoslovců. Velikou váhu klade na součinnost se slovenskými seminaristy a společnou práci s nimi. Těší se, že snad slovenská mládež bude též hleděti naplniti české semináře a že je naplní prostou, čistou vírou, jež jim tak dlouho chyběla. Poslze chce intenzivněji pokračovat na myšlence všeslovanské. Jen ta nám přinese budoucnost. Jedině Čechy mohou a musí býti oním mocným pilířem, o nějž se bude opírat slovanský katolický most od Balkánu až po Ural. Práce loni začatá se slibně rozvíjí. To by byla činnost na venek. A uvnitř? Snaha býti knězem vzdělaným (přednášky, debaty, četba) a hodným, knězem opravdovým, by lid na něho hleděl v účtě, viděl v něm Krista. Toho lze dosáhnout jen postem, totiž *ieunio a mundo a modlitbou*. Bez těch dvou věcí kněz nebude nikdy tím, čím má být. Po tomto zběžném přehledu budoucí práce rozpředla se živá debata o jednotlivých bodech se zástupci S. S. S. a Č. L. A. Vaše práce budoucí jest těžká, ale my vám slibujeme, že vám budeme ze všech sil pomáhat a že vždy na nás můžete spoléhati. Vaší práci zdař Bůh! — Oldřich Nuška.

S. S. S. v Hradci Králové. Dne 2. května konalo naše sdružení svou 1. valnou hromadu. Kol. předseda po zahájení schůze vyličil naši jednorozční práci a poděkoval našim dobrodincům a příznivcům, kteří jednak svými přednáškami, jednak podporou hmotnou o rozvoj naší činnosti se zasloužili. Po proslově předsedově podány zprávy: jednatele, pokladní, knihovní, správce čítárny, předsedy stud. odboru Orla a předsedy odboru zábavního. Zprávy funkcionářů s uznáním byly vzaty na vědomí a odstupujícímu výboru uděleno absolutorium. Do nového výboru zvoleni: předsedou kol. Al. Janáček, místopředsedou kol. O. Vít, jednatelem kol. J. Boura, pokladníkem kol. K. Gregor, a knihovníkem kol. F. Melka. Revisory zvoleni kol. K. Diviš a kol. A. Šimonová. Na vydávání „*Jitra*“ usneseno věnovati z pokladny spolkové 100 K. Programovou řeči předsedy kol. Janáčka valná hromada byla ukončena. a.

Z Kutné Hory. Není jednoho města ve východních Čechách, v němž nalézá se nějaká střed. škola, aby tam naše hnutí neproniklo. Po založení S. S. S. v Čáslavi, Chrudimi následuje Kutná Hora. V celé té diecési, v níž působil biskup královéhradecký Brynych, vzala si mladá inteligence k srdci jeho slova: „Česká inteligence to byla, která náš národ připravila o víru a spokojenost a bude to opět inteligence, která tomu lidu tu spokojenost vrátí.“ — S tímto heslem hlásí se nadšeně mladí studující k práci. V neděli 2. května shromáždilo se studentstvo kutnohorské k ustavující schůzi. Po zahájení dp. Fr. Vrzalem ujal se slova kol. Ph. C. J. Krlín, který způsobem, jen jemu vlastním, nastínil účel, program a cíl našich S. S. S. S napiatou pozorností

vyslechnutá řeč končila zaslouženým potleskem. Po jeho referátě přítomný pan Vladimír Červenka jako jeden ze zakladatelů hnutí katolického studentstva, zmínil se o těžkém sice, ale záslužném počátku díla dnes již tak rozvětveného. Ihned zvolen šestičlenný výbor a konala se prvá výborová schůze, při níž předsednictvu dány rady a direktivy. Tak i Kutná Hora přidružuje se k spolupráci na velikém díle renovace katolicismu v českém národě. — Uhlíř.

Stud. těl. odbor Orla českosl. ve sv. Janě u Beřouna. Katol. učitelský ústav ve sv. Janě jest špatně zaznamenan v očích naší katol. veřejnosti. Během posledních let pokrokoví chovanci ovládli takřka celý ústav husitskou mentalitou a správa ústavu ukázala se býti slabou. Horliví kandidáti učitelství soudili, že vyhladí úplně katol. ráz tohoto ústavu, když před ním postaví balvan s kalichem. Ale triumfovali předčasně! Dnes s radostí můžeme konstatovati, že obrodná práce v ústavě jest již v plném proudu. Jest potěšitelno oznámiti, že jsou to naši neohrožení studenti hlavně z mladších ročníků, kteří stojí v čele tohoto hnutí. Založili si těl. odbor Orla českosl., jenž ztělesňuje takřka program renovace ústavu. Naši studenti Orli, třebaže v ústavě jest ještě silný proud „pokrokový“, vedou si velmi cílevědomě a úspěšně. Kromě výchovy v odboru samém po stránce tělesné a duševní pracují obětavě mezi mládeží venkovskou na Beřounsku. — Jest nutno, aby katol. veřejnost změnila v důsledku této obrodné práce své názory vůči ústavu (kdysi oprávněné) a naše statečné studenty všestranně podporovala. Jen takto bude docíleno úkolu v našem programu vyčleněném, aby všechny katol. ústavy školní a koleje byly jen pro studentstvo přesvědčení opravdu katolického. — Z práce našich mladých kolegů se upřímně těšíme a přejeme jim z plna srdce mnoho zdaru. il.

S. S. S. v Mor. Ostravě. Naše sociální studentské sdružení bylo založeno o prázdninách minulého roku na popud „Moravana“ a přičiněním katol. akademiků ostravských; při ustavující schůzi referoval kol. Ph. C. Roztočil z Brna. Ustavený výbor se svým předsedou bohoslovcem J. Strakošem započal ihned svou činnost. Příznivci našeho hnutí, jimž jsou známy smutné poměry mezi ostravskými studenty, provázeli naši činnost se zájmem sice, ale též s obavou. Ale ta hrstka našich studentů katol., jež nadšeně uvítala založení „S. S. S.“ v Moravské Ostravě, nelekala se obtížné práce, a radostně postavila do služeb jeho všechny své tužby a snahy. A jejich příklad přivábil mnohé, kdož ještě rozpačkovali se k nám přidati. A bylo radostno pozorovati ten kvas: třídění duchů. Naši katol. studenti byli však připraveni. Přáli si všichni, aby styk jejich se všemi kolegy byl opravdu kolegiální. Leč dostavilo se to, čemu chtěli zabrániti naši kat. studenti: hrubá nesnášenlivost; nebyla zaviněna studenty našeho směru, ale studenty „pokrokovými“. Buď že měli strach před naším hnutím nebo jsou příliš vyznavači materialistické doby a nemohou pochopiti naše hnutí, kotvící na zásadách zdravého idealismu. Směšné poznámky, nevážnost vůči náboženskému přesvědčení našich katol. studujících a hrubá agitace „pokrokových“ studentů proti „S. S. S.“ nás nezmátly. Vědomí mravní výše, vědomí, že nejsme tu osamoceni, ale že všude nalezneme své v pevně sevřených šicích, dobře organisovaných v „S. S. S.“, vědomí dobře promyšleného a úspěšného

hnutí za obnovu katol. inteligence v československé republice, konečně vědomí bojovníků Kristových — sílilo naše hnutí, dávalo mu houževnatost a nad to elektrisováno životodárnými sjezdy, vlévalo v nitro našich mladých nové a veliké myšlenky, jimž svatě nadšení dává světlo a teplo k vzrůstu... Nepochopení, nevážnost, pronásledování bolí, ale též sílí. Naše „S. S. S.“ pokračovalo intensivně ve své činnosti. A výsledek této práce byl radostný a povzbuzující. To jsme cítili obzvláště o vánočních svátcích, kdy naše „S. S. S.“ pořádal dvě pracovní schůze, svolané předsedou bohoslovcem J. Strakošem (30. pros. 1919 a 3. ledna 1920 v katol. domě), jejichž účelem bylo, poohlédnouti se po vykonané práci a učiniti zároveň přípravy pro další činnost. Schůze tyto, které trvaly celé odpoledne až do večera, svědčily o nevšedním zájmu našich kat. studujících. Obzvláště zdůrazněna nutnost duchovní výchovy, již se nedostává našim studujícím na školách, nutnost duchovních cvičení a hovorů náboženských, poněvadž ony jsou tmelem našeho hnutí. Jinak obsírný referát o těchto zdařilých vánočních poradách přinesl místní katol. „Nový deník“. Naše „S. S. S.“ za dobu poměrně krátkou může se vykázati bohatou činností. Byly zřízeny odbory zpěvní a divadelní. Divadelní odbor už třikrát vystoupil na scéně a dokázal, že jsou v něm dobré síly dramatické. Odbor zpěvácký chystá zpěvní akademii u příležitosti krajského sjezdu, jemuž by předcházely pro naše Ostraváky duchovní cvičení. Naši studenti scházejí se každý týden do vlastní spolkové místnosti v katol. domě, kde zařizuje „S. S. S.“ také čítárnu. Studentstvo našeho „S. S. S.“ je ze všech ústavů ostravských nejzdatnější. Počet jeho členů vzrůstá. Ovšem je dbáno i tu náležitě obezřetnosti. Též vnitřní krise několikrát se dostavila, ale vše bylo zas pokojně vyrovnáno. Studenti odebírají naše časopisy „Život“, „Jitro“ a „Vatru“ a milují je, neboť ony jim dodávají sílu a nadšení k vytrvalé práci. A tak jedno jest jisto: naše mladé hnutí studentské na Ostravsku zakotvilo. Jdeme vpřed. Rosteme! Ochabuje i nenávisť „pokrokových“, poněvadž nemohou nám upříti umravňujícího vlivu, který vykonáváme na studenty, jež získáme. Uzná to i mnozí pokrokoví profesori na našich ústavech. A proto jdeme s rozvahou a klidně do budoucnosti, která jest nám popředně vyhrazena. Víme, že tu na Ostravsku je horká půda pro všechno — tedy i pro naše studentské hnutí katol. — A nyní chováme k vám, ostatní bratři, jen jedno přání, abyste na nás nezapomínali a v případě sjezdu přišli nás navštívit na Ostravsko, na tu důležitou pro nás výspu. Dobře jsme si vědomi životodárné síly našich sjezdů! Čeká nás mnoho práce, ale nelekáme se jí. Až nastanou u nás klidné poměry (po rozhodnutí plebiscitu), rozšíříme svou činnost na ostatní Slezsko a Hlučínsko, kde všude máme mnoho svých bratří. A tu na sjezdu prázdninovém na Ostravsku chceme se vzájemně poznati a podati si ruce k společné práci. Čekáme od vás, bratři, lásku. Projevte nám ji svou spontánní návštěvou na sjezdu v Ostravě, který v nás vleje novou radost, sílu, houževnatost. Bude nám lehčeji a s chutí a láskou a nadšením půjdeme zas do další práce! Se silnou vírou vstříc všemu, co přijde. Za ideu boží, věčný princip Dobra a Pravdy a Krásy .!

Naše organizační síť. Opět nové sociální studentské sdružení založeno bylo v neděli 30. května t. r.

v Příboře po programovém a organizačním referátě místopředs. „Moravana“ JUC. F. Tomáška. (Obširná zpráva uvedena bude v čísle příštím.) — Do prázdnin budou ustavena S. S. S. ještě v Příbrami, Sušici, Třebíči a Strážnici. Po prázdninách přijde řada na ostatní. Konejte o prázdninách pilné přípravy k zakládání nových S. S. S. a vzděl. kroužků! Ať není města — sídla střední školy, kde by nebylo S.S.S.!

—il.

Slovenští studenti v Praze. Se IV. výpravou slovenských studentů přijelo do Prahy mnoho našich pracovníků ze Slovenska západního, středního i z východního. Na jejich počest uspořádán 28. května čajový večírek v místnostech Č. L. A. Přišlo přes 100 katolických studentů slovenských z některých ústavů i se svými profesory. Studenti slovenští seznámili se s našimi pracovníky z řad studentských i mládeže vůbec, seznali a brzy se sbratřili s jihoslovanskými studenty vysokoškolskými, přednesli svoje přání i stížnosti slovenským poslancům jmenovitě dru Kovalíkovi. Po programu, který vyplnili slovenští studenti, pražská sdružení středškolská a Jednota cyrilská, debatováno dlouho do noci o poměrech na Slovensku a o příští organizační práci. Poznali jsme, že Slovensko jest vskutku naší bratrskou zemí a že jen násilnou politikou a netaktním jednáním některých — bohužel — Čechů bylo nám Slovensko odcizováno. Doufáme, že vzájemným seznáním a porozuměním si vyrovnají se dnešní — jen dočasné a zdánlivé rozpory — mezi Slováky a Čechy. Sblížení toto bude tím snažší, ježto stojíme na téže kulturní základně. Xaver.

Studentský odbor Apoštolátu S. C. O. První zvěst! Ještě než návrh náš uveřejněn, odpovídá na soukromý dopis jeden kolega: „Navrhuj, aby se pětičlenným kroužkům (skupinám), z nichž se skládá S. C. O., říkalo: družstva a ohlašuji hned 4 družstva a jednoho borce, který chce platit za pět.“ Vivant sequentes. Nezažte 9. číslo „Jitra“, dokud nepřihlásíte družstvo, jež jste založili!! Pročtete znovu článek a návrh o studentském odboru Apoštolátu S. C. O. a jednejte rychle!

Poďakovanie. Na znak čs. vzájemnosti dva krůžky kat. študujících už mi poslali obrázky (karty a fotografie) s opisami krásných miest a mestečiek svojich do (Všeob. vzděl.) knižičky pre nás slov. malých inteligentov. Najúprimnejšie z irečitoslavianskej duše prijmite moju vďaka, bratia z Lipníka a Jihlavy. Pán Boh zaplať! Stanislav Danišovič, v. student, Žilina (Slovensko).

Slovenskí študujúci v prázdninách. Po teplých a námahou preplnených dňoch dokončenia školského roku aspoň týždeň necháme uplynúť v dolce farniente a potom ako vysokolietací orli zbadajú tie najsúrnejšie potreby katolicizmu slovenského, svoje sily venujeme snahám a cieľom vyšším — ale našim schopnostiam pri tom primeraným. Plan zaiste na prešovskom pracovnom sjazde (23—24 mája) dostane konkrétnejšie formy. Všetky prázdninové sjazdy, čo prameň oduševnenosti a podnikateľstva chceme pilno navštevovať. Povinnosťou každého jedného je pre naše spolky študentské agitovať, Orla rozširovať, prednášky držiavať (kto môže!) a všetkým netečným, nečinným spolkom života a sily dodávať. Však najde sa všade dp. farár a p. učiteľ, ktorí radi pomôžu. Naše noviny, časopisy a spisy

rozširujeme a podporujeme hmotne a mravne. Koľko peňazi ztrati sa na kurenie; obetujeme je na našu tlač (tisk). Nech naše študentské časopisy zmocnia; dokážme, že svoju tlač si vážime a svoje presvedčenie hájime a nehlásame, že viera bez skutkov nás spasí a v skutočnosti bez skutkov chceme byť spasení. Podívajme sa na evanjelikov, oni obetujú na svoju tlač a rozširujú ju, pracujú a píšú — a my? Nebuďme delníkom, ktorý dostal hrivnu, ale ju zakopal a — nedorobil na nej ani za pahnosť. Napoleon povedal, že 4 časopisy viac zpraví, ako 100.000 vojakov na širom poli počas války. Veľku váhu kladme aj na sebavýchovu. Lev Tolstoj píše v „Kruhu četby“ medzi iným: „Najväčšia znalosť je znalosť samého seba: kto seba pozná, ten pozná i Boha. — Vyhýbaj sa všelijakému zlu, i tomu, čo sa mu podobá. Vyhýbaj sa náruživostiam, náruživosti vedú k zhýralosti; nehovor neslušne a nepozerať na to, čoho ti vidieť netreba; .. nebuď zisťný a tŕižiadostivý, to privádza ku krádeži. Nebuď nespokojný, samolúby a posudzovačný, lebo to vedie k tupení; ... Dňom i nocou vzpomienaj toho, kto ťa učí slovu božiemu a cti ho ani Pána, pretože Pán je tam, odkiaľ si sa dozvedol o ňom... Nepraj si rozdvojenia medzi ľuďmi, ale smieruj tých, ktorí sa znepriatelili. Nebuď dvojou dušou. a nehovor. Môže to byť tak a môže to byť aj inak. Nezastavuj ruky, keď sa udá brať, a nezavieraj ich, keď sa udá dávať.“ Myslím, že môžeme súhlasit s myšlienkami Lev Tolstoj. Snažme všetky naše idealy uskutočniť a k tomuto Boh nám pomáhaj!

Veselý.

Se skupinami S. S. S. i s jednotlivci preji si korespondovati: 1. Charles J. Kunc, 1705 Moravia St., New Castle Pa U. S. of America. — 2. Antonín F. Tůma, St. Procopius College Slavic Department-Lisle-Illinois. U. S. A. — 3. Josef Pelikán, oktáván, Jindřichův Hradec II. 143.

Dvě jubilea. Dne 17. května slavil slovenský lékař Martin Kukučín, vlastním jménem Matej Bencúr, 60. narozeniny. Jubilant patří mezi nejpřednější spisovatele slovenské. Za svých studií na lékařské fakultě české university pražské poznal české prostředí a naučil se patřiti na poměry slovenské s hlediska československé vzájemnosti. Na cestách svých poznal i poměry bratrské Jugoslavie. Dnes žije v Jižní Americe. Ve svých povídkách a novelách, jichž jest na 50, kreslí svým uměleckým způsobem milé typy slovenského lidu, jež si stykem s ním upřímně zamiloval. Škoda, stokrát škoda, že nenalezlo se pro tak vynikajícího spisovatele místo na rodném Slovensku, neboť odloučen jsa od vlasti a vzdálen všeho spojení s ní, ztracen je dnes pro slovenskou literaturu. — Na 7. června připadají 85. narozeniny našeho „pootavského slavíka“, Adolfa Heyduk a. V jeho literární tvorbě obráží se nejvíce rázovitě a náladové písně z přírody. Zvláště silné dojmy odnesl si ze Šumavy a Slovenska, kam často si zcestoval, pilně se stýká se slovenskými literáty. Stejně jako Kukučín, i Heyduk si získal veliké zásluhy o naše sblížení se Slováky. V myslí znovu a znovu zalétá na Slovač, zachycuje ji po všech stránkách, a řeč svou s oblibou proplétá slovenskými slovy. Jsa jediným dosud žijícím spisovatelem z kruhu májového, dosáhl vysokého věku, avšak přesto dodnes zachová si svéží mysl.

L. Pavelka.

Kalendář katol. studentstva českého a slovenského pro školní rok 1920—1921 vyjde redakcí „Moravana“ a nákladem Občanské tiskárny v Brně již 25. června t. r. Objednejte si tedy ihned všichni tuto nezbytnou příručku! S. S. S. a vzděl. kroužky nechť učiní pro své členstvo objednávky hromadně: Agitujte všichni a rozšiřujte tento kalendář mezi svými kolegy! Veškeré objednávky řiďte na Spolek katol. akademiků „Moravan“, Brno, Nová 8.

Sekretariát.

Knihovna.

„Zpět k svaté církvi“. Zkušenosti a úvahy konvertity od profesora dra A. z Ruville. Kniha, po níž opět a opět sáhnete, z níž stále nové poznatky čerpáte, kdykoliv ji otevřete. Přísný dogmatik shledá v ní leccos nepřesného; zato však psána jest se zanícenou pietou a láskou ke katolické církvi, jaké jest schopen jen vynikající učenec, muž pravdy, energie a přímosti. Zvláště bezradnost a bezhlavost prohnílého protestantismu autor výtečně rozebral a dokázal. Po třicetiletém pracovním pátrání a bádání po pravdě — našel ji v církvi katolické, k níž přistoupil a jíž oddal se s celým srdcem, bez ohledu na škodu, pomluvu a pohanu. Z knihy vane věrná upřímnost a vřelá láska, plyne poučení a záliba; nelze než co nejvíce ji doporučiti — vzítí a čísti. Autorisovaný překlad pořídil Filip Šubrt, vyšla nákladem Bonifatie v Praze. Fes.

Za nadšeného jásotu Francie, prvorozené dcery Církve, prohlášena byla 16. května za světici **Jana z Arcu, panna Orleánská**, jež jest klasickým ztělesněním myšlenky náboženské, vroucně spojené s myšlenkou národní, hraničící dle vůle boží až k úplnému sebeobětování za vlast. Předpokládajíce, že naši čtenáři blíže se budou chtítí seznámiti se svatou, hrdinnou záchrankyní Francie, upozorňujeme je na levný, lidově psaný spisek (z francouzštiny přeložený) od P. K o p a l a „**Blahosl. Johanna z Arku, panna orleánská**“. (Kotrba, Praha 1910; cena 2 K.) Komu nestačí, zaopatř si dílo **Quinceyovo „Johanna z Arcu“**, jež vydá ještě v červnu Družstvo přátel studia v Praze. (Objednávky řiďte na knihkupectví a nakladatelství českoslov. akciové tiskárny v Praze II., Spálená 15. — Cena bude asi 10 Kč.) —vič.

Fr. Pohunek: **Antika a křesťanství**. Vzděl. knih. katol. sv. 48, V. Kotrba, Praha. V dnešní době soustavného odkřesťanování stále více a více se opěvuje antika, nabádá se k návratu k ní, a odchýlení

se od křesťanství, jež prý jest původcem mělkých charakterů a jiných slabostí. Stranicky se staví antika do záře přízně, zatím co křesťanství se neobjektivně napadá, tupí a snižuje. Skutečnou tvářnost antiky, její poměr k otázkám sociálním, k náboženskému kultu, k rodině a státu nám jasně ukazuje kniha pana Pohunka. — Ústavů humanních antika neznala vůbec, pro chudinu měla pouze posměch, pro třídy dělnické a řemeslnické jen opovržení a práci jejich za nečestnou pokládala. Co cizinec, to barbar. Jinou stránkou doporučení hodnou k obnovení antiky jsou zápasy v církvi, ukřižování a jiné ukrutnosti páchané na otrocích a nižších společenských třídách — snad dalo by se jich použití i dnes jako dobrého prostředku proti katolicismu? Jaké postavení zaujímala žena? Vychovávání její bylo chatrné. Dáti ženě hlubší vzdělání znamenalo spáchatí zločin — „vyzbrojiti zmiji smrtícím jedem“. Podle toho vypadal pak ovšem i život rodinný. Žena skoro otrokyně, muž neomezený pán, jemuž zákonem dovoleno vydržovati si libovolný počet žen, manželství rozlučitelné. To vše dalo se za mlčenlivého scuhlasu antické filosofie, jejíž mnozí představitelé svým životem ukazovali ještě ostatním k tomu cestu!! A poměr člověka k božstvu? Nebylo mezi nimi lásky, „všeliké božstvo závistivo jest“, bohové sváděli lidi k zlému, sami předcházeli jim zlým příkladem. Proto člověk jich nenáviděl, bál se jich, prehaje před jejich hněvem a pomstou. Nutně tedy musila po této desorganizaci následovati znemravnělost, vysílení vyžití a pád antiky. A tu pak, když zhouba dosáhla kulminace, jako spása přišlo křesťanství. Nenávist ustoupila lásce, žena, otrokyně jest paní, domina, otrok rovnocenný pánu svému. Brožura osvětluje dokonale kulturní dějiny Řecka a Římanů představitelů antiky, jejich pád i příčiny jeho. L. Pavelka.

Časopisy redakci zaslané. „Život“. Myšlenky o socialismu, umění, náboženství a politice. Roč. II. Máj 1920, č. 8. — „Žena“, politický, sociální a kulturní list československých žen. Roč. II. (XI., č. 10, 11, 12.) — „Luč“, Organizatorno glasilo jug. kat. družice Lige God XV. Broj 10 i 11, 12 i 13. — „Ve službách královny“, věstník marián. družin českých. Roč. XIII., č. 5, 6. — „Studentské Listy“ (vydávají studenti koleje sv. Prokopa v Lisle (Illinois U. S. A.). Roč. X. č. 1—4. „Cíl“, revue pro belletrii, život a umění, roč. II., č. 5.—7. — „Mladé Slovensko“, revue slovenskej mládeže. Roč. II., č. 6. — „Obzor“, rodninný obrázkový měsíčník. Roč. II., č. 4.—5. — „Vatra“, roč. II., 4.—6.



Studentstvo a vysoké školy v Belgii.

Dr. J.

Belgie má 4 university: 2 státní v Gentu a Lütichu, katolickou v Lovani a volnomyšlenkářskou v Bruxellu. Po čas války na všech universitách přestaly přednášky. Němci se sice pokoušeli zahájit je, ale ani profesori, ani žáci jich neuposlechli. Po příměří byl ovšem počet posluchačů velmi značný: jest tu generace předválečná, která ještě nedospěla k ukončení studií, generace válečná, která neměla příležitost přednášky navštěvovati, a poválečná.

První dvě kategorie spěchají se zkouškami a nepřicházejí v činnosti studentů v úvahu: vousaté a holobrádky nedělí od sebe jenom rozdíl věku, nýbrž i celá duševní vyspělost.

Belgické studentské hnutí jest ozvěnou dvou obecných proudů, kterými se vyznačuje belgický veřejný život: jeden jest politicko-nacionální, vlámské hnutí, druhý kulturně-náboženský, zápas katolicko-socialistických ideí.

Belgická veřejnost jest rozdělena podle národnosti na Vlámky (asi 4 miliony) a Valony (asi 3 miliony). Vlámové se počítají za občany druhé třídy a nejsou rovnoprávní s Valony. Vlám nemůže dosáti vlivného místa bez znalosti francouzštiny. Valon může vše bez znalosti vlámského. Vlámové jsou většinou sedláci, konservativní a náboženští, Valoni tovární dělníci, socialisté. Vlámové zahájili po válce energický boj za rovnoprávnost a ozvěna toho boje jest nejsilnější v studentských řadách. Vyučovací jazykem jest na všech universitách francouzština. Vlámové žádají, aby se jedna státní universita — gentská — povlámsčila. V tomto roce byla již celá řada manifestací vlámského studentstva — některé s krvavým zakončením — za vlámskou universitu. Nedávno se konal v Lovani sjezd studentstva ze všech krajů, kde se mluví vlámsko-nizozemsky, t. j. z Belgie, Nizozemí, Transvalu a Oranje. Valonské studentstvo uspořádalo protisjezd, obvinivši vlámské kolegy ze zrady belgického státu a z panholandských tendencí. Velikonoční svátky přerušily na čas oči vidně doklady jedné i druhé skupiny.

Při tak tuhých nacionálně-politických bojích jest pochopitelné, že práce kulturních skupin dosti zakrněla. Vlámští studenti jsou většinou katolíci, ač jsou mezi nimi i liberálně-socialistické elementy, valonské studentstvo jest opět liberálně-socialistické, ale s velkým počtem katolíků. Společná práce Vlámů a Valonů, stejně smýšlejících v otázkách kulturních, jest naprosto vyloučena. Valonští katolíci studenti se však přece více obírají kulturními otázkami, než katolické studentstvo vlámské. Přesto styky obou nacionálních skupin katolického studentstva nejsou úplně přerušeny. Katolické studentstvo každé university má svůj věstník: v Gentu „L'Étudiant Catholique“, v Lüttichu „Le Vaillant“, v Lovani „L'Avant-Garde“ a v Bruxellu „L'Universitaire Catholique“. Vycházejí ve formě novin každých 14 dní. Mimo to vydávají lovaňští studenti revui „La Jeunesse Nouvelle“, která by se měla státi centrálním listem katolického belgického stu-

dentstva. Studentstvo každé university má svou organizaci a všechny jsou opět spojeny ve „Fédération National des Etudiants Catholiques“ se sídlem v Lovani. — „Fédération N. des Ét. Cath.“ snažila se s pomocí jedné banky ustaviti jakousi studentskou kooperativní zádruhu. Tato zádruha kupuje ve velkém nejen psací potřeby, ale i knihy, ba i látky a boty. Členové zádruchy mohou býti ovšem pouze studenti organizovaní v některé z katolických organizací. Dosavadní úspěch zádruchy jest nad očekávání dobrý. Studenti dostávají mnohé druhy zboží o něco laciněji než jinde a malý výdělek kooperativy slouží k financování spolkových tiskopisů, sjezdů atd.

Liberálně-socialistické studentstvo jest také organizováno, ale činnost jeho jest něco málo nad nulou. Zatím co katolické studentstvo má při své organizaci veliké množství tak zv. cercles d'étude, jež se týdně scházejí, debatují i vzdělávají se různými hrami, náboženskou, sociální a politickou znalostí, ukazuje protivné studentstvo nečinnost. Jsou optimisté, kteří od těch cercles d'étude očekávají obrovský číselný i mravně-duševní vzrůst katolické inteligence v nedaleké budoucnosti Belgie.

Mimo uvedené organizace jest ještě jedna politicky a kulturně bezbarvá organizace „L'Union Nationale des Associations d'Étudiants de Belgique“, která by měla sjednotiti všechny studentské organizace za účelem společného vystoupení v otázkách čistě hospodářských.

Středoškolské studentstvo nemá spojení s vysoškoškolským jako u nás, není mimo v kongregacích ani organizováno a nevzal jsem je ani v úvahu. Ještě bych měl za studenty přidati žalobu na drahotu. Byt a strava jest za 250—350 franků — malý pokojík, že se sotva otočíš, zatím co jsou místnosti jídelny až moc prostorné pro ten kousek chleba a brambor, s kterým nás věčně cpou v poledne i večer. (Z jihoslovanského časopisu „LUČ“ přeložili L. Pavelka a Jano Novák.)

JITRO

Časopis středoškolských studentů katolických. Ročník I., č. 10. — Vychází každého měsíce mimo hlavní prázdniny. — Vydává „Ústředí katolického studentstva československého“ Praha II., Voršilská ulice č. 1. — Redakci vede redakční kroužek. Redakce a administrace: Praha II., Voršilská ul. č. 1.

————— Předplacené na celý ročník: 8 Kč pro nestudenty, 5 Kč pro studenty. —————

Sdělení redakce:

Thema článku „Hospodářské dějiny lidstva“ v „Sociální hlídce“ nedalo se v tomto ročníku již vyčerpati. V ročníku druhém bude jeho pokračování a dokončení.

Odpovědi na došlé příspěvky.

Jarka H., S. S. S., Fes, Maja Vrbenská. Pro nedostatek místa rezervovali jsme pro příští ročník. — Franta K., Krom. Totéž. Povidku pošlete. — Bole mír Hlavnický. Máte pěkný, živý sloh povídkový. Rádi Vás uvítáme na rok mezi přispívateli. — Jaroslav, Čáslav. Přejete-li si vysvětlení, udejte adresu.

Sdělení administrační:

Proveďte agitaci pro „Jitro“ a oznamte laskavě přiloženými lístky adresy nových odběratelů a počet exemplářů posledního čísla k agitaci. Budou Vám podle přání zaslány.

J I T R O

ČASOPIS
STŘEDOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ
KATOLICKÝCH.

ROČNÍK I.



1919—20.

.

MAJITEL, VYDAVATEL A NAKLADATEL:
ÚSTŘEDÍ KATOL. STUDENTSTVA ČESKOSLOVENSKÉHO V PRAZE,
TISKEM „BONIFATIE“ V PRAZE.

OBSAH I. ROČNÍKU.

	Strana		Strana
<i>α: Náš program</i>	17	F. K. NESROVNAL: <i>Studentský cyrilometodějský odbor „Apoštolátu“</i>	130
<i>Pracovní sjezd katolického studentstva konaný dne 1. a 2. listopadu v Praze</i>	34	Dr. F. X. NOVÁK: <i>Duchovní život</i>	51, 66
VL. ANTONOVIČ: <i>28. říjen — 8. listopad</i>	19	Dr. JOS. NOVÁK: <i>Žákovská samospráva</i>	14
<i>Vánoce mladých</i>	49	K. ORNÝ: <i>Jak si dva studenti zahráli na Romula a Rema</i>	132
<i>Ve šlépějích otců</i>	97	L. PAVELKA: <i>Ze života francouzských studentů středoškolských</i>	57
C. BÍLÝ: <i>Hrad Buchlov</i>	116	<i>Několik slov k 5. únoru</i>	87
FR. COPÉE: <i>Císařovy vánoce</i>	54	<i>Katolické studentstvo francouzské</i>	105
A. DANĚK: <i>Jak pomáhala kamna při matematické úloze</i>	6	POZOROVATEL: <i>President T. G. Masaryk</i>	1
V. FEŘT: <i>„Lesebuch“ za čtyřák</i>	88	MIRKO REK: <i>Prázdniny</i>	145
F. FORMÁNEK: <i>Česká kniha</i>	23	JOSÉ SEVERIANO DE REZENDE: <i>Měsíc Mariin</i>	129
Dr. JOS. HANUŠ: <i>Institut catholique de Paris</i>	73	V. ŘEPA: <i>Život na hvězdách</i>	52, 68
<i>Slavnosti katol. mládeže v Paříži</i>	103	VÁCLAV ŠLOSAR-DOUBRAVSKÝ: <i>Thema loyální</i>	3, 98
Dr. FR. HRACHOVSKÝ: <i>Opory křesťanského charakteru</i>	151	K. ŠTĚTINA: <i>F. L. Rieger studentem</i>	9
A. J.: <i>Nová epocha</i>	81	K. ŠTYCH: <i>Kdo chvíli stál — již stojí opodál</i>	149
Dr. J.: <i>Studentstvo a vysoké školy v Belgii</i>	159	BEDŘICH V.: <i>Výprava do života</i>	24, 40, 58
JAROŠ: <i>Telegrafie bez drátu</i>	36	JAROSLAV V.: <i>Od srdce k srdcím</i>	71
BEPO JEK: <i>Knězův štědrý večer</i>	50	O. WILDE: <i>Slavík a růže</i> (Přel. L. Orna.)	137, 151
P. CYRIL JEŽ: <i>Vznešený ideál stud. mládeže 70.</i>	86	Dr. K. Závadský: <i>Co si třeba pamatovati o houbách</i>	134
<i>Exercicie</i>	147	JAR. ZNOROV: <i>Maminčin katechismus</i>	118
JUL. K.: <i>O toleranci</i>	33	<i>Jak jsme ztratili a opět našli svobodu</i>	7
<i>Proti proudu</i>	65	<i>Provolání sjezdové</i>	145
<i>Proč voláme po renovaci?</i>	113	<i>Příspěvek ke dni sv. Vojtěcha</i>	127
Dr. JOS. KAŠPAR: <i>Jak povstal svět a jak dlouho jsme na něm</i>	12	<i>Úvodem</i>	1
Dr. JOS. KLUG: <i>Prosící oči</i> (Přel. prof. Boháč.)	82	<i>Zrnka moudrosti (klasobraní)</i>	85, 119, 152
<i>Důvěra v Boha</i> (Přel. prof. Boháč.)	114	Sociální hlídka.	
J. KRLÍN: <i>Naše sjezdy</i>	17	A. ADAM: <i>Co je to socialismus?</i>	74, 89
HYNEK LOVECKÝ: <i>Směr moderního myšlení</i>	56	<i>Hospodářské dějiny lidstva</i> (Dle dra Noska)	108, 122
N. LUDĚK: <i>O abstinentismu</i>	38	Poesie:	8, 11, 26, 41, 59, 75, 91, 106, 120, 139, 153
<i>Práce</i>	83	Studentský a organizační věstník:	16, 29, 43, 62, 77, 93, 109, 123, 141, 155
<i>Hygiena školní mládeže</i>	148	Knihovna:	48, 79, 96, 112, 126, 144, 159
A. MELKA: <i>Cesta k Římu</i>	21	<i>Historický koutek</i>	16
A. MIRONNEAU: <i>Chytrý sluha</i> (Přel. L. Fahoun)	119	<i>Fotografický koutek</i>	16
Dr. J. MORAVEC: <i>Karliček a Josef</i>	115, 135		
<i>Jde mi na devátý</i>	146		



Kolegové a kolegyně! Katoličtí studenti!

*Dříve, nežli se rozjedete na prázdniny, připomíná Vám „Ústředí katol. studentstva československého v Praze“ Vaši povinnost — **súčastníti se našich prázdninových sjezdů.***

*Budeme jako jiná léta zase manifestovati pro svou myšlenku — **vzkříšení katolicismu v českém národě a zvláště ve studenstvu.***

Sejdeme se všichni z Čech, Moravy, Slezska a Slovenska

v Brně, dne 25.—27. července,

abychom přehlédlí zase svoje řady a bychom načerpali novou sílu do práce — z vědomí, že nás už není maloučko — ale že nás — novověkých křižáků — jsou už veliké zástupy.

Budeme však také pracovati — na prohloubení svého programu a utužení organizační sítě na menších sjezdech krajinských, jež se konají:

V Ružomberku, na Slovensku, dne 8. srpna.

V Moravské Ostravě, na Moravě, dne 15. srpna.

V Kutné Hoře, v Čechách, dne 15. srpna.

V Uherském Hradišti, na Moravě, dne 22. srpna.

V Českých Budějovicích, v Čechách, dne 22. srpna.

Ať není ani jednoho katolického studenta a studentky, kteří by nepřišli na některý náš sjezd!

Kdo se cítíš osamocen a opuštěn — v příboji nevěry — přijď k nám a staň se jedním článkem velikého řetězu nadšených, mladých srdcí, jež všechna planou za jediným cílem — království Božího na zemi.

Kdo už organisován jsi — přijď, abys ještě více rozšířil svůj obzor — a abys úsilí v práci zdvojnásobil! Podrobné letáky a programy budou ještě včas — před každým sjezdem rozšířeny.

Příhlášky o legitimace sjezdové na všechny sjezdy adresujte na:

Ústředí katol. studentstva československého
v Praze II., Voršilská č. 1.

NB. Na sjezd v Brně možno se též přihlásiti u Spolku katol. akademiků „Moravan“ v Brně, Nová ul. č. 8.

Rozšiřujte! — Agitujte! — Plňte své povinnosti!

Dejte kolovati mezi kolegy!